CONSILIORVM SEV RESPON-
SORVM IVRIS,

D. HIERONYMI SCHVRPF, DE SANCTO GALLO, VIRI ET IVRECONSVLTI DOCTISSIMI, FLORENTISS. WITTENBERGENSIS ACADEMIÆ QVONDAM ORdinarii LL. Profeſſoris

CENTVRIA PRIMA.

In gratiam & vtilitatem Iuris Ciuilis Studioſorum iam quinto edita, vltra priores caſtigationes characterum varietate allegationibus nunc diſtinctis.

ADDITA SINGVLIS CONSILIIS THEMATA ET SVMMARIA: CVM INDICE TAM RERVM QVAM VERBORVM MEmorabilium locupletiſſimo: quo ſtudioſus Lector quamuis materiam, ſine negotio, obuiam habeat.

IESV BIBL. COL. ROM. SOC. IHS
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Cum Gratia & Priuilegio Imperiali ad octennium.

FRANCOFORTI AD MOENVM,
Typis Ioannis Saurii, Impenſis Vincentii Steinmeyeri.
M. DC. XII.

VIRTVTE ATQVE IMAGINIBVS CLARO, DOMINO IOANNI A DOLZICK, EQVITI AVRATO, HIERONYMVS SCHVRPF, de Sancto Gallo, V.I.Doctor, Salutem plurimam dicit.

CVM ope & beneficio Omnipotentis Dei, ac ſingulari munificentia Illuſtriſſ. Principum atque Dominorum, Primum Dn. Friderici, eius nominis Tertij, deinde Dn. Ioannis, piæ memoriæ, & iam Dn. Ioannis Friderici, Principum ac Ducum Saxoniæ, Sacri Romani Imperij Archimarſchalckorum, & Principum Electorum, Landtgrauiorum Thuringiæ, Marggrauiorum Miſniæ, & Burggrauiorum Magdeburgenſium, Dominorum meorum Clementiſſimorum, in Schola Vuitenbergenſi ad annos 40. publice Iura docuerim: In qua Schola beneficio ac liberalitate iam dictorum principum, doctrina Pietatis, Legum, & aliarum optimarum artium atque virtutum, fideliter traditur, prouehitur ac conſeruatur: accidit vt per hoc tempus, pro tenuitate ingenij mei, Summorum, mediorum, atque infimorum ordinum hominibus petentibus, in varijs controuerſijs, ea qua debui fide conſuluerim, ac de iure reſponderim. Quæ mea Conſilia ad quiduis potius, quam vt ederentur, ſcripta, cum hinc inde ſparſa, atque varie diſſipata manibus voluerentur: ex illis tamen Centuriæ aliquot collectæ, inque iuſtum ordinem redactæ ſunt. Quæ vt publicæ vtilitatis cauſa excudi edique ſinerem, cum à me amici ac diſcipuli ſæpius contenderent: Etſi mih ignotum non erat, quam multo abſolutiora, meliora, ac ſapientius cogitata conſulta & reſponſa eruditiſſimorum atque ſapientiſſimorum veterum & recentium Iureconſultorum haberentur, cum quibus mea, quæ quam tenuia & inculta ſint intelligo, neutiquam conferenda eſſe cenſeo: Non potui tamen illorum poſtulationi diutius refragari. Quapropter Laurentio Zoch. V. Iur. Doct. genero meo amantiſſimo hoc negotium dedi, vt ex Conſilijs meis Centurias aliquot colligeret, emendaret, ac in publicum edi curaret. Quando vero nos duo vna tam longo tempore ſupra nominatis tribus Principibus ea qua debuimus fide inſeruiuimus; & ei qui iam eſt in gubernatione, laudatiſſimo atque optimo Principi Ioanni Friderico adhuc inſeruimus: Quem, vt Chriſtus ad vtilitatem publicam quam diutiſſime ſaluum ac incolumem conſeruet precor: interque nos vetus amicitia iamdiu interceſſit, & adhuc intercedit. Nam animus tuus generoſus, ſtudiumque & voluntas iuuandi honeſta ſtudia, atque homines eruditos, non mihi tantum, verum & multis aliis nota ac perſpecta eſt: munificentia enim tua adoleſcentum pauperum & honeſtorum ſtudia iuuare ac ſuſtentare ſoles, quam pietatem tuam Deus haud dubie ingentibus præmijs diuinis penſabit. Quamuis enim opes donum Dei ſunt, tamen hoc multo maius ac præſtantius donum Dei eſt, ſi quis facultates ſuas ad pietatem, ad

gloriam Dei, ad honeſtos & pios vſus confert. Eſt vero hic vſus diuitiarum ſanctiſſimus & pientiſſimus, quum ad piorum, honeſtorum, ac pauperum adoleſcentum ſtudia prouehenda impenduntur, quæ ad gloriam Dei, propagationem Eccleſiæ, ac regni Chriſti, & ad publicam vtilitatem pertinent. His inquam cauſis motus, tibi potiſſimum hanc primam partem Conſiliorum meorum dedicare decreui, nequaquam etiam dubitans, quin pro ingenita ac generoſa animi tui virtute, & erga res honeſtas amore, hoc munus noſtrum benigne ſis accepturus. Quod vt facias, atq; vt amorem tuum & beneuolentiam erga me retineas, te oro. Optime vale.

Vuitenbergæ, die 14. menſis Martij, Anno à nato Chriſto 1545.

STVDIO.

STVDIOSÆ LEGVM IVVENTVTI LAVRENTIVS ZOCH, VTRIVSQVE Iuris Doctor S.P.D.

CVM paucis ab hinc annis priuatorum ſtudiorum cauſa aliquot Conſilia clariſsimi Viri D. Hieronymi Schurpf, Iuris Doctoris & Ordinarij, ſoceri mei, parentis loco clariſsimi, collegiſſem: illiſque lectis intelligerem, non mediocri diligentia materias, quas factorum contingentia, illi varias, in practica obtulerat, ab eo tractatas, explicatas, & examinatas eſſe: & quod eam ob rem illa ſua Iuris reſponſa paſsim ab ingenioſis, magna cura & diligentia colligerentur & conquirerentur; Arbitratus ſum rem ſtudioſis gratam, & Reipub. literariæ vtilem futuram, ſi priuatus iſte labor publicaretur. Nec ego ſolus, verum alij permulti, ſæpe apud eum interceſsimus, & hortati ſumus, vt illa ſua conſiliorum Opera excudi permitteret. Et quamuis multis ſit notiſsimum, illum publica commoda tanti facere, vt plus illis quam proprijs moueatur; nonnihil tamen illum deterrebat, quod videret paſsim iam & ſine delectu omnia publicari, & non eſſe aliquem finem parandorum nouorum operum, cum prius extent multa egregia & præclara veterum ſcriptorum monumenta, præſertim in Iure noſtro, vbi vltra infinitum commentatorum Catalogum, inſtructiſsima etiam variorum illuſtrium Doctorum Conſilia iam publicata ſunt, vt ſi quis illis aliud velit adijcere, plus onerare, quam iuuare lectorem videri poſsit. Ceſsit tamen multis & importunis amicorum precibus, maxime cum intelligeret, illa ſua conſilia ita iam paſsim per multorum manus vagari; vt veriſimiliter conijceret aliquando fore, vt etiam ſe inſcio & inuito ederentur. Ne igitur ipſe videretur illam vtilitatem, quæ ſtudioſis inde accedere poterat, ſi ſua voluntate conquiſita maturius ederentur, inuidiſſe, illam ſuſpicionem inuidiæ, cum ab ea animum illius permultis conſtet eſſe alieniſsimum, ſubire noluit, ſed eam declinandam & tollendam duxit. Et quia omnino edenda erant hæc ſua conſilia, ſub ſuo nomine edi, & hoc propria præfatione teſtari voluit. Et quamuis optandum eſſet, ipſum Authorem tantum ocij habere potuiſſe, vt ipſe diligentius ſingula illa ſua Conſilia corrigere & reuidere potuiſſet, quorum aliqua cum multis ab hinc annis ab eo elaborata ſunt, proculdubio in aliam formam redacturus fuerat, quem ætas nunc & magnarum rerum experientia multa docuit: Tamen cum hæc ſua ætas iam ingraueſcens, quamuis laborum haud impatiens, tam multis negotiis indies & importune fatigetur, vt huic rei, vt maxime cuperet, vacare nullo modo potuerit: Ego, quantum mihi per ocium licuit, eo ita iubente & volente, cum eius nomine omnia mihi ſuſcipienda intelligam, editioni paranda ſuſcepi, licet non paruam mihi difficultatem faceret. Primo, quod pauca ex Conſiliis apud Authorem congeſta inuenirentur, ſed vndique conquirenda eſſent. Deinde, quod multa Germanica paſsim Conſiliis adiuncta & immixta eſſent (voluit enim plerunque Author eum conſulentibus, nota & materna lingua reſpondere, vt ipſi intelligere aliquo modo poſſent, quid reſponſi referrent) quæ non putauit ſimul edenda, videbatur enim ſuperuacuum eſſe, Germanicas illas reſponſiones, quæ in allegationibus poſtea plerunque repetuntur, ſimul edere, & eodem facto bis repetito lectorem onerare. Maxime autem ingratum, & etiam abſurdum arbitratus eſt, Germanica admixta eſſe, ſi hæc

*ſua ſcripta ad exteras nationes, Germanicæ linguæ imperitas, tranſportarentur, quæ non intellecta, fa-
cile contemnerent & abijcerent. Tum etiam in hac noſtra Germania noluit imperitis Rabulis dare an-
ſam, vt lectis Germanicis illis ſuis deciſionibus, ſine omni iudicio illas arriperent, & illis non ſatis bene
intellectis & peßime applicatis, ex illis materiam mouendarum litium ſumerent. Et eam ob rem quam-
uis aliquando in Germanicis deciſionibus facta magis clare & perſpicue continerentur, quæ non pote-
rant iniucunda eſſe Lectori intelligenti: tamen illa omitti, & loco Germanicarum deciſionum Thema
quæſtionis propoſitæ, vel caſum & facti ſpeciem pro Conſiliorum qualitate poni voluit. Vt igitur eius vo-
luntati ſatisfieret, congeßi duas quaſi Conſiliorum Centurias, & reiectis illis Germanicis deciſionib.
quantum licuit, in ſolitam formam tranſtuli caſum & ſummaria, ea qua tempus & aliæ etiam meæ oc-
cupationes diligentia patiebantur, extraxi. Ita vt ſperem ſtudioſum Lectorem vniuſcuiuſcunque Con-
ſilij Thema facile ex illis poſſe intelligere. Mihi quidem (Nec me coniunctionis affectione decipi, ſed hoc
quod verißimum eſt, teſtari arbitror) hæc Conſilia non ſolum iucunda fore, ſed plurimum etiam ſtudioſis
profutura videntur, Mea quamuis plus laborioſa quam ſubtilis in hac re fuerit opera, tamen cum pro-
pter officium ſocero, parentis loco charißimo, debitum, & publicam etiam ſtudioſorum vtilitatem ſuſce-
pta ſit, rogo vt eam ſtudioſi æqui bonique conſulant. Nam ſi gratam intellexero, poſthac maiore
ſtudio, alia ſoceri Conſilia, quorum plurima adhuc extant, conquiſita &
congeſta, & forſitan etiam aliquas lecturas, editioni
paranda ſuſcipiam. Bene vale.*

DOMINI

DOMINI HIERONYMI SCHVRPH, IVRISCON. ACADEMIÆ WITEBERGENSIS ORDINARII LL. PROFESSORIS, Reſponſorum, ſiue Conſiliorum Iuris, Centuria prima.

THEMA CONSILII I.

QVIDAM Nobilis ex quadam puella plebeia, in domo apud ſe retenta, procreauit liberos, & poſteà amore liberorum contraxit cum eadem matrimonium clandeſtinum, & cohabitando in huiuſmodi matrimonio clàm, plures liberos ex eadem procreauit. Quod poſteà publicauit, cõfitendo coram Notario, Teſtibus & Parocho, quòd anteà clàm cum ea matrimoniũ contraxiſſet, petendo ſibi in præſentia Teſtium publicum ſuper hoc fieri inſtrumentum, &c.

Ex hoc Themate duo eliciũtur dubia. Primò, Vtrum filij nati in matrimonio clandeſtinè cõtracto, ſint verè & propriè, ex vero & legitimo matrimonio procreati & geniti. Secundò, an nati ante matrimoniũ efficiantur verè legitimi, ita quòd ſint capaces, nõ ſolùm hæreditatis, ſed etiam Feudi paterni. Et deciditur prout infrà in Conſilio patebit ſequenti.

SVMMARIA.

1 *Argumenta aliquot, quòd matrimonium clandeſtinum non ſit matrimonium. Et quòd filij nati in matrimonio clandeſtino, non debeant dici nati in vel ex matrimonio.*

2 *Quòd imò veritas ſit in contrario, ſcilicet filios natos in matrimonio clandeſtino, rectè intelligi, verè & propriè ex legitimo matrimonio procreatos, quod comprobatur per plures, &c.*

3 *Matrimonia clandeſtina probantur ſola confeſſione ipſorum contrahentium.*

4 *Publicatio matrimonij non eſt de eius ſubſtantia.*

5 *Matrimonium clandeſtinum, confeſſione contrahentium publicatum, aliquando præfertur ſecundo matrimonio, publicè in conſpectu ſcilicet Eccleſiæ contracto.*

6 *Matrimonium clandeſtinum, dicitur ab Eccleſia approbatum, cùm publicatur.*

7 *Quòd nati ex matrimonio clandeſtino, etiamſi approbatio Eccleſiæ non interueniat, ſint legitimi, ſi aliud impedimentum non adſit.*

8 *Quando matrimonium dicatur publicatum in conſpectu Eccleſiæ.*

9 *Si inquiritur de ſtupro contra aliquem deprehenſum cum ſoluta, vtrum liberetur ab inquiſitione, ſi confiteantur vtriq; ſe priùs deſponſaſſe.*

10 *Reſponſio ad argumenta 5. in contrarium allegata.*

11 *Quare iura Canonica prohibeant clandeſtina matrimonia.*

12 *Geſtum contra l. prohibitiuam, quæ nõ habet cauſam perpetuam, non eſt nullum.*

13 *Solus conſenſus de præſenti facit matrimonium.*

14 *Nati ſiue progeniti ex concubina, vel ſoluta, quæ poterat eſſe vxor, per ſubſequens matrimonium legitimati, efficiuntur naturales & legitimi filij, & ſui hæredes.*

15 *Vtrum requiratur, vt in contractu matrimonij cum concubina interueniat inſtrumentum publicum, quid de Iure Ciuili, & quid de Iure Canonico.*

16 *In concernentibus peccatum, Ius Canonicum prænalet Iuri Ciuili.*

17 *Vtrum legitimati per ſubſequens matrimonium, ſuccedant in bonis Feudalibus.*

18 *Quod legitimati per ſubſequens matrimonium ſint verè & propriè legitimi, & nõ per fictionem.*

19 *Etiam in ſtatutis & materia reſtringibili appellatione legitimè nati, venit legitimatus per ſubſequens matrimonium.*

20 *Modus legitimationis per ſubſequens matrimonium, eſt omnibus aliis potentior & laudabilior.*

21 *Fictio non cadit circa ea quæ ſunt Iuris.*

22 *Legitimati per ſubſequens matrimonium ſuccedunt in Feudo, etiamſi quis deſponſet concubinam in articulo mortis.*

23 *Differentia inter legitimatos à Principe, & legitimatos per ſubſequens matrimonium.*

CONSILIVM I.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. In præſenti caſu reſectis omnib. ſuperfluis, pro clara inueſtigatione, veritas prædictorum in primis diligenter inquirenda eſt: An prædicti Philippus & Ioannes fratres, Magdalena & Iuliana, ſint verè & propriè, ex vero, ſiue in vero & legitimo matrimonio inter Nicolaum S. & vxorem eiuſdem Elizabeth, nati & geniti. Et videtur prima fronte, quòd Philippus, anno 20. in vigilia Philippi & Iacobi Apoſtolorum, ex vxore antè dicti Nicolai, ante publicationem matrimonij clandeſtini, anno ſcilicet 19. feria quarta poſt Catharinæ virginis contracti, natus, non fuerit genitus ex ſiue in legitimo matrimonio, ſed ſolũ legitimatus per ſubſequens matrimonium, inter præfatos Nicolaum & Elizabeth, anno 25. & anno 31. iteratum & ſolenniſatum. Et primo videtur hoc probari *per text. ad literam in c. 1. 30. quæſt. 5.* vbi dicitur: Quòd matrimonia † clandeſtinè contracta, non di- 1
cantur coniugia, ſed adulteria, vel cõtubernia, aut ſtupra, aut fornicationes. Et ideò non valent vt matrimonia. Item & ſecundò accedit ad hoc *text. in c. 2. ea cauſ. & quæſt.* Vbi lex Canonica expreſsè etiã reſiſtit matrimonio clandeſtino. Dicitur enim ibi, quòd nullus fidelis, cuiuſcunque conditionis ſit, occultè nuptias faciat. Sed facta contra legem, ſunt nulla. *l. non dubium. C. de legib.* Et ſic lex prohibendo clandeſtina matrimonia, videtur ea inualidare. Quod tertiò probatur *per cap. Cùm inhibitio. aliàs ſi. de clandeſtin. deſponſ.* vbi text. expreſsè inhibet & prohibet clandeſtina matrimonia contrahi. Pro tanto etiam, ne quis Sacerdos talibus clandeſtinis coniugiis præſumat intereſſe. Item quartò videtur hoc probari *in §. His ita reſpondetur. ead. cauſ. & quæſt.* vbi dicitur, Quòd non eſt verum matrimonium, niſi certis indiciis conſtiterit, quæ

indicia non interueniunt in matrimonio clandeſtino.
Item & quinto probatur *in c. conſanguineorum.* vbi ſimili-
ter matrimonia clandeſtina fieri prohibentur 3. *quæſt.* 4.
Ex quibus videtur inferri, quod cum matrimonia clan-
deſtina ſint à iure prohibita, & per conſequens inualida,
Quod natus ex clandeſtino matrimonio, tanquam inua-
lido, nō dicatur natus ex matrimonio, ſed potius ex nul-
lo matrimonio ſit genitus, Cum nullum & inualidū pa-
rificentur. *l. Quotiens. cum vulga. ff. qui ſat, d. cogant.* Ex qui-
bus vlterius ſexto videtur inferri, Quod matrimonia
clandeſtina, cum à principio non valeant, & iura expreſſa
eis reſiſtant, per publicationem ſequentem ex poſt facto
non conualeſcant. *c. Non firmatur. de reg. iur. in 6. c. Dudum. de
Electio. c. a. Sciantes. cum ſimi. ib. de Cenſib.*

2 Sed iſtis & alus non obſtantibus, veritas eſt in con-
trarium, videlicet, quod Philippus N. vere & proprie
eſt, & fuit natus, ex, & in vero & legitimo matrimonio.
Pro cuius euidenti declaratione eſt ſciendum, quod ſi a-
liqui cōtrahant occulte & clandeſtine, per verba de præ-
ſenti, matrimonium inter ſe dicitur verum & proprium,
pro tanto, quod diſſolui non poſſit, licet ſit prohibitum
à lege clam contrahi. *Per tex. ad literam. in c. Nec illud. in
§. Sed obycitur præmiſſis.* 30. *quæſt.* 5. *Item in §. Hu ita responde-
tur ead. cauſ. & quæſt.* Vbi dicitur aperte: Coniugia quæ
clam cōtrahuntur, non negantur eſſe matrimonia, nec
iubentur diſſolui. Quod adeo procedit, quod ſi matri-
monium clandeſtinum in veritate contractum ſit, & ſo-
li Deo præter contrahentes cognitum, & propter defe-
ctum probationum, pars negans matrimonium clande-
ſtine interueniſſe, fuerit Iudicis ſententia abſoluta, ta-
men vterque incurrit reatum adulterij, dummodo v-
troque eorum viuente, alij ſe copulauerint. *c. Iudicantem.
alias c. fin. in fin. ead. cauſ. & quæſt.* Quod vtique non eſſet, ſi
coniugium clandeſtinum non eſſet verum coniugium.
Item probatur *per ca. 1. de clandeſtin. deſponſat. Et ibi Canon.*
Vbi deciditur, Quod ſi vir clam deſponſauerit aliquam
mulierem, & mulier negauerit, ipſi vero aſſerenti clan-
deſtinum matrimonium, incumbit onus probandi. Ergo
matrimonium clandeſtinum valuit, & tenuit, dum-
modo probetur. Nam alias fruſtra grauaret Papa virum
ibi onere probandi matrimonium clandeſtinum, ſi non
valeret. Quia quis non eſt grauandus onere ſuperfluo
probandi. *l. Ad probationem. cum concord. C. de probat. Et Do.
Alexand. in d. cap. 1. in primo notab. expreſſe notat illud. c. ad hoc.*
Per quem text. etiam Panorm. *ibi in 1. nota.* dicit: Nota,
quod clandeſtinitas non vitiet matrimonium. Solus er-
go contrahentium conſenſus ſufficit ad matrimonium,
licet clam ſit præſtitus. Quanquam peccent ſic clande-
3 ſtine contrahentes. Et talia matrimonia clandeſtine
contracta, probantur etiam ſola confeſſione ipſorum
contrahentium, adeo, quod ſi ſua confeſſione publicent
ea in præſentia hominum, quod clandeſtine contraxe-
rint matrimonium, recipitur, & comprobatur ab Eccle-
ſia, tanquam à principio in conſpectu Eccleſiæ contra-
ctum. *Per text. in c. 2. de clandeſtin. deſponſat.* Vbi dicitur: Ve-
rum, ſi perſonæ contrahentium hæc voluerint publica-
re, niſi rationabilis cauſa præpediat, ab Eccleſia reci-
pienda ſunt, & comprobanda tanquam à principio in
Eccleſiæ conſpectu contracta. Per quem text. inferunt
ibi in ſpecie Panorm. & Canon. quod proles nata an-
te publicationem, ſit legitimata. Et ſic eſt ibi etiam ca-
ſus, ibi ſcilicet: Ab Eccleſia recipienda ſunt, quod ma-
trimonia clandeſtina debeant poſtea publicari. Etſi par-
tes illa confiteantur, quod ſatis ſit. Quia adeſt vinculum
matrimonij. Alias enim non ſufficeret ſola publicatio,
ſed requireretur nouus conſenſus. Ideo publicatio ſe-
quens matrimonium clandeſtinum nihil operatur, circa
vinculum matrimonialis fœderis, cum fuerit prius vero
contractum matrimonium per conſenſum, licet clam
præſtitum. Sed illa publicatio confeſſione facta probat
matrimonium prius contractum fuiſſe, prout ambo con-
trahentes aſſerunt. Et ſic operatur, ac ſi ab initio fuiſſet
publicatum. Et ideo filij poſt publicationem nati, di-
cuntur ex eo retro legitime nati, *vt patet ex tex. ibi ſcilicet,
Tanquam à principio. &c.* Et ſic nulla fictio Iuris eſt ibi iſto
caſu, circa ſubſtantiam matrimonij. Quia, vt probatum
& adductū eſt, ſola confeſſione probatur matrimonium
clandeſtine contractum fuiſſe in veritate. Sed per illam
publicationem factam in conſpectu Eccleſiæ, Eccleſia
recipit tale matrimonium, ac ſi à principio fuiſſet publi-
ce contractum. Nam ſic à principio tenuit, licet publi-
catione ſiue cōfeſſione nunc primum declaretur & pro-
betur, *vt etiam declarat gloſſ. in fin. communiter, & ab omnibus
approbata, in d. c. 2.* Ex quibus euidenter infertur, vt etiam
expreſſe dicit Alex. *in d. c. 2. in 4. nota.* Quod non eſt de ſub- 4
ſtantia matrimonij publicatio. Nam ſi eſſet de ſubſtantia
eius, deberet interuenire in actu matrimonij contrahen-
di. Quod tamen non requiritur, quia ſufficit, quod poſt-
ea publicetur, ſine alio conſenſu. Et quod matrimonium
clandeſtine contractum, ſola confeſſione partium pro-
betur patet etiam per tex. *in d. §. Hu ita reſpondetur, ibi ſcili-
cet: Nec iubentur diſſolui, ſi vtriuſque confeſſione probari poterunt.*
Item vltra præmiſſa, quod nati in matrimonio clandeſti-
no, poſtea publicato, ſiue ſola confeſſione contrahen-
tium probato, dicantur vere & proprie in legitimo ma-
trimonio nati, ſicut reuera nati probantur etiam. Nā licet 5
primum matrimonium clandeſtine contractum, con-
feſſione contrahentium publicatum, nō præfertur ma-
trimonio ſecundo publice in conſpectu Eccleſiæ ſcilicet
contracto, & ita illa confeſſio non operetur in præiudi-
cium ſecundi matrimonij publici, *d. c. 2.* Niſi rationabilis
cauſa ſubſit. *Iunct. gloſſ. ibi. in verbo, Rationabilis cauſa, ibi ſcili-
cet: Vel aliud, &c.* Tamen ſi primum matrimonium clan-
deſtinum poterit probari per duos teſtes apertos, ipſum
præfertur ſecundo matrimonio publico, *ſecundum omnes
Doct. nemine diſcrepante, in d. c. 2.* Quia matrimonium clande-
ſtinum eſt verum matrimonium. Imo vult not. Domin.
Cardina, *in d. c. 2.* Quod ſi clandeſtinum matrimonium
habeat vnum teſtem tantum, & famam pro ſe, quod præ-
feratur ſecundo matrimonio publico, contra Vincent.
ibi. Quod etiam tenet Panor. ibi in effectu, niſi apertior
probatio ſit pro publico matrimonio, quam ſit probatio
cum vno teſte, & fama. Ad idem eſt *text. in c. Quod nobis, qui
fil. ſint legi. quod eſt pars d. c. Quod nobis, de clandeſt. deſponſ.* Vbi et-
iam deciditur ad brocam, quod filij nati ex matrimonio
clandeſtino, per Eccleſiam approbato, ſint legitimi. Di-
cit enim ibi tex. Si qui de clandeſtino matrimonio, poſt
modū ab Eccleſia comprobato, generati fuerint, eos le-
gitimos iudices filios & hæredes. Et concludit ibi *gloſſ. fin.
quam omnes Doct. ſequuntur, teſte Panorm. ibi.* quod omnes filij
nati ex clādeſtino matrimonio ſint legitimi, poſt appro-
bationem Eccleſiæ, indiſtincte, ſiue ſint nati ante appro-
bationem, ſiue poſt, ſi nullum impedimentum probatur
contra matrimonium. Et dicitur matrimonium clande- 6
ſtinum approbatum ab Eccleſia, cum publicatur á con-
trahentibus. *d. c. Quod nobis. de clandeſt. deſponſat.* Cum paria
ſint, matrimonium ab initio in facie Eccleſiæ contra-
ctum eſſe, & ex poſt facto ab Eccleſia approbatum. Er-
go etiam filii ante approbationem geniti, ſunt legitimi.
Imo etiam non interueniente approbatione Eccleſiæ, 7
nati ex clādeſtino matrimonio ſunt legitimi, ſi aliud im-
pedimentum non obſtat matrimonio, *vt pulchre probatur
in c.*

in c. Per tuas. cum ibi notat. eod. tit. Qui fil. ſint leg. ſecundum Hoſt. Ioan. Andr. Card. Antho. de Butr. & Alexand. in d. ca. Per tuas. Et non obſtat tex. *in d. c. Quod nobis, ibi ſcilicet, de clandeſtino matrimonio, poſt modum ab Eccleſia comprobato, &c. Qui fil. ſint legit.* Quia loquitur ibi, quod tum demum nati ex clandeſtino matrimonio, poſt approbationem Eccleſiæ ſint legitimi, Quando ſcilicet poſt approbationem fuit repertum impedimentum matrimonij, *ſecundum dict. gloſſ. fin. quam ibi ſequ. Ioan. Calder. Panormit. & Alexand.* Si autem nullum fuerit repertum impedimentum, ſicut in terminis noſtris, quod tunc filii nati ex clandeſtino matrimonio, ſiue ante approbationem, ſiue poſt, ſint legitimi, *ſecundum dict. gloſſ. fin. & omnes in d. c. Quod nobis, qui fil. ſint*
8 *legitimi.* Et in propoſito noſtro matrimonium dicitur publicatum in conſpectu Eccleſiæ, quando publicatio & confeſſio matrimonij prius clandeſtine contracti, à contrahentibus eſt facta in conſpectu, ſiue in præſentia hominum. Nam in iſto propoſito publicationis matrimonij, Eccleſia ſumitur pro collectione fidelium, *iuxta cap. Eccleſia. de conſecra. diſtinct. 1.* Ita ſcilicet, quod dicitur factum in facie, ſiue in conſpectu Eccleſiæ, quando eſt factum in conſpectu, ſiue in præſentia hominum, ſiue fidelium, *ſecund. commun. Canoniſt. in dict. c. fin. de clandeſtin. deſponſat.* Et ſic publicatio ſiue confeſſio facta à Nicolao S. & coniuge ſua, Anno viceſimo quinto, &c. de matrimonio clandeſtino ab eis anno decimo nono, &c. contracto, coram Notario & teſtibus in inſtrumento deſcriptis, dicitur facta publice in facie Eccleſiæ. Sicut etiam atteſtantur teſtes ſupra ſpecificati, plures numero quam requiratur. Cum in ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum. *Deuteron. 17. Iob. 8. Matt. 18. c. in omni negotio.*
9 *de teſtib. cap. Relatum. cum ſimilib. de teſtam.* Et corroborantur etiam prædicta per gloſſ. notab. & ſingul. *in l. penult. in verbo, hoc confeſſus, ibi. & nota. hic argumentum. C. de fideiuſſ.* quæ decidit, quod ſi iuuenis in ſtupro inuentus cum quadam puella, & vterque eſt ſolutus, ſi inquiratur de ſtupro contra iuuenem, & ambo confitentur, quod antea inuicem deſponſauerint, quod creditur eorum confeſſioni, pro tanto, quod iuuenis abſolui debeat. Et *ſequitur ibi valde not. Bald.* niſi apparerent ſigna in oppoſitum, vt, quia puella eſſet inuenta plorans. *Et ſequ. Andr. Barb. ibi in addition. ad Bald. cum multis concordan. per eum adductis.* Idem Bald. *in l. vnica. mihi, in 7. colum. verſicul. Quarto fuit quæſtio.* Vbi dicit dict. gloſſ. mente tenendam, & eam non eſſe alibi. *C. de confeſſ. Et ibi Alexand de Imo. in additio. Cum multis concord. Et in conſilio 1. in 5. columm. verſicul. Et pro hoc facit. in 3. volum. Dom. Iaſ. etiam cum multis concord. in l. 4. in fin. princ. verſicul. vltimo aduerte. ff. de iureiur.* Et hæc procedunt ſine omni dubio, quando huiuſmodi confeſſiones fiunt pro matrimonio, non in præiudicium alterius matrimonij, vel contra matrimonium, *vt per Doctor. in locis ſupr. allegat. Et per ea quæ habentur & notan-*
10 *tur, in cap. Super eo qui cogno. conſang. vxor. ſua.* Ex quibus iam omnibus claret, Iura ſupra in principio in contrarium adducta, non obſtare, Quia iura in dictis capitul. *ſcilicet cap. 1. & c. 2. & aliis. 30. quæſt. 5. Et d. c. Conſanguineorum. & d. c. Cum inhibitio, & c. non ideo.* prohibent coniugia clandeſtina, quod ipſa non valeant, vt iam plus
11 quam copioſe adductum eſt. Sed propter incertitudinem prohibentur ea contrahi: Quia mutata voluntate alterius eorum; vt ſi vna pars contrahentium confiteatur ipſum, alia vero parte negante, incertum eſt Iudici vel Eccleſiæ, propter defectum probationis, an matrimonium fuerit contractum, nec ne. *Ita declarant text. ad literam. in dict. §. His ita reſpondetur. Et in d. c. fin. ad fin. 30. quæſt.* & pulchre declarat gloſſ. *in d. c. 1.* Quod ſcilicet duplici ratione coniugia clandeſtina prohibeantur contrahi. Primum, ne ſub ſpecie matrimonij fiat fornicatio. Secundo, quod ſæpe matrimonio occulte contracto, alter mutaret propoſitum, & dimitteret reliquum, deſtitutum probationibus. Item prohibitio clandeſtinorum matrimoniorum, non habet cauſam perpetuam. Quia, vt adductum eſt, prohibentur ratione incertitudinis. Sed illa incertitudo non eſt perpetua, quia ceſſat apparente ſcilicet veritate de matrimonio prius occulte contracto, putà per confeſſionem partium, *d. c. Quod nobis. de clandeſtin. deſponſat. cum aliis ſupra copioſe adduct.* Et hoc etiam voluit Euariſtus Papa, cuius eſt *d. c. 1. 30. quæſt. 5.* Nam licet dicat, Aliter vero præſumpta, non connubia, ſed adulteria, &c. eſſe non dubitatur. Et ſtatim ſubijcit, *vt patet ex fin. d. c. ſcilicet,* niſi voluntas propria ſuffragauerit; & vota ſuccurrerint legitima, prout etiam pulchre declarat text. *in d. §. Sed obijcitur.* dum dicit: Prohibentur vouentes matrimonia contrahere. Et loquitur ibi de votis ſimplicibus. Quæ tamen ſi contraxerint, inuiolata permanere oportet. Sic & clandeſtina coniugia contra leges quidem fiunt, tamen contracta diſſolui non poſſunt, quia ex legitimo voto ſubſequente corroborantur. Subiungens ibi tex. Vnde Euariſtus cum dixiſſet: Aliter præſumpta non ſunt coniugia; ſed adulteria, addidit: Niſi voluntas propria ſuffra- 12
gauerit, & vota ſuccurrerint legitima. Sicut alias geſtum contra legem prohibitiuam, quæ non habet cauſam perpetuam prohibitionis, non eſt nullum. *glo. eſt nota. & ſing. in Cle. 1. in verbo, Inhibentes. in fi. ibi ſcilicet. Non dubium. de iure patro.* Per quæ etiam patet ſatis reſponſum ad alia, quæ ſupra adducta ſunt, ſcilicet: Quod geſtum vel factum contra Legem, vel Canonem, vel lege reſiſtente, ſit nullum, &c. Quia procedunt in his, quando lex habet perpetuam cauſam prohibitionis. Item in propoſito noſtro Iura nō inualidant, nec annullant matrimonia clandeſtine contracta. Sed ea comprobant, quando de ipſis appater per cōnfeſſionem ipſorum contrahentium, vel per alia indicia. *iurib. ſupra allega. Et in hoc conueniunt omnes Doctor. nullo contradicente, & etiam Alexand. notab. ſuper Rubr. de clandeſtin. deſponſat.* Quia cum iura ſint rotunda & clara, quod matrimonia clandeſtina valeant, & teneant; non minus quam publica, ſi ſaltem probentur per confeſſionem partium, vel per alia. Ex iſtis iam omnibus clariſſime concluditur & infertur, & primo, quod Philippus S. Anno 20. in vigilia SS. Apoſtolorum Philippi & Iacobi, in hunc mundum poſt clandeſtinum matrimonium per verba de præſenti, inter patrem & matrem eiuſdem anno decimonono, &c. contractum, licet ante publicationem & confeſſionem huiuſmodi matrimonij clandeſtine contracti, cum non obſiſtat aliquod impedimentum, quod huiuſmodi matrimonium clandeſtinè cōtractum impedire poſſit, genitus, ſit vere & proprie in legitimo & vero matrimonio natus. Cum per confeſſionem & publicationem factam à parentibus ſuis, anno 25. &c. probatum ſit, quod tale matrimonium fuerit vere & cum effectu, anno decimonono, &c. inter eoſdem, per verba de præſenti contractum, in quo nulla penitus fictio Iuris eſt, circa ſubſtantiam vinculi matrimonialis; quia Ius non fingit facta confeſſione partium de matrimonio ante clandeſtine contracto, tale matrimonium ante fuiſſe celebratum. Sed illa publicatione & confeſſione probatur huiuſmodi matrimonium clandeſtinum vere antea fuiſſe contractum. Ex quo non ſubeſt aliquod impedimentum, licet illa confeſſio ſubſequens, per quam probatur matrimonium, vltra hoc, quod per camprobatur matrimonium prius vere interceſſiſſe, hoc

etiam operetur circa huiuſmodi clandeſtinitatem, quod
tale matrimonium recipiatur & approbetur ab Eccle-
ſia, tanquam à principio publice in facie Eccleſiæ con-
tractum. *d. c. Quod nobis. cum ibi not. per Doctor. & alios ſupra al-
leg.* Et eſt ipſa veritas. Item & ſecundo inconuincibiliter
infertur, quod Ioannes S. & Magdalena S. non ſolum
poſt publicationem & confeſſionem de matrimonio
prius clandeſtinè contracto factam, ſed etiam poſt matri-
monium de nouo publice renouatũ, & iterum de nouo
factum per manuum dationem, &c. anno viceſimó-
quinto, &c. in facie Eccleſiæ, id eſt, coram collectione
fidelium, Presbyteri ſcilicet Parochialis, Notarii. & alio-
rum, & etiam Iuliana poſt iteratam renouationẽ matri-
monij, anno triceſimo primo factam, procreati, proprie
& vere, citra omnem iuris fictionem & retrotractionem, ex
vero & legitimo matrimonio geniti & nati ſunt, non mi-
nus quam parentes eorundem, & omnes alij S. nati ſunt.
Ex quibus omnibus iam tertio & vltimo euidentiſſime
ſequitur & concluditur, prædictis filiis & filiabus com-
petere, vt liberis & naturalibus & legitimis, omnia iura,
priuilegia, honores, bona & allodialia, & feudalia, quæ
etiam de Iure communi, vel alias ex diſpoſitione ſiue pro-
uiſione ſtatutorum vel conſuetudinum, locorum, non
debentur niſi filiis legitime natis, vel ex corpore parẽn-
tis legitime deſcẽdentibus, cum, vt plus quam ſufficien-
ter oſtenſum eſt, ſint vere & proprie ex legitimo matri-
monio nati, & à patre eorundem, Nicolao ſcilicet, & ita
ex eius corpore legitime deſcenderint. Non quidem vir-
tute publicationis ſiue confeſſionis: Sed Philippus S. vir-
tute ſubſtantiæ veri vinculi matrimonialis, & legitimi
coniugij probati, & declarati per ſubſequentem confeſ-
ſionem. Ioannes vero, Magdalena, & Iuliana, vltra hoc
virtute matrimonij renouati, & de nouo in facie Eccle-
ſiæ (hoc eſt, in conſpectu hominum & Chriſti fidelium)
13 contracti. Quæ ſufficiunt ad plenam probationem legi-
timæ natiuitatis, cum ſolus conſenſus de præſenti faciat
matrimonium. *cap. Sufficiat. 17. quæſt. 2. c. Tua cum ſimilib. &
ibi Innocen. Ioan. Andr. & Canon. de ſponſa. l. nuptias. ff. de regul. iur.
cum concord.*

Secundo eſt principaliter videndum, an prima filia,
Margaretha ſcilicet, nata ante matrimonium ex domi-
na Elizabeth, tanquam ex concubina in domo retenta,
per ſubſequens matrimonium inter Nicolaum & ipſam
factum, ſit vere legitima effecta. Et ita, an ſi Philippus &
Ioannes S. cum aliis duabus ſororibus eorundem, Mag-
dalena ſcilicet & Iuliana, etiam non fuiſſent nati in vero
matrimonio, ſicuti tamen vere & propriiſſime in verò
& legitimo matrimonio geniti ſunt (vt ſupra in primo
articulo pluſquam ſufficienter oſtenſum eſt) eſſent per
ſubſequens publicum matrimonium, & etiam in facie
Eccleſiæ ſolemniſatum, vere legitimi effecti. Et breuiter
reſpondetur, quod ſic. Pro tanto videlicet, quod per
ſubſequens matrimonium fuiſſent facti legitimi filij, &
in poteſtate patris eorundem Nicolai S. ita quod ſucce-
derent ei ab inteſtato, vt ſunt Iura rotunda, *ſcilicet in l.
Cum quis. & l. ſequenti. & Auth. ſequ. & in corpore vnde ſumun-
tur. C. de naturalib. liber. §. Si quis igitur dotalia ſcripſerit. In Au-
then. Quib. mod. naturales efficiuntur legit. & in §. fin. ibi, Nec non
14 ii. qui ex muliere libera. Inſtit. de nupt.* In quibus & ſimilibus
iuribus aperte deciditur, quod huiuſmodi filij ex con-
cubina, ſiue ſoluta, quæ poterat eſſe vxor, nati, per ſub-
ſequens matrimonium efficiuntur naturales & legitimi
filij, & ſui hæredes. Et quod ſuccedunt ab inteſtato pa-
tri, vna cum filiis naturalib. & legitimis, poſt matrimo-
nium contractum, ex eodem coniuge, vel prius ex alia
vxore mortua, ante hoc conſortium genitis. Inquit enim
Imperator, *in d. l. Cum quis.* Quapropter ſancimus in hu-
iuſmodi caſibus omnes liberos, ſiue ante dotalia inſtru-
menta editi ſint, ſiue poſtea, vna eademque lance truti-
nari, & omnes filios ſuos in poteſtate ſuis exiſtere geni-
toribus, vt nec prior, nec iunior vllo habeatur diſcrimi-
ne. Sed qui ex iiſdem matrimoniis procreati ſunt, & ſi-
mili perfruantur fortuna. Et quod filij effecti legitimi
per ſubſequens matrimonium ſuccedant patri ab inte-
ſtato, & ex teſtamento vna cum aliis legitimis, etiam na-
tis ex alia coniuge defuncta, antequam pater habuerit
conſortium cum ſecunda, cui poſtea nupſit. *eſt text. ad li-
teram. in §. Dubitatum. in Auth. de inceſt. nup. colla. 3. in Auth. Quod
ius, quæ inde ſumpta eſt. C. de natural. lib.* Et iſta omnia etiam
probantur de Iure Canonico *per text. nota. licet vulgatum.
in c. Tanta. Qui filij ſint legit.* vbi dicit text. Tanta eſt vis ma-
trimonij, vt qui antea ſunt geniti, poſt contractum ma-
trimonium legitimi habeantur. Et dicit gl. 1. *in fin.* Quod
tales ſunt legitimi, nedum quoad ſucceſſionem, ſed et-
iam quoad ordines, honores, & omnia alia. Quia matri-
monium omnia præcedentia purgat. *Quam ſeq. ibi Canon.
Et accedit opt. glo. in c. Qualis. in verb. deſponſata. in fin. 30. quæſt. 5.*
vbi text. dicit: Quod vxor, quæ habenda eſt ſecundum
legem promotionis, debeat eſſe virgo, caſta, & deſpon-
ſata in virginitate. Decidit ibi gloſſ. *Poſtquam argum. eſt pro
& contra.* Quod ſi quis defloraueũt vnã, & poſtea duxerit
eam in vxorem, quod dicitur iſta in virginitate deſpon-
ſata. Subiungens rationem, quia omnia quæ præceſſe-
runt, legitimantur per ſubſequens matrimonium, alle-
gans ad hoc d. *c. Tanta. & ſequuntur Doct.* Nec hic ſuperflue 15
eſt inſiſtendum, an ad hoc, vt quis poſſit contrahere ma-
trimonium cum ſua concubina, quam prius deflorauit,
& vt nati ex ea, per ſubſequens matrimonium efficiantur
legitimi, ſit de ſubſtantia, quod interueniat inſtrumen-
tum publicum ſiue dotale, prout Iura ciuilia ſupra alleg.
& alia requirere videntur. Quia in terminis noſtris in-
teruenerunt inſtrumenta dotalia & publica. Et ſic præ-
ciſe in terminis dictorum Iurium ciuilium, Nicolaus S.
contraxit matrimoniũ cum domina Elizabeth, in Chri-
ſto defuncta, licet non fuiſſet neceſſarium ad ſubſtan-
tiam huiuſmodi matrimonij inter ſe contracti, etiam In-
ſtrumentum publicum interueniſſe, cum de Iure Cano-
nico iſta ſolennitas inſtrumenti dotalis non requiratur,
ſed ſufficiat ſolus conſenſus. Ideo hoc caſu, reprobato
Iure Ciuili, ſtandum eſt Iuri Canonico, propter mate-
riam matrimonij ſubiectam, ſcilicet Eccleſiæ. & propter
periculum animæ. Quare ſi derogatur Iuri ciuili in hoc,
in cauſa cauſante matrimonium, videlicet, quod ſit ma-
trimonium ſine inſtrumentis, eſt etiam ei derogatum in
cauſato, id eſt, in ipſa legitimatione, ſcilicet, quod filij,
ante & poſt, tali matrimonio, ſine inſtrumento dotali,
nati, ſint legitimi, *d. cap. Tanta.* Per quod aperte probatur
hoc. quia tex. ibi fundat ſe ſuper potentia & virtute ma-
trimonij, ad cuius eſſe non requiritur inſtrumentum do-
tale. *Et bene facit text. in cap. Lator. eod. titul. Qui fil. ſint legit.* Ita
tenent communiter Canon. *in d. c. Tanta.* & dicit ibi Pa-
nor. *poſt princip. in verſic. Et ex hac litera.* quod ita pluries in fa-
cto reſponderit, ſubiungens, quod Legiſtæ communiter
ſequantur hóc in practica. *Communiter Legiſtæ in l. Gallus. §.
Et quid ſi tantum. ff. de lib. & poſthu. Feudiſtæ in cap. Naturales. in ti.
ſi de feud. fuer. contro. inter dom. & agna. Vaſ. Angel. & Legiſtæ in d.
§. fin. Inſtit. de nupt.* In concernentibus enim matrimonia, 16
& per conſequens peccatum, Ius Canonicum præfertur
Iuri ciuili. Et eſt ſeruandum in foro etiam ſeculari, & in
terris etiam Imperij, *ſecundum gloſſ. ſingularem in §. Hacte-
nus. in verbo, generata, ibi.* Sed fuit eorum conſideratio bo-
na propter matrimonia. *Et ſequuntur ibi Doct. Inſtit. de grad.*

& in

& in l. Iuriſconſultus. §. Item libe. in fin. gloſſ. magna. ff. eodem titul. de gradib. & communiter alleg. praalleg. gloſſ. ad hoc. Et patet per ea, quæ habentur, & notantur in l. Priuilegia. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & in cap. 1. de noui oper. nunc. Ita etiam quantum ad hoc, an ſcilicet ſit prohibitum matrimonium vel non, debet fieri computatio graduum, ſecundum Ius Canonicum, & non ſecundum Ius Ciuile, ſecundum gloſſ. & Doctor. in cap. pen. & fin. de conſangui. & affi. Ex quibus infert in ſpecie Angel. & Aretin. in d. §. fin. mihi, in penult. colum. verſic. Ex quo ſequitur, quod etiam in terris Imperii erit matrimonium contractum cum concubina etiam ſine Inſtrumentis dotalibus, & filii nati erunt legitimi. Imo de nouiſſimo Iure Ciuili Auth. ad contrahendum matrimonium cum concubina, quæ poterat eſſe vxor, & ad legitimationem filiorum ex ea procreatorum, non requiritur inſtrumentum publicum, vt patet per text. ad literam in §. ad hæc autem. in Authen. vt liceat matr. & auia. coll. 8. vbi deciditur, quod liberi de libera muliere nati, qui à patre nominati fuerint filii, non adiecto hoc nomine, naturales legitimi efficiuntur. Et matrimonium inter illa verba proferentem & mulierem, ex qua nati ſunt, interceſſiſſe monſtratur. Et plus ſubiicit ibi text. Quod ſi pater erga vnum ex filiis, talia verba dixerit, quod proſit omnibus, qui ex eadem matre ſunt orti. Idem probat. in Authen. Si quis ſumpta ex iſto § C. de naturalibus liber. Et in quantum text. in d. §. ad hæc autem. etiam dicit huiuſmodi filios omni iure frui, quod legitimis filiis noſtræ leges conferunt, &c. Patet quod ibi eſt text. quod legitimatus per iſtum modum, de quo ibi, fruatur omni iure, quod leges concedunt filiis legitimis & naturalibus. Et ſic videtur ibi text. quod filius legitimatus per hunc modum, ſuccedat etiam agnatis & cognatis primis, ſicut legitimus & naturalis. Quem text. ad hoc dicit Bartol. ibi in fin. menti tenendum. Et prædicta Iura ponderat etiam ad hoc in effectu, Alexander in d. cap. Tanta. mihi in 20. colum. verſi. ibi. Et hoc probo etiam de Iure Ciuili nouiſſimo. Quanto magis prædicta vendicant ſibi locum, quando apparet de publico ſubſequente matrimonio. Ergo, &c. Tamen hic non eſt diutius in hoc laborandum. Licet prædicta ſint veriſſima, cum in contractu matrimoniali inter Nicolaum S. & coniugem ſuam Elizabeth interuenerint inſtrumenta dotalia, & eorum filii, Philippus & Ioannes, cum duabus ſororibus, Magdalena, & Iuliana, ſint ex vero & legitimo matrimonio legitime nati, vt ſupra in primo articulo clariſſime probatum eſt, & non legitimati per ſub-
17 ſequens matrimonium. Qui tamen legitimati etiam
tantum per ſubſequens matrimonium, etiam in bonis feudalibus patri & aliis agnatis ſuccedunt, ſecundum Iacob. de Bel. Andr. de Iſern. & communiter Doctor. in d. cap. Naturales. in titul. Si de feud. fue. contro. int. dom. & agn. Vaſ. Ioan. And. & Canon. in d. cap. Lator. & in d. c. Tanta. reprobata diſtinctione Bald. de qua in d. cap. Naturales. Et non obſtat ſecundum communiter Legiſtas & Canoniſtas, text. in d. c. naturales, vbi dicitur: Naturales filii, licet poſtea fiant legitimi, ad ſucceſſionem feudi, nec ſoli, nec cum aliis vocantur. Quia loquitur & intelligitur ſecundum nos, de legitimatis per reſcriptum Principis, non autem per ſubſequens matrimonium. Et pro iſta ſententia, quod etiam legitimatus per ſubſequens matrimonium, ſuccedat in feudo, ſecundum quam etiam quotidie cõſulitur & ſententiatur. Panor. in d. c. Tanta. ſuper gloſſ. 1. adducit opt. text. in c. Cum in cunctis. de elect. Nam dicit text. in princ. quod nullus eligatur in Epiſcopum, niſi qui iam 30. annũ ætatis exegerit, & de legitimo matrimonio ſit natus, &c. Et tamen natus ex ſoluto & ſoluta, legitimatus per ſubſequẽs matrimonium, ſecundum gloſſ. ſingul. communiter approbatam in c. Innotuit. in verbo, Coniugata. in fin. eodem titul. de electio. poteſt eligi in Epiſcopum. Aſſignans ibi gloſſ. rationem. Quia matrimonium ſequens, omnia præcedentia purgat, & ille tanquam legitimus eſt habendus. Et ſic eſt ibi text. ad lit. iunct. d. gloſſ. Quod legitimatus per ſubſequens matrimonium dicitur vere natus ex legitimo matrimonio. Per quem text. etiam confunditur diſt. Bald. in d. cap. Naturales. prout etiam reprobant Canon. & Legiſt. in locis ſupra allega. in d. §. Et quid ſi tantum. & in multis aliis locis. Item ſecundo ad hoc adducit Panorm. gl. fin. & not. in d. c. Naturales. etiam approbatam. Quæ vult, quod reſcriptũ Principis poſſit legitimatum habilitare ad feuda, ſi de hoc faciat mentionem, fortius ergo matrimonium ſequens, quod trahitur & fingitur contractum ante legitimationem filiorum, vel filii cenſentur nati tunc tempore contractus matrimonii. Item adducit pro hoc d. gloſſ. 1. in d. cap. Tanta. vbi gloſſ. aperte ſentit, quod tales filii ſint vere
legitimi. Et huic non obſtat text. in ca. Tanta. vbi dicitur, 18
quod tanta ſit vis matrimonii, vt qui antea ſunt geniti, poſt contractum matrimonium legitimi habeantur. Ex quo videtur inferri, quod iſti ante matrimonium geniti, non ſint vere legitimi, ſed debeant haberi pro legitimis. Quia verbum, habeantur, eſt verbum fictitium & improprietatis. Et per hoc videtur inferri, quod appellatione filiorum legitimorum in ſtatutis, quæ ſunt intelligenda in caſu vero, & non ficto. l. 3 §. Hæc verba, cum ibi. vo ff. de negot. geſt. non veniant legitimati per ſubſequens matrimonium. Et ita videtur ſentire Anthon. de Butr. in d. cap. Tanta. in Rep. Sed in contrarium eſt veritas, ſcilicet, quod tales legitimati per ſubſequens matrimonium ſint vere & proprie legitimi, & non Iuris fictione, pro tanto, quod ſi ſtatutum faciat mentionem de filiis naturalibus, & legitimis, comprehendantur etiam legitimati per ſubſequens matrimonium, vt decidit idem Anthon. de Butr. in cap. per venerabilem. eodem titul. Quod etiam ſequitur not. Panorm. in d. cap. Tanta. mihi, ante fin. 1. colum. verſic. Nota ibi legitimi habeantur, cum iſti ſint authoritate Iuris legitimi. Nec obſtat ſecundum eum verbum, habeantur, ibi. Quia vbi tale verbum profertur ab habente poteſtatem, paria ſunt dicere, ſint legitimi, & habeantur pro legitimis. Et adducit pro hoc c. ex parte deſponſati. vbi diſponitur, quod ſi vir & mulier ſibi promittunt, quod ab eo tempore ſe pro coniugibus habebunt, quod ſit vere contractum matrimonium inter eos de præſenti, per quem tex. ibi Panorm. in 1. nota. quod vbi actus dependent à mera voluntate loquentis, paria ſunt dicere, quod talem vult pro vxore, vel pro ciue habere, & dicere: Duco te in vxorem, vel facio te ciuem, Dicens hoc facere ad illam quæſtionem, videlicet ſtatuto diſponente, quod talis debeat haberi pro ciue, quod per illa verba ſtatuti, videlicet, quod talis debeat haberi pro ciue, quod ex hoc ſit creatus ciuis. Cum ergo dicta verba legitimi habeantur in d. c. Tanta. proferantur à Legislatore, & ita ab habente poteſtatem legis condendæ, in hoc perinde eſt, ac ſi diceret: Sint legitimi. Pro quo etiam adducit Panorm. in d. c. Tanta. quod in ſimili dicit Bartol. paria eſſe, quod ſtatutum dicat, habeantur pro ciuibus, vel ſint ciues, vt notat ipſe in l. Si quis peremptoriæ. ff. de vſucapio. & in l. Si maritus. ff. de adult. Ideo concludit ibi Abbas, quod ſtatutum loquens de legitimis comprehendat tales. Idem decidit Anthon. de Butr. in cap. Innotuit. per d. c. Cum
in cunctis. Iunctis gloſſ. in d. cap Innotuit. Quod ſtatutum lo- 19
quens de legitime nato etiam in tali vendicet ſibi locum, ſubiungens: Quod ſi alicui ſit facta ſubſtitutio ſub conditione, ſi ſcilicet deceſſerit ſine filiis legitime natis, quod deficiat ſibi ſubſtitutio per ſubſiſten-

tiam talis legitimati per ſubſequens matrimonium. *Et ſequ. Ioan. de Imol. in d. cap. Innotuit. mihi, in 2. colum. ſuper d. gloſſ. in verb. Coniugata.* Hinc etiam pulchre decidit Panorm. *in d. cap. Innotuit. per not. ibi ſuper d. gloſſ. mihi, in 3. colum. verſic. & ex prædictis.* Quod etiam in materia reſtringibili appellatione legitime nati, veniat legitimatus per ſubſequens matrimonium. Quod etiam ex eo apparet, quod filij per ſubſequens matrimonium legitimati, ſuſcipiant omnia iura legitimorum, non ſolum quo ad ipſos matrimonium contrahentes, ſed etiam quo ad aſcendentes, deſcendentes, & tranſuerſales. *d. cap. Tanta. & d. §. Si quis igitur. & d. l. Cum quis. cum l. ſequ. & Auth. ſupra allegatis.* Ex quibus iuribus patet, quod omnibus alijs potentior, & omnibus alijs laudabilior ſit. Ita pulchre dicit Ange. Pe-
20 ruſ. *in conſil. 20. incip. Super conſultus dicto*, inferens reſponſionem ad quæſitum, dicens: Accipiat ergo dictus Simon dictam Lunam in vxorem, confectis dotalibus inſtrumentis, hæc quidem erit eius vxor legitima: & matrimonium approbatur, & omnes filij qui naſcentur, legitimi erunt, & ſint. Et omnes qui iam nati ſunt, per omnia Iura legitimorum conſequuntur. Et ſic patet breuiter ex prædictis, licet multa pro confirmatione adduci poſſent, quæ breuitatis intuitu omittuntur, quod ſit ſine omni dubio, quod legitimati per ſubſequens matrimonium ſint vere & proprie legitimi. Et quod comprehendantur in omni diſpoſitione fauorabili vel reſtringibili ſtatutaria, vel alia appellatione filiorum naturalium & legitimorum etiam legitime natorum. Et corroborantur prædicta per ea, quæ not. decidit Bald. in fortioribus terminis. *mihi, in princip. 2. colum. verſic. Idem puto. C. de fideicom.* Quod ſtante ſtatuto, quod exiſtentibus filiis maſculis, filiæ fœminæ non ſuccedant patri, quod etiam filij legitimati excludãt filias naturales & legitimas. Et loquitur ibi, vt patet, etiam de legitimatis per reſcriptum Principis, vel à Comite Palatino eo, quia legitimatio extendit ſe ad ſtatutum. Cum in legitimato ſit verus ſtatus legitimorum: licet non ſit verum principium, ſecundum eundem ibi. Idem vult in effectu etiam Bald. *in l. Eam quam, eodem titu.* Et licet Paul. de Caſtr. *in d. l. cum acutiſſimi.* teneat contrarium, tamen idem Paul. de Caſt. valde eleganter tenet deciſionem Bal *in l. Sed etſi hac. §. Patronum autem per text. ibi in verſ. ſed ſi Ius. ad fi. verſ. & prædicta allegantur ad quæſtionem. ff. de in Ius voc.* Decidit enim ibi, Quod ſi dicat ſtatutum, quod extante filio maſculo legitimo & naturali, filia fœmina nõ ſuccedat, niſi in eo, quod ſibi relinquitur à patre, & plus petere non poſſit. Quod ſi extat filius maſculus legitimatus, quo ad quædam, & quo ad quædam non, puta, quod poſſit ſuccedere ex teſtamento non ab inteſtato, non habet locum ſtatutum. Et ſic filia fœmina ſi ſibi non fuit relictum tantum, quod ſufficiat ad legitimam, poteſt petere ſupplementum, quia non dicitur extare maſculus legitimus naturalis, Quia iſta non fuit vera legitimatio, quæ non potuit fieri pro parte, ſed fuit diſpenſatio, & ſic non fuit ſublatus defectus originis, vt hic patet *in verſicul. Sed ſi ius.* vbi eſt caſus in ratione ſui. Ergo non dicitur legitimus, ſecus ſi fuiſſet ſimpliciter, quo ad omnia legitimatus, quia contineretur appellatione legitimi, prout expreſſe determinat Bald. etiam in hoc caſu, *in l. 1. C. de fideicommiſſ. & d. l. Eam quam. in 6. colum. ibi.* dum dicit: Quæſitum fuit à me, tene menti perpetuo, quia bene poteſt induci ad multa alia. Hæc ille. Et ſic aperte vult ibi Paulus de Caſtr. quod ſi talis fuiſſet legitimatus in totum, quod excluderet filias fœminas, ſtante dicto ſtatuto. Idem tenet Alex. de Imol. *in conſil. 2 incip. Viſis codicillis legitimationis. & alias in 1. volu.* vbi etiam per multa Iura & rationes probat, quod ſi inſtitutis maſculis, fuerint dati ſubſtituti ſub conditione, ſi ſcilicet deceſſerint ſine filiis maſculis legitimis & naturalibus, quod ſcilicet filij legitimati à Principe excludant ſubſtitutos. Et reſpondet valde eleganter ad omnia, quæ in contrarium allegari poſſunt. *vt ibi per eum mihi, in 8. colum. verſicul, ſupereſt ad allega. in contrarium reſpondere, cum quatuor colum. ſequent. vſque ad finem conſil.* Et eandem deciſionem Bald. *in d. l. Cum acutiſſimi.* tenet dom. Iaſ. *ibi. mihi, ad fin. 2. colum. vſque ad finem. in verſi. ſcilicet breuiter iſtis non obſtantibus, &c.* Et dicit quod ita bis conſuluerit: & quod etiam fuerit iudicatum, referens & Paul. de Caſtr. bis ita conſuluiſſe, *vt ibi per eum.* Et ad hoc adducit determinationes Paul. de Caſtr. *in d. §. Patronum autem.* Et pro hac ſententia dom. Iaſ. etiam adducit *in l. fin. d. l. Cum acutiſſimi.* illud quod valde ſingulariter vult Bartol. *in d. l. Si is qui pro emptore mihi, in duodecima colum. verſicul.* Item quæritur circa prædicta. Vtrum iſta fictio fingat circa ea, quæ ſunt meri Iuris, &c. *ff. de vſu incip.* Vbi decidit Bartol. quod fictio regulariter non fingat circa ea, quæ ſunt Iuris, quod probat ſic: Aliquem eſſe ſui iu- 21
ris, vel in patria poteſtate, eſt Iuris, *vt Inſtit. de patr. poteſta. §. 1.* Item aliquem eſſe legitimum vel non, eſt Iuris, non enim ab ipſa natura hoc introducebatur, *vt in Authent. Quibus mod. natur. effic. legit. §. Liceat igitur. colum. 6.* Item aliquem eſſe ſeruum vel liberum, eſt Iuris, *vt ſupra de ſta. hominum. l. 1.* Pone ergo, dicit ipſe, Lex ex certa ſcientia vult filium in poteſtate facere ſui iuris, filium non legitimum vult facere legitimum, & ſeruum liberum, poteſt ne hoc facere? Certe ſic. Non tamen ſecundum fictionem, ſed ſecundum ipſam puram veritatem, quia vere erit ſui iuris, vel legitimus, vel liber, &c. Et ſic Bart. expreſſe vult ibi, vt latius per eum ibi. Quod legitimatus dicitur vere & proprie legitimus, & non ſecundum fictionem. Ergo debet cadere in ſtatuto, &c. Cum ſecundum omnes Doct. nemine diſcrepante, *in d. §. Et quid ſi tantum. & in alijs pleriſque locis.* Statutum verificetur in caſu vero, licet etiam in multis caſibus in caſu ficto, *vt per Doct. in d. §. Et quid ſi tantum. præſertim Ioan. & Alexan. de Imo.* Sed de hoc hic etiam non eſt diutius inſiſtendum: cum ſine omni dubio, vt ſupra oſtenſum eſt, legitimati per ſubſequens matrimonium, purgans ſcilicet omnia præcedentia, vere & proprie ſint legitimi, & non ſolum Iuris fictione, pro tanto, quod comprehendantur etiam in ſtatutis, & in omni diſpoſitione appellatione filiorum legitime natorum. Nec huic etiam obſtat gloſſ. *in d. cap. Innotuit, in verb. Coniugata.* dum dicit in fi. Quod legitimatus per ſubſequens matrimonium eſt tanquam legitimus habendus. Sed dictio, *tanquam*, importat quandam improprietatem. *l. Meminimus, circa medium. C. de legit. hæred. cum ſimilib.* Quia reſpondetur: Quod quoties dictio aliqua improprietatem demonſtrans apponitur circa ea, quæ poſſint eſſe vera, ſecundum veritatem & proprietatem, magis dicitur vnum verbum veritatis expreſſum, quam improprietatem denotans, vt patet in dictione, *quaſi. l. Si ante nuptias. & ibi not. ff. ſolut. matrimonio. l. Mulier. §. ſua. ff. ad Trebell. cum ſimil. Ita not. Bart. in l. ſi is qui pro emptore. in fin. 3. quæſt. princ.* Sed ita eſt; quod legitimatus per ſubſequens matrimonium dicitur eſſe vere legitimus, vt ſupra probatum eſt. Ita reſpondet magiſtraliter Alexand. de Imol. *in d. conſil. 2. mihi, in 10. colum. verſicul. Non obſtat, 10. argum.* Et loquitur ibi Alexand. de Imol. in legitimato à Principe, quod ſit proprie & vere legitimus, vt etiam ſupra oſtenſum eſt. Licet ſubijciat ibi: Dato quod poſſet dici ficte legitimus, inſpecta illa ſpeciali & originali legitimatione, quæ ex matrimonio procedit, quæ fictio etiam ceſſat in legitimato per conſequens matrimonium, cum

illa

illa procedat ex originali legitimatione matrimonii, *ſcilicet d. cap. Tanta. cum ſupra allega.* Et hoc vltra prædicta probatur in legitimatis per ſubſequens matrimonium, *per text. in d. cap. ex parte, & quod ibi pulchre notat Panorm. in 2. not. ex illo text. de ſponſalibus.* Et ideo cum legitimati per ſubſequens matrimonium ſint vere & proprie legitimi: & vltra hoc huiuſmodi legitimatio ſit fauorabilis, cum matrimonium tanquam fauorabile purget etiam præcedentia, *ſecundum Doct. in d. cap. Tanta.* ipſi ſuccedunt etiam in Feudis, vt ſupra probatum eſt, licet legitimati à Principe
22 non, niſi de hoc fuerit facta ſpecialis mentio in legitimatione *d. cap. Naturales.* Quod pro tanto procedit, quod legitimati per ſubſequens matrimonium ſuccedãt in Feudo, etiamſi quis in articulo mortis deſponſauerit ſibi concubinam, ſciens ſe euadere non poſſe. Ita decidit Bald. *in d. c. Naturales. mihi, in 4. colum. verſ. Quæro quid de eo,* Et ſequitur ibi Alciat. & Alexan. ſcilicet, quod legitimati per ſubſequens matrimonium etiam in articulo mortis, ſuccedant in Feudo. Ioann. Andr. in regu. Sine culpa in Mercuria. *Et pulchre Alexand. in d. cap. Tanta.* Sed iſte fauor matrimonii ceſſat in legitimatis à principe. Ideo Iure cõſuetudinario Feudorum inductum fuit, eos non ſucce-
23 dere in Feudo. *d. cap. Naturales.* Item inter eos in hoc eſt magna differentia, quia naturales in præiudicium filiorum naturalium & legitimorum, à Principe legitimari non poſſunt, & tamen legitimati per ſubſequens matrimonium ſuccedunt ſimul cum aliis filiis naturalibus & legitimis, etiam ex prima coniuge natis. §. *Si igitur, in Authen. Quibus mod. nat. eff. ſui. & aliis iurib. ſup. allega.* Igitur in ſucceſſione non eſt facienda differentia iſtorum, qui per matrimonium legitimantur. Quia hi indifferenter ſuccedunt, non conſiderato præiudicio agnatorum. Per quam rationem etiam patet, non debere attendi præiudicium domini Feudi. Et quod text. *in d. cap. Naturales,* non loquitur in legitimatis per ſubſequens matrimonium, patet expreſſe, dum dicit, quod nec cum aliis ſcilicet fratribus ſuccedant, ſed legitimati per ſubſequens matrimonium ſuccedant recte cum aliis fratribus, vt dd. iurib. Ergo non loquitur ibi de his legitimis. Et ita, quod ſcilicet *d. c. Naturales,* non intelligatur de legitimatis per ſubſequens matrimonium, & ita de proprie & vere legitimis, tenet communis Schola Canoniſt. & Legiſt. Sed de hoc hic etiam non eſt diutius diſputandum, cum Philippus & Ioannes S. non ſolum per ſubſequens matrimonium legitimati, ſed in, & ex vero & legitimo matrimonio nati, cum ex domina Elizabeth, tempore natiuitatis eorum vera & legitima vxore exiſtente patris eorum Nicolai S. procreati & geniti ſint. Quod quidem tempus natiuitatis ſiue partus ad legitimationem filiorum, & in eorundem vtilitatem, & non tempus conceptionis inſpicitur. *dict. §. Si quis igitur dotalia. & l. Nuper legem. in verſicul. Et generaliter, quæ ſequitur d. cap. Cum quis C. de natur. liber.* Ex quibus omnibus finaliter clariſſime infertur, & concluditur, quod præfati Philippus & Ioannes S. cum duabus ſororibus eorundem, Magdalena & Iuliana, vt à principio ſine omni retrotrahitione, vel fictione, vere & legitime, ex vero & legitimo matrimonio nati, comprehendantur appellatione filiorum naturalium & legitimorum, vel legitime in matrimonio ipſo natorum, &c. In quacunque diſpoſitione ſiue iuris communis, ſiue iuris Municipalis, ſiue in Statutis, ſiue in feudalibus, vel inveſtituris, ſiue in ſimultaneis inueſtituris, ſiue in contractibus ſiue in vltima voluntate, ſiue in materia fauorabili vel reſtringibili. Cum etiam filii legitimati tantum per ſubſequens matrimonium, & à principio ſecundum veritatem non in matrimonio nati, vt in præſentiarum prima filia Margaretha, in ſtatutis & aliis diſpoſitionibus appellatione filiorum naturalium, & ex legitimorum comprehendantur, vt ſupra plusquam luculenter oſtenſum eſt, &c.

THEMA CONSILII II.

N. ex nobili familia progenitus, & vxorẽ non habens, habuit cum quadam conſuetudinẽ, ex qua filium procreauit vnum. Quem cũ paterno amore proſequeretur, humillimis precib. obtinuit apud Inuictiſſimum Imperatorem Fridericum 3. quod Cæſarea eius Maieſtas per gratioſum Reſcriptum eum legitimarit, omnemque maculam illegitimitatis abſtulerit, declarato eo agnationis, & generis paterni. Præterea tantum quoq; prædictus N. obtinuit apud agnatos ſuos, quod filium eius in eorum familiã adoptarint, ita quod publice ab omnibus, pro vno ex illa familia ſit habitus ac reputatus. Cum ergo nepotes d. N. ex prædicto filio progeniti nunc iniurioſe impetantur, tanquam non ſint de familia illa, quæritur de duobus. Primo vtrum prę dicta legitimatio reddiderit dictum N. legitimũ, quo ad genus & familiam, agnationem, ſeu nomen, & quomodo inferentes huiuſmodi iniurias cõueniri poſſint, & debeant.

SVMMARIA.

1 *Vtrum legitimatus per Reſcriptum Principis ſeu Imperatoris, efficiatur vere & proprie filius naturalis, & legitimus patris ſui.*

2 *Eſſe quem legitimum vel illegitimum, eſt Iuris.*

3 *Legitimatio non facit quem legitimum. ſed ipſa lex, legitimatione ſolum remouente obſtaculum illegitimitatis.*

4 *Statutum diſponens quod extante filio maſculo, filia excludatur ab hereditate patris, verificatur in filio per reſcriptum Principis legitimato.*

5 *Dictio tanquam, vel quaſi, quando importent veritatem ſeu proprietatem, & quando fictionem.*

6 *Legitimatio trahitur retro, circa quam retrotrahitionem bene fingit lex. Sed non circa ſubſtantiam & eſſentiam legitimationis.*

CONSILIVM II.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter imploraro. Veritas præſentis conſultationis pendet ab eo, an Chriſtophorus iunior de H. ex patre ſuo ſeniore de H. & matre ſua ſolutis extra matrimonium natus, ab inuictiſs. Imp. Frid. 3. & ita per reſcriptum Principis legitimatus, per huiuſmodi legitimationem ſit vere & proprie filius naturalis & legitimus patris ſui factus, ita videlicet, quod fuerit de genere, vera agnatione, & nobili familia illorum de H. Quo oſtenſo clariſſime ſequitur, Ioann. de H. in legitimo matrimonio inter patrem ſuum & matrem natum, vere & proprie, naturaliter & legitime procreatum eſſe vel fuiſſe, & non per reſcriptum Principis tantum legitimatum. Ita videlicet quod fuerit & ſit filius naturalis & legitimus patris ſui, nobili agnatione & familia illorum de H. non minus quam cæteri de H. Et omiſſis reſectiſque omnibus ambagi- 1
bus breuiter reſpondetur, Quod præfatus Chriſtophorus iunior de H. per reſcriptum Principis legitima-

tus, fuerit vere & proprie naturalis & legitimus filius pa-
tris ſui, & de eiuſdē generis agnatione & familia, non mi-
nus quam ſi à principio in legitimo matrimonio genitus
fuiſſet. Ita probatur per iura ad literam, ſcilicet in §. Illud. vbi dicitur,
quod naturalis legitimatus à principe, id eſt ab Imperatore, nihil
differat à legitimis filiis, ibi ſcilicet: Nihil à legitimis filiis diffe-
rentes, &c. Et §. Si quis igitur fuerit ibi legitimus, mox fiet natura-
lium iure omnino liberatus. §. Et quoniam varie. ibi & ex voluntate
te nihil diſsimilis legitimis, &c. §. Reliqui. ibi. Damus habere et-
iam ſucceſsiones illas, quas habent. 2. qui ab initio legitimi ſunt, &c.
Et in multis aliis §. in Auth. Quibus mod. nat. effi. ſui colum. 6. §.
Liceat. ibi nihil à legitimis. Per Quam dictionem, nihil, ibi,
& in d. §. Illud cum ſit vniuerſalis negatiua. l. fin. ff. de lib. &
poſth. l. Si is qui. §. Vtrum ff. de reb. dub. Denotatur quod pe-
nitus nulla ſit differentia inter legitimatos à Principe,
& legitimos & naturales, cum Iura ſuperius alleg. &
alia ſimpliciter & indiſtincte diſponant, prædictos le-
gitimos dici & eſſe legitimos & naturales ſuos hæredes;
& in poteſtate patris. Ex quibus infertur quod legiti-
matus ſit vere legitimus, & non per fictionem Iuris. Ita
decidit etiam eleganter Bart. & probat concludenter in
l. Si is qui pro emptore. mihi in 12. colum. verſic. Item quæritur circa
2 prædicta, vtrum iſta fictio. ff. de vſucapionibus. Nam aliquem filium
eſſe legitimum, vel illegitimum, eſt iuris. Non enim ab ipſa natura
hoc introducebatur. d. §. Liceat. &. §. Natur. & l. Si quis ergo. in
Auth. Quib. mod. nat. effi. ſui. Cum ergo lex faciat filium non legiti-
mum legitimum, dicitur ipſum facere legitimum, non ſecundum fi-
ctionem ſed ſecundum ipſam puram veritatem. Quia vere erit legi-
timus. Hæc Bart. quem not. in hoc ſequitur Alex. de Imo. in conſil.
incip. Viſis codicillis legitimatione & aliis. mihi, poſt princ. 5. colum.
ver. Comprobatur. quia in 2. volum. Roff. & ſeq. valde nota. D. Iaſ.
in l. Cum acutiſsimi. in fin. C. de fideicomm. Hinc etiam pulchre in-
quit Bald. in l. Eam quam. Cod. de fideicom. mihi in princ. 11. colum.
verſ. Quæris vtrum legitimatio. Quod legitimatio naturaliter
loquendo eſt veritas formaliter. Et eſt ſine omni dubio,
quod naturalis legitimatus à Principe, dicitur vere legi-
timus, cum lex faciat legitimum, in cuius ſolum poteſta-
3 te hoc eſt, Iuribus ſcilicet allegatis. Legitimatio enim
non facit legitimatum legitimum, ſed lex ipſa, vt oſten-
ſum eſt, ſed ipſa legitimatio tollit bene obſtaculum il-
legitimitatis, quod habebat à lege poſitiua, cum prius de
Iure naturali erat legitimus, antequam leges ſcriptæ in-
ducebant illegitimitatem. d. §. Liceat, ſicut etiam in ſimili
notatur in l. Manumiſsiones. ff. de iuſtitia & iure. Quæ omnia
4 fortificantur. Nam ſi ſtatuto cauetur, quod extante fi-
lio maſculo, filia fœmina excludatur ab hæreditate pa-
tris, certum eſt, quod illud ſtatutum intelligitur de fi-
liis naturalibus & legitimis, & non illegitimis. l. filium
eum definimus, cum ſimilibus. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Et ta-
men tale ſtatutum habet locum exiſtente filio maſculo
legitimato, pro tanto, quod talis filius maſculus legiti-
matus exludat fœminam. Ita decidit ſingulariter Bald.
in d. l. Cum acutiſsimi. mihi, in prin. 2. colum. verſic. Et idem dico,
ſi per ſtatutum. aſſignans rationem, quia legitimatio exten-
dit ſe ad ſtatutum. Cum legitimatio ſit verus ſtatus legi-
timatorum, licet non ſit verum principium. Idem dicit
in l. Eam quam. mihi, in 4. colum. verſic. Item fuit quæſitum à me.
C. de fideicom. Idem tenet valde not. Paul. de Caſt. in l. Sed
ſi hoc. §. Patronum. la 2. ff. de in ius vo. licet ipſe tenuerit contr.
& male. d. l. Cum acutiſſi. Cum quo etiam tranſit Raph.
Cum. in l. Si ita quis. §. ſi ff. de leg. 2. Secundum quam etiam
conſuluit Paul. de Caſtr. in conſil. 224. Alexand. de Imo. in d.
conſil. 2. in 5. colum. verſic. Et fortificantur. Andr. Barba. in d. l.
Eam quam in addit. ad Bald. quæ incipit: Item fuit quæſitum, di-
cens ſe ſecundum hanc doctrinam Baldi in ciuitate Par-
mæ conſuluiſſe. Idem tenet valde eleg. Do. Iaſon in dict.
l. Cum acutiſsimi. ad fin. Si ergo in diſpoſitione ſtatuti quod
eſt ſtricti Iuris, & contra Ius commune appellatione fi-
lij naturalis & legitimi, comprehenditur legitimatus à
principe, ſequitur neceſſario, quod talis legitimatus di-
catur vere, proprie, & ſtricte legitimus, cum verba in ſta-
tutis, præſertim correctoriis vel exorbitantibus à Iure
communi, ſicut eſt præfatum ſtatutum, cum corrigat Ius
commune, diſponens quod filii maſculi, & filiæ fœminæ
æqualiter admittuntur &c. Vt l. Maximum vitium. cum ſi-
milib. C. de lib. præt. vel exhæ. debeant ſtricte & proprie in-
telligi, in caſu ſcilicet vero & proprio, & non extendi
ad caſum fictum vel improprium. l. 3. §. Hæc verba, cum ſua gl.
& ibi Docto. cum ſimil. ff. de nego. geſt. Nec obſtat ſi obiiciat
legitimatum videri legitimum per fictionem, vt videtur
notari in gloſſ. in c. Innotuit. de elect. Dum dicit, quod le-
gitimatus non dicitur legitimus, ſed tanquam legitimus. 5
Cum illa dictio tanquam, ſit nota improprietatis. l. Memi-
nimus, circa medium. cum ſimilibus. C. de legit. hæred. quia ad hoc
reſpondet valde ſingulariter Alexander de Imo. in dict.
conſil. 2. mihi, 10. colum. verſic Non obſtat decimum argumentum,
videlicet, quod quoties dictio aliqua Improprietatem
demonſtrans, apponitur circa ea, quæ poſſint eſſe vera
ſecundum veritatem & proprietatem; magis dicitur
eſſe verbum veritatis expreſſiuum, quam improprieta-
tem denotans, vt patet in dictione quaſi. l. Si ante nuptias.
& ibi not. ff. Solut. matrimon. l. Mulier. §. ſua. ff. ad Trebell. cum
ſimilibus. Ita nota. Bartol. in dict. l. Si is qui pro emptore. in fin.
3. quæſtio. prin. ſed ita eſt, quod legitimatus dicitur eſſe ve-
re legitimus, vt ſupra oſtenſum eſt, dato quod poſſet di-
ci ficte legitimus, inſpecta illa ſpeciali & originali legi-
timatione, quæ ex matrimonio procedit, quo caſu intel-
ligi debent dicta Doct. in hac materia loquentium. Nam
naturalem legitimatum per reſcriptum Principis, Lex
ipſa efficit vere & proprie legitimum, ſecundum pu-
ram & meram veritatem, & non ſecundum iuris fictio-
nem. Cum facere legitimum vel illegitimum, ſolum
ſit Iuris Ciuilis, vt per Iura & alia ſupra allega. euiden-
ter probatum eſt. Sed quia, quando lex legitimatum ve-
re efficit legitimum, illa legitimatio trahitur retro, ac
ſi in principio ipſe fuiſſet naturalis & legitimus, & nun-
quam habuiſſet obſtaculum illegitimitatis. per l. fin. §. 1. ff.
de natalibus reſt. Vbi dicitur: Libertinus, qui natalibus re-
ſtitutus eſt, perinde habetur, ac ſi ingenuus factus, me-
dio tempore maculam ſeruitutis non ſuſtinuiſſet. Et Le-
giſtæ in l. Gall. §. & quid ſi tantum. ff. de lib. & poſthum. & Can.
in c. per venerabilem. Qui filij ſint legit. Et ſic bene fatendum 6
eſt, quod lex in hoc ſcilicet circa iſta retrotrahitionem
fingat, non autem circa eſſentiam & ſubſtantiam legiti-
mitatis, quia vere facit eum legitimum. Et prædicta po-
tiſſimum in præſentiarum procedunt, vbi Chriſtopho-
rus de H. iunior, à Principe ex plenitudine poteſtatis, &
certa ſcientia, in omnibus fuerit legitimatus, & omnis
per eundem Imperatorem defectus vitij, ſiue maculæ
illegitimitatis expreſſè ſublatus & amotus ſit, quam le-
gitimationem patrui ſui nedum ratificarunt & approba-
runt, ſed etiam eum adoptarunt in verum & legitimum
eorundem agnatum, patruum, & patruelem. Et hanc
adoptionem humillime petierunt à Regia maieſtate Bo-
hemiæ confirmari, innouari. Quorum petitionibus Re-
gia Maieſtas gratioſiſſime acquieuit, & huiuſmodi eo-
rum adoptionem nedum confirmauit & approbauit, ſed
etiam de nouo ex Regia Maieſtate eidem Chriſtophoro
adoptato, & ſuis ſucceſſoribus vniuerſis inſignia armo-
rum, quæ dicti adoptantes cum ſua familia obtinent, de-
dit, donauit, & gratioſe conceſſit &c.

Quemadmodū patet ex literis Regiæ Maieſtatis, poſt
appro-

approbatam adoptionem ſequentis diſpoſitionis, &c.

Cum etiam ſine dictis clauſulis & diſpoſitionibus legitimati à Principe, quando ſcilicet legitimatio ſolum expreſſe reſtituit primum Ius Naturale, ſuccedant in Ius agnationis & generis, *ſecundum Ioann. Andr. in addit. ad Spec. in tit. de ſucceſſ. ab inteſtato. §. fin. Anth. de Butr. in d. conſ. 2. mihi, in fin. 5. colum. verſi. ad prædicta.* Ex quibus iam ineuitabiliter concluditur, Ioannem de H. etiam ex vere naturali & legitimo patre & matre ſua in matrimonio natum, filium eorundem legitimum & naturalem à principio ſuæ natiuitatis, & vt validum & nobilitatem de nobili familia illorum de H. procreatum & genitum eſſe. *d. l. Filium eum definimus. & l. Cum legitime. cum gloſſ. ibi & iuribus in ea alleg. ff. de ſtat. ho.* & per alia, quæ ſupra adducta ſunt. Et per conſequens, quod non mediocrem iniuriam præfatus, nobilitatem falſo aſſerendo, ſcilicet: Er gebe ſich für einen von H. auß / der er nicht were / ꝛc. ei intulerit, & in pœnam in reſcripto Principis expreſſam inciderit.

THEMA CONSILII III.

Pactum generale de Reëmẽdo, in dubio probabiliter de prima denunciatione & oblatione tantum poteſt intelligi. Adeo, quod ſemel facta denunciatione, & non ſecuta Reali oblatione precij, vlterius admitti non debeat. Et in caſu, quo ſit admittenda vlterius venditores denunciantes, & non offerentes, ad minus tenẽtur refundere omne damnum & intereſſe, licet hoc in literis contractus, ſpecialiter non ſit expreſſum.

SVMMARIA.

1 *Sermo ſimpliciter prolatus in omni diſpoſitione, intelligitur de primo & non vlteriore.*

2 *Infinitas euitanda eſt.*

3 *Pactum nudum incontinenti iuxta contractum appoſitum, ipſum informat.*

4 *In obligationibus faciendi, ſuccedit obligatio ad intereſſe.*

5 *Ex contractu vltro citroq; obligatorio non poteſt effectualiter agi ab vno contrahentium, niſi ipſe pro ſua parte contractum adimpleuerit.*

6 *In contractu bonæ fidei veniunt ea quæ ſunt moris & conſuetudinis.*

CONSILIVM III.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Licet præſenti caſu prima reſponſio videatur ſatis dura, tamen videtur probari per regulam quæ habet, quod ſermo ſimpliciter prolatus in omni diſpoſitione, intelligatur de primo actu, ſeu prima vice, & non
1 de ſecundo actu. *Ita probatur, in l. Boues. §. Hoc ſermone dum nupta erit, prima nuptiæ ſignificantur. ff. de verb. ſigni. l. Dotis promiſſio. in fin. Et ibi Bart. ff. de iure dotium.* Hinc notanter decidunt Bald. & Moderni *in l. Diuortio. §. Quod in anno. ff. Soluto matrimonio.* quod ſi quis emit vuas viridarii vel roſas, quæ bis fructificant in anno, quod intelligitur ſolũ de primis fruct. & non de ſecundis. Non obſtante *l. Definita. §. fin. ff. de vſufruct.* Quia loquitur in vltimis voluntatibus, in quibus fit larga interpretatio, vt intelligatur relictum. Et probatur etiam expreſſe *in l. Cum pater. §. Pater certam. in fin. Et ibi Baldus & Ioan. de Imol. d. l. 2.* Et eſt optimus text. *in l. Si ſocius pro filia. in princ. ff. pro ſocio.* Quem ibi ad hanc ponderat *Raphael Ful. in 5. notab.* Eſt enim ibi text. quod ſi ſint plures fratres, & ſit pactum expreſſum inter eos, quod dos filiarum ſoluatur de communi, intelligitur ſemel tantum, niſi expreſſe aliter fuerit factum. Bene facit *tex. in c. non poteſt. §. 1. de præbendis in 6. & quod per illum tex. decidit Albe. de Roſa. in 2. part. ſtatuto. in quæſt. 182. incip. Quod per dominum fratrem Vbertum.* Quod ſi Epiſcopus concedit alicui licentiam intrandi in monaſterium monialium, intelligitur in prima vice tantum. Bene facit quod tenet *Bald. in cap. olim ex literis*, de reſcriptis, de arbitro, cui eſt poteſtas prorogandi terminum compromiſſi, intelligitur enim de vna & prima prorogatione. Item facit, quod vult *Bald. in l. Si vt proponis. in vlt. colum. cap. Quomodo & quando Iudex.* quod ſi alicui eſt data poteſtas arbitrandi, intelligitur ſemel tantum, & non vlterius. Et facit clara deciſio *Alexand. de Imol. in conſil. 16. incip. Breuiter in caſu præmiſſo. in 4. vol.* Stante ſtatuto quod in prædiis vrbanis vel ruſticis, finita locatione intelligitur facta reconductio iiſdem penſionibus & qualitatibus, niſi ante per tres menſes fuerit renunciatum, quod tale ſtatutum intelligatur tantum de prima reconductione, & non de aliis, quæ omnia ſequitur *de. I. ſi. cum multis aliis deciſionibus. quas ibi refert & ſequitur in d. §. Quod in anno, poſt Felin. in cap. 1. ext. de treuga & pace.* Et ita in propoſito videtur, quod venditoribus, quibus data eſt poteſtas denunciandi & offerendi precium, intelligatur de prima denunciatione. Et hoc optime confirmatur per id quod dicit *Alexand. de Imol. in d. conſi. 16.* pro confirmatione ſuæ deciſionis. Ibi ſcilicet, quod
ad hoc accedunt iura, quæ docent infinitatem euitan- 2
dam *l. qui bona. §. fin. cum ſua materia. ff. de damno infect.* Nam ſi intelligeretur etiam de ſecunda reconductione, & tertia, pari ratione deberet etiam intelligi de quarta, quinta, & ſimilib. in infinitum. Ita in propoſito fieret proceſſus in infinitum, ſi non intelligeretur de prima denunciatione &c. Ex quo ergo plus ſemel denunciauerunt in præſentiarum venditores ipſis emptoribus, & tamen ſecundum pacta huius contractus, ſummam ſiue precium [illegible]lerunt, nec melioramenta taxari fecerunt, & [illegible]os nõ ſtetit, quo minus prima denunciatio, [illegible]o die Abkündung / non fuit ſortita effectum, videtur ſatis probabiliter inferri, ipſos venditores non eſſe amplius audiendos, quod videtur confirmari in fortioribus terminis. Nam ſi teſtator ſub nomine appellatiuo relinquit vxorem ſuam dominam Maſſariam, & vſufructuariam, & ſtante hoc teſtamento vxor moriatur, & aliam ducat, qua ſuperſtite defunctus ſit teſtator, talis vxor non admittitur ad legatum, quamuis ſit factum ſub nomine appellatiuo, quia debent intelligi de prima vxore. Ita egregie decidit *Bald. in l. fin. cap. de indict. vidui. tollen.*

Secunda pars reſponſionis eſt ſine omni dubio vera. Nam ex quo in huiuſmodi contractu venditionis &c. cum pacto de retrouendendo, eſt etiam inter cõtrahentes conuentum in hunc effectum, vt ſonant literæ emptionis: Daß die von B. den von der L. dz Schloß mit dem beſcheid abgekaufft / Nemlichen / daß ſie dz Schloß bauwen vnd beſſern möchten / vnd daß ſolche Beſſerung / wann die Verkauffer die Ablöſung thun würdẽ / von vier jeer bey der Freundtſchafft taxiert vnd gewirderet werden ſolten / ꝛc. Et venditores poſt factas denunciationes, huic cõuentioni ſiue pacto, contractui nominato bonæ fidei, emptionis ſcilicet appoſito non ſatis fecerunt, nec pro ſua parte cõuenta adimpleuerunt, ſequitur quod venditores ipſi, etiã poſt factam primam denunciationem ad cõuenta in tali cõtractu, ſcilicet vt facerent vna cum empto. ædificia vel melioram-

melioramenta, &c. taxari & æſtimari iuxta tenorem li-
terarum contractus, actione præſcriptis verbis, vel ex
3 vendito obligati fuerunt. Quia etiam pactum nudum in-
continenti appoſitum, iuxta contractum nominatum,
informat ipſum, vt ſic extendat illam actionem, ex hu-
iuſmodi contractu deſcendentem, vt competat etiam
ad deductum in tali pacto. Et eſt ratio, quia tale pactum
cenſetur ei ineſſe, & ſic cenſetur pars ipſius contractus.
Sicut ergo, ſi à principio veniſſet in contractu, cõpeteret
actio ex illo contractu. Ita quando incontinenti apponi-
tur, extendit actionem ex illo contractu, ſed hic à prin-
cipio interuenit pactum, de quo ſupra, &c. Item quia
tale pactum, cum ſit veſtitum cohærentia contractus no-
minati, producit per ſe actionem, præſcriptis verbis. *l. in
bonæ fidei & l. Petens. & vtrobique Bart. C. de pactis. l. Iuriſgentium.
§. Quinimo ff de pactis. l. ſimuli partem. ff. de contrahen. emptio. &
venditio. l. ſi ſterilis. l. Si fundum ff. de actio. empti.* Cum autem
in præſentiarum prædicta conuentio non ſolum fuit in-
continenti, iuxta dictum contractum nominatum, &
bonæ fidei appoſita, ſed in principio contractus ita con-
uentum eſt, & quia venditores in hoc moram fecerunt,
quod ſcilicet, iuxta conuenta, melioramenta per empto-
res facta, non fecerunt taxari, &c. Imo non ſolum in hoc
commiſerunt moram, ſed etiam in nullo penitus, poſt
denunciationem factam, conuenta in huiuſmodi con-
tractu adimpleuerunt, ſequitur concluſiue, quod obli-
gati ſint ipſis emptoribus ad omne intereſſe & damnum,
quod ob eam rem ſuſtinuerunt & paſſi ſunt, cum in obli-
4 gationibus faciendi ſuccedat obligatio ad intereſſe, &
ita ad damnum. *l. Stipulationes non diuiduntur. in princ. in ver.
Celſus. & l. Si Inſulam ff. de verbo. oblig. l. Si quis ab alio. §. fi. ff. de re
iudic.* Et eſt etiam expediti iuris, quod ex contractu vltro
5 citroque obligatorio, non poteſt ab vno contrahentium
effectualiter agi, niſi ipſe in totum pro parte ſua adim-
pleuerit contractum. *l. Iulianus. §. offerri. l. Qui pendentem. ff de
6 act. empt.* Et alias in contractibus bonæ fidei veniunt ea,
quæ ſunt moris & conſuetudinis, licet de his non ſit
expreſſe cautum. *l. Quod ſi nolit. §. Quia aſſidua. ff. de ædil. e-
dicto.*

THEMA CONSILII IIII.

Feudum legitime cum conſenſu domini, vel illegitime alienatum, qualiter poſſit per agnatos, ſimultaneam inueſtituram habentes, ſi dictæ alienationi non conſenſerunt, reuocari.

1 *Varij intellectus ad c. Titius. in titul. Si de Feudo fuerit controuerſia inter dominum & agnatos.*

DIeweil vnnd als Marcus B. ſeine Lehengüter / ohne deß Lehenherren / als deß Biſchoffs zu C. Conſens vnd Vollwort / auch ohne wiſſen vnnd willen ſeiner Vettern / Jörgen M. ſeligen verkauffte / vnnd denſelbigen ſeinen Vettern / an denſelbigen Lehengütern die geſaumpte Hand / wie alt Stammlehens Recht vnd gewonheit iſt / geliehen vnd gethan / innhalts der Belehenung / So iſt ſolcher Kauff vnnd Alienation im Rechten vnkräfftig / Derwegen dieſelbigen Lehengüter an ſeine Vettern vnd Agnaten gefallen / vnd ohne Erſtattung einiges Kauffgelts gekommen / die ſie auch bey ſeinem leben / der geſtalt / als an ſie gefallen / vnd nit ſeine Söhne / wo ſie ichts / es ſey vil oder wenig / von ſeinem / vnd alſo vom Vätterlichen Erbtheil nennen würden) fordern mögend. *Ita probatur in c. Hoc quoque. ti. de Feudi ſucceſſione. & in c. Titius. tit. Si de Feudo fuerit controuerſia inter dominum & agnatos. Et in c. 1. in tit. an agnatus vel filius. gloſſ. in c. fina. de capitulis Corradi. Iacob. de Bel. Andr. de Iſer. Nico de Neapo. Bald. & Alpha. in d. c. Hoc quoque in c. fi. in 27. concluſione. & in 26.* quæ fuit prima cauſa beneficij amittendi.

Wo aber Marcus B. mit deß Biſchoffs gunſt / die Lehengüter M. verkaufft hette / vnd dieweil derſelbig Marcus Söhn hat / ſo köndten vnd möchten ſeine Vettern nach ſeinem Tod / ſolche Stammgüter fordern / wo die Söhn von ſolcher forderung abſtünden / doch müſte ſolche forderung vnd reuocation erſt nach ſeinem Tod geſchehen. *Ita probatur in d. c. Titius.* vbi eſt caſus ſecundum communem intellectum. Et in prima parte deciditur, quod ſi Vaſallus alienans Feudum antiquum non habeat filios, proximior agnatus poteſt reuocare, mortuo demum alienatore, & ſine precio. Sed in ſecunda parte dicitur, quod ſi reliquit filios, quod filii incontinenti reuocabunt, reſtituto tamẽ precio. Ergo infertur à contrario ſenſu, quod ſi iſto caſu filii non reuocabunt, proximior agnatus poterit reuocare, & hoc eſt ſine dubio. Vnd ob wol das der gemein verſtand berührtes text ſey, tamen eſt alius intellectus *ad d. c. Titius quem tradit ibi Bald.* Quod in prima parte deciditur, quod ſi Vaſallus alienans Feudum antiquum, non habet filios, quod tunc proximior agnatus reuocat, demũ Vaſallo mortuo, nullo precio dato. Si autem Vaſallus alienans habet filios, quod tunc proximior agnatus ſtatim reuocet, teneatur tamen reſtituere precium. Et fatentur Alpha. & Alex. ibi in effectu, iſtum intellectum Bald. in ſe eſſe verum, ſubdunt tamen, quod non congruat literæ ibi in fine poſitæ, in qua expreſſe pateat, quod filius alienantis erat ille, qui reuocabat. Et ſic quod prædicta ſua diſtinctio non bene adaptatur ad textum. Ex quo tamen ille intellectus eſt in ſe verus, videlicet, quod ſi alienans habeat filios, quod proximior agnatus poterit incontinenti reuocare Feudum antiquum alienatum, cum conſenſu Epiſcopi. Sequitur, quod etiam iſto caſu, ſcilicet, ſi Marcus B. alienaſſet dicta bona Feudalia, cum conſenſu Epiſcopi, ex quo habet filios, quod patrui ſui poterint incontinenti reuocare, nullo tamen reſtituto precio. Et licet Alpha. & Alex. dicant, quod iſte intellectus non cõgruat literæ in fine poſitæ, tamen reuera magis congruit ei, quam intellectus ipſorum. *Quia dicit litera in prima parte: Si Titius filios maſculos non habens, &c. conceſſerit, &c. Sempronius proximior agnatus mortuo demum Titio, &c. recuperare poteſt. Et ſequitur in litera, quod ſi Titius filios proprios haberet, precio reddito, etiam viuo Titio, quod ſi conſenſit alienationi, &c. remouebitur.* Et ſic text. ſemper proſequitur eundem caſum, quando proximior poſſit recuperare Feudum alienatum à Titio. Et diſtinguit, an filios habeat, necne. Quod ſi non habeat, demum Vaſallo mortuo recuperare poteſt, quod ſi habeat filios proprios, etiam viuo Titio, &c. Quod ſi conſenſerit alienationi, remouebitur. Et ſic patet ex litera in fine, quod etiã loquatur in ſingulari numero, vt etiã apparet in verb. *conſenſit.* Et ſic ſemper text. ſe refert ad proximum agnatum reuocantem. Nam alius intellectus literæ in *fin.* non cõgruit ipſi literæ, quia loquitur ibi in plurali numero; ſi ſcilicet Titius haberet filios. Si ergo intelligeretur de filiis reuocantibus dictum fuiſſet, *ſi conſenſerint.* Et certe iſte intellectus Bald. eſt magis amicus literæ. Sed ſit quicquid ſit, ſufficit quod eſt in ſe verus. Ex quibus omnibus infertur, prædictos validos tanquam B. proximiores agnatos Marci B. alienantis dicta bona Feudalia, in quibus habent ſimultaneam inueſtituram, ſine eorundem conſenſu reuocare poſſe huiuſmodi alienationem ſiue venditionem factam Georgio M. ſiue huiuſmodi venditio ſit facta legitime, hoc eſt

tum

cum licentia domini Feudi, Epiſcopi ſcilicet Cam. ſiue illegitime, id eſt, ſine eius conſenſu.

THEMA CONSILII V.

Quod frater vterinus tantũ, ſimul cum auia materna ad ſucceſſionem fratris vterini ab inteſtato defuncti admittendus ſit, & pari ratione frater conſanguineus, cum auo paterno ad ſucceſſionem fratris conſanguinei.

CASVS.

Mulier quædam in Marchia ab inteſtato deceßit, relinquens poſt ſe filium ex primo marito, & alium filium ex ſecundo marito genitum & procreatum, vna cum auia materna. Poſtea moritur quoque filius ex primo marito genitus, relinquens poſt ſe fratrem vterinum tantum & auiam maternam. Quæritur, vtrum bona poſt mortem eius relicta ab inteſtato, deuoluantur, ac iure hæreditario pertineant ad auiam paternam ſolam, vel verum frater eius vterinus tantum pariter cum auia ſit admittendus. Et reſpondetur, ac deciditur auiam maternam, & fratrem vterinum defuncti in hæreditate fratris vterini tantum, ſimul admitti debere, &c.

1 *Regula. Quod parentes in ſucceßione liberorum præferantur fratribus vel ſororibus ex vno latere tantum.*

2 *Limitatio ad illa iura, diſponentia, quod parentes in ſucceßione liberorum præferantur fratribus vel ſororibus ex vno latere tantum, quod non habeant locum, quando frater vel ſoror eſt ex linea eius parentis, cum quo vult ſuccedere, & ſic attinet ei, &c.*

CONSILIVM V.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Licet contra prædictam reſponſionem fortiter videantur facere *text. in §. Conſequens. Et ponderetur di-*
1 *ctio ſolis, in text. poſita, quæ eſt excluſiua, &c. Si igitur defunctus deſcendentes quidem non relinquat hæredes, pater autem & mater, aut alij parentes ei ſuperſint, omnibus ex latere cognatis, hos præponi ſancimus exceptis ſolis fratribus ex vtroque parente coniunctis defuncto, & ponderetur dictio ſolis, in text. poſita. quæ eſt excluſiua. & in §. ſequenti ibi, ſi vero aſcendentibus, &c. In Auth. de hæred. ab inteſta. venien. coll. 9. Et text. in Authen. defunct. C. ad Tertul. Sumpta ex dicto corpore Auth. dicit, de hæred. ab inteſt. venien. & text. in Auth. vt fratrem filij. in prin. eadem col.* Per quæ iura videtur quodammodo inconuincibiliter probari & inferri in præſenti conſultatione auiam maternã defuncti ſucceſſione eius, ab inteſtato ſuperſtiti fratri ſuo vterino tantum præferendam eſſe. Vbi enim Ius non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Et lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi. Tamen iſtis non obſtantibus, reſponſionem ſupra dictam arbitror Iuris rationi & æquitati magis eſſe conformem, pro cuius declaratione ſciendum eſt, quod d. Aut. defunct. & præalleg. Iura, ſine dubio habent locum, quando extant pater, mater, auus vel auia, & frater vel ſoror defuncti ex altero latere tantum, & huiuſmodi fratres vel ſorores parentibus attinent patri vel matri, auo vel auiæ, cum quibus volunt concurrere in hæreditate defuncti, quod ſcilicet tunc aſcendens præferatur eis. Verbi gratia: Titius moritur ab inteſtato, relinquens poſt ſe Gaium patrem ſuum, & Seium fratrem vterinum, & ita ex latere matris tantum. Illi fratri vterino tantum, qui nihil attinet patri defuncti, pater præfertur. Et econtra, ſi decedat Titius ab inteſtato, relinquens poſt ſe Bertam matrem ſuam, & Gaium fratrem ex latere patris, qui ſcilicet nihil attinet Bertæ matri defuncti, mater præfertur ei, & ipſe excluditur. Et idem dicendum, & exemplificandum eſt in vlterioribus aſcendentibus, quod iſtis & ſimilib. parentes indiſtincte excludant fratres & ſorores ex altero tantum latere coniunctas. Sed ſi defunctus relinquat aſcendentem vel etiam aſcendentes, & fratres vel ſorores ex altero latere tantum, qui tamen etiam attinent aſcendentibus. Sicut attinuit ei defunctus, cum quibus volunt concurrere in hæreditate ipſius defuncti. Verbi gratia, quantum ſufficit ad propoſitum: Berta habuit duos maritos, ex primo genuit Ludouicum, ex ſecundo Tadeum, deceſſit Tadeus relinquens Ludouicum, fratrem ſuum vterinum, & matrem ſuam, cuius filius eſt etiam Ludouicus, qui cum ea concurrere vult, &c. Sic in propoſito defunctus, qui deceſſit, de cuius hæreditate tractatur, reliquit fratrem ſuum vterinum, & ita ex latere matris tantum, & auiam ſuam maternam, quæ eſt etiam auia materna ſuperſtitis fratris ſui vterini; & ita frater vterinus attinet ei, quia etiam eſt nepos eius, vel ſi caſus eueniat econtra, in linea ſcilicet paterna, &c. An iſtis caſibus etiam habeant locum dicta iura nouiſſima Aut. vt ſcilicet parentes excludant fratres vel ſorores ex altero latere tantum, ipſis ſcilicet parentibus, cum quibus concurrere volunt, non minus attinentibus quam defunctus, vel an ipſi admittantur ſimul cum parentibus, id eſt, cum patre, matre, auo, vel auia etiam eorundem, dubitari poteſt. Et quamuis gloſſ. *in l. 1. in verb. Potiorem. ff. de iur. & facti igno.* velit, quod parentes in ſucceſſione liberorum præferantur fratribus vel ſororibus, ex altero latere tantum indifferenter, per prædicta Iura, *& Bald. in Auth. defuncta, mihi, in 2. col. in verſ. Incipiente iuxta iſtum verſiculum,* in effectu teneat iſtam opinionem, *per text. ind. §. Conſequens. ibi* dum dicit: Pater autem aut mater, aut alii parentes, omnibus ex latere cognatis præponuntur, exceptis ſolis fratrib. ex vtroq; pat. coniun. defun. & ſubiungit Nota ergo, quod dicitur ſolis, & aſſignat illius rationem, quia parentes æquiparantur fratribus vtrinq; coniunctis. Sed vtrinq; coniunctus excludit coniunctum ex altero latere tantum, Ergo & parens. Et idem videtur ſentire *Bald. in conſ. 366. inci. Mater quæ tranſit ad ſecunda vota. in fin. in 4. parti.* vbi videtur velle, quod frater vterinus excludatur à ſucceſſione inteſtati per auum maternum, quia auus maternus ſuccedit ſimul cum fratre vtrinque coniuncto, ſecundum communem opinionem, vnde ſicut frater vtrinque coniunctus excludit fratrem vterinum tantum, ita videtur quod auus excludat, quod æqualis eſt auus fratri vtrinque coniuncto, ſecundum communem opinionem. Et pro corroboratione facit, quod ſupra adductum eſt, ex quo præallegata iura nouiſſ. Aut. præferant parentes in ſucceſſione liberorum generaliter & indiſtincte fratribus & ſororibus ex vtroque latere tantum. Ergo debet indiſtincte & generaliter intelligi. Tamen iſtis & aliis non obſtantibus de iure contrariam opinionem veriorem & æquiorem arbitror, videlicet, quod dicta iura nouiſſ. Aut. loquantur ſolum, & reſtringantur ad fratres & ſorores, qui vel quæ non attinent parentibus cum quibus volunt concurrere in hæreditate fratris vel ſororis, ex vno latere tantum. Sed quando attinent eis, quia ſcilicet filii
vel nepotes eorundem, ſicut fuit de defunctus, de cuius 2
hæreditate agitur, quod tunc huiuſmodi fratres & ſorores ex vno latere tantum, ſimul cum parentibus admittantur in viriles portiones ad hæreditatem defuncti. Et quod ita iura Codicis in illis caſib. *vt l. Si quis, vel ſi qua, alias fin. C. ad Tertul. & in §. ſed cum ea. Inſtit. eo.* volentia & diſponentia etiam fratres conſanguineos vel vterinos tantum cum parentibus ad ſucceſſionem defuncti admitti, obti-

obtineant locum, & ſint incorrecta per iura nouiſs. Aut. videtur aperte ſentire *gl. prout etiam Bal. met. alleg. eam ad hoc in d. Aut. defuncto. in §. Cum igitur. in verb. ſancitum eſt. in Aut. de non elig. 2. nub. coll. 1. allegans ad hoc d. l. fin.* & expreſſe ſubiungens hodie per iura nouiſ. Aut. hoc ſolet eſſe innouatum, vt ſic hodie admittantur in viriles Hanc partem expreſſe tenet *Paul. de Caſt. in d. Aut. defuncto.* Quia iſto caſu, quando ſcilicet frater vel ſoror ſuperſtes eſt, etiam filius, filia, nepos vel neptis parentis, cum quo vel qua vult ſuccedere in hæreditate defuncti, ceſſet iſta ratio, de qua ſupra, quæ ſcilicet non eſt de non attinentibus ipſius parentis, cum quo vult admitti, cum ſit de attinentib. tanquam filius vel nepos. Et ſubdiſtinguit Paul. de Caſt. ibi, quod pater non poteſt imputare illi: Tu non es cõiunctus huic filio per patrē. Quid enī ad ipſum attinet hoc allegare, cum de cõiunctione materna nō habeat ſe impedire, ſed de propria? vt idem notat, allegans etiam ad hoc *d. gloſſ. in d. §. Cum igitur.* Addens Bald. ibi tenentem oppoſitum, cum tex. ibi præciſe loquatur. Tamen infert quod bene conſiderando hoc eſſet ſatis extraneum, ſcilicet parentem fratri vel ſorori ex altero latere tantum, qui etiam eſt eius filius vel nepos, ſucceſſione filij præferri. Et quod ratio dictet, quod lex ibi reſtringatur ad illum fratrem, qui non attinet patri vel matri, cum quibus vult concurrere. Sed quando attinet, videtur non debere repelli, quia quo iure ipſe pater vel mater vult admitti, propter ſolam iſtam coniunctionem, eodem iure debet ſecum admittere ſuum filium proprium, propter eandem coniunctionem. Hæc ille. Quę quidem ratio;, vt apparet, ceſſat in fratre ſuperſtite, non attinente parenti, cū quo vult concurrere &c. Et propterea etiam dicit ſignanter *Bald. in d. Authen. defuncto. mihi, in 2. colum. in verb. non ergo ibi.* Sed videtur hoc eſſe contra naturalem rationem & ęquitatem, ſcilicet, quod in prædictis caſibus fratres ex vno latere tantum excludantur à parentibus. allegat ad hoc argumentum *l. 1. C. de codicillis. & l. 1. C. de imponen lucrat. deſcriptio. lib.* 10. Et pro iſta parte etiā adducit pulcherrimam rationem in dicto conſilio, dicens conſtare de patre & matre, quod præferantur coniunctis ex vno latere tantum, ſubiiciens ſcilicet, quod de auo materno non videatur, quod excludat fratrem vterinum, quia vterque cognationis iure, & non agnationis coniungatur perſonæ defuncti, & per conſequens auia materna in præſentiarum nullo modo videtur excludere poſſe fratrem ſuperſtitis defuncti. Cum etiam cognationis iure, & ita mediante ipſamet auia materna ei coniuncta fuerit &c. Propterea Bald. in d. conſilio, nihil firmi decidit, ſed dicit poſtquam arguit pro & contra, hunc paſſum aliter nunc non decido. Nec huic opinioni, quæ mihi videtur omnino verior & æquior, obſtant d. Iura Authen. *& d. Authen. defuncto.* Quia reſtringunt ad fratres & ſorores non attinentes parentibus, cum quibus concurrere volunt in hæreditate defuncti. Sed in aliis fratribus vel ſororibus attinentibus ipſis parentibus, cum quibus concurrere volunt, vt ſupra deductum eſt, habent locum Iura Cod. *vt dict. l. fin. & dict. §. Si cum antea*, cum in illis fratribus & ſororibus ex latere tantum &c. ſit eadem ratio, vt ſupra oſtenſum eſt, ſcilicet, vt ſimul admittantur cum parentibus ad ſucceſſionem defuncti, propter vnicam ſcilicet coniunctionem. Et propter quam coniunctionem admittitur pater & mater, auus vel auia, propter eandem debet etiam admitti frater vel ſoror ex vno latere tantum, filius ſcilicet, vel nepos parentis, cum quo vult accurrere, cum ſit eadem coniunctio earundem, quæ non eſſet in fratribus vel ſororibus ex vno latere tantum, non attinentibus parentib. cum quibus volunt concurrere. Et ll. poſteriores diſtinguuntur & limitantur, ex identitate rationis, vel propter ſuadentem æquitatem per poſteriores & econtra. *l. Non eſt nouum. & l. ſeque. ff. de ll.* Et eſt opt. gloſſ. quæ hoc modo intelligitur *in l. Non dubium. & ibi Bart. in 2. q. & ſequuntur Legiſtæ C. de ll.* Per quæ patet etiam non obſtare rationes Bal. in contrarium adductas. Quia concedo, quod parentes æquiparantur fratrib. vtrinque coniunctis ex altero latere tantum. Sed ex hoc videtur inepte inferri, quod parens excludat indiſtincte & indifferēter omnes fratres & ſorores ex altero latere, quia non eſt eadem ratio. Nam frater vtrinque coniunctus defuncto, fuit fratri duplici vinculo, ſcilicet ex parte patris & matris coniunctus. Et propter iſtud duplex vinculum ipſe præfertur fratri ex altero tantum latere. Sed quando pater vel mater, auus vel auia ſuccedit filio vel nepoti, &c. tūc ſuccedit ei ſolum propter propriam ſuam coniunctionem, ex ſua linea, vt, pater ex paterna & non materna. Et mater ex materna, & non paterna. Sicq; in vlterioribus. aſcendentibus, & ita non propter duplex vinculum. Et iſta eadem coniunctio militat in fratre, ex altero latere tantum attinenti parenti. Et ita in filio vel nepote eiuſdem, cum quo concurrere vult, vt patet, per quod etiam apparet ſublatam eſſe rationem Bal. contra illam opinionem & veram. Ideo optime infert *Bald. in d. Auth. defuncto.* quod ſua opinio ſit contra rationem, & naturalem æquitatem. Per quæ quoque patet reſponſio ad rationem *Bal. in d. conſil. concidit cauſa eadem.* Ex quibus breuiter infertur in præſentiarum, auiam maternam, & fratrem vterinum defuncti in hæreditate eiuſdem, ſimul admitti debere.

THEMA CONSILII VI.

Diſpoſitio Iuris Saxonici, deferēs vxori certas res ex bonis mariti defuncti, vtrū extendatur ad res exiſtentes extra territorium. Item donatio cauſa mortis, inter virum & vxorē facta, ſine interuentu ſolennitatum iuris Saxonici & communis, quatenus ſubſiſtere & valere poſſit.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo vel ſtatutum vnius territorij diſponens de bonis, non extenditur ad bona exiſtentia in alio territorio.*

2 *Statutum diſponens circa rem, reſpicit tantum res ſitas in territorio, ſeu loco conſuetudinis.*

3 *Legatum generale de omnibus, quæ in domo ſunt, non extendit ſe ad res venales, & mercis cauſa comparatas.*

4 *Merces & res venales illatæ in domum conductam, non obligantur tacite pro penſione.*

5 *Donatio cauſa mortis inter virum & vxorem facta, tenet.*

6 *In donatione cauſa mortis, requiritur inſinuatio, vel ſaltem ſolennitas numeri quinque teſtium.*

7 *Heres etiam extraneus non poteſt impugnare factum defuncti.*

8 *Heres repræſentat perſonam defuncti, pro ea parte, pro qua eſt heres.*

9 *Pater & filius pro vna perſona habentur.*

10 *Appellatione donationis ſimpliciter venit tantum donatio inter viuos, & non donatio cauſa mortis.*

11 *Verba debent intelligi ſecundum propriam ſignificationem.*

12 *Caſſus omiſſus per ſtatutum remanet in diſpoſitione Iuris communis.*

13 *Legibus requirentibus inſinuationem non poteſt renunciari.*

14 *Donatio cauſa mortis excedens quingentos aureos, licet careat debitis ſolennitatibus, tamen valet ſaltem vſque ad legitimam ſummam.*

15 *Donatio*

15 *Donatio cauſa mortis, prout in iſto pluri deducitur, æquiparatur contractibus: Poſtquam autem iam eſt in eſſe producta, vltimis voluntatibus.*

CONSILIVM VI.

AVxilio Domini noſtri Ieſu Chriſti ſuppliciter implorato. Prima reſponſio breuiter probatur *in l. Pupillo. in princip. ff. de tutoribus & curatoribus datis ab his.* Vbi propter bona pupilli exiſtentia in diuerſis prouinciis, dan-
1 tur diuerſi tutores à diuerſis iudicibus. Et ſic vnus non
retromittit ſe de territorio alterius. Et ſic conſuetudo ſiue ſtatutum vnius territorii diſponens de bonis, non extendit ſe ad bona exiſtentia in alio territorio. Hic dicit Bald. *in d. l. Pupillo.* quod iſta lex multum allegatur *in l. Cun-*
2 *ctos populos. de ſum. trini. & fide Catho.* Item ex quo certa for-
ma bonis vbique data eſt, non fit extenſio *l. Certa forma. C. de iure fiſci lib. 10 l. Conſtitutionibus. ff. ad municipalem.* Ius enim afficit res ipſas. *l. Reſcripta. in fin. ff. de muneribus & honoribus. l. An in totum. C. de ædificiis priuatis.* Hinc decidit notanter Bart. *in d. l. Cunctos populos (mihi in 15. col.) ad fin. verſ. Sed poſſet dubitari.* quod ſi habens bona in Anglia, vbi eſt conſuetudo,
3 quod primogenitus ſuccedat in omnibus bonis, & in I-
taliam deceſſerit. Quod ſi ſtatutum vel conſuetudo diſponit circa rem, vt in propoſito noſtro, vbi ſtatutum diſponit, quæ pertineat zur gerade/rc. Quod tunc ſit iudicandum de omnibus bonis, ſecundum conſuetudinem, vbi res ſunt ſitæ. Cum ius afficiat res ipſas, à quocunque poſſideantur *d. l. Reſcripto. in fi.* Et hoc non videtur eſſe dubiũ, quando ſcilicet ſtatuta diſponunt circa rem, vt etiam patet per ea, quæ tenet *Iacob. de R. Giul. de C. Cy. & Doct. in d. l. Cunctos populos.*

Secunda pars primæ reſponſionis videtur optime probari *per tex. in l. Generali. §. Vxor. ff. de vſuf. leg.* hoc modo indu-
4 cendo. Nam ibi deciditur, quod ſi maritus leget vxori ſuę
vſumfructum domus, & omnium rerum, quæ in his domibus erant, mercis cauſa comparata, non debent intelligi.

Idem probatur *in eo §. verſ. ſequ. Idem quæſiit*, ibi, Reſpondi de iis legandis, quæ venalia ibi eſſent, non ſenſiſſe teſtatorem, per quem text. etiam notat *Bartol. in d. §. vxori. in 5. notab.* Quod ſi teſtator relinquat vxori omnia, quæ habet in domo, non venit frumentum, quod erat ibi vendendi cauſa. Et optime facit *text. in l. Pediculis. §. Cum quæreretur. ff. de auro & argen. leg. ibi non videri id legatum quæ negociandi, &c. Hinc per illum text. in d. §. Vxori. Bald. in l. Certi Iuris. in 6. q.*
5 *ibi. qui de mercib.* notanter decidit. Licet enim res illatæ in
domum conductam, tacite ſunt pignoratæ pro penſione, iuribus vulgaribus *d. l. Certi Iuris. cum ſimilibus.* tamen merces & aliæ res venales illatæ non ſunt tacite pignoratæ, quia non videntur ineſſe propter celerem motum. *C. locati. Idem tenet Ang. de Aret. in §. Seruiana (mihi in 8. colum. ad fin. verſic. 2. Principaliter. Inſtit. de actio.)* Quem ibi infert & ſequitur D. Iaſ. Cum non inferantur eo animo, vt ibidem perpetuo maneant, propter eorum celerem & frequentem motum. Sic in ſimili videtur in propoſito dicendũ, quod res de Iure Saxonum pertinentes zur gerade/rc. inuectæ & inuentæ in horreis, &c. alterius territorii, pertinentes tamen ad dominos in territoriis Saxonicis, & quę res ibi ſunt ob vſum inhabitantium in domibus & locis, potius dicantur eſſe in eis, quam in huiuſmodi horreis, &c. Cum ibi non ſint, vt ibidem maneant. Hoc tamen pro conſtanti non firmo.

6 Pro clara deciſione ſecundæ principalis reſponſionis
eſt ſciendum, quod donatio cauſa mortis inter virum & vxorem facta, de iure teneat *l. Si eum ſeruum. in fin. cum l. ſeq. ff. de don. inter vir. & vxor.* vbi dicitur: Inter vir. & vxor. mortis cauſa donationes receptæ ſunt à Iure, quia in hoc tempus excurrir donationis euentus, quo vir & vxor eſſe deſinunt. Sicut donatio alias inter virum & vxorem ſimpliciter facta, morte tamen donantis confirmatur. *l. Do-*
nationes quas parentes. C. de don. inter vir. & vx. Et licet in do- 7
natione cauſa mortis requiratur inſinuatio, *per text. ad literam in l. donat. l. 2. & ibi Bartol. in not. Cod. de donat.* vel huiuſmodi donatione cauſa mortis, debet interuenire ſaltem ſolennitas numeri 5. teſtium, ſi ſcilicet non fuerit inſinuata apud acta. *l. fin. de Codicillis. & l. fin. C. de don. inter vir. & vxo.* Quamuis autem in præſenti donatione cauſa mortis facta à marito vxori ſuæ, nulla harum ſolennitatum interuenerit, tamen ex quo filii donantis immiſcuerunt
ſe hæreditati paternæ, videntur eſſe obſtricti ad obſer- 8
uandum eiuſmodi donationem à patre eorum factam, cum hæres etiam extraneus non poſſit impugnare factum defuncti. *l. Si ab eo. C. de liberali cauſa. l. venditrici. Cod. de rebus alien. non alienan. l. Seia. ff. de euictio. l. rem alienam. cum ſimil.*
ff. de pignor. act. Hæres enim repræſentat perſonam defun- 9
cti, pro ea portione, pro qua hæres. *l. Cum à matre. C. de rei vend. l. Si ab eo. C. de neg. geſt. Et l. ſi vxor. C. de bonis autor. iud. poſſi.* Defunctus enim & hæres iuris fictione vna & eadem perſona cenſentur. *in princip. in Auth. de iureiur. à morien. præſti. col. 5.* Quanto magis hoc procedit inter patrem & filium, vt ſcilicet filii non poſſint patris factum impugnare. Cũ
& natura pater & filius eadem eſſe perſona pene intelli- 10
gantur. *Vt inquit text. in l. fin. in fin. C. de impub. & aliis ſubſtit.* Vnde quod vnus dicit, & alter dicere videtur. *§. Et qui. Inſt. de inutilib. ſtipu.* Et vbi eſt vnus, & alter eſſe videtur, *l. Cum ſcimus. § fin. ibi.* Cum enim pars quodammodo corporis, &c. *C. de agri. & cenſ. lib. 10.* Et potiſſimum videtur hoc procedere, cum ſolennitas de iure Saxonum ad donationem requiſita, non habeat locum in donatione cauſa mortis: cum Ius Saxonum loquatur ſimpliciter de donatione, & appellatio donationis ſimpliciter intelligatur de donatione inter viuos tantum, & non de donatione cauſa mortis. *Text. eſt nota. in l. Filius familias. ad fin. Ibi. Sed enim. ff. de donat.* vbi dicitur: Si cui permiſſum fuerit donare, niſi ſpecialiter etiam mortis cauſa donare fuerit petmiſſum, non poſſe cauſa mortis donare. Et hoc procedit ſiue verbum donatio proferatur ab homine ſiue à lege, *ſecundum Iacob. de Aret. Bart. Paul. de Caſtr. & Doct. in d. l. Filiusfamilia. approbata ibi gloſſ. in verbo, donare.* Quia verba debent intelligi ſecundum propriam ſignificationẽ.
l. Non aliter. cum ſimil. de leg. 3. Et in dubio verba intelligun- 11
tur ſecundum propriam ſignificationem. *l. 1. §. Qui in perpetuum. ff. Si ager vectigalis vel Emphyte. petatur.* Sed donatio inter viuos eſt proprie donatio, & non donatio cauſa mortis. *l. 1. in princip. ff. de donatio.* Et ſic verbum Donatio prolatum ſimpliciter, à Iure Saxonum non intelligitur
de donatione cauſa mortis. Quia verba ſtatutorum de- 12
bent proprie intelligi. *leg. 3. §. Ex verbo. cum ſimil. ff. de negot. geſt.* Ex hoc vult in ſpecie Bartol. in effectu *in d. l. 1. in fin.* quod ſi fiat mentio in ſtatuto de donatione, quod debet intelligi de propria. Et hoc procedit ſine dubio in materia exorbitanti. Quo caſu, in dubio ſcilicet, quando ſumus in materia exorbitãti, donatio ſimpliciter ſiue ab homine, ſiue à lege prolata, intelligitur de donatione inter viuos, ſecundum Ioan. de Imo. qui hoc modo modificat d. Iacob. de Aret. & Bart. *ibi in d. l. filiusfamilias. mihi in 2. colum. in verſ. in gloſſ. Super verbo, Donare.* Inferens per hoc. Et ideo lex, quæ dicit in donatione Inſinuationem requiri, cum illa ſit materia exorbitans à Regula, *l. in re mandata. C. mandati.* intelligitur ſtricte pro mera donati-

one inter viuos, ex mera liberalitate. Sed ſalua pace, Ioan. de Imo. in hoc ſatis inaduertenter dicit. Cum etiam lex expreſſe requirat inſinuationem in donatione cauſa mortis. *d. l. Donatio. la 2.* Tamen contrariam ſententiam, & ita reſponſionem ſupra datam arbitror de rigore
13 Iuris & in ſtricta diſputatione veriorem. Nam licet iſte caſus, quando ſic maritus donat vxori ſuæ cauſa mortis, tanquam omiſſus, à iure Saxonum, maneat in diſputatione iuris communis, *iuxta l. Si cum dotem. in princip. ff. ſolut. matrim. l. Commodiſſime. cum ſimil. ff. de libe. & poſthu.* tamen clariſſimi iuris eſt, quod de iure communi pro ſolennitate donationis cauſa mortis requiritur etiam inſinuatio apud acta. *d. l. Donatio. la 2.* inſtar donationis inter viuos, ſi ſcilicet excedit legitimam ſuam, quæ eſt hodie vltra quingentos florenos. *l. Si quis pro redemptione. in fin. Cod. eo. tit. de donat.* Quæ quidem inſinuatio etiam habet locum, ſi donatio excedens legitimam ſummam, non ſolum fiat inter extraneos, ſed etiam & maxime inter coniunctas perſonas, etiam inter parentes & liberos. *text. eſt nota. in l. Data. C. de donat.* Vir autem & vxor dicuntur coniunctæ perſonæ. *l. Manifeſtiſſimi. §. Cum autem. Cod. de furtis.*
14 Et pro tanto requiritur ad validitatem donationis cauſa mortis: cum in hac æquiparetur donationi inter viuos inſinuatio, quod legibus requirentibus inſinuationem, non poſſit renunciari. *Ita notanter concludit Bartol. in l. Modeſtinus (mihi, in 1. colum.) verſic. Quæro an illis legib. ff. de donatio. per l. Nemo poteſt. ff. de lega. 3.* Et, quod lex hoc prohibeat, ſcilicet quod fiat ſine inſinuatione. Ergo iſti legi renunciari non poteſt. *l. 1. Cod. Ne fideiuſſo. dot. dentur. & ibi. nota in gloſſ.* Præterea vt inſinuatio fiat, non eſt in fauorem dantis, ſed aliorum, ſcilicet, ne fraudes fiant; quæ fraus maxime præſumitur inter coniunctas perſonas. *d. l. data.* Ergo renunciari non poteſt, &c. Idem tenet pulchre Saly. *in dict. l. Si quis pro redemptione. (mihi, in 1. colum.) verſic. Quæro ab extra. cum concord. ibi traditis.* Et licet hodie illa inſinuatio in donatione cauſa mortis, excedente legitimam ſummam, tunc requiratur, quando non fuit facta in præſentia quinque teſtium (eo namque caſu non requireretur inſinuatio) cuiuſcunq; ſummæ fuerit ipſa donatio cauſa mortis. Si autem non interuenerit numerus quinque teſtium, videtur donatio cauſa mortis, etiam in minima ſumma, propter defectum ſolennitatis, ſcilicet numeri quinque teſtium, non valere, & eſſe ipſo iure nulla. *d. l. fina. C. de don. cauſa mor. & dict. l. fin. in fin. Cod. de Codicillis.* Cum ergo in præſentiarum in don. cauſa mort. facta à H. de Vu. felicis memoriæ vxori ſuæ, nec interuenerit ſolennitas inſinuationis apud acta, nec numeri teſtium, videtur dicendum & concludendum, quod propter defectum omnis ſolennitatis, donatio ſit ipſo iure nulla, & hoc eſt inconuincibiliter verum, in quantum excedit legitimam ſummam & ita in quantum eſt vltra quingentos florenos. Tamen huiuſmodi donatio cauſa mortis vſque ad quingentos florenos, & ita infra ſummam legitimam videtur valere. Nam clarum eſt, vt ex ſupra dictis patet, quod ſi in donatione cauſa mortis non interuenerint quinque teſtes, quod tunc æquiparetur donationi inter viuos, quantum ad inſinuationem. *d. l. Donatio. la 2.* Et quod iſta *l. Donatio. la 2.* tunc non procedat, ſi in donatione cauſa mortis interuenerint quinque teſtes; ſecus ſi pauciores, & excedat legitimam ſummam, *vt in d. l. fin. C. de dona. cauſa mortis. declarat Sal. in 2. oppoſitione.* Et ſic videtur inferri, quod donatio cauſa mortis infra legitimam ſummam, ſit inſtar donationis inter viuos, vt vtraque valeat ſine inſinuatione, infra legitimam ſummam, & quod donatio cauſa mortis excedens legitimam ſummam, inſtar donationis inter viuos, ſine inſinuatione etiam non valeat, niſi in ea interuenerint quinque teſtes. Et hoc eſt ſpeciale in donatione cauſa mortis excedente legitimam ſummam, quantum ad validitatem eius, vt ſcilicet valeat ſine inſinuatione, dummodo tamen adſit numerus quinque teſtium.

Sed expediti iuris eſt, quod licet donatio inter viuos excedens legitimam ſummam, non valeat in iſto pluri,
valet tamen infra aliam ſummam, & ſic hodie, vſque ad 15
quingentos florenos. Et quod talis donatio ſine inſinuatione ſit ſolum nulla in iſto pluri, eſt text. *ad literam in l. Sancimus. C. de donatio.* vbi dicitur: Si quid autem ſupra legitimam diffinitionem fuerit donatum, hoc quod ſuperfluum eſt tantummodo, non valere. Reliquam vero quantitatem, quæ intra legis terminos conſtituta eſt, in ſuo robore perdurare, quaſi nullo penitus alio adiecto. Sed hoc pro non ſcripto vel nõ intellecto eſſe credatur. Ergo idem videtur dicendum in donatione cauſa mortis excedente legitimam ſummam ſine inſinuatione, ſi ibi etiam deficiat numerus quinque teſtium, cum huiuſmodi donationes excedentes ſummam legitimam, ſine inſinuatione non valeant, vbi in donatio. cauſa mortis non adſint quinque teſtes. *dict. l. Si quis pro redemptione. cum ſimil. & d. l. Donatio. la 2.* Sed clarum eſt, vt eſt adductum, quod donatio inter viuos excedens legitimam ſummam ſine inſinuatione ſolum eſt nulla in illo pluri, & in alia ſumma vel quantitate tenet. Ergo, &c. Et licet iſtis fortiter videatur obſtare text. *in d. l. fin. Cod de donatione cauſa mortis* & fortius text. *in d. l. fin. Cod. de Codicillis. in fine. vbi in omni autem vltima voluntate, excepto teſtamento, quinque teſtes, &c.* Et ſic videatur per illa iura probari, quod donatio cauſa mortis ſine inſinuatione ſit indiſtincte nulla, ſi interuenerint quinque teſtes, ſicut in legatis & aliis vltimis voluntatibus, excepto teſtamento in quo requiruntur ſeptem, &c. tamen reſpondeo, quod ſolutio colligatur ex *d. l. fin. Cod. de donat. cauſa mortis.* hoc modo inducendo. Nam ibi dicitur omnes donationes cauſa mortis non indigere actis, hoc eſt, inſinuatione, &c. Et quod hoc tunc procedat, ſi quis præſentibus quinque teſtibus, fecerit donationem cauſa mortis. Sed indubitatum eſt, quod ante illam legem fin. *& d. l. fin. C. de Codicil.* donatio cauſa mortis infra legitimam ſummam valebat ſine inſinuatione. Et ſic, *in illa l. fin.* non erat mens de nouo inducere, vt talis donatio cauſa mortis non indigeret inſinuatione, ſi adſint quinque teſtes, ſed ſolum ſi excedat legitimam ſummam. Ideo dicitur *in l. fin.* nullam donationem cauſa mortis hodie indigere inſinuatione, ſi adſint quinque teſtes, per quæ videtur limitari & declarari *d. l. fin. C. de Codicillis*, in quantum intelligitur etiam de donatione cauſa mortis, vt intelligatur in ea, quæ eſt facta ſine inſinuatione, & excedit legitimam ſummam. Non enim eſt nouum, quod priores leges ad poſteriores trahantur, & poſteriores leges ad priores pertineant. *l. Non eſt nouum. cum duabus ſeq. ff. de ll.* Nec mirum, quod valeat donatio cauſa mortis infra legitimam ſummam ſine inſinuatione inſtar donationis inter viuos, licet ibi nulli ſint teſtes, & ſecus ſit in legato, & aliis vltimis voluntatibus, vbi requiruntur ad minus quinque teſtes. Quia ſicut donatio inter viuos conſenſu duorum, ita donatio cauſa mortis con-
trahitur. Legatum autem vnius tantum. Donatio enim 16
cauſa mortis, prout in eſſe deducitur, æquiparatur contractibus, & ideo requiritur præſentia contrahentium. *l. Inter mort. ff. de donat. cauſ. mort. Bartol. in l. Iam is. §. 1. eod. tit.* Et tamen ſecus eſt in aliis vltimis voluntatibus, cum poſſint fieri abſenti & ignoranti. *l. Cum pater. §. Surdo.*

cum

eum ſimil. ff. de leg. 2. Sed poſtquam donat. cauſ. mort. eſt in eſſe producta, cenſetur vltima voluntas. Quia non habet effectum, niſi poſt mortem donationis. *Iſta eſt doctrina gl. approbata in l. 2. ff. de dote prælegata* Sed ſi donatio cauſa mortis excedit legitimā ſummam, & non ſit inſinuata, non valet, niſi interuenerint quinq; teſtes, ſicuti in aliis vltimis voluntatib. propter maiorem fraudē, quæ in tanta ſumma præſumitur interuenire. Et iſta videntur ſatis probabilia & æqua, licet ab aliјs in ſpecie non reperetim tacta. Et ſolutio ad iura in principio ſecundæ reſponſionis adducta, patet *ex d. l. data. C. de don.* Vbi etiam inter coniunctiſſimas perſonas, vt inter parentes & liberos, non valet donatio ſine inſinuatione. Et verum eſt, vt commun. iura allegata, quod hæres non poteſt impugnare factum defuncti, quod ſcilicet defunctus non poterat impugnare. Sicut ergo defunctus, qui feciſſet donationem excedentem legitimam ſummam ſine inſinuatione, potuiſſet eam reuocare in illo pluri *d. l. Sancimus.* ita & hæres eius, ſiue ſit extraneus, ſiue ſuus, &c.

THEMA CONSILII VII.

Quomodo Princeps ex ſua promiſſione, conuentione, ſeu contractu obligetur.

Quomodo Principes non adminiſtrantes, ex facto, promiſſione ſeu conceſſione adminiſtrantium obligentur.

CASVS.

Illuſtres Principes ac domini M. & H. &c. Valido viro S. de B. piæ memoriæ, eius filiis & nepotibus, & ita vſque ad tertium gradum ſuæ propaginis conceſſerunt arcem M. Cuius nomine debita ſeruitia & fidelitas illis Principibus à prædicto S. d. B. ſunt repromiſſa, quemadmodum literæ prædictorum illuſtrium Principum ac dominorum domini M. piæ & laudatæ memoriæ, & domini H. & etiam dicti S. de B. ſigillis ſigillatæ & approbatæ (vt tenor copiæ fideliter ex vero originali extractæ monſtrat) clare atteſtantur. Cuius ratione quæritur nunc ab hæredibus prædicti S. de B. an non dicti illuſtres Principes dominus M. & H. nunc prouinciæ illius principatum, regimen & adminiſtrationem habentes, & eorum hæredes, dictis filiis S. de B. ratione dictæ conceſſionis & obligationis, teneantur de iure tradere, vel quiete poſſidendam relinquere dictam arcem M.

Et reſpondeo, dictos illuſtriſſ. duos principes, & eorum hæredes, propter emanatam illam promiſſionem, iure ad hæc obſtrictos & obligatos eſſe, vt gratioſe patiantur poſſeſſionem dictæ arcis M. penes filios & hæredes dicti S. de B. vſque ad tertium gradum incluſiue permanere & eſſe, non aliter, quam filij & nepotes dicti S. de B. econtra quoque obligati & obſtricti ſunt ſæpedictis Principibus, debita exhibere ſeruitia, ſecundum quod in dictis literis declaratur. Et eſt ſine omni dubio, dictos illuſtres Principes & eorum hæredes, dummodo ab hæredibus dicti S. de B. debita præſtentur ſeruitia, ſæpe dictam promiſſionem & obligationem nullo iure infringere poſſe. Cum clarum ſit atque perſpicuum, ſæpedictos illuſtres Principes, dictum Feudum S. de B. & eius filijs ac nepotibus perpetuo, donec ſuperſint, de iure concedere & infeudare potuiſſe. Quin ſi parentes eorundem illuſtrium Principum S. de B. & eius hæredibus, conceſſiſſent illud Feudum nondum apertum, & poſt modum illud Feudum per mortem primi Vaſalli non relinquentis filios maſculos vel agnatos ſimul inueſtitos, ad illuſtres dominos eſſet deuolutum ac reuerſum, adhuc tenerentur tale Feudum dicto de Br. vel eius hæredibus concedere, atque illos inueſtire. Quanto magis illuſtres eorum dominationes propriam eorum infeudationem & conceſſionem ſeruare, ratam habere, ac effectualiter exequi debent ac tenentur. Nec obſtat ſi diceretur ſigillum illuſtris Principis Alberti dictis literis non fuiſſe appoſitum, &c. Cum enim tempore dictæ promiſſionis regimen, principatus, & adminiſtratio totius prouinciæ fuerit, & ſteterit apud illuſtres Principes do. Baltaſarum & do. Henricum. Nec adhuc adminiſtrationi huius temporis adiunctus fuerit ſæpedictus illuſtriſſ. Princeps Albertus, minime fuit opus ſuam illuſtrem domin. ſigillum huiuſcemodi literis apponere, vnde licet poſtea ad regimen ſeu adminiſtrationem huiuſmodi ducatus peruenerit, tamen illa quæ antea per prædeceſſores & regimen habentes, ſuæ illuſtriſſ. dom. auunculum & fratrem. dom. Baltaſſ. & Henricum legitime geſta, & cum conſilio perfecta atque promiſſa ſunt, minime retractabit, verum ea ſingula rata habere tenetur, & ſic per conſequens etiam illam literis emanatam promiſſionem, & maxime quidem, cum illis literis ſit ſpecifice expreſſum, Principem Fric. & Albertum, vti ſolere ſigillo Principum Baltaſſaris & Henrici. Præterea conſtat ſæpe dictum illuſtrem Principem Albertum ſimul ſucceſſiſſe domino Baltaſſaro, & eius hæreditatem acceptaſſe, &c. Et ſic conſequenter non apparet aliquod vitium vel defectus in dictis literis, propter quem ſæpè dicti illuſtres principes M. vel ipſorum hæredes illas poſſent impugnare, quamdiu ex parte illorum S. de B. repromiſſa in literis adimpleantur & obſeruentur.

SVMMARIA.

1 *Pacta ſunt ſeruanda.*

2 *Pacta & conuentiones ſunt Iurisgentium, & ideo Imperator & Papa tenentur ad obſeruantiam eorundem.*

3 *Dominus inueſtiens aliquem de Feudo, ſiue aperto, ſiue quod ad dominum reuerti & aperiri ſperatur, tenetur conſtituto in aperto ſtatim, in alio vero caſu, cum ad eum reuertetur, poſſeſſionem tradere, nec liberatur præſtando intereſſe.*

4 *Verba ſicuti, quemadmodum, ſecundum, perinde, & ſimilia, non faciunt conditionem, ſed ponuntur cauſaliter.*

5 *Poteſt quis ſigillare ſigillo alieno.*

6 *Creditur literis ſigillatis ſigillo Epiſcopi vel alicuius Principis ſecularis, vel notabilis viri.*

CONSILIVM VII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Licet ſupra dictæ reſponſiones ſint adeo claræ & Iuri conformes, quod non egeant vlteriori probatione, tamen pro maiori elucidatione, breuiter confirmantur ſequentibus fundamentis. Et primo clari iuris eſt, illuſtres Principes M. &c. de Iure teneri ad obſeruantiam pactorum, conuentionis & contractus, de quibus in prædictis literis, Sigillis ducum Baltaſſaris & Heinrici roboratis. Ait enim Prætor: Pacta inita nec 1
dolo, nec contra aliquam Iuris partem, nec in fraudem legis, ſeruari debere. *l. Iurisgentium. §. Prætor ait. ff. de pactis. l. penult. C. de pactis* Vbi inquit & diſponit Imperator per hæc verba: Sancimus nemini licere aduerſus ſua pacta venire, & contrahentes decipere. Subiungens ex ipſo Prætoris edicto, pacta conuenta neq; contra leges, neq; dolo malo inita, omnino ſeruāda eſſe. Et accedit ad hoc, quod ait Iureconſultus, *in l. 1. ff. de pactis.* ſcilicet, quod nihil magis congruat fidei humanæ, quam ea, quæ ſemel placuerunt, cuſtodire. Et facit ad hoc bonus text. *in l. 1. ff. de conſtit. pecunia* Sunt enim contractus, pacta & conuentiones Iurisgentium, ideo ab omnibus obſeruari debent, 2
pro tanto, quod licet ſupremus Princeps, Imperator ſcilicet, ſit ſolutus legibus. *l. Princeps. ff. de ll.* tamen quia contractus, conuentiones & pacta ſunt de Iuregentium.

l. Ex hoc iure ff. de inſt. & iur. Impetator ad obſeruantiam eorundem ſicuti quilibet priuatus tenetur, vt probatur per text *in d.l. Donationes quas diuus. Cod. de donatio.inter vir.& vxor.* Per quem text. ita decidunt Legiſtæ ibi. *& in l. Digna vox. C.de ll. Canniſtæ in cap.1. per tex. ibi, de probatio.* Per quem text. notat ibi Abbas idem eſſe in Papa. Ea enim, quæ ſunt de iure gentium, ſunt immutabilia. *§. ſed naturalia. inſtit. de iure nat. gent. & ciuil.* Hinc valde notanter inquit Bald. *in l. 2. C. de ſerui. & aq.* quod licet Princeps ſit ſolutus lege poteſtatiua, non tamen eſt ſolutus à dictamine rectæ rationis ſiue naturalis, nec à lege naturæ, quia eſt animal rationale & politicum. Hinc eleganter inquit text. *in l. inter claras. de ſum. trin. & fide catho.* nihil eſſe, quod lumine clariore præfulgeat, quam recta fides in Principe. Quapropter admonuit Ariſtoteles Alexandrum magnum (vt refert Bald. *in princ. g. l. 1. ff. de pactis.*) vt ſcilicet promiſſa ſeruaret, his verbis: O Alexander, obſerua fidem datam, & fœdera confirmata, alias malus finis ſequetur. Si iſta procedunt in ſummo Principe, vt in Papa vel Imperatore, magis procedunt in omnibus aliis inferioribus à Cæſare, vt ex ſupra adductis claret. Item indubitati iuris eſt, Marchiones, Duces, Comites aliis Feuda pro ſe & ſuis hæredibus vſque in infinitum dare poſſe. *cap. 1. §. 1.*
3 *cum ibi notatis. Qui Feuda dare poſſunt.* Et pro tanto tenetur dominus inueſtiens aliquem de Feudo, quod ante tranſlatam poſſeſſionem, præſtando intereſſe Vaſallo non liberetur, ſed ipſum compellendum fore poſſeſſionem Feudi, de quo inueſtituram fecit, Vaſallo tradere. *c. Si facta tit. ſi de Feud. fue. conten. inter dom. & agna. Vaſalli.* Item iure deciſum eſt, quod dominus Laicus inueſtiens aliquem de feudo militis ſeu Vaſalli ſui, quod poſt mortem ipſius Vaſalli ad dominum reuerti ſperatur, ſi tale feudum ipſi domino vel hæredi eius apertum fuerit, ipſe vel eius hæres huiuſmodi inueſtituram adimplere tenetur. Et ita inueſtitura prius abuſiua inueſtitura, viuente ſcilicet adhuc Vaſallo, proprie inueſtire, id eſt, in poſſeſſionem Feudi mittere tenetur. *c. 1. in fin. in tit. Qui ſucceſſores teneant. cap. 1. in princip. in ti. hic poteſt eſſe titulus, qui ſucceſſo. tenean. c. Morib. in dict. titu. ſi de Feud. fue. conten. inter dom. & agna. Vaſal.*

Quanto magis dicta conceſſio Stephano de B. vſque ad tertiam generationem fieri potuit, qui etiam in vita ſua adeptus fuit corporalem & realem poſſeſſionem bonorum conceſſorum, quam conceſſionem ſcilicet, Dux Albertus tanquam etiam cohæres Ducis Baltaſari, ſeruare tenetur, cum hæres teneatur ſeruare factum defuncti. *l. Si ab eo. C. de liberali cauſa. l. Venditrici. C. de rebus alien. non alienan. l. Cum à matre. cum ibi nota. plene per Doctor. Cod. de rei vendica.*

Et quod illa verba poſita in literis conceſſionis, ſcilicet, Wo ſie daſſelbig von dem Hochgebornen Fürſten, vnſerm lieben Bruder, ꝛc. non faciant conditionem, ſed intelligantur ſolum cauſaliter, patet, quia illa & ſimilia
4 verba: Sicuti, quemadmodum, ſecundum, perinde, &c. non faciunt conditionem, ſed ponuntur cauſaliter. Ita probatur per text. ſingularem *in l. Eum qui §. Iulianus. la 2. & ibi Bartol. & Legiſt. ff. de conſtit. pecu. & per text. in l. pen. & ibi notanter Paul. de Caſtr. & Dom. Iaſ. C. de condit. & ſubſti. ſub conditio. factis.* Hinc decidit Bart. *in d. §. Iulianus.* quod ſi Iudex dicit in ſententia: Condemno te ad ſoluendum omni anno par caponum, vel decem ſaccos frumenti, ſecundum quod tui anteceſſores ſoluerunt, vel ſoluere ſoliti ſunt, quod iſta per hoc non vitiabitur, licet non appareat, quod anteceſſores ipſius vnquam ſoluerint. Quia illa dictio ſecundum, non ſtat conditionaliter, ſed cauſaliter. Et ſequuntur alii, Ange. Paul. de Caſtr. & do. Iaſ. *in d. l. pen. D. Iaſ. cum multis concord. in repetit. l. Admonendi (mihi, ſecundum antiquam impreſſuram in fi. 12. colum.) verſ. Quid autem ſit in ſententia, cum prin. ſequent. ff. de iureiur.*

Præterea eſt indubitatum, quod cum tēpore prædictæ conceſſionis, &c. Illuſtris Princeps Albertus nullum habuerit adminiſtrationem neque regimen, quod huiuſmodi conceſſio facta S. à B. ſuis filiis & filiorum filiis de dicto Caſtro M. de iure valuiſſet & tenuiſſet, etiamſi illuſtris ducis Alberti nulla reperiretur mentio in ea, cum fuerit facta à præfatis illuſtrib. Ducib. B. & H. tunc temporis plenum regimen & adminiſtrationem, &c. habentibus. Quanto fortius ipſa eſt efficax & valida, quod huiuſmodi literæ conceſſionis, ſunt etiam nomine Ducis Alberti, ſigillis ſcilicet Ducum Baltaſſaris & Heinrici, quibus ſua illuſtris dominatio eo tempore conſueuerat vti, vt ſonant literæ ſigillatæ. Et ſic eſt perinde ac ſi ſua illuſtris dominatio, proprio ſigillo ſigillaſſet, vulgata regula iuris: Poteſt quis per alium, quod poteſt facere per ſeipſum. *cap. poteſt de reg. iur. in 6. l. 1. §. 2. cum ſimil. ff. de procur.* Item qui per alium facit, perinde eſt, ac ſi faceret per ſeipſum. *c. qui per alium. de reg. iur. in 6. & ff. eod.* Et eſt bonus tex. *in l. Si ergo. ff. quod vi aut clam.* Et quod quis poſſit ſigil- 5
late ſigillo alieno, in defectu proprii, vel quod non habeat præ manibus. &c. probatur *in c. 2. cum ibi not. per Doct. præſertim Innoc. & Panor. in pen. colum. verſ. ad 2. q. de fide Inſtru.* Et hoc procedit ſine dubio, quando cauſa in conceſſione aſſignatur, quare quis ſigillet ſigillo alieno, ſicut aſſignatur in dictis literis conceſſionis. *in fin. ibi.* Das wir Herzog Erich vnd Herzog Albrecht auch gebrauchen Sicut etiam eſt communis ſtylus & vſus Principum Alemaniæ, ita ſigillare vno ſigillo, quando ſcilicet habent indiuiſum regimen, &c. Et quod per dictas literas conceſſionis, ſigillis illuſtrium Ducum Baltaſſaris & Heinrici 6
ci ſigillatas ſatis probetur, quod ſint etiam ſigillatæ de conſenſu illuſtris Ducis Alberti patet. Quia ſicuti creditur literis ſigillatis Epiſcopi. *c. poſt ceſſionem, de probatio.* ita ſigillatis ſigillo alicuius ſecularis Principis, vel alterius magni & notabilis viri, cui ſcilicet ſigillo de conſuetudine creditur. *c. Cum dilectus. de fide Inſtru.* Et licet ibi text. loquatur in rege, tamen eadem eſt ratio in alia inferiori perſona, ſecun. Ioan. And. *per iſtum tex. in cap. ſeculares de foro compe. in 6. In Nouella*, quem refert & ſequitur Panor. *ibi in 5. notab.* Et clarum eſt, quod hodie ex communi obſeruantia & conſuetudine in Alemania ſigilla ducum, Marchionum, &c. ſunt authentica. Ideo iiſdem fides adhibetur in præiudicium aliorum. *d. c. Cum dilectus. & d. 40. 2. In verb. ſigillum.* Et eſt ſine omni dubio, quod creditur talibus ſigillis principum in præiudicium ipſorum. Ex quibus clare infertur, poſito etiam, non tamen conceſſo, quod illuſtris Princeps Albertus M. tempore prætactæ conceſſionis habuiſſet ſimul cum Ducibus Baltaſſare & Heinrico regimen & adminiſtrationem, quod nihilominus ſatis probatum eſſet, quod ſua illuſtris dominatio huic conceſſioni conſenſiſſet. Ergo, &c. Et eſt ſine omni dubio, quod ſæpe dicta conceſſio nullo iure impugnari poſſit.

THEMA CONSILII VIII.

Non tenetur quis dotare ſororem patrui ſui, præſertim ex vno latere tantum, etiam inopem, & non habentem alias dotem.

Item in feudis antiquis ad ſucceſſionem fratris ſine filio maſculo decedentis, admittitur frater conſanguineus tantum cum vtroq; coniunctus.

SVMMARIA.

1 *Regulariter tantum ad officium paternum ſpectat dotare filium.*
2 *Caſus quibus mater tenetur dotare filium.*
3 *Frater ex eodem patre quando cogatur dotare ſororem.*
4 *Quatenus habeat locum quod filius fratris præmortui ſuccedat in locum patris ſui.*
5 *Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem.*
6 *In feudalibus frater vtrinque coniunctus, non excludit fratrem conſanguineum tantum. Secus in Allodialibus, & quæ ſit ratio diuerſitatis.*

CONSILIVM VIII.

VIso & ponderato Themate mihi oblato breuiter reſpondeo, quod Ach. Kr. patrui ſui præmortui ſororem vtrinque, patri autem ſuo ab vno latere tantum coniunctam dotare, vel ad dotandam eam aliquid conferre Iure non teneatur. Nec poterit ad hoc propter clauſulam in tranſactione poſitam, qua cauetur, dictum K. & fratres eius, tempore quo filia patrui nuptui traderetur, tantum conferre debere ad illam dotandam, quãtum de Iure eis contribuere debere decerneretur, compelli, maxime cum bona defuncti patrui iam ſint inter
1 patrem & alios fratres & ſorores diuiſa, &c. Nam indubitati Iuris eſt, quod regulariter tantum ad officium paternum ſpectat dotare filiam. *l. qui liberos. ff. de ritu nupt. l. fin. verſic. vtranque igitur dubitationem. C. de dotis promiſſio. l. Cogno-*
2 *uimus Cod. de hæreticis.* Niſi mater ſit hæretica, & filia orthodoxa, vel pater ſit inops cum filia, & mater diues. *l. Mater. cum ibi nota per Docto. C. de Iure dotium. iuncta d. l. Cognouimus.* Vel niſi filia ſit inops, ita quod non habeat vnde dotetur. Quia tunc frater ex eodem patre, ſi ſcilicet filia & ita ſoror eius, nec à patre, nec à matre, nec aliunde habeat vn-
3 de dotari poſſit, eam dotare cogitur. *l. Cum plures. §. pen. ibi. Ex eodem patre nata. & ibi Bartol. per tex: ibi. ff. de adminiſtrat. tuto. Et per text. in l. Qui filium. §. Quæſitum. ff. Vbi pupillus educa. debeat. gloſſ. in l. Non omni. in verb. Nulla. C. de adminiſt. tuto.* Licet ſecus ſit in fratre vterino. *d. §. pen. & legiſtæ in l. 1. ff. ſolut. matr. & in Auth. res quæ. C. Communia de legatis. & in d. l. fin. C. de dotis promiſſio.* Et nulla lege reperitur cautum, quod quis teneatur dotare ſororem patrui ſui, præſertim ex vno latere tantum, & ita ſororem fratris patris ſui, ex vtroque parente, etiam inopem, non habentem vnde ſe dotare poſſit. Erubeſcimus ergo lóqui, quando ſine l. loquimur. *l. Illam. C. de collatio.* Et non obſtat Auth. *Ceſſante. & in corpore vnde ſumitur. C. de legit. hæred.* Vbi dicitur, quod filius fratris præmortui ſuccedat in locum patris ſui, &c. Si ergó iſto caſu, quando ſcilicet præfatæ ſorores non haberent vnde dotari poſſent, fratér, ſi ſuperuiueret, tenetur ad contributionem ad dotandam eorundem ſorores. Ergo videtur, quod eo iàm mortuo, filius ſuccedat in locum eius. Quia reſpondetur, quod dicta Auth. *Ceſſante.* ſolum habet locum quantum ad vnum effectum, cum ſcilicet agitur de ſucceſſione fratris, quod filius fratris præmortui admittatur ſimul cum fratre ſuperſtite in ſucceſſione ſcilicet fratris eiuſdem patrui; & non quantum ad alium effectum. Et ita pulchre decidit, & etiam declarat Paul. de Caſtr. *in d. Auth. Ceſſante, in 1. nota. per tex. cum ibi not. in l. fratres. C. de inofficio. teſtamen.* Per quæ etiam patet, non obſtare A. C. receſſum in prætacta clauſula ſiue articulo;
4 cum de iure non poſſit pronunciari, nec decerni, vt ex ſupra dictis liquide claret, quod in aliquo etiam in minimo teneatur ad dotandum ſorores K. C. fratris patris ſui ex latere primi tantum, cum intentio ipſius A. & ſuorum fratrum, filiorum ſcilicet H. C. & K. C. cum ſuis fratribus, &c. Vt ex dicta clauſula receſſus lucide apparet, fuerit, quod filii ſcilicet ſolum contribuerent ad prędictam dotationem, &c. in quam tamen de iure pronunciari poſſet. Et ita quod ad id ſolum ſe obligauerint in quantum de Iure tenerentur, non vltra, vt claret in illis verbis: Wes in dem zu Recht erkandt wirdt / ꝛc. Et ineuitabiliter oſtenſum ſit præfatum A. filium H. de iure non poſſe compelli, & ita nec decerni, ne pronunciari poſſe eum eſſe vel fore obligatum in alioquo magno vel paruo ad dotandum ſorores fratris patris ſui ex latere tantum. Cum actus agentium non operentur vltra inten- 5
tionem eorum. *l. Non omnis. & ibi Legiſtæ. C. Si certum petatur. l. obligationum ſubſtantia. ff. de action. & oblig.* quod nedum in voluntate ſiue intentione explicita, ſed etiam implicita locum habet. *l. Si is qui. §. fin ff. Commodati.* Sed hic clariſſime patet de voluntate ſiue intentione explicita prædictarum partium, videlicet, quod filii H. C. ſolum conſenſerint in contributionem dotis, &c. in quantum de iure pronunciari poſſit. In præfatis ſcilicet verbis, Wes jhn zu recht erkandt wirdt Ergo, &c.

Auff die andern Beyfragen wirdt kürtzlich geantwort/ Weil lauts der gemeinen Lehenrecht/vnd alſo/ virtute conſuetudinum Feudalium, in Vätterlichen vnd alten Lehengütern deß verſtorbenen Bruders / ohn Leibslehens Erbē/ ſein halber Vätterlicher Bruder / mit ſeinem / von voller Geburt Bruder / zugleich zugelaſſen würdet. Vt probatur *in c. 1. §. His vero. & ibi Bald. & Feudiſtæ in tit. de ſucceſſione fratr. vel grad. ſucceden. in feudo. in vſibus Feud. poſt Iacob. Ardizo. in ſumma de ſucceſſione Feudi. Sub Rubricella. An frater ex vtroque parente.* Et non obſtat Auth. *ceſſante, & in corpore vnde ſumitur. C. de legitimis hæredibus.* Quia alia cauſa eſt in bonis Feudalibus,
quam Allodialibus. Quia in Feudalibus fratres, &c. ſo- 6
lum veniant iure agnationis, & non iure ſanguinis materni. Item non veniunt iure hæreditario, ſed beneficio domini concedentis Feudum. *c. 1. §. Is vero, in tit. an agnatus vel filius.* Agnatus autem intelligitur etiam frater, qui eſt ſolū ex parte patris coniunctus. *l. fin. §. Inter agnatos. ff. de gradibus l. 1. C. de legit hæredib.* So folget auch / daß A. C. zu den alten Vätterlichen Lehengütern / ſo N. C. ſeines Vatters H. C. ſeligen halben Bruder von einem Vatter geboren/ hinder ſich verlaſſen / an ſtatt deſſelbigen ſeines Vatters H. C ſeligen/vnd alſo in ſtirpem mit K C. vnd ſeinen Brüdern zugelaſſen werden ſoll. *per cap. 1. §. 1. cum ibi notat. in titu. de ſucceſſio. Feudi.*

THEMA CONSILII IX.

Quando in alienatione rerum permiſſarum alienari, ex ſtatuto loci, non ſeruatur legitimus proceſſus, de iure requiſitus, & quando non citantur illi, de quorum intereſſe agitur; dato quod omnia alia legitime fiant; non tenet huiuſmodi alienatio, nec miſſio in poſſeſſionem, vel ex primo vel ſecundo decreto, nec poteſt p huiuſmodi alienationem, adiudicationem vel miſſionem transferri dominium, ſed remanet res propter nullitatem actus ſeu proceſſus in dominio priorum poſſeſſorum. Vnde ſi ab emptorib. in huiuſmodi fundo ſeu ædibus aliquid ædificatur, huiuſmodi ædificia cedent ſolo & lucro antiquorum dominorum. Similiter tenetur illis emptor ad omne damnum datum in illa re. Item ædificata poſt nunciationem noui operis factam, etiam in re penitus aliena, ad petitionem nunciantis ſunt demolienda, &c.

SVMMARIA.

1 *Citatio eſt fundamentum ordinis, & proceſſus iudiciarij, vt ſine ea iudicium ſubſiſtere non poſſit.*
2 *Sententia lata ſine citatione eſt ipſo iure nulla.*
3 *In omni actu iudiciario requiritur citatio eius, de cuius præiudicio agitur principaliter, alias actus eſt nullus.*
4 *Etiam ille, de cuius præiudicio non agitur principaliter, eſt citandus, ſaltem generaliter, per proclama, alias ſibi non præiudicatur.*
5 *Etiamſi titulus poſſeſſoris ipſo iure ſit caſſatus, tamen non eſt auferenda poſſeſſio ſine citatione & cauſæ cognitione.*
6 *Etiam de plenitudine poteſtatis, proceſſus Papa contra ſubditum non citatum, eſt inualidus.*
7 *Etiam in caſibus vbi de modico præiudicio agitur, requiritur citatio.*
8 *Statutum debet intelligi ſecundum ius commune.*
9 *Quæ ſunt Iuris naturalis vel gentium, ſtatuto vel conſuetudine tolli non poſſunt.*
10 *Extrema habilia rei vendicationis.*
11 *Res aliena quomodo poſſit vendi.*
12 *Rei vendicatio datur contra titulo poſſidentem, ſed non petitio hæreditatis.*
13 *Inædificatum cedit fundo.*
14 *Immiſsio non ſortitur effectum, niſi pro modo & menſura debiti declarati.*
15 *Aedificata poſt denunciationem noui operis debent deſtrui.*
16 *Et poteſt peti huiuſmodi deſtructio per viam attemptati.*
17 *Denunciatio noui operis habet locum, etiamſi quis ædificet in ſolo ſuo proprio.*

CONSILIVM IX.

AVxilio Domini noſtri Ieſu Chriſti ſuppliciter im-
1 plorato. Prædicta omnia ſuccincte, ſuo ordine clare
patebunt. Et primo exploratiiuris eſt, quod citatio eſt
fundamentum ordinis Iudiciarij, ſine qua ſcilicet iudi-
2 cium conſiſtere non poteſt. §. *fin. in princip. Inſtit. de pœna temere litigan. Clemen. Paſtoralis. ad fin. verſic. Cæterum defunctus: ibi. Non citatum legitime. de re iudica.* Ideo ſenten. ſine citatio-
3 ne lata eſt ipſo iure nulla. *l. 1. §. Cum ex edicto. ff. quæ ſenten. ſine appell. reſcinda.* Et in omni actu iudiciario requiritur ci-
tatio illius, de cuius præiudicio agitur principaliter. *l. de vnoquoque. in princip. ff. de re iudicat.* refert Do. Iaſon *in l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert. pet.* Hinc nota. decidit Bart. *in l. decem (mihi, in 1. colum.) verſic. quæro an in excuſſione. ff. de verb. obl.*
Et communiter ſequuntur Doct. quod in excuſſione
bonorum principali & pronunciatione iudicis, quæ pro-
nunciat poſſe agi contra fideiuſſ. vel extraneos bonorum
poſſeſſores, *iux. Authen. hoc ſi debitor. Cod. de pigno.* requiratur
citatio fideiuſſ. vel bonorum poſſeſſorum, allegans ad
hoc, *in argum l. 2. Cod. Si propter pub. penſitatio. Et l. magis puto. §. ne poſſim. ff de reb. eorum.* quod tamen iſto caſu ſufficit citario
generalis ſecund. eum, *per l. Si eo tempore. Cod. de remiſsio. pigno.* Nec obſtat gloſſ. *1. in d. l. de vnoquoque,* quæ eſt notab. &
communiter approbata, volens, quod non debeat cita-
ri ille, de cuius præiudicio principaliter non agitur,
4 quia procedit d. gloſſ. ſecundum Alexand. de Imo. valde
notab. ibi eam limitantem *in 2. colu. verſ.* Item fallit quan-
tum ad hoc, ſcilicet, quod non requiratur citatio illius,
de cuius præiudicio non agitur principaliter, quo ſci-
licet, ad hoc, vt ſententia & actus valeant, ſed quantum
ad hoc vt præiudicet illi, de cuius præiudicio agitur, re-
quiratur citatio ſaltem per proclama generale. Sed in ter-
minis noſtris, vt claret, principaliter fuit actũ, ſiue tracta-
tum de præiudicio hæredum ipſius H. N. Ergo quicquid
ibi actum fuit in præiudicium ipſorum non citatorum, i-
pſo iure non ſubſiſtit, & eſt ſine dubio. Et ideo etiam in
interlocutoria, in qua requiritur cauſæ cognitio, id eſt,
vbi agitur de præiudicio, requiritur citatio partium, ſic-
uti in ea ferenda, *ſecundum Bart. in l. quod iuſſit (mihi, in 4. colum.) verſic. quæro an partibus abſentib. ff. de re iud.* Et ita com-
muniter tenent Doctor. poſt eum: vt pulchre per Ale-
xand. de Imo. ibi (*mihi, ad fin. 9. colum.*) *verſ. Quærit etiam Bart. an parte non citata, cum ſequenti.* Et confirmantur prædi-
cta per opt. tex. *in c. licet Epiſcopus de præb. & digni. in ſexto.* vbi
aperte probatur, quod etiam ſi titul. poſſeſſoris ſit ipſo 5
iure caſſatus, ei tamen poſſeſſio non eſt auferenda ſine ci-
tatione, & cauſæ cognitione, per quem tex. Fely. *in c. Cum olim. (mihi, in 9. colum.) verſ. per illum tex. dixit Ludouicus. &c.*
Poſt Ludouicum Roman. *in Conſ. ibi per eum allega. de re iudica.* decidit, quod non valeat miſſio in poſſeſſionem fa-
ctam etiam contra poſſidentem de facto, ſine citatione.
Et prædicta adeo procedunt, vt etiam non valeat pro- 6
ceſſus Papæ contra ſubditum, etiam de plenitudine po-
teſtatis, non citatum, ſecund. Panor. *in d. c. Cum olim de ſent. & re iudica. per text. in d. l. Paſtoralis. ad fin. & in l. fin. in princip. iunct. gloſſ. 2. & ibi Bald. & Moder. C. de ll. & la. e Felyn. in d. c. Cum olim. (mihi, in fin. 9. col.) verſic. proceſſus Papæ cum ſeq.* Quia cita-
tio eſt de iure naturali, quod Princeps auferre non po-
teſt. Et magis prope ad caſum noſtrum accedendo, ex- 7
peditum eſt, quod nedum in 2. decreto, ſed etiam in pri-
mo decreto, vbi non agitur de magno præiudicio, non
ſufficiat ſimplex citatio, ſed requiratur peremptoria, ſe-
cundum gloſſ. magnam, ibi peremptorie, quam ibi com-
muniter ſequuntur Doct. *in l. Iulianus. §. Si finita. ff de dam. infect. Io per text. in l. Conſentaneum. Quomodo & quando Iudex. & eſt opti. text. in l. præſenti. §. Cum autem ibi poſt edictorum ſolennium citationem. Cod. de his qui ad Eccleſ. confugiunt.* Et dicit d.
Alexan. de Imo. *in d. §. Iulianus. ſuper d. gloſſ. (mihi, in 3. colum.) verſic. Et ſi quis diceret,* quod d. l. præſenti, probet com-
munem opinionem, quia litera illa diſiunctiue dicit,
Traditio ſiue venditio celebretur. Traditio, id eſt in poſ-
ſeſſionem miſſio, *ſecund. glo. ibi. in verb. traditio vel venditio.*
celebretur. i. ſecundum decretum celebretur. Vnde ap-
paret, ſiue procedatur ad 1. vel 2. decretum ille text. re-
quirit illam ſolennitatem citationis. Cum ergo, vt liqui-
de iſtis breuibus oſtenſum eſt, proceſſus habitus l. in præ-
iudicium prædictorum hæredum non citatorum, & im-
miſſio eorundem domo ſecuta, ipſo iure non ſubſiſtant,
ſed ſint nullius roboris atq; momenti, ſequitur quod im-
miſſi vendendo eam H. S. non potuerint in eum trans-
ferre dominium eiuſdem, quod ſcilicet in eos non fuit
translatum, quia nemo plus iuris in alium transferre po-
teſt, quam ipſe habet. *l. traditio, in prin. cum ſimil. ff. de acqui. rerum domi.*

Nec prædictis obſtat conſuetudo vrbis L. diſponens 8
de huiuſmodi immiſſione ſcilicet, **mit dem Ringe**/
quia debet intelligi ſecund. ius commune, citatis ſcilicet
citandis, *per not. in l. 2. C. de noxalib. actio. in c. Cum dilectus, de conſuet.* quæ quidem citatio, cum ſit iuris naturalis, ſiue 9
gentium, ſtatuto vel conſuetudine tolli non poteſt, *per not. per Bart. & Doct. in l. omnes populi. ff. de iuſtic. & iur. & in d. l. de quib. ff. de ll.* Cum ergo filij ſæpe dicti H. S. immiſcendo ſe
hęreditati paternę dominium prædictę domus paternæ,
ſicut aliarum rerum paternarum acquiſierint, & ipſo iu-
re in eos continuatum fuerit. §. *ſui. Inſtit. de hæred. quali. & diff. l. in ſuis. ff. de lib. & poſth.* poſſent etiam huiuſmodi do-
mum actione in rem, ab H. S. tanquam detentatore 10
vendicare, cum concurrant extrema habilia ad rei

ven-

vendicationem fundãdam, ſcilicet dominium vel quaſi, ex parte actorum, & poſſeſſio vel detentatio ex parte rei. *l. 1. cum ibi notat, C. de alienatio. mut. iudicij cauſ. facta. Et probatur per text apert. in l. Mater tua. in princip. C. de rei vendic.* Dicit enim ibi text. Mater tua, vel maritus tuus, fundum tuum, inuito
11 vel ignorante te vendere non potuit. Sed rem à poſſeſſore vendicare, etiam non oblato precio, poteris. Nec obſtat *l. Rem alienam. ff. de contrahend. empt. & vendit.* vbi dicitur, Rem alienam vendi poſſe.

Quia non poteſt vendi res aliena in præiudicium domini de præſenti, ita vt de præſenti ante completam præſcriptionem dominium tranſeat in emptorem. Sed bene poteſt vendi in præiudicium venditoris, *ſecundum gloſſ. 1. & ibi Doctor. in d. l. Mater tua.* Ideo intentanda eſt in præſentiarum ab hæredibus H. S. in Chriſto defuncti, rei vendicatio contra H. S. emptorem ſæpe dictæ domus: quia illa datur etiam contra tir. poſſidentem, licet non petitio hæreditatis. *l. Regulariter. ff. de petitio. hered. l. Hereditatis. C. eodem. l. Hæreditatem. Cod. in quib. cau. ceſſ. long. tempor. præſcriptio.* Et obtenta ſententia pro actoribus & hæredibus
13 & ita lata ſententia, qua declaretur præfatam domum iure dominij, vel quaſi, ad hæredes pertinere, patebit etiam quicquid in ea ædificatum fuerit, fundo cedere, & effici hæredum, quorum eſt domus. *l. 2. cum ibi nota. C. de rei vendica.*

14 Et quod in caſu, ſi ſcilicet immiſſio de iure valuiſſet, & tenuiſſet, tamen ſolum intelligeretur facta, & effectum ſortiretur pro menſura debiti, & ita ſummæ capitalis & cenſuum non ſolutorum, &c. probatur per tex. *in l. præſenti. §. Cum autem ibi. vſque ad modum debiti. C. de his qui ad eccleſ. confugiunt. Et in Authen. Et qui iurat. C. de bonis autor. iud. poſſiden.* & dicit Bart. *in d. l. præſenti. in 1. nota. per text. ibi.* quod immiſſio ex ſecundo decreto, fiat pro menſura debiti declarati.

Et quod ea, quæ ſupra de noui ope. nunciatione ſunt dicta, ſint iuri conſona, etiam breuibus probatur. Nam expediti iuris eſt, quod nũciatio noui operis facta etiam per eum, qui non habet ius ſine iuſta cauſa nunciandi, tamen ligat illum, cui nunciatum eſt, & nocet etiam iuſte ædificanti, adeo, quod ſi ſpreta nunciatione procedat in ædificãdo, debeat opus poſtea factum deſtrui, ex pœna ædificantis, etiam ſi vellet oſtendere quod iure ædificaſſet. *l. 1. in prin. & §. ſed & ſi is. & opt. tex. in l. Prætor ait. in princ. ff. de noui operis nuncia. & in c. 2. eodem tit.* Et ratio eſt, *ſecundum Ludo. Roman. per text. in l. 1. §. 1. ff. quod vi aut clam.* Quia
15 poſtquam eſt nũciatum nouum opus, debet pars ſe tueri per viam iuris, adeundo Iudicem, & petendo remiſſionem nunciationis. Vnde ſi procedit in ædificando ſpreta nunciatione, certe propter contemptam maieſtatẽ prætoris, & iniuriam nunciantis, opus debet demoliri. Et ſi qua ratio illius edicti poteſt reddi, illa eſt bona ſecundum d. Iaſ. *in d. l. 1. in prin. (mihi, in 2. col.) verſ. aliam rationem aſſignat,* vbi dicit, quod cum illa ratione poſſit ſimul iungi ratio viæ attemptatæ, quam ponit Bald. *in conſil. 12. in 1. parte, quod incipit, Proponitur, quod fuit duplex nunciatio.* Quia
16 nunciatio habet vim pronunciationis ad Iudicem, *ſecundum Bart. in l. prouinciali. §. 1. eodem tit. & in l. fin. ff. de Appella. recip.* Ideo per viam attemptati petitur reuocatio eius, quod interim factum eſt. Et ideo nunciatus qui ædificauit ſpreta nunciatione, cogitur præciſe opus demoliri, nec admittitur ad allegandum aliquid de iure ſuo. *d. l. 1. §. Sed et ſi is.* Nec procedit in præſentiarum H. S. ſi diceret ſe in domo ſua propria, quam ſcilicet emerit à creditoribus H. S. in Chriſto defuncti, vel ſuorum hæredum, ædificaſſe, &c. & quod quilibet ſit arbiter & moderator in re ſua, & ſic libere poſſit in re ſua ædificare. *l. in re mandata. cum ſimil. Cod. Mandati.* Nam nunciatio noui operis facta habenti plenum dominium iuris & poſſeſſionis, & ita edictum Prætoris, *de quo in d. l. Prætor ait. in princ.* habet etiam locum, quando quis ſpreta denunciatione ædificat etiam in ſolo ſuo proprio à ſe poſſeſſo. *l. de pupillo. §. Meminiſſe. verſ. Et ſi in ſuo. ff. eodem tit.* Quibus non obſtat, quod 17
not. Bart. *in d. l. 1. in princ.* ſcilicet, quod ſi certum eſſet nunciantem non habere ius, quod tunc ſperneretur nunciatio. Quia vt adductum eſt *per tex. in d. §. Meminiſſe.* iure deciſum eſt, quod etiam ædificanti in ſolo ſuo proprio poteſt nouum opus denunciari. Nam hoc prouenit ratione dubitationis, quando ſcilicet eſt dubium, an nuncians habeat ius denunciandi, necne. Sed in propoſito clarius claro eſt, quod nequaquam fuerit certum hæredes H. S. nunciantes non habuiſſe ius nunciandi nouum opus H. S. ædificanti in domo paterna eorundem, cum ſemper fuerit, & hodie ſit maxima dubietas, an ſcilicet poſſit ipſe in ea ædificare. Imo videtur, quod nullo modo, non obſtante quod emerit eam. Cum talis emptio fuerit facta à non domino, & ideo in hæredum præiudicium, vt ſupra deductum eſt, non valet, vt ſcilicet ea, non obſtante, hæredes H. S. poſſint ea ab H. vendicare. Et ratione dubitationis poteſt fieri nunciatio noui operis etiam ædificanti in ſuo proprio. *d. §. Meminiſſe.* Et ita declarat D. Iaſ. *in d. l. in prouinciali. in prin. (mihi, in 2. colum.) verſic. ſecundo not. ff. eodem tit.* Ergo &c.

THEMA CONSILII X

An obligatus ex aliquo contractu ſoluere alicui annuatim certos denarios, groſſos, libras, Marchas de moneta antiqua, vel tali moneta, quæ eſt maioris valoris, ſi per triginta integros annos & dies ſoluit de alia moneta valoris & ponderis minoris, intelligatur præſcripſiſſe ius amplius non ſoluendi de moneta meliori.

SVMMARIA.

1 *In annuis & menſtruis debitis præſcribitur à tempore ceſſatæ ſolutionis, & non ab initio obligationis.*
2 *Is qui debet ſoluere annuatim decem, ſi per triginta annos ſoluit quinque tantùm, non præſcribit liberationem in reliquis quinque.*
3 *Soluens partem debiti, non poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ in parte non ſoluta.*
4 *Habens vſumfructum, ſi ſcienter tantum vtatur, non etiam fruatur, non amittit vſumfructum.*
5 *Per vſum vnius ſeruitutis alia non retinetur.*
6 *Debitum annuum ex contractu dicitur vnum debitum, & non plura.*
7 *Obligatus ex ſtipulatione annuatim ſoluere decem, non liberatur ceſſando ſoluere per 30. annos, &c.*
8 *Ponitur deciſio & reſponſio ad contra. vſque ad num. 14.*

CONSILIVM X.

Domini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Veritas præſentis conſultationis, vt apparet, pendet ex eo tantum, an ſcilicet, quãdo quis tenetur ex cõtractu aliquo annuatim ſoluere alicui certos denarios, groſſos, libras, vel Marchas, de moneta antiqua, ſiue de tali moneta, quæ eſt maioris valoris, & is per triginta annos integros, annum & dies ſoluerit de alia moneta, quæ eſt minoris valoris, an per hoc intelligatur præ-

 ſcriptum,

ſcriptum,vt deinceps in plus non teneatur, & ita an præ-
ſcripſerit Ius amplius non ſoluendi de meliori moneta.
Et vt iſta materia clarius pateat, videtur primâ fronte,
quod per hoc nullo modo ſit præſcriptum, vt talis debi-
tor amplius non teneatur in plus, ſed quod iſto non ob-
ſtante ſit obſtrictus ad ſoluendum de antiqua moneta,
ſiue de tali,quæ eſt maioris valoris,de qua ſcilicet in con-
tractu côuentum eſt Et probatur primo per text. fortem
& vrgentem *in l. Cum notiſsimi. §. in his. alias §. fin. in princip. vbi*
1 *eſt text. ad literam.* quod in annuis debitis vel obligationi-
bus præſcribitur ex tempore ceſſatæ ſolutionis, non ab
initio obligationis. Quia in huiuſmodi annuis vel men-
ſtruis debitis,obligatio & petitio,ſi aliud expreſſe actum
non ſit, non à principio obligationis contractæ, ſed ab
initio cuiuslibet anni incipiunt.*C. de præſcrip. 30. annor.* In-
quit enim ibi formaliter Imperator. In his etiam pro-
miſſionibus vel aliis obligationibus, quæ dationem per
ſingulos annos vel menſes, aut aliquod ſingulare tēpus
continent, tempora memoratarum præſcriptionū, non
ab exordio talis obligationis; ſed ab initio cuiuſcunque
anni vel mēſis,vel alterius ſingularis temporis, côputari
manifeſtū eſt.Item & ſecundo pro iſta parte facit, quod
decidit gloſſ. *1. in d. §. fin. in ſi. per illum tex.* quod ſi is qui de-
bebat annuatim ſoluere decem,& per triginta annos ſo-
2 lum ſoluat quinq;,quod tamen per hoc in reliquis quin-
que non præſcribat.Allegans etiam ad hoc text. *in l. Cum*
3 *fidem*,vbi eſt caſus, quod ſoluens partem debiti, non po-
teſt amplius opponere exceptionem non numeratæ pe-
cuniæ in parte non ſoluta, quia ſoluendo partem debiti,
intelligitur totum debitum agnoſcere. *C. de non num. pec.*

Tertio quaſi inconuincibiliter pro iſta parte facit tex.
in l. is qui vſumfructum. ff. Quibus mod. vſuſfruct. amit. Vbi dicit
4 Iurecōſultus, quod ſi ſciens ſe habere vſumfructum, ſo-
lum vtatur; & non fruatur, quod propterea non perdat
vſumfructum.Secus ſi ignorat.

Quarto facit,quod notabiliter decidit Bart. *in l. ſi prius.*
in princ. poſt Dy. ibi. ff. de aqua plu. arcen. Dicitur enim *in d. l. Si*
5 *prius. in princ.* quod per vſum vnius ſeruitutis alia non re-
tineatur. Quam Bart. ibi poſt Dyn. inducit in argumen-
tum ad q. Debes mihi omni anno decē paria caponum,
ſoluiſti per triginta annos quinq; tantum, an huic actio-
ni ſit præſcriptum.Et diſtinguit poſt eum. Aut erant plu-
res obligationes,& non retinetur Ius.Aut erat vna obli-
gatio,& tunc ſi recipiens quinq; paria tantum,ſciebat ſi-
bi deberi decem,tūc propter receptionem partis, totam
obligationem retinet. Secus ſi ignorabat,quia tūc obli-
gationē in aliis quinq; amittit. Ex quibus infert ibi Bart.
poſt Iacob. Butr. quod ſi is qui debebat dare omni anno
decem ſolidos maioris valoris,& tamen ſolum ſoluit an-
nuos decem ſolidos nouæ monetæ, quæ eſt minoris va-
loris, quod ſit eodem modo diſtinguendum, an ſcilicet
ſcienter vel ignoranter ſoluerit.Sed clarum eſt, annuum
6 debitum ex contractu dicitur vnum,& ita vna obligatio
ex eo oritur. *l. Si Stichum. §. Stipulatio. ff. de verbor. obligat.* Et ita
videtur etiam tenere Ioan. And. in regula, *Plus ſemper, in*
mercuriali lib. Super quæſt. qua quærit, Si vna Eccleſia alteri
viginti annua, & per quadraginta annos ſoluit ſolum
decem pro quolibet anno. Quia reſpondendo ad eam
diſtinguit,an Eccleſia quæ recipiebat ſolum decem,ſcie-
bat ſibi deberi viginti,vel ignorabat.

Quinto videntur prædicta confirmari per ea,quæ de-
cidunt Vltramontani, *in d. l. Cum notiſsimi. §. fin. per text. ibi.*
7 Et ſequuntur Cy. Sal. & Fulgo. ibi videlicet, quod ſi quis
debeat ſingulis annis, ex ſtipulatione ſiue ex contractu
decem, & ceſſauerit petere per triginta annos, quod ta-
men per hoc non dicatur præſcripſiſſe ipſum debitum.
Cum præſcriptio etiam in contractu incipiat quolibet
anno.Et ita concludunt, quod non ſufficiat vna præſcri-
ptio,in promiſſione annua, *per tex. ibi. in verſ. ſcilicet in ini-*
tio cuiuslibet anni. Et eadem Iuris diſpoſitio, quæ eſt de toto
quo ad totum,eſt etiam de parte, quo ad partem. *l. Quæ de*
tota. cum ſimil. ff. de rei vendic. Ergo, &c. Item ſexto fortifica-
tur hoc,quia dicta obligatio, ſeu promiſſio annua vide-
tur facta in diem.Ergo ante diem non incipit præſcriptio,
per tex. in d. l. Cum notiſsimi. §. Illud autem.

Ex quibus omnibus iam videtur in ſpecie euidenter
inferri ad propoſitum noſtrum, videlicet, licet emptor
vel emptores,de quibus in dictis literis per 30. annos an-
num & dies, & ita vltra tempus ad legitimā præſcriptio-
nem de Iure Saxonū requiſitū,perceperint à præfatis vr-
bibus vendentibus,&c. pro quolibet anno pro vna Mar-
cha tantū quinq;, vel quinq; cum dimidia, aut 6. Lawen-
ſchock / quæ ſunt minoris valoris, quam Marchæ Erfur-
denſes,de quibus ſonant literæ contractus, quod tamen
non intelligatur præſcriptū primæ obligationi,ſed quod
vrbes ipſæ in futurum tenentur annuatim ſoluere Mar-
chas argenteas Erfurdenſes,iuxta tenorem literarum ob-
ligationis, potiſſimum cum emptores recipiētes quinq;
vel ſex Lawenſchock / quæ ſunt minoris valoris, ſciuerint
vrbes præfatas ſibi debere annuas Marchas argenteas,
Erfurder zeichnuß. Et ſic iſta videntur ineuitabiliter pu-
gnare contra vrbes ipſas, quod nō poſſint ſe in futurum
tueri præſcriptione contra hæredes emptorum,vel alios
habentes præfatas literas obligationum, petentes quā-
libet Marcham pro futuris annis ſibi ſolui, prout literæ
ſonant.Sed prædictis omnibus, & quibuſcunq; aliis non
obſtantibus, arbitror contrariam partem de iure verio-
rem, & ita reſponſionem ſupra datam in iure fundatam,
videlicet,quod præfatæ vrbes ſoluendo vltra 30. annos 8
annuum,& 6. hebdomadas,& 3. dies,pro quolibet anno
tantum quinque, vel quinq; cum dimidia,vel 6. Lawen-
ſchock / pro qualibet Marcha præſcripſerint primæ actio-
ni,ita videlicet, quod emptorum hæredes, &c. amplius
non habent ius petendi Marchas argenteas Erfurdis
zeichnus / quæ ſcilicet ſunt maioris valoris.Et non eundo
per mendicata ſuffragia,probatur iſta concluſio per tex.
ad literam in cap. olim. de cenſibus. Vbi litera expreſſe innuit,
quod ſi decurriſſent quadraginta anni de ceſſatione ſo-
lutionis annuorum denariorum Papienſium pro Syno-
datico,quæ ſunt maioris valoris, & ſoluti fuiſſent qua-
draginta annis tantum Lucenſes denarii, qui ſunt mul-
to minoris valoris; quod præſcriptum eſſet contra Epi-
ſcopum, ſcilicet quod amplius non poſſet denarios Pa-
pienſes petere ſiue exigere. Et requiritur ibi præſcriptio
quadragenaria, quia contra Eccleſiam non currit mi-
nor præſcriptio quadraginta annorum. *cap. de quarta. cum*
ſimil. de præſcriptio. Et hoc modo etiam ſummat *ibi d. c. olim.*
Panor. quod ſoluendi ſint cenſus ad antiquā monetam,
in qua ſunt inſtituti, niſi ſit in ſolutione alterius monetæ
præſcriptum.Et ita per illum tex. tenet ibi expreſſe gloſſ.
penult. videlicet, quod ſi denarii Lucenſes, tempore ſuffi-
cienti ad inducendam præſcriptionem ſoluti fuiſſent,
quod eſſet præſcriptum, vt amplius Papienſes denarii
peti non poſſent,per optima iura, ibi in gl. allegata.Nam
ſi quis vtitur alia aqua, quam inter partes conuenerit,
præſcriptum eſt in illa. *l. ſi quis aliam. & l. ſi communem. §. 1.*
ff. quemad. ſerui. amitt. Item ſi quis paucioribus iuribus vti-
tur pro pluribus,præſcriptum eſt pluribus. *l. Vna eſt via. ff.*
de ſerui. vrb. præd. Et in hac ſententia reſidet gl. *ibi in fin.* Idem
tenet glo. 1. ibi. vbi etiam dicit, quod non valeret prote-
ſtatio in contrarium; innuens,quod ſi præſcriptio com-
pleta fuiſſet, per clericos ſoluentes Lucenſes denarios,
ipſi

ipſi obtinuiſſent, non obſtante tali proteſtatione. Et
ſic eſt ibi text. *ad Literam.* etiam ſecundum intellectum
gloſſ. quod ſi quis ex obligatione ſiue promiſſione de-
beat certam annuam monetam, ſi tempore ſufficienti,
ad præſcriptionem ſoluerit aliam monetam minoris va-
loris, quod ſit præſcriptum maiori monetæ. Et idem
tenent ibi per eundem text. Innoc. & Hoſtien. Ex qui-
bus iam patet Bartol. iſto caſu, ſalua ſua pace, male di-
ſtinguere, an ſcilicet creditor receperit minorem mo-
netam ſciens vel ignorans. Quia iſta ſua deciſio eſt præ-
cisè contra text. *d. cap. olim.* per quem textum Ioan. de
Imol. *in d. l. Siprius. in princ. ff. de aqua plu. arcen.* ſuper o-
mnes Modernos eximius, etiam expreſse reprobat di-
ctum Bartoli, diſtinguentis ſcilicet, an quis ignoraue-
9 rit vel ſciuerit. Nec obſtat *d. l. Is qui vſumfructum*, per
Bart. allegata, & ſupra in tertia ratione in contrarium
adducta. Quia reſpondit Ioan. de Imol. *in d. l. Siprius.*
quod in *d. l. Is qui vſumfructum. ff. quibus modis vſusfruct. amit-
tat.* recipiebatur pars eius, quod debebatur. In termi-
nis autem quæſtionis formatæ ibi per eum, ab eo, qui
debebat ſex Imperiales antiquos annuos, & poſtea per
triginta annos ſoluit ſex nouos minoris valoris, aliud
pro alio recipiebatur. Ex quibus euidenter patet,
quod caſus, de quo in præſentiarum, eſt longe diuer-
ſus à caſu *d. l. Is qui vſumfructum.* Nam ibi qui habebat
vſumfructum, ſolum vtebatur, & non fruebatur. Igi-
tur diſtinguitur ibi, an fecerit hoc ignorans, vel ſciens
ſibi deberi vſumfructum. Quia vſus eſt pars vſusfructus
l. qui vſumfructum. in fi. cum ibi notat. ff. de verbor. obligat. Sed in
terminis noſtris, & etiam in *d. c. olim.* vrbes non ſoluebãt
partem eius, quod debebatur, verum aliud, & ſic aliam
monetã minoris valoris, pro alio, & ſic pro moneta ma-
ioris valoris, & ſic per emptores aliud pro alio recipieba-
tur. Quare ſumus hic præcisè & ſpecificè in terminis *d. c.
olim.* Per quæ iam patet huic deciſioni ſiue reſponſioni
de iure veriſſime non obſtare tertiam rationem *ſupra in*
10 *princip.* in contrarium adductam. Per quæ etiam claret
ſolutio ad ſecundam rationem, *& ita eius quod dicit gloſſ. 1.
in fin. Et Bartol. & ſequaces poſt eum in d. l. Cum notiſſimi. §. In
his C. de reſcript. triginta annorum.* Nam poſito pro vero,
quod dicunt ibi gloſſ. & Barto. & ſequaces, ſcilicet, quod
ſi creditor, cui debentur annua decem, recipiat ſcienter
annua quinque tantum, quod contra eum non currat
præſcriptio in reliquis quinque, *per text. in l. Cum fidem. C.
de non num. pecu.* Quia quinque ſunt pars decem, & ſic re-
cipiebatur pars eius quod debebatur. Ideo intelligitur
per ſolutionem patris debitor agnouiſſe totum. Hic
autem aliud pro alio, ſcilicet moneta minoris valoris,
pro alia moneta maioris valoris, quarum vna non eſt
pars alterius, recipiebatur. Ideo præſcribitur maiori
monetæ. *d. c. olim.* & faciunt ad *c. olim.* text. *in l. Qui ſe-*
11 *miſſes. ff. de vſuris. Et in l. Aduerſus. C. eodem.* Ex quibus et-
iam plus quam liquidè infertur ſolutio ad quartum ar-
gumentum, in contrariam partem adductum. Nec po-
teſt conſiſtere deciſio Bartoli & ſequacium *in d. l. Siprius.
in princip.* in quantum volunt, quod per receptionem
monetæ minoris valoris à ſciente, non amittatur peti-
tio monetæ maioris valoris: quia illa opinio eſt contra
12 text. *ad Literam. in d. c. olim.* vt ſupra euidenter proba-
tum eſt. Nec obſtat primum argumentum *d. l. Cum no-
tiſſimi in §. finali.* Quia contraria opinio, videlicet, quod
vbi debetur aliquid annuum vel menſtruum ex con-
tractu, ſufficiat præſcriptio pro futuris annis, quæ ſcili-
cet præſcriptio ſtatim incipit currere ab initio ceſſa-
tionis ſolutionis, eſt vera. *Ita tenet gloſſ. in d. §. final. in verb.
cuiuſcunque anni. ibi. tu dic tertio ſecundum Ioan.* quam gloſſ.
ſequuntur ibi, valde notanter reprobata opinione Vl-
tramontanorum & ſequa. Iacob. Butr. Bart. Bal. & Ang.
ibi & Ang. *in d. l. Stichum. §. ſtipulatio. ff. de verborum obligat.
Ioan. Andr. Panorm. & Canon. in cap. Auditis, de præſcript. Ale-
xand. de Imol. in l. de pupillo. §. Si pluribus. ff. de noui operis nun-
ciatio.* Et eſt ratio ſecundum Bartolum & Doctor. quia
ex quo obligatio ſiue promiſſio annua eſt vna, *d. l. ſi Sti-
chum. §. ſtipulatio.* obligatio eſt orta de præſenti, licet exa-
ctio ſit dilata in diem, & ſic cum a principio poſſit agi
etiam de futuro, *l. 3. cum ibi notat. C. de fideicommiſſ.* Ideo
quamprimum incipit ceſſatio ſolutionis, cum de præ-
ſenti agi poſſit, incipit currere præſcriptio etiam de fu-
turis annis, ſecundum Bartolum & Doctores, vbi ſu-
pra. Et pro iſta opinione, quæ eſt vera & communis, al-
legat Panormita *in d. c. Auditis, in vltima colum. in fin. in ver-
ſicul. extra gloſſam.* textum in *cap. de quarta de præſcript.* Vbi
patet, quod vnica præſcriptione quadragenaria, tolli-
tur quarta decimarum, debita Epiſcopo, quæ commu-
niter ſoluitur quolibet anno, quia obligatio eſt orta
de præſenti, licet exactio dilata ſit ad tempus debitum.
Et pro illa opinione, quæ eſt veriſſima, Alexand. de Imo.
in d. §. Si pluribus. adducit optimum tex. *in l. ſi vſusfructus al-
ternis. ff. quibus modis vſusfructus amittat.* Dicit enim ibi text.
Si vſusfructus alternis annis legetur, conſtat non poſſe
eum non vtendo amitti, quia plura ſint legata. Ergo ſi
vnum eſſet legatum, bene præſcriberetur. Sed ita eſt,
quod vna promiſſio annua non dicitur multiplex: & v-
nam tantum producit actionem & obligationem. *d. l. ſi
Stichum. §. ſtipulatio, cum ibi plene notatis per Doctores.* Ergo
vna debet ſufficere præſcriptio, & ſufficere debet, quod
creditor fuerit negligens non petendo, prout potuit
pro futuro tempore. Quia negligentia cauſſata circa Ius 13
& actionem de præſenti, nocet quo ad exactionem, quæ
fieri poterit futuris temporibus, *vt patet in d. c. de quarta.*
Et confirmatur per text. *in l. Corruptionem. Cod. de vſufruct. &
in l. fin. in fi. C. de præſcript. long. temp.* vbi ad præſcribendum
commoditati percipiendæ ſingulis annis ex vſufructu
præſcribitur longo tempore. Nec huic ſententiæ ob-
ſtat tex. *in d. l. Cum notiſſimi. §. fi.* Quia reſpondent ibi gloſſ.
Bar. & Doct. quod licet lex ibi æquiparet legata ſtipula-
tionibus, vt à tempore ceſſationis currat præſcriptio: ta-
men in hoc eſt differentia, quia in debito annuo ex con-
tractu, ex quo ipſum debitum eſt vnum, de præſenti na-
ta eſt obligatio, &c. Ideo ſufficit vnica præſcriptio, quæ à
tempore primæ ceſſationis, ſolutionis ſcilicet incipit
currere, ſed legatum annuum ſimpliciter factum regu-
lariter, non eſt vnum. Sunt enim tot legata, quot ſunt
annuæ præſtationes, *d. l. Si Stichum. § ſtipulatio. l. cum in an-
nos. cum ſimilib. ff. de annuis legat.* Ideo in eis non ſufficit vna
præſcriptio pro ſingulis annis, cum obligatio non ſit or-
ta de præſenti, ſed oriatur quolibet anno, & ſic in legato
ſimpliciter annuo procedit contraria opinio. Quia cum
obligatio ſit in diem, non currit præſcriptio, niſi tempo-
re extantis obligationis. Et ſic intelligitur ſecundum
Doct. *d. l. Cum notiſſimi. in §. illud.* Item & ſecundo reſpon-
det valde notabiliter Alex. de Imo. *in d. §. Si pluribus. ad d. §.
In his alias ſin.* quod præſcriptio non incipiat ab initio ob-
ligationis contractæ, ſed ab initio cuiuſcunque anni, quo
debitor cœpit ceſſare, & creditor agere potuit. Sed in
promiſſione annua poteſt peti pro futuro tempore. Er-
go quamprimum cœpit ceſſare, currit præſcriptio. Et ſic
ſufficit vna præſcriptio. Et dicit Bartol. ibidem eſſe in
legato annuo, quando ſcilicet ipſum eſt vnũ, ita videlicet
quod à principio etiã ſit nata actio pro futuro tempore,
licet ſolutio ſit dilata in diem. Et licet Bart. ibi non ponat
exemplum, quando in legato annuo ſtatim ſit nata obli-
gatio

gatio, tamen Panorm. *in d. c. Auditis. in fin* exemplificat, vt ibi per eum. Sed de hoc nihil ad propoſitum. Per quæ etiam iam patet, optime ſolutum eſſe quod quinto in contrarium adductum eſt, videlicet, quod opinio Vltramon. *in d. §. in his. alias §. fin.* non procedat in annuis promiſſionibus, ſeu annuis debitis, ex contractu, ſed ſolum in legatis, ſeu vltimis volũtatibus ſimpliciter annuis. Verum nos hic ſumus in terminis annuæ promiſſionis, ſeu annui debiti, ex contractu. vt patet ex literis obligatio-
4 nis. Ergo, &c. Ex quibus etiam patet iam reſponſum ad ſextum argumentum, *& ita ad d. §. Illud.* quia in terminis noſtris, & ita in annuo debito ex contractu, de quo in literis, obligatio non eſt in diem, ſed orta de præſenti, etiam pro futuro tempore: licet ſolutio ſit dilata in diem. Sed text. *in d. §. illud.* loquitur quando de præſenti non eſt orta obligatio, ſed dilata ipſa actio ſiue obligatio in diẽ. Ergo, &c. Per quæ iam omnia infertur, ſupra dictam reſponſionem, videlicet, quod ſæpe prædictæ vrbes præſcripſerunt, &c. Quod amplius ab eis annuæ Marchæ argenteæ Et ſordentes peti non poſſint, &c. de iure eſſe veriſſimam, & ab omnibus ſpinis optime defenſatã, omniaque argumenta in contrarium deducta optime ſoluta. Imo, vt ſupra copioſe oſtenſum eſt, illa reſponſio deciditur per tex. *ad literam. in c. olim de cenſib.*

SVMMARIA CONSILII XI.

1 *Vtrum pecunia redacta ex feudo ſit feudum, vel cenſeatur iure feudi.*

2 *Vtrum valeat conuentio, quod pecunia habeatur loco feudi, vel ſit feudum.*

3 *Pactum factum de futura ſucceſſione non valet, ſiue agatur de ſuccedendo ex teſtamento, ſiue ab inteſtato.*

4 *Non valere pactum de ſuccedendo in futurum, etiam in parte hæreditatis.*

CONSILIVM XI.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. In propoſito caſu non eſt multum diſputandum: an ſcilicet precium redactũ ex re feudali, ſucce-
1 dat loco rei, & ita cenſeatur Feudalis. Nam clarum, quod non vt eſt text. *ad literam in c. 1 § Si Vaſallus de beneficio. in titul. Si de feud. def. cont. ſit inter dom. & agnat. Vaſalli.* quem text. & c. ad hoc notat, & allegat Franc. de Aret *in conſil. in ip Vi o & diligenter conſiderato ib. ma'e (mihi. ante ſi 2. col.)* vbi expreſſe dicit, illud quod fuit receptum tranſactionis nomine, feudum non eſſe. Ecce quomodo precium in feudo non ſuccedat loco rei, probatur vlterius per text. *c. § Sciendum de feud. cognit. D. Iaſ. in l. ſi cum ſeruum (mihi in 3. col.) verſ.* Sed dubium eſt, an hoc procedat in feud. *ff. ſi certum peta.* Nec tenetur venditor, vel alter alienans feudum, pecuniam ſeu precium conuertere in emptionem ſimilis rei, quæ teneatur loco Feudi, quia receſſum eſt à ſimplicitate Feudi proprii. Et ita expreſſe determinat Bald. & Alexand. de Imo. *in cap. 1 de feud. non habente propri. natu feudi. in p vico* Licet Ioan. And. teneat contrarium, & male, vt ex prædictis patet, *ſcilicet, in addit. ad ſpeculum in titu. de Feud. & allegat. Ang. in l. Si ita ſtipulatus. ff. de fideiuſſ. l. pater. § 15. ff. de leg. 3. l. fin. C. de remiſ. pign.* bene etiam facit tex. licet à Doct. non alleg. *in l. Tutor rerum. ff. de admin. & peric. tutor.*

Daß auch die Conuention / nemlich / daß das Gelt / ſo P. vnd M. auß dem Dorff N. erkaufft / nicht ſolte für Erb geachtet werden / vnd hiemit alſo im grund vnd Effect wöllen / daß es die art / natur vnd proprietet Erbenguts haben / vnd dafür geachtet werden ſoll / ꝛc. in Rechten vnkräfftig vnd vnbeſtändig ſey / Iſt dergleichen in Rechten verordnet / derwegen darvon groß zu diſputirẽ auch vnvonnötẽ. Nam deciſum eſt, quod feudũ nõ poteſt cõſiſtere in pecunia, cum ſolum conſiſtat in immobilibus, & inter immobilia.
d. c. 1. §. ſciendum. Et ideo ſi conuentum ſit, quod pecunia 2
ſit vel habeatur loco Feudi, huiuſmodi conuentio, eſt ipſo iure nulla, etiamſi iuramentum fuerit interpoſitum *per d. c. 1.* & ita determinant poſt gloſſ. communiter Doct. Bald. Ioan. de Imo. Alexand. *in c. 1. poſt gloſſ. ibi in verbo, in Feudum. in titul. Si de feud. Vaſallus ab aliquo ſuo. interpell.* Ratio eſt: Nam proprietas Feudi debet remanere apud dominum Feudi, & vtile dominium tranſit in Vaſallum, *vt in c. 1. de inueſt. fa. 1.* Sed quando daretur pecunia, & conſumeretur per accipientem, deſineret proprietas eſſe apud dominum, & ſic deſineret eſſe Feudum. Verum ſi non conſumeretur, ſed potius in arca teneretur, eſſet inutilis accipienti, nec recipiens haberet inde vſumfructum, nec cõmoditatem aliquam, quod eſſet contra naturam feudi. Nec obſtat text. *in d. c. 1. in tit. Si de feud. Vaſal. ab aliquo ſuo. interpell. ibi.* vel nummos in feudũ dando numeret, quia non intelligitur, quod nummi debeant in feudum dari, ſed nummos in feudum dandos, id eſt, loco feudi euicti ſoluendos eſſe, nec etiam quicquam iuuaret iuramentum, ſuper hoc contractu interpoſitum, ſecundum Bald. & Alexand. *ibi in d. c. 1. §. ſciendum.* ſecundum gloſſ. & Doct. vt ſupra dictum eſt. Quia diceretur interpoſitum ſuper re impoſſibili de iure. Nec ergo aliquis tacite poteſt facere, vt id ſit feudum, quod feudum eſſe non poteſt, vt eſt pecunia. Quia quod expreſſe fieri non poteſt, nec tacite. *l. Lucius. §. penult. ff. de conſtit. pecu. cum concord.* Et ita expreſſe Ioan. de Imo. *in d. cap. 1. ſi de feud. Vaſal. ab aliquo ſuo. interpell.* Et ſic non obſtat, quod dicitur, Contractus recipiunt legem ex conuentione. *l. . §. Si conuenerit. ff. depoſ.* Et quod pacta contra leges valeant. *l. Pacti. l. Iuris gentium. §. Si paciſcor. ff. de pact.* ſcilicet quando non ſunt contra publicam vtilitatem. *l. pacta quæ contra ſimil. C. de pact.* ſed priuatam, vt ibi & per Doct. *in d. l. paciſci.* Nam hoc eſt verum, ſecundum Docto. in dd. l. Niſi leges expreſſe reprobarent pacta, ſicut in caſu iſto, vt ex prædictis patet, quia reprobatur à iure pactum etiam iuramento firmatum, quod pecunia ſit Feudalis.

Vnd dieweil angezeigte ſumma Gelts Erb iſt / ſo erſcheint auch daß mehr gedachte Conuention oder Paction / auff wen ſie fallen vnd erben ſollen / vnkräfftig vnd zu Recht nicht bündig iſt.

Nam pactum factum de futura ſucceſſione, non va- 3
let. *l. pactum quod dotali C. de pact. l. cum donationis ad fin. C. de tranſact. l. pactum C. de collat. l. ex eo. C. de inut. ſtip. l. hæreditas. C. de pact. conuen. l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obligat.* Et licet pactum de futura ſucceſſione quætenda non valet, quia aufert liberam teſtandi facultatem. *d. l. pactum quod dotali. C. de pact.* tamen etiam non valet quantum ad ſuccedendum ab inteſtato, ſcilicet, quando contrahens ſiue paciſcens decederet ab inteſtato. *per text. in d. l. ex eo. C. de inut. ſtip.* vbi tex. aperte dicit, quod conuentio de futura ſucceſſione, cum ſit contra bonos mores, nullius ſit momenti. Ergo ſi huiuſmodi conuentio ſaltem valeret, quando contrahens decederet ab inteſtato, non eſſet verum dicere, quod huiuſmodi cõuentio eſſet nullius momenti, quia imo iſto caſu debuiſſet valere, cum in talem euentum non auferret liberam teſtandi voluntatem ſeu facultatem. Et liquidiſſime probat text. in verb. nullius momenti, quod etiam alia ſit ratio nullitatis huiuſmodi cõuentionis. quam cauſa auferendi liberam factionem teſtamenti, idque confirmatur *per d. l. hæreditas. C. de pact. conuen.* vbi hæreditas non poteſt dari in teſtamento, non per pactum vel contractum. Imo hæreditas non poteſt

dari

dari cau.mor.don.ſicut nec per codicillos, cum requiratur, quod ex teſtamento detur. Ita inferunt Bart. Bald. & Doct. *in l. licet. ex gl. in verb. mort. cau. ibi.* Hic autem tali pacto, hæredem ſibi efficere cupiebat. C. *de pact.* Et hoc etiam optime probatur *in d. l. licet. cum ibi not.* Nam ibi ſingulariter probatur, quod non poſſit dari hæreditas ſiue ſucceſſio per pactum ſeu donationem cau. mortis, ſicut nec per codicillos, niſi inter milites, vt patet ex alleg. *l. licet.* quod talis diſpoſitio inter nõ milites non valet, & non condito teſtamento, quia ibi ſpeciale eſt, quod valeat inter milites, dum tamen miles non fecerit aliam diſpoſitionem teſtamentariam in contrarium, vt ibi declarant magiſtraliter Fulg & Pau. de Caſt. & Ioan. de Imo. *in l. ille autem. ff. de hæred. inſt.* de quo latius per Alex. de Imo. *in conſ. 28. inci. Ponderatis verbis teſt. 2 nõti. in 3. vol. (mihi, in 3. col.)*

Vnd mag derwegen nicht geſagt werden / daß man hie nicht vom gantzen Erbe / ſondern allein von 6. Gulden / & ita de parte hæreditatis diſputire. Quia Iura ſupra allegata loquuntur indiſtincte, videlicet, quod pactum de futura ſucceſſione totius hæreditatis, vel etiã in parte eius non valeat, &c Ergo neq; nos diſtinguere debemus iuribus vulg. Itẽ quod iuris eſt de toto, quo ad totũ, idem de parte, quo ad partem *l. quæ de tota in prin. & ibi glo. ſi. & Doct. ff. de rei vend. l. qui ſit. in prin. & ibi etiam bona gl ff. de vſufruct. cum concord. ibi in gloſſ.*

THEMA CONSILII XII.

Quod actio iniuriarũ prętoria expiret anno.
· Exceptionem annalis præſcriptionis eſſe mixtam, & poſſe opponi poſt litem conteſtatam ad merita cauſæ.

SVMMARIA.

1. *Omnis actio iniuriarum exceptis tribus caſibus, eſt prætoria.*
2. *Omnis præſcriptio habet tempus continuum.*
3. *Annus incipit currere à die illata iniuriæ.*
4. *Validum eſt argumentum à ſufficienti partium enumeratione.*
5. *Quando quis agit pro iniuria ſubditi, in caſu, quo ipſe ſubditus poſſet agere ciuiliter, tamen domino competit ſolum prætoria.*
6. *Exceptio præſcriptionis impedit litis ingreſſum.*

CONSILIVM XII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Amen. Veritas iſtius Articuli, videlicet, quod M. A. de iure ſit & veniat diffinitiue abſoluendus poſt litis conteſtationem, per eum negatiue factam, ab improba ſeu prætenſa iniuriarum actione contra eum, per I. K. inſtitutam, patebit liquidiſſime ex veritate & reſolutione duorum ſequẽtium articulorũ, ſcilicet, quod prætenſa actio iniuriarum fuerit prætoria, & ſic annalis tantum, & non ciuilis ſeu Cornelia, ex lege Cornelia deſcendens. Secundo, quod exceptio annalis præſcriptionis actionis iniuriarum ſit mixta, & ſic, quod poſſit opponi etiam poſt litem conteſtatã ad merita cauſæ. Quan-
1 tum ad primum, eſt ſciendũ, euidẽtiſſimi iuris eſſe, quod actio iniuriarum prætoria ſit annalis, & duret tantũ anno. Et omnis actio iniuriarum, exceptis tribus caſibus, *de quibus in l. Lex Cornelia. ff. de iniuriis. & in §. Si & lex. Inſt. de iniuriis.* eſt prætoria, *vt notatur in dd. iurib. de quo tex. gloſſ. & Doct. in l. Si non conuitij. C. de iniuriis. gl. & Doct. in d. l. Lex Cornelia. & in d. §. Si & lex.* & iſte annus eſt continuus, niſi vni fiat iniuria per metum. *vt eſt tex. cum gloſſ. & ibi Doct. in d. l. Si non conuitij.* Et hoc patet. Nam regulariter omnis præſcriptio ha-
2 bet tempus continuum, niſi contrarium reperiatur cautum in lege. *gloſſ. eſt ordinaria & approbata in Rubr. ff. de diuerſis & tempora. præſcrip.* Et ille annus continuus incipit currere 3
à die illatæ iniuriæ, vt pulchre per Angel. *in d. l. ſi non conuitij.* Cum ergo caſus propoſitus in prætenſo libello, non ſit aliquis de prædictis tribus caſibus exceptis, vt ſtatim patebit, ergo dato & non conceſſo, quod Io. K. competiiſſet actio iniuriarum, illa tamen non fuiſſet ciuilis, ſed prætoria, & per conſequens, vt per prædicta patet, tantum anno duraſſet.

Quod autem non poſſit iudicari & dici ciuilis, ſeu ex lege Cornelia deſcendens, patet, quia Io. K. nec verberatus nec pulſatus fuit à M. A. nec M. domum ipſius K. vi introiuit, ergo non eſt ciuilis, & confirmatur hoc à ſuffici-
enti partium enumeratione, quod eſt validum argumen- 4
tum in iure, vt probatur per tex. *in §. 1. ibi. Nũ agit vnusquisq; ſecundum Nico. de Neap. ibi. Inſtit. de actionib. per tex. & ibi Bartolum l. Patre furioſo. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iuris cum ſimil.* quia ſolum prædictis tribus caſibus, actio iniuriarum eſt ciuilis: nec obſtat ſi K. diceret, quod M. A. domum vel fundum ſui coloni vel ſubditi vi introiiſſet, nam iſto poſito, & nullo modo conceſſo, quia non eſt verum, tamen ipſi domino & ſic K. non competiiſſet actio ciuilis iniuriarum, ſed colono ſeu ſubdito ſuo, *per tex. ad literam. in d. l. Lex Cornelia in §. 1. verſ. Et ſi dominus fundi.* vbi dicitur, quod dominus non poſſit agere actione iniuriarum, ſi in fundum coloni fuerit factus impetus, ſed colonus, & loquitur ibi text. de actione iniuriarum ex lege Cornelia de- 5
ſcendente videlicet. Et dato, quod ex iniuria illata ſubdito, oriatur etiam actio iniuriarum domino, ratione dominii, ad intereſſe ſibi applicandum, *de quo per Bald. in §. 1. §. iniuria. de pace iura. firman.* tamen domino non competeret actio iniuriarum ciuilis, nec poſſet agere actione iniuriarum ex lege Cornelia deſcendente, quamuis ſubditus poſſit prædictis tribus caſibus, vt quia verberatus, vel pulſatus, vel domus eius fuit vi introita. *d. verſicul. & ſi dominus.* Vnde patet, quod etiamſi K. fuiſſet orta actio iniuriarum ex iniuria illata ſubdito ſuo, & quia fundus eius fuit vi introitus per M. A. quod tamen non eſt verum, & licet etiam iſto caſu ſubdito dicti K. competiiſſet actio iniuriarum ciuilis, tamen domino ſuo, & ſic Io. K. non competiiſſet niſi prætoria. Et quod hoc ſit verum, patet euidenter & inconuincibiliter per text. *in d. l. Lex Cornelia. §. illud quæritur.* vbi dicit ad literam Iuriſconſultus, quod ſi filiofamilias fuerit illata iniuria ex lege Cornelia deſcendens, & ſic ciuilis, tamen patri ſuo non competat actio iniuriarum ex lege Cornelia deſcendens, ſed tantum prætoria, vt eſt ibi textus rotundus, & tamen pater dicitur in perſona ſua pati iniuriam ex iniuria illata filio ſuo, quem habet in poteſtate. *§. Patitur. Inſtitu. de iniuriis.* imo plus iniuriatur pater iniuria filiofamilias illata, quam ſi ſuæ perſonæ fuerit illata *argument. l. fin. C. de cura. fur. in princ. & l. 1. ff. Quod met. cauſa.* habentur enim pater & filius pro vna perſona, *l. fin. ad fin. C. de impub. & aliis ſubſtit.* Præterea pater poteſt regulariter remittere iniuriam illatam filiofamilias. *l. ſed & ſi vnius. §. Filiofamilias. ff. de iniuriis.* Ergo multo minus competit domino actio iniuriarum ciuilis, ex iniuria etiam ciuili ſubdito ſuo illata, cum iã adducta non militent in perſona domini, reſpectu ſubditi ſui, nec hoc vlla lege reperiatur cautum. Et ſic, ſi non ineſt, quod magis videtur ineſſe, multo minus ineſt, quod minus videtur ineſſe, ſed magis videtur ex fundamentis iam adductis, quod patri competeret actio iniuriarum ciuilis, ex iniuria filiofamilias illata deſcendente ex lege Cornelia, quod tamen non eſt verum *d. §. illud quæritur.* multo minus domino competit iniuriarum ciuilis ex iniuria ſubdito ſuo illata, deſcendẽte ex leg. Cornelia, cum regulariter domino ex iniuria

ſubdito

ſubdito ſuo illata, non competat actio, *vt per Bart. in l. 1. ad*
fi. ff. de iniuriis, niſi ſecundum aliquos ad intereſſe ſibi ap-
plicandum, & ſic maniſeſtiſſime ſequitur, dato (quod
tamen non eſt verum, vt iam ſæpe dictum eſt) quod ſub-
dito dicti K. fuiſſet illata iniuria per M. A. ex lege Corne-
lia deſcendens, Io. K. tamen non potuiſſet alia compete-
re quam prætoria: & dato, quod de iure communi, quod
tamen non eſt verum, vt liquidiſſime iam patet, Io. K.
cõpetiiſſet actio iniuriarum ciuilis, tamen adhuc de iure
Saxonum fuiſſet annalis, quo iure in iſta terra vtimur;
cum ſecundum prædictum Ius Saxonum, & ita Munici-
pale omnes actiones iniuriarum cenſeantur annales, &
ita tantum anno durant, & ita obſeruatur per totã iſtam
patriã, nec iſtud ius Municipale, eſt omnino contrarium
iuri communi, imo concordat cum iure cõmuni, ſecun-
dum gloſſ. *Inſtit. de perpet. & temporal. actio. in princip. per text. in*
d. l. Si non conuitij. quæ indiſtincte dicit actiones iniuriarum
eſſe annales, non diſtinguendo inter prætorias & ciuiles,
ergo nec nos diſtinguere debemus, vbi lex non diſtin-
guit pro iu. vul. & non reperitur aliqua lex, quæ contra-
rium diſponat.
6 Ad ſecundum autem, ſcilicet, quod exceptio præſcri-
ptionis actionis iniuriarum ſit etiam peremptoria, & ſic
non ſolum dilatoria, ſed quod etiam in vim exceptionis
peremptoriæ, poſt litem conteſtatam poſſit apponi, &
ſic quod ſuper ea poſſit diffinitiue pronunciari, ex text.
cum glo. *in verb. initio. in l. emptor. C. de præſcr. long. temp.* Nec
7 obſtat ſi dicatur, quod exceptio præſcriptionis impediat
litis ingreſſum. *l. ſicut. in fin. ibi, nulli monenda. C. de præſcri. 30.*
annor. cum conſimil. quia hoc eſt verũ, ſi apponatur in vim
dilatoriæ, vt dicit ibi Ang. ſed quia exceptio præſcriptio-
nis eſt mixta, quæ non ſolum in vim dilatoriæ, ſed etiam
peremptoriæ, vt iam deductum eſt, opponi poſſit: & tali
modo in noſtro caſu illa exceptio præſcriptionis iam vl-
timo opponatur per M. A. in vim ſcilicet peremptoriæ,
& ita opponatur ad merita cauſæ: ſequitur, quod iſte ca-
ſus non impediat litis conteſtationem, & ſic procedit ac
intelligitur *d. l. Emptor. cum gloſſ.* & quod exceptio præſcri-
ptionis poſſit opponi in vim peremptoriæ, vult expreſſe
Bar. *in fin. ff. pro ſuo.* & Bald. *in Auth. niſi tricennale. C. de bo. ma-*
ternis. & in l. fin. C. de Edict. diui Adria. tollend. vbi determinat
13. oppoſitiones, quod ex præſcriptione oriantur duæ ex-
ceptiones, ſcilicet dilatoria & peremptoria. Ex prædictis
ergo concluditur, quod exceptio præſcriptionis annalis
actionis iniuriarum ſit mixta, & poſſit in vim dilatoriæ
opponi, ad proceſſum, & ſic ad impediendam litis con-
teſtationem, & etiam in vim peremptoriæ ad merita cau-
ſæ, vt iam per M. A. oppoſita eſt. Nec obſtat ſi opponere-
tur de exceptione rei iudicatæ, quia prius non fuit op-
poſita in vim peremptoriæ. Ergo res iudicata non impe-
dit, quo minus iam poſſit opponi in vim peremptoriæ, &
ita poſt litis conteſtationem ad merita cauſæ. Iſto enim
modo poteſt opponi quandocunque, antequam tamen
ſit concluſum in cauſa. *l. Peremptorias. C. ſentent. reſcind. non*
poſſe. & not. gloſſ. ord. in cap. exceptionem. Extra, de except. & gloſſ.
in l. exceptionem. C. de proba. Ex quibus ſequitur reſponſio
ad ſecundum articulum, quod dicta exceptio poſſit op-
poni in vim peremptoriæ, etiam poſt litis conteſtatio-
nem, & quandocunque ante concluſionem in cauſa, &
quod ſuper ea poſſit diffinitiue pronunciari.

Et ex his omnib. concluditur, quod cum prædicta ex-
ceptio præſcriptionis actionis iniuriarum ſit annalis, &
ſic duret tantum anno continuo à tempore illatæ iniu-
riæ, & à tempore, quo iniuria prætenſa dicitur fuiſſe illa-
ta per M. A. Io. K. ſint bene lapſi quinque, ſex, vel ſeptem
anni, vt ex Actis patet, & oppoſita ſit dicta exceptio per
M. A. in vim peremptoriæ, & ſic ad merita cauſæ poſt li-
tis conteſtationem, quod officium Iudicis ſit in pronun-
ciando ipſum M. A. abſoluendum eſſe, & abſolui debere,
& quod ipſum abſoluat à prætenſa iniuriarum actione,
& ab omni petitione in ea facta.

THEMA CONSILII XIII.

Quod ſingularis ſucceſſor non poſſit impu-
gnare vel auocare bona Feudalia, vendita à præ-
ceſſore, cum pacto de retrouendendo, maxime
in caſu, quando huiuſmodi bona feudalia poſt-
ea ſunt poſſeſſorib. adiudicata per ſententiam,
& facta immiſſio ex ſecundo decreto, &c.

SVMMARIA.

1 *Sententia poſt decennium tranſit in rem iudicatam, & non ap-*
pellans videtur ſuo facto ſententiam approbaſſe, & confir-
maſſe.
2 *Per ſententiam ſecundum communem & veram opinionem ac-*
quiritur dominium vel quaſi.
3 *Quid ſit plenum dominium.*
4 *Is qui ſoluit, vel ſoluere permittit iudicatum, intelligitur acquie-*
uiſſe ſententiæ.
5 *Ius implendi conditionem quando tranſeat ad hæredem.*
6 *Vtrum per oblationem precij in pacto de retrouendendo, domi-*
nium retransferatur ipſo iure in offerentem.

CONSILIVM XIII.

SEnatus Zuickenſis emerat quoſdam cenſus vel an-
nuos reditus cum pacto de retrouendendo à domino
H. de V, Poſtea cum huiuſmodi cenſus non præſta-
rentur iuxta formam contractus, conuenit eundem in
Curia illuſtr. Principum Saxoniæ, &c. ratione huiuſmo-
di cenſuum & debitorum aſcendentium in ſumma mil-
le & ſeptuaginta flore. in quam ſummam, propter ſuam
contumaciam, dictus dom. H. de Vu. illis eſt ſententiali-
ter condemnatus, & obtenta eius ſententiæ executione,
& immiſſione in eius bona Feudalia ex ſecundo decre-
to, huiuſmodi bona empta, ſunt adiudicata Senatui, &
pro illo debito aſſignata, ac p aliquot nunc annuos quie-
te ac pacifice ita poſſeſſa. Cum autem iam à quodam ſin-
gulari poſſeſſore reliquorum bonorum Feudalium dicti
H. de Vu. impetantur; Quæritur vtrum teneantur illi bo-
na feudalia, refuſo precio, ſeu ſumma illis debita rece-
pta, illi ſingulari poſſeſſori reſtituere. Et reſpondetur, Se-
natum ad hoc iure compelli non poſſe, ſed illum cum
huiuſmodi bonis pro arbitrio diſponẽdi facultatem ha-
bere, nec prædicto ſingulari ſucceſſori contra Senatum
aliquod ius, illos hac de re moleſtandi, competere. Vn-
de conſtat Senatum nõ teneri reddere illi rationem fru-
ctuum perceptorum, ita quod computari debeãt in ſor-
tem. Et prædicta, omiſſis omnibus ſuperfluis ambagibus,
breuiter probantur. Nam cum virtute ſententiæ diffini-
tiuæ, contra dominum H. de Vu. in Chriſto iam defun-
ctum, ob eius contumaciam, in mille & ſeptuaginta flor.
& etiam in maiori ſumma, quam in octingentis floren. à
competente Iudice latæ, bona prædicti H. de Vu. per im-
miſſionem ex ſecundo decreto, à Senatu Zuick. ſint oc- 1
cupata, illa ſententia aſſumpſit poſtea authoritatem rei
iudicatæ, & in eam tranſiuit, ex quo dominus Baro de
Vu. ab ea infra decem dies non appellauit. *cap. quod ad con-*
ſultationem. cum ſimil. de ſent. & re iud. & ſic non appellando
infra decem dies, dicitur quoque acquieuiſſe ſententiæ,
& eandem

& eandem confirmaſſe. *leg. fin. in fi. ibi, ipſa tuo facto confirmaſti iudicatum. Cod. de ſentent. quæ ſine cert. quant. prof.* & præſtitiſſe conſenſum ſententiæ ipſi *l. ab eo. & ibi Bartol. in 1. not. C. quomodo & quando Iudex. Panorm. in d. cap. quod ad conſultationem.* & ſic vigore dictæ ſententiæ quæ habet effectū perfectum & irreuocabilem, tueri ſe præfatus Senatus Zuick. poteſt, adeo vt ex ea competat Senatui exceptio rei iudicatæ ad rigorem iuris ſeruandum, vt litium ſit finis. *vt not. in cap. Paſtoralis. §. Quia vero. de offic. deleg. in l. qui exceptionem. ff. de cond. indeb.* Et ſic etiam virtute executionis & immiſſionis, realiter, & cum effectu per executorem, ad mandatum Iudicis, & etiam illuſtriſſimorum Ducum Saxoniæ, &c. poſtea ſecutæ & factæ, in dictis iuribus & bonis, & ita
2 traditæ poſſeſſionis, vel quaſi, Cōſulatus Zuick. acquiſiuit dominium huiuſmodi iurium irreuocabiliter, ſecundum veram & communem opinionem, quæ habet, quod per ſententiam ſecuta traditione, vel quaſi, transferatur dominium, vel quaſi. *ita pro. per text. ad lite. in §. fin. iunct. gloſſ. mag. in fin. ibi ſcilicet, nam ſola.* dicit enim ibi text. *in fine.* Quod autem iſtis iudicus alicui iudicatum ſit, id ſtatim eius fit, cui adiudicatum eſt. *Inſtit. de off. iud. l. de ſtatu liberi à cæteris. §. Quintus Mutius. ibi ſcilicet, nec intereſſe quo genere quiſque dominus fieret. ff. de ſtatu lib. in l. ſi per errorem, ff. de vſuca.* vbi dicitur, quod is cui iudicio communi diuidundo per errorem de alienis fundis fuerit adiudicatum, poſſidere cœperit, quod ipſe longo tempore vſucapere poſſit. *l. Pomponius. §. ſi iuſſu. ff. de acquirend. poſſeſſ.* vbi eſt caſus ſecundum verum intellectum, quod authoritas Iudicis facit, vt eius rei, quæ mihi reſtituitur vt mea, transferatur vſucapiendi conditio, & detur acceſſio. *& in l. 3. §. fin.* vbi dicitur, quod ſi res ex cauſa iudicati tradita ſit, competat Publiciana. *ff. de Publicia. in rem actio.* Quæ iura etiam iſtam partem aperte probant, per regulam, quæ habet, quod in caſibus, in quibus traditione facta à non domino, transferatur vſucapiendi conditio, in iiſdem quoque ſi traditio fuit facta à domino, transferri dominium, & econtra. *l. Clauibus. cum ſimil. ff. de contrah. empt. & vend.* Sed in iuribus proxime allegatis traditio facta authoritate ſententiæ, à non domino transfert vſucapiendi conditionem. Ergo traditione facta à domino, autoritate ſententiæ (quia condemnatus erat dominus) ſtatim transfertur dominium, *& bene facit text. in l. 3. §. Item quæri poteſt. ff. de rebus eorum. & ita tenet gloſſ. in d. §. fin. & in d. l. 3. §. fi. & in l. ex hoc iure, in verb. diſtincta. ff. de iuſtitia & iur. & in d. §. ſi iuſſu. Dyn. Iaco. de Aret. Oldr. & Bald. in d. l. ex hoc iure. Bart. Ang. Imo & Alex. de Imo. in d. §. ſi iuſſu. & Alexan. ibi in 4. col. verſic. & licet diſputatiue*, dicit illam opinionem eſſe tenendam, per iura ſupra alleg. Io. Calder. Dom. Card. & Ioan. de Imo. *in c. propoſuit. de conceſſ. præb. D. Iaſ. cum multis concord. in d. l. ex hoc iure.* vbi dicit etiam hanc eſſe communem opinionem, & addit pro hoc facere, quia factum iudicis cēſeatur factū partis. *l. ſi ob cauſam. C. de euict.* Sed ſi pars condemnata traderet, transferretur dominiū. Ergo idem in ſententia iudicis ſecuta traditione, *& iſto arg. vtitur Bald. in l. 1. in verſic. tertio quæritur. Cod. communia vtriuſq; iudicij.* vbi decidit, quod ex facta diuiſione per iudicem, trāſeat dominium, ſi tradens erat dominus, & aſſignat rationem, quia factum iudicis reputetur factum partis. *alleg. d. l. Si ob cauſam.* Sequitur ergo iam, quod nec præfatus dominus Baro H. de Vu. ſi ſuperuiueret, nec eius hæredes poſſent amplius, offerendo ſummam octingentorum florenorum, huiuſmodi iura, &c. à Conſulatu Zuick. redimere &c. Cum dominium talium iurium & iuriſdictionis, &c. in dictis quindecim ruſticis & eorum bonis, &c. non ex contractu empti, cum pacto de retrouendēdo, ſed ex autoritate ſententiæ, & ſecuta traditione vel quaſi, adeptus ſit. Multo minus is poteſt, qui modo poſſidet bona feudalia titulo ſingulari, quia ea emit à ſucceſſore vniuerſali præfati domini Baronis H. de Vu. qui primo vendiderat Cōſulatui annuos quadraginta florenos, pro octingentis flor. cum pacto de retrouendendo, & iſta potiſſimum procedūt in caſu propoſito, cum virtute literarum executorialium, in conſulatum Zuick. perfectum & plenum dominium prædictorum iurium, &c. poſt factam executionem & immiſſionem, translatum ſit, vt patet ex prænominatis verbis, in eiuſcemodi literis poſitis, ſcilicet, eingeben/ zureichen/ vnd vberantworten/ Vnd als gemelten von Zwick dz jenige darzu/ ohn durch euch dermaſſen verhoffen als jhr eigen Gut zutreiben/ zutragē/ zuführen/ zuuerkauffen / zuverſetzen/ ꝛc. Cū talia verba importent plenam proprietatem & perfectum dominium. *tex. eſt not. in l. fœmina. §. illud.* & dicit ibi Bal. quod non ſit tex. in iure, qui ita plene ponat, quid ſit plena proprietas, vbi ſcilicet pleno proprietatis iure obtineat, &c. Iunctis verbis præcedentibus, ibi ſcilicet, ne ſuper huiuſcemodi facultatibus teſtandi in quamlibet extraneam perſonam, vel quicquam alienandi, habeat facultatem. *C. de ſecund. nupt.* hinc diffinit ibi Bal. *in fi.* dominium abſolute dictū, dicens, quod dominium abſolute dictum, ſit plena proprietas, cum alienandi poteſtate, ſed Senatui Zuick. eſt data poteſtas alienandi eiuſcemodi bona ſiue Feuda. Ergo in eis habet plenam proprietatem, quam non haberet, ſi ipſa eſſent ſubiecta reſtitutioni, oblata ſcilicet ſumma capitali, per præfatum dominum Baronem, ſi ſuperuiueret, vel eius hæredes, cum non haberet iſto caſu Senatus Zuick. liberam & plenam poteſtatem de eis diſponendi, &c. Ergo, &c. Et cum actiones perſonales regulariter competant ad dandum, & ſic ad trāſferendum dominium. *§. ſic itaque Inſtit. de actio.* indubie, per ſententiam condemnatoriam latam in eis, ſecuta traditione transfertur dominium, niſi actio perſonalis ad hoc non tenderet, vt in commodato, vel depoſito, &c. *ſed Bart. in d. l. Ex hoc iure. (mihi, in 3. colum.) verſic. aduerte tamen ad vnum. alleg. ad hoc l. 3. alias l. ſunt & aliæ. in fin. ff. de public. in rem actio. Fa. §. fina. Inſtitu. de officio iudic.* Imo poſito, non tamen conceſſo, ſicut etiam verum non eſt (vt ex adductis pluſquam liquide claret) quod virtute huiuſcemodi ſentētiæ condemnatoriæ executionis, taxationis, & immiſſionis prædictarum rerum Feudalium contra dominum H. de Vu. latæ, actione ſcilicet in perſonam, non fuiſſet translatum dominium ſæpe nominatorum iurium iuriſdictionis, &c. in Zuicka. (prout tamen vere translatum fuit) tamen præſenti poſſeſſori titulo ſingulari pro empto, bonorum feudalium D. Henrici de Vu. pie defuncti, agenti contra Zuick. ad reſtitutionem dictorum iurium, obſtaret exceptio rei iudicatæ, ſicut obſtitiſſet ipſi domino Henrico & eius ſucceſſori vniuerſali, à quo præſens poſſeſſor habet cauſam. ſublato enim iure datorum ſeu auctorum, cenſetur ſublatum ius acceptoris. *§. fina. cum gloſſ. 1. in titul. Si de inueſt. Feud. controuerſ. fue. l. ſi quis domum. §. hic. ff. locati. l. Lex vectigali, cum ſimilib. ff. de pign.* cum huiuſmodi ſententia tranſiuerit in rem iudicatam, & dominus Baro H. de Vu. eam approbauerit, vt ſupra in principio oſtenſum eſt: cuius approbatio etiam vltra prædicta apparet ex eo, quod dominus Baro, multis annis, vſque ad mortem ſuam, & poſt eum, ſucceſſor ſuus vniuerſalis, ſine omni contradictione permiſerunt poſt eiuſmodi ſententiam & executionem, &c. Conſulatum Zuick. recipere annuos cenſus, &c. à dictis quindecim ruſticis, &c. Sed is, qui ſoluit iudicatum, vel ſolui permiſit, dicitur acquieſcere ſententiæ, *d. l. ad ſolutionem. & l. talo pactum. §. Qui prouocauit, cum ibi not. ff. de pactis.* Et quod

præſenti poſſeſſori, qui ſcilicet emit bona Feudalia à ſucceſſore vniuerſali domini de Vu. per ſententiam condemnati, & contra quem eſt executio, &c. facta, in dictis bonis ſiue iuribus, etiam dicto caſu, videlicet, quod ei vel eius ſucceſſori vniuerſali competiiſſet ius redimendi, *iuxta l. 2. C. de pact. inter. empt. & vendit.* adhuc non competeret ius redimendi, &c. vltra prædicta inconuincibiliter probatur. Nam expeditum eſt, licet ius implendi conditionem cauſalem, vel mixtā in contractibus, tranſeat ad hæredes. §. *Ex conditionali. Inſtitu. de verborum obligat.* tamen ius implendi conditionem poteſtatiuam, quę ſcilicet dependet ex mera poteſtate & voluntate debentis adimplere, in contractibus, non tranſit ad hæredes eius. *l. Qui Romæ. §. Augerius.* ſecundum intellectum Bart. Ange. Ioan. de Imol. & Pet. de Bell. Pert. qui ita ſummant *ibi d. §. Videlicet,* facultas implendi conditionem non tranſit ad hæredem. *ff. de verborum obligat.* Et illum textum ad hoc reputat ſingularem Bald. *in c. Significante, de reſcript. & in c. Ad noſtram. la 2. de iureiurand.* & probatur aperte etiam *in l. ſi cum decem petiero.* à contrario ſenſu. *ff. eodem titu. de verb. obligat.* Vbi deciditur, quod ſi quis fuerit decem ſibi dari ſtipulatus, cum ipſe petierit, quod talis ſtipulatio, cum non ſit conditionalis, ſed admonitoria, tranſeat ad hæredem, & ſic aperte innuit ibi textus, quod ſi ſtipulatio fuit conditionalis, ſcilicet ſi petiero, non tranſituram eam ad hæredes. *& ita etiam dicit ibi gloſſ. quam ſequ. Bart. & communiter Doct. ibi.* Per quæ ita Doct. *in d. l. 2. C. de pact. inter empt. & vend. poſt gl. 1. ibi.* diſputant, an remedium illius l. tranſeat ad hæredem venditoris cum pacto de retrouendendo, oblato ſcilicet precio, ſi in tali pacto non fuerit facta expreſſa mentio hæredis, ſed Bartolus ibi nihil firmat. Et licet *in d. l. ſi decem cum petiero. ad fi.* teneat, quod d. l. 2. *prout etiam tenet ibi gloſ.* habeat quoque locum in hærede vendentis, dato quod in pacto de eo non fuerit facta mentio, ex quo ibi is, qui eſt futurus obligari, ex implemento conditionis aliquid percepturus eſt, *& communiter ſequuntur Doct. in d. l. 2.* tamen per hoc apparet, quod gloſſ. & Doctor. aperte volunt, quod ſucceſſori ſingulari vendenti cum tali pacto, nō competat illud ius offerendi ſeu redimēdi. Et ſimiliter eſt ſine dubio, ſcilicet, quod præſenti poſſeſſori, &c. titulo ſingulari nō competat ius offerendi & redimendi, & ita nec actio mere perſonalis ex vendito, vel præſcriptis verbis contra Zuick. cum huiuſmodi actiones in perſonam mere perſonales, quę non ſunt in rem ſcriptæ, non dentur contra ſingularem poſſeſſorem, cum quo non eſt contractum, nec quaſi cōtractum, iuribus ſupra allega. & latius infra allegandis, per quæ patet etiam reſponſum *ad l. Si ipſa. ff. Quod met. cau.* Et dato, quod domino H. de Vu. vendenti huiuſmodi annuos cenſus Conſulatui Zuicka. vel eius hæredi, etiam poſt dictam ſententiam (quæ tranſiuit in rem iudicatā) executionem & immiſſionem factam, competiiſſet adhuc ius redimendi illos cenſus à dicto Conſulatu, offerendo ſcilicet 800. flor. virtute pacti appoſiti in contractu emptionis & venditionis: tamen adhuc illud ius nullo modo competeret moderno poſſeſſori prædictorum bonorum Feudalium. Corroboratur vltra iam adducta, cum nec vendentis, nec ſucceſſoris eius, vniuerſalis extiterit hæres, vel vniuerſalis ſucceſſor, ſed ſolum dicta bona ſiue iura, &c. titulo ſingulari pro empto poſſederit, & non titulo vniuerſali. Et expeditum eſt, quod ſicuti actiones perſonales hæreditariæ non dantur contra ſingularem poſſeſſorem. *l. 1. §. ſi hæres. ff. ad Trebell. l. fin. C. de hæred. action. l. fin. §. fin. ff. de contrahen. emptio. & venditio.* ita nec competunt ſingulari poſſeſſori *l. 1. l. 2. & per tot. titul. Cod. de hæredit. actio. & in titul. C. vt actio. ab hæred. & contra hæred. incipiant.* Nec creditores hæreditarii poſſunt agere actione perſonali cōtra debitores defuncti, ſed ſolum cōtra hæredes *d. l. fin. & l. 3. C. eo. titul. de hæredit. actio.* vbi dicitur (hæredem mariti quondam tui de dote reddenda tibi conueni, perſonalem etenim actionem contra debitores hæreditarios decerni vbi fruſtra poſtulas) *l. ea. & l. licet. C. Famil. herciſ. l. pacto ſucceſſorum. C. de pact.* Et ſic liquide infertur, quod etiamſi in caſu prædicto, præfato ſcilicet do. H. de Vu. vendenti ſæpe nominatos cenſus annuos Conſulatui Zuick. vel eius hæredi, poſt ius acquiſitum Conſulatui ex re iudicata, executione & immiſſione, &c. cōpetiiſſet actio in perſonam, ſcilicet præſcriptis verbis, vel ex vendito contra Zuick. *iuxta l. 2. C. de pact. int. empt. & vendit.* tamen non competeret præſenti poſſeſſori, cum non fuerit hæres, nec vendentis Heinrici de Vu. nec ſucceſſoris eius vniuerſalis, licet habuerit titulū ſingularem pro empto, ſcilicet ab hærede eius in bonis Feudalibus ſuis, cum prædicta iura ſiue bona adiudicata conſulatui, non fuerint tunc, ſicut nec hodie ſunt, de dd. bonis Feudalib. Ergo, &c. Et vlterius fortificantur prædicta per ea, quæ pulchre in ſimili not. Bald. *in l. 2. in 13. q. & ibi Salyc. in 12. q. C. de reſcind. vend. refert & ſequitur dom. Iaſ. in d. § ſi hæres. poſt prin.* vbi decidunt, quod remedium *l. 2. C. de reſcind. vendi.* competens vendenti, qui eſt deceptus vltra dimidium iuſti precii, contra emptorem, non competat contra ſecundum emptorem, qui emit rem à primo emptore pro iuſto precio, cum nihil contraxerit cum eo, &c.

Nec ſæpe nominato præſenti poſſeſſori & emptori bonorum Feudalium à ſucceſſore vniuerſali præfati domini Heinrici Baronis de Vu. competit actio in rem, ſiue rei vendicatio contra Zuick. Nam communis opinio Doctorum eſt; Quod ſi quis vendat bona ſua cum pacto de retrouendendo, &c. quod nec ipſi venditori nec hæredi eius poſtea offerenti precium, competat rei vendicatio, cum per ſolā oblationem nō retransferatur ipſo iure dominium in eum, quia hoc eſt ſpeciale in pacto legis commiſſariæ, vel adiectionis in diem, *ſecundum gloſſ. 1. ordinar. & approb. in d. l. 2. Cod. de pact. inter empt. & vend. Bartol. & Ang. in l. 1. ff. de donatio. Rapha. Cuma. in l. ſi cum venderet. vbi etiam ad illam l. reſpondet. ff. de pign. actio.* Et ſecundum illam opinionem valde eleganter conſuluit per multa fundamenta illuſtris Alexan. de Imol. *in conſil. 10. incip. Videtur fortaſſe prima conſideratione dicendum, in 1. volum.* Et dato, quod contraria opinio, videlicet, quod in vendentem cum pacto de retrouendendo, facta ſcilicet oblatione precii, ſine alia retrotraditione retransferretur dominium, ita quod ei competeret rei vendicatio contra tertium poſſeſſorem, *prout tenet Pau. de Caſtr. in d. l. ſi cum venderet per tex. ibi.* eſſet de iure verior, quæ forſan verior videtur per tex. *in l. voluntate. §. fin. ff. quibus mod. pign. vel hypo. ſoluitur,* ſecundum quam etiam plus ſemel in arduis cauſis conſului, reſpondendo ad omnia fundamenta Alexand. de Imol. *in d. conſ.* 10. tamen nihil penitus obſtaret conſulatui Zuick. nec prodeſſet præſenti poſſeſſori, quia non ſumus in illis terminis, ſcilicet, an in vendentem cum pacto de retrouendendo, qui ante venditionem habuit dominium rei venditæ, vel in hæredes eius, qui iuris fictione eadem perſona cum ipſo reputantur, facta oblatione precii retransferatur ipſo iure ante retrotraditionem dominium, nec ne, cum præſens ſingularis poſſeſſor, qui nec vendidit prædicta iura Senatui Zuick. nec venditoris hæres, vel vniuerſalis ſucceſſor extitit, talium iurium ſeu bonorum dominium nunquam habuit. Ergo in eum retransferri ipſo iure, vt patet, non poteſt, & per conſequens, ei rei vendicatio non competit, cum ipſa ſolum detur domino rei, quam vendicat *l. in rem. in princip. ff. de rei vendi.*

l. 1. C.

l.1.C.de alie.mut.iud.cau.fac. Et ſic patet, quod etiam in prædicto caſu, qui tamen in præſentiatum, vt ſatis apette probatum eſt, non poteſt habere locum, iſti ſingulari poſſeſſori, nec actio in perſonam, nec actio in rem contra inſignem Conſulatum Z. ad obtinendum prædicta iura, &c. competat. Attamen hanc deciſionem pro conſtanti non firmo.

THEMA CONSILII XIIII.

Priuilegium habens clauſulam annullatiuam, ſiue prohibitiuam, non amittitur, neque per præſcriptionem, neque per contrauentionem.

SVMMARIA.

1 *Priuilegium datum ad aliquid faciendum, infra decennium non vtendo amittitur.*

2 *Priuilegium datum ad aliquid non faciendum, amittitur per vnicam contrauentionem.*

3 *Curſus præſcriptionis vtrum poßit impediri per pactum.*

4 *Statuentes quando poßint recedere à ſtatuto confirmato per ſuperiorem, & redire ad ius commune.*

5 *Virtus clauſulæ annullatiuæ, & cuius ſit effectus.*

CONSILIVM XIIII.

PRo clariori elucidatione veritatis in propoſito themate adducam primo quæ fortiter videntur obſtare reſponſioni ſupra datæ, Et ſit quod ex præſcriptione 30. annorum, anni & dierum, de iure Saxonũ præſcriptum ſit antedictis priuilegiis oppidi de Gu. & per conſequẽs, iam deperdita & amiſſa ſint eius priuilegia, primo pro-
1 batur à ſufficienti partium enumeratione. Nam regulariter priuilegium aut datur ad aliquid faciendum, aut ad non faciendum. Primo caſu, ſi priuilegiatus eo non vtitur infra decennium, videlicet cum potuit eo vti, perdit ſpatio 10. annorum. *l.1. & ibi Bart. ff. de nundin.* Vbi eſt caſus ad litem de hoc, deciditur enim ibi, quod ſi Princeps concedat ciuitati priuilegium nundinarum, & ciuitas eo priuilegio per decennium non vtatur, ipſum perdat, per quod infert ibi Bartol. quod ſi Princeps det priuilegium ſtudij generalis ciuitati, & ciuitas eo non vtatur infra decennium, quod ipſum amittat. *Bartol. in l. fin. ff. de conſtit. princip. Canoniſt. in c. cum acceßiſſent. cum concord. ibi*
2 *per eos adduc. de conſtitut.* Secundo vero caſu, quando ſcilicet priuilegium datum eſt alicui ad aliquid non faciendum, tunc etiam per vnicam contrauentionem contrariam ipſi priuilegio, priuilegiatus intelligitur renunciare ipſi priuilegio. Et per conſequens ipſum amittit. *d. c. Cum acceßiſſent, cum concord. ibi in gloſſ. ſignatis. & per opt. text. in l. 2. C. de iure domin. impetr. Canoniſt. in d. c. Cum acceßiſſent.* Ex quibus infert etiam not. Bartol. *in l. 1. C. de his, qui ſponte munera ſub. lib. 12.* Quod ſi priuilegiatus ne ſoluat præſtantias, ſua ſponte ſemel ſoluerit eas, præiudicet ſibi in futurum, niſi fuerit præſtatus. Aut ergo dicta priuilegia conceſſa à Regæ Bohemiæ, vel quondã à Marchione der Lauſnitz intelliguntur eis data ad aliquid faciendum, ſcilicet & Gub. excluſis aliis omnibus infra miliare ab eorum oppido habitantibus tantum braxent cereuiſiam, &c. Tunc ex quo non ſunt vſi infra decennium, quia ſoli non braxarunt, &c. ſed etiam aliis permiſerunt hoc facere, &c. dicuntur perdidiſſe huiuſmodi priuilegia. Aut intelliguntur eis data ad aliquid non faciendum, id eſt, vt non patiantur habitantes infra miliare, &c. braxare, &c. Et quia huic priuilegio non ſemel, ſed quaſi infinities contrauenerunt, patiendo ſcilicet, vt nobilitates, & equeſtris ordinis viri infra miliare habitantes braxarent cereuiſiam, & vt facerent Maltz / & quod tenerent artifices ſeu mechanicos, &c. Conſequenter etiam quaſi infinities videntur huiuſmodi priuilegia amiſiſſe.

Secundo videtur fortiter contra prædictam reſponſionem facere *c. ſi de terra, & c. Accedentibus. De priuileg. Extra*, vbi habetur, quod etiam contra priuilegia Eccleſiis in earundem fauorem conceſſa, ſpacio quadraginta annorum præſcribatur. Et tamen illi de Eccleſia non poſſunt iuri quouismodo introducto in fauorem Eccleſiæ expreſſe renunciare, nec per contrauentionem contra ea venire *argum. l. Præſes. C. de tranſact.* Nec prædictis obſtat d. c. *Cum acceßiſſent*, vbi per vnicam contrauentionem intelligitur amiſſum priuilegium Eccleſiæ, quia, vt reſpondét ibi Moderni, priuilegium ibi non concernit principaliter vtilitatem Eccleſiæ, ſed ex perditione eiuſdem argumẽtabatur ib. cultus diuinus. *Idem dicit Panor. in d. c. Accedentibus. ſuper gloſſ. 1. Ibi ſcilicet. Non obſtat.* Quanto magis in propoſito, ex quo illi de Gub. patiendo quod nobilitates, &c. contra priuilegia eis indulta, vltra tempus de iure Saxonum ad præſcriptionem legitimam requiſitum, & ſic vltra triginta annos, annum, ſex hebdomadas, & tres dies, braxarunt cereuiſiam, &c. huiuſmodi eorum priuilegiis intelligatur eſſe præſcriptum. Dato etiam quod præciſe talia priuilegia non eſſent conceſſa ad aliquid faciendum, vel non faciendum.

Tertio facit, quod per huiuſmodi patientiam Gub. prædictis iuribus & priuilegiis ipſis in fauorem eorum conceſſis, intelligantur renunciaſſe, ſicuti videntur potuiſſe renunciare. Cum cuilibet liberum ſit renunciare iuri ſeu priuilegio ſuo. *l. penult. Cod. de pactis. l. Si quis in conſcribendo. C. de Epiſcop. & Cler. d. c. Si de terra.* Item & quarto contra Gub. fortiter videtur facere, quod per pactum etiam expreſſum partium non poteſt impediri 3
curſus præſcriptionis, ſeu quod præſcriptio non currat. *Ita tenet notanter Bartol. in l. Nemo poteſt. ff. de lega. 1. Oldra. Cyn. & Bald. in l. Centurio. ad fin. ff. de vulgar & pupil ſubſtit. Bald. in l. fi. §. fin. C. de te.p.po. appell. Et in Auth. quas actiones. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Panorm. & Felyn. ſuper Rub. de præſcript. Alexan. de Imol. in d. l. Nemo. in penult. colum. verſic. & inducitur iſta lex, cum multis concord. ibi per eum adductis. Et ſequitur ibi Dom. Iaſ. (mihi, in 15. colum.) verſic. iuxta iſtam partem quæris Bart. cum princip. ſeq.* Et mouentur per text. *in l. 1. ff. de vſucap.* vbi habetur, quod præſcriptiones ſint inductæ à Iure ob fauorem publicũ. Sed iuri publico pacto partium renunciari non poteſt. *l. Ius publicum. & ibi Doct. ff. de pactis.* Vnde pulchre decidit Angel. Peruſ. *in conſil. 55. incip. Guilielmus & Franciſcus.* Quod ſi res vendatur cum pacto, vt vendens, vel eius hæredes poſſint quandocunque oblato precio redimere, etiam adiecta clauſula (non obſtante aliqua præſcriptione) quod adhuc iuri offerendi ſeu redimendi triginta annis præſcribatur. refert & ſequitur Dom. Iaſ. *in l. 3. in vlt. nota.* ſubiungens, quod ſæpe de hoc interrogatus conſuluerit. *C. de inſtitu. & ſubſtitu. ſub condit. factis.* Et ita ego etiam conſului ante decem annos, in cauſa ardua, vertente inter quoſdam Principes.

Item quinto videtur in contrarium facere, quod notant glo. Bart, & communiter Doct. *in d. Auth. quas actiones. in gloſſ. mag. ibi ſcilicet. Item an hoc peterit concedi. C. de ſacroſanct. Eccle.* vbi dicunt, quod non valeat conceſſio, vt contra Eccleſiam nulla currat præſcriptio. *Idem Feli. in d. c. Cum acceßiſſent. (mihi, in 13. col.) Secundo declaratur per regulam. l. Sicut. C. de præſcript, 30. annor. & l. 1. C. de annali except.*

Sed iſtis & aliis omnibus non obſtantibus, arbitror in puncto iuris, in themate prædicto contrariam partem,

& ita reſponſionem ſupra datam ad quæſitum obtinere, & eſſe veriorem. Et pro d. reſponſionis veritate eſt ſciendum: Quod quando in priuilegio à ſuperiore inferioribus conceſſo, eſt adiecta clauſula decreti annullatiua, ſeu alia prohibitiua irritans, &c. quod tunc tale priuilegium, neque per contrauentionem, neque per præſcriptionem amitti poſſit. Ita egregie decidit Archi. *in c. cum de beneficio de præbend. in 6.* vbi decidit, quod ſi Papa conceſſiſſet priuilegium Monachis, per quod prohibuit Abbati, ne conferat beneficia Monachorum Clericis ſecularibus, dato, quod contra illud priuilegium Abbates contulerint huiuſmodi beneficia Clericis ſecularibus tempore 40. annorum, tamen non habeat locum ibi ille text. *dict. c. Cum de beneficio, vt patet per text. ibi in verb. legitima.* Et hoc maxime procedit ſecundum eum, ſi decretum appoſitum fuit: *pro quo alleg. opt. text. in c. dilecto. adde tu iunct. gloſſ. in verb. clauſula. in fine. de præben. Extra.* Quia apparet de intentione ſuperioris, quam inferior elidere non poteſt, ſine ipſius expreſſo conſenſu. *Et ſequuntur ibi Ioan. And. Domin. & Philip. Franc. Et optime probatur per d. c. dilecto. in verb. Nos iunct. gloſſ. in verb. clauſula. in fin. vt probatur.* Nam licet
4 ſtatuentes poſſint recedere à ſtatuto, etiam à Papa vel alio ſuperiore confirmato, & redire ad ius priſtinum, non obtenta alia licentia ſuperioris: *d. c. Cum acceſſiſſent. Bartol. in l. Omnes populi in verſic. Iuxta prædicta quæro. ff. de iuſt. & iure. Bal. Fulgo. Paul. de Caſtr. in l. omnium. Cod. de teſtament. per text. ibi. vbi teſtamentum confirmatum à Principe, poteſt à ſolo teſtatore reuocari. & Doctores in pleriſque alijs locis.* Tamen hoc procedit, niſi in confirmatione ſtatuti eſſet clauſula decreti annullatiua, videlicet, ſi ſecus actum fuerit, irritum ſit, & inane, &c. Nam tunc non poſſunt ſtatuentes ipſum reuocare, per text. *in d. c. Dilecto. ad fin. in verſic. niſi forte,* quem ibi multum notant Antho. de Butr. Ioan. de Imo. & Panorm. *poſt gloſſ. in verb. clauſula.* Et dicit ibi expreſſe Ioan. de Imo per illum text *iunct. gloſſ. (mihi, in 3. colum.) verſ. Vel ſecundo poteſt dici,* Quod virtus clauſulæ annullatiuæ operetur etiam, quod quis non poſſit renunciare ſuo fauori, dicẽs, ad hoc etiam facere quod habetur *in c. Cui de non Sacerdotali de præb. in 6.* Idem tenet nota. Panorm. *ibi. (mihi. ad fin 3. colum.) in verſ. in gloſſ. in verb. huiuſmodi clauſula.* ſubiungens, quod per d. clauſulam videatur ſuperior habere pro illicito, quod fieret in contrarium. ſeq. & refert do. Feli. valde notanter *in d. c. Cum acceſſiſſent (mihi, in 4. colum.) verſ. Tertia declaratio.* & dicit pro hoc facere vulgatam doctrinam, quæ habet, Quod vbicunque in aliqua diſpoſitione apponitur clauſula annullatiua, quod ibi conſenſus partium nihil poſſit operari, & probatur illa doctrina ſecundum eum per gloſſ. *in c. Statutum. in verb. committatur. ibi ſcilicet, ſed hodie, De reſcriptis in 6.* vbi eſt glo. Quod vbi lex vel ſtatutum annullat proceſſum ipſo iure, licet partes procedant non opponendo, per hoc tamen non validatur proceſſus. *& gloſſ. in c. 1. eod tit. & lib. in c. diſpendia in gloſſ. in verb. proceſſus. eod. lib. & tit. & per opt. gloſſ. in l. à diuo Pio, in verb. actionem. ff. de re iu. nup.* Et ſubiungit Feli. ibi ſupra per iſta,
5 Quod vbi ſcilicet eſt clauſula decreti annullatiua, etiã ſi hoc ſit ſtatutum fauore partis, tamen non poſſit pars, nec expreſſe, nec tacite renunciare, *per d. c. dilecto.* Ex quibus iam euidenter infertur, & concluditur, reſponſionem ſupra datam, eſſe iuri conformem, cum in priuilegiis vrbis Gu. poſita ſit clauſula annullatiua, caſſans ſcilicet omnia præterita & futura cõtra facta. Et vltra iſtam clauſulam annullatiuam dicta priuilegia plus diſponunt per illa, vel æquipollentia verba, Daß ſich die von Gub. weder in Kriegsläufften, oder ſonſten in ewigẽ zeiten daran verſaumen können ſollen/ ꝛc Vt in principio oſtenſum eſt. Et per conſequens, Gub. neque contrauentione, neque præſcriptione, vt per iam adducta clariſſime patet, huiuſmodi priuilegia amittere potuerunt. Per quæ etiam patet reſponſio adducta in contrariam partem. Nam omnia iſta procedunt, niſi in priuilegio à ſuperiore conceſſo, ſit poſita clauſula annullatiua decreti, vel prohibitiua. Quo quidem caſu, vt oſtenſum eſt, priuilegiati virtute dictæ clauſulæ, nec contrauentione, nec præſcriptione perdunt priuilegium. Nec huic Iuri ſeu fauori, licet in eorum fauorem inducto, renunciare poſſunt.

Nec obſtat quartum fundamentum, & primo, quia 6
multi tenent contra Barto. & ſequaces, quod ſcilicet per pactum poſſit tolli præſcriptio. *Et ita tenet Ioan. Andr. in add. extra Spec. ſuper Rub. de re iud. Idem tenent Dy. Bald. & Ioan. de Imo. in d. l. Nemo poteſt. ff. de leg. 1. Bald. in l. 1. Cod. de ſent. quæ pro eo, quod inter profe. Bald. & Angel. in l. 3. C. ne rei domi. vel Templorum. Ant. de Butr. in c. cum non liceat. de præſcript.* cum diſtinctione tamẽ, *de qua ibi per eum,* An ſcilicet præſcriptiones ſint fauorabiles vel odioſæ. & dicit Bald. *in d. l. Nemo poteſt.* quod Doctores communiter adhæreant cum Dyn. contra Bart. Et quod ita ipſe conſuluerit. Et fundamentum Doct. pro illa opinione contra Bart. eſt directe contrarium fundamento Bart. ſcilicet, quod præſcriptio reſpiciat priuatam vtilitatem præſcribentis principaliter, & publicam ſecundario, *vt declarat Bart. in l. 1. ff. ſolut. matri.* Ergo ei poteſt renunciari, *vt not. Barto. & Doct. in d. l penult. C. de pact.* quia iſto caſu non ſumus in Reg. *l. Ius publicum alleg. per Bartol. ff. de pact.* Item pacto poteſt præſcriptio interrumpi. Ergo impedir ne inchoetur.

Item dato, quod opinio Bar. & ſequacium eſſet verior & communior, tamen adhuc non obſtaret noſtræ deciſioni. Quia hic non ſumus in materia, An ſcilicet per pactum partium præſcriptio tolli poſſit. Sed ſumus in materia, vbi ſcilicet in priuilegio à Principe ſiue à ſuperiore vrbi Gub. conceſſo, vltra clauſulam annullatiuam eſt inſerta etiam illa diſpoſitio, quod priuilegium ipſum eis indultum præſcriptione perdere non poſſint, & hoc per multa & diffuſa verba conſtat, quæ aperte innuunt, mentem & voluntatem Principis concedentis fuiſſe, quod nullo modo præſcriptio in futurum eis hoc caſu obſtare poſſit. Nec obſtat vltima & quinta ratio, ſcilicet per ea quæ adducta ſunt poſt gl. & Doct. *in d. Auth. Quas actiones. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Quia etiam hic non ſumus in terminis illius gloſſ. & eius, quod notant ibi Doct. Et primo propter clauſulam annullatiuam in dictis priuilegiis poſitam, irritantem, & caſſantem ſcilicet, quicquid in contrarium factum fuerit. Item & ſecundo Gub. non eſt ſimpliciter & generaliter conceſſum priuilegium, vt contra actiones & iura eis competentia nunquam poſſit per eoſundem debitores præſcribi, in quibus terminis, vt apparet, loquuntur ibi per gloſſ. & Doctor. quod ſcilicet tunc per priuilegium hoc non poſſit concedi, etiam ab Imperatore, niſi adiecta illa clauſula derogatoria, ſcilicet, Non obſtante tali, vel tali lege, vt declarant ibi Bartol. & Doctor. Sed ſumus hic in iſta materia, quod Gub. ius eis in dictis priuilegiis de nouo conceſſum, ſcilicet, vt ipſi ſoli braxent, &c. & nulli alii habitantes infra miliare ab vrbe Guben. præſcriptione amittere non poſſint. Et per conſequens, quod per præſcriptionem alii huiuſmodi ius contra eos acquirere nequeant. Cum ergo aduerſarii eorum etiam vſu quadraginta annorum, & vltra huiuſmodi ius contra Gub. acquirere non potuerunt, & nullum priuilegium habeant in ſpecie, quod deroget huiuſmodi priuilegiis Gub. in ſpecie conceſſis, ne ſcilicet habitantes infra miliare, &c. braxent, &c. Sequitur, quod confirmationes factæ à regibus Bohemiæ, ſuper priuilegiis, vſibus, & conſuetudinibus aduerſariorum, ex quo

ex quo in eiuſmodi confirmationibus nihil noui iuris eis in ſpecie conceditur, quod prius non habuerunt, ſed conceſſa ſint in forma communi, non tribuant aduerſariis ipſorum, nec tribuere poſſint ius braxandi, malꝗ faciendi, & tenendi mechanicos, ſiue artifices, &c. Cum confirmationes etiam Papæ & cuiuslibet ſuperioris in forma communi datæ, nullum nouum ius tribuant, ſed ſolum vetus conſeruent. *cap. Cum dilecta. & ibi copioſe Canon. de confirm. vtil. vel inutili. cap. Ex parte Abbatiſſa. c. Qui intentionis. Extra, de priuileg.* Tum hoc communiter tenet, quod ſi ſtatuto vel priuilegio tollarur præſcriptio, quod tamen per tale priuilegium vel ſtatutum, quo ſcilicet impediatur præſcriptio, nunquam intelligatur adempta centenaria præſcriptio, vel illa; cuius initii non eſt memoria, *ſecundum Bald. in l. 1. & in l. Omnes. Cod. de praſcript. 30. vel 40. annorum. Modern. in d. l. Nemo poteſt. Et Feudiſt. in c. 1. §. Praterea. in titul. de Capitulis Corradi. 1. Feli. cum multis concord. ſuper d. Rubr. de re iudica. (ibi, in penult. colum. verſicul. conſidera ſecundo & nota.)* Et dicit Bald. not *in d. §. Praterea.* & ſequuntur communiter Doct. in locis præall. quod quando in aliqua materia præſcriptio non currar, ſi talis materia non poſſit verificari in præſcriptione longi temporis, ſcilicet 10. vel 20. annorum, ipſa verificetur præſcriptione longiſſimi temporis, ſcilicet triginta vel quadraginta annorum, vt ſic iſto caſu, ſi ſtatuto, vel priuilegio collatur præſcriptio, intelligatur ſublata præſcriptio longiſſimi temporis, ſcilicet triginta vel quadraginta annorū, alias nihil operetur, vt ſi loquatur ſtatutum vel priuilegium, in actionibus perſonalibus vel rebus Eccleſiæ, vt tunc aliquid operetur; intelligitur excludere longiſſimam præſcriptionem, ſicut etiam eſt in propoſito noſtro. Cum de Iure Saxonum regulariter ſolum currat præſcriptio lapſu triginta annorum, anni & dierum. Ergo, vt aliquid operetur dicta conceſſio in priuilegiis, intelligitur in propoſito noſtro ſublata præſcriptio longiſſimi temporis. Quod potiſſimum procedit etiam in terminis noſtris, propter clauſulam ſcilicet annullatiuam.

THEMA CONSILII XV.

Promittens ſe aliquid curaturum & effecturum à tertio, ſi adhibet diligentiam eam, quam poteſt & debet; nihil tamen effectum reddit, vtrum ipſe vel eius hæredes vigore huiuſmodi promiſſionis; poſſint conueniri: Et reſpondetur, quod non.

SVMMARIA.

1 *Promiſſio facti alieni, regulariter eſt nulla: fallit ſi quis promittit ſe curaturum vel effecturum.*

2 *Si quis iurauerit alium daturum vel facturum.*

3 *Quando quis ratione promiſſionis facti alieni teneatur ad intereſſe.*

CONSILIVM XV.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Vt veritas in præſenti conſultatione magis appareat, videtur prima fronte generoſos Barones de Reu. obligatos & obſtrictos eſſe promiſſione Dom. Heinr. Reu. in Chriſto defuncti, tanquam hæredes, ſaltem ad intereſſe, quantum ſcilicet interſit Heinr. Burggrauii à Pla. eo quod dictus D. Heinr. R. non effecerit, nec efficere potuerit, vt obtineret ſimultaneam inueſtituram ab illuſtriſſimo Principe Electore, &c. in bonis Feudalibus ipſius R. præfato do. Burggrauio Hein. à Pla.

Nam licet regulariter promiſſio facti alieni ſit nulla. 1 *l. inter ſtipulantem. in principio. & l. Stipulatio iſta. §. alteri. in princ. ff. de verborum oblig. §. Si quis alium. & vbique Doct. Inſtit. de inutil. ſtipula.* tamen ſi quis promittat ſe curaturum & effecturum, quod tertius aliquid ſit daturus vel facturus, tunc talis ſtipulatio valet & tenet: quia promittens promittit factum proprium, ſcilicet ſe curaturum. Ideo obligatur per text. *ad liter. in d. §. Si quis alium. in 2. reſpon.* Vbi dicit Imperator; Quod ſi effecturum ſe, vt Titius daret, ſpoponderit, obligatur; & aſſignat ibi gloſſ. fin. rationem: Quia tunc factum ſuum manifeſte promiſit, ſubiungens; Idem ſi dixit, ſe curaturum: & allegat etiam ad hoc bonum textū, *in l. fi. §. fi. ff. ſi certum petat.* qui text. optime probat hoc ſecundum intellectum gloſſ. ibi; dum dicit; Si habes dari curari, bene eſt, Si habes tantum dari, ſubaudi curari, & ſic valet. Et illum intellectum tenet ibi Fulgo. quem ſequi. ibi Dom. Iaſ. Rapha. Cuma. *in d. l. Stipulatio iſta.* Et hoc etiam probat. per not. text. *in l. Qui autem. §. Sed ſi quis certam. ff. de conſtitut. pecun.* vbi eſt caſus, quod ſi debitor conſtituerit ſeu promiſerit alium fideiuſſurum pro ſe; quod teneatur. & ſubiungit ibi Iureconſult. ſi illa perſona noluerit fideiubere, quod nihilominus teneatur, qui conſtituit eum, vel in id, quod intereſt, vel vt aliam perſonam non minus idoneam fideiubentem præſtet. Et aſſignat ibi gloſſ. 1. rationem, quod ideo ibi promiſſor teneatur, quia non promittit alienum factum. Imo ſuum; cum ſe curare promittat, & ſic eſt etiam text. *ad literam ibi.* Quod promittens ſe curaturum vel facturum, vel effecturum, vt alius, & ita Titius det vel faciat quid ſtipulatori, quod promiſſor obligetur ad intereſſe illi; cui promiſit, ſi ille tertius noluerit dare vel facere. *Idem probatur in l. Quoties quis. ff. de verb. oblig.* Quare videtur inferri, Licet præfatus do. Heinricus R. in Chriſto defunctus, qui promiſerat ſe curaturum, &c. vt do. Burggrauius à Pla. obtineret ſimultaneam inueſtituram ab illuſtriſſ. Principe Electore, hoc non potuerit conſequi; (Quia Princeps Elector noluit præfatum Burggrauium ſimultaneè inueſtire) quod tamen hęredes eius teneantur ad intereſſe ipſi Burggrauio, quanti ſcilicet eius interſit, quod promiſſor non potuit apud illuſtriſ. Principem Electorem efficere, vt eum ſimultaneè inueſtiret, &c.

Hæc licet prima fronte ſatis ſpecifica eſſe videantur; tamen reſponſioni ſeu deciſioni ſupra datæ non obſtant. Nam licet promittens ſe curaturū, facturum, vel effecturū, vt tertius det vel faciat quid, obligetur, ſcilicet, vt curet, faciat, vel efficiat, ſi tamen faciat quantum in ſe ſit, vt tertius hoc det, vel faciat, nec efficere id poſſit, ipſe excuſatur. *Ita probatur per l. ſi vehenda. §. penult. & fi. ff. ad l. Rhod. de iact. & in l. 2. §. 1. & per totam iſtam l. ff. Si quis cautio.* Et ita per prædicta iura decidunt pulchre Frider. de Sen. *in conſ. 122. incipient. Martinus promiſit.* Et Bart. *in conſ. 236. etiam incip. Martinus promiſit:* Quod ſi Martinus promiſit ſe facturum, vt Berta contraheret matrimonium cum B. cum eſſent in ætate puberi, ſub certa pœna, & deinde iſte Martinus faciat quicquid poteſt, vt fiat contractus, ſed facere non poſſit; quod excuſetur à pœnali ſtipulatione, vel reſtitutione arrarum per dicta Iura. Vnde etiam pulchre dicit Alexand. de Imo. *in d. l. Qui autem. §. Sed ſi quis certam. in addit. ad Barto. & nota.* inquiens, quod ſi promitto tibi me curaturum, quod vnus tale quid faciat, quod excuſor ſi facio quantum in me eſt, quod Titius hoc faciat: addit quoque hoc notandum, & menti tenendum. Et prædicta confirmantur per ea, quæ not. glo. fin. & ibi Panor. & Doct. *in c. Et reſcripto, de iureiur.* Nam licet, vt ſupra adductum eſt, regulariter non valeat promiſſio facti alieni, Tamen ſi quis iurauerit alium daturum vel factu- 2

rum, intelligitur virtute iuramenti promiſiſſe omni meliori modo, quo poteſt, *iuxta not. in l. cum pater. §. filius. ff. de leg. 2. & gloſſ. mag. in d. §. Si quis alium. in fi.* Et per conſequens videtur promiſiſſe ſe facturum & curaturum. *Moder. in d. l. Stipulatio iſta. Angel. in d. §. Si quis alium.* Et tamen iſto caſu promiſſor ad nihil aliud tenetur, quam præſtare operam & non aliud, ſicque per iſtam glo. iuncto tex. ſolum apparet veritas noſtræ deciſionis.

Nec obſtat text. *in d. §. Si quis certum. in ver. quid tamen.* quem in contrarium dicit facere Alex. de Imol. *in d. add. ad Bart.* Licet non reſpondeat: tamen ego dico dict. verſ. in nullo obſtare in propoſito. Primo ex eo, quia promittens tertium fideiuſſurum, promittebat tertium facturum ad obſeruantiam eius, ad quod ipſemet promittens tenebatur. Hinc eſt ibi tex. fin. quod ſi aliquis conſtituat vel promittat Titium fideiuſſurum pro ſe, & ita ad conſeruationem eius, quod ipſe promittés debet, intelligitur in dubio promiſiſſe ſe curaturum & facturum. & ita expreſſe not. ibi Barto. *in fin.* ſubiungens menti tenendum eſſe. Per quæ patet, non obſtare tex. *in l. Eum qui Epheſi. §. Sed ſi quis conſtituerit.* vbi dicitur, Quod ſi aliquis conſtituerit alium ſoluturum, non ſe, pro alio non tenetur. *ff. de conſt. pec.* Nam loquitur in caſu diuerſo, vt claret, quando ſcilicet aliquis conſtituit tertium ſoluturum pro alio, & ſic non ad obſeruantiam eius, ad quod ipſe tenebatur. *Et ita in effectu ſentit Bartol. in d. §. Sed ſi quis certum. in fin. & expreſſe Ang. & Ioan. de Imo. in d. l. inter ſtipulantem. Et no. do. Iaſ. in §. In perſonam. (mihi, in 2. colum.) in verſic. in eadem gl. ibi. vt ff. de conſtit. pec. &c. Inſtit. de actio.* Sed in præſentiarum ſæpe præfatus do. H. R. non erat obligatus antea de iure, efficere, vt illuſtriſ. Princeps Elector ſimultanee inueſtiret D. Burggrauium à Pla. in bonis Feudalib. quæ D. R. à ſua illuſtriſ. Sete in Feudum tenet. Et ſic clarius claro patet, quod caſus non eſt comprehenſus in diſpoſitione *d. §. Sed ſi quis certum.* Item & ſecundo non obſtat tex.
3 *ibi in verſ. Quod tamen.* Nam tunc demum etiam in terminis illius §. tenetur promiſſor ad intereſſe, ſi perſona noluit fideiubere, ſi mora interuenerit. Quod patet ibi, ſi mora interueniente, ſecus ſi nulla mora interuenerit. Vt ibi *in fin.* dum dicit, ſed nulla mora interueniente magis puto non teneri, ſed ſæpe tacto domino R. non potuit aliqua mora imputari, in efficiendo ſcilicet, & iuuando, vt ſæpe dictus Burggrauius cum ipſo ſimultanee inueſtiretur, &c. Tamen præcedens ſolutio in propoſito noſtro, eſt melior & tutior, quæ optime probatur ex ſupra adductis. Et fortificatur noſtra deciſio vltra prædicta, quod impoſſibilitas faciendi vel præſtandi impediat etiam cómiſſionem ſtipulationis, quo ad illud, quod in ſtipulationem principaliter deducitur. *l. illud & ibi Bart. & l. legiſt. ff. de verb. obli.* Sed impoſſibile fuit defuncto domino H. R. ſicut etiam eius hæredibus impoſſibile eſt, ſæpe tactam ſimultaneam inueſtituram obtinere ab illuſtr. Principe Electore, Ergo, &c.

THEMA CONSILII XVI.

Feudum nouum, vni ex agnatis, habentibus ſimultaneam inueſtituram omnium bonorum Feudalium præſentium, & in futurum quærendorum, conceſſum, vtrum poſt mortem agnati decedentis ſine hærede Feudali, ratione huiuſmodi generalis ſimultaneæ inueſtituræ, pertineat ad reliquos agnatos, vel ad dominum reuertatur.

CASVS.

Vaſalli de eadem agnatione, petentes Feudum à domino, rogauerunt, vt eis coniuncta manus (vt vulgo dicunt) concederetur. Hic dominus conſideratis benemeritis iſtorum de agnatione, quæ iam olim præſtitiſſent, & in poſterum, cum ipſi, tum hæredes eorum, ſibi domino & hæredibus ſuis præſtare poſſent, conceßit, deditque iſtis de agnatione & eorum hæredib. coniunctam, quod aiunt, manum in bonis omnibus Feudalibus, quæ ipſi agnati, tempore conceßionis in territorio ſuo habebant, & quæ in poſterum habere vel acquirere poſſent. Modo memoratus Feudi dominus, dedit & conceßit vni de agnatione, ſuisque hæredibus Feudum nouum ipſi apertum, quod in vulgari, ein Gnadenlehen oder Angefell / *appellant, qui Vaſallus vno filio relicto, deceßit, & is filius nullo filio relicto, poſt patris mortem obijt. Quæſtio modo eſt, an illud Feudum nouum quod iam gratioſum appellare placet, per mortem illius, qui nullos ex ſe deſcendentes reliquit domino Feudi reapertum ſit, an vero ad proximiorem agnatum, prætextu coniunctæ manus, peruenire debeat.*

CONSILIVM XVI.

Chriſti nomine ſuppliciter implorato. Super propoſita conſultatione, omiſſis non neceſſariis, breuiter reſpondendum eſt, quod feudum huiuſmodi domino reapertum ſit per mortem filij primi acquirentis, & ſine hærede maſculo decedentis, nec deuolutú ad proximiorem agnatum, virtute coniunctæ manus, vt aiunt, Der geſampten Hand/ niſi ipſe & agnati infra annum & diem, poſtquam acquirens primordialiter huiuſmodi nouum Feudum ſcilicet, Daß Gnadenlehen/ de eo inueſtitus fuiſſet, vel eodem tempore coniunctam manum apud dominum Feudi, ſibi concedi petierint, quo caſu dominus Feudi, proximiorem agnatum defuncti inueſtire, vigore der geſampten Hand / de iure obſtrictus eſſet, alias non. Non obſtante, quod dominus Feudi agnatis, & eorum hæredibus de illa agnatione cóiunctam manum, tépore conceſſionis etiam in bonis Feudalibus, quę in poſterum & futurum acquirere poſſet, in ſuo territorio conceſſerit. Nam expediti iuris eſt, quod filii primi acquirentis huiuſmodi Feudum mortui, ſine legitimo hærede, id eſt, ſine hærede maſculo deſcendente, eius feudi ſucceſſio non pertineat ad proximum agnatum eius, ſed reuertatur ad dominú, licet in perſona filij dicatur paternum, tamen non fuit illius parentis, qui illius agnationis fuit communis, *vt patet clare per tex. in c. 1. §. His vero deficientibus, de ſucceſſ. frat. vel grad. ſucce. in Feud. & in cap. 1. §. Si capitanei, alias cap. Si Capitanei. de Feud. March.* Per quæ iura aperte probatur, quod cum agnatus collateralis proximior nouiſſimi defuncti, ſcilicet filij eius, qui primum Feudum acquiſiuit, non fuit ex deſcendentibus patris defuncti, primum acquirentis, de iure communi conſtitutionum feudalium ſuccedere non poteſt, *vt etiam valde magiſtraliter poſt alios declarat Alpharo. in prælud. Feud. in 6. diuiſio. Feudi, & de hoc non eſt dubium, &c.* Nec domino Feudi aliquod præiudicium afferre poteſt prædicta generalis conceſſio coniunctæ manus de futuris Feudis, &c. Quia verum eſt, quod vigore huiuſmodi conceſſionis, dominus Feudi (poſtquam vni de agnatione illa, ſuisq; hæredibus, Feudum nouum ſibi apertum conceſſit) coniunctam manum agnatis de illa agnatione concedere obſtrictus fuiſſet, ſi ab agnatis legitime & rite infra annum & diem petitus & requiſitus fuiſſet. Quod quia non eſt factum, amplius eam concedere de iure non tenetur, & proximior agnatus cæterique agnati imputent ſuę negligétiæ & deſidiæ, ſcilicet, Daß ſie der geſampten Hand nicht folge gethan haben. Nam certum eſt, quod ſi quis acquiſierit Feudum pro ſe & hæredibus ſuis, quod appellatione hæredum in huiuſmodi conceſſione Feudorú ſolum veniant filij & alij deſcendentes maſculi acquirentis, & non eius collaterales. *c. 1. §. Et ſi clientibus. de aliena. Feud. c. 1. §. cum vero*

Corradus,

Corradus.verſ.ſin autem. De his qui Feudum dare poſſunt, niſi de collateralib. hoc fuerit in inueſtitura expreſſe vel nominatim dictum, ſcilicet, quod alter alteri ſuccedat. *d.§. in fine,&c.Si duo fratres.de Feudo March.* Et etiamſi fuerint inueſtiti de nouo Feudo, tamen alter alteri non ſuccedit, niſi expreſſum ſit in inueſtitura. *c.1.§.fina. de Feud.ſucceßio.* Cum ergo inueſtitura facta ſit à domino Feudi, de Feudo ſibi aperto, patri nouiſſime defuncto, pro ſe ſuiſque hæredibus non expreſſo. Quod ſi contingat eum vel filios ſuos decedere ſine legitimo hærede, id eſt, ſine filio vel nepote maſculo, Feudum ad agnatos reuertatur, ſibique inuicem ſuccedant, &c. Tunc proximior agnatus defuncti, virtute huiuſmodi inueſtituræ, de iure ſuccedere non poteſt, ſed Feudum ipſi domino reapertum eſt, non obſtante dicta conceſſione generali, coniunctæ manus. Quia in loco, vbi collaterales, ratione coniunctæ manus, eis à Domino Feudi conceſſæ, in Feudo ſuccedunt, vel ſuccedere poſſunt, requiritur ex generali obſeruantia & conſuetudine locorum, Da die geſampte Hand gewohnlich vnnd im gebrauch iſt/daß ſie der geſampten Hand folge thun. poſt mortem Vaſalli poſſeſſoris Feudi, vel domini Feudi. Ita videlicet, quod infra annum & diem petant renouationem, der geſampten Hande/ etiamſi Feudum fuerit antiquum: & ita obſeruatur quoque in terris Saxoniæ, vbi Collaterales non ſuccedunt in Feudo, etiam antiquo, niſi habuerint die geſampte Hand. Quanto magis proximior agnatus, & etiam alii agnati collaterales nouiſſime defuncti Vaſalli filii acquirentis hoc Feudum (quib. ſpecifice & nominatim de illo Feudo nunquam fuit conceſſa coniuncta manus) debuerant infra annum & diem (poſtquam Feudum fuerit apertum domino Feudi, & ab eo conceſſum, vni de illa agnatione pro ſe & ſuis hæredibus) virtute ſcilicet prioris generalis conceſſionis, coniunctam manum petiiſſe à dom.Feudi, quam quia non petierunt, &c. dominus Feudi non tenetur amplius eis concedere. Et licet iſte caſus coniunctæ manus, vulgo der geſampten Hande/ expreſſe & ſpecifice non repetiatur in conſtitutionibus Feudalibus expreſſus, tamen habemus regulam, quam tradit gloſſa ſingula.*in cap.1.in princip. in verbo, Comprehenſus. de Feud. cognit.* & ibi poſt gloſſ. notant Bald. & Alphar. Quod in materia Feudorum, deficiente expreſſa conſuetudine, poſſit argui per ſimilem conſuetudinem, in materia ſcilicet conſuetudinis Feudorum. Quare Alpharo.*in d.cap.in principio,(mihi, in vltima colum.) verſic.ex quibus omnibus, poſt Iacob. de Beluiſio, ibi* dicit, Quod in materia Feudali primo attendenda ſit conſuetudo, ſi extat.

Secundo procedetur de ſimilibus ad ſimilia in materia conſuetudinis.*d.cap.2. alias §. Si Capitanei. de Feud. March. & aliis iuribus ibi per eum allegatis.* Quare iſte caſus & materia, der geſampten Hande/ debet intelligi & regulari iuxta conſuetudinem ſiue conſtitutionem Feudalem ſimilem, de qua *in §. Præterea ſi quis infeudatur.* vbi dicitur, quod ſi infeudatus per annum & diem ſteterit, quod Feudi inueſtituram à proprio domino nõ petierit, quod tranſacto hoc ſpacio, Feudum amittat, & Feudum ad dominum redeat.*De prohib. Feudi alien. per Frid.&c.1.quæ ſit prim. cauſa beneficii amittendi.* Et tamen illa iura loquuntur in Feudo paterno, vbi ſcilicet ſucceſſores mortui Vaſalli fuerunt inueſtiti, vt patet expreſſe *in dicto cap. 1. in princip. quæ ſit prima cauſa benefi.amitten.* quia loquitur in filio Vaſalli defuncti. Quanto magis hoc procedet in caſu iſto, vbi proximior agnatus collateralis nouiſſime defuncti Vaſalli, de iſto Feudo nunquam fuit inueſtitus, nec ei ſpecifice & nominatim in eo conceſſa coniuncta manus. Et quid plura, ita obſeruatur, Daß man d' geſampten Hand/ wie oben berürt/ folge thut/ ſub pœna amiſſionis coniunctæ manus. Et hoc procedit ſine omni ſcrupulo, ſi ſcilicet proximior agnatus, poſt mortem primi acquirentis patris nouiſſime defuncti Vaſalli, infra annum & diem, Der geſampten Hand nicht folge gethan hette.

THEMA CONSILII XVII.

Renunciatio ſiue tranſactio inita ſiue celebrata inter fratres vigore ſtatuti, ſeu ordinationis, familiæ & agnationis, ſeu parentum, diſponentis de non diuidendo Comitatum ſiue Feudum, in qua alter ex fratribus, receptis ad vitam exiguis quibuſdam annuis penſionib. & præſtationib. cum iuramẽto, pro ſe, & filijs ſuis, omnibus bonis & rebus, ad Feudum ſeu Comitatum pertinentibus renunciauit. quatenus valeat; & vtrum poſſit impugnari, & retractari ratione minoris ætatis, vel alias enormiſſimæ læſionis, aut alterius cuiuſcunque defectus.

SVMMARIA.

1 *Diuiſio facta cum minore ſine authoritate tutoris & decreto iudicis, regulariter non valet.*

2 *Iuramentum in effectu non obligat iurantem, dolo interueniente, vel ex propoſito, vel re ipſa.*

3 *Iuramentum vt ſit vndiq; licitum, debet habere tres comites.*

4 *Data enormi læſione præſumitur dolus.*

5 *Hodie per conſuetudinem dignitates Feudales, exceptis regalibus, diuiduntur.*

6 *Authentica (Sacramenta puberum) an habeat locum in diſtractu.*

7 *Quod iuramentum dicta Authentica tantum operetur reſpectu minoris ætatis, & non læſionis enormis, ſed alterius beneficii competentis etiam maioribus.*

8 *Remedium l.2. C. de reſcin. ven. vtrum habeat locum in tranſactione.*

9 *Tranſactio iudicatur ſtricti iuris vel bonæ fidei, ſecundum quod eſt contractus, ſuper quo interponitur.*

10 *Cuius naturæ eſt contractus, eiuſdem etiam eſt diſtractus.*

11 *Subſcribens ſe alienæ ſcripturæ ſibi cognatæ, cenſetur omnia contenta in ea fateri & approbare.*

12 *Præſumitur, quod ſubſcribens legerit & cognouerit in ſcriptura contenta.*

13 *Appoſitio ſigilli quid operetur.*

14 *Vtrum Iuramentum confirmet contractum alias inualidum, vel vtrum ipſum Iuramentum tantum ſit ſeruandum.*

15 *Vtrum in caſu enormis læſionis poßit peti abſolutio à Iuramento confirmatorio contractus.*

16 *Feuda habentia dignitatem annexam, de iure non poſſunt diuidi.*

17 *Vna progenies ſiue familia poteſt inducere conſuetudinem & facere ſtatuta.*

CONSILIVM XVII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. In prima conſultatione & facti contingentia, prima fronte videtur intentionem domini Comitis Balt. omnino fore & eſſe iure fundatam. Nam cum tempore prædictarum conuentionum & renuntiationis omnium bonorum paternorum & maternorum, Feudalium & Allodialium, fuerit minor, & enormiter læſus, videtur ſaltem prædictum Comitem, contra

huiuſmodi conuentionem & renunciationem, ratione minoris ætatis in integrum reſtituendum, *vt toto tit. ff. & C. de in integ reſtitut.* Item licet, ſi minor adultus, curatorem tamen non habens, contrahat ſine curatore; valeat contractus. *l. Si curatorem. C. eod. tit.* tamen ſi lædatur, hodie habet integrum quadriennium poſt 25. annum ætatis ſuæ, ad petendam reſtitutionem. *l. fin. C. de temporibus in integ. reſti. &c.*

Item & ſecundo videtur, quod imo prædictæ conuentiones & renunciationes fuerint ipſo iure nullæ, cum præfatus Comes non habuerit curatorem. Nam communio vel ſocietas inita cum minore ſine tutoris vel curatoris authoritate, ipſo iure eſt nulla. *l. vt in conductio. ff. pro ſocio. Bart. & Bald. in l. ſi patruus. C. communia vtriuſque iud.* & regulariter non valet diuiſio facta cum minore ſine authoritate tutoris, & decreto præſidis. *l. inter pupillos, & ibi Bart. ff. de auto. tut.* Quanto minus præfatus D. Comes minor poterit renunciare in totum diuiſioni fiendæ in omnibus bonis paternis & maternis, ſine curatore & decreto iudicis. Nec obſtat ſi diceretur, licet dict. Comes tempore renunciationis fuerit minor, fratrem tamen ſuum Comitem Phil. eius curatorem, tanquam proximiorem agnatum (qui huiuſmodi conuentioni & renunciationi authoritatem præſtiterit) interfuiſſe. Nam tutor vel curator non poteſt authoritatem ſuam interponere in facto ſuo proprio. *l. 1. in princ. & ibi Bar. ff. de autor. tut.* Nec iuramentum, hic à D. Comite Balt. interpoſitum, videtur ei præiudicare, quo minus poſſit petere æqualem diuiſionem: dato etiam, quod interuenerit iuramentum; ſcilicet, non obſtante Authentica, Sacramenta puberum. *C. ſi aduerſ. vendi.* Nam iſta duo videntur à iu-
2 re æquipatari, dolum ſcilicet ineſſe ex propoſito, vel reipſa *l. ſi quis cum aliter. ff. de verb. oblig. l. 2. §. circa. ff. de except. doli.* Iuramentum autem in effectu non obligat iurantem, interueniente ſcilicet dolo. *c. Cum contingat. de iureiur. c. Quamuis. de pactis. in ſex.* Et ſic debet etiam intelligi de dolo reipſa interueniente, cum parificetur talis dolus cum dolo ex propoſito. Vnde ſingulariter dicit Pet. de Anch. *in d. c. Quamuis:* debere limitari textum in d. Auth. Sacramenta puberum; quod non procedat, quando ſcilicet euidenter conſtet adultum eſſe etiam reipſa enormiſſime læſum, vltra ſcilicet dimidium. *iuxta l. 2. C. de reſcind. vend.* Et idem tenet *in d. c. cum contingat, &c.* quod d. Auth. non habeat locum data enormi læſione, ſed quod, non obſtante iuramento, poſſit peti abſolutio vel relaxatio à iuramento, & quod per conſequens iſto caſu eum effectu non ligetur iurans, tenet Anton. de Butr. & multi ſequuntur eum *ibi in d. c. cum contingat. Petr. de Anch. vbi ſupra.* Idem Pet. de Anch. *in conſ. 182.* Vbi inquit, quod fragile eſt minoris ætatis conſilium, & ideo vbi in obligationibus appareat re ipſa læſio & iniquitas; non habere locum d. Authenticam, Sacramenta puberum. Quia eſſet tunc iniquitatis vinculum, ideo non ſeruatur. *c. Si vero. de iureiur. Idem vult in conſil. 180. & in conſil. 341.* & bene facit ad prædicta, quod dicit Bald. *ſuper Rubr. (mihi, in 2. colum.) verſ. Item quære donatio. C. de rerum permu.* quod ſcilicet ſimplicitas præſumatur in ruſtico, muliere & minore, & ſi iurent, non eis noceat, quia cum iuramentum ſit captioſum & iniuſtum, debet per Epiſcopum relaxari, ſubiungens, licet iuramentum repræſentet quem maiorem, non tamen fingit eum prudentem vel ſagacem, vt dicit Ariſtoteles. Mulier habet conſilium inualidum, minor autem habet imperfectum. Idem vult notabiliter Panor. *in conſil. 8. incip. Laurentia mulier, in 2. col. verſic. reſtat ergo examinare tertium, in 2. volu.* vbi concludit finaliter, paria eſſe, quod dolus interueniat ex propoſito, vel re ipſa. *per dict. l. Si quis cum aliter.* ratione vero doli & enormis læſionis faciliter remittitur iuramentum, *vt in d. c. cum contingat. & in c. Quintavallis. de iureiur.* Et ſi diceremus contrarium, ſequeretur quod iuramentum eſſet vinculum iniuſtitiæ & iniquitatis. *contra c. quanto. de iureiur. & 22. q. 3. per tot.*

Item pro Domino Comite Balt. optime facit. Nam 3
ad hoc, vt iuramentum ſit vndiq; licitum, debet habere tres Comites, veritatem, iudicium, & iuſtitiam. Si autem iſta defecerint, nequaquam iuramentum eſt, ſed periurium, id eſt, illicitum iuramentum. *c. Animaduertendum. 22. q. 2. cap. & ſi Chriſtus. de iureiur. not gloſſ. in Authentica, Quod eis. in verbo, Pœna. Cod. de nupt.* Sed iuramentum præſtitum per præfatum Comitem, non habuit comitem iudicii: quia non fuit diſcretum, nec ex parte iurantis, nec ex parte recipientis, cum ex illius obſeruantia, ipſe ſine iuſta cauſa excluderetur à comitatu, & per indirectum impediretur matrimonium contrahere. Item non habuit comitem iuſtitiæ, non enim fuit iuſtum, eum ad renunciandum inducere, qui ſcilicet ex imbecillitate conſilii, ratione minoris ætatis, de facili omnia promittat. Item non fuit iuſtum dictum iuramentum, ratione ſcilicet doli, qui ſaltem re ipſa, vt apparet, interuenit. Et hanc opinionem, ſcilicet, quod ratione enormis læſionis, iuramentum debeat remitti, tenet Frider. de Senis in fortioribus terminis, quam in terminis noſtris, *in conſil. allegato per Panorm. in d. conſil. 8. quem ibi refert & ſequitur (mihi, in duab. rigis ſecunda col.) cum ſeq.* Et ex ea deciſione Frider. de Senis patet, quod ipſe aperte voluit, quod ſcilicet ex ſola contrauentione ſtatuti quis teneatur relaxare iuramentum, nulla alia allegata deceptione, fortius debet relaxari iuramentum; quod fuit præſtitum obſtante lege communi, cum grauiſſimo præiudicio ſiue damno minoris iurantis. Idem dicit Ioan. Andr. *in dict. cap. Cum contingat.* videlicet, quod mulier iurans in terminis illius, c. *cum contingat.* poſſit inſtare, vt abſoluatur à tali iuramento, quia contra prohibitionem legis conſentiat. Idem valde notabiliter tenet Panorm. *in conſi. ca. 7. incipie. Ieſu Chriſti redemptoris præſidio inuocato. (mihi, in 3. column.) verſic. reſtat nunc examinare. ſecund. dubio in 2. volum:* vbi dicit, quod iuramentum turpiter receptum debeat relaxari, *vt legitur & notatur in c. Debitores. de iureiurand.* & inter cæteros modos, dicitur iuramentum, *ſecund. eum ibi* etiam turpiter receptum, quando interuenit magna læſio, & ſic dolus ſaltem re ipſa. *dict. l. Si quis cum aliter.* Et dicit ibi; quod communis opinio Doctorum, in hac concluſione iuridica, dicatur, *idem vult Paulus de Caſtr. in conſilio 178. incipient: circa ſuperius conſulta.* Et pro iſta opinione optime faciunt text. *in l. Omnes. §. Lucius. ff. de his quæ in fraud. credit & in l. Creditor. §. Lucius. ff. mandati.* vbi habetur, quod data enormi læſione, præſumatur dolus.
Idem vult late Petr. de Anch. in repetit. c. Canonum ſtatuta. in 11. 4
quæſtione principali, in verbo, Quid dices de iuramento. de conſtitution. & in ſua diſpoſitione, incipiente, Cum C. Laicus. Alexand. de Imol. in l. Stipulatio hoc modo concepta. (mihi, in 3. column.) verſiculo tertio limita. ff. de verborum obligat. Idem tenet Philip. Dec. hac ætate noſtra famoſiſſ. Iuriſconſult. *in conſilio 45. incipiente, Quod ſupra à matre:* vbi dicit hanc eſſe communem opinionem, ſcilicet, quod d. Authen. Sacramenta puberum, non habeat locum, data enormi læſione, à qua quidem opinione non eſt recedendum, per vulgaria: nec ſecundum hanc opinionem obſtant d. Authen. *Sacramenta puberum, & dict. c. cum contingat. & dict. c. Quamuis. &c.* Quia reſpondet Panorm. *in dict. conſil. 8. in fine. verſic.* ad contraria ſuperius formata duobus modis. Primo, Quia is qui petit abſolutionem, non venit contra iuramentum, ſed illud obſeruare dicitur,

per

per not. in c. 1. & c. Si vero. de iureiurand. Secundo, quod dicta iura debeant intelligi, niſi vltra prohibitionem legis interueniat magna deceptio & enormis læſio, & illa ſolutio melius placet, ſed in præſenti caſu, vt patet, interuenit maxima & enormiſſima læſio, ſaltem re ipſa, ex parte ſæpe præfati Comitis Balt. minoris iurantis potiſſimum etiam, cum vergat in maximum præiudicium & vilipendium ſtatus eiuſdem, ſcilicet, quod ſit Comes ſine omni adminiſtratione, regimine, & Comitatu, & ſic in dicta conuentione & renunciatione, fuit ſaltem reipſa enormiſſime & maxime læſus, & pluſquam ſi in maxima quãtitate pecuniæ deceptus fuiſſet. Et hoc videtur hodie ſine dubio procedere, attenta ſcilicet conſuetudine, quæ hodie communiter in Italia, & certis partibus Alemaniæ, imo quaſi per totam Alemaniam, contra conſtitutionem Imperialem. §. *Præterà Ducatus. de prohib. alienat. Feud. per Frideric. Imperat.* obſeruatur, quod ſcilicet dignitates (præter regulas) vt Ducatus, Marchionatus, & Comitatus, & his ſimiles, diuidantur contra præallegatam conſtitutionem Friderici, nec ſeruetur ius primægenituræ in illis, ſed etiam in virilibus portionibus diuidunt hæredes maſculi illa Feuda, ſicut Allodia. Et defenditur hæc conſuetudo, quæ Imperatoribus ſcientibus dicitur introducta, &c. quæque neceſſaria videtur, ad introducendam conſuetudinem ipſorum legi contrariam, *per text. in l. de quibus. ff. de legibus.* Et pro iſta conſuetudine, quæ fecit huiuſmodi Feuda, habentia annexam regalem dignitatem, diuiſibilia, inducuntur leges. *ff. de contrahen. empt. l. Si in emptione. §. Omnium. l. Munerum. §. iuxta verſicul. ſed ea quæ. ff. de muner. & honor. l. venditor. §. ſi conſtat. ff. Communia præd. l. 1. in fin. & l. in ſumma. ff. de aqua pluu. arcend. l. hoc iure. §. Ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æſtiua. & ita ad literam tenet & decidit per prædicta Ioan. Andr. in addi. ad Spec. in Rubric. de Feudis. (mihi, in 5. columm.) verſicul. non obmittam ad intellectum prædictum,* & ſic ex antiquiſſima conſuetudine in Italia & partibus Alemaniæ Feuda, Ducatus, Marchionatus & Comitatus diuiduntur. Et per talem conſuetudinem eſt derogatum in dictis locis diſpoſitioni *dict. §. Præterea Ducatus. Sed Hoſt. & Canoniſt. poſt Ioan. And. in cap. licet. de voto Bald. in d. l. de quib. Andr. de Iſer. in cap. Omnes filii in tit. Si de feudo fue. controverſ. inter domi. & agnat. Vaſal. Iacob. Butr. & poſt eum ibi dd. in d. §. Præterea ducatus.* & ibi Bald. notabiliter dicit (*mihi, in 2. columm.*) *verſ. & not.* quod vbi eſſet conſuetudo etiam diuidendi iſta Feuda, poſſent diuidi, quia nullum eſt ius mere poſitiuum, quod conſuetudine mutari non poſſit. *d. l. de quibus. §. fin.*

Cum ergo in Alemania ſit illa conſuetudo, quod huiuſmodi feuda, Ducatus & Comitatus etiam diuidantur, ſequitur clare, quod d. c. *omnes filii. Si de Feudo fuerit controuerſia inter dominum & agn. vaſ.* vbi habetur, quod feuda regulariter diuidi poſſint, etiam habet locum in huiuſmodi feudis, cum conſuetudo ſit optima legum interpres. *l. ſi de interpretatione. ff. de ll. cap. cum dilectus. de conſuetu.* Ex quibus iterum infertur, maximam læſionem ſæpe dicto Comiti minori renuncianti, &c. illatam eſſe, contra ſcilicet dictam diſpoſitionem. *cap. omnes filii.* quod hodie, virtute præallegatæ conſuetudinis, admiſit eum æqualiter, vna cum fratre ſuo Philip. in Chriſto defuncto, ad Comitatum H. Ergo, &c. Præterea videtur intentio D. Comitis Balt. expreſſe fundata per d. Authenticam, Sacramenta puberum, in quantum ibi text. limitat deciſionem illam, niſi iuramentum ſit vi præſtitum à minore, dolus autem & metus paria ſunt, quo ad reſciſſionem actus. *cap. Abbas. cap. penult. quod metus cauſa.* ſecundum Petrum de Ancha. *in d. repetitione cap. Canonum ſtatuta, in 11. quæſtione. in columm. 76.* vbi dicit ſe conſuluiſſe Senis, vbi viget ſtatutum, quod nullus contractus vel quietatio facta per minorem 25. annis, valeat, nec de ea re detur ius, niſi interueniat certa ſolennitas.

Accidit quod patruus dotauerat nepotem in quingentis, neptis cum iuramento remiſerat omne ius ſibi competens in hæreditate paterna, quæ valebat in quadruplo plus, Concludendum ſit ſuper iſto caſu, quod poſſit peti abſolutio ſeu relaxatio à iuramento. Et mouetur per ſuperius adducta, ſcilicet, iuramentum non debet eſſe iniquitatis vinculum. Item paria ſunt ineſſe dolum, &c. item dolus & metus paria ſunt, &c. ſubiungens quod iſto caſu videatur dolus ineſſe, reipſa, ſaltem propter graue damnum, & iura nedum vſque ad quadruplum, ſed etiam vſque ad dimidium ſubueniunt deceptis. *d. l. 2. C. de reſcind. vendit.* & quod in iſto caſu concurrant minor ætas, & ſexus fragilitas, quibus iura ſubueniunt: ex qualitate enim perſonarum, & ipſius facti natura, arguitur dictus paruus de dolo. *l. 1. & quod ibi not. ff. de exceptione doli.* quæ omnia in præſentiarum militant, quia D. Comes Balt. videtur ſaltem re ipſa, vltra quadruplum & dimidiam hæreditatis, tam paternæ quam maternæ, deceptus, concurrente minori ætate, & iudicii imbecillitate. Ergo, &c. Inſuper videtur facere pro præfato Do. Comite, quod licet ipſe renunciauerit cum iuramento omni iuri ſibi competenti, in bonis paternis & maternis, non tamen iurauit ipſam renunciatio- 6 nem ſeruare. At d. Authentica, Sacramenta, non vendicat ſibi locum in huiuſmodi renunciatione ſiue diſtractu, ſed ſolum in contractu, *ſecundum Cyn. ibi expreſſe in 14. quæſtione.* & imo quia illa Authentica odioſa & iniqua reſtringenda eſt, & vltra ſuos terminos proprie & ſtricte ſumptos, non debet trahi, quia odia ſemper reſtringenda ſunt. *l. odia. ff. de regu. iur. text. & dd. in l. cum quidam. ff. de lib. & poſthum.*

Cum ergo iudicatur ſuper contractibus, & contractus ſit proprie, vbi inde oritur obligatio, &c. & pro hoc bene facit, quia appellatione contractus non venit diſtractus, vt probatur *in l. fin. C. ſi tu vel cura.* vbi hæc ponuntur vt diuerſa, contrahere & diſtrahere, & ideo ſi de contractu venit ſoluenda Gabella, non erit ſoluenda de diſtractu, *vt colligitur ex not. per Barto in l. ab emptione. in 10. colum. ff. de pactis. not. Bald. in l. tres fratres. ff eod. titul. de pac. & in l. fin. C. quando liceat ab emptio. reced.* Et confirmantur prædicta, Quia d. Authentica, Sacramenta puberum, eſt correctoria Iuris communis, vel ſaltem exorbitantis à iure communi.

At in materia exorbitanti vel correctoria regulariter non debet fieri extenſio de vno caſu ad alium. *l. ſi vero. §. de viro. cum ſimil. ff. ſoluto matrimonio, &c.* Præterea dato, quod ſæpe præfato D. Comiti, propter iuramentum à ſe præſtitum, non poſſit ſubueniri ratione minoris ætatis, per beneficium reſtitutionis in integrum, non obſtante, quod enormiter re ipſa ſaltem fuerit læſus, ex diſpoſitione d. Auth. Sacramenta puberum. tamen videtur ei adhuc ſubueniendum fore per remedium *d. l. 2. C. de reſcin. vend.* cum multo pluſquam vltra dimidiam, &c. in hæredita. paternæ & maternæ ſubſtantiæ deceptus fuerit, quia iuramentum minoris, de non contraueniendo, operatur ſolum reſpectu beneficii ætatis, vt ſcilicet non poſſit petere reſtitutionem in integrum, ſed nõ excludit ipſum à beneficio d. l. 2. & c. penult. *de empt. & vend.* 7 quod quidem beneficium competit cuilibet maiori: *gl. eſt notab. in d. c. penult. in gloſſ. fina. ibi ſed quid dices.* & ita tenent Barto. & communiter Legiſtæ in d. Auth. Sacramenta, videlicet, quod quando contractus poteſt expugnari, tam ex priuilegio minoris ætatis, quã alia ratione,

ſicut

ſicut quando minor vendidit rem mobilem ſine decreto
iudicis, & cum hac fuit deceptus vltra dimidiũ iuſti pre-
cij, quod tunc poſſit contractum dicere nullum, ratione
minoris ætatis. Item quia deceptus eſt, vltra dimidium
iuſti precij, etiamſi eſſet maior, poſſet petere reſcindi cõ-
tractum, beneficio d. l. 2. Item ſi minor fecit pactum de
non ſuccedendo, poteſt dicere illud pactum nullum ra-
tione minoris ætatis. Item poteſt dicere ipſum nullum,
ſicut quilibet alius, qui eſſet maior, & huiuſmodi pactũ
feciſſet. Nam his & ſimil. caſib. quando minor ſimplici-
ter iurat non venire contra contractũ, poteſt tamen ni-
hil om nĩs venire contra eum, ſicut quilibet alius maior
poſſet, nam tale iuramentum ſolum facit ipſum cenſeri
maiorẽ ratione minoris ętatis, & non alia ratione, & ita
quòd minoris ætatis non poſſit venire cõtra, & ſic in pri-
mo exẽplo, non poſſet dicere, contractum nullũ ratione
minoris ętatis, ſed petere reſcindi ipſum, beneficio d. l. 2.
Sicuti quilibet maior, qui non iurauit. Nam poſtquam
minor iurat, & iuramentum poteſt operari in expugna-
tionem, quam poterat facere, vt minor, in illa tantum
operatur, & non extenditur ad aliam, quam poterat fa-
cere vt maior. Tale enim iuramentum facit ipſum cen-
ſeri fuiſſe maiorem, & his terminis contentus, vltra non
progreditur, *vt dicit gloſſ. in ſimili. in l. frater à fratre. in gloſſ.
magna. ff. de condit. indebiti.* Ex quibus iam euidenter infer-
ri videtur, dato, quod D. Comes Balt. de H. virtute iura-
menti fuiſſet excluſus à beneficio alias ſibi competente,
ratione minoris ætatis, ſcilicet dicendi dictam conuen-
tionem ſiue renunciationem nullam, vel ſaltem petendi
beneficium reſtitutionis in integrum, tamen tale iura-
mentum non excluſit eum in remedio dict. l. 2. quod cõ-
petit ei ſicut alij maiori, propter ſcilicet deceptionem
vltra dimidium. Et ita, dicto remedio poſſet petere re-
ſcindi huiuſmodi conuentionem &c. tenẽdo ſcilicet o-
8 pinionem, quod remedium d. l. 2. habeat etiam locum in
contractu tranſactionis, in quo quis vltra dimidium, &c.
reipſa deceptus fuiſſet, *ita tenet gl. in d. l. 2. & ibi Bar. & Paul.
de Caſt. Ang. Io. de Imo. in d. l. Si quis cum aliter. Io. de Imo. in c. quinta
vallis. de iureiurando. Panor. in d. c. penult. ſuper gloſſ. verſic. ſed mihi
plus probari &c.* Licet D. Iaſo. inaduertenter *in d. l. ſi quis cum
aliter. (mihi, in 6. colum.) verſic.* contrariam opinionem alle-
get, cum pro contraria opinione D. Fabia. de Monte,
Sami. aduocatus conſiſtorialis *in 8 quæſtio. princip. in. 4. col.*
dicit illam eſſe communem opinionem, & æquã, quã
multi alij ſequuntur. Nam vltra hoc, quod eſt æqua, ve-
riſſima quoq; videtur, *& pro ea fortiter ſtringit tex. in l. ſi ſu-
perſtite. verſic. ſane ſi læſa es immodice C. de dolo.* Licet Bald. *in l.
ordo. C. de executione rei iudic.* & in pleriſq; alijs locis, quem
multi ſequuntur, teneat contrarium, potiſſimum per tex.
in l. Lucius. §. fin. ff. ad Trebel. Sed tamen ad illum text. optime
colligitur ſolutio *per d. l. ſi ſuperſtite.* licet hic ſuperfluum
ſit in hoc latius inſiſtere. Nam etſi ſit magna diſputatio,
an in contractu tranſactionis, qui cenſetur ſtricti iuris,
habeat locum remedium d. l. 2. & d. c. penult. tamen ha-
bet locum nedum in contractu empti & venditi, ſed in
omnibus contractibus bonæ fidei, *ſecun. gl. nota. in l. 3. & ibi
Legiſtæ. C. communia vtriuſq; iud.* Sed tranſactio iudicatur
9 ſtricti iuris vel bonæ fidei, ſecundum quod eſt cõtractus
ſuper quo interponitur, *per not. per Bart. & doct. in l. de tutela.
C. de in integ. reſt. D. Iaſ. in d. l. ſi quis cum aliter (mihi in 6. colum.)
verſ. tertia concluſio.* At in terminis propoſitæ conſultatio-
nis, tranſactio facta, ſuper actione bonæ fidei, ſcilicet pe-
titionis hæred. *iux. §. actionum. Inſti. de actio.* iudicatur ſecun-
dum naturam eius, ſcilicet bonæ fidei, ideo iudicatur vt
contractus bonæ fidei, & per conſequens in ea habet lo-
cum remedium l. 2. Item renunciatio, de qua hic, etiam
cenſetur bonæ fidei, quia per eam eſt receſſum à petiti-
one hæreditatis. Nam cuius naturæ eſt contractus, eiuſ- 10
dem naturæ eſt etiam diſtractus. *ſecundum gl. notab. in d. l.
de tutela.* & quando contractus principalis eſt bonæ fidei,
eodem modo liberatio ſeu diſtractus eſt bonæ fidei. *l. ab
emp. & ibi Bar. & D. ff. de pact.* Et hoc ſecundum d. Iaſ. *ibi in 3.
notab.* eſt vtile, quia ſicut dolus, dans cauſam contractui
bonæ fidei, annullat contractum ipſo iure. *l. eleganter, in
prin. & §. non ſolum. ff. de dolo.* ita eodem modo annullat ipſo
iure liberationem ſeu diſtractum, quantumcunq; ſit fa-
uorabilis, *allegamus etiam ad hoc gloſſ. in d. l. de tutela. gloſſ. in l. ſub
prætextu. & ibi Bar. & Doct. Cod. de tranſactionib. tum alijs ibi per
eum adductis.* Et ſic illa renunciatio, de qua in præſentia-
rum, tanquam liberatio ſiue diſtractus eſt bonæ fidei,
ſicut fuit petitio hæreditatis. Ideo ſæpe præfatus D. Co-
mes propter ſcilicet enormem lęſionem vltra dimidium
factum, quæ re ipſa ſaltem in ea interuenit, poterit pe-
tere eam reſcindi, ſicut quilibet alius maior, qui non iu-
raſſet, poſſet per remediũ d. l. 2. non obſtante iuramen-
to, quod ſcilicet ſolum fecit ipſum cenſeri maiorem ra-
tione minoris ætatis, vt ſcilicet non poſſit eã dicere nul-
lam, vel petere aduerſus eam reſtitutionem in integrum,
propter beneficium ætatis, non autem excluſit eũ à be-
neficio, quod cuilibet alij maiori competit, Ergo &c. Ex
quibus omnibus iam videtur optime oſtenſum, quod
prædicto Comiti non debeat nocere, etiamſi corporale
iuramentum præſtitiſſet de non contraueniendo, &c.
quo minus non obſtante huiuſmodi iuramento adhuc
poſſit reſcindere, & in effectu venire cõtra dictam tranſ-
actionem, & renunciationem. Quantò magis non no-
cebit ei petenti dimidiam hæreditatem paternæ & ma-
ternæ, ſi non iurauit, prout aſſeritur, quia tunc nulli du-
bium eſt, ex quo non interuenit decretum iudicis, quod
ſæpe facta tranſactio ſit nulla, *per totum tit. C. de præd. mi-
norum*, vel ſaltem propter læſionem veniret in integrum
reſtituendus, *per tot. tit. ff. de in integ. reſtitut.*

Tamen prædictis & alijs non obſtantibus, contrariũ
videtur probabiliter de iure verius, quod ſcilicet prædi-
ctus D. Comes Bal. de H. non poſſit venire aliquo reme-
dio contra dictam ſuam renunciationem, præſuppoſito,
quod eam iurauerit ſeruare, iuxta tenorem eiuſdem re-
nunciationis, ſicuti præſumitur quod iurauerit, vti ſci-
licet in eiuſcemodi renunciatione continetur. Nam ex-
pediti iuris eſt, quod ſubſcribens ſe propria manu alte- 11
rius ſcripturæ, omnia in ea contenta fateri & comproba-
re cenſetur, & ſibi præiudicat, quando ſcilicet ſe ſub-
ſcribit huiuſmodi ſcripturæ lectæ, vel ſibi agnitæ tan-
quam propriæ. *l. fin. & ibi Legiſtæ. Cod. plus valere quod agitur,
& opt. text. in l. ſicut. §. videtur. in verbo, ſi ſe ſubſcripſerit. & ibi
Bart. ad hoc not. ff. quibus modis pignus vel hypo. ſol. l. empt. §. Lu-
cius.* Iuncta gloſſ. *in verb. habebitur. ff. de pactis.* per quam no-
tant ibi Bart. Angel. Saly. Fulgoſ. & Paul de Caſt. quod
ille, qui ſe ſubſcribit ſcripturæ per alium factæ, ita ſibi
præiudicet, ac ſi ipſe totum ſcripſiſſet, & eſt textus rotun-
dus, *Inſtit. in princip. de empt. & vendit. ibi.* niſi & inſtrumen-
ta emptionis fuerint conſcripta, vel manu propria con-
trahentium, vel ab alio quidem conſcripta, à contrahen-
tibus autem ſubſcripta. *l. Si ita ſtipulatus. la 6. §. Chryſogonus.
ibi coram ſubſcribente, & ibi Angel. iunctis Paul. de Caſtr. Ale-
xand. de Imo. Aret. & D. Iaſ. qui ibi in primo notab. multa alia iura
ad hoc allegant. ff. de verb. oblig.* Et quod D. Comes Balt. le-
gerit vel agnouerit dictam ſcripturam ſuæ renunciatio- 12
nis, eſt ſine dubio, cum multis annis ei acquieuerit, cum
etiam in dubio præſumatur ſubſcribens habuiſſe noti-
tiam omnium contentorum in ſcriptura, quam ſubſcri-
pſit, etiamſi non probetur, quod ſubſcribens ſit diligens
perſona,

perſona, ſec. Bart. *in l. 1. § Si quis neget. ff. quemad. teſtam. aper.*
Vbi tenet, quod ille, qui ſubſcripſit inſtrumentum, ſi
velit illud impugnare, oporteat quod probet, ſe in ſub-
ſcriptione deceptum, quia oſtenſo ſibi inſtrumento fu-
it dictum quod continebatur vnum, & continebatur
aliud, & ipſe non legit. *per dict. l. fin. Alexand. de Imo. in dict.*
§. Chryſogonus. (mihi, in 3. colum.) verſic. quantum autem ad id.
& Aretin. poſt eum refert & ſequitur ibi Dom. Iaſon. (mihi, ad fi-
nem 3. colum.) verſic. aduerte contrarium, & reprobatur in
hoc Ioan. de Imol. qui eſt in hoc ſolus. Item vltra præ-
13 dicta, prædictus D. Comes, apponendo ſigillum ſuum
ſcienter dictæ ſcripturæ, dicitur omnia in ea contenta
approbaſſe, & ſibi præiudicaſſe. *l. 2. cum glo. ibi. & ſequun-*
tur ibi Legiſtæ. Cod. de rebus alie. non alie. Nec obſtat *l. Gaius. ff.*
de pigno. act. quia loquitur, quando quis apponit ſigil-
lum ad apparentiam probationis, *ſec. Bald. & Doct. in dict.*
l. 2. & dicit Bald. *in cap. 1. (mihi, in 2. colum) in verb. ſigillo.*
committi. in tit. de pace conſtantiæ. per text. ibi. quod contra-
ctus probetur per ſigilla, vbi deficit tabellio. Item quod
ſigillum habeat vim conſenſus & confirmationis, alle-
gat notata *in d. l. 2. Cod. de rebus alien. non alien.* Imo ſcriptura,
cum eſt ei appoſitum ſigillum authenticum, æquipara-
tur inſtrumento publico. *cap. 2. in princip. in verbo, Sigillorum.*
de offic. ordin. in Sexto. Quare pluſquam ſatis, per ſubſcri-
ptionem D. Comitis, & eiuſdem ſigillationem, proba-
tum eſt, quod iurauerit (prout ſonat ſcriptura renuncia-
tionis) cum alterum illorum per ſe ſolum ſufficeret:
ideoque ei, neganti iuramentum interueniſſe, non cre-
detur. Ad quod etiam accedit, quod notabiliter dicit
Bald. *in Authent. contra, qui propriam (mihi, in 2. colum.) verſic.*
item quaro quid. Cod. de non numerata pecunia. quod ſcilicet
diſpoſitio d. Auth. quæ tamen eſt pœnalis, & loquitur
in negante ſcripturam propriam, habeat etiam locum
in negante ſcripturam tertii, ſubſcriptam tamen per i-
pſum negantem *allegat ad hoc l. cum antiquitas. § fin. Cod. de*
teſtamen. Et dicit Angel. *in d. §. Chryſogonus*, quod ſub-
ſcribens videatur virtualiter ſcribere omnia præceden-
tia, quorum notitiam habuit, in tantum, quod ſtante ſta-
tuto (prout eſt Floren.) quod ſcriptura facta manu pro-
pria debitoris, mandetur executioni ad voluntatem cre-
ditoris, & reperiatur aliqua ſcriptura ſcripta manu ter-
tii, ſed ſubſcripta manu debitoris, aſſerentis ſe omnia
prædicta confirmare, quod habeat locum dictum ſta-
tutum, &c. Et refert ita fuiſſe conſultum in ciuitate
Florentiæ. *Referunt & ſequuntur ibi Ioan. de Imol. Paul. de*
Caſtr. Alexand. de Imo. & Aretin. Et ſic quando quis ſub-
ſcribit ſe ſcripturæ manu alterius ſcriptæ, illa ſola ſub-
ſcriptio tantum operatur, ac ſi totam ſcripturam ma-
nu propria ſcripſiſſet, *ſecundum Paul. de Caſtr. & Moder.*
in d. l. cum antiquitas. §. cum autem. alias §. fin. Cod. de teſta-
men. Et ſic clariſſime patet, ſufficienter probatum eſſe,
quod Dom. Comes d. renunciationes iurauerit ſerua-
re, &c. Stante ergo pro vero, quod ſufficienter oſten-
ſum ſit eſſe verum, quod D. C. Balt. renunciationem
(vti ſcriptura renunciationis cauit) iurauerit ſeruare,
& contra eam non venire, probatur reſponſio & deci-
ſio ſupra, pro tutoribus filiorum Dom. Comitis Phi. in
Chriſto defuncti, & contra D. Comitem Balt. data, vi-
delicet, quod de iure tranſactionem ſiue conuentionem
& renunciationem ſeruare teneatur, & quod amplius
petitione hæreditatis bona paterna & materna pro di-
midia, valide & efficaciter petere non poſſit. Et quod
hæc deciſio ſit vera, iuribus, rationibus, & fundamentis
omnibus ſupra in contrarium adductis, & quibuſcunq;
aliis non refragantibus probatur. Nam indubitatum
eſt, quod contractus minorum, ſine curatore & decreto
iudicis, ſint nulli & inualidi, vel ſaltem inualidandi, &
reſcindendi per beneficium reſtitutionis in integrum,
vt patet toto tit. ff. de in integ. reſtit. & tit. de Minorib. & tit. de
prædiis minorum, & toto tit. ff. de rebus eorum, &c. Et veritas
huius reſponſionis dependet ab illo articulo: An ſcili-
cet minor iurans ſeruare contractum, poſſit aliquo re-
medio ſe tueri, vt non teneatur ad obſeruantiam con-
tractus, ſeu iuramenti. Et licet in iſto arduo puncto va-
rii varia dicant, tamen quantum attinet ad propoſitum,
obmiſſa etiam diſcuſſione iſtius dubii, an iuramentum
confirmatorium confirmet cõtractum alias inualidum,
necne, vel ſolum iuramentum ſit ſeruandum, veritas eſt,
quod, quando contractus reprobatur ratione publicæ 14
vtilitatis ſecundarie, vel iurantis tantum, vt ſcilicet in
contractu minorum, vel ex variis cauſis priuatorum, vt
in caſu *l. Pactum dotali, & in ſimil. C. de collationib.* quod tunc
iuramentum liget iurantem, & confirmet contractum,
ita aperte probatur, non cauillando literam per text. *in c.*
cum contingat. Extra, de iureiur. & c. licet mulieres. eo. tit. in 6. in
caſu ſcilicet publicæ vtilitatis ſecundariæ. *& in c. Quam-*
uis. de pact. in 6. in caſu ex variis cauſis priuatorum, & in
terminis, quando ſcilicet reprobatur fauore iurantis,
minoris ſcilicet ætatis, *in §. item Sacramenta puberum. in tit.*
de pace iura. firm. & d. Authentica, Sacramenta puberum, ſum-
pta ex d. §. Cod. ſi aduerſus vendit. Et hoc pro tanto, in præ-
dictis caſibus & terminis dictorum iurium procedit,
quod ſcilicet mulier in caſu *d. cap. Cum contingat. & in d. ca.*
licet mulieres. conſentiens alienationi dotium, &c. & re-
nuncians in caſu *d. c. Quamuis.* ſucceſſioni de futuro, &
minor contrahens ſine curatore ac decreto Iudicis in
caſu *d. Authentica, Sacramenta pub. &c.* quod ſcilicet in ca-
ſibus modo enumeratis, propter iuramentum interpoſi-
tum, non poſſit peti abſolutio, nec relaxatio à iuramen-
to. Ita inconuincibiliter probatur præciſe in terminis
noſtris, quando ſcilicet iuramentum interuenit in con-
tractu minoris de iure inualido, vel ſaltem reſcindendo
per beneficium reſtitutionis in integrum, *per d. c. Quamuis.*
de pactis in 6. vbi dicitur, quamuis lex improbet pactum
patri factum à filia, vt contenta dote nullum regreſſum
ad bona paterna habeat: ſi tamen iuramento non vi,
nec dolo præſtito firmatum fuerit ab eadem, omnino
ſeruare debebit, & ſic eſt ibi text. *in verbo (omnino)*
quod tale iuramentum factum à filia minore adulta
(quia loquitur de filia renunciante cum iuramento, &c.
dum nuptui tradebatur, & ſic erat adulta) omni modo
ſeruandum ſit. Et text. *in d. Authent. Sacramenta puberum.*
& in d. §. Item Sacramenta, vnde ſumpta eſt, vult quod
ſacramenta puberum, facta ſponte ſuper contracti-
bus rerum ſuarum non retractandis, inuiolabiliter cu-
ſtodiantur. Sed ſi minores per abſolutionem vel rela-
xationem iuramenti poſſent venire contra, non ſerua-
rentur huiuſmodi iuramenta omnino, & inuiolabili-
ter, quia de facili violarentur, & ita aperte ſentit Bartol.
in l. Si quis pro eo. circa 3. membrum principale (mihi, in 3. co-
lum.) verſic. 3. dixi. & colum. 4. verſic. quinto prohibetur contra-
ctus. ff. de fideiuſſ. in quantum ibi ſimpliciter dicit, quod
iuramentum liget & firmet contractum, alias à iure
fauore iurantis improbatum, nec facit aliquam men-
tionem de abſolutione, prout ponderat eum in hoc et-
iam Ioan. de Imol. *in d. c. Cum contingat.* Idem volunt Ar-
chidia. & Io. And. *in d. c. quamuis.* ponderando ibi verbum
(omnino) in text. poſitum, per quod etiam mulieri renun-
cianti non poſſit aliunde conſuli, & dicit ibi Io. de Imol.
& ſequitur Dominic. & Philip. Fran. quod filia ibi adeo
cogatur ſeruare iuramentum, quod nõ poſſit petere ab-
ſolutionem à iuramento, ratione læſionis: & hoc probat
dictio

dictio (*omnino*) poſita ibi in tex. Nam intelligitur ipſo iure, & ſine aliqua ope exceptionis, *vt per gloſſ. in c. fin. in fin. de off. deleg. in 6.* Item importat, vt nullo modo poſſit diſpenſari in contrarium, *vt per glo. in fin. in verb.* (nullo modo) *in Clem. vt hi, qui de ætate & qualitate.* Et concludit ex ſupra dictis & aliis, Phil. Franc. *in d. c. quamuis. in ſex. in vlt. not.* quod de mente huius tex. ſit, quod ſiue filia ſit maior ſiue minor 25. annis, debeat tamen omnino ſeruari iuramentum. Et quod text. magis veriſimiliter loquatur de muliere minore quam maiore, & tamen indiſtincte loquitur, & non facit differentiã, an dos ſit magna vel parua, an filia ſit grauiter læſa, vel non, *vt ſupra per Archidia. & Ioan. And.* & ſic non poſſet peti abſolutio à iuramento. Et dicit Ang. *in d. l. Si quis pro eo.* Simpliciter dicimus, quod in terminis *d. Auth. Sacramenta puberum. & d. c. Cum contingat. & d. c. quamuis. & d. c. Licet mulieres.* non poſſit peti abſolutio: & hoc patet per generalitatem præallegatorum iurium, alias enim (vt patet) iſta iura erunt quodammodo ludibrio, & impoſita potius verbis quam rebus, *contra c. commiſſa. de elect. in 6. l. 2. in fin. Cod. communia de leg.* Eandem rationem ponderat ad hoc Imola *in d. c. Cum contingat.* & ibi ipſe & communiter Canoniſtæ reprobata opinione Vincentij ibi, idem tenent, videlicet, quod iuramentum firmet contractum à iure reprobatum, principaliter fauore priuati, licet in conſequentiam & ſecundario in fauorem publicum, *vt in d. Auth. Sacra. d. c. quamuis. d. c. Cum contingat.* vt ſcilicet abſolutio peti non poſſit. *Quod etiam eſt de mente Antho. de Butr. in d. c. Cum contingat.* Et ratio eſt ſecundum Doct. quia cum lex non ſit fundata ſuper fauore publico, nec iuramentum contineat in ſe aliquam turpitudinem ex parte iurantis, vel materiæ, ſuper qua fuit præſtitum, non poteſt lex impedire, quo minus quis ſe obliget Deo. Nam iuramentum principaliter dirigitur in Deum, & Deus præcipit præſtari iuramenta. *c. & ſi Chriſtus. de iureiu.* Imo nec l. Canonica poſſet infringere obligationem quærendam Deo, in fauorem priuatorum, *ſecundum Panorm. in d. c. cum contingat. (mihi, in 3. colum.) in verſic. quandoque lex fundatur. allegans ad hoc c. Ad Apoſtolicam. de regular. & tranſ. ad relig.* Non enim ſolum Regula Monachorum, ſed etiam ſtatutum Gregorij ſolenniter interdicit, vt ante annum probationis quis non ſuſcipiatur ad profeſſionem, idque fauore ingredi volentis & monaſterij *d. c. ad Apoſtolicam.* & tamen ſi ante annum fiat profeſſio, ipſa tenet, vt ibi dicitur. Vnde lex humana nec vult, nec poteſt, ex ſolo fauore priuato, vel odio, impedire obligationem quærendam Deo, quatenus nec ex perſona iurantis, nec ex parte materiæ reperiatur aliqua turpitudo, quæ ſit contra leges iuris naturalis, ſeu contra bonum publicum. Principaliter enim omnis lex ſubiicitur Deo. *c. Iulianus. c. Si quis. c. qui reſiſtit. 11. q. 3.* Et in terminis noſtris, quod ſcilicet iuramentum firmet contractum puberis, & minoris ſine curatore & decreto iudicis, cum iuramentum eum repræſentet maiorem, qui ſcilicet non eget curatore & iudicis decreto. *per d. Auth. Sacramenta puberum. & per d. §. item ſacramenta. vnde d. Auth. ſumitur. tenent gloſſ. & Doct. in d. §. & in d. Auth.* & probatur etiam per tex. *in l. 1. C. ſi aduerſ. vend.* Vbi eſt caſus, quod contractus minorum firmatus per iuramentum, cum autoritate curatoris, non poſſit reſcindi. Ergo per text. *in d. §. item ſacramenta.* vt aliquid operetur, neceſſe eſt dicere, quod etiam valeat contractus ſine curatore, dummodo firmetur iuramento. *argum. l. Si quando ff. de legat. 1.* & hoc eſt ſine omni dubio.

15 Sed dubium eſt, an talis contractus minorum, cum iuramento firmatus, propter enormem læſionem, & præſertim vltra dimidium, & ita, quando re ipſa ſaltem dolus interceſſerit, teneat etiam, vel ſaltem à tali iuramento poſſit de iure peti abſolutio, ſiue relaxatio à iuramento, vel an pars recipiens, poſſit ſaltem ad remittendum tale iuramentum cogi. Et per adducta in princip. videtur quod ſic; ideo oſtenſo, quod in iſto caſu nullo modo poſſit infringi cõtractus, patebit per ſe ſolutio ad in contrarium adducta. Et omiſſis ſuperfluis, in præſentiarum, & in terminis præſentis conſultationis veritas eſt, quod per nullum remedium, nec abſolutionis à iuramẽto, &c. nec beneficii reſtitutionis in integrum, nec remedii d. l. 2. & d. c. pen. ſæpe nominatus Comes poſſit venire contra ſuum iuramentum, & ita renunciationem iureiurando firmatam. Pro cuius confirmatione eſt ſciendũ, quod ſi minor iurat, non venire contra contractum, nec ratione minoris ætatis, nec quacunque alia de cauſa vel ratione, tum iuramentum faciet cenſeri minorem in omnibus maiorem. Nam ex eo quod iurat non venire contra, ratione minoris ætatis, habetur pro maiore, & ex eo, quod ſubdit, vel alia quacunque cauſa, habetur perinde, ac ſi maior iuraret; *ſecundum gloſſ. & communiter Doct. in dict. c. penult. Bartol. & communiter Doct. in d. Auth. Sacramenta pube. Ioan. de Imo. in d. c. cum contingat. (mihi, in 45. col.) verſ. Item aduerte in quantum, &c.* Et maior, iurans non venire contra contractum, excluditur à remedio d. l. 2. & ideo minor, iurans non venire contra, ratione minoris ætatis, nec quacunque alia de cauſa, etiam nõ poteſt venire contra, per dictum remedium d. l. 2. *ſecundum gl. & communiter Doct. in d. c. penult. Bart. in d. l. 2. in 7. & 8. quaſt. & communiter Doct. ſequuntur.* Item quod minor, iurans non venire contra, etiam ratione enormiſſimę læſionis, nõ poſſit petere etiam abſolutionẽ à iuramento, expreſſe decidit Ioan. de Imo. *in d. c. Cum contingat (mihi, in 53. colum.) circa fin. in verſic. item aduerte in quantum. volunt Doct. Antho. cum ſeq.* quia, ex quo expreſſe iurauit non venire contra, ratione enormis læſionis, debet ſeruare iuramentum, ex quo poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ. Et confirmat hoc, ſubiungens, ſicut etiamſi donaret rem aliquam, & iuraret non venire contra: quia non audietur poſtea, ſi non arguatur dolus ex propoſito, *per not. per gloſſ. & Doct. in d. Auth. Sacramenta.* Per quod etiam videtur ſublatum dictum Antho. de Butr. tenentis in hoc ibi contrarium, & male, quia alias etiam eadem ratione nõ poſſet donare rem alienam iurando non contrauenire, quia tunc videtur actualiter male conſumere, & tamen hoc eſt falſum, *per not. per glo. & Doct. in d. Auth. Sacramenta*, nec eſt verum, quod d. Auth. d. *c. cum contingat.* d. c. *quamuis.* & d. c. *licet mulieres.* intelligantur excludere dolum re ipſa, per ſupra adducta, per notata ſcilicet per gl, & cõmuniter Doct. in d. l. 2. & d. c. pen. Vbi patet, quod iuramentum præſtitum per minorem, de non contraueniendo, præiudicat ſibi quo ad remedium d. l. 2. etiamſi enormis ſit læſio, & per conſequens, etiamſi dolus re ipſa interuenerit, *de quo in d. l. Si quis cum aliter.* & valde notanter Ang. vbi ſupra in d. l. *Si quis pro eo. in fin. princip. verſ. item adde.* vbi dicit, quod ſi iuramentum confirmat contractum, ita quod iurans obligetur: & ponit exemplũ in minore, cuius fauore eſt interdictus contractus, vt in d. Auth. Item in muliere intercedente cum iuramento, quod tunc, quia contrahens, ex ipſo contractu per iuramentum firmato, ſi inuenit obligatum, non ſit in poteſtate alicuius iudicis eneruare obligationem illam, & quod ideo tunc non poſſit peti abſolutio à iuramento. Idem, videlicet, quod ſi minor iuraſſet non venire contra, etiam ratione enormis læſionis, quod nõ poſſet, tenet etiam Archidiaco. *in d. c. quamuis.* & Alexand. de Imol. *in d. l. Stipulatio hoc modo concepta, & in d. verſic. tertio limita*, referens ibi limitationem Pet. de Anch. *in d. diſputatione,*

tione, incipiente, Cum C. Laicus. & in d. cap. canonum ſtatuta, ad d.c. quamuis, ſcilicet ipſum non habere in effectu locum, quia poſſet peti abſolutio à iuramento, quando filia renuncians eſſet re ipſa vltra dimidium in renunciatione hæreditatis decepta, & eam poſſe ſuſtineri: tamen addit niſi expreſſe iuraſſet nō venire contra, ratione enormis læſionis. Et ad prædicta multum facit d.c. *Quamuis,* quia ipſum, vt ſupra adductum eſt, loquitur etiam in filia adulta renunciante hæreditati paternæ. Item loquitur in fœmina non nupta, & habentem veriſimilem reuerentiam patri, qui filiam dotare arctatur. *l. qui liberos. ff. de ritu nupt.* & in caſu in quo communiter filiæ multum læduntur. Et tamen textus aperte vult, quod pactum iuramento firmatum omnino ſeruetur, quod non eſſet, ſi poſſet peti abſolutio à iuramento, quanto minus poteſt peti abſolutio à iuramento propter enormē læſionem, quando expreſſe iurauit minor nō contrauenire, ratione enormis læſionis. Quanto magis prædicta procedunt in præſentiarū, vbi etiam enormiſſimæ læſioni expreſſe per D. Comitem renunciatum eſt, in his ſcilicet verbis renunciationis: Vnd mit der allergröſſen verletzüg verletzt werden / auß vnfürſichtigkeit vnſerer Jugend vnd vnmündiger jaren: ꝛc. Et cōfirmantur prædicta: Quia ius Canonicum in præallegatis cap. expreſſè diſponit, vt ſcilicet tribus concurrentibus, ſcilicet, quod iuramentum poſſet ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ, quia eius obſeruantia non inducit pactum in iurante, & quod non ſit contra bonos mores, ſcilicet naturales, nec ſit contra publicam vtilitatem; quod tunc ſit ſeruādum, & reddat contractum validum, & tollat omnē expugnationem, quæ poſſet fieri ex quacunq; cauſa, de contractu valido, etiamſi propter vtilitatem publicā ſecundario, vel propter fragilitatem ſexus muliebris eſſet præſtitum. Et quod iſtis tribus cōcurrentibus, contractus in tantum validetur, quod ſit inexpugnabilis, nec poſſit peti abſolutio, pulchre & eleganter dicit Paul. de Caſtr. *in d. Auth. Sacramenta (mihi, in 2. col.) verſ. ſuperuenit quartum ius Canon. cum ſequ.* Sed in præſentiarum omnia iſta tria copulatiue concurrunt, quia non vergit in diſpendium ſalutis æternæ D. Comitis, ſi ſeruet illud iuramentum. Sed tunc tenderet in diſpendium, vt patet, ſalutis eius, ſi tranſgrederetur. Item nō eſt contra bonos mores naturales, nec contra vtilitatem publicam principaliter. Imo eſt principaliter pro vtilitate publica Comitatus d. H. ne ſint duo regentes in vna parte Comitatus, vt ſtatim patebit. Ergo huiuſmodi iuramentū reddit illam renunciationem inexpugnabilem. Et licet plura alia, pro confirmatione d. reſponſionis adduci poſſent, tamen breuitatis intuitu obmittuntur. Cum ergo Do. Comes Balt. de H. non ſolum renunciauerit hæreditatibus paternis & maternis, & toti Comitatui de H. &c. cum iuramento ſuo, ſcilicet de non contraueniendo ratione minoris ætatis, nō ſimpliciter, ſed expreſſe, & ſpecifice omni remedio, quod ſibi ex quacunq; cauſa, ſiue tanquam minori, ſiue etiam maiori cōpetere poſſet, imo enormiſſimæ læſioni etiam (vt patet in dictis articulis renunciationis ſuæ) ſcilicet in verſ. incipienti, Wir verzeihen vns auch hie mit aller Einrede/außzüge. ꝛc. Item ſequitur ibi, So wir vnſer Jugend vnd minder alter/ꝛc. Vbi primo omnib. beneficiis ſibi ratione minoris ætatis cōpetentib. ſcienter, vt patet, ex immediate præcedentibus verbis, in eodem arti. ibi: Vnd deß rechtens/ ſprechende/ dz gemeiner Verzicht nit binden ſoll/ ꝛc. Item in ſequentib. videlicet, Oder anderer Vrſachen halben von gemeinen Rechten/ ꝛc. Omnib. etiam remediis iuris, vt maiori competentibus, imo expreſſe enormiſſimæ læſioni, in inferiori articulo, ſcilicet, Vnd mit der allergröſten Verletzung/ ꝛc. renūciauit. Sequitur ex prædictis euidentiſſime ipſum nullo modo dictæ ſuæ renunciationi taliter iuratæ, nec ratione minoris ætatis, nec vt quilibet maior contrauenire poſſe.

Nec in aliquo obſtant ſupra in contrarium adducta. Nam in quantum primo adductum eſt, quod ſcilicet ſocietates & alienationes rerum immobilium minorum, ſine curatore & decreto iudicis factæ, ſint nullæ. Itē vbi contractus minorum alias valet, tamē eis competat reſtitutio in integrum, quia hæc omnia procedunt, niſi contractus minoris firmetur iuramento, tunc huiuſmodi iuramentum validat contractum minoris, alias inualidum, & tollit beneficium reſtitutionis in integrum. *d. §. Sacramenta puberum, & d. Auth. Sacramenta. & d. cap. quamuis. & ibi dd.* Nec obſtant alia ſupra adducta in oppoſitum ſcilicet, quod Authentica non habeat ſaltem in effectu locum, quando interuenit dolus re ipſa ſaltem, & quod talis dolus re ipſa, & dolus ex propoſito æquiparantur. *d. l. ſi quis cum aliter:* quia non eſt verum, quod ſicut iuramentum non tollit dolum re ipſa, vt aperte patet per not. per gloſſ. & Docto. *in d. l. 2. & d. cap. pen.* vbi dolus re ipſa vltra dimidium, &c. intercedens, facit reſcindi contractum: & tamen concludit ibi gloſſ. & Doct. quod ſi maior iurauit, vel etiam minor, nec ratione minoris ætatis, nec quacunq; alia de cauſā contrauenire, quod non habet locum d. l. 2. nec d. c. penult. & tamen iuramentum tale, nec in maiore, nec in minore excludit dolum ex propoſito. *vt d. cap. contingat. d. cap. Quamuis. d. cap. licet mulieres. & d. Authentica, Sacramenta pube.* Nec obſtat d. l. *Si quis cum aliter. & d. §. &c.* Quia, vt ex prædictis clare patet, loquitur & intelligitur, quando non interuenit iuramentum: & iſta reſponſio ad d. l. *Si quis cum aliter,* eſt impugnabilis, tenendo communem ſententiam, à qua nunquam recedendum eſt, *ſecund. gloſſ. & Doct. in d. l. 2. & d. Authentica, Sacramenta. d. cap. pen.* Per quod etiam iam ſublatum eſt, quod adductum eſt, quod licet iuramentum minoris, tollat ei beneficium reſtitutionis in integrum, non autem remedium d. l. 2. quod quilibet alius maior habere poteſt, quia, vt probatum eſt, illud eſt verum. Niſi renunciauerit non ſolum beneficio ſibi ratione minoris ætatis, ſed etiam quacunq; alia ratione competenti: tunc enim excluditur, etiam à remedio d. l. 2. Sicuti quilibet alius maior iurans. Per quod etiam iam patet, ſtante opinione pro vera, quod d. l. 2. etiam habeat locum in tranſactione, & in contractu ſtricti iuris, vel quod renunciatio in terminis noſtris fuiſſet bonæ fidei, quod tamen D. Comes Balt. propter tale iuramentum, ſicut etiam quilibet alius maior à remedio d. l. 2. excluderetur. Nec obſtat, quod dicitur, quod iuramentum non ſit vinculum iniquitatis: quia non eſt verum, iſtam tranſactionem ſiue conuentionem & renunciationem continere iniquitatem, ex quo dolus ex propoſito ceſſat: præterea d. iura loquuntur, quando id, quod iuratur, eſt turpe & iniquum, & ſic aſtringit iurantem ad rem iniquam faciendam. Nam iniquitas reſpicit iurantem, vt patet in terminis text. *c. debitores de iureiur. & c. ſignificante, de pignoribus.* Vbi eſt iniquitas ex parte recipientis iuramentum, & tamen producit effectum, quia ligat iurantem: ſed quia recipiens *in d. cap. Debitores,* vſuras turpiter & contra ius diuinum, cogitur eas reſtituere, item turpiter recepit iuramentum. *in d. cap. Significante.* Nec obſtat quod dicitur, ex enormi læſione præſumi dolum: *d. l. Omnes. §. Lucius.* quia loquitur ſecundum Ioan. de Imol. *in d. c. Cum contingat. in d. verſic. Item aduerte in quantum. D. Anthon. ibi. Item non obſtat, &c.* quando actus qui geritur, tendit in præiudicium tertii, ſcilicet creditoris, &

ſic eſt caſus longe diuerſus à caſu noſtro. Nam facilius poteſt quis ſibi præiudicare, q̃ tertio, *per id quod habetur in l.penult.C.de pactis.* Nec obſtat d. l. *creditor.* §. *Lucius.* quia præſupponit dolum ex propoſito, & non loquitur in dubio, & ſimiliter loquitur in facto alterius. Per quæ patet etiam ſolutio ad d.c. *Quinta vallis.* & d. l. *Societatem.* §. *Arbitrorum.* quia loquuntur in geſtis per alium reſpicientem, qui in eo confidit. Per quæ patet etiam reſponſum ad l. *Si libertus iurauerit ff. de operis libertorum.* Et ex his concluditur, conſilia Petri de Anch. Panor Fed. de Senis, non obſtare, Quia ſi loquerentur d. conſilia in terminis noſtris vel ſimilibus, præfati Doctores, ſalua eorum pace, male conſuluiſſent, nec procederent eorum fundamenta, vt ex adductis patet. Nec in aliquo, vt clarer, in terminis noſtris, quod dicit Bald. *ſuper d. Rub. C. de rerum permutat* obeſt: & pro fortificatione reſponſionis datę contra D. Comitem Balt. & pro tutoribus nomine tutorio filiorum impuberum D. Comitis Philip in Chriſto defuncti, adducitur. Nam prædictus D. Comes Balt. fuit nedum certioratus de beneficio ſibi ratione minoris ætatis competenti, vt liquido patet in literis renunciationis, in præallegato articulo, incipiente. Wir verzeihen vns ꝛc. Ibi ſcilicet. Vnnd ſonderlichen der Reſtitution in integr. Vnd deß Rechts/ ſprechende/ Daß gemeiner Verzicht nicht binden ſoll/ꝛc. Quo ſcilicet caſu, certum eſt, quod iuramentum tollit minori beneficium ætatis ſecundum omnes Doctor. *in d. Authentica, Sacramenta pube.* Imo ſecundum Bartol *ibi.* (*mihi, in 3. colum.*) *verſicul. quæro 5. hæc Authentica*, quod tenet etiã Ioan. Andr. *in d. capitulo Quamuis.* non quidem per rationes Bartol. ſed dicunt, licet ſimplex renunciatio non valeat, niſi quis fuerit certificatus cui renunciat, tamen iuramentũ bene tenet, quia tollit ius expugnandi, virtute renunciationis, tacite vel expreſſe: quia ſi hoc eſſet, non poſſet præſtari à minore, quia non poteſt renunciare iuri ſuo. Et tamen contrarium patet in d. Authentica, *Sacramenta.* Sed tollit ius expugnandi, propter religionem iuramenti & reuerentiam Dei, ne ſcilicet incurrat quis peccatum. Et iſta ratio locum habet etiamſi non ſit certioratus, imputet enim ſibi, quare non fecerit certiorari, debebat enim ſcire vires iuramenti. Sed neſciendo peccat contra ius naturale, & ſic ſibi non cauens. *Et ita eleganter dicit Paul. de Caſtro, poſt Bartol. Archidiacon. & Ioann. Andr. in d. Authent. in fin. verſicul. vltimo quæritur. Per quæ etiam patet pluſquam ſufficienter reſponſum ad notata. l. Mater decedens. ff. de inoffic. teſtament. cum l. fin. C. de non numerata pecun. cum ſimilibus.* Quanto magis in præſentiarum omne beneficium ratione minoris ætatis minori à iure conceſſum, intelligitur D. Comiti ſublatum, cum expreſſe de tali beneficio certioratus fuerit, & vltra hoc, quod Comes etiam ante renunciationem à ſe iuratam videatur habuiſſe notitiam prouentuum ipſius Comitatus, cum ſubditi Comitatus etiam ſibi obſtricti fuerunt, vt patet ex dicta renunciatione in verſicul. incipiente, Wir wöllen auch alle vnnd jede vnſers Vatters ſeligen/ vnnd der Herrſchafft Mann / ꝛc ſed iſto caſu, ſcienti & volenti non ſit dolus. *l. Cum donationis. C. de tranſact.* Ita affirmant Bartol. & Legiſtæ *in d. l. 2.* per quod etiam limitat Alexand. de Imol. Vbi ſupra limitationem Petri de Anchor. de qua ſupra, niſi filia cum iuramento renuncians hæreditati paternæ, ſciuerit valorem hæreditatis paternæ, &c. & quod Authentica, *Sacramenta puberum*, habeat etiam locum, non obſtante opinione Cyni. de qua ſupra, ſi ſcilicet iuramentũ fuerit interpoſitum ſuper diſtractu, ſiue liberatione à minore, ſiue ſolennitate iuris, tenet gloſſa notabil. & ſingul. *l.* 3. §. *primo, in verbo, Contrarium. ff. de contrahen. vendit. not. & communiter ſequuntur Doctor, in d. Authent.* Baldus in Rub. *C. de pactis.* Vbi dicit, quod etiam, quando fit liberatio per pactum vallatum iuramento à minori, habeat locum d. Authent. quia omne pactum poteſt dici contractus, *allegans ad hoc gloſſ. in l. 1. in princip. in verbo. Figuris, ad fin. gloſſ. magiſtra. ff. de actio. & obliga. & probatur per text. in l. 1. verſi. conuentionis. ff. de pact. Alexand. de Imol, in l. Pompon. §. Præterea. verſic. item ex iſto text. allegat. ff. de acqui. poſſ.* Ex quibus omnibus iam patet, intentionem curatorum, Comitum impuberum filiorum D. Comitis Philippi felicis recordationis fundatam, & ab omnibus ſpinis defenſatam.

Inſuper dato, cuius contrarium tamen iam incõuincibiliter oſtenſum eſt, quod prædicta non ſufficerent pro intentione dominorum præfatorum Comitum filiorum D. Comitis Philip. in Chriſto defuncti, tamen adhuc prætactæ cõuentiones & renunciationes, etiamſi non fuiſſent iuratæ, eſſent de iure validæ, & à Domino Comite Balt. ineuitabiliter obſeruandæ. Pro cuius clara intelligentia breuiter ſciendum eſt, quod de iure feuda habentia dignitatem annexam, vt ſunt feuda Ducatus, 16
Marchionatus, & Comitatus; diuidi non poſſint, *vt eſt text. rotundus in conſtitutione, Imperialem. §. Præterea ducatus. De prohib. feud. alien. per Frider.* Et eſt ratio, quia dignitates & dominia per diuiſionem diminuuntur, & ad deſtructionem deducuntur, &c. *vt eſt gloſſ. not. in c. licet. de voto. & ita tenent Iacob. de Bel. Andr. de Iſern. Bald. & Feudiſtæ in d. §. Præterea ducatus. canon. in d. cap. licet. Hinc etiam dicitur in Euangelio: Omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur. & Ariſtotel. 12 Metaphyſ. Entia volunt male diſponi, nec bonum pluralitas Principum. Vnus ergo Princeps eſſe debet, & vt Cicero inquit, vnum regnum non capit duos, & probatur ſepti. quæſtio. primo capitulo in apibus.*

Secundo ſciendum eſt, quod vna progenies ſiue familia, inter ſe conſuetudinem inducere poteſt, & pari ratione ſtatutum facere, puta certarum cõſuetudinum, circa ſolennitatẽ teſtamenti, vel diſponendi, quod certo modo ſuccedatur. Ita ſingulariter decidit Ioan. Andr. poſt Ober. de Bobio. *in addit. ad Specul. in titul. de inſtrum. edit. §. compendioſe. verſicul ſed nunquid dicemus: refert & ſequitur Angel. Peruſ. in l. 3. ff. de teſtamen. dicens menti tenendum eſſe. & poſt eum ibi Ioann. de Imol.* refert & ſequitur D. Iaſ. *in l. omnes populi in 2. lectura mihi, (in 9. columna) cum princip. ſequentis. ff. de iuſtit. & iure.* & dicens ſe ita alias conſuluiſſe in oppido Coronagii in familia illorum de S. qui inter eos habent conſuetudinem; quod fœminæ non ſuccedant: per quæ patet, quod vna parentela poteſt inducere conſuetudinem, &c. etiam contra ius commune. & licet Raphael & Angel. *in l. fin. C. de teſtamentis.* teneant contrarium, quia priuatus non habet talem poteſtatem, tamen D. Iaſ. *vbi ſupra*, defendit dictum Socyn. Andre. & ſequacium, ab illa impugnatione: quia ipſi præſupponuntur, quod ſtatutum condere ſit iuriſdictionis. Sed Baldus & communiter Doctor. *in d. l. Omnes populi*, quicquid ibi dicat Bartol. *in prima quæſtio. princip.* tenent in hoc contrarium, quod ſcilicet condere ſtatuta ſit permiſſionis & non iuriſdictionis. Ex quo infert D. Iaſon *ibi.* quod nihil repugnet, quare vna familia inter ſe non poſſit conſuetudinem inducere, vel ſtatuta condere. Item ſecundum Angel. *in l. fina.* limitat ſuum dictum, *ibi*, niſi talis progenies haberet merum Imperium, & ſic poteſtatem ſtatuendi, ſicut ibi dicitur in conſuetudine Ruſticorum: *& Alexand. de Imol. in l. ſi non ſpeciali (mihi, in ſecunda columna) verſicul. & an illud quod dictum eſt, &c. C. de teſtam. refert & ſequitur hoc dictum.*

Ex

Ex quibus iam concluditur, ordinationem & conſtitutionem D. Comitum de H. cum habeant merum imperium, de iure valere, ita videlicet, quod in comitatu, ſeu illa parte Comitatus, non ſint duo regentes domini, cum & alias Comites in eorum Comitatu ſtatuta facere poſſint, *ſec. Bartol. in d. l. Omnes populi. & ſequuntur ibi dd. in 3. q. prin.* ex quo ipſi habẽt iuriſdictionem perpetuam, & non ad tempus, *per iura ibi per eũ allegata.* Et eſt ratio ſecundum eum, quia ſicut Princeps, qui eſt dominus totius mundi, facit legem vniuerſalem, ita iſti qui ſunt domini in parte faciunt ſtatuta in parte. Quanto magis dicti Comites habentes dignitatem regalem. *cap. 1. de feud. Marchiæ, &c.* & iuriſdictionem perpetuam, & ita etiam merum imperium, potuerunt inter ſe facere ordinationem & legẽ de non diuidendo amplius Comitatum, ità quòd in vna parte vnus dominus regens tantum ſit. Potiſſimum cum iſta ordinatio non ſit contra ius, imo iuri conſuetudinario feudorum, vt ſupra in primo euidentiali adductum eſt, conformis, & per illam ordinationẽ iterum ad ius cõmunę conſuetudinarium reditur, cum alias res de facili reuertatur ad ſui originem. *c. ab exordio. cum gl. 25. diſtinct. l. Si vnus. § pact. ff. de pact.* etiam expreſſe decidit Bart. *in d. l. omnes pop in 3. quæſt. prin.* (*mihi. in 12. column.*) *verſi. iuxta prædicta quero ibi ſecundo caſu, & ſequuntur dd.* Quod populus qui non poſſit facere ſtatutá ſine authoritate ſuperioris, condidit ſtatuta, quæ fuerunt per ſuperiorem confirmata, quod tamen ea tollere poteſt ſine authoritate ſuperioris, ſi ſcilicet populus vult redire ad ius commune. Et illa ordinatio Comitum eſt nedum iuri communi conſona *d. §. Preterea ducatus. & d. cap. 1. cum ibi not. de feud. March. & d. cap. licet.* ſed etiam pro communi & publica vtilitate totius Comitatus H. *vt ex d. princ. euidentiali claret,* facta, quę quidem vtilitas publica cuilibet priuatę vtilitati iuribus vulgarib. præferenda eſt, & ita eſt cõſuetudine in comitatu H. obſeruatũ, ne ſcilicet fieret diuiſio, &c. ſed in iſtis regalibus dignitatibus quantum ad ſucceſſionem, ſeruanda eſt conſuetudo. *c. in fi. de alien. feud.* ita ſingulariter inquit Bal. *in d. c. 1. de feud. March.* (*mihi, in 2. col.*) *verſi. Item nota quod dicit,* ſubiungens hoc eſſe fixum tenendum menti, quiá frequens & frequentiſſima eſt mors Regum, & dominorum. Quare quantum ad diuiſionem illorum regalium dignitatum conſuetudo Ducatus vel Comitatus eſt attendẽda, p̃ſertim illa, per quá reditur ad ius commune, cum in d. c. 1. *in fin.* attendatur conſuetudo, quantum ad ſucceſſionem in eis cõtra ius. Et ſic patet etiam reſponſum ad id, quod in princ. ſupra adductum eſt, quod hodie ex generali conſuetudine Alemaniæ inductum ſit huiuſmodi feuda regalia diuidi. Nam procedit, niſi in Ducatu, vel Comitatu aliud conſuetudine inductum & obſeruatum ſit, ſicuti in Comitatu de H. & per iſtam conſuetudinẽ vel ordinationem reuertitur ad diſpoſitionem d. § *Præterea ducatus.* Ex quibus finaliter ineuitabiliter infertur, D. Comitem, contra ſuam renunciationem, etiamſi nõ fuiſſet iurata, cum huiuſmodi conſuetudo ſiue ordinatio fuerit cauſa finalis illius renunciationis, vt patet ex procemio in his verbis, iunctis ſcilicet præcedentibus: Auch derhalb für ſich jre Erben/vnd Nachkommen/etliche ordnũg vnd ſatzung gemacht/bewilligt vnd angenom̃en/vnter andern innhaltend/daß die Herꝛſchafft H. nicht weiter zertheile/ꝛc. minimè de iure venire poſſe: præfationes enim probant cauſam finalem diſpoſitionis. *l. fi. & ibi Bar. ff. de hæred. inſtitu.*

THEMA CONSILII XVIII.

Quidã nobilis obtinuit ab illuſtriſſi. Princip. N. gratiam ſiue inueſtiturã cuiuſdã Feudi nondum vacui ſiue aperti, ſed q̃ poſt mortem illius poſſeſſoris, erat futurũ vacuum, & recaſurum ad ipſũm dominũ. Et interim, viuente illo poſſeſſore primo, alter hoc modo abuſiue inueſtitus, ſine tamen conſenſu Domini, emit hoc Feudum, ſiue in pignus accepit. Mortuo igitur nũc primo poſſeſſore, & Feudo domino apto, dubitatur; Vtrum huiuſmodi Feudum poſſit à domino vendicari, & retineri tanquã inciderit in cõmiſſum propter factam alienationem; vel vtrum illa alienatione non obſtante teneatur dominus alterum realiter inueſtire, & in poſſeſſionem dicti Feudi immittere.

SVMMARIA.

1 *Dominus inueſtiens aliquem per inueſtituram abuſiuam, non poteſt pœnitere, ſed cogitur omnino inueſtitũ in poſſeſſionem mittere.*

2 *Feudum ſine conſenſu domini alienatum, ad dominum reuertitur.*

3 *Vaſallus poteſt licite ſine conſenſu domini Feudum alienare, & tranſferre in illum, ad quem alias poſt eius mortem eſſet caſurum.*

4 *Quando lex eſt ſpecialis, & ratio generalis, tunc generaliter eſt intelligenda.*

CONSILIVM XVIII.

Domini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter imploraro. Quod in præſenti caſu illuſtres Duces M. aſtricti ſint, nobiles de F. propria & vera inueſtitura inueſtire de bonis Feudalibus illuſtribus dominationibus eorundem per obitum I. B. vltimi poſſeſſoris, &c. apertis, & ita eos inducere in corporalem poſſeſſionem eorundem; eſt indubitati iuris, quod dominus Laicus poteſt de feudo militis ſeu Vaſalli ſui, quod poſt mortem ipſius Vaſalli ad dominum reuerti ſperatur, alii Vaſallo inueſtituram facere. Pro tanto, quod ſi tale feudum domino Laico aut hæredi eius apertum fuerit, tenetur dominus vel hæres eius huiuſmodi inueſtituram omnino adimplere, & ita inueſtitum prius abuſiua inueſtitura, vt ita dicam, viuente adhuc Vaſallo, proprie inueſtire, id eſt, in poſſeſſionem mittere. *c. 1. in prin. in tit. hic poteſt eſſe tit. qui ſuc. feud. dare ten. c. morib. in tit. ſi de feu fue. cont. inter do. & agn. Vaſ.* Nec dominus poteſt poſt abuſiuã inueſtituram pœ- 1
nitere antequam fiat vera, id eſt, antequam tradatur poſſeſſio, vt in c. 1. *quid ſit inueſt.* nec ſoluendo intereſſe liberatur. Sed compelli debet Dominus poſſeſſionẽ feudi, de quo inueſtituram fecit, ex quo Vaſallus iurauit, fidelitatem ei tradere. *c. ſi facta. & ibi Doct. in d. titul. ſi de feudo fuer. con. inter do. & agn. Vaſ.* Cum igitur præfati illuſtres Principes primum inueſtierunt ſæpe nominatos F. de bonis feudalibus poſſeſſis per dictum I. B. quæ poſt obitum ipſius ſperabantur ad ſuas celſitudines redire, & tãdem reuerſa ſunt, per eius ſcilicet mortẽ: & nobiles de F. qui prius talem inueſtiturã abuſiuam, id eſt, ſine corporali poſſeſſione, adhuc ſuperſtite dicto vltimo Vaſallo I. B. obtinuerunt, parati ſunt præſtare homagium, vel prius præſtiterunt, ſequitur neceſſario & concludenter, *vt ex prædictis text. claret*, quod teneantur iam ipſos nobiles de F. virtute primæ inueſtituræ de huiuſmodi feudo verè & propriè inueſtire, id eſt, eis poſſeſſionem corporalem tradere, &c. Nec ſæpe nominatis H. de F. aliquod præiudicium generare poteſt, ſi eis à principibus & Ducibus obiiceretur, tale feudum propter alienationem ſi-
ue impignorationẽ ipſius à I. B. ſine conſenſu ipſorum, 2

tanquam dominorũ feudi factam, reuerſum ad eorum celſitudines, per iura vulg. Et primo per text. *in cap. ſi. quæ fuit prima cau. beneſi. amit.* vbi dicitur: Si Vaſallus contra conſtitutionem bonæ memoriæ Lotharii Imperatoris beneficium alienauerit, quia dominum contemnere videtur, ad dominum pertineat beneficium. *c. Imperialem. in princ. de prohib. feu. alie. per Frid.* Vbi Imperator perpetua lege generaliter ſtatuit & prohibuit, vt nulli liceat feudum totum vel partem aliquam vendere vel pignorare, vel quocunque modo diſtrahere vel alienare, vel pro anima iudicare, id eſt, relinquere, ſine conſenſu illius domini, ad quem feudum ſpectare dinoſcitur. *c. 1. de Vaſal. qui contra prohib. Loth. feud. alie.* Vbi etiam expreſſe deciditur: Si Vaſallus cõtra conſtitutionem Lotharii Regis beneficium alienauit, ſi totum, perdat totum, ſi partem, perdat partem, cum ſimilibus. Nam prædicta iura & ſimilia procedunt, quando feudũ alienatur ſine conſenſu domini feudi in aliquem, ad quem nõ erat reuerſurum poſt mortem Vaſalli. Vaſallus autem poteſt licite
3 ſine conſenſu & voluntate domini alienare feudum, in illum, ad quem erat reuerſurum, per tex. *ad literam. in cap. 1. ibi, & licet prohibeatur in titul. de aliena feudi paterni.* Vbi deciditur, quod agnatus poteſt ſine voluntate domini agnato ſuo feudum paternum, ſiue quod ad ipſum erat reuerſurum, alienare. Et eſt ratio, quia non dicitur nec eſt proprie alienatio, ſed potius refutatio facta inter agnatos. *d. c. 1. in fi. & bona gl. ibi, in verb. concederetur. & ibi Bald. Alphar. in d. c. ſi. quæ fuit prima cauſ. beneſ. amit. in 24. cõclu.* Hinc etiam iure cautum eſt, quod licet Vaſallus ſine conſenſu domini non poſſit vendere feudum extraneo, liceat tamen cognato ſuo, ad quem erat reuerſurum poſt mortem ſuam *cap. ſed etiam res. & ibi opt. gloſſ. in verb. proximiori. in tit. per quos fiat inueſti.* ſicut etiam feudum regulariter diuidi poteſt inter Vaſallos. Nec iſto caſu dicitur dominus contemni. *d. cap. 1. de alie. feu. pater.* Nec obſtat, ſi diceretur ſiue obiiceretur, quod dicta iura ſeu conſtitutiones feudales loquantur, quando Vaſallus alienat Feudum ſine conſenſu domini proximiori agnato. Sed hic alienatio pagi Luſſ. fuit facta à Vaſallo I. B. in penitus extraneos, ſcilicet in dic. nob. de F. ergo, &c. Nam ideo dd. iurib. alienatio feudi eſt licita, etiam ſine conſenſu domini, quia poſt mortem Vaſalli erat reuerſurum ad proximiorem agnatum. *d. c. 1. & d. c. ſed etiam res. ibi, vel alii proximiori. in tit. per quos fiat inueſtit.* Sed iſta ratio præciſe etiam militat & obtinet locum in præſentiarum, quia poſt mortem ſæpe dicti Vaſalli I. B. feudum eius erat reuerſurum in ipſos N. de F. virtute ſcilicet inueſtituræ eis factæ à dictis Principibus & dominis feudi. Licet ergo dicta iura loquantur in alienatione facta à Vaſallo in proximiorem agnatum, tamen ratio ibi poſita & elicita, quod ſcilicet feudum alias ad ipſum proximiorem agnatum erat reuerſurum poſt mortem Vaſalli alienãtis, præciſe habet locum in terminis noſtris, & ſimilibus, vt patet: quod ſcilicet poſt mortem dicti I. & Vaſalli, prædictus pagus, & ita pars feudi, in dic. N. de F. alienatus, & totum feudum alias erat reuerſurum ad ipſos F. virtute ſcilicet primæ
4 gratiæ & inueſtituræ, *per iura in princip. alleg.* Sed regula eſt, quod etiam quando lex eſt ſpecialis, ratio tamen generalis, quod generaliter eſt intelligenda. *l. regula. §. Si quis ib.* Et licet municipum mentio in hac epiſtola fiat, tamen in quolibet perſona idẽ obſeruabitur, *& ibi Bart. ff. de iur. & fact. ignor.* Et ſic eadem ratio quæ eſt in d. c. 1. *de alie. feud. patr.* & *d. c. Sed etiam res.* quare ibi permittitur alienatio feudi ſine cõſenſu domini, quia ſcilicet alias erat reuerſurum ad illum, in quem eſt facta alienatio. Item alia ratio, quæ ponitur in d. cap. 1. *in fin. princ.* quia eſt quaſi refutatio, obtinet hic locum, vt claret, ergo, idem ius. *l. Illud. cum ſimil. ff. de leg. acqui.* Præterea ratio finalis, quare Vaſallus alienans feudum ſine voluntate domini, perdat feudum, & reuertatur ad dominum, eſt, quia videtur dominum contemnere. *d. capit. fin. quæ fuit pri. cauſ. beneſic. amit.* Sed ſicut illa ratio ceſſat, agnato alienante Feudum ſine conſenſu domini, in proximiorem agnatum, ad quem alias feudum erat reuerſurum. Ideo valet talis alienatio. *d. c. 1. d. c. Sed etiam res.* Ita etiam ceſſat in præſentiarum, ex quo dictum feudum totum alias erat reuerſurũ in dic. F. Ergo ceſſante cauſa, ceſſat & effectus, *per vulg.* Et ſic euidentiſſime patet, quod dicta hypotheca vel impignoratio præfati pagi, & ita partis Feudi etiam in illa parte nobilibus de F. penitus nihil obſtare poſſit. Quare etiam literæ ſuper ea conf. ctæ princ. nullam vtilitatẽ afferre poſſunt. Et eſt ſine omni ſcrupulo.

THEMA CONSILII XIX.

In executione facienda cõtra aliquem, ſunt citandi illi, quorum intereſt. Et ſi huiuſmodi executio ſit facienda contra minores, neceſſario requiritur, quod habeat tutores, qui eorũ nomine interſint. Item quis ordo & modus ſit ſeruandus in executione.

SVMMARIA.

1 *Quando executio eſt fienda in vna re ſeu ſpecie, non requiritur citatio partis.*
2 *Si executio debet fieri in aliqua ſpecie pro quantitate debita, ſemper eſt neceſſaria citatio partis.*
3 *Executio non rite facta debet retractari.*
4 *Quod indifferenter, ſiue executio ſit facienda in re, de qua eſt facta condemnatio, ſiue in alia, videatur neceſſaria partis citatio.*
5 *Quando alius Iudex quam is, qui condemnauit, vult exequi, ſemper requiritur citatio.*
6 *Ordo ſeruandus in executione.*
7 *Vtrum creditor teneatur accipere pignus, ſibi adiudicatum per Iudicem in executione, non inuento emptore idoneo, accipere inſolutum pro toto debito.*

CONSILIVM XIX.

PRædicta breuiter probantur, & primo, quia indubitati iuris & communis opinio Doct. eſt, quod Iudex in executione ſententiæ, quæ tranſiuit in rem iudicatam, quando ſcilicet condemnatio fuit facta in quantitate, vel in genere, & executio fienda in aliis reb. ita videlicet, quod capiantur aliæ res condemnati, teneatur 1
citare partem, contra quam eſt fienda executio, & ſibi aſſignare terminum ad oſtendendum, quare ſententia non debeat executioni mandari, quod etiam procedit, ſi condemnatio fuit facta in vna & eadem re ſiue ſpecie. Sed quia illa ſpecies amplius non reperitur, ideo facienda ſit executio in alia re ſiue ſpecie, ſiue quando execu- 2
tio facienda eſt in aliqua ſpecie pro quantitate debita, *ita decidit Bartol. Magiſter legum & veritatis, in l. à diuo Pio. §. in vendit. (mihi, in 2. columna) verſ. quæro tu eris Iudex. ff. de re iud. & in extrauagan. ad reprimendum in verb. per executorem. & in l. meminerit. (mihi, in 3. colum.) verſicul. Et veritas eſt illa C. vnde vi. & ſequ. communiter Legiſtæ in d. §. in venditione. Anton. de Butr. Panorm. & canoniſtæ communiter in cap. ex ratione. de appell. Moderni in l. 1. C. de iur. & fact. igno. Et quod ſic ſe habeat communis opinio, atteſtatur Phil. Decius in d. capit. Ex ratione. (mihi, in fi. 16. columna) verſicul. Secundo in executione ſimplici. Et probatur*

batur iſta opin. ſec. Bartol. & dd. in d. §. in venditione. ibi, ſic denique iudices interloqui ſolent, &c. Si ergo iudex executionis habet interloqui. Ergo pars eſt citanda. *l. de vnoquoque, in princ. ff. eo. de re iud.* Quia alias pars poſſet lædi. *l. Nam ita diuus. ff. de adopt.* Item probatur per text. *cum gloſſ. & quod ibi not. dd. in d. l. 1. C. de iuris & fact. ig.* Vbi ſcilicet plures exceptiones poſſunt opponi, etiam poſt ſententiam. Ideo neceſſe eſt, quod pars citetur. Et de hoc eſt opt. text. *in d. l. Meminerint. in princ. ibi*, ad inſinuandas ſententias, ſubaudit ibi gl. ſcilicet citatorias. licet ſecus ſec. Barto. in exſecutione ſententiæ, quando ſcilicet executio eſt fienda in illa eadem re ſiue ſpecie, in qua facta fuit condemnatio, quod ſcilicet tunc opus non ſit citatione partis. *per l. qui reſtituere. ff. de rei vend.* ſubiungens, hoc modo debere intelligi dictum Innoc. *in d. c. ex ratione.* volentis, quod in executione ſententiæ nõ requiratur citatio partis: quod quidem dictum Innoc. referr & ſeq. cum modificatione tum Bald. *in l. ab executione (mihi, poſt princ. 2. colum.) verſicul. Quæro numquid in executione rei iudicatæ. C. quorum appella. non recip. Et in hoc etiam communiter ſequ. dd. Bart. in locis ſup. alleg. Et in illam doctrinam ſiue opin. Bar. quæ eſt communis, & à qua conſulendo & iudicando nequaquam eſt recedendum, ſequuntur etiam Fulg. in conſil. 183. incip. Circa primum. in 2. colum. Et Ioan. de Anan. in conſ. 26. incip. In cauſa nobilium. Panorm. in conſ. 3. incip. Nitar in præſenti cauſa. (mihi, ad fi. 7. colum.) in verſicul. Ad 8. qu. quæ eſt. cum ſequ. in 2. lib. & Paul. de Caſtr. in conſil. 39. incip. In cauſa capturæ Iacobi. (mihi, in princ. 2. colu.) Alex. de Imol. in conſil. 30. incip. Ponderatis narratis in themate. (mihi ſin. colum.) verſic. quæ ad ſep. dubium. in 3. colu.* Vbi dicit in ſpecie, quod ad executionem faciendam in aliqua ſpecie pro quantitate debita, non poſſit fieri executio, non vocata parte, etiam nominatim, quando eſt certa. *per d. l. Meminerint*, etiam ſi de fauore publico agatur. *per l. 2. C. ſi propter*
5 *publicas penſitationes*, ſubinferens: Et ideo non rite neque recte facta executio, debet retractari. *l. ſi cum nulla. ff. de re iud. & l. 1. C. de execut. rei iud.* Et eandem doctrinam, quando ſcilicet executio eſt facienda in alia re, quam in qua ſit facta condemnatio, quod ſit neceſſaria citatio partis, tenet mer. Innoc. *in cap. cum ſuper. de ſenten. & re iud. Et etiam Bald. met. & valde notanter & ex intento in d. l. 1. (mihi, in vlt. column.) verſicul. deinde notandum eſt. C. de iuris & fact. ign. Et idem etiam tenet valde eleganter Bald. in l. Tale pactum. §. Qui repudiauit. in repet. (mihi, in 7. column.) verſicul. decimo quæro inter quid in iſta executione pars ſit citanda. ff. de pactis. Et ſic ſecundum omnes Doctor. etiam Innoc. & Bald.* in executione ſententiæ pars debet citari, quando ſcilicet executio non eſt fienda in illa ſpecie ſeu re, in qua facta eſt condemnatio. Sed in terminis noſtris conſtat condemnationem eſſe factam, ad reſtituendam quantitatẽ furto ſubtractam, licet nondum certificatam, & executionem faciendam in aliis rebus, &c. Ideo infert Bartol. *in d. §. in venditione.* Quod ſi quis inuaderet bona, authoritate iudicis, non citata parte, puniretur pœna d. l. *Meminerint*,
4 Vbi idem dicit Barto. Imo videtur quod in executione ſententiæ, indiſtinctè, ſiue executio ſit facienda in alia re, quam in qua eſt facta condemnatio, ſiue in eadem re, in qua eſt facta condemnatio, requiratur citatio partis aduerſæ, *tenet Petrus de Bel. Pert. & poſt eum Cyn. in d. l. ab exſecutione. in 1. quæſt. C. quorum appell. non recip.*

Et quod quando ſcilicet condemnatio eſt facta in vna certa re ſiue ſpecie, & in illa etiam re ſit facienda exſecutio, tamen adhuc pars debeat citari, tenet in ſpecie contra Bar. in hoc membro Ioan. de Imol. ſupra omnes Modernos eximius (vt atteſtatur de eo D. Iaſon. *in repet. l. de quibus. ff. de legibus*). *in dict. §. in venditione. (mihi, in 3. colum.) verſicul. Extra gloſſ. adde dictis Bartol.* Nam etiam iſto caſu ſecundum eum militat ratio, quare ſcilicet neceſſaria ſit citatio partis in aliis caſibus ſeu membris Bartoli, quando ſcilicet executio eſt fienda in alia re, quam in qua eſt facta condemnatio: cum etiam iſto caſu pars poſſet lædi, ſi non vocaretur, propter exceptiones, quas poſſet opponere. Nam ſaltem poſſit opponere exceptionem nullitatis, vel ratione incompetentiæ, vel ratione defectus mandati. l. *Licet. C. de pact. & l. fin. & per titul. C. ſi à non compe. iu.* vel, quod lata die feriata. *l. fin. C. de ferii.* vel quia lata iuris ordine non ſeruato. *C. de ſentent. & interlo. omn. iud.* inferens ibi. Et ideo verior videtur opinio Cyn. qui tenuit indiſtincte partem debere citari, *in l. ab executore. C. quorum ap. non recip.* Nec obſtat ſecundum eum, quod coram executore, non videatur requiri citatio: per not. per Innocen. *in cap. fin. de præſumptio. & per gloſ. in cle. 1. de offi. deleg.* quia dicit aliud eſſe in executore dato ad prouidendum de beneficio, quo caſu ſicut dans executorem in prouiſione beneficii, non haberet alium citare. *c. Licet Epiſcopo. De præben. 6.* Ita nec ipſe executor, qui fingitur vice committẽtis. Et aliud in executore ſententiæ, cum & ipſemet ſententiam in executione ſententiæ habeat adhibere cauſæ cognitionem. *vt not. gloſſ. communiter approb. in l. in cauſæ in princip. ff. de minoribus.* ſed ipſe voluit allegare gloſſ. *in l. in cauſæ. in princ. ff eodem tit. de minorib.* & per conſequens partem citare. *d. l. in cauſæ. §. cauſa cognita. ff. de minoribus.* Nec ſecundum eum obſtat *d. l. qui reſtituere.* quia non negat ille text. cauſæ cognitionem adhiberi debere in executione ſententiæ. Et quod debeat intelligi illa l. cauſæ ſcilicet cognitione præcedente, ſubiungit, quod propter opiniones tutius ſit facere partem citari. Et pro illa opinione Alexan. de Imol. *in d. §. in venditione. (mihi, in vlt. riga. 9. colum.) cui prin. c ſequ.* adducit: Quia in executione requiritur cauſæ cognitio, ſecundum veram opinionem. *vt not. gloſſ. in d. l. intra vtile. & patet in d. l. in cauſæ.* Præterea etiam in notariis requiritur citatio, ſecundum magis communem ſententiam, *vt nota. gloſſ. in c. ad noſtram. l. 3. de iureiur.* Et Innoc. *in c. tua. de cohabit. cler. & mulier. & in cap. cum ſit Romana. de Appella. cum ſimili.* ſubiungens, quod illa opinio in puncto iuris videatur ſibi verior, etiam quando executio fit in eadem re, in qua facta eſt condemnatio per prædicta. Pro qua dicit bene facere tex. in d. l. *Meminerint.* & quod illi textui non videatur reſponſum. Item tenet D. Iaſ. *ibi. (mihi, in 2. column.) verſic. antequam veniam ad gloſſ. per ſupra dicta*, ſubiungens, quod iſta opinio ſit de iure verior, quamuis opinio Bartol. ſit communior. Imo ſtante opinione Bartol. pro vera, videlicet, quod quando executio eſſet fienda in eadem re, in qua facta fuit condemnatio, quod tunc non requireretur citatio partis: adhuc tamen in terminis noſtris, ſi executio eſſet fienda in eadem re, in qua facta fuit condemnatio, ſicut tamen non eſt fienda, requireretur citatio partis: quia dicta opinio Bart. fallit, quando nõ iudex, qui condemnauit, ſed eius ſucceſſor vel alius vult exequi. Quia tunc ſemper requiritur citatio. *ſecundum not. per Bald. in l. Ordo. C. de execut. rei iud. & in d. §. Si prouocauit. & Angel. in d. l. 1. C. de iuris & fact. igno. alleg. in argum. l. edictum. ff. de iud.* Quia coram iſto iudice & exequente, parte non præſente, nõ liquet de cauſa, ſed coram eo qui iudicauit. *Ref. & ſeq. Alexand. de Imol. in d. §. in venditione. (mihi, in 10. col.) verſic. tertio limita.* Sed de hoc non eſt hic inſiſtendum, cum, vt ad ſenſum apparet, exſecutio in propoſito noſtro non ſit facienda in illa re ſiue quantitate, in qua facta eſt condemnatio, ſed in aliis rebus, quo ſcilicet caſu ſecundum omnes, vt ſupra adductum eſt, in executione ſententiæ requiritur citatio partis, alias executio diceretur non rite neque legitime

facta, & ab ea appellari poſſet, *ſecundum Bart & legiſt. in d. §. in venditione.* Ex quibus iam concluſiue infertur, quod hæredibus & filiis Hauſonis N. ſint dandi tutores, & quod huiuſmodi tutores in executione ſententiæ latæ, vom landgericht zum G. quæ eſſet fienda in bonis relictis ab ipſo H.S. omnino citandi ſint, &c. Nec obſtat *l. ſi vt proponis. C. de executio. rei iud.* vbi dicitur, quod executor ſententiæ non pronunciat, quia loquitur ibi in executore, id eſt in nuncio, & non in iudice exequente, *vt declarant ibi gloſſ. & legiſtæ.*

Item & ſecundo eſt ſciendum, quod text. in d. l. *à diuo Pio, in ſæpe all. §. in venditione. ff. de re iud.* ponit ordinem quem
6 Iudex in exequutione ſententiæ ſeruare debet. Primo quod debeant capi bona mobilia condemnati loco pignoris, & diſtrahi ſiue vendi. Et ſi illorum precium non ſufficiat debito, vt ſecundo capiantur immobilia, & etiam diſtrahantur. Et ſi illorum precium adhuc nõ ſufficiat, perueniendum eſſe ad nomina debitorum. Et ibi omnes Doct. volunt, quod pignora demum capiantur in executione ſententiæ, elapſo tempore quadrimeſtri, dato miſerationis gratia ad ſoluendum, *iuxta l f. C. de vſu. rei iud.* Et poſtquam fuerit elapſum huiuſmodi tempus quadrimeſtre, ſi poſtea capiãtur pignora pro executione ſententiæ, debeat adhuc expectare creditor per duos menſes, antequam illa pignora vendantur, an interim debitor ſoluat debitum *per tex. ad lit. & ibi legiſt in l. debitoribus. ff. de re iud.* Et iſtud tempus duorũ menſium in hoc non reperitur hodie immutatum, *ſec. Bart. & alios ibi. & in d. §. in vendit.* Nec prædictis obſtat text. *in l. Magis puto. § non paſſim, in verſ. ibi quærere ergo debet,* vbi eſt text. notab. quod pro pupillo primum deueniendum ſit ad nomina debitorum. *ff. de reb. eorum. &c.* Et ſic videtur, quod quando executio eſt fienda contra pupillum, ſicut in terminis noſtris, non habeat locũ ordo, de quo in d. *§. in venditione.* Quia Bartol. in d. *§. in vendit. in 2. opp.* reſpondet ad hanc l. dicens, quod text. d. *§. in venditione,* loquatur in executione ſententiæ, quæ ſtatim debet fieri, nec debeat eligi via qua retardetur *§. ſed ſi emptor, in d. l. à diuo Pio.* Et addit quod l. contraria loquatur, quando fit venditio ad petitionem ipſius pupilli: quia tunc primum ad nomina debitorum perueniendum eſſe, cum interſit eius ſic fieri. Idem dicit Baldus *in d. §. non paſſim.* quod ordo ibi traditus non ſeruetur in executione ſententiæ. *Et idem antea expreſſe tenuit Cyn. in Auth. hoc ius porrectum, in 1. quæſt. C. de ſacroſan. Eccle.* Idem & tertio eſt ſciendum, quod ſi in executione ſententiæ poſt lapſum temporis quadrimeſtris capiantur bona cõdemnati pro pignore, iuxta formam præſcriptam. *in d. §. in vendit.* & poſtea lapſis duo-
7 bus menſibus à tempore captorum pignorum non reperiatur idoneus emptor, factis ſcilicet ſubhaſtationibus, ipſa pignora adiudicari debent creditori pro debito inſolutum. *d. l. A diuo Pio. §. ſi pignora, & ibi legiſt. & d. l. Ordo, vbi Bartol. & Doct. C. de exec. rei iud.* Et licet text. *in d. §. ſi pignora,* ibi ſcilicet, vtique ea quantitate quæ debetur, velle videatur, quod quando pignora capta in executione ſententiæ ſiue iudicati non reperiant emptorem idoneum, ſcilicet pro iuſto precio, quod iudex poſſit expreſſe ea adiudicare creditori pro toto debito, etiam creditore inuito, licet minus valeant quam ſit debitum, ita quod creditor aliud petere non poſſit, *prout expreſſe tenet gloſſ 1. in d. l Ordo. & ibi Bart.* tamen Raph. Cum. *in d. §. ſi pignora,* dicit durum videri, quod creditor inuitus & contradicens cogatur acceptare pignus captum pro toto ſuo credito, quod minus valet, per hoc quod emptorem non reperiat. Nam ſecundum eum, ſi creditor petat ſibi dari inſolutum pro iuſto precio, debet hoc fieri per l. fin. *C. de iure dom. impet.* Et iudices de conſuetudine iſtud faciunt, & dicit gloſ. no. *in d. §. Si pignora. in verb. contentus. ibi ſcilicet: Secus ſi Iudex pro certa quantitate det, vt videmus quotidie fieri.* ſubiungens ibi gloſſ. Eſt ergo tutius victori emere vt quilibet, quam ſic inſolutum accipere, & iſtam ſecundam opinionem tenent in effectu not. Io. de Imol. & d. Alexan. Et ſubiungit ibi D. *Iaſ. in fin.* quod iſta ſecunda opinio ſit æquior & tutior.

Ex quibus iam concluſiue infertur, ſi pignora capta adiudicentur creditori, & factis pluribus ſubhaſtationibus, non reperiatur idoneus emptor, nec ipſe creditor emat pro iuſto precio, quod tamen poſſet, ſi alius non inueniebatur, *iuxta l. 2. C. ſi in cau. iudica. & gloſſ. in d. verb. contentus.* & minus valeant pignora quam debitum, quod creditor poſſit reſiduum petere. Et ex eadẽ æquitate infertur, quod ſi pignora capta plus valeant, quam debitum, quod creditor teneatur reſiduum reſtituere debitori.

THEMA CONSILII XX.

Diſpoſitio patris, ſi fiat per modum contractus, vt in contractu ſponſalitio, de bonis ſuis poſt mortem in liberos ſuos inæqualiter diuidendis, quatenus valeat, &c.

SVMMARIA.

1 *Iure prohibitum eſt hæreditatem dare in actibus inter viuos, &c.*
2 *Patri de iure eſt permiſſum qualitercunque, ſiue per Codicillos, ſiue per Epiſtolam, ſiue conuentionem bona ſua inter liberos diuidere & voluntatem ſuam declarare, ſecundum quam liberi ſuccedant.*
3 *Lex in dubio vult æqualitatem ſeruari inter liberos.*
4 *Pater tamen poteſt inæqualiter bona ſua diuidere vſque ad legitimam.*
5 *Legitima filiorum quæ ſit.*
6 *Supplementum legitimæ poteſt peti, non obſtante renunciatione.*
7 *Quando pater aſſignauit filiæ certa bona, nomine dotis vel legitimæ, illis ſibi ſolutis nõ poteſt petere à fratribus inuentarium: ſed allegans ſibi plus deberi pro legitima, tenetur probare plus fuiſſe in ſubſtantia defuncti.*
8 *Præſumptio eſt pro patre, quod legitimã dotem filiæ aſſignauerit.*
9 *Dos ſuccedit loco legitimæ.*
10 *Præſumptio iuris dicitur liquidiſſima probatio.*

CONSILIVM XX.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Pro maiori veritate opponitur primo, quod in dicto contractu ſponſalitio pater non poterit ordinare de hæreditate ſua inter liberos ſuos diuidẽda. Quia actus contrahendi & actus teſtandi inter ſe realiter & eſſentialiter differunt. *l. Verbo geſſerunt. ff. de verbor. ſignific.* Ideo iure prohibitum eſt, hæreditatem in actib. inter viuos dari *l. hereditas. C. de pactis conuen.* quod procedere etiam videtur in patre reſpectu liberorum. *l. pa-* 1
ctum quod dotali. C. de pactis. vbi dicitur, quod pactum, per quod pater in inſtrumento dotali promiſit filiam ſuam æqualiter inſtituere cum fratre, non valeat, licet alias teſtamentum imperfectum ratione ſolennitatis valeat inter liberos. *l. hac conſultiſſima. § ex imperfecto. C. de teſtamen.* Item quod virtute prędictę ordinationis filius defuncti non poſſit ſe tueri aduerſus ſororem eius, ſiue maritum eiuſdem, petentem ſuam virilem, &c. Cum talem ordinationẽ pater manu propria non ſcripſerit, nec ipſe nec liberi eius ſubſcripſerunt, videtur aperte probari per Auth. *ſi modo. C. famil. herciſ. & Authent. quod ſine. C. de teſt. & in corpore vnde ſumitur, &c.* tamen iſtis & omnibus aliis

non

non obſtantibus, contrariam partem, ſcilicet, quod dicta ordinatio de iure valuerit & valeat, arbitror veriorem, per text. *ad literam in l. fin. Cod. fam. hercis.* Vbi patri per-
4 mittitur qualitercunq; ſiue per teſtamentũ, ſiue per codicillos, ſiue per epiſtolam, ſiue cõuentionem declarare ſuam voluntatem, vt ſecundum eam liberi ſuccedant. Et pro hoc facit elegans deciſio Bart *in l. tale pactum. §. fin. per text. ibi ff de pact.* ibi ſcilicet in fratrem ſuum ſupremum iudicium contuliſſe videtur, quod ſcilicet, ſi quis in cõtractibus vel actibus inter viuos nominat aliquẽ hæredem ſuum, videatur in eum contuliſſe ſupremum iudicium, quod cum effectu procedit ſecundum eum inter liberos. *arg. d. §. ex imperfecto. & Auth. Item ſi quis. Cod. de natur. libe.* Et illa deciſio Barr. quo ad liberos, eſt ſine dubio. *per d. l. fin. Cod fa. her. ſec. Alex. de Imo. in c. licet. C. de pact. & ibi D. Iaſ. Lud. Ro. in Auth. ſimiliter. C. ad l. Falci.* An autẽ dicta deciſio Bart. procedat etiam in pia cauſa, eſt magnum dubium inter dd. ll. Sed de hoc nihil ad propoſitum, per quæ iam patet reſponſio ad in cõtrarium adducta, cum huiuſmodi diſpoſitio etiam inter viuos facta à patre inter liberos, in qua vltimam ſuam voluntatem declarat, &c. habeat vim vltimi iudicii. *d. l. fi.* Per quã etiam Alex. de Imo. *in d. l. pact. quod dotali. ante fin. ibi ſcilicet in tex. ibi nec liberam.* notabiliter decidit, quod ſi pater in terminis d. l. *pact. quod dotali.* poſt pactum nullũ fecerit teſtamẽtum, quod tale pactũ habeat vires ſupremi iudicii: quia licet tale pactum inter liberos, quantum ad auferendam patri liberam facultatem teſtãdi, non valeat, tamen alio teſtamẽto poſtea nõ addito, debet valere in vim vltimi iudicii, ſicut etiam in milite. *d. l. licet.* Nec obſtãt dd. Auth. quia loquũtur quando pater in ſcriptis teſtatus eſt inter liberos ſine teſtib. *vt per gl. in d. Auth. quod ſine & ibi Legiſtæ.* Dicta autem ordinatio & ſcriptura eſt facta in præſentia teſtium & roborata per ſigna duorum teſtium, & ita conſtat, quod illa fuerit voluntas vltima patris, de bonis ſuis inter liberos ſuos diuidendis, Ergo, &c. Nec refert, quod plus ordinauerit filio eius in dicta ordinatione ſiue contractu, qui habet vim
5 vltimæ volũtatis, quam filiabus ſuis. Nam licet in dubio lex velit æqualitatem ſeruari inter liberos. *l. vt liberis. & ibi Bald. Cod. de collat. Bald. in Auth. ex teſta. in 1. nota. C. eod.* tamen pater vel mater habent liberam facultatẽ diuidendi bona ſua etiam inæqualiter inter liberos, dũmodo vnicuiq; relinquant legitimam, *per text. ad literam in l. parentibus. in 1. reſponſ. Cod. de inoffi. teſt. l. hac edictali. §. 1. ibi. ſin vero non æquis portionib. Cod. de ſecun. nup. §. 1. in Auth. de nup. col. 4.* Et dicit Paul. de Caſt. *in d. l. Parentib. in prin.* Nota primo contra errorem vulgarium maxime mulierum, vel eorum, qui credunt, quod pater vel mater non poſſint plus relinquere vni filio, quam alteri, dicendo, quod non debeat eſſe Baſtardus plus vnus quam alter. Nam inquit, quod pater vel mater non teneantur eos facere æquales, ſi plus vnũ diligant, quam alterum, licet teneantur eis relinquere integram legitimam, &c. quod dico ego maxime procedere in filiis, reſpectu filiarum. Nam per filios conſeruatur agnatio. *Inſtit. in prin. de legit. agna. ſuc.* Et legitima filiorum, quæ olim erat quadrans, hodie eſt triens, ſi ſunt quatuor vel pauciores, ſi vero plures, ſemis. §. 1. *in Auth. de triente & ſemiſſe. coll. 3. Auth. nouiſſima. Cod. de inoff. teſt.* & eſt triens, ſcilicet, portionis debitæ ab inteſtato. *d. l. Parentib. & declarant glo. 1. & 2. in d. Auth. nouiſſima.* quæ ſcilicet legitima deducto ære alieno debetur. *l. Papinianus. §. quarta. ff de inoffi. teſtam.* & ita dicitur hodie triens non hæreditatis, ſed bonorum, cum bona dicantur deducto ære alieno. *l. ſubſignatum. §. bona ff. de verb. ſign.* Item explorati iuris eſt, quod hodie filius vel filia, cui à patre vel matre minus legitima relictũ eſt, nõ poteſt teſtamentũ per querelam inofficioſi teſtamenti impugnare, prout olim poterat, ſed agere debet ad ſupplementum legitimæ. *l. omnimodo. Cod. de inoffi. teſtam.* & quod ſi filius talis vel filia, cui minus legitima relictũ eſt, acceptet illud poſt mortem patris, & fecerit quietationem generalem hæredibus, per hoc non excluditur à 6
iure petendi ſupplementum legitimæ, niſi huic iuri petendi ſcilicet ſupplementum legitimæ, expreſſe & ſpecifice renunciauerit, *per text. expreſſum in l. ſi quando. §. generaliter. alias ſina. C. de inoffi. teſtam.* Imo quod plus eſt, ſi pater in tali relicto appoſuerit clauſulam, qui iubet filium eſſe contentum, ita ne poſſit plus habere vel petere occaſione legitimæ, vel alia quacunque ratione, tamen filius ſimpliciter acceptãs, poteſt nihilominus petere ſupplementum legitimæ *per text. notab. in §. Cæterum. in Authen. vt cum de appell. cog. coll. 8.* Quia onus talis clauſulæ de legitima ipſo iure debet reiici. *l. quoniam in priorib. Cod. de inoff. teſtam. & ita etiam tenet Bald. Salyc. Paul. de Caſt. & d. Iaſ. cum concor. per eum adductis, in d. l. ſi quando. §. final.* quem tex. etiam decidit Guil. de Cu. *in l. de his. ff. de tranſactio.* quod in generali renunciatione hæreditatis non intelligatur renunciatum legitimæ, vel iure petendi ſupplementum legitimæ, niſi de ea fiat ſpecialis mẽtio. Et ideo infertur, quod ſi frater aſſignet ſorori feudum pro ſua parte, & ſoror dicat ſe contentam, ac nihil amplius petere promittat, quod tamen adhuc poſſit petere ſupplementum legitimæ, niſi expreſſe fuerit dictum, quod tale ſupplementũ peti non poſſit. *Sequuntur in d. l. de his. Alber. & Roſa. Bald. & Ang. Bald. & Salyc. Paul. de Caſtr. & dom. Iaſ. in d. §. fin. & expreſſe probatur per text. ibi ſcilicet, niſi hoc ſpecialiter, &c.* Modo cum 7
pater in præſentiarum ordinauerit filiabus ſuis de certis ſummis & bonis, quę ipſis ſoluta ſunt à fratre & filio defuncti, ideo actor habens alteram ex dictis filiabus in vxorem, non poteſt nomine eius petere ſibi Inuentariũ exhiberi de bonis ſoceri. *Ad quod bene facit, quod notat Bald. in l. voluntatis. C. de fideicommiſſis.* Quare ſi dictus maritus diceret & allegaret ſocerum ſuum tantam ſubſtantiam reliquiſſe, quod vxor eius per huiuſmodi ducentos florenos, & alia quæ ei ordinata ſunt, non conſecuta eſſet legitimam portionem, ipſe tenetur hoc probare, *argu. l. fin. §. licentiam. la 2. Cod. de iure deliberand.* Item præſumptio 8
eſt, quod pater in dicta ordinatione ſufficienter & congrue, attentis ſcilicet facultatibus ſuis, & qualitate perſonarum ipſarum filiarum, prouiderit filiab. ſuis de dote, & ita de legitima, *iuxta l. quæro. ff. de iure dot. l. ſi filia. ff. de legat. 3. l. cognouimus. C. de hæreticis.* Hinc eſt, quod filia dotata à patre non poteſt dicere ſe incongrue dotatam, nec conqueri de modicitate, propter præſumptionem, quæ eſt pro patre. Quia iuris præſumptione, pater melius quam alius conſilium capit pro ſuis liberis. *l. nec in ea Cod. de adult.* Nec filius meliorem amicum inuenire poteſt quam patrem *l. quidam. cum gl. ff. de hæred. inſtit.* Et ideo quod ſibi competens viſum fuerit pro filia, non debet alteri videri incompetens *arg. l. Si furi. ö puberi. in ſinibi.* Ne quem pater vero conſilio prodigum crediderit, eum magiſtratus propter aliquod forte ſuum vitium idoneum putauerit. *ff. de cura. furio.* Nec argui poteſt ab aliquo, cum nullus amor vincat paternum. *l. fi. in prin. Cod. de curatore furio.* Imo pater plus diligit liberos quam ſeipſum, *iuxta l. iſti quidem. ff. quod met. cauſ. & l. 3. §. Videri autem. ff. de bonis eo. &c.* Niſi ex magno exceſſu appareat contrarium, ita valde notabili. decidit Paul. de Caſtr. *in conſil. 111. incipien. Super primo quæſito dicendum videtur.* refert & ſequitur illuſtris Alexander de Imol. *in conſil. 33. incipienti. Videtur ſuper dicto quæſito anno fin. in verſicul. Tamen quo ad caſum noſtrum, in quarto volumine.* Ex quibus euidenter infertur, quod præſumptio iuris fuerit pro dicto patre,

quod ſufficienter & congrue prouiderit filiabus ſuis de
9 dote,& per conſequens, de earum legitima. Cum dos
ſuccedat loco legitimæ, *ſecundum Bart. in leg. Titio centum. §. Titio genero. ff. de cond. & demonſt. Bald. in leg. Non ſine. Cod. de bonis qua lib.* Ideo dicenti contrarium incumbit onus probandi, cum iuris præſumptio dicatur liquidiſſima probatio. *l. 1. ff. de teſtam. milit. l. ſi tutor. cum gloſſ. final. nota. C. de peric. tutorum.*

THEMA CONSILII XXI.

De iure nouo C. nepotes ſuccedunt auo in ſtirpes, cum Patruis ſuis. Item quod ſucceſſio filiorũ ſit de iure poſitiuo, & non naturali, & ideo poteſt illi per ſtatutum derogari.

SVMMARIA.

1 *Actus legitimi dicuntur, qui ſunt inducti ab aliqua parte iuris ſcripti.*
2 *Aditio hæreditatis eſt actus legitimus.*
3 *Olim per emancipationem abdicabatur à filiis ius ſuccedendi ab inteſtato.*
4 *Filij poſſunt ſe abſtinere ab hæreditate paterna.*

CONSILIVM XXI.

QVod per appellantem allegatur, nepotes, vel neptes ex filio ſuccedere in locum patris ſui præmortui, hoc eſt, in eum gradum, & eam portionem, quam pater illorum eſſet habiturus in bonis aui vel auiæ, pro quo allegatur text. in l. 2. *& ibi per Bald. Cod. de ſuis & legi. hæred. in l. Si donationem. de donatio. inter vir. & vxor. Et Bartol. in l. 1. §. Si ſit nepos. ff. de colla. dotis, &c.* pars appellata non ignorat, & quod nepotes & neptes ſuccedunt de iure ciuili auo. Sed de hoc miratur, quod nullam aliam legem pro hoc inducat, quam d. l. 2. *cum aliis allegat. per eum adductis,* cum in præſenti caſu non ſimus in terminis nec diſpoſitione d. l. 2. Nam ibi deciditur, quod ſi fuerint nepotes ex diuerſis filiis, varii numero, quod ſuccedant auo in ſtirpes, non autem dicitur, quod nepotes vel neptes ſuccedant in locum patris præmortui cum patruis, &c. in hæreditate aui vel auiæ, prout eſt in præſenti caſu. Item d. l. *Si donationem*, non repetitur in titulo allegato per aduerſarium, ſed pars appellata non intendit impugnare veritatem, & ei bene cognitum eſt, quod hodie de nouo iure C. & iure Auth. nepotes vel neptes ex filiis vel filiabus præmortuis ſuccedant auo, &c. in ſtirpem vna cum patruis, auunculis, amitis, & materteris, non per tex. ab aduerſario citatos. *Nam de hoc eſt clarus text. cum ſimilib. in §. Cum filius. Inſtit. de hæred. ab inteſt. venien.* Quod autem pars appellans ex hoc inferre conatur, propterea non potuiſſe induci allegatas conſuetudines excludẽtes nepotes, cum illorum ius fundetur in iure naturali. Nam filius cenſetur pars corporis à patre transfuſa, &c. *per text. in l. Cum ſcimus. in fin. Cod. de agric. & cenſi. lib. 11. &c.* Et quod etiam iure diuino verum ſit, quod filius filii mei, etiam meus filius dicatur, *vt habetur Matth. 1. Liber generationis Ieſu Chriſti, &c.* Et quod iura naturalia ſint immutabilia, &c. Omnino non ſequitur nec probatur, cum clariſſimi iuris ſit, quod ſucceſſio, qua filii primi gradus, qui ſunt in poteſtate patris, & ſui hæredes ſuccedant patri, nõ dicatur iuris naturalis, ſed legitima & ciuilis, & ita iuris poſitiui, licet prima fronte videatur, quod filiis debeatur ſucceſſio de iure naturali, *in Auth. poſt princip. ibi. & natura primo creata, de trien. & ſemiſſ. colum. 3. l. ſcripto. in fin. ibi. liberos, natura ſimul & parentium commune votum. ff. Vnde liberi. l. Cum ratio. in princip.* vbi dicit text. Cum ratio naturalis quaſi lex quædam tacita liberis parentum hæreditatem adiiceret. *ff. de bon. damna. l. Nam etſi parentib. in princip. in verbis ibi, & naturalem erga filios charitatem. ff. de inoffi. teſt. & §. 1. ibi.* tanquam hæc pars ſecundum naturam eis debeatur, *in Auth. de hæred. & Falcid. col. 1.* Sed ea quæ ſunt iure naturali inducta, ſunt immutabilia. Ergo, &c. Ex quibus etiam ſequitur partem appellatricem d. l. *cum ſcimus.* cum aliis impertinẽter allegatis, cum ad ſenſum pateat, quod penitus nihil faciant, adduxiſſe.

Tamen prædictis & omnib. aliis, quæ adduci poſſent, non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, quod etiam ſucceſſio, qua filii in poteſtate & ſui hæredes patri, & eis mortuis, nepotes vel neptes ex ipſis, auo ſuccedunt, dicatur & ſit legitima & ciuilis, & ſic iuris poſitiui, non iuris naturalis. Nam mortuo patrefamilias, eius ſucceſſio ſiue hæreditas inteſtati ex l. 12. tabularum ad ſuos hæredes pertinet, ſcilicet filios, vel nepotes, vel neptes in prima poteſtate exiſtente. per text. *ad literam. in §. 1. Inſt. de hæred. qua ab inteſt. deferun. §. ſin autem.* Vbi tam ab inteſtato, quam ex teſtamẽto ex l. 12. tab. hæredes ſunt. *Inſt. de hæred.*
qual. & diffe. ſed clarũ eſt, quod l. 12. tab. dicatur eſſe pars 1
iuris ciuilis. *l. 1. §. 1. cum ſeq. ff. de orig. iur.* Ergo illa ſucceſſio dicitur eſſe actus legitimus, cum actus legitimi dicãtur, qui ſunt inducti ab aliqua parte iuris ſcripti. *l. Legitima. iuncta gloſſ. ibi, in princip. quæ eſt legitima, id eſt, de iure Ciuili. ff. de pactis. gloſſ. in l. Actus legitimus; ff. de regulis iuris.* Et quod eis hæreditas ab inteſtato debita ſit legitima, id eſt, à lege ciuili inducta, textus eſt *ad literam. in l. 3. §. de illo. ff. pro ſocio l. lege duodecim tabularum, in princip. cum ſimilib. Cod. de le-*
giti. hæred. Et quod aditio hæreditatis ſit actus legiti- 2
mus, eſt textus clarus *in d. l. Actus legitimus. in princip.* Imo de iure ciuili eſt inductum, & non à iure naturæ, quod legitima ſeu actio bonorum paternorum filiæ debeatur. Ita expreſſe determinatur *in cap. Indultam. de regul. iuris. in 6.* allegans ad hoc text. *in d. l. duodecim tabularum. & in §. Si quis autem. in Auth. de hæred. & Falcid.* Nec obſtat prędictis ſi diceretur, quod ante ius ciuile eſſet inuenta ſucceſſio liberorum, &c. Tamen quia à l. 12. tabularum confirmata eſt, dicitur ſucceſſio legitima, & ſic actus legitimus, ſicut etiam ſucceſſio ex teſtamento dicitur legitima, quæ à lege 12. tabularum confirmata. *l. Lege obuenire. ff. de verborum ſignific.* Et tamen conſtat, quod etiam ante ius ciuile fuerit inuenta ſucceſſio ex teſtamento, & in teſtamento Iſaac. *Geneſ. 27. cap. de quo per not. gloſſ. 1. in l. Quotiens. in gloſſ. 1. ff. de hæred. inſtit.* Nec obſtant iura ſupra in contrarium allegata, ſcilicet in d. l. *ſcripto, cum aliis. &c.* Intelligitur enim iure ciuili, id eſt, perſuadente coniunctione naturali, ſicut alias exponitur in l. *Pronunciatio. §. familiæ. in verſic. iure omni. iuncta gloſſ. in verſic. aut natura. ff. de verborum ſignif.* vbi dicit tex. quod natura filii, nepotes vel neptes, & deinceps in poteſtate patrisfamilias ſunt, & tamen clarum eſt, quod patria poteſtas ſit de iure ciuili, & eo iure ſunt de poteſtate patris. *l. Item in poteſtate. cum ſimilib. ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur.* Ideo gloſſ. *in d. §. familiæ. in verb. aut natura.* exponit, *natura*, id eſt, naturali coniunctione interueniente. *Et ſic in ſpecie etiam, per prædicta in propoſito determinat illuſtris Alexand. de Imo. in conſi. 75. incip. Viſis & diligenter perſpectis (mihi, in 2. col.) ver. ſit præmiſſum, per totam col. in 1. volum.* Et etiam pro confirmatione prædictorum, videlicet, quod hæreditas vel legitima, non ſit de iure na-
turali debita liberis, etiam in hæreditate patris vel aui 3
paterni, optime facit, & ineuitabiliter probatur. Nam de iure ciuili. *ff. & C. vſque ad l. Meminimus. Cod. de legit hæred.* filii emancipati reputabantur extranei, & erant penitus incogniti, ita videlicet, quod patri ab inteſtato non ſuccedebant

cedebant eo iure. §. *emancipati. Inſtitu. de hæred. quæ ab inteſt.
def.* §. *emancipatos. Inſtit. de exhæred. liber.* Clariſſimum au-
tem eſt, quod per emancipationem naturæ, & filiationis
ſeu ſanguinis non poterat immutari, & tamen illo anti-
quo iure ciuili filii non admittebantur ab inteſtato ad
hæreditatem ſiue ſucceſſionem patris, ergo de iure na-
turali hæreditas ſiue ſucceſſio patris eis non debetur:
quia ius ciuile contra illud tanquam immutabile ſtatu-
ere non potuiſſet, *per d.* §. *Sed naturalia. Inſtit. de iure naturali
gent. & ciui. per aduerſarium met allegatum. l. Ius autem agna-*
4 *tionis. cum ſimilib. ff. de pactis.* Item filiis ſuis conceſſum eſt
à patre beneficium abſtinendi ab hæreditate paterna. *d.*
§. *ſui, in fin Inſtit. de hæred. qualita. & differ. l. 1. & per tot. titu. Cod.
de repudian. & abſtinen. hæredit.* Quod impoſſibile eſſet, ſi
de iure naturali ſuccederent. Ergo, &c. Et ſic clariſſime
patet, huiuſmodi ſucceſſionem tanquam legitimã eſſe,
& fore de iure ciuili, & eſt ſine omni dubio, multo minꝰ
hæreditas matris vel auiæ iure naturali, ad filias vel ne-
ptes pertinet. Cum mater non habet liberos in poteſta-
te. §. *Cæteri. Inſtit. de hæred. qualita. & differentia.* §. *Fœmina.
Inſtit. de adopt.* Nec habet ſuos hæredes. *l. illud.* §. *ad teſta-
menta.* Vbi dicit tex. ad teſtamentum fœminarum edictũ
contra tabulas bonorum poſſeſſionis nõ pertinet, quia
ſuos hæredes non habent. *ff. de bonor. poſſ. contra tab.* Et id-
eo de iure ciuili 12. tabular. filius vel filia non ſuccedebat
matri, nec contra mater filio ab inteſtato, quia illo iure
ſolum duo hæredes ſuccedebant, ſcilicet ſui hæredes, &
illis non extantibus, proximus agnatus, alias ſtatim ad-
mittebatur Fiſcus, *vt clariſſime patet per text. in* §. *Si plures.
iuncto* §. *placebat. & in princip. ibi, cum ſimilibus inſtitut. de legitima
agnat. ſucceſſ.* Et erant verba illius l. 12. tabularum, ſcilicet
non exiſtente ſuo hærede, proximus agnatus familiam
defuncti habeto. *d. l. Pronunciatio.* §. 1. *ff. de verbor. ſignificat.*
Præterea hæreditas patris extantibus filiis maſculis, de
iure diuino non debebatur filiabus. *Numeri 27. cap.* Vbi
dicitur: Homo cum mortuus fuerit abſque filio, ad fi-
liam eius tranſibit hæreditas, &c. Nec aliquid ad propo-
ſitum facit, quod habetur Matth. 1. Quia non ſequere-
tur, filius filii mei eſt etiam filius meus. Ergo ſucceſſio
mei patris debetur ei iure diuino vel naturali, & ſic luci-
diſſime ſequitur, quod valent, & tenent ciuitatis M.
Weichbild/ & ita eorum ius municipale, & oppidi Z. an-
tiqua & præſcripta, imo inueterata conſuetudo, quod
ſcilicet extantibus filiis vel filiabus, nepotes vel neptes
ex filio prædefuncto non ſuccedant auo. Cum non ſint
neque contra ius naturale, vel diuinum, ſed ſolum ciui-
le, & ſic ius poſitiuum. Ergo, &c.

THEMA CONSILII XXII.

Mulieri pro dote tacite à lege intelliguntur
hypothecata & obligata omnia bona mariti. Et
præfertur omnibus creditoribus habentibus
tacitam hypothecam, etiam anteriorem, & po-
ſterioribus habentibus expreſſam.

SVMMARIA.

1 *Regulariter prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis.*
2 *Fallit in dote, quia mulier ſibi prouidens de hypotheca certorum bonorum mariti, per hoc non excluditur à generali tacita.*
3 *Bona patris ſunt tacite obligata filiis pro hæreditate materna.*
4 *Vtrum l. aſſiduis. habeat locum in dote confeſſata.*
5 *Quid in caſu, quando reliqui creditores etiam non poſſunt probare de actuali numeratione.*

CONSILIVM XXII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter im-
plorato. Præſens conſultatio non videtur habere
multum dubii. Nam indubitanter verum eſt, quod mu-
lier in dote præferatur omnibus creditoribus mariti, et-
iam anterioris temporis, & habentibus tacitam hypo-
thecam, & etiam poſterioribus habentibus expreſſam
hypothecam in bonis mariti eiuſdem, vulgata l. aſſiduis.
Cod qui potiores in pign. hab. §. *fuerat Inſti. de act. & vtrobique per
glo. & Doct.* Nec oppidanis de P. ſuffragari poteſt, quod
cum in contractu ſponſalitio, & ita, im Heyrathsbrieff/
expreſſe & ſpecialiter promiſſum fuerit dictæ viduæ pro-
pter dotem numeratam, in illis ſcilicet verbis, Dargegẽ
will gedachter Thomas F. Jungfrawen Eliſabeth, in ſeinẽ
Dörffern S. vnd B. ſeines einkomens viertehalb Wiſpel
getreid: ꝛc. zu jhrẽ Leib vermachẽ Darauff dañ auch Churf.
G. Leibgedingsbrieff gefolget/ debeat ceſſare diſpoſitio d. 1
l. *aſſiduis.* Cum per expreſſam prouiſionem hominis in-
telligatur & dicatur receſſum à prouiſione legis. *l. fin. ibi,*
& ſi quidem in dotali inſtrumento hypothecæ pro his
nominatim à marito ſcriptæ ſint, his eſſe mulierem ad
cautelam ſuam contentam, ſancimus. *C. de pac. con. tam ſu-
per dote.* Et hoc eſt ſine dubio, quod ſcilicet prouiſio ho-
minis faciat ceſſare prouiſionem legis, quæ ſcilicet pro-
uiſio legis, eſt de lege ſpeciali. *dict. l. fin. Ita eleganter decidit
Cyn. in l. 2. in 6. quæſt. & communiter ſeqq. Doct. Cod. de iure emphy.
Bart. in d. l. fin. in fin.* Sed clarum eſt, quod d. l. *aſſiduis.* ſic ſpe-
cialis prouiſio & priuilegiatiua, priuilegians ſcilicet mu-
lieres dotibus in tacita hypotheca & prælatione, &c. Er-
go videtur, quod per dictam expreſſam prouiſionem jh-
rer Leibzucht in jhres Mañs ſeligen Lehengütern ꝛc intel-
ligatur receſſum à dicta ſpeciali prouiſione. d. l. *aſſiduis,
&c.* Nam. d. l. fi *C. de pact. conuen.* diſponens, quod prouiſio
hominis faciat ceſſare prouiſionem legis, non habet lo-
cum in dote. Quia etiamſi mulier ſibi prouideat de ſpe- 2
ciali hypotheca in certis bonis mariti, non tamen per
hoc præiudicat ſibi in generali hypotheca in omnib. e-
ius bonis. *glo. eſt not. & ſing. in d. l. ſi in verb. contentam. circa ſi ibi,
An idem in dote, quam, vt inquit Salyc. tenent omnes, & multum not.
Bal.* & eſt ratio, quia per pactum non poteſt ius dotis con-
ſtitui deterius. *l. de diu. ff. de pact. do. l. ſi vnus.* § *pactus ne peteret,
quod & in ſpecie. ff. de pact.* Tamen dictæ viduæ tali generali
hypotheca tacita ex diſpoſitione d. l *aſſiduis* nõ obſtante,
præferuntur in bonis defuncti, pro bonis maternis ſibi
expreſſe hypothecatis, eius filii, maxime ſi ab hæredita-
te paterna ſe abſtinuerint. *Per regulam, qui prior tempore, &c.*
Imo generalis hypotheca prioris creditoris præfertur ta-
citę poſterioris, & etiam is, qui habuit cauſam à priore
creditore. *l. Si generaliter. C. qui potio. in pig. habean.* Et vltra il-
lam expreſſam hypothecam habet Laurentius filius eius 3
in bonis patris ſui tacitã hypothecam lege inductã, pro
hæreditate materna. *l. ſi quis prioris. in fi. C. de ſecundis nup. Et hæc
deciſio clare etiam patet per glo. & Doct. in d. l. aſſiduis, &c.*

Et inſuper ſi velit vidua præferri reliquis creditorib.
mariti defuncti, habentibus tacitam anteriorem vel et-
iam expreſſam poſteriorem, quod dos ſit marito actua-
liter adnumerata. Nec ſufficeret probare confeſſionem
numerationis, etiamſi probaretur per publicum inſtru-
mentum. Nam diſpoſitio d. l *aſſiduis.* videlicet, quod mu-
lier in dote præferatur omnib. creditorib. mariti etiam
priorib. niſi priores habeant etiã expreſſam hypothecam
priorem, tacita mulieris, *ſecundum communem opin. gloſ. &
Doct. ibi.* procedit & habet locum, quando dos fuit actua-
liter & realiter data marito. per text. *ad literam. in d. l. aſſi-
duis. ibi, ſi tamen re ipſa fuerint pars: mariti data, per quem tenet ita* 4
expreſſe gloſſ. ibi in verb. datæ. facit l. 1. Cod. de do. cau. non num.

Et licet

Scilicet Bart. in d. l. *aſſiduis.* dicat; quod communiter obſequetur contrarium eius, quod ibi dicit glo. tamen addit, quod idem ſit in dote confeſſata, ſicut in dote verè data, dummodo renunciatum ſit exceptioni dotis non numeratæ, vel tranſactum ſit tempus ad opponendum dictam exceptionem, *iuxta l. fin. cum Auth. ibi poſita. Cod. de dote cau. non nu.* ſubiungens, quod dicitur in dict. l. *aſſiduis cum glo.* quod priuilegium illius legis nō habeat locum in dote confeſſata, debere intelligi virtute exceptionis non numeratæ dotis, quam ſcilicet exceptionem poteſt non tantum maritus, ſed etiam quilibet extraneus, cuius intereſt, opponere, *per l. pen. C. de non num. pec.*

Tamen Ang. Peruſ. Io. de Imo. & communiter Doct. *in l. 1. ff. ſolut. matrimon.* dicunt, quod gl. in d. l. *aſſiduis.* procedat indiſtincte, quando mulier concurrit cum aliis creditoribus, probantibus actualem & veram numerationem, & quod tunc mulier, quæ non habet niſi fictam ex confeſſione & renunciatione, &c. vel ex lapſu tēporis ad opponendam exceptionem numerationis, *iuxta not. in leg. ſi ex cautione. C. de non num. pec.* non præferatur, ſed tales creditores, qui vere numerarunt, ſicut in præſentiarum dicti oppidani, qui poſſunt probare veram numerationē, & prætendunt cauſam oneroſam, præferantur ei. Eandem gloſſ. tenet per pulchra fundamenta Ange. Aret. *in d. §. fuerat. quem ſequitur ibi Dom. Iaſ. in 21. col. verſic. iſta concluſio. cum dict. ob. ſeq.* etiam per multa fundamenta reſpondens ad motiua Bart. *verſic. & maxime quod dico de lapſu temporis.* ad opponendum ſcilicet exceptionem non numeratæ dotis, quia illud procedit, quoad præiudicium mariti vel hæredum eius, vel alterius, qui vna cum marito, vel pro marito eſſet obligatus, *vt expreſſe dicit text. in leg. fin. & Auth. ibi poſita. ibi ſcilicet, ipſi hæredique eius, & clarius in corpore, vnde d. Auth. ſumitur. & d. glo. tenent etiam ibi Io. de Pla. & Nic. de Nea. in dict. §. fuerat. Bald. in l. cum aliquis. Cod. de iure delibera.* Et ſic indiſtincte procedit d. glo. quod ſcilicet, ſi mulier, quæ habet fictam tātum & præſumptā numerationem, virtute cōfeſſionis mariti de dote recepta, ex renunciatione ſcilicet exceptionis dotis non numeratæ, vel ex lapſu temporis ad opponendam, &c. concurrat cum aliis creditoribus mariti probantib. de vera & actuali numeratione, & prætendentibus cauſam oneroſam, non præfertur eis; ſecus ſi alii creditores etiā non probarent de vera & actuali numeratione, quia tūc mulier eſſet ei præferenda, etiamſi non probaret de vera numeratione, ſed ficta vel præſumpta, quia cū iſto caſu mulier & alii creditores pariformiter niterentur ex confeſſione mariti. præferenda eſſet mulier, quæ eſt magis fauorabilis, & in illis terminis poteſt ſaluari opinio Bart. in d. l. *aſſiduis, & ſecundum Ang. Peruſ. & communiter Doct. in dict. l. 1. ff. ſolut. matr. & Bal. in d. l. aſſiduis.* Ex quibus ſequitur concluſiue, niſi in præſentiarum relicta Thomæ Freib ꝓbet de vera & actuali numeratione dotis, non eſſet præferenda dictis oppidanis de Prietz. qui poſſunt per literas & ſcripturam mariti eiuſdem viduæ de vera & actuali numeratione 150. flor. probare, &c.

THEMA CONSILII XXIII.

Conceſſum eſt cuidam Feudum pro ſe & filiis, &c. Qui deceſſit duobus filiis & filiab. poſt ſe relictis, ex quibus cum vna cuidam nobili nuptui traderetur, in pacto dotali illud Feudum certis quibuſdam conditionibus eius marito eſt traditum & aſſignatum, à quo illuſtr. Principes N. Feudi illius domini directi & conceſſores, numerata certa quadam ſumma pecuniæ, receperunt illud feudū, prout N. pro ſe & hæredibus, à ſuis illuſtr. domi. erat conceſſum. Quod vtrum in præiudicium hæredum minoris ætatis exiſtentium, fieri de iure potuerit, dubitatur. Et reſpondetur; Quod non.

SVMMARIA.

1 *Tenor inueſtituræ attendendus, nam omni naturæ Feudorum derogat.*
2 *Filius ſuccedendo patri in Feudo, Feudum non acquirit, ſed iam acquiſitum capit.*
3 *Recipiens Feudum ſimpliciter, non facta mentione hæredum, tamen intelligitur recipere pro ſe & hæredibus maſculis.*
4 *Intelligitur quis ſibi & ſuis liberis etiamſi ab initio de liberis non ſperauerit, prouidere voluiſſe.*
5 *Feudum vtrum poſſit dari in dotem.*
6 *Dos dicitur proprium patrimonium filiæ.*

CONSILIVM XXIII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Quod illuſtres Principes N. illud Feudū,
de quo in themate ponitur, ad ſe reuocare non poſſint,
breuibus oſtenditur. Nam ante omnia tenor inueſtitu-
ræ attendendus eſt. *c. 1. in fi. cum ſimili. de duobus fratribus à ca-*
pit. inueſt. Imo tenor inueſtituræ derogat omni Feudo- 1
rum naturæ, *vt eſt text. egregius ibi in fin. ibi ſcilicet, propter te-*
norem inueſtituræ. Filii ergo Hauſonis de B. ſuccedendo ei
tanquam patri, huiuſmodi Feudum proprie loquendo
non acquiſierunt, ſed iam quæſitum, ſcilicet vigore di- 2
ctæ inueſtituræ, ceperunt, cum filius, ſuccedendo patri
in Feudo; proprie non acquirat Feudum, ſed iam quæ-
ſitum capit. *gloſſ. eſt ſingularis & approbata in cap. fin. in gloſſ. fin.*
in fin. de cognit. Feud. Imo quando quis recepit Feudum ſim- 3
pliciter, nulla penitus facta mentione de hæredibus in
inueſtitura, tamen intelligitur recipere pro ſe & filiis
ſuis maſculis. *ſecundum gloſſ. nota. in cap. 1. in gloſſ. magna ibi. &*
hoc verum. Quod ibi ſequuntur Andr. de Iſer. Bald. & Alphar. Quibus
mod. feud. conſtitui poteſt. Vnuſquiſque enim ſibi & ſuis hæ- 4
redibus videtur proſpexiſſe, *dicit text. in d. cap. 1. de duobus fra-*
tribus à capit. inueſtit. Et procedit hoc etiamſi à principio
de liberis quis non ſperauerit. *text. ſing. in l. tale pactum. §.*
fin. & ibi opt. gloſſ. ff. de pact. Quare filiis maſculis Hauſonis
de B. nihil penitus præiudicii eſt, quod ſæpe præfatum
Feudum fuerit in perſona patris eorum primi parentis
nouum, maxime cum acquiſierit pro ſe & ſuis hæredi-
bus. *cap. 1. cum vulgar. de Feud. ſucceſſ.* & licet fuerit in perſona
patris nouum Feudum, tamen in filiis eſt paternum. *c. 1.*
in ℣ paternum autem. de natu. ſucceſſ. Feud.

Nec poterit filiis impuberibus Hauſonis de B. vllum
præiudicium generare, etiamſi tale feudum à Theodo-
rico & Conrado de B. pro dote filiæ Hauſonis eius ma-
rito Hauſo. P. eſſet obligatum & hypothecatum.

Nam licet in hoc paſſu, an ſcilicet Feudum poſſit da- 5
ri in dotem, ſit magna varietas Doctorum, & licet gloſſ.
iuris ciuilis, *ſcilicet in cap. 1. Qualiter Feud. olim alien. pote. & in*
titul. de prohi. feud. aliena. per Frideri. in princ. teneant indiſtin-
cte patrem non poſſe dare Feudum in dotem filiæ, niſi
domino conſentiente, & ſit text. rotundus *in §. donare. ibi,*
vel in dotem pro filia dare. dict. tit. qualiter olim feud. &c. tamen
verius de iure arbitramur, quod feudum licite in do-
tem, vſque ad tempus Feudatarii dari poſſit, *per text. in cap.*
nuper. iuncta gloſſ. 1. & in verb. quo ad vixit. & ibi expreſſe Inno.
Extra, de donatio. inter virum & vxo. & gloſſ. in cap. 2. de feu. & idem
tenent in d. cap. nuper Hoſtien. Ioan. And. D. Florian. Antho. de But.
Panorm. & Ioan. de Imo. Idem tenet Ioan. Ardez, maximus Feudi-
ſta, in tit. quib. mod. feud. amit. ſuper Rubri. Et in hanc ſenten-
tiam vi-

Quam videtur etiam inclinare *Cyn. in l. volunt.as in ratione ſui. (mihi, in 2. col.). ver. quarto quæro iuxta promiſſa.* vbi concludit, quod res alias prohibita alienari, poſſit tamen in dotem dari, ſi aliunde filia dotari non poteſt. *C. de fideicom.* Nec obſtat d. c. *donare.* vbi expreſſe textus prohibet patri feudum filiæ in dotem date. Quia ille text. limitatur & declaratur, ſecundum Ioan. de Imol. *in d. c. 2. de Feud. (mihi, in 2. colum.) verſicul. in eadem glo. in fin. per dict. cap. nuper.* ſcilicet q; ibi dicitur, Feudum non poſſe in dotem dari, intelligi vltra vitam Vaſalli, ſecus ſi dicatur ad vitam Vaſalli. *d. c. nuper.* Et illam opinionem, quæ mihi videtur etiam magis communis, in dubio credo veriorem, quando ſcilicet domino Feudi non ſubtrahitur ſeruitium: propterea; licet Bald. & Alua. *in d. c. donare.* poſt Iacob. de Belui. & Nic. de Neap. teneant contrarium, tamen non reſpondent ad d. c. *nuper.* Nec valeret reſponſio, ſi diceretur, quod in materia Feudali ſtandum ſit iuribus conſuetudinariis Feudorum, & non iuri communi. Vbi contra cõſuetudines Feudorum decideretur. Nam reſpondeo; quod text. in ſæpe allegato *c. donare*, loquatur de perpetua alienatione, & ita in tertio caſu; in quantum loquitur de dote, quãdo ſcilicet in dotem datur filiæ feudum,
6 vt perpetuo apud eam vel eius hæredes maneat, quia dos data filiæ vel mulieri, dicitur proprie patrimonium filiæ. *l. Theopompus Philadelphus. ff. de dote prælega.* ſecus quando Feudum ſolum ad tempus in dotem datur, ſicut in præſentiarum datum fuit, quo caſu non dicitur patrimonium filiæ, & ideo ſecundum Ioan. de Imol. Vbi ſupra, tunc obtinet locum d. c. *nuper.* Quod confirmatur etiam ineuitabili ratione. Nam cum iſte caſus, ſcilicet, quando Feudum datur in dotem ad vitam Feudatarii, vel ad tẽpus tantum, nõ reperiatur expreſſe deciſus in iure Feudorum: Ergo ſtandum eſt in hoc deciſioni iuris cõmunis, ita diſponenti *d. c. nup. ſecundum vulgatam theoricam traditam à glo. in cap. 1. in glo. 2. communiter approbatam de cog. feud.* Imo ſi à patruis filiorum Ioann. de B. contra iuris prohibitionem, & illicite, in ſæpedictis Feudalibus dos fuiſſet conſtituta (cuius tamen contrariũ iam clariſſime oſtenſum eſt) ita filii dicti de rigore iuris iure Feudali propterea priuari potuiſſent. Tamen eſſent tanquam enormiter læſi, ſaltem reipſa, ex hoc aduerſus huiuſmodi læſionem in integrum reſtituendi, *vt l. minoribus. & per to. tit. Cod. de in integ. reſtit. ff. eo. per tot. titu.* Quare euidenter ſequitur præfatos illuſtres Principes & Duces M. recepta iterum ſumma, Ioanni P. à celſitudinibus eorundem ſoluta, de iure fore & eſſe ad reſtituendum dicta bona Feudalia ipſis filiis Ioannis de B. ſine omni dilatione, obſtrictos, &c.

THEMA CONSILII XXIV.

1 In bonis allodialibus & hæreditariis, filii pariter cum filiabus, cognatæ cum agnatis, excluſa ſexus differentia, in ſucceſſionibus ab inteſtato admittuntur.

2 Si nobilis habens multa Feuda, decedit relictis filiis & filiabus, quæ æqualiter bonis hæreditariis cum fratribus diuiſis ſecundum conditionis & qualitatis ſtatus, non retinerent ſufficientem portionem pro dote & alimentis, tenentur fratres ex bonis Feudalibus tantum ſupplere, vt pro qualitate bonorum, conditione & qualitate ſtatus, commode ſuſtentati & dotari queant.

3 Vxori ex bonis mariti non debetur aliquid præter reſtitutionem dotis, de Iure communi, niſi illi ſpecialiter ſit p pactum dotale, vel alias à marito, vel ſtatuto aliquo loci aut conſuetudinis, prouiſum.

SVMMARIA.

1 *Frater tenetur dotare ſororem inopem, natam ex eodem patre.*
2 *Frater tenetur alere fratrem inopem.*
3 *Quomodo & quando vxor ſuccedat viro.*
4 *Soluto matrimonio dos redit ad vxorem.*
5 *Niſi per pactum ſit prouiſum mulieri de victilitio vel vſufructu in bonis mariti, tunc illud ſuccedit loco dotis, & nihil amplius debetur, niſi ratione conſuetudinis vel ſtatuti loci plus debeatur.*
6 *Iura mandant ſeruari ſtatuta & conſuetudines, & ſecundum eas iudicari.*
7 *Bona parapbernalia vxor poteſt quandocunq; repetere.*

CONSILIVM XXIV.

Chriſti Ieſu Dõni noſtri auxilio ſuppliciter implorato. Quod prædictæ deciſiões & reſponſiones ſint iuri cõmuni conſonæ, eſt ſine omni dubio. Et prima breuiter patet, cum de iure communi filii maſculi, & filiæ fœminæ æqualiter ſuccedant patri, & qui aliter diſponunt, ſunt accuſatores naturæ. *l. Maximum vitium, C. de lib. prat. & exhar.* Et hodie de iure nouiſſ. *Auth. in ſucceſſio. ab inteſta.* liberi eiuſdem gradus æqualiter ſuccedunt patri ſine parenti, non diſtinguendo ſexus vel iura poteſtatis, ſed ſola cauſa naturæ inſpecta. §. 1. *in Auth. de heredita. ab inteſt. ven. ient. colum. 9. Auth. in ſucceſſ. Cod. de ſuis & leg.* Idem eſt in ſucceſſione collateralium, ceſſantibus, deſcendentib. & aſcendentibus, ſcilicet quod æqualiter ſuccedant ab inteſtato, fratre præmortuo, fratres & ſorores, differentia ſexus ceſſante. §. *Reliquum. in d. Auth. de hæred. ab inteſtat. veni. in §. 1. in Auth. vt fratrum filii colum. 9. Auth. ceſſante. C. de legit. hære.* Quod autem ſecunda pars primæ reſponſionis ſit æqua, eſt etiam ſine omni dubio, vnde ſi quis deceſ- 1 ſiſſet inteſtatus, relictis magnis bonis feudalib. & paruis hæreditariis, & filio cum filia, ſi filius & filia inter ſe huiuſmodi bona paterna hæreditaria diuiderent, & filia ex huiuſmodi bonis paternis hæreditariis poſſet congrue, pro ſtatu & conditione perſonæ ſuæ ſuſtentari vel dotari, tũc filius, ſaltem ex officio Iudicis ad hoc implorato, teneretur filiæ, & ita ſorori ſuæ, de congrua ſuſtentatione vel dote prouidere. Cum frater diues ſororem inopem ex eodem patre natam dotare teneatur. *l. Cum plures. § penult. ibi ſcilicet. Sed non dabit dotem ſorori pupilli, alio patre nata, & ibi glo. in verb. alio patre. in fine. ibi, vel poteſt dici. Et ibi Bartol. de admin. tut.* Et probatur etiam per text. *in l. Quæ filium. §. Quæſitum. ff. vbi pupil. educa. vel mora. deb.* per quem text. notat ibi glo. *in verb. aliunde.* quod frater teneatur ale- 2 re fratrem inopem. *gloſſ. final. in l. Non omnium. & ibi Cyn. & Bartol. Cod. de adminiſtra. tut. Angel. & Imoc. in l. A filia. in princ. ff. ad Treb.* D. Iaſ. cum concord. per eum ibi adductis *in l. 1. (mihi, in 6. col.) verſ. vltimo quærit Bart.* ſubiungens, quod ab iſta ſententia nemo diſcrepet. *ff. ſol. matrim.*

Secunda reſponſio ſiue deciſio etiã breuiter probatur. 3 Nam expediti iuris eſt, quod extantib. attinentibus per ſanguinem, tã ex linea maſculina quam fœminea, de iure ciuili vir nõ ſuccedat in aliquo vxori, nec econtra vxor viro, ſed omnib. prædictis deficientibus vxor ſuccedit viro, & econtra excluſo fiſco de iure ſcilicet prætorio, ex quarto ca. edicti, ſcilicet per bonorum poſſeſſionem. vnde vir & vxor. *l. 1. Cod. vnde vir & vxor.* Sed de iure 4 Iure communi, dos data viro à muliere, ſolut. matri. per mortem

mortem viri, debet redire ad ipſam mulierem, ſicuti do-
natio propter nuptias, quæ datur vxori à viro, redit ad
5 virum, niſi conſuetudo aliud diſponat vel obtineat, vel
ex pacto contrarium hinc inde inducatur. *leg Vnica §. acce-
dit. cum ſimil. Cod. de rei vxor. actio. c. donatio. §. Sane. cum iuribus
ibi in glo. alle. in verb. dos enim. de donatio. inter virum & vxo.* Et
quando maritus facit per pactum victilitium poſt mor-
tem ſuam, in bonis ſuis, vxori conſentienti in recõpen-
ſationem dotis, quod tale pactum valeat, probatur per
tot. tit. *C. de pactis conuent. tam ſuper dot. &c.* Et ſic tale victi-
litium vel vſufructum, in bonis mariti, vxor ſoluto ma-
trimonio dicitur percipere ex ſua prouiſione loco do-
tis. Et iſta prouiſio ſpecialis hominis facit ceſſare proui-
ſionem legis. *leg. fin. ibi, & ſiquidem. C. de pactis conuen. tam ſu-
per dot. &c.* Ex quibus omnib. clare infertur, quod vxor,
à qua maritus habuit dotem, ſoluto matrimonio regu-
lariter de iure cõmuni in bonis mariti nihil habeat, ſed
quod dos data à viro, ad eam reuertatur, niſi conſuetu-
do per pactum aliud inducat, Als wann der Frawen ein
Leibzucht gemacht wirdt / für ihre einbringen. Etſi in loco
vigeret conſuetudo, vel eſſet ſtatutum, quod vltra talẽ
victilitium, mulieri ſoluto matrimonio, aliquid debere-
tur ex bonis mariti, tunc mulieri hoc dandum eſſet: cum
6 ius commune mandet huiuſmodi, & ſimilia ſtatuta &
conſuetudines in loco vbi ſunt, ſeruari. *leg. Omnes populi &
ibi Bart. & Legiſtæ ff. de iuſti. & iur. & leg. De quibus. & ibi Doct. ff.
de legib. §. Ex non ſcripto. cum ſimilib. Inſtitu. de iur. nat. gent. vel
ciui. cap. fin. & ibi Canoniſt. de conſuetud.* Et ſimiliter iura man-
dant iudicari ſecundum ſtatuta & conſuetudines loco-
rum, *vt in cap. 3. De eo qui mitt. in poſſeſſ. & cap. illas. 12. diſtinct. l. an
in totum. C. de ædificiis priuat.* Sunt enim ſtatuta & conſue-
tudines locorum, ius ciuile in locis, in quibus ſunt. *c. Ius
ciuile. 1. diſt. & d. leg. Omnes populi. cum ibi not. Et pulchre Panorm.*
7 *ſuper Rub. ad fin. de conſuetud.* Quod autem bona Parapher-
nalia vxoris, cuiuſmodi ſunt omnia bona, quæ habet v-
xor extra dotem, ſint propria ipſius vxoris, probatur per
text. *ad literam. in d. l. fin. C. de pact. conuent. tam ſuper dot. &c.* Ita
quod ipſa ea à quocunq; repetere & vẽdicare poſſit, ſic-
uti maritus poteſt agere nomine vxoris, quãdo res pa-
raphernales ſunt ſibi in cuſtodiam datæ. *d. l. fi. & ibi Alex.
de Imo. in addit. ad Bald.*

THEMA CONSILII XXV.

Diuiſio erronea facta cum hærede putatiuo,
vtrum præiudicet veris hæredibus, vel retractã-
da ſit.

SVMMARIA.

1 *Indebitum naturaliter & ciuiliter, quocunq; errore ſiue iuris, ſi-
ue facti ſolutum, poteſt repeti.*

2 *Indebitum ciuiliter debitum, tamen naturaliter ſolutum, erro-
re iuris, non repetitur, ſecus ſi facti.*

3 *Hæres verus ab inteſtato inſtitutus cum alio in teſtamento minus
ſolenni, ſi diuidat huiuſmodi hæreditatem cum hærede putati-
uo, ſibi non præiudicat.*

4 *Quando diuiſio facta per Iudicem poſſit impugnari & retracta-
ri.*

CONSILIVM XXV.

AVxilio Domini noſtri Ieſu Chriſti ſuppliciter im-
plorato. In propoſita conſultatione omiſſis ſuper-
fluis claret, quod liberi primi matrimonii, ex quo bona
immobilia, matri eorum poſt obitum eius, iure hæredi-
tario delata ſunt, vt dominus conſulens optime oſten-
dit, vehementer errauerunt, admittendo ſcilicet ad di-
uiſionem eorundem æqualiter liberos ſecundi matri-
monii poſt mortem patris. Cum diuiſio facta inter hæ-
redem verum & putatiuum, quem hæres putauerat eſſe
cohæredem ſuum, ſine iudice, retractetur prætextu hu-
iuſmodi erroris, per tex. *ad literam. in l. cum putarem. in fine.*
vbi dicitur plane, ſi ſine Iudice diuiſerũt res, etiam con-
dictio eſt earum rerum, quæ ei ceſſerint, quem cohære-
dem eſſe putauerit. *ff. familiæ herciſc.* Nec obſtat principi-
um dict. l. Quia loquitur, quando interuenit ſententia
Iudicis, *vt ibi patet, ibi ſcilicet, & condemnationibus factis ſol-
uerit pecuniam, quod ex cauſa iudicati ſoluit, repetere non poteſt,
& declarat ibi glo. t. facit l. Si poſt diuiſionem, & quod ibi gloſſ. in
verb. obtineas. in prin. Bart. & Doct. Cod. de iuris & fact. ignor.* Nec
in præſentiarum diſtinguendum eſt inter errorem facti
& iuris, vt ſcilicet liberis primi matrimonii competat
condictio indebiti contra liberos ſecundi matrimonii,
ſiue errarunt in facto, neſciendo ſcilicet quod fuerint
bona matris eorum, ſiue in iure; ſcientes quidem fuiſſe
matrem, putantes tamen ea ipſis & aliis liberis nihilo-
minus æqualiter debita. Non obſtantibus l. *cum quis ius
ignorans. C. de iur. & fact. ignor.* & leg. *error. C. ad leg. Falcid.* Vbi
in repetitione indebiti ſoluti per errorem diſtinguitur
inter ignorantiam iuris & facti. Nam quando indebi-
tum ciuiliter & naturaliter ſoluitur, non diſtinguitur
quocunque errore ſoluatur. Nam ſemper ſoluens repe- 1
tere poteſt. *leg. 1. & ibi glo. & Docto ff. de cond. indeb. & d. l. Cum
quis. cum plene not. ibi.* licet indebitum ciuiliter, naturali-
ter tamen debitum, per errorem iuris ſolutum, non re- 2
petatur, ſecus per errorem facti. *d. leg. cum quis. & d. l. error.
& ibi Doct.* Cum ergo bona materna liberis primi matri-
monii ab inteſtato iure hæreditario fuerunt delata, &
ſic liberis ſecundi matrimonii, nec ciuiliter, nec natura-
liter debita, non minus quam quibuſcunq; aliis, ſequi-
tur, quod etiam error iuris non impediat repetitionem,
vt prælleg. iuribus, & ibi copioſe per Doct. Et eſt ſine ſcrupulo: 3
Imo verus hæres ab inteſtato inſtitutus, cum alio in te-
ſtamento minus ſolenni, per errorem iuris, etiam diui-
dens hæreditatẽ cum huiuſmodi putatiuo hærede, ſibi
non præiudicat. *d. leg. Cum quis. quã ſummas etiam ita Paul. de
Caſtr.* quia hæredes inter ſe naturaliter etiam non obli-
gantur, ſed quilibet concipit à ſeipſo, *vt in gloſſ. ibi in verb.
obtineas. ibi reſpondeo ſecundum quoſdam.* Et licet glo. repro-
bet, tamen Bart. & communiter omnes Docto. ſequun-
tur. Et ſic clarius claro eſt in præſentiarum, quod bona
relicta à prima vxore G. Al. omni iure, & omnia erant
indebita liberis ſecundi matrimonii G. &c. Ex quibus 4
infertur, quod ſi in propoſito diuiſio bonorum matri-
moniorum eſſet per iudicem in liberos vtriuſq; matri-
monii facta, adhuc non præiudicaret liberis primi ma-
trimonii, cum conſtaret, & certum erat liberis ſecundi
matrimonii nullum ius nec actionem in eis competere,
quo caſu non habet locum d. l. *Cum putarem. in princip.* ſed
ſolum quãdo erat dubium, an actio competeret, nec ne,
& quis agit de facto, & Iudex & pars nihil opponunt: ita
magiſtraliter Bart. *in leg. Si Titius & Seius. (mihi, in 2. colum.)
verſic. ſed poſſet dici; iſta eſt truſa. ff. de verbor. oblig.* Et ita ibi et-
iam intelligit text. *in cap. Abbate. §. Cæterum. verſic. quoniam: de
re iudic. in 6.* Sequuntur Bald. & Angel. *in l. Iuſto. ff. de acquir.
poſſeſſ.* & pulchre dom. Iaſ. *in dict. leg. Si Titius. (mihi, in 2 col.)
verſic. circa quintum & vltimum.* & dicit in ſpecie Panorm.
*in cap. 2. (mihi, in 2. colum.). Verſic. Quintus & vltimus. cum verſic.
ſequ. ſcilicet & per hoc. depurgat. vulg. dict. leg. Cum putarem.* non
habere locum nec procedere, quando de iniuſtitia no-
torie conſtaret, imo ſi liberi prioris matrimonii tempo-
re diuiſionis fuiſſent minores, & diuiſio fuiſſet taliter
facta,

facta, prout tamen non fuit facta, vt clare oſtenſum eſt.
Quod ſi fuiſſent maiores, eis denegaretur repetitio, ta-
men adhuc daretur eis repetitio, ſaltem præcedente be-
neficio reſtitutionis in integrum infra tempus præfixum
petitioni reſtitutionis in integrum. *l. indebito. cum ibi notat. C. Si aduerſ. ſolutionem.* Et eſt ſine dubio. Ex quibus con-
cluditur, reſponſionem ſupra datam, de iure eſſe veram,
niſi conſuetudo vel ſingulare ſtatutum vrbis Friburgen-
ſis aliud diſponat circa ea bona, quæ ſunt ſita in eorum
diſtrictu, ſiue Weichbild.

THEMA CONSILII XXVI.

Quid Princeps, cui cõpetit ex conceſſione vel præſcriptione Ius percipiendi decimas, & exercendi iuriſdictionem in Metalli fodinis alieni territorij, ratione huiuſmodi Iuris, exigere & exercere poſsit, & quatenus liceat illi illud ius extendere.

Item qualiter laicus poſſit eſſe capax Iuris percipiendi decimas.

SVMMARIA.

1 *De iure, excepta Romana, aliæ ciuitates non habent merum vel mixtum Imperium, ſed tantum ſimplicem Iuriſdictionem.*
2 *Hodie habent merum & mixtum Imperium, vel ex priuilegio vel conſuetudine legitime præſcripta.*
3 *Res ſita in territorio alicuius, præſumitur eſſe de territorio.*
4 *Quid veniat ſub iuriſdictione.*
5 *Redditus cauſarum ſequuntur iuriſdictionem.*
6 *Territorium quid.*
7 *Lædentia ius commune ſtrictiſſime interpretantur, vt quo fieri poteſt minus lædant.*
8 *Beneficia Principum ſine iniuria ac læſione aliorum ſunt intelligenda.*
9 *Laicis decimas etiam à Clericis concedi, & in Feudum dari non poſſe.*
10 *Etiam mille annis perceptæ decimæ à Laico non præſcribuntur.*
11 *Fallit in decimis conceßis ante concilium Lateranenſe.*
12 *Ex allegatione longi temporis ſtatur & creditur aſſerenti decimas conceſſas ante Lateranenſe Concilium.*
13 *Decimæ etiam in caſu fauorabili, vt quando Clericis ſunt conceſſæ, qui de iure illas licite poßident, non extenduntur ad noualia.*
14 *In conceßione iurium facta ſimpliciter non veniunt illa iura, quæ poſtmodum oriuntur.*

CONSILIVM XXVI.

AVxilio Domini noſtri Ieſu Chriſti ſuppliciter im-
plorato. Diligenter conſideratis caſus poſitione,
& quæſito deſuper, cuius ſit mons, de quo in conſulta-
tione, &c. Et quid Principibus, qui in eo prætendunt iu-
riſdictionem habere, ratione huiuſmodi iuriſdictionis
competat. Quibus diſcuſſis patebit, quod reſponſio ſu-
pra data ſit iuri conſona. Et primo eſt ſciendũ, quod licet
1 ciuitates aliæ, Romana excepta, regulariter de iure com-
muni non habeant merum & mixtum imperiũ maximũ,
ſed ſolum iuriſdictionem ſimplicem, vſque ad certam
quantitatem, & in leuioribus criminibus. *§. & iudicare. §.*
2 *audient. in Auth. de defenſ. ciuitat. colum.* 3. tamen hodie com-
muniter ciuitates habẽt nedum ſimplicem iuriſdictionẽ,
ſed etiam merum & mixtum imperium, vel ex priuile-
gio ſpeciali Imperatoris, vel ex conſuetudine legitima
& præſcripta: *ait Bartol. valde eleganter in l. 1. verſi. quæro, Vn-
de hoc eſt. ff. de dam. infect. Panor. in c. quod ſedem. (mihi, in pen. colum.) verſic. Vltimo quæritur, de off. ord.* pro tanto, quod ſi
caſtra, villæ, & familiæ ſubſunt eiuſmodi ciuitati haben-
ti merum & mixtum Imperium, ipſa ciuitas habeat to-
tam & omnimodam iuriſdictionem in eis de iure com-
muni. *l. Incola. la 1. l. qui ex vico. ff. ad municip. l. nulli. §. Quod ſi in vico. C. de Epiſcop. & Cler. l. 4. C. de natural. lib. §. Si quis igitur ex quolibet. in Auth. Quibus mod. natur. eff. legitim. colum. 7. Bartol. in d. l. 1. Panorm. & Doct. in d. c. Quod ſedem.* Cum ergo il-
luſtris ciuitas Imperialis G. habeat totam & omnimo-
dam iuriſdictionem, id eſt, merum & mixtũ Imperium,
cum iuriſdictione ſimplici, ex priuilegio & conceſſione
imperiali, vel ſaltem aliqua legitima conſuetudine, ſe-
quitur euidenter, quod præfatus mons, cum ſit in præ-
dictæ ciuitatis diſtrictu ſeu territorio, non ſolum iure 3
dominij, ſed etiam quo ad iuriſdictionem, iuris præſum-
ptione eſſe & pertinere ad eam præſumatur. *c. Omnes Baſilicæ, 16. quæſt. 7. l. 1. §. Cum vrbem. ff. de off. præf. vrb. c. poſſeſſio. 16. q. 3. Ioan. Andr. Hoſtienſ. & Canoniſt. in c. nimis. de iureiur.*
Et licet præfati Principes ex ſingulari conceſſione Impe-
ratorum, vel conſuetudine præſcripta habeant ſolum
iuriſdictionem in huiuſmodi monte, tamen nihilomi-
nus eſt de dominio & proprietate dictæ ciuitatis G. ſub
cuius diſtrictu eſt: cum ratione huiuſmodi iuriſdictio-
num, Principibus ipſis nihil aliud competat, quam co-
gnitio cauſarum ciuilium & criminalium, ſcilicet ſuper
contractibus, qui ibi celebrantur, & contrahentibus
repertis, & delictis ibi perpetratis: quia iuriſdictio in ge- 4
nere ſumpta (prout comprehendit omnem ſpeciem,
iuriſdictionem ſcilicet, merum & mixtum imperium,
& ſimplicem iuriſdictionem, *vt legitur, & not. in leg. 1. & l. Imperium. ff. de iuriſdiction. omnium iud.*) ita definitur: Iu-
riſdictio eſt poteſtas de iure publico introducta, cum ne-
ceſſitate iuris dicendi, & æquitatis ſtatuendæ, *ſecundum gloſſ. in d. l. 1. communiter approbatam per Legiſt. ibi. præſertim cum adiunctio Bart. ſcilicet tanquam à perſona publica.* Et dicit
not. Panor. *in d. cap. quod ſedem. (mihi, in 2. colum.) verſic. Iuriſdictio ſit generaliter,* quod ſine illa adiectione, definitio gloſ.
poſſit ſuſtineri, *vt ibi per eum.* Ergo illa definitio conuer-
titur cum definito, ſcilicet, quod poteſtas de iure pu-
blico introducta, cum poteſtate iuriſdicendi, & æquita-
tis ſtatuendæ, ſit iuriſdictio, & nihil aliud, & econtra.
Quia omnis bona definitio conuertitur cum ſuo defini-
to. *l. 1, §. Dolum. & ita ſummat ibi Bart. ff. de dolo.* Quare ſæpe
nominatis Principibus, qui iuriſdictionem in præfato
monte prætendunt, ratione illius iuriſdictionis nihil
competit, niſi cognitio cauſarum ciuilium & crimina-
lium, & per conſequens etiam huiuſmodi redditus cau- 5
ſarum. *argum. d. l. 1. §. Cum vrbem. ff. de off. præf. vrb. D. Iaſ. in d. l. Imperium. (mihi, in 5. columm.) verſ. ex hoc vltimo aliud infero ibi. & ſic omnes redditus, &c.* Ideo huiuſmodi principes penitus
nihil diſponere, nec ordinare poſſunt de Minoralibus,
& iure præfati montis in diſtrictu der Landwehre vnd Ge-
zirck ciuitatis G. exiſtentis, potiſſimum ea ratione. Cum
eorum iuriſdictio ſit odioſa, & contra ius commune ob-
tenta, ſcilicet contra d. l. *Qui ex vico. d. l. Incola. l. nulli §. quid ſi in vico. l. 4. §. Si quis igitur ex qualibet, ſupra allegatis. & l. Pupillus. §. territorium. ff. de verborum ſignif.* vbi dicitur, quod ter- 6
ritorium ſit vniuerſitas agrorum intra fines cuiuſque v-
niuerſitatis, &c. Ideo conſuetudo, quæ Principibus ſæpe
dictis iuriſdictionem daret in ſæpe dicto monte, intel- 7
ligitur, vt minus quo poſſit lædat ius commune. *l. 2. Cod. de noxal. cap. Cum dilectus. & ibi per Doct. cum concord. de conſuet.*
vel ſi haberent eam ex conceſſione Principis, huiuſmo-
di tamen conceſſio vel beneficium contra ciuitatem G,
ſtrictiſſime eſſet intelligendum. Nam licet alias bene- 8

cium

cium P. incipis ſit latiſſime interpretandum.*l.fin.& ibi dd. ff. de conſtit. princ.* tamen quando redundat in præiudicium tertii, ſicut in præſentiarum, ſtrictiſſime ſcilicet interpretandum.*l.1.§.merito.& §. Si quis à Principe.ff. Ne quid in loco publico.l.Nec auus.cum ſimilib ff.de emancip.lib.ſecundum Bar.in d.l.ſi. in 3.oppo.* Ergo, &c.

Secundo non poſſent præfati Principes ratione decimarum in prædicto monte oblatarum, ſibi plus arrogare, quam decimam partem Minoralių in prædicto monte repertorum, nec liceret ratione decimæ alia iura vendicare, nec, vt probabiliter inferri poteſt, illud ius decimæ extendendum eſſet ad noualia, & loca, quæ de nouo ſunt parata, & ibi Minoralia reperta, quemadmodum ex ſequentibus patebit. Et licet ſuper iſto ſecundo articulo poſſit in dubium reuocari, an præfati Principes ſeculares decimarum Minoralium dicti montis ſint capaces, cum
9 Laicis decimæ etiam à Clericis concedi, vel in Feudum dari non poſſint.*cap.fin.16.quæſt.1.cap. quamuis graue ſit. cap. prohibemus.cap. ad hæc cum ſimilib.de decimis.* cum ſint Deo debitæ, in ſignum vniuerſalis dominii. *cap. tua nobis. eodem tit.*
10 Et indubitatum eſt, quod Laicus decimas, præſcriptione etiam mille annorum, acquirere non poſſit, quia ea poſſidere non poteſt.*cap.cauſam.& ibi Doctor. de præſcrip.cap. ſine poſſeſſione. de regulis iuris.in 6.* Tamen omiſſa illa diſputatione hic, ſi dictis Principibus ab Eccleſia fuerint conceſ-
11 ſæ in Feudum, vel in emphyteuſim decimę in ſæpe nominato monte ante Lateranenſe Concilium, valeret & teneret hodie etiam huiuſmodi conceſſio, *per cap. cum Apoſtolica in fin.& ibi communiter Canoniſt. de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſu.c.2.§.ſane de decimis.lib.6.cap. cum & plantare.in princ. de priuileg.* Et in dubio, quando non apparet an decimæ
12 ſint conceſſæ Laicis ante vel poſt concilium Lateranenſe, ſi Laicus poterit probare, quod tenuerit eas in Feudū, per tantum tempus, cuius contrarium non extet memoria, & quod ſit fama, quod eas ab antiquo tenuerit, tunc ſi allegat titulum, ſcilicet conceſſionis ſibi factæ ante cōcilium, ſufficit, *ſecundum Ioan. Andr. in d. cap. cum Apoſtolica. & ibi communiter ſequuntur Doct. contra Hoſtien. Archi. & Io. Monach. in d. cap. 2.* Nec obſtat quod iam dictum eſt, quod Laicus non poſſit vllo tempore præſcribere decimas, cum eaſundem non ſit capax, *vt dicit Ioan. de Imol. in d. cap. 2. §. ſane.* Quia Laicus iſto caſu non tenet ex vi præſcriptionis, ſed ex vi conceſſionis ante Lateranenſe Concilium, quæ cōceſſio præſumitur probatis duobus *per not. in l. cum de in rem verſo. ff. de vſucap. De quibus ibi per Ioan. Andr. Et ita bene declarat Philip. Fr an. in d. §. ſane. in fin. poſt Floria. in d. cap. Cum Apoſtolic.* & eſt neceſſe, quod allegetur titulus, alias non præſumeretur, *per not. in l. Si adulterium cum inceſtu. §. Idem Pollioni. ff. de adult.* Prædictis autem duobus deficientibus, procederet opinio Hoſtienſ. & ſequacium, vt in dubio præſumeretur, contra Laicum, *ſecundum dd. in c. cum Apoſtolica.* Quare ſi dictis Principibus conceſſæ fuiſſent in Feudum decimæ in præfato monte, ante Lateranenſe Concilium, *de quo in d. cap. Cum Apoſtolica,* quod dicitur fuiſſe celebratum, *vt refert Ioan. Andr. in ſæpe dict. cap. Cum Apoſtolica.* anno 1079. eis competeret decima pars Minoralium, & æris reperti in monte, *vt per tot. tit. de decimis.* Hinc dicit Bald. *in conſi. 273. in 11. Non reuocando in dubium. in princ. in 5. parte.* quod præſuppoſita conſuetudine Eccleſiæ, ac etiam prouinciæ, ſi decimæ ſint conceſſæ in Feudum, quod intelligatur, id eſt, commoditas decimarum. *l. neceſſario. §. ſi. ff. de pericul. & commod. rei vend.* Et quod penitus nihil iuris præter dictam decimam, &c. ſæpe præfatis Principibus competat in hu-
13 iuſmodi monte, claret. Quia conceſſiones decimarum Clericis conceſſæ, licet ſint fauorabiles, & à Deo inſtitutæ, iuxta illud: Decimas & oblationes non tardabis offerre, *& d. c. tua nobis cum ſimilib.* adeo que fauorabiles, quod etiam comprehendant decimas noualium. *cap. ex parte. c. tua nobis. d. tit. de decim.* tamen ſolum decimam partem fructuum continent. Quanto magis conceſſio decimarum Laico facta, quæ eſt odioſa & reſtringenda, vt non extendatur ad decimas noualium. *per text. ad literam. in d. cap. tua. verſi. nec occaſione,* nihil plus in ſe continebit. Hinc dicit ibi Innoc. quod in feudationibus decimarum conceſſis Laicis verba ſint interpretanda, vt intelligantur tantum de decimis, quæ tempore infeudationis erant. *argumen. l. Rutilia. ff. de contrahend. empt. & vend.* Et pulchre dicit Panor. *in d. ca. tua. el 1. verſic. not. iu § nec occaſione.* quod ille tex. notab. faciat, quod in conceſſione aliquorum iuriū ſimpliciter facta non veniant iura, quæ poſtmodum oriuntur de nouo.

Ex quibus omnibus iam euidenter patet, conceſſionem ante dictis Principibus Laicis factam, non ad decimas noualium extendi. Videtur tamen, quod non poſſit colligere æs & Minoralia ex dicto monte præfata ciuitas, ante dictis Principibus prohibentibus, eorum ſcilicet nuncio non præſente, niſi doloſe & fraudulenter nūcium ad hoc ordinare noluerint, *per ea, quæ not. Specul. eodem tit. ad fin.* videlicet, quod rector Eccleſiæ poſſet facere interdici colono, ne fructus colligat, &c. eo vel eius nuncio abſente, *& communiter ſequuntur Doctor. ſecundum Panor. in d. cap. ex parte eodem titul. argumen. l. 2. Cod. Quando & quibus quarta pars deb. lib. 10. l. Suſpecta. ff. de inoffic. teſtament. &c.* Cum habeant ius in fructibus, qui cenſentur pars fundi. *l. fructus pendentes. ff. de rei vendica.* Et hoc pro decima parte fructuum pro dominio. Et ratione decimæ videntur præfati Principes habere quoddam ius in monte, vt ſcilicet compellere poſſint inſignem ciuitatem G. Si in colligendo metalla negligens fuerit, quod colligat & fodi faciat. *argum. cap. in aliquibus. & quod ibi not. Panorm in 3. not. eod. tit.*

THEMA CONSILII XXVII.

Vaſallus etiam ex legitimis cauſis, exceptis his, propter quas dominus directus Feloniam aduerſus Vaſallum committit, & proprietatem Feudi de iure amittit, non poteſt Feudum retinere, & fructus percipere renunciando fidelitati, poteſt tamen feudum conſentientibus reliquis filiis, quando Feudum eſt antiquū, auitum, vel paternum, vni ex illis vel omnib. reſignare, ſine impedimento dominii direct., &c.

SVMMARIA.

1 *Regulariter in priuatione Feudi, etiamſi Felonia ſit notoria, requiritur ſententia.*
2 *Non poteſt quis habere fructus Feudi ſine fidelitate.*
3 *Fidelitas ſeu homagium ſtatim debet ſequi iſtam inueſtituram.*
4 *Iuramentum regulatur ſecundum materiam ſuper qua præſtatur.*
5 *Durante cauſa Feudali, durat ipſa fidelitas.*
6 *Vaſallus poteſt renunciare Feudo, etiam inuito domino.*
7 *Feudum poteſt refutari cum conditione, vt filij inueſtiantur.*
8 *Filij etiam viuo patre dicuntur habere ius in Feudo.*
9 *Iuramentum regulatur ſecundum materiam, ſuper qua interponitur.*
10 *Pater de iure communi poſt refutationem filijs factam, decedentibus ipſis, tamen ſuccederet illis in Feudo.*

CONSI-

CONSILIVM XXVII.

AVxilio domini noſtri Ieſu Chriſti ſuppliciter implo-
rato. Licet iure cautum ſit, quod in amiſſione iuris
Feudalis inter dominum & Vaſallum æqualitas ſeruan-
da ſit, vt ſicut per Feloniam ſiue delictum vaſalli com-
miſſum in Dominum, priuatur vaſallus iure ſuo vtili, &
conſolidatur cum proprietate domini, *vt in titu. quæ fuit
pri. cau. beneſ. amit. cum ſimil.* Eodem modo per delictum
domini commiſſum in Vaſallum priuatur dominus ſuo
iure directo, & conſolidatur cum dominio vtili ipſius Va-
ſalli. *c. domino committente, Si de feud. cont. fuer. inter dom. & agna.
vaſal. c. 1. Qualiter dominus propriet. Feud. priuetur. & ibi per Feu-
diſtas, pulchre glo. in cap. 1. de form fidel.* Eandem enim vicem
tenetur dominus reddere vaſallo, quam vaſallus tenetur
reddere domino, *d. cap. 1. in fi. de form. fidel.* Et licet euidens
& notoria ſit felonia, adhuc requiritur ſumma priuati-
1 ua per pares curiæ. Cum regulariter in priuatione Feu-
di & iuris Feudalis, per delictum ſiue culpam requiratur
ſententia. *glo. eſt ſingularis, & approbata per iura in ea allegat.
in conſtit. Imperialem. §. callidis, in verb. reuertatur. ibi. Idem et-
iam intelligo de vaſallo. De prohib. Feud. alien. per Frider.* tamen
quamdiu Vaſallus retinet Feudũ, id eſt, vtile dominium
bonorum Feudalium, non eſt ſolutus inuito domino fi-
delitate, nec ea ſolui poteſt, quam in inueſtitura præſti-
tit. Niſi eo pacto acquiſierit Feudum, vt ſine iuramento
2 fidelitatis Feudum ipſum habeat. Cum à fidelitate vel fi-
de Feudum dicatur. Et ita eſt quaſi repugnantia regulari-
ter, quod quis habeat Feudum, ſeu fructus eius ſine fide-
litate. *Ita aperte prob. in cap. 1. §. vlti. & ibi opt. gl. in verb. à fide-
3 litate, per quos fi. inueſt.* & ideo mox, facta inueſtitura homa-
gium ſiue iuramentum fidelitatis vaſalli ſequi debet, *in
cap. vnico. in tit. ſeq. ſcilicet quid præcedere deb. an inueſt. vel fidel.* &
notat. *ibi. in d. §. fi.* glo. eſſe argumentum ab alluſione vo-
cabuli, ſcilicet Feudum, à fidelitate, & ideo durante cau-
ſa Feudi, durat & ipſum iuramentum fidelitatis. Et tan-
dem ſublata cauſa Feudi intelligitur & ſublatum ipſum
4 iuramentum, quod quidem regulatur ſecundum mate-
riam, ſuper qua præſtatur. *l. ſi. C. de non num. pecu. c. ad noſtram.
la 1. de iureiu.* Et hoc procedit indiſtincte, videlicet, quod
5 durante cauſa Feudali, vaſallus non ſit ſolutus fidelitate,
niſi dominus fuerit excõmunicatus, vel bannitus. Nam
iſtis caſibus vaſallus interim eſt ſolutus à ſacramento fi-
delitatis. Eo aũt abſoluto vel reſtituto, iterum eſt obliga-
tus ei Sacramento. *c. domino guerram, alias 1. Hic finitur lex. dein-
de conſuetu. regni. incip. c. antep. penult. & vlt. 15. q. 5.* Id eſt, quan-
tum ad ſolutionem ſeu liberationem à iuramento ſiue
ab homagio, domino hæretico exiſtente, *vt in c. fin. de hæ-
ret. & in l. 1. & Auth. Credentes. C. de hæret. ſecundum Iac. de Bell.
in d. c. domino guerram. & ibi Aluar. (mihi, in 3. col.) in prin. verſ.
Item dicas.* Et ad confirmationem prædictorum poſſunt
multa adduci, ex quo tamen res eſt ſine dubio, videlicet,
quod durante cauſa Feudali, duret & fidelitas in inueſti-
tura præſtita, niſi in prædictis caſibus à iure exceptis, *vt
etiam eſt pulchra gloſſ. in d. c. 1. §. fin. per quos fiat inueſtit. in verb. à
fidelitate. in fi. ibi.* ergo notatis quod fidelitas, &c. amplius
hic non eſt inſiſtendum, & per iſta patet, primam partem
reſponſionis ad quæſitum fore veram.

6 Quantum vero ad ſecundam partem reſponſionis, eſt
ſciendum, quod vaſallus regulariter in manus domini,
etiam domino inuito, Feudo renunciare poteſt, *per text. in
cap. 1. verſic. Et ſi voluerit. vſque ad fin. de vaſal. qui contra conſti-
tut. Lothar. & ibi Feudiſtæ. glo. in cap. quæ in Eccleſiarum in verbo, a-
lienandi. in fin. ibi, argumentum contra de conſti.* Et licet l. inter-
dum. *ff. de ope. liber. ibi in gl. allegat.* hoc non probet, tamen
probatur per aper. text. *in d. cap. 1. de vaſall. qui contra con-
ſtit. Lothar. &c.* Et eſt ratio, quia cum Feudum principali-
ter concedatur in fauorem vaſalli, ipſe poteſt fauori ſuo
renunciare. *l. Si quis in conſcribendo. C. de pactis. cap. ad Apoſtoli-
cam. cum ſimil. de regularibus.* Licet ſecus ſit in aliis contra-
ctibus, quia ex poſt facto ſunt neceſſitatis. *l. Sicut. C. de a-
ction. & obligationib. & ita etiam communiter tenent Doct. & præ-
ſertim Ioan. de Imol. in d. cap. quæ in Eccleſiarum. ſuper d. glo. in verbo,
alienandi, per text. in d. cap. 1. Vbi etiam Feudiſtæ, & in c. fin. de capi-
taneo qui cur. vend. Archid. in cap. de forma. 22. q. 5. & Bald. in l. 1.
(mihi, in 2. colum.) verſ. duodecimo quæritur. cum concord. per eum
adduct. ff. de rerum diuiſ.* Et ſicut iſtud eſt regulariter, quod
vaſallus poteſt inuito domino renunciare Feudo, licet
fallat in certis caſibus, *vt etiam dicit Feli. in d. c. quæ in Eccle-
ſiarum. (mihi, in prin. 31. col.)* Ita etiam Vaſallus poteſt feu-
dum ſuum in manus domini refutare, cum conditione,
vt filii ſui inſtituantur. *cap. 1. de Vaſall. decrep. ætat. qui ref. feud.*
Et licet tex. loquatur ibi de Vaſallo decrepitæ ætatis, ta-
men iſta verba non important miniſterium iuris, ſed fa-
cti accidentiam, & ita accidit de facto. Nam idem eſt, ſi
Vaſallus non eſſet in decrepita ætate, ſed adhuc iuuenis,
ſecundum Aluar. & doct. ibi. & confirmatur hoc, quia ſi Va-
ſallus ſimpliciter, etiam inuito domino, poteſt renun-
ciare feudo in manus eius, multo magis poteſt hoc, vt
filios eius de eodem Feudo inueſtiret dominus Feudi,
cum ipſi filij adhuc viuente patre, dicantur ius habere in
Feudo, & quodammodo domini cenſentur, *vt not. gl. fin. in
c. fin. de Feud. cognit. à princ. fuit ipſis prouiſum, vt probatur in cap.
1. de duob. fratrib. à capitan. inueſt. & not. per glo. quib. mod. feud.
conſtit. c. 1.* Hinc pulchre decidit Bal. *in l. cum antiquioribus.
(mihi, in 7. col.) verſ. duodecimo.* Quod licet poſſeſſio ad ſuum
hæredem non conſueuerit tranſmitti, *vt not. in l. Cum mi-
les. ff. Ex quib. cau. maiores.* tamen in Feudis ſecus, quia filius
viuo patre intelligatur inueſtitus, ac etiam poſſidere, &
ſic continuetur in eum poſſeſſio ſine alia inueſtitura, &c.
Adeo quod viuo patre non deſit filio ius, ſed adminiſtra-
tio. *C. de iure delib. quem refert & ſequitur pro mul tum notabili
dom. Iaſ. in l. Quotiens. (mihi, in 8. col.) verſ. not. etiam perpetuo. C.
de rei vendic.* Ex quo clare ſequitur, quod pater in manus
domini Feudo renunciare non poſſet, vt inueſtiret vnum
ex filiis ſuis, niſi ipſis aliis conſentientibus, *vt etiam ſentit
ibi in gloſſ. in d. cap 1. de Vaſall. decrep. ætat. ibi. Sed intelligo conſen-
tientibus his, ad quos per ſucceſſionem eſt peruenturum.* Et ad prædi-
cta optime alludit Saxo. in c. 36. Im Lehen. Et iſto caſu
Vaſallus refutans Feudum, eſt ſolutus à fidelitate. Nam
iuramentum aſtringit ipſum donec tenet Feudum: ſed
poſtquam refutat, ex iuris permiſſione liberatur à iura-
mento fidelitatis. *argum. l. fin. ff. qui ſatiſd. cog.* & à dicta ob-
ligatione naturali, qua tenebatur ſeruire ipſi domino, *vt
in d. cap. 1. in fi. de Vaſal. qui contra conſtit. Lothar.* Nam iura-
mentum regulatur & intelligitur ſecundum ſubiectam
materiam ſuper qua interponitur, *vt in d. l. fin. & d. cap. ad no-
ſtram. la 1.* Et iſto caſu, quando Vaſallus, qui habet Feu-
dum antiquum, refutauit in manus domini, vt inueſtian-
tur filij eius, & deinde deceſſerint filij, relicto patre refu-
tante, tamen adhuc ipſe ſuccederet in huiuſmodi Feudo,
non tanquam ſuccedat filiis, ſed tanquam Feudum ſit
antiquum, &c. non obſtante ſua renunciatione. Quia re-
nunciatio finitur morte filiorum, quorum cauſa fuit fa-
cta. Nec obſtat *c. 1. de natur. ſucceſſ. Feu.* quia loquitur de Feu-
do nouo, &c. *vt pulchre & latius determinat Alex. in d. c. 1. (mi-
hi, in princ. 3. colum.) verſ. Sed pro declaratione quæritur de Vaſall. de-
crep. ætatis.*

THEMA CONSILII XXVIII.

De diuiſione inæquali facta inter fratres, quo-
modo & quatenus ratione minoris ætatis, vel læ-

ſionis interuenientis re ipſa vel alias, poſſit retractari, vel impugnari per ipſum læſum, vel eius hæredes.

S V M M A R I A.

1 *Minor læſus etiam ſine dolo aduerſarij reſtituitur.*
2 *Reſtitutio petitur non iure actionis, ſed officio iudicis.*
3 *In reſtitutione minorum non requiritur enormis læſio, modo non ſit valde modica.*
4 *Beneficium reſtitutionis transfertur ad hæredes.*
5 *Hodie ſubrogatum eſt quadriennium loco anni vtilis, quod olim competebat ad petendam reſtitutionem in integrum.*
6 *Qui allegat tempus elapſum, debet hoc probare.*
7 *Maioribus, in diuiſione per dolum, vel etiam re ipſa enormiter vltra dimidium iuſti pretij læſis, ſubuenitur per reſtitutionem in integrum.*
8 *Maior deceptus vltra dimidium iuſti pretij, præſumitur ignoraſſe valorem rei.*
9 *Facta etiam diuiſione per ſortem vel breuia, nihilominus enormiter & intolerabiliter læſis ſubueniendum eſt.*
10 *Maiori læſo enormiter competit condictio ex l. Maioribus. C. communia vtriuſque iudicij.*
11 *Contra pupillos non currit præſcriptio.*
12 *Scriptura priuata non probat.*
13 *Quod cum aliquo mihi commune eſt, meum dicitur.*

CONSILIVM XXVIII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Quod ſuper caſu propoſito & quæſtione hic elicita reſponſiones datæ ſint veræ, & iuri conformes, breuibus oſtenditur. Et primo prima reſponſio. Nam
1 expediti iuris eſt, quod ſi minor 25. annis in contractu, etiam ſine dolo aduerſarij, ſed ſui ſimplicitate ſeu facilitate lædatur, reſtituatur in integrum, & ſic læſio re ipſa ſolum iuuat, & ſufficit ad petendam reſtitutionem in integrum. *l. minoribus. & l. ſi. cum ibi not. C. de in integ. reſt. mil. ſi. ff. eo. tit. l. 1. & per tot. tit. ff. de minorib. l. Si maior. C. commu. di-*
2 *uid.* Et iſta reſtitutio, qua ſcilicet minor petit ſe reſtitui in integrum, ratione minoris ætatis, &c. vt quia læſus ſui facilitate, petitur non iure actionis, ſed per officium iudicis. *l. quod ſi minor. §. ſi. cum glo. fin.* vbi dicitur, Ex hoc edicto nulla propria actio vel cautio proficiſcitur, totum autem pendet ex prætoris cognitione, id eſt, iudicis officio. *ff. de minor.* Et illa reſtitut. in integrum debet ponere in eodem ſtatu. *d. l. Quod ſi minor. §. reſtitutio.* Et in iſta
3 reſtitutione minoris non requiritur enormis læſio, vltra ſcilicet dimidium iuſtę æſtimationis, ſed ſufficit quod ſit non modica, quod quidem Iudicis officio relinquitur. *d. l. Si maior. ibi, cauſa cognita, prouinciæ præſes æſtimabit, &c.* Et ita requiritur læſio, *d. l. fin. C. de in integr. reſt.* Modica tamen læſio non concederet reſtitutionem in integr. *l. ſcio. ff. de in integrum reſt. l. Nam & poſtea. §. Si minor. ibi, Nec enim vtique quod minor eſt, & circumſcriptum ſe docuit, &c. ff. de*
4 *iureiu.* Et huiuſmodi beneficiū reſtitutionis in integrum tranſmittitur ad hæredes eius, cui conceditur. *l. non ſolum. ff. de in integr. reſt. l. 3. §. pen. l. minor. la 2. §. ſi.* vbi dicitur, non ſolum autem minoribus, verum ſucceſſoribus quoque minorum datur in integrum reſtitutio, etſi ſint ipſi maiores. *ff. de minor. l. 2. 3. & 4. C. de temporib. in integr. reſtit.*
5 Et pro anno vtili, qui olim dabatur pro petenda reſtitutione in integrum, hodie datur quadriennium continuum ad inchoandam & finiendam cauſam reſtit. in integrum. Quod quidem in minoribus à principio eſt vtile, quia non currit, nec incipit currere durante minori ætate, ſed poſt 25. annos eſt continuū, vt currat diebus feriatis, & non feriatis. *l. fin. & ibi Doct. Cod. de temporib. in integ. reſtit.* Et ſi minor ſuccedat minori, vel maiori, cui tamen adhuc competebat beneficium reſtitutionis in integr. quia deceſſit poſt 25. annum, & ante completum annum 29. ætatis ſuæ non incipit currere illud tempus, & ſic hodie quadriennium quouſque durat minor ætas. Sed demum incipit currere heredi vel ſuccedenti, quando eſt effectus 25. annor. *l. ſi quando alias, Ex quæ. §. Si quando. C. de temporib. in integ. reſt.* Et licet tempus quadriennij datum minori ad petendum reſt. in integ. non currat durante minori ætate, tamen minor poteſt in tali ætate eam petere, & non ſolum poſt quadriennium. *d. l. minorib. C. de in integ. reſt. mino.* Et licet qui petit reſtitutionem in integ. 6
ratione minoris ætatis, eo quod dicit ſe læſum, etiam re ipſa ſui facilitate, neceſſe habeat probare minorem ætatem, tamē aduerſarius, qui vult ipſum ab huiuſmodi beneficio excludere, allegans, quod tempus in integr. reſt. petendæ & terminandæ ſit iam lapſum, debet hoc probare. *l. ſi minorem. Cod. de reſt. in integ. Lud. de R. & D. Iaſo. in d. l. Nam & poſtea. §. Si minor. ff. de iureiur. communiter Legiſt. in d. l. ſi. C. de in integ. reſt. Io. de Imo. in c. 1. & in c. conſtitutus. de in integ. reſt.*

Secunda aūt reſponſio eſt etiam clariſſimi iuris. Nam cum contractus diuiſionis ſit bonæ fidei. *§ actionum. Inſti. de act. l. maiorib. C. communia vtriuſque iud.* ſequitur, quod diuiſio facta à minoribus 25. annis, ſi interuenerit dolus 7
vel enormis læſio re ipſa, etiam tum reſcindatur. Et dicitur enormis læſio interueniſſe, quando alter ipſorum eſſet læſus vltra dimidium iuſtæ æſtimationis. *d. l. maiorib.* Vbi dicitur, maioribus etiam, per fraudem vel dolum, vel perperam ſine iudicio factis diuiſionibus ſolet ſubueniri, quia in bonæ fidei iudicijs, quod inæqualiter factum eſſe conſtiterit, in melius reformatur, *& ibi aper. gl. in verb. perperam. C. communia vtriuſ. iud.* Diuiſionem prædiorum enim vicem emptionis obtinere placuit. *l. 1. per tot. C. communia vtriu. iud.* Et hoc procedit ſine dubio, quan- 8
do maior, qui in diuiſione deceptus fuerat vltra dimidium, etiam re ipſa ignorabat valorem rei: quæ quidem ignorantia iſto caſu in dubio præſumitur potius, quam ſcientia ēt valoris propriæ rei, *per l. 1. C. de reſcin. vend. & not. per Cy. poſt Pet. de Bel. in l. quiſquis. C. eo. tit. de reſcin. ven. Legiſt. in d. l. 1. & in d. l. maiorib.* Et ita limitatur *d. l. quiſquis. cum ſimil.* volens, quod quis præſumatur ſcire valorem rerum ſuarum & vires patrimonij ſui, niſi ſcilicet vendēdo rem propriam, vel diuidendo, &c. vltra dimidium lædatur, & alleg. *d. l. maiorib. ibi* per Doct. quod d. *l. 2. C. de reſcin. vend.* non ſolum habeat locum in contractu empti & venditi, ſed etiam in omnibus contractib. bonæ fidei, ſecundum qualitates eorum. Hinc dicit *in d. l. maiorib.* Bald. quod ſi 9
fratres diuidant ad breuia, & ex ſortis infelicitate emerſerit intolerabilis deceptio, quod debeat in melius reformari, *per text. ibi, conuicit. l. 2. quando & quibus quart. pars deb. lib. 10.* Et maiori, in diuiſione decepto ſiue læſo etiam re ipſa tantum vltra dimidium, cōpetit actio in perſonam, condictio ſcilicet ex *d. l. maiorib.* in qua petit diuiſionem in 10
melius reformari, ſiue vt iterum fiat diuiſio. Et erit ſenſus libelli, vt ſcilicet vel recedatur à diuiſione, vel partio iuſtificetur ſeu ſuppleatur, & quod eſt immoderate factū, reducatur ad modum, &c. *vt ff. de vſur. l. placuit ſecund. Bald. & dd. in d. l. maiorib.* Et huiuſmodi condictioni ex lege tanquam actioni in perſonam præſcribitur tantum præſcriptione longiſſimi temporis, ſpatio ſcilicet 30. annor. *l. Sicut. l. omnes. C. de præſcrip. 30. vel 40. ann.* Et ſic ei etiam iſto caſu, quo Hans d. B. maior fuiſſet, non eſſet præſcriptum, contra ipſum Hanſonem de B. ſi ſuperuiueret, cum à tēpore aſſertæ diuiſionis. in qua vltra dimidium, &c. re ipſa ſaltem læſus fuit, non eſſent adhuc tranſacti 30. anni. Ergo, &c. Multo minus eſt præſcriptum contra filios eius,
cum

cum omnes tempore mortis patris eorum, fuerint pupilli, imo infantes. Quia contra pupillos durante pupillari
11 ætate, id eſt, ante 14. annum, non poteſt incipere currere præſcriptio longiſſimi temporis 30. vel 40. annorum. Et quando talis præſcriptio 30. annorum fuit inchoata contra defunctum, cui ſucceſſit pupillus, durante tamen pupillari ætate, dormit. d. l. *Sicut. in fin. ibi. ſed pupillari ætate. &c.* Imo etiam iure veteri contra pupillum ipſo iure nō currebat vſucapio vel præſcriptio longi temporis. *l. bonæ fidei. in prin. ff. de acq rer. dom.* Et quando præſcriptio etiam eſt cōpleta poſt pupillarem ætatem cōtra minores: tamen adhuc competit eis reſtit .tio in integr. aduerſus præſcriptionem longiſſimi temporis, *ſecundum gl. communiter appro. in d. l. Sicut. in verb. ſeruanda. ibi, an tunc reſtitueretur. per l. ait prætor. in princ. ff. de minor.*

12 Tertia reſponſio videtur etiam ſine dubio, cum certum ſit, ſolam ſcripturam omnino priuatam non facere probationem, contra quem producitur, quando ab ea huiuſmodi ſcriptura non eſt ſcripta, nec ſubſcripta, nec ſigillata, nec teſtium ſubſcriptione, vel eorum ſigillatione roborata. *l. exemplo. C. de probationib.* Et quod priuata ſcriptura, ſiue apocha, nullo adminiculo ſuffulta, neq; plenam, neque ſemiplenam faciat probationem, licet faciat aliqualem præſcriptionem, decidunt Bart. Angel. Raph. Fulg. Paul. de Caſtr. Alex. de Imo. & Dom. Iaſ. *in l. admonendi. ff. de iureiu.* Iacob. de Bel. *in l. Si quis igitur. In authen. de inſtrument. caut.* Anto. de But. Ioan. de Imo. & Panor. *in c. 2. de fid. inſtr.* per tex. *ibi* expreſſe dicentem, quod talis ſcriptura priuata non habeat robur firmitatis. Ideo per illum text. videtur velle Ange. *in d. l. admonendi.* quod talis apocha iſto caſu nullam probationem ſeu præſumptionem inducat, & ſic nec etiam aliqualem præſumptionem. Et dicit ibi dom. Iaſ. (*mihi, poſt princ. 71 colum in antiqua impreſſura*) quod text. *in d. cap. 1. in fin.* hoc optime probat: vbi vult, quod non habeat robur firmitatis, niſi intelligas illum text. quantum ad plenam vel ſemiplenam probationem, *prout ibi declarat Ant. de But.* tamen, vt patet, iſte intellectus nimium reſtringit & violat literam, ibi loquentem vniuerſaliter negatiue, vt patet in dictione non præcedenti.

Nec huic deciſioni videtur obſtare, ſi obiiceretur, ſufficiſſe dictam zedulam ſigillatam fore ſigillo paterno, communi vtrique fratrum. Quia quod eſt mihi & alteri commune, dicitur etiam meum. *l. ſerui electione. §. 1. & ibi dd. ff. de legat. 1. l. 1. cum ſimi. C. qui teſtament. facere poſſunt, &c.* Quia licet verum ſit, quod eſt commune pluribus, vt ſingulis, dicatur etiam meum, quo ad diſpoſitionem ſuper toto, partis meæ, vel etiam quo ad diſpoſitionem quando res ad hoc eſt deſtinata, *ſecundum dd. in d. §. 1. & in d. l. 1.* tamen non dicitur eſſe meum vere & proprie, ſed ſolum improprie, ficte, & ſecundum quid. *tex. opt. in l. illud. ff. de rit. nupt. gl. notab. in l. quod noſtrum. ff. de regu. iur. Bart. in d. § ſi. ad ſi. & ibi Legiſt. & optime facit text. in l. Hoc legatum ff. de lega. 3. cano. in c. Cum in illis. §. fin. de præben. in 6.* Verba autem in contract. debent intelligi proprie per vulg. Ergo, &c. Et ſic verbum, meum Innſigel / in zedula poſitum, debet intelligi, quod eſt meum, & non ſecundum quid, ſiue improprie, &c.

THEMA CONSILII XXIX.

1 Iudex ſi ſequatur conſilium ſapientis, male pronunciet, vel ſententiam ferat iuri contrariam, vtrum poſſit conueniri in Syndicatu.

2 Quando alicui eſt ſtatutus terminus à iudice, infra quem agere vel accuſare debeat, vtrum audiatur poſt terminum elapſum.

SUMMARIA.

1 *Theorica dd. quod quis poſt terminum ſit audiendus.*

2 *Iudex etiam de conſenſu partium, de committendo cauſam conſilio ſapientis, tamen ſi fuerit ſecutus malum conſilium vel iniuſtum, tenetur ſecundum quorundam dd. opinionem.*

3 *Quod prædicta opinio maxime videatur locum habere, quando iudex motu proprio cauſam committit ſapienti.*

4 *Etiam quando terminus non eſt peremptorie aſſignatus, tamen eo elapſo iudex poteſt & debet ad petitionem partis pronunciare, citatum poſt terminum non eſſe audiendum, & ſic ei perpetuum ſilentium imponere.*

5 *Declaratio, quomodo procedant theoricæ dd. volentium citatum poſt terminum audiendum eſſe.*

6 *Dilatio in dubio intelligitur peremptoria.*

7 *Quando requiratur bina admonitio iudicis.*

8 *Regulariter omnis terminus, ſiue aſſignatus ab homine, ſiue à iudice, ſiue à teſtatore, eſt peremptorius, & excludit potentiam poſt terminum.*

9 *Prohibitio ad tempus ponit potentiam poſt tempus.*

10 *Iudices imperiti & illiterati, ſequentes conſilium ſapientis, excuſantur, quod non obligentur male & iniuſte ſententiando, ex quaſi maleficio, nec faciunt litem ſuam, etiamſi partes non conſenſerunt in conſultorem.*

11 *Habens iuſtam cauſam litigandi, excuſatur ab expenſis.*

CONSILIVM XXIX.

CHRISTI Ieſu Domini noſtri auxilio ſuppliciter implorato. In præſenti caſu videtur prima facie dicendum, iudicem & aſſeſſores male & contra ius feciſſe, non vlterius audiendo Georgium K. poſt terminum lapſum, per theoricam Inno. *in cap. cum in tua. Qui matrim. accuſ. poſſ.* Vbi decidit, quod etiam actor vel accuſator poſt terminum audiatur, *& ſequuntur communiter dd. Bald. in l. diffamari. C. de ingen. & manumiſſ. Salic. in l. Si ea. C. qui accuſa. non poſſ. Angel. Peru. Ioan. de Imo. in l. quamdiu inſtitutus. ff. de acquir. hered.*

Nec obſtat, quod prædicti Iudex & ſcabini ſecuti fuerunt cōſilium Sapientis ſiue Doctoris, &c. Nam etiamſi iudex de expreſſo conſenſu partium, vel ex ſtatuto commiſerit cauſam conſilio ſapientis, & ſecutus poſtea fuerit conſiliū iniuſtum, nihilominus facit litem ſuam. Niſi ſtatutum vel conſenſus partium artaret ipſum ad ſequēdum huiuſmodi conſilium, quia iudex non tenebatur ſtare tali conſilio *c. Cum in veteri. de electio. & eſt optimus text. in c. Cum olim. de arbitr. Ita decidit notab. Bartol in l. Si conuenerit. ff. de re iudica. & late Bartol. in l. 1. §. Si plures. ff. de exercito. act. Tenent Cyn. Bald. Ioan. de Imol. in l. cum tale. §. 2. ff. de condition. & demonſtra. communiter Canoniſtæ in cap. ſi pro debilitate. de offic. delegat. Alexand de Imol. in d. l. ſi conuenerit. (mihi, in fin. 6. colum.) in verſic. extra gloſſ. cum ſequentib. & multis concord. ibi poſitis.* Et hoc in præſentiarum nullum dubium videtur habere. Nam licet in hoc Ioan. de Imol. & Paul. de Caſtr. &c. teneant contrarium in d. l. *Si conuenerit* & Bald. in l. *obſeruare. §. proficiſci. in 31. quæſt. ff. de offic. proconſ. & legat.* Niſi ſcilicet conſilium euidentem & manifeſtam iniquitatem contineat. (Quia ex quo partes approbauerunt perſonam electi, Iudex habuit iuſtam cauſam ſequendi iſtud conſilium, & imputent ſibi eligentes. Et ante eos idem tenet Gui. de Suza. *in l. humanum. C. de legib.*) tamen cum Iudex
iſto motu proprio commiſerit hanc cauſam conſilio dd. 3
& non ex conſenſu partium vel forma ſtatuti, videtur ſine omni dubio, quod ſequendo malum conſilium pronunciando fecerit litem ſuam, & teneatur ex quaſi maleſi. &c. *Iuxta l. fin. ff. de variis & extraordina. cognit. Secundum nota. per dd. in præalleg. locis, & pulchre Bald. in d. §. proficiſci. in 121. q. ibi. ſi autem Iudex elegiſſet ſibi motu proprio, non excuſatur,*

&c. Idem Bald. *in l. mancipia. (mihi, in 2. col.) verſ. Si autem ad id motus eſt.* ſubiungens propter conſilium ſapientis, & tum autem ipſe elegit ſapiētem, & ipſe tenetur, quia mala electio eſt culpa. C. *de ſeruis fugit. &c.*

Sed prædictis & omnibus alijs non obſtantibus, contrarium ſcilicet, quod præfati Iudex & Scabini in nullo penitus deliquerint, & quod ideo à Georgio K. &c. non poſſint cum effectu, vel de neglecta iuſtitia, vel quod male iudicauerint, & ita de quaſi maleficio, vel in aliquo accuſari, verum eſt, & in iure fundatum, quod breuibus oſtenditur.

4 Nam certi iuris eſt, quod ſi Iudex, etiam ex cauſa diffamationis tantum, ſtatuerit alicui terminum ad agendum, vel accuſandū, etiamſi in citatione non adijciatur, peremptorie, vel non cōtineatur in ea, quod vltra terminum pronunciet, eum non eſſe amplius audiendum, & perpetuum ei ſilentiū imponēdum. Quod nihilominus talis terminus eſt perēptorius, pro tanto, quod eo elapſo, Iudex pronunciare & declarare debet, ſi fuerit petitum ab aduerſario eum amplius non eſſe audiendū, & ei perpetuum ſilentium imponendum. *l. Si ea. C. qui accuſa. non poſſ.* vbi tex. ad literam, quam legem etiam Barto. ibi hoc modo ſummat: Qui tempore ſtatuto à Iudice non accuſat, vel accuſationem non proſequitur, poſtea non auditur. *Et multum notat etiam ibi, & eſt optimus text. in l. Titia. & ibi copioſiſſ. Bart. ff. de accuſa. l. Si eo tempore. C. de remiſſ. pig. d. l. diffamari. C. de ingenu. & manumiſſ. facit text. in l. ob commiſſa. iuncta glo. fin. ibi. C. de adult. Bart. in l. 2. in princ. C. de edend. Bal. Angel. Salyc. & Doctor. in d. l. Si ea. Panorm. in c. postul. (mihi, in prin. 4. colum.) de iudicijs.*

Nec huic deciſioni refragatur præallegata theorica
5 Inno. &c. Nam procedit quando Reus vel accuſatus, accuſatore non procedente in termino, non petierit pronunciari ſeu declarari per Iudicem ipſum, non fore amplius audiendum. Sed facta iſta petitione, & ſecuta Iudicis declaratione ſiue pronunciatione, quam Iudex facere tenetur, ex quo, vt probatum eſt, talis terminus eſt peremptorius, deinceps non debet amplius audiri, *ſecund. Ang. & Sal. in d. l. Si ea. Ang. & Ioan. de Imo. notanter in l. quamdiu inſtitutus. ff. de acq. here. Ang. Aret. ſuper Rubr. Inſt. de excep. (mihi, in 16. col.) verſ. Quid ſi in termino prædicto.* Et de iſta interlocutoria, per quam petitur ſilentium accuſatori imponendum ob eius contumaciam, ſiue non accuſationem in termino à Iudice ſtatuto, loquitur tex. *in d. l. Titia, ff. de accuſa. Bald. & Ang. in d. l. diffamari. Fel. in d. c. pen. (mihi, in 2. col.) verſ. circa quæ duo nota, de iudiciis.* Et quando ſtatuitur terminus ad accuſandum in cauſa criminali, proprie loquitur tex. *in l. Si ea. & l. ob commiſſa. ſecund. Io. de Imol. in d. l. quamdiu inſtitutus. (mihi, in fi. 3. col.)* referens etiam hoc dicere Bart. in extrauag. ad reprimendum, *in verb. ſuper dicto cri-*
6 *mine.* quod ſcilicet dilatio in dubio intelligatur peremptoria, quod dicit mente tenendum, Ex quib. omnibus euidenter patet & infertur, ꝙ ſi Iudex accuſatori præfixerit terminū ad accuſandū, & is in termino non accuſauerit, & propterea, nomine rei petatur per Iudicē declarari & pronunciari, eum amplius non fore audiendū, quod Iudex debeat ita pronunciare & declarare, & quod facta huiuſmodi pronunciatione & declaratione, amplius nō debet audiri. Cum ergo prædicta omnia in terminis noſtris, vt acta clare demonſtrant, interuenerint, ſequitur inconuincibiliter, præfatos Iudicē & Scabinos, optime in prædicta cauſa ſecundū conſiliū Doct. ſuper ea cōſulti, tanquam iuri & rationi conſonū, pronūciaſſe, maxime cum ipſi accuſatori, ad ſui petitionē & requiſitionem à Iudice fuerit terminus prefixus. Et ſi etiam non eſt opus hic diſputare de veritate illius. *quod dicit Ange. Aret. ſuper d. Rub. Inſt. de excep. (mihi, in fi. 16. col.) poſt glo. ſcilicet in §. Si quis autem non implens, in verb. admonitionibus. in Aut. de heredibus & Falc. col. 1.* de bina ſcilicet admonitione Iudicis, quia lo- 7
quuntur in diuerſis terminis, ſcilicet, quando ad requiſitionem & petitionem rei diffamati, ſtatuitur accuſatori non petenti nec requirenti terminus ad excuſandū. Non autem ſi ad requiſitionem ipſiuſmet accuſatoris Iudex præfixerit ei terminum ad accuſandum, ſed ex diuerſis & ſeparatis non fit bona illatio, per vulgaria. Ergo, &c. Et confirmantur prædicta, quia præfixio termini alicui aſſignata ab homine, ſiue à Iudice, ſiue à teſtatore, regula-
riter hoc operatur, vt talis terminus ſit peremptorius, & 8
excludat potentiam poſt terminum. *l. ſtatu liberum. §. Stichum. & ibi Bartol. ff. de lega. 2. l. mancipiorum. ff. de optio. lega. &c.* Sicut econtra præfixio termini ad aliquid non faciendum operatur, vt per lapſum termini excludatur quis à facultate non faciendi ſeu abſtinendi. Nam prohibi- 9
tum ad tempus, poſt tempus lapſum videtur permiſſum. *l. Imperator. ff. de poſtul.*

Per quæ iam patet, non obſtare adducta in contrarium, quando ſcilicet Iudex iudicando ſecutus eſt conſilium iniuſtum, quia Iudex & Scabini in præſentiarum ſecuti ſunt conſilium iuſtiſſimum, optimis ſcilicet tex. & rationib. fulcitum. Ergo, &c. Imo in propoſito iure attentari dici poſſet, quod etiamſi prætatum conſilium, quod Iudex & Scabini pronunciando ſecuti fuerūt, fuiſſet iniquum, quod tamen (prout clare reſponſum eſt) omnino æquum, iuri ſcilicet & rationi conſonum eſt, adhuc tamen non tenerentur ex quaſi maleficio, nec feciſ-
ſent litem ſuam, &c. Ex quo tam Iudex ipſe & etiam Sca- 10
bini ſint omnino illiterati & ignari, in villis ſcilicet ſiue pagis degentes. *per ea quæ not. Ant. de Butr. in d. c. Cum olim. per c. venerabili. cum gl. in verb. conſilio. de offi. lega. ſim. l. impuberib. in prin. ibi, (dummodo ex conſilio neceſſariorum ſuorum id faciunt) ff. de ſuſpec. tuto. cum not. per Io. de Imo. Pau. de Caſtr. in d.*
l. Si conuenerit. Sicut in ſimili dicitur: quod habens iuſtam 11
cauſam litigandi excuſetur ab expenſis. *l. qui ſolidum. §. etiam. ff. de leg. 2. Et hoc intelligit Pau. de Caſt. ibi in princ.* etiamſi partes non conſenſerint in conſultorem, *vt patet ibi, in verb. maxime. & Io. de Imo. in d. c. cum olim. (mihi, in fi. 2. col.) verſic.* dicit etiam hic D. Anto. referens dictum Anto. ibi volentis, quod ſi Iudex eſſet ex toto ignarus, quod tunc artaretur ad ſequendum conſiliū, dicit hoc dictum ſuum procedere, ſi appareat, quod in loco communiter eligerētur Iudices parum ſciētifici, tūc enim forte poſſet dici, quod deberet etiā ſequi conſilium. Et licet loquatur ibi in terminis, quando ex forma ſtatuti, &c. reuertatur ad conſilium ſapientis, tamen vt claret, eadem ratio eſt, quando Iudex omnino ignarus iurium, ſicut ſunt ruſtici, motu proprio committit cauſam conſilio Doctoris, ſiue ſapientis. Et quid multis, Non eundo per mendicata ſuffragia, aperte probatur per text. *in l. in bonorum. cum nota. ibi per Bar. in fi. ff. de bon. poſſ.* vbi decidit per illum text. quod qui conſuluit peritiorem, & eius conſilio facit, debeat ei credere, ſic, vt ſi ſcilicet credit, habeat iuſtā cauſam credendi, & ideo ſi errauit, habet iuſtam cauſam erroris, dicens de hoc eſſe tex. *ibi,* prout eſt, & ſubiungit hoc procedere in perſonis, quæ non debent iura ſcire per ſe, *vt ibi, & l. regula. §. ſed iuris. ff. de iuris & fact. ignor. & hoc dictum Bart. per d. l. in bonorum. ſequuntur Bald. & communiter Legiſtæ in l. iuris ignorantia. C. qui admitti.* Et perſonæ, quæ non debent ſcire iura per ſe, ſunt mulieres & ruſtici. *d. l. iuris ignorantia, cum ibi plene not. per glo. & Doct. C. qui admitti.* Ideo aſtricti ſunt conſulere peritiores, alias non excuſarentur ob iuris ignorantiam. *d. l. in bonorum.* Secus eſt in eo, qui per ſe iura ſcire debet, quia credendo alij perito, non excuſaretur,

ſicut

ſicut in dubio eſt præſumptio pro iudice, quod ſit ſcientificus, ideo non excuſaretur ſequendo iniuſtum conſilium, ſi ſcilicet crederet alii perito, *ſecundum opin. Bartol. & ſequacium in d. l. Si conuenerit, &c.* Secus ſi conſtet, quod ſit ruſticus, & ita iuris penitus ignarus, per iam adducta, &c.

THEMA CONSILII XXX.

Agnatus proximior, ad quem ratione ſimultaneę inueſtituræ, Feudum poſt mortem agnati erat recaſurum, non tenetur huiuſmodi Feudũ emere, nec etiam alienationi conſentire, maxime ſi fieret alienatio ſine legitima cauſa. Et facta alienatione ſine eius conſenſu, etiam in vnũ ex agnatis remotioribus, ſimultanee cum illis inueſtitis poſt mortẽ agnati, illud Feudum poteſt recuperare, nullo precio reſtituto: niſi intra lapſum anni & diei non impugnaſſet, & contradixiſſet huiuſmodi alienationi, quod tunc excluderetur.

SVMMARIA.

1 *Quæ ſit differentia inter alienationem factam extraneo, & eam, quæ fit remotiori agnato, quantum ad reuocationem proximioris agnati.*

2 *Etiam filio non præiudicatur per alienationem Feudi, quantumuis licite fiat, i. cum conſenſu domini in Feudo antiquo.*

3 *Agnatus proximior conſentiendo alienationi Feudi antiqui non præiudicat filiis.*

4 *Hodie etiam propter neceſsitatem Vaſallus non poteſt vendere Feudum ſine conſenſu domini, nec etiam agnatorum ſimultaneam inueſtituram habentium.*

5 *Licet aliquæ alienationes propter neceſsitatem permittantur, quæ alias non permitterentur, tamen illud non habet locum in feudis.*

6 *Non excluditur quis à reuocatione Feudi per annalem præſcriptionem, in caſu, quo remotior agnatus nondum eſt adeptus poſſeſsionem Feudi empti. Et ſic illud tempus currit à tempore tranſlatæ poſſeſsionis.*

CONSILIVM XXX.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Indubitati iuris eſt, quod ſi Vaſallus etiam licite, accedente ſcilicet conſenſu domini Feudi, alienet Feudum antiquum, ſeu in quo agnati ſui ſecum habent ſimultaneam inueſtituram, in extraneum, vel etiam in remotiorem agnatum, ad quem ſc. Feudum immediate poſt mortẽ Vaſalli decedentis ſine filiis legitimis nõ erat peruenturum, ſine ſc. conſenſu proximioris agnati, tale Feudum poſt mortem Vaſalli poſſet per proximiorem agnatum, nullo etiam precio reſtituto, recuperari. Non obſtante quod etiam talis alienatio fuerit facta in remotiorẽ agnatum. Nec ipſe annali ſilentio ſeu pręſcriptione à tali iure reuocandi excluditur, quãdo infra annum à die factæ alienationis (ſicut in præſentiarum) expreſſe contradixit huiuſmodi alienationi factę in remotiorẽ agna-
1 tum. Nam iſto caſu, quando ſc. Feudum etiam cum conſenſu domini Feudi, ſine tamen voluntate proximioris agnati, alienatur, nulla penitus eſt differentia, quantum ſc. ad ius recuperandi à proximiori agnato tale Feudum, & ita retractandi talẽ alienationem, ſiue alienatio ſit facta in penitus extraneũ, ſiue in remotiorẽ agnatũ, dummodo hoc ſecundo caſu proximior agn[illegible] à tempore ſcientiæ alienationis contradu[illegible], &c. Nam vtroq; caſu durat ius reuocandi perpetuo, [illegible] hoc bene ſit differentia, quod primo caſu, quando ſc. alienatio eſt facta in extraneum, ius reuocandi duret perpetuo, ſi proximior agnatus expreſſe non conſentiat. Sed ſecundo caſu, quando ſc. eſt facta in remotiorem agnatũ, & proximior agnatus à tempore quo ſciuit, per annum tacuerit, ipſe excludetur poſtea à iure reuocandi. Et hæc ipſa agnatio ſeu proximitas ipſius poſſidentis, & ſententia proximioris agnati reuocare volentis, coniuncta cum iſto tranſcurſu anni, operantur quod ipſe proximior agnatus videatur tacite conſentire alienationi factę agnato ſuo, vt elapſo anno, à tempore ſcientiæ computando, non audiatur amplius ad reuocandum ſeu retractandum alienationem. *Ita probatur expreſſe in c. Titius filios, in prima eius parte, iunct. gl. in verb per annum. ibi, ab Andr. de Iſer. Bald. Iac. de Bell. Alua. & communiter ab omnibus approbatur in tit. Si de feu. fue. contro. inter do. & ag. Vaſal. Et probatur etiam per c. 1. & quæ ibi notantur in tit. de alien. feud. pater.* Imo ſi Vaſallus alienet etiam 2
cum conſenſu domini Feudum antiquum, tamen iſta alienatio non præiudicat filio ipſius Vaſalli alienantis *Ita probatur per glo. 3. in §. hoc quoque & quod ibi dicit Bal. de ſucceſſ. Feud. & in §. ſi clientulus. in tit. de feud. alien. Andr. de Iſer. in c. Si Vaſallus culpam. in tit. Si de feudo fue. controuerſ. inter do. & agnat. Vaſ. Alua. in §. fin. in 18. col. in titu. quæ fuerit pri. cau. benef. amit.* 3
Ideo, etiamſi agnatus conſentiat Vaſallo alienanti Feudum antiquum, non tamen præiudicat ſuis filiis ſeu deſcendentib. *per d. gl. 3. & ibi Feudiſtæ.* Nec iſto caſu filius dicitur venire contra factum patris, quando pater conſentiendo non obligauit ſe, niſi quodammodo naturaliter vel renunciando ſuo iuri. *argu. l. 1. l. Si vnus. §. pactus, ne peteret. ff. de pact. & pulchre Aluar. in d. c. hoc quoq;. ſuper d. glo. 3. (mihi in 5. col.) verſ. & ſigna aliam rationem.*

Ex quib. iam liquido patet, quod licet illuſtriſs. Princeps Elector N. dominus Feudi, conſenſerit alienationi factæ in Matthiam H. de Feudo antiquo, ſeu in quo Andreas H. habuerit ſimultaneam inueſtituram, in Ludouicum H. tanquam remotiorem agnatum, ſine conſenſu tamen Andreæ H. tanquam proximioris agnati, ad quem Feudum alias poſt mortem Matthiæ reuerſurum erat, non obſtante, quod ipſe fuerit requiſitus etiam à Principe Electore, an velit pro eodem precio emere, tamen ipſe, tanquam proximior agnatus poſt mortem Matthiæ decedentis ſine filiis legitimis, tale Feudum, nullo penitus precio reſtituto, recuperare poſſet. Quæ maxime procedunt in præſentiarum, cum Matthias H. nulla neceſſitate vrgente, vendiderit ſine conſenſu Andreæ H. tanquam proximioris agnati dictum Feudum Ludouico H. remotiori. Cum etiam hodie Vaſallus pro- 4
pter neceſſitatem non poſſit vendere Feudum ſine conſenſu domini Feudi. Licet olim ſecus erat. *c. 1. & ibi Feudiſt. in tit. qualiter olim feud. pot. alie.* Ergo etiam nec ſine conſenſu proximioris agnati, ad quem Feudum erat immediate recaſurum poſt mortem eius. Et ſic regula quæ habet, 5
quod licet quædam alienationes propter neceſſitatem permittantur, quæ alias prohibentur, *vt l. qui potuerunt. ff. de manu. teſta. l. cum fidei. cum ſimilib. ff. de fideicomm. liber.* non habet locum in alienatione feudi. *ditt. cap. 1. & ibi pulchre Bald.* Imo quando Feudum eſt nouum & conceſſum duobus fratribus vel agnatis, cum pacto de inuicem ſuccedendo in eo, & vnus alienaret licite, ſcilicet cum conſenſu domini feudi, tamen per hoc non præiudicaretur alteri in eiuſmodi alienationem non conſentienti, quin poſſet ipſam reuocare, ſecus ſi alienaret illicite, id eſt, ſine conſenſu domini, quia tunc

reuerteretur ad dominum Feudi, *ſecundum not. per Bald. & Alex. in §. Item ſi fuerint, in tit. qui mod. ſeu. amit.* Et ratio eſt in promptu, me iudice, quia alienatio feudi noui, illicite, id eſt, ſine conſenſu domini feudi facta non præiudicat ipſi domino, multo minus debet præiudicare alienatio feudi noui, in quo duo fratres vel agnati ſunt inueſtiti cum pacto de inuicem ſuccedendo, facta per vnum ſine conſenſu alterius, licet interuenerit conſenſus domini. Quia dominus primo caſu non amittit proprietatem ſeu directum dominium, vt patet, ſed Vaſallus ſecundo caſu amitteret omne ius, quod habebat in Feudo. Ergo, &c. Nec huic Andreæ H. poterit obſtare præſcriptio annalis, cum (vt deductum eſt) ipſe infra annum expreſſe contradixerit huiuſmodi alienationi factæ per Matthiam in Ludouicum remotiorem agnatum. Imo ſi ipſe non expreſſe contradixiſſet infra annum, ſicut tamen in veritate contradixit, cum proteſtatione de non conſentiendo, adhuc non eſſet excluſus à iure reuocandi poſt mortem Ludouici, *per ea, quæ valde ſolenniter not. Guil. de Cuneo in l. ſolennibus. Cod. de rei vend.* Nam licet regulariter, ſi Vaſallus infra annum & diem non petierit inueſtituram à domino, amittat Feudum. *cap. 1. Quo temp. miles inueſti. pet. deb. cap. 1. Quæ fuit prima cauſa benef. amit. cap. Præterea ſi quis infeudatam. de prohib. feud. alien. per Fed.* Tamen iſta iura procedunt ſolum, ſi Vaſallus poſſideat Feudum, ſecus ſi alter tertius poſſideat. Nam iſto caſu propter non petitam inueſtituram infra tempus à iure præfixum, Vaſallus non amittit Feudum. *Ita ſingulariter determinant Guil. de Cun. in d. l. ſolennibus. quem ſeq. ibi Bald. Saly. Raph. & Fulgo. Aluar. in d. cap. 1. (mihi, in prin. 5. colum.) verſ. Quid ſi Vaſallus. Quæ fuit prima cauſa benef. amit. Præpoſ. Alex. in d. cap. 1. in 2. colum. verſic. Sed quid ſi hæres. in titu. Quo tem. mil. inueſti. pet. deb.* Sed in præſentiarum Ludouicus H. remotior agnatus, cui Matthias vendidit, non poſſidet dictum feudum, ſed relicta ipſius Henrici H. Sed poſſeſſio remotioris agnati, in quem facta eſt alienatio feu-
6 di licite cum conſenſu domini, ſine tamen conſenſu proximioris agnati, iuncta cum proximitate & ſilentio annali operatur excluſionem proximioris agnati, à reuocando Feudum. Sed hic non interuenit poſſeſſio remotioris, imo nec ſilentium proximioris, ex quo Andreas proximior infra annum contradixit. ergo, &c. Et eſt ſine omni ſcrupulo, videlicet, quod reſponſio ſupra data ſit iuri conformis, pro tanto, quod Andreæ H. poſt mortem Matthiæ decedentis ſine filiis legitimis, competat ius reuocandi alienationem factam ſine conſenſu ipſius Andreæ proximioris.

THEMA CONSILII XXXI.

In teſtamentis ſeu legatis factis ad pias cauſas non ſunt neceſſariæ ſolennitates iuris ciuilis, vel ſtatutarij.

SVMMARIA.

1 *In diſpoſitione ad pias cauſas non attenditur ius ciuile, ſed ſeruatur Ius gentium vel Ius Canonicum.*
2 *Statuta de teſtamentis aut aliis vltimis voluntatibus loquentia, non comprehendunt diſpoſitiones ad pias cauſas factas.*
3 *Verba generalia ſtatutorum non includunt caſum contra libertatem Eccleſiaſticam vel piæ cauſæ.*
4 *Etiam expreſſum ſtatutum tendens aduerſus priuilegia piæ cauſæ non valeret.*
5 *Mulier ſtatuto non obſtante, & ad pias cauſas legare, & bona ſua Eccleſiæ offerre poteſt.*
6 *Solennitates teſtamentorum de iure ciuili requiſitæ, in diſpoſitione ad pias cauſas non requiruntur.*
7 *In teſtamento ad pias cauſas ſufficiunt duo teſtes.*
8 *Diſpoſitio captatoria collata in voluntatem tertij, valet in pia cauſa.*
9 *Mutus & ſurdus poſſunt teſtari ad pias cauſas.*
10 *In relictis ad pias cauſas ſufficiunt duo teſtes, etiam mulieres.*
11 *Mulier poteſt eſſe teſtis in Codicillis.*
12 *Dominium rei legatæ tranſit via directa poſt mortem legantis in legatarium.*

CONSILIVM XXXI.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Præſens conſultatio non indiget longa expli- 1
catione. Nam in teſtamentis vel codicillis & diſpoſitionibus ad pias cauſas conditis, non attenditur aliqua diſpoſitio ſeu prohibitio iuris ciuilis, ſed ſeruatur ius naturale, gentium, vel ius Canonicum. *cap. cum eſſes. c. relatum. & c. 1. & ibi copioſiſſime per Canoniſtas, Extra, de teſtam. pulcerrime per Bartol. in ſua diuina repet. l. 1. in vltima quæſt. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. & ibi per alios Legiſtas, per Modernos, & præcipue per Alexand. de Imo. in l. captatorias. Cod. de teſtam. mili. in l. ſenium. C. qui teſtam. fa. poſſ. cum multis concor.* Nec ſtatuta loquen- 2
tia de teſtamentis, aut aliis vltimis voluntatibus, comprehendunt vltimas volũtates ad pias cauſas factas, quia non debent iudicari ſecundum leges humanas, ſed ſecundum iura diuina, & ſacros Canones, *prout in præallegatis cap. cum eſſes. & c. relatum. & late per Barto. in dict. repeti.* Quia 3
verba generalia ſtatutorum non includunt caſum contra libertatem Eccleſiæ vel piæ cauſæ. *Vt per Bald. in l. iubemus. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Vnde ſi ſtatutum Laicorum 4
faceret expreſſam mentionem de pia cauſa, non valeret, *per cap. 1. Eccleſ. ſanctæ Mariæ. cum ibi not. per gloſſ. & dd. Extra, de conſtitut. & per Auth. caſſa. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. cum ſimil.* Cum huiuſmodi relicta ad pias cauſas vel pro anima, cenſeantur ſpiritualia, ex quo tendunt ad remiſſionem peccatorum. *cap. requiſiſti. de teſtam.* Et ideo ſi ſtatuto ca- 5
ueretur, quod mulier ſine conſenſu propinquorum non poſſet teſtari, nihilominus poteſt teſtari, vel legare ad pias cauſas, non habito iſto conſenſu. Nam pia cauſa eſt priuilegiata. Vnde contra iſtud priuilegium, quod reſpicit ipſum Deum vel Eccleſiam, non poteſt fieri ſtatutum. Item ſi ſtatutum diſponeret, quod mulier non poſſet ſe obligare ſine conſenſu propinquorum, nihilominus poſſet bona ſua offerre Eccleſiæ (ſiue offerat ſe & ſua) quia eſt actus ſpiritualis, ſuper quo ſtatutum non diſponit, nec diſponere poteſt. *l. priuilegia. Cod. de ſacroſan. Eccl.* Vnde non valet ſtatutũ contra Eccleſiam. *l. vt inter diuinum. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Bald. in l. generali. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Et etiam de mente Barto. in l. cunctos populos. Cod. de ſum. trin. & fide Catho. in 5. q. Panorm. in d. cap. relatum, & per Pau. de Caſtr. in d. l. 1. Cod. de ſacroſan. Eccle. Et pro omnibus illis facit.* Nam ſolennitates iuris ciuilis requiſitæ in teſtamentis 6
& vltimis voluntatibus non requiruntur in vltimis voluntatibus ad pias cauſas conditis, vt ſupra oſtenſum eſt. Nam de iure ciuili in teſtamento requiruntur ſeptem te-
ſtes. In teſtamento vero ad pias cauſas ſufficiunt duo. *d.* 7
cap. relatum. Item de iure ciuili non valet vltima volun- 8
tas ſeu diſpoſitio captatoria in voluntatem tertij collata. *l. illa inſtitutio. ff. de hæred. inſtit. l. captatoriæ. ff. de leg. 1. l. captatorias. Cod. de teſtam. mil. cum multis ſimil.* Et tamen illa diſpoſitio ad pias cauſas condita valet ſecundum Bartol. & Bald. *in d. l. captatoriæ. & in l. 1. ff. de leg. 2.* & copioſe per Alex. de Imol. *in d. l. captatorias. Cod. de teſtam. mil. cum concor. ibi per eum adductis.* Item licet ſit prohibitum à iure ciuili, quod mutus & ſur... natura teſtari non poſſint. *l. diſ-* 9
cretis. Cod. qui teſtam. fac. poſſunt. poteſt tamen mutus & ſurdus

ſurdus à natura intellectum habens, ad pias cauſas teſtari, *vt pulchre per Alexand. de Imol. in d. l. diſcretis.* Et ita infinita ſimilia poſſunt adduci, quia in relictis ad pias cauſas non attendimus prouiſionem iuris ciuilis, ſed ius naturale, ius diuinum vel Canonicum. Iſtæ autem & ſimiles prohibitiones & ſolennitates ſunt requiſitæ de iure ciuili, *vt in legib. alleg. & ſimilib.* Ergo, &c. Præterea ſtatuta ſunt pars iuris ciuilis, *l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. & ibi per dd.* Ergo per conſequens (vt ex adductis patet) non habent locum ſtatuta in relictis ad pias cauſas. Et ſic ſequitur ex allegatis inconuincibiliter, quod prima relicta domina Anna, vxor Thilonis L. bene potuerit Clenodia ſua, & alias res ſuas pro ſalute animæ ſuæ, ad pias cauſas in ſua vltima voluntate relinquere & legare. Dato quod de iure Saxonum, vel de iure municipali, vel ſtatutario ciuitatis M. mulier non poſſit teſtari, vel aliquid in vltima voluntate relinquere, ſine conſenſu & voluntate mariti ſui. Dato etiam, quod de iure Saxonum, conſtitutus in infirmitate vel mortis articulo non poſſit teſtari, legare, vel aliquid in vltima voluntate relinquere, quia non comprehendunt diſpoſitionem ad pias cauſas conditas, vt ſatis deductum eſt. Et licet vltima voluntas per præfatam mulierem non fuerit teſtamentum ad pias cauſas, cum in ea non inſtituerit Eccleſiam vel piam cauſam hæredum, tamẽ eſt Codicillus ad piam cauſam, cum in ea ſint legata multa relicta piis locis. Nam etiam poſito, quod ſi coram duobus teſtibus, qui ſuffeciſſent, inſtituiſſet Eccleſiam hæredem, non eſſet proprie teſtamentum, nec valeret vti teſtamentum proprie, tamen valeret vti voluntas in genere, *vt determinat Bartol. in d. l. 1. verſi. quæro an vltima voluntas. Bartol. & Doct. in l. ex imperfecto. C. de teſtam. & etiam per Iaſo. in ſua repeti. d. l. 1.* Quia in illa vltima voluntate per dictam dominam Annam ad pias cauſas facta interfuerint mulieres. At in relictis ad pias cauſas ſufficiunt duo teſtes, etiam mulieres, vt per Bald. *in d. l. 1. ad fin. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* vbi dicit, quod ſtatutum contrarium diſponens, tanquam contra ſalutem animæ non valeret. Imo licet mulier non poſſit eſſe teſtis in teſtamento *l. Qui teſtamento. §. Eum qui. verſic. mulier. ff. de teſtam.* tamen poteſt eſſe teſtis in codicillis, etiam ad nõ piam cauſam factis, *vt eſt gl. ſing. in d. verſ. mulier. in verb. non poterit. quam ibi ſumme notat Paul. de Caſt.* Ex quibus omnibus iam ineuitabiliter ſequitur, quod vltima voluntas ſiue diſpoſitio præfatæ dominæ Annæ ad pias cauſas facta in præſentia dominæ Abbatiſſæ, & aliarum duarum virginum, & Capellani, tanquam Codicillus valuit & tenuit, & hodie valet & tenet, non obſtante, quod ſolennitates à iure ciuili, vel à iure Saxonum, vel à ſtatutis ciuitatis M. requiſitæ, non interuenerint. Præterea non obſtat, nec poteſt ſe tueri ſecunda iam relicta Thilonis L. Daß ſie mit der vollen gerade/nach Weichbildt vnnd Willkors rechten/der Statt M. berechtiget/daß ihr derwegen folgen ſollen alle Clenodia, &c. Nam poſtquam domina Anna obiit, dominium huiuſmodi Clenodiorum via directa tranſiuit in Eccleſias & pia loca, quibus legata ſunt. Nam dominium rei legatæ tranſit via directa abſq; traditione in legatarium à tempore mortis legantis. *l. à Titio. ad finem. ff. de fur. & probatur in l. 1. & 2. C. com. de lega.* Et à tempore aditæ hæreditatis per hæredem tranſiuit dominium rei legatæ vere in legatarium. *per text. in l. Si tibi homo. §. cum ſeruus. ff. de legat. 1. & declarat pulchre Bartol. in d. l. à Titio. ad fin. ff. de fur.* Vnde ſequitur, ex quo iam poſſeſſio ſeu potius detentatio huiuſmodi Clenodiorum piis locis relictorum, nec dum ſolutorum, reperitur penes ſecundam relictam, quod poſſint per Eccleſias vel pia loca, quibus relicta ſunt, ab ea vendicari, ratione dominii, ipſis in huiuſmodi Clenodiis quæſitis. *per l. vnica. cum ſua materia. C. de alien. mutandi iud. cauſa facta. & l. in rem. ff. de rei vend. cum ſimil.* Et quod heredes Thilonis L. tradendo huiuſmodi Clenodia, nondum ſoluta Eccleſiis & piis locis, ſecundæ relictæ, non tranſtulerint in eam dominium ipſorum: cum dominium (vt deductum eſt) ipſorum, non fuerit apud defunctum, ſcilicet Thilonem maritum ſecundæ relictæ, nec poſtea penes hæredes eius. Cum directa via tranſiuerit in Eccleſias legatarias, etiam iuribus allegatis. Et per conſequens, dominium huiuſmodi Clenodiorum, quod nõ habuerunt, tradendo non potuerunt transferre in eam, *per l. traditio. ff. de acq. re. do. cum ſimil.* Sequitur ex hoc, quod cum poſt mortẽ dominæ Annæ, & etiam tempore mortis Thilonis L. dominium illorum Clenodiorum non fuerit apud Thilonem, ſed directa via tranſiuerit in Eccleſias & pia loca, quod non dicantur fuiſſe, neceſſe, nec pertinere zu der gerade/ quamuis fuerint parta in domo Thilonis poſt mortem eius. Et ita Eccleſiis & piis locis, ad conſequendum huiuſmodi legatũ, competit rei vendicatio, ratione dominii. *d. l. 1. C. communia de leg.* quæ per Eccleſias & pia loca poteſt intentari contra ſecundam relictam rerum poſſeſſorem & detentricem *d. l. vnica. C. de alie. mu. iud. cauſ. fact. cum ſua materia.*

THEMA CONSILII XXXII.

Quod ciues ſeu oppidani ciuitatis N. cum de iure communi, tum ratione tranſactionis eo nomine factæ & interpoſitæ non poſſint impedire ruſticos de L. pro libito cereuiſiam coquere, & eam vendere; maxime cum fuerint in quaſi poſſeſſione illius iuris coquendi cereuiſiam legitimo tempore, cuius ratione illis contra impedire volẽtes competit exceptio præſcriptionis, &c.

SVMMARIA.

1 *De iure non reperitur expreſſe prohibitum eſſe ruſticis, ne coquant cereuiſiam & vendant.*
2 *Erubeſcimus loqui ſine lege.*
3 *Braxandæ cereuiſiæ poteſtas cum ſimilibus commerciis, ſolum nobilioribus interdicta cenſetur.*
4 *Lege permittente quod fit, iure fit, nec pœnam meretur.*
5 *Tranſactio imponit finem litibus, & eſt exceptio litis finitæ.*
6 *Cauſæ tranſactione ſopitæ, non poſſunt reſuſcitari, etiam propter grauem læſionem, nec etiam imperiali reſcripto, nec prætextu inſtrumenti nouiter reperti. Ibi. nu. 7.*
8 *Motor litis finitæ non debet ad aliquid audiri.*
9 *Sequentia declarant & reſtringunt præcedentia.*
10 *Quando vna determinatio reſpicit duo vel diuerſa determinabilia, in quibus reperitur diuerſa ratio, tunc non determinat ea æqualiter.*
11 *Verba debent intelligi vt aliquid operentur, maxime in contractibus.*
12 *In contractibus non ſolum clauſulæ, ſed ne minimum verbum debet eſſe ocioſum.*
13 *Limitatio ad iura, quæ volunt præcedentia reſtringi, & declarari per ſequentia, quia fallit quando præcedentia ſunt clara, expreſſa, & determinata, & ſequentia obſcura vel generalia.*
14 *De iure Saxonum regulariter tantum ſunt duæ ſpecies præſcriptionum, annalis ſcilicet, & tricennalis, cum anno & die.*
15 *Bona fides ſi allegatur, præſumitur ex poſſeſſione 30 annorum.*

16 Excep-

16 *Exceptio præſcriptionis completa, quomodo opponatur in vim per-
emptoriæ & dilatoriæ, ad impediendum litis ingreſſum.*
17 *Non ſolum Princeps, ex contractu cum ſubditis initis obligatur,
ſed etiam ſucceſſores eius ad obſeruantiam aſtringuntur.*

CONSILIVM XXXII.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter im-
plorato. Pro fundanda iſta reſponſione, omiſſis ſu-
1 perfluis, inprimis eſt indubitatum, Quod ruſticis de iure
communi non reperitur prò arbitrio eorum prohibitum
braxare cereuiſiam, & eam vendere. Quare licitum eſt
eis, ſicuti colere vineas, & intendere agriculturæ, & vi-
num ac frumenta vendere, &c. ita & cereuiſiam braxare.
Ideo erubeſcant aduerſarii dicentes, Villanos de L. con-
2 tra ius, pro arbitrio eorum braxare. Erubeſcimus enim
loqui, cum ſine lege loquimur. *l. illam. C. de collat. §. conſidere-
mus in Authent. de triente. & ſemiſſ. colum. 3. l. diſſentientis. ibi. nulla
iuris præcepit conſtitutio. C. de repud. & quæ ibi ad hoc notantur. Al-
ber. de Roſa. in cap. illa ibi. (cum nuſquam reperiatur iure cautum)
Ne ſede vacan. cap. is qui. ibi. (cum non ſit expreſſum in iure) de ſen-
3 tent. excommun. lib. 6.* Præterea huiuſmodi & ſimilia com-
mercia ſolum reperiuntur à iure nobilioribus interdicta.
l. Nobiliores. C. de commerc. & mercat. Ideo ruſticis licitum ex
hordeo illis nato, vel ab ipſis empto, quandocunque &
quoties eis libuerit, cereuiſiam braxare, & braxatam
vendere, cum quilibet in re ſua ſit arbiter & moderator.
l. in re mandat. C. mandati. Iuſtum eſt enim ſua cuique com-
mittere, etiamſi fuerit Iudæus. *l. nemo exterus. C. de Iudæis.*
Nec de iure Saxonum braxādi facultas ruſticis inuenitur
prohibita, ideo quod non mutatur, ſtare non prohibe-
tur. *l. præcipimus. in fine. C. de appellat. l. Sancimus. C. de teſtam.*
Nec Gut. poſſunt de hoc conqueri, ſe forſan propterea
non tantum cereuiſiæ vendere poſſe, cum prædicti Vil-
lani vtantur iure eis conceſſo. Qui autem vtitur ſuo iure,
4 & aliquid facit lege permittente, non peccat, nec perpe-
ram agit, etiamſi ex hoc alius damnificaretur. *l. Gracchus,
cum ſimil. C. de adulteriis.* Nec eſt verum, quod de commu-
ni obſeruantia iſtius prouinciæ ruſtici non braxent: cum
in multis pagis ſeu villis contrarium conſtet. Quare ni-
mis impudice aduerſarii dicunt, præfatos Villanos in L.
contra ius, pro voluntate eorum, cereuiſiam braxare, &
eam vendere. Cum itaque ex prædictis breuiſſime pa-
teat, quod ipſis nec de iure communi, nec Saxonum
braxatio cereuiſiæ prohibita ſit, ſequitur quod de iure
habeant fundatam intentionem, &c. Præterea poſito,
nullo tamen modo admiſſo, quod ſæpe nominatis Vil-
lanis in Lug. de iure Saxonum, vel ex certa ordinatione
vel obſeruantia diſtrictus Magdeburgenſis, non com-
peteret facultas pro eorum arbitrio braxandi & venden-
di cereuiſiam, competeret tamen ex ſingulari conceſſio-
ne à reuerendiſſimo domino Gunthero Archiepiſcopo
Magdeburgenſi, felicis recordationis, gratioſe indulta,
poſt ſcilicet controuerſiam inter præfatas partes de bra-
xatione cereuiſiæ habitam, atque hoc modo ſopitam,
prout ex inſtrumento deſuper facto clare apparet, &c.
Außgeſchloſſen das Dorff L. die mögen brauwen wann ſie
wöllen / rc. Quare vigore huiuſmodi contractus initi,
perfecti, & abſoluti inter monaſterium Z. nomine Vil-
larum eiuſdem, & oppidum G. à reuerendiſſimo, tan-
quam Principe diſtrictus Magdeburgenſis, confirmati,
præfatis Villanis ortum & natum fuit & eſt, (etiamſi an-
te non habuiſſent) ius braxandi cereuiſiam, quandocun-
que voluerint, & vendendi, & deinceps à prædictis op-
pidanis propter hoc conueniri, moleſtari vel impediri
nequaquam poſſunt, in illis verbis contractus, Außge-
nommen das Dorff L. die mögen brauwen wenn ſie wöllen/
verkauffen/rc.

Si ergo Villanis eſt conceſſum ius braxandi quando-
cunque voluerint, ipſis oppidanis tunc conſentientibus,
(vt claret ex ſerie contractus, in his verbis, Der genañten
von vnſert wegen zu grunde / mit der vorgenannten wille
vnd zugifft gethedingt/beygelegt/vnnd auch geſühnet hat.)
Et ſi illud negotium, in quo de iure braxandi controuer-
tebatur, per prædictam tranſactionem Guntheri Archie-
piſcopi nomine factam, finitum eſt & compoſitum, cum
hac conditione, vt liceat Villanis de Lug. braxare quan-
docunque velint: ſequitur inconuincibiliter, reſuſcitari
illud non poſſe. Nec debere nunc oppidanos de Gu. au-
diri, dum volunt modum aut formam præſcribere Vil-
lanis de Lu. quantum ſcilicet braxare, & quando inchoa-
re, vel ceſſare debeant.

Nam clarum eſt per prædictam conuentionem tranſ-
actionis, qua oppidani præfati non tantum receſſerunt
à controuerſia deß Bierbräuwens / ſed etiam conſenſe-
runt, vt Villani in Lug. ad libitum braxare poſſent, con-
ceſſum ipſis Villanis ius braxandi pro voluntate eorum,
& omne ius prohibendi dictorum oppidorum, ſi quod
habuiſſent antea funditus & radicitus peremptum, ex-
tinctum, & ſublatum fuiſſe, & eſſe. Tranſactio enim im- 5
ponit finem litibus, & eſt exceptio litis finitæ. *l. ſi fratris. C.
de tranſact. cap. 1. de litis conteſta. lib. 6.* Quod adeo verum eſt,
vt facta tranſactione, ſi is qui tranſegit, id eſt, ab actione
inſtituta vel inſtituenda receſſit, poſtea reperiat ſe graui-
ter læſum, tamen propter hoc nullo modo poſſit reſcin- 6
dere tranſactionem, *per text. ad literam, in l. Lucius. §. final.
iunct. gloſſ. 1. & ibi Bartol. ff. ad Trebell. gloſſ. & Doct. in cap. Cum
cauſam. de empt. & vendi. Moderni in l. Si quis cum aliter. ff. de ver-
borum obligat.* Ideo facta tranſactione ſuper controuerſia,
omnia inſtrumenta & iura, quæ qualitercunque parti-
bus opem ferre poterunt, ipſo iure annullantur & caſ- 7
ſantur, *ca. 1. de tranſact.* Item cauſæ vel lites tranſactione le-
gitima finitæ, etiam imperiali reſcripto reſuſcitari non
poſſunt. *l. cauſas. C. de tranſactio.* Similiter non reſcinditur
tranſactio prætextu inſtrumenti nouiter reperti. *l. ſub præ-
textu inſtrumenti. C. eodem titul. de tranſactio.* Quare ratione di-
ctæ conuentionis tranſactionis, oppidani nullatenus au- 8
diri debent, quia motor litis finitæ, non debet ad aliquid
audiri. *d. l. fratris.* Ideo per d. l. decidunt ibi Bald. Salycet.
Fulgo. Alexand. de Imol. & d. Iaſon: Quod ſtatuto ca-
ueretur, quod de omni cauſa, inter coniunctos deberet
fieri compromiſſum, altero ex eis petente, quod tamen
pars, quæ opponeret exceptionem litis finitæ, non poſſet
vigore ſtatuti, ad hoc compelli, quia motor litis finitæ
non debet ad aliquid audiri, *& monet ibi Alexand. ſub fin. ne
vnquam exeat ex mente tua.* Ideo dicti oppidani amplius
contra Villanos de Lug. ratione braxationis & venditio-
nis cereuiſiæ, tanquam motores litis finitæ, ad aliquid
audiri non debent. Nec hic oppidani euadere poſſunt,
obiiciendo ſcilicet, quod virtute clauſulæ, in dicto re-
ceſſu poſitæ, poſt illa verba, Außgeſchloſſen das Dorff
L. rc. Ibi ſcilicet, in aller maſſen / als in Stätten vmblang
gelegen / haben vnnd thun mögen / ohngefehr / præceden-
tia intelligantur, reſtringantur, & declarentur, ſcilicet,
daß die von L brauwen mögen/rc. In aller maſſen die von
G. als ein vmbligende Statt/ Vnnd alſo/ daß nicht mehr
denn die Bürger daſelbſt brauwen mögen/ vnnd mit jhnen
vermöge jhrer Ordnung / auffhören vnnd anfahen ſol-
len. Quia ſequentia declarant & reſtringunt præceden- 9
tia. *l. Si ſeruus plurium. §. fin. ff. de legat. 1. l. Nam quod liquide. §.
fin. ff. de pe. leg. & eſt text. valde nota. in l. Si cum fundum. ff. de
verborum obligat.* Ergo, &c. Ex illo capite abſque dubio
aduo-

aduocatus aduerſariorum perſuaſit ſibi victoriam cauſæ,
contra Villanos dictos.

Et male, primo ideo, quia verba ſequentia hic, ſunt
generaliora, ſcilicet, in aller maſſen wie in Stätten / vmb
lang gelegen / ꝛc. Et non exprimitur in ſpecie oppidum
Gut tantum, ſcilicet, als in Gut.

Secundo, quia iſta clauſula, in aller maſſen / ꝛc. non im-
mediate ſequitur illam, die da von der von L. brauwen ver-
ordnet / ſed illam, allerley Handtwercksleut zuhaben / po-
ſtea in ſequenti clauſula reperitur, haben / Nemlich / als in
Stätten vmblang gelegen / haben ſollen / Aber darinne deß
Worts / Brauwen / nicht wider gedacht.

Præterea eſt alia ratio, quare in præſentiarum illa ver-
ba, immediate præcedentia dictam clauſulam (in aller
maſſen) reſtringantur & intelligantur ſecundum eam,
& ita ſecundum ſequentia, quam quod illa mediate præ-
cedentia, ſcilicet, (Außgeſchloſſen das Dorff L. die mögen
brauwen wenn ſie wöllen) etiam ſic reſtringantur, vt pa-
tet. Qui a illa (Außgeſchloſſen das Dorff L.) in illis ſcili-
cet verbis (die mögen brauwen wenn ſie wöllen) reſtringe-
rentur ſecundum clauſulam ſequentem. Et ſic quoties
& quando oppidani in G. Tunc vtique verba illa poſita
ibi, ſcilicet (wenn ſie wöllen) fruſtra eſſent poſita, ſuper-
flua, & ſine omni effectu; ſi fieret huiuſmodi reſtrictio.
Quæ ratio ceſſat in ſecunda clauſula (allerley Handt-
wercksleut / ſcilicet, in aller maſſen / ꝛc.) Sed ſi dicta verba
(wann ſie wöllen) non eſſent appoſita, alia verba ſcilicet,
(die mögen Bier brauwen) per illam reſtrictionem, ſci-
licet (in aller maſſen / ꝛc.) non eſſent ſine effectu. Quare
dicta clauſula non reſtringit mediate præcedentia in il-
lis verbis, (wenn ſie wöllen) vt ſic ſit ſenſus. Die von L. mö-
gen brauwen / pro primo ſcilicet, in maſſen wie die vmbli-
gende Stätt / pro ſecundo, vnd wenn ſie wöllen. In hoc
non reſtringitur per ſequentia, quæ ſpecificatio in aliis
verbis, ſcilicet (allerley Handtwercksleut) non inuenitur.
10 Sed ſic eſt, quando vna determinatio reſpicit duo vel di-
uerſa determinabilia, & eſt diuerſa ratio in vno determi-
nabilium, quam in alio, non æqualiter determinat ea.
*Ite probatur per dd. in l. cohæredi. §. indiſcretas. ff. de vulga. & pu-
pill. ſubſtit. quem text. ibi Aretin. in ſecundo notab. ad hoc notat. Idem
ante eum tenet Ioan. de Imo. in l. Caius. ff. ſolut. matrim. per l. 2. ſe-
cundum gloſſ. 2. ff. de officio proconſ. & ante eos in ſpecie dicit Angel.
in §. Hinc in aliis. in Aut. de hæreditat. & Falcidia per quem limit.
text in l. Nam hoc iure. ff. de vulgar. & pupill. ſubſtit.* Et verba de-
bent ſic intelligi, vt aliquid operentur, & ne ſint fruſtra-
toria. *argum. l. Si quando. ff. de legat. 1. l. ſi quando. in princip. cum
11 ſimil. Cod. de inoffic. teſtam.* Et præſertim in contractibus,
in quibus verba appoſita ſemper debent intelligi, vt ali-
quid importent, imo in eis nedum clauſulæ, ſed etiam
12 minimum verbum, non debet eſſe ſine virtute operandi,
ſi poteſt, *vt pulchre Bald. in Rubric. in 9. quæſtion. Cod. de contrah.
empt. & vendit.* Item & tertio, quando præcedentia ſint
13 expreſſa & determinata, ſequentia vero obſcura vel ge-
neralia, tunc ſequentia non determinant nec reſtrin-
gunt præcedentia, *ita per text. in l. legatorum petitio. §. fin. ff. de
legat. 1.* Sed quando præcedentia ſint obſcura, & ge-
neralia, ſequentia vero determinata, tunc ſequentia de-
terminant præcedentia, *vt d. l. Si cum fundum. ff. de verb. ſigni-
ficat. Ita notab. decidit per dicta iura Bald. in d. l. legat. petit. §. fin in
fin. ibi (& duit hic Cyn.) Refert & ſequitur Dom. Iaſo. in d. l. Si ſeruus
plurium. §. fin. verſic. Item adde quod vbi. ff. de legat. 1.* Sed ſic eſt,
quod in receſſu præcedentia ſunt omnino clara, & ex-
preſſa, ſcilicet, Außgeſchloſſen das Dorff L. die mögen
brauwen. Quid clarius enim dici poſſit? Item determi-
nata, ſcilicet, (wenn ſie wöllen) Sequentia autem obſcu-
ra, vel ſaltem generalia, ſcilicet, in aller maſſen in Stät-
ten vmblang gelegen. Ergo illa ſequentia generalia non
determinant & declarant dicta præcedentia expreſſa
& determinata, ſcilicet in illa clauſula (wenn ſie wöllen)
Potiſſimum etiam cum aliter dicta clauſula eſſet ſine o-
mni effectu operandi, quod eſſe non debet, ſi poteſt o-
perari, vt hic optime poteſt, vt iam dictum eſt. Ergo, &c.
Quare capitale aduerſariorum omnino ruit, & extin-
ctum claret. Et poſito, non tamen conceſſo, quod præ-
dicta tranſactio non eſſet ſatis clara, nec perſpicua, atque
Villanis de Lug. Ius pro arbitrio braxandi & vendendi
cereuiſiam non tribueret, tamen cum annis 30. vel 40.
à tempore tranſactionis interpoſitæ, ſine contradictio-
ne omnium, pro voluntate braxarint, per huiuſmodi tē-
pus acquiſiuiſſent ius braxandi. Et ideo poſſent Villani
de Lu. oppidanos de G. ope exceptionis præſcriptionis
legitimæ vel completæ ab actione repellere.

Clarum eſt enim, quod de iure Saxonum, iura incor-
poralia, ſiue habeant cauſam continuam, ſiue ſucceſſi-
uam, ex pacifica & quieta quaſi poſſeſſione huiuſmo-
di iuris 30. annorum, anni & diei, cum bona fide præ-
ſcribantur & præſcriptione acquirantur. Cum iſto iu-
re Saxonum vſucapio triennalis præſcriptionis longi
temporis 10. vel 20. annorum, vel cuius memoria non
extat, ſint incognitæ. Sed regulariter ſunt duæ ſpecies 14
præſcriptionis de iure Saxonum, ſcilicet Annalis & Tri-
ennalis cum anno & die, & ſic bona fides, ſi allegetur;
præſumitur ex poſſeſſione vel quaſi 30. annorum, &
poſſeſſorem retro fuiſſe bonæ fidei poſſeſſorem. *vt l. fin.* 15
*in fine. & ibi not. Bartol. ante fin. ibi. (item iſta allegatio) Cod. vnde
vi.* Quæ bona fides hic maxime præſumitur propter
dictum receſſum in ſæpe allegatis verbis, Die mögen
brauwen wenn ſie wöllen. Ergo etiam in caſu poſito, &
non conceſſo, quod dicta verba de rigore iuris reſtrin-
gerentur per ſequentia, ſcilicet in aller maſſen / ex cur-
ſu & quaſi poſſeſſione tanti temporis, præſcriptione ſci-
licet, cum bona fide ortum & natum eſſet dictis Villanis
in Lug. dominium vel quaſi iuris pro eorum arbitrio
braxandi, &c. & ius excipiendi contra quēcunque agen-
tem. *l. Si quis emptionis. §. quod ſi quis Cod. de præſcriptione 30.
annorum.* Ideo illa exceptione præſcriptionis dicti op-
pidani de Gu. repelli poſſunt, ita quod eis agentibus ob-
ſtet exceptio præſcriptionis legitimæ & completæ. Et
dicunt Bartol. & dd. *in l. emptor. Cod. de præſcript. long. temp.
Moderni in d. l. ſi fratris. cum multis concor. Canoniſtæ in c. 1. de
litis conteſt. lib. 6.* Quod exceptio præſcriptionis ſit litis
finitæ, cum ſit inuenta, vt litium finis ſit. *l. fin. ff. pro ſuo.* 16
Et ideo tanquam exceptio litis finitæ, non ſolum in vim
peremptoriæ, ad merita & iuſtitiam cauſæ opponi po-
teſt. *d. l. emptor.* ſed etiam ad impediendum litis conte-
ſtationem ſiue ingreſſum litis; *de quo eſt optimus text. in l.
omnes. in verb. moneatur. Cod. de præſcript. 30. annorum. & ibi
pulchre Bartol. ſic. l. 1. ff. ad Tertul. l. tranſact. ff. de verb. ſignificat.*
Quare potiſſimum prædicta in præſentiarum proce-
dunt, quod ſæpe præfati Villani ante arbitramentum
inter dictos oppidanos & Abbatem de Z. pie defun-
ctum, nomine Villarum eiuſdem, etiam ſuper contro-
uerſiis cereuiſiæ, ante quadraginta annos, à reueren-
diſſimo & illuſtriſſimo Principe Archiepiſcopo Erne-
ſto felicis & laudabilis recordationis, factum, pro vo-
luntate eorum braxarunt, & tamen in dicto arbitra-
mento nulla penitus fit mentio de ea re, quod ſcilicet
ſua celſitudo conſtituiſſet Villanis alium modum & for-
mam, qualiter, quoties & quando braxare deberent, ſed
ſolum præſcribit tabernariis ibidem modum vendendi
cereuiſiam G. Et ita permanſit in voluntate prædeceſſo-
ris ſui Archiepiſcopi Guntheri. Imo reuerendiſſimus
non

non potuiſſet villanis inuitis eis aliam formam contra receſſum in modo braxandi præſcribere vel dare, cum ſæpe nominatis Villanis, ex dicto contractu, qui eſt iuris gentium *l. ex hoc iure cum ſimil. ff. de iuſt. & iur.* dominium iuris vel quaſi braxandi (vt in eo continetur) quæſitum ſit.

17 Ideo ad eius obſeruantiam etiam Princeps, id eſt, Papa vel Imperator irreuocabiliter teneretur. Nam Princeps notabiliter ex contractu cum ſubditis inito obligatur, adeo quod obligatio facta ratione dignitatis attingit ſucceſſorem ad eius obſeruantiam. *vt hæc omnia probantur in c. 1. ibi Panorm. & dd. de probationibus valde pulchre. Bald. in l. digna vox. in fin. C. de legib.* Quanto minus in præiudicium quaſi dominii iuris braxandi dictis oppidanis, ex ſæpe allegato contractu, de iure gentium quæſiti, cum conſenſu oppidanorum, aliquid attentari de iure poteſt, ſicuti etiam abſque dubio nihil attentabitur.

THEMA CONSILII XXXIII.

Quod Iudex vnius territorij teneatur ad requiſitionem Iudicis alterius territorij, qui tulit ſententiam in cauſa, eam mandare executioni in bonis ſitis in ſuo territorio, non autē teneretur ad hoc ad requiſitionem partis, imo ſi fieret huiuſmodi executio, eſſet nulla, &c.

SVMMARIA.

1 *Iudex vnius territorij poteſt requirere Iudicem alterius territorij, vt ſuam ſententiam exequatur.*

2 *Quando per officium Iudicis executio ſententiæ petitur coram alio Iudice, non poteſt id fieri, niſi mediantibus literis iſtius Iudicis, qui ſententiam tulit.*

3 *De alieno proceſſu, niſi ſit requiſitus, nemo intromittere ſe poteſt.*

4 *Hoc procedit ſine dubio, quando ſententia meretur executionem de iure ciuili, ſecus quando ex forma ſtatuti loci.*

CONSILIVM XXXIII.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Expediti iuris eſt, quod in cauſa ciuili, qualis eſt iſta, quantum ſcilicet attinet ad reſtitutionem ablatorum, ſententiam latam per iudicem vnius loci ſeu territorii poſſe in alio loco executioni mandari, pro tanto quod iudex vnius iuriſdictionis poſſit requirere iudi-

1 cem alterius territorii, vt ſententiam ſuam exequatur. *L. à diuo Pio. §. 1.* Vbi dicitur ſententiam Romæ dictam etiam in prouincijs poſſe per præſides, ſi hoc viſum fuerit, ad finem perſequi. Idem Imperator noſter compatri ſuo reſcripſit. *ff. de re iud. Et ibi Bart. & Legiſtæ ſu. cap. poſtulaſti & ibi Canoniſtæ, de foro compet.* Et ratio ſecundum dd. dictorum iurium eſt: Ne ſcilicet ſententia per iudicem vnius loci ſeu iuriſdictionis reddatur eluſoria. *contra l. Si prætor. in princ. ff. de iudicijs. & c. commiſſa. §. Porro. de elect. in 6.* Quia ſæpe condemnati habent bona in alio loco, nec patiuntur ſe reperiri in loco, in quo fuerunt cōdemnati. Ideo æquum fuit prouideri ipſi victori, vt exſecutio fiat per iudicem illius territorii, in quo bona victi ſunt ſita, vel eius perſona moratur. Et ſic iudex alterius iuriſdictionis debet ad requiſitionem iudicis ſententiæ, ſententiam ab eo latam executioni mandare, in bonis, quæ ſunt in ſua iuriſdictione. Sed non tenetur ad huiuſmodi executionem, ſi requiratur à parte: ſed requiritur quod iubeatur à ſuperiori, vel requiratur per eum, qui tulit ſententiam. Hinc

Barto. *in d. §. 1.* (& ſequuntur ibi Legiſtæ) concludit, quod 2
quando petitur executio ſententiæ per officium iudicis coram alio iudice, quod iſtud non poſſit fieri, niſi mediantibus literis eius iudicis qui ſententiam tulit. *alleg. ad hoc text. in l. 1. ff. de off. conſul. & in l. properandum. §. ſin autem reus. C. de iudicijs. c. Romana. § contrahentes. de foro compet. in 6. Idem tenet gl. in l. cum quadam. in prin. in verb. generaliter. ff. de iuriſdict. om. iud.* Et dicit *ibi* Bald. poſt Cy. ita fuiſſe de facto obtentum Florentiæ, quod executio ſententiæ fuerit nulla, quæ facta per iudicem alterius territorii ſeu iuriſdictionis, non
habuerat literas primi iudicis. Et eſt ratio: Cum de alieno 3
proceſſu non poſſit quis ſe intromittere, niſi ſit requiſitus. Sed quando eſt requiſitus bene poteſt, quia tunc imaginem illius gerit, *ſecundum Bald. in l. fin. Cod. de edict. diui Adr. toll.* Et hoc ſcilicet quod iudex vnius iuriſdictionis poſſit requirere iudicem alterius, vt ſuam ſententiam ex-
equatur, procedit ſine dubio, quando ſententia meretur 4
executionem de iure communi, ſecus quando ex forma ſtatuti loci, in quo lata eſt ſententia. Tunc. n. iudex alterius territorii non teneretur ad literas iudicis ſententiæ. *l. Vnica. in fi. C. de confeſſ. per tex. in l. Miſſi opinatores. C. de exact. trib. lib. 10. Reſcriptum & ſeq. Alex. de Imo. & do. Iaſ. in d. § 1.* Sed ſententia, quia iudex condemnauit delinquentem ad reſtitutionem bonorum, meretur executionem de iure ciuili. Ergo, &c.

THEMA CONSILII XXXIV.

Ponit practicam l. diffamari. C. de ingenuis manumiſſis.

Infamatus de aliquo crimine vel debito, poteſt inſtituere actionē aduerſus diffamantes, petendo illis aſſignari terminū ad agendū, in quo ſi non compareant, & accuſationem inſtituant, vel ius ſuum proſequantur, poteſt illis Iudex ad petitionem partis propter eorum contumaciam, per interlocutoriam ſententiam imponere perpetuum ſilentium.

SVMMARIA.

1 *Forma libelli.*

2 *Fallentia ad regulam, quæ dicit, quod nemo inuitus cogi poſſit ad agendum vel accuſandum. & nu. 7.*

3 *Quibus de cauſis Iudex, ad petitionem diffamati, ſtatuere debeat, infra quem agat, vel accuſet, aut de cætero taceat.*

4 *Diffamator, infra ſtatutum terminum non comparens, antequam per interlocutoriam Iudicis ad contumaciam eius procedatur, trino prius edicto ſolenniter eſt citandus.*

5 *Per varia iura probat, quod ad petitionem diffamati, terminus ad agendum diffamanti ſtatui à Iudice poſſit, ea lege, vt ſi infra præfixum terminum non compareat, de cætero non audiatur.*

6 *Cauſa diffamationis eſt ſufficiens, quod Iudex poſſet ſtatuere terminū, intra quem quis agat vel excuſet, &c. Quia diffamans videtur ad iudicium prouocare.*

7 *Fallentia ad regulam, Quod reus non poſſit prius ius ſuum in iudicium deducere quam actor.*

8 *Ante ſententiam interlocutoriam, vel impoſitionis ſilentij, agere vel accuſare volens, ſemper admittitur, non obſtante eo, quod in termino per Iudicem ſibi aſſignato non comparuerit, ideoque non ſufficit, in termino, etiam de ſui natura peremptorio, accuſare ſimpliciter contumaciam partis aduerſæ: Sed*

petenda

petenda eſt interlocutoria, qua Iudex pronunciet aliquem vlterius non eſſe audiendum.

9 *Fallit, ſi quis eſt citatus peremptorie cum comminatione, quod infra tempus aſſignatum agere debeat, & quod alias de cætero non audietur.*

10 *Quod requiratur bina monitio, vel bina aſſignatio termini, quia non ſufficit ſemel fieri.*

CONSILIVM XXXIV.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Quod prædictus libellus ſit Iuri cōformis,
1 pro tanto quod ad petitionem & requiſitionem Matth.
Bor. Iudices, ad quos iſta cauſa per illuſtres Principes &
Duces Pom. &c. remiſſa eſt, teneantur aduerſarius eiuſdem certum terminum ſtatuere, infra quem, ſi velint aliquam inſtituere actionem vel accuſationem, ratione aſſerti homicidii, eam inſtituant, & ius ſuum proſequantur cum certificatione: quod ſi hoc facere omiſerint, vlterius non ſint admittendi. Et quod per eoſdem Iudices ſit pronunciandum & interloquendum, prout in libello deductum & petitum eſt, ſi infra terminum aduerſarii eius contra eum agere, & accuſationem, vel ius ſuum in-
2 ſtituere vel proſequi omiſerint, breuiter probatur. Nam
licet regulariter nemo poſſit inuitus ad agendum vel ad accuſandum cogi. *vt C. per to. in Rub. & in nigro, vt nemo inuitus. &c.* & reus non poſſit prius, quam actor ius ſuum in iudicium deducere *l. Pure. in fin. ff. de except. doli.* tamen clariſſimi iuris eſt, quod prædicta non vendicent ſibi locum, quando aliquis diuulgat & diffamat aliquem, dicendo quod ſit debitor ſuus, & quod velit contra eum agere, vel quod commiſerit homicidium, vel aliud cri-
3 men, propter quod intentat eum accuſare. Nam iſtæ ſunt
iuſtæ cauſæ, propter quas Iudex ad petitionem diffamati, debeat ſtatuere vel præfigere terminum diffamanti, vt infra eum agat vel accuſet, cum certificatione, quod de cætero non audiatur. Et ſi diffamator infra terminum præfixum, non agat vel accuſet, nec proſequatur ius ſuum, quod de cætero non debeat audiri, volendo poſt elapſum terminum agere vel accuſare. Et ita Iudex, ſi fuerit ab eo in libello id petitum, per ſuam interlocutoriam, quæ habet vim diffinitiuæ ſententiæ, declarare & interloqui debet, & diffamatori, ſi infra præfixum ſibi à Iudice terminum, actionem ſuam inſtituere neglexerit, perpetuum ſuper hoc ſilentium imponere. *Quæ omnia probantur per text. ad literam, & ibi Legiſt. in l. diffamari. C. de ingen. & manumiſſ.* Et iſto caſu, quando diffamator non comparet, ſuper huiuſmodi libello diffamatorio ſeu petitione, non requiritur litis conteſtatio, cum talis petitio tendat ad præparationem cauſæ, *vt not. ff. de inter. actio. ſuper Rub.* ſed in cōtumaciā eius diffamatione probata, Iudex habet pronunciare, prout in libello petitur. *d. l. diffamari. cum ibi not.*
4 *per Doct. maxime per Bald. & Salyc.* Requiritur tamen citatio
partis diffamantis (vt patet per text. *ibi in verſic. Si defenſionibus ſuis confideret*, vbi etiam ponitur forma citandi diffamatorem, ſcilicet, Cito te, vt compareas, ſi de iure tuo confidas, &c.) Et huiuſmodi interlocutoriam poteſt Iudex ferre abſente altera parte, dum tamen fuerit legitime citata. Nam licet quis ſit contumax ad agendum, tamen debet citari ad ſententiam, & eſt ſolenniter citandus per tria edicta, quia agitur de pleno præiudicio, *vt colligitur ex litera d. l. diffamari. quæ eſt valde not. ſecundum Bal. ibi in fi.*
5 *colum. verſic. & not.* Et quod huiuſmodi diffamanti poſſit
ſtatui terminus à Iudice, infra quem accuſet, & quod poſtea non audiatur, tenet gloſſ. in l. *Titia. & ibi not. Bartol. in vlt. colum. ver. Sed quæro vtrum Iudex. & ſequuntur ibi Doct. ff. de accuſa.* allegans ad hoc bene facere l. *Ob commiſſa. in fin.* dum dicit: Ne effrenata licentia ad terrendum aduerſarium futuræ accuſationis ſpeciem prætendas. *C. de adult.* Per quam l. gloſſ. *fin. ibi.* in hæc verba prorumpit: Statuetur enim terminus, vltra quem non audieris. Et allegat inter cætera opt. text. in l. Si ea. quam etiam Bart. hoc modo ſummat: (Quo tempore ſtatuto à Iudice non accuſat, vel accuſationem non proſequitur, poſteà non auditur) eamque dicit eſſe notandam. *Cod. qui accuſa. non poſſ.* Et ita etiam tenent Legiſtæ *poſt gloſſ. in l. vnica. C. vt nemo inuitus, &c.* & per d. l. Si ea. & d. l. Titia. etiam expreſſe dicit Bartol. *in l. Papinianus. §. ſi quis poſtremo. in fin. ff. de inoffic. teſtam.* Poſt gloſſ. ibi, quam dicit mente tenendam, quod ſi fuerit datus terminus ad accuſandum, & quis non accuſet, quod poſtea non audiatur. Et ſic etiam expreſſe æquiparat, in hoc cauſas criminales & ciuiles, quod poſt terminum à Iudice aſſignatum, quis non audiatur agere vel accuſare volens, *per dd. ll. & d. l. diffamari. & l. ſi eo tempore. C. de remiſſ. pign. & per not. in d. l. 1. Cod. vt nemo inui. Et prædicta confirmantur per not. per Canoniſt. in cap. per tua, de eo qui mat. accuſa. non poteſt, & quæ pulchre not. Innoc. & Panorm. poſt eum. in cap. cauſam. qui filij ſint legitimi.* Et eſt ſine omni dubio, quod cauſa diffa- 6
mationis ſit ſufficiens cauſa, propter quam Iudex poſſit præfigere terminum diffamanti, infra quem accuſet, ea lege, vt ſi infra illum terminum ius ſuum non proſequatur, de cætero non audiatur. Et ſic clare patet nō obſtare, quod nemo inuitus agere cogatur, quia verum eſt, quod nemo inuitus regulariter cogitur agere vel accuſare, niſi ſe obſtrinxerit ad agendū expreſſe vel tacite. Sed ille qui diffamat alterum, aſtringit ſe tacite ad agendum, quia diffamare eſt ad iudicium prouocare. *dict. leg. diffamari. ſecundum Bald. ibi. in 2. colum. verſic. deinde opponitur.* per quæ etiam patet non obſtare d. l. pure in fin. Vbi Reus non producit prius cauſam, quam actor. Quia diffamare eſt ad iudicium prouocare, & ideo Reus eſt iam prouocatus ad cauſam, *& ita in ſpecie reſpondet Bald. in d. l. diffamari. prope fin. in verſi. Item in l. noſtra eſt vnum mirabile.* Tamen procedunt 7
prædicta, ſcilicet diffamatorem poſt ſtatutum terminum, amplius non eſſe audiendum, videlicet poſtquam ſibi fuerit ſilentium impoſitum per Iudicem. Nam ante tale ſilentium audiretur, ſecundum Bald. *in dict. leg. diffamari.* Salyc. *in dict. leg. Si ea.* & pulchre Angel. de Aretin. *ſuper Rubr. Inſtitut. de exceptionibus (mihi in 2. columm.) verſicul. Quid ſi in termino prædicto.* cum concordan. per eum ibi adduct. Vbi ſcilicet aperte tenet, quod quis ſemper audiatur poſt terminum ſibi aſſignatum ad agendum vel accuſandum, donec & quouſque fuerit facta declaratoria, illum, cui terminus fuerit aſſignatus, fuiſſe contumacem in termino, ideoque non eſſe audiendum, & impoſitum ſibi ſilentium. Ita etiam ſingulariter dicit Inno. *in d. cap. cum in tua.* & Bald. *in d. l. diffamari.* quod eſt not. ſecundum Angel. ibi inferentem, dicendo: Vnde tu Cauſidice ſis cautus, quod elapſo termino ad probandum vel aliud faciendum, qui tamen natura eſt peremptorius, etiamſi non dicatur, vt voluit Bartol. *in l. fin. ff. de feriis.* (& aduerſario non probante vel non faciente, &c.) quod non ſufficiat, quod tu accuſes ſimpliciter contumaciam nihil probantis, vel nihil facientis in termino, ſed etiam eſt neceſſe, quod Iudex ad tui petitionem ſuper hoc pronunciet, videlicet Titium fuiſſe contumacem in termino, & de cætero ſuper illo non fore audiendum, &c.

Dicit tamen aduertendum eſſe, quod ſi Iudex in aſſi-
gnatione termini ad agendum, &c. dixerit, & peremptorie, & fuerit etiam comminatus, quod agere debeat 9

infra tempus aſſignatum, alias eo lapſo, de cætero eum non audiet: quod tunc elapſo termino non ſit opus alia interlocutoria, vel declaratoria Iudicis, quod de cætero ipſum non audiet, *& dicit ita ſentire Bart. in l. mancipiorum. ff. de opt. leg. Et ſentit hoc Bart. expreſſe ibi ante fin. ibi ſcilicet (vel verius eo ipſo quod Iudex in termino ponit commmationem, vt quia dicit: alias poſt terminum te non audiemus, &c.) Et alleg. Ange. opt. text. in l. tutor qui repertorium. §. Si depoſ. ff. de admi. tuto.* Ad vnum tamen eſt diligenter in hac materia aduertendum, quod licet Iudex poſſit diffamatori præfigere terminum, vt ſuprà adductum eſt, infra quem agat, & ſi infra eum non egerit, quod non audiatur amplius *d. l. Si ea. d. l. diffamari. & d. l.*
10 *Mancipiorum. cum ſimilibus.* Tamen niſi Iudex bis moneat actorem, vt agat infra terminum, nunquam poterit per ſuam interlocutoriam proferre, quod de cætero non audiatur. Ita pulchre decidit Ange. Peruſ. *in §. Si quis autem, in 2. colum. verſ. Pro hoc conſequenter quæritur, poſt gloſſ. ibi in verb. admonitionis. in Auth. de hæred. & Falcid. col.* 1. refert & ſequitur Angel. de Aretin. *ſuper d. Rub. Inſt. de except. (mihi in 6. colum.) verſ. vnum tamen tene mente perpetuo.* Et Alexan. de Imol. *in add. ad Bart. in d. l. Titia.* Ex quo infert ibi Angel. de Aret. dicendo: Ideo ſis cautus, vt bis facias admoneri, vel bis ſtatuſ terminum actori, infra quem agat, quia non ſufficiet ſemel fieri admonitionem.

THEMA CONSILII XXXV.

Titius ſpoliauit Sempronium pallio, & idem S. ſpoliauit Titium veſte, S. agit contra Titium poſſeſſorio recuperandæ. Quæritur vtrum poſſit reconueniri à Titio nomine ſpoliationis per eum factæ, in alia re; ſcilicet veſte T. vel vtrum T. poſſit excipere, & repellere ipſum agentem, ne audiatur, antequã ſibi res ſua reſtituatur. Et quid ſi res eſt ablata Procuratori, Colono, vel alij, qui eius nomine poſſedit, vtrum ipſe T. per hoc intelligatur ſpoliatus. Et determinatur quod ſic, vt in Conſilio patebit.

SVMMARIA.

1 *Spoliatus ante omnia debet reſtitui.*
2 *Practica ſeu modus excipiendi, quando ſpoliatus aliqua re, conuenitur à ſuo ſpoliatore de alia re poſſeſſorio recuperandæ.*
3 *Exceptio ſpoliationis oppoſita agenti, debet hodie probari infra 15. dies.*
4 *Ratio diuerſitatis quare agenti poſſeſſorio recuperandæ non obſtet exceptio ſpoliationis circa eandem rem, ſed tantum circa diuerſam, &c.*
5 *Quæ ſint iuſtæ cauſæ denegandi reſtitutionem illius rei, quam quis alieno nomine poſſidet.*

CONSILIVM XXXV.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Prædicta omiſſis ſuperfluis breuiter probantur. Nam licet agenti poſſeſſorio, recuperandæ poſſeſſionis, regulariter nõ obſtet exceptio dominii, oppo-
1 ſita per ſpoliatorem conuentum: Sed quod ſpoliatus debet ante omnia reſtitui. *l. Si quis ad ſe fund. C. ad l. Iul. de vi pub. cap. in literis. cum concord. de reſtit. ſpol.* tamen expediti iuris eſt, quod ſi conuentus poſſeſſoriæ recuperandæ, fuerit etiam ſpoliatus à ſpoliatore agente, quod quæſtionem huiuſmodi ſpoliationis ſuæ poterit dupliciter deducere, ſc. per viam actionis, & ita reconuentionis. Item & per modum exceptionis, Et ſi fuerit deducta per viam actionis, tunc ſimul tractatur de vtraque ſpoliatione, & erunt mutuæ petitiones, ſe tanquam diuerſæ, minime contingentes, &c. & eadem ſententia terminandæ. Si autem fuerit deducta per modum exceptionis in iudicium, tunc ea probata repellitur actor, licet non reſtituatur, quia finis exceptionis eſt repellere, non conſequi, ſicuti finis actionis eſt conſequi, non autem repellere. Et ſic iſto caſu priuilegiatus non vtitur priuilegio ſuo contra pariter priuilegiatum, cum quilibet ſit priuilegiatus, reſpectu eiuſdem cauſæ, quæ agitur. Nam vterque eſt ſpoliatus.

Et eſt bona practica, in modo excipiendi de ſpoliatione prius facta, vt conuentus agenti poſſeſſorio recuperandæ excipiendo dicat; Non teneor tibi reſpondere, niſi prius reſtituas mihi violenter à te mihi ablata, vel niſi reſtituas mihi poſſeſſionem, qua me ſpoliaſti, & non tenetur conuentus ſimpliciter excipere de ſpoliatione. Sed poteſt addere, niſi prius mihi reſtituas, &c. Et ſic etiam debet Iudex pronunciare ſuper hac exceptione probata. *Ita probatur per text. ad literam, & ibi Canoniſt. in cap. 2. & in cap. fin. de ordine cogn.* Et iſta exceptio ſpoliationis, oppoſita agenti poſſeſſorio recuperandæ ad repellendum eum ab agendo, debet hodie probari intra 15. dies à die, qua proponitur. *cap. 1. in princ. de reſtit. ſpol. in 6.* Nec prædictis obſtant l. 3. §. *Cum igitur. ff. de vi & vi arma. & §. recuperandæ. Inſtit. de interd.* Vbi probatur, Quod ſi ego ſpoliaui te certa re, & tu ex interuallo ſpoliaſti me eadem re, quod poſſum contra te agere interdicto recuperandæ, non obſtante, quod prius te ſpoliauerim eadem re. Quia licet ego male fecerim, non tamen licebit tibi propria autoritate ſpoliare me. Ideo eſt neceſſe, quod iſta vltima violentia purgetur. Quia illa & ſimilia iura loquuntur de ſpoliatione eiuſdem rei. Quo caſu non habet locum reconuentio ſeu exceptio, *& facit l. colonus. & l. cum fundum. ff. de vi, & vi arma.* Sed text. *in d. cap. 2. & fin. de ord. cog.* loquuntur, quando conuentus poſſeſſorio recuperandæ, excipit ſeu reconuenit actorem de ſpoliatione facta ſuper diuerſa re, vt quia ego ſpoliaui te veſte, tu ſpoliaſti me libro. Si agis cõtra me ſuper reſtitutione veſtis, poſſum te recõuenire, vel excipere de ſpoliatione libri. In quibus terminis præciſe ſumus hic, vt ad ſenſum patet. Quia d. Hermannus Bentau ſpoliauit Martinum, & Martinus dicitur eum ſpoliaſſe bonis ſuis. Et ratio diuerſitatis eſt in promptu, 4
quia ſi admitteretur exceptio primæ ſpoliationis, quando fuit facta ſuper eadem re, vltima violentia remaneret impunita, quod eſſe non debet. Cum non licebat tibi ſpoliare propria authoritate ex interuallo, licet ego ſpoliauerim: ſed quando excipitur, vel fit reconuentio de ſpoliatione alterius rei, nullus remanet impunitus. Imo quilibet poſſet conſequi reſtitutionem rei ſuæ, cum poſſit reſtituere rem alienam, & agere ad reſtitutionem rei ſuæ, *vt in d. c. 3. & fi. & ita pulchre declarant ibi dd. præſertim Panor. (mihi, in 3. colu.) verſ. nunc glo. declarata & ſuppleta, venio ad materiam, &c.*

Quod autem Martinus libros detentos nomine ſuo per Petrum tanquam Procuratorem, ſiue adminiſtratorem, ſiue negotiorum geſtorem, dicatur verè & proprie eos poſſediſſe, & per conſequens, quod Herman. Bentau, Martinum poſſeſſione eorundem ſpoliauerit, recuſando ſcilicet tales libros reſtituere ipſi Martino, &c. probatur *in l. 1. §. per Procuratorem. & in l. Quod meo. in principio. & in verſicul. Procurator. ff. de acquiren. poſſeſſ. & l. per Pro-*

per Procuratorem, & c. C. eodem tit. Is enim qui poſſidet alieno nomine, non dicitur proprie poſſidere, ſed is cuius nomine poſſidetur, & ſic poſſeſſio non eſt apud eum, ſed apud illum, cuius nomine poſſidet, licet ipſe ſit in poſſeſſione. Cum aliud ſit poſſidere, & aliud in poſſeſſione eſſe. *d. l. Quod meo, vt ibi Legiſt. præſertim Paulus de Caſtr. in 1. colum. verſic. in text. ibi. Nec idem eſt poſſidere*, & probatur in l. *Si quis rem. ff. eodem tit.* Vbi eſt text. not. quod merus detentator, ſeu poſſidens rem alieno nomine, non tradendo rem iuſſo eius, à quo cauſam habet, dicitur eum ſpoliare poſſeſſione, & eum interuertere, ſi ſine iuſta cauſa recuſet, ſecus ſi habeat iuſtam cauſam recuſandi. Et declarat 5 glo. *ibi.* quæ ſit iuſta cauſa non reddendi, dicendo quando ſcilicet recuſet reddere propter impenſas vtiles vel neceſſarias, quas in re fecit. *d. l. colonus. ff. de vi, & vi arma. l. Creditoris. §. fin. l. Si is qui rem commodaſſet. ff. de fur. l. in reb. ff. Commoda.* Et quod, ſi detinens rem alterius, recuſet eam reddere, ſpoliet dominum re, probatur etiam per text. *in l. cum fundus. ff. de vi, & vi arma. l. Pomponius. §. fin. cum gloſſ. ff. de acquiren. hæred.*

THEMA CONSILII XXXVI.

Facta & celebrata eſt tranſactio inter tutores hæredum Hanſen Trinck. cum eorum patruo Mart. Trinck. qui habuerat & exercuerat negociationem communem cum defuncto eorum patre, fratre eiuſdem, vt ipſe poſt reddi tam rationem ſufficientem negociorum communiter geſtorum, reciperet partem hæredum, quæ in pecunia numerata, & nominib. debitorum, reputabatur & calculabatur vſque ad ſummam duodecim millium aureorum, & pro illis tanquam certis & exigibilibus, dictis tutoribus ſe obligaret, quemadmodum literæ contractus declarant. Poſtea autem, illa nomina pro certis & exigibilibus aſſignata, reperta ſunt incerta & inexigibilia, ita quod prædictus Martinus quatuor millia aureorum, quæ corradi à creditoribus aſſignatis non potuerant, minus recepit, quam promiſſum ſit. Vnde quæritur, Verũ prædictus Martinus ratione huiuſmodi contractus teneatur hæredibus, vel eorum tutoribus integram ſummam, vna cum intereſſe debito, & conuento, ratione celebratæ tranſactionis, reſtituere, vel vtrum poſſit ſe tueri in ſumma nõ recepta. Et reſpondetur, quod ſic, vt infra in 8 Conſilio patebit.

SVMMARIA.

1. *Error calculi poteſt perpetuo allegari.*
2. *Fallit ſi ſit lata ſententia ſuper errore calculi vel tranſactum.*
3. *Tranſactio remedium eſt finiendarum litium.*
4. *Cõtra tranſactionem errorum initam, etiamſi huiuſmodi error non ſit expreſſus, poteſt opponi exceptio.*
5. *Societas habet in ſe ius fraternitatis.*
6. *Valet ſocietas, in qua vnus pecuniam, alter operam confert.*
7. *Paria ſunt, promittere indebitum, vel debitum, quod eſt inexigibile.*
8. *Exceptio doli competit, etiamſi ab initio nihil dolo actum ſit, ſi ſcilicet quis petat id, quod ſibi non debere tempore petitionis intelligit.*
9. *Exceptio doli, item metus, inducta eſt ſecundum naturalem rationem, & æquitatem.*
10. *Quando in contractu interuenit error in qualitate, quam ſi quis ſciuiſſet, non fuiſſet contracturus, contractus mero quidem iure valet, ſed datur erranti in qualitate actio ex contractu, ad reſcindendum ipſum contractum.*
11. *Natura non patitur, vt quis cum alterius iactura locupletetur.*
12. *Verbum promiſiſſe, in priuata ſcriptura poſitum, quid operetur.*
13. *Error interueniens in contractibus, tam bonæ fidei, quam ſtricti iuris, circa materiam vel qualitatem ſubſtantialem, licet ſit conſenſus in corpore, reddit contractum, ex cauſa oneroſa, ipſo iure nullum.*
14. *Pupilli & viduæ non habent priuilegium vt locupletentur cum aliena iactura.*
15. *In contractibus magis attendenda mens quam verba.*
16. *In contractibus generaliter hoc habetur pro diſpoſito vel expreſſo, quod veriſimiliter fuiſſet diſpoſitum ſiue expreſſum, ſi quis contrahentium de hoc cogitaſſet, vel interrogatus fuiſſet.*
17. *Argumentum à contrario ſenſu, eſt validum in contractibus.*
18. *Dies expreſſa, vel etiam tacite à lege inducta, interpellat pro homine, vt debitor conſtituatur in mora.*
19. *Quando obligatio omnino eſt multiplex, tunc lapſus anni non conſtituit debitorem in mora ſine interpellatione, & quæ ſit ratio.*
20. *Quando ſtipulatio vel obligatio annua dicatur vna vel ſimplex.*

CONSILIVM XXXVI.

Domini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. In præſenti conſultatione omnibus ambagibus ſemotis, reſponſio ſupra data ex breuiter infra dicendis patebit. Nam licet in præfato calculo, habito inter Martin. Trinck. & tutores pupillorum Ioannis Trin. piæ memoriæ, non fuerit error in corpore ſeu ſubiecto, & quantitate: quia tot & tanta debita (vti cantat calculatio) ſocietati tunc obſtricta reperiebantur, tamen fuit expreſſe erratum in eo errore facti, ſcilicet in qualitate, in dictis debitis calculatis, ſummatis, & ſolidatis, cum credebantur, & falſo putabantur eſſe certa debita, vt de facili ſine mora & dilatione à debitoribus conſequi & exigi poſſint. Quare huiuſmodi error calculi non poteſt officere Martino. *l. calculi. ff. de adminiſtrat. rerum ad ciui. perti. leg. 1. & ibi Bartol. & dd. C. de erro. calculi.* Et iſta allegatio erroris calculi poteſt perpetuo allegari, quia calculus priuatorum reuocatur vſque ad 30. annos, *ſecundum gloſſ. in d. l. Calculi. Barto. in l. 2. Cod. de iure fiſci. libr. 10. Moderni in dict. leg. 1. Cod. de erro. calcu.* Imo quando inter priuatos eſt lis ſuper calculo, & calculator fuit poſitus à Iudice inter eos, licet tum calculatio faciat plenam fidem, & mero iure valeat, tamen nihilominus põteſt prætextu erroris, officio Iudicis hoc committenti, retractari vſque ad ſententiam *l. Error. Cod. de iuris & fac. ignor. l. Arbitrio. ff. qui ſatiſdare cog. leg. fin. ff. à quibus appell. non li. Et ita per prædicta iura determinat expreſſe Bartol. in d. leg. 2. (mihi in 3. colum.) verſic. Quare quid in compu. Cod. de iure fiſci.* Quanto magis prædicta calculatio, prætextu erroris facti in qualitate, ab ipſo Martino, vehementer, licet probabiliter de facto alieno, ſc. de qualitate debitorum, quod eſſent ſine mora ſoluturi, errante, licet in præſentia quorundam, à poteſtate, ad audiendum & non calculandum, deputatorum facta, reuocari poteſt, pro rata ſc. quatenus in eiuſmodi qualitate erratum ſit, cum, etiamſi calculatores ad hunc deputati fuiſſent, & ipſi calculaſſent dicta ſex millia florenorum, vt debitum certum retractari poſſet, officio Iudicis implorato, prætextu dicti erroris in qualitate per iam adducta. Et ante dicta ſunt ſine ſcru-

2 pulo vera, cum ſuper huiuſmodi errore calculi, nec lata ſententia, nec tranſactio interuenerit *d. leg. 1. & ibi gloſſ. & Doctor.* Nec prædictis obſtat, ſi à tutoribus obiiceretur, quod ſuper iſto calculo interuenerit tranſactio, inter Martinum & tutores, virtute contractus, poſtea à partibus initi, & quod tranſactione ſecuta & interpoſita ſuper calculo non vitietur calculus. *d. leg. 1.* Cum tranſactio ipſa ſit pro cauſa. *leg. 2. cum ibi notatis. Cod. de condictio. indeb.* & finem litibus imponat. *l. Fratru. cum ſimilib. Cod de tranſactio.* Reſpondeo enim, quod his non interuenerit tranſactio ſuper calculo prædicto, cum tranſactio ſit ſuper li-
3 te futura. *l. 1. ff. de tranſact. l. 2. C. eodem tit.* Et eſt ratio, quia tranſactio eſt remedium finiendarum litium. *dict. leg. Fratru. cum concordan.* Seu in præſentiarum, poſtquam erat ſummata & calculata ratio, nulla erat amplius lis, nec ſperabatur, nec incerta vel dubia re, & ſic nulla tranſactio ſuper quæſtione erroris calculi fuit interpoſita: quo caſu d. l. 1. loquitur & intelligitur, ſcilicet, quando eſt mota quæſtio ſuper errore calculi, & ſuper huiuſmodi controuerſia erroris calculi iudicatum vel tranſactum eſt, tunc enim non retractetur calculus, *ſecundum Iacob. Butr. & Ligiſt. in dict. leg. 1.* Nec fuit dictus contractus, ſuper quantitate, per errorem in dicto calculo, aſſumata, initus, quia nullus error interuenit in quantitate, ſed in qualitate. Imo etiamſi huiuſmodi conuentio, vt Tranſactio, quæ tamen reuera non eſt (vt ſupra deduximus) interpoſita fuiſſet ſuper calculo, quia tamen expreſſe, ſicut in calculo, in ea erratum eſſet in qualitate debitorum, in quatuor millibus florenorum, &c. talis adhuc tranſactio reſcinderetur, *iuxta gloſſ. Petr. de Bell. Petr. Bartol. Bald. & communiter Docto. in dict. leg. 1. reprobata ibi opinione Iacob. de Ra.* imo expreſſe dicit Bartol. *in d. leg. 1. ad fin.* (Puto opinionem Petri eſſe veram) poteſt autem eſſe, vt ſiue ſit expreſſus error in tranſactione, ſiue non, in eo quod eſt er-
4 ratum, ſuccurrit parti læſæ. Exemplum, quando error eſt expreſſus, apparet manifeſtum conuentum inter te & me, vt de eo, quod petebas, darem tibi tertiam partem nomine tranſactionis, petebas 30. tertium de 30. eſt 10. ſed ego puto, quod ſit 15. promitto tibi 15. Hic continetur expreſſus error computationis, ideo in quinque ſuccurritur promiſſori per exceptionē doli. Sed ſi fuiſſent promiſſa 15. ſimpliciter, & in tranſactione non fuiſſet facta computatio, tunc quia error non eſt expreſſe commiſſus in tranſactione, ſed apparet ex eo quod agebatur (quia non agebatur, niſi de tertia, & fuit expreſſum de medietate) ideo poterit condici liberatio, & opponi exceptio &c. Ecce pulcher caſus, in quo poteſt opponi exceptio contra tranſactionem, cui dedit cauſam error etiam non expreſſus. *Refert & ſequitur in effectu Alex. de Imo. in d. l. 1. (mihi in 3. col.) verſ. In ea. ibi. vel 3. &c.*

Quare in propoſito, dato, & non conceſſo, quod ſi dicta conuentio cenſeretur tranſactio ſuper quantitate, in calculo æſtimata facta, & in ea dicta duodecim millia florenorum eſſent ſimpliciter cum ſuis annuis cenſib. promiſſa, &c. & ita non expreſſo dicto errore in ea, tamen quia apparet ex eo, quod agebatur de dictis duodecim millibus (prout de debito certo, & de facili exigibili) in calculo, per errorem facti, reputatis, poſſet eorum condici liberatio, facta ſolutione, quanto fortius exceptio doli contra petentem opponi poteſt. Breuitatis tamen intuitu de iſto hic diutius non inſiſtā, cum nō interuenerit hic tranſactio: ſed abſoluto calculo, ob fauorem & commodum pupillorum alius contractus eſt initus cum Martin. Tun. pactuo eorundē, vt videlicet dicta duodecim millia floren. apud ſe in mercatu retineret, & octingentos ſingulis annis ſolueret, &c. Licet hunc opportune diſputari poſſet, qualis ſit iſte contractus, & an à principio fuerit licitus, & à iure non reprobatus, dato, quod in calculo etiam non fuiſſet erratum in qualitate dictæ ſummæ, &c.

Et clarum eſt, quod non poteſt dici contractus pro ſo- 5
cio licitus. Nam ſocietas ius quodammodo fraternitatis in ſe continet. *l. verum. in prin.* Hinc deciditur, ſocietatē talem coiri non poſſe, vt alter lucrum tantum, alter damnū ſentiret. Et ideo talis ſocietas Leonina appellatur, iniquiſſimum enim genus ſocietatis eſt, ex qua quis damnū & non lucrum ſpectet. *l. Si non fuerint. §. ita coiri. ff. pro ſocio.* Niſi vnus conferat pecuniam, alius operam, quando ſc. 6
tanti ſit opera, quanti damnum eſt: plerunq; enim tanta eſt induſtria ſocii, vt plus ſocietati conferat quā pecunia, id eſt, Si ſolus peregrinetur, pericula ſubeat ſolus. *d. §. ita coiri. & in l. 1. C. eo.* Hic autem tutores nomine pupillorum, ſolum lucrum ſentirent, etiam in capitali, & nullum damnū expectarent, nec operam ſuam contulerunt. Quare dicta ſocietas eſſet proprie Leonina, & contra naturalem æquitatem. Ergo, &c Et in veritate contractus prædictus vt ſuo tempore, Deo dante, clare deducetur, eſt mere fœnoratitius & vſurarius, tamen in præſentiarū hoc omitto. Et quocunq; titulo baptiſetur, illud claret, quod Martinus Tr. dictos octingentos annuos promiſit dare ſeu deponere, quia credebat ſæpe nominata duodecim millia florenorum, conſiſtere in debitis certis, prout in calculo dicebatur. Et quia in calculo erratum eſt in huiuſmodi qualitate, propter quem errorem calculi dictos octingē-tos floren. annuos cenſus cum capitali ipſe promiſit, vel conuenit ſoluere, poterit tutores agentes ex dicto contractu contra eum, repellere per exceptionem doli mali, per tex. *in d. l. 1. in fi. C. de errore calculi.* vbi dicitur; Sed & ſi per errorem calculi veluti debitam promiſiſti quantitatem, cum eſſet indebita, condictio liberationis tibi competit.

Ergo & ſi per errorē calculi, veluti certam & exigibilē promiſiſti quantitatem, cum eſſet incerta & inexigibilis, & ita in qualitate erratum, condictio liberationis tibi cōpetit ex omnimoda identitate rationis, & vbi eadem ratio, ibi idem ius. *l. Illud ff. ad legem Aquiliam. ca. translato. cum ſimilib. de conſtit.* Ad quod bene accedit, paria eſſe, non debi- 7
tam ſiue indebitam quantitatem, vel debitam, inutilem tamen, quia inexigibilem, promittere. *Argu. l. 1. §. Et* quidem non eſſe, vbi paria ſunt, collegium non habere Sindicum, vel habere Sindicum, inhabilem tamen ad agendum. *Et optime faciunt ibi concor. in gl. ſuper verbo, Et quidem allegata. ff. quod cuiuſ. vniuer. nomine* Cum ergo Martinus in præſentiarum poſſet agendo condicere liberationem promiſſionis à dictis quatuor millibus, quanto magis tutores petentes exceptione doli mali repellere poterit, & ſe 8
ea aduerſus eos tueri. Licet enim initio nihil dolo fecerint, attamen iam committunt dolum, petendo ſcilicet integram ſummam capitalē cum cenſibus, quæ in principio credebatur certa, iam vero compertum eam eſſe incertam in quatuor millibus, per optimum textum, licet vulgatum, *in l. 2. §. & generaliter. ff. de excep. doli.* Licet enim ſtipulator habuerit tempore ſtipulationis interpoſitæ iuſtā cauſam, ſaltem ſpe, tamen nunc nullam idoneam cauſam habere videtur.

Proinde & ſi crediturus pecuniam ſtipulatus eſt, neq; crediderit, & ſi certa fuerit cauſa ſtipulationis, quæ tamē aut non eſt ſecuta, aut finita eſt, dicendum erit, nocere exceptionem, ſcilicet doli mali. *dict. leg. 2. §. Circa primam ſpeciem. ff. de except. doli.* Ex quo textu inconuincibiliter infertur; Si tutores etiam ſolenniter ſtipulati fuiſſent à Martino præfatos annuos octingentos, cum

ſumma

ſumma capitali, ob cauſam certam, qua huiuſmodi duodecim millia florenorum dicebantur & credebantur apud eum dimiſſa in debitis certis, & ſine dilatione conſequendis, tamen talis cauſa in quatuor millibus non eſt ſecuta. Ideo petentes iam capitale in dicta ſumma cum cenſibus cum nullam cauſam idoneam nunc habeant, dolo malo hoc faciunt, licet à principio nihil dolo malo fecerint, cum & ipſi credebant iſtam cauſam ineſſe, quæ tamen non inerat. Ergo, &c. Sicut etiam in ſimili, cum quis iudicio ſiſtendi cauſa ſatisdare non tenebatur, vel ſi ea de cauſa pluris quam ſtatutum eſt, per ignorantiam ſiue errorem promiſerit, competit ei non ſolum exceptio doli. *l. Sed & ſi quis. §. fin. ff. Si quis cautio.* ſed etiam condictio liberationis. *l. in princ. ff. vt in poſſeſſ. leg.* Et talis error in dubio præſumitur. *d. l. Sed & ſi quis. §. fin. ibi, Si autem ex conuentione, &c. ſecundum Iac. Butr. Bart. & Moder. ibi.* Quoniam maxime iſto caſu, ob manifeſtum calculi errorem, & condictio liberationis, & exceptio doli
9 mali vendicant ſibi locum. Quæ quidem exceptio doli mali, vt exceptio metus, eſt à iure ſecundum naturalem rationem & æquitatem inducta. Nam contra naturalem æquitatem & rationem eſt, vt aliquid per dolum vel metum petatur vel extorqueatur. Ideo etiam ſoluens tali caſu repetit ſolutum ob dolum vel metum, *ſecundum Cynum, Bartol. & Doct. in l. 2. Cod. quod metus cauſa. Paul. de Caſtr. & d. Iaſ. in l. qui exceptionem. ff. de condict. indeb.* Et ſufficit iſto caſu dolum interuenire tempore quo agitur, vt oriatur exceptio doli contra agentem, licet à principio nihil dolo fecerit. *dict. l. 2. §. circa primam ſpeciem.*

Et licet ex prædictis pluſquã ſatis probata ſit reſponſio, ad primum quæſitum data, tamen pro vlteriori con-
10 firmatione adducam etiam alia. Et primo, quando in contractu interuenit error in qualitate rei, quem ſi ſciuiſſet contrahens, non fuiſſet contractus, licet contractus mero iure valeat. *l. alioquin. §. Quod ſi ergo. ff. de contrahen. emptio.* tamen datur decepto ſeu erranti in tali qualitate actio ex contractu ad reſcindendum contractum. *l. ex empto. §. Si quis virginem. ff. de actio. empt. & vend.* Sic in præſentiarum, ſi Martinus ſciſſet huiuſmodi quatuor millia incerta & inexigibilia, nullo modo dictam conuentionem inijſſet, cum non ſit præſumendum, quod iactaſſet & dilapidaſſet ſuam ſubſtantiam. *l. cum de indebito. §. fin. Cum ſimil. ff. de probat.* Quanto magis hoc obtinet locum in præſentiarum, tutoribus ſcilicet agentibus contra Martinum, vt eis exceptio doli mali, in quo iam ſunt, obijci poſſit, cum iam ſint in manifeſto dolo, petendo capitale nunquam à Martino conſecutum, cum ſuis cenſibus: quæ quidem exceptio hic in maxima æquitate fundata eſt, ne ſcilicet tutores tutorio nomine cum
11 aliena iactura, & ita maximo præiudicio & damno Martini locupletarentur, *contra l. Nam hoc natura cautum eſt, neminem cum alterius iactura locupletari, cum ſimilib. ff. de condict. indebit.* Ex quibus manifeſte patet, Martino, in dictis quatuor millibus, cum ſuis ſenſibus, proportionabiliter, & pro rata, exceptionem doli contra tutores agentes profuturam. Imo poteſt probabiliter attentari, quod dicta conuentio à principio, (etiamſi fuiſſet ſolenni ſtipulatione vallata, ſicuti contractus cantare videtur, in verbis finalibus ibi. **Solches haben beyde theil / die Fürmunden von wegen der Kinder / vnd Martin Trinck / für ſich / ſeine Erben vnd Erbnemen / alſo bewilliget vnd angenommen / geredt / gelobt / vnd zugeſagt / alſo ſtarck vnd vnwiderrufflich / vnd ohn allen hindergang zuhalten / vnd**
12 **dem nach zukommen / ꝛc** Cum verbum, Promiſiſſe, etiam in ſcriptura priuata poſitum intelligatur per ſtipulationem. §. *Si ſcriptum. Inſtit. de inutilib. ſtipul. Legiſta in l. Sciendum. ff. de verb. oblig.*) fuerit & ſit nulla. Nam licet contrahentes tempore calculi & conuentionis factę conſentiebant in corpore & ſubiecto præfatorum debitorum, tamen fuit error in materia, ſeu qualitate ſubſtantiali: quia calculatum & conuentum de eis, vt de debito certo, & ſine mora ſiue longiori dilatione exigibile, in dicta quantitate præfatorum ſcilicet quatuor millium, & ita in materia ſiue qualitate ſubſtantiali erratum. Quare defuit conſenſus in ea, propter errorem ſcilicet huiuſmodi qualitatis ſubſtantialis. Qui error, ſicut in contractibus, bonæ fidei ſcilicet, vt deductum eſt, quando contrahentes conſentiunt in corpore, in materia vero ſiue qualitate ſubſtantiali diſſentiunt, reddit contractum ex cauſa oneroſa ipſo iure nullum. *l. Si ſterilis. §. inde quæritur. ff. de actio. empt. & vend. l. cum ab eo. §. fin. ff. de contrahen. emptio. & vend.* Ita etiam in contractibus ſtricti iuris ex cauſa oneroſa, vbi ſcilicet interuenit obligatio vltro citroque obligatoria, ſicut hic, etiamſi ſint innominati, cum iſto caſu non ſit differentia inter contractus bonæ fidæi & ſtricti iuris, ex cauſa oneroſa, cum eadem ſit ratio vtrobique, quia hoc procedit etiamſi dolus à principio non interuenerit, ſed eſt nullus propter defectum conſenſus in qualitate ſubſtantiali, ſeu materia. *d. §. inde quæritur. & d. §. fin.* Quæ ratio ita militat in contractibus ſtricti iuris, ſicuti in bonæ fidei. Nec obſtat l. *Si id quod aurum. in fin. ff. de verb. obligat.* quia loquitur & intelligitur in ſtipulatione ex cauſa lucratiua interpoſita, de cuius natura eſt, quod quis non teneatur pro damno ſubſequenti. *vt l. Ariſto. §. fin. ff. de dona. Et ita determinat Bart. Bald. Angel. Paul. de Caſtr. Lud. Rom. Alexand. de Imol. & Iaſo. in d. l. Si id quod aurum. reprobata gloſſ. ibi.* Præterea, ſi Matt. Tr. ſoluiſſet annuos cenſus de ſæpe præfatis quatuor millibus, poſſet eos condicere per condictionem indebiti, cum fuiſſent dati ſeu diſpoſiti ex cauſa de præſenti, vel de præterito, quam putabat veram, ſcilicet dictum debitum certum, &c. Cum erat falſa, quia incertum & inexigibile, *per tot. tit. ff. & Cod. de condic. indeb.* vel ſaltem poſſet eos condicere per condictionem ob cauſam, cauſa non ſecuta, quia ſperabat debitum conſequi, quod tamen non eſt conſecutum, *per tot. ff. & C. de condic. ob cauſ.* Ne ſcilicet tutores cum iactura & iniuſtitia Martini locupletarentur. Quo quidem caſu, pupilli & viduæ nullum habent priuilegium. *l. naturaliter. in fin. ff. de condic. indeb. l. Si pupilli. in princip. cum ſi. ff. de negot. geſt. cap. ex tenore de ſo. com.* Multo fortius poterit condicere liberationem, vel exceptionem doli contra agentes obiicere etiamſi dicta conuentio à principio valuiſſet, quæ quidem exceptio doli datur etiam in locum cuiuſcunque alterius exceptionis, Cum æquum ſit exceptionem dari, ſicut hic, ne ſcilicet tutores etiam contra ius naturæ cum iactura Martini locupletarenrut. *d. l. 1. §. Et generaliter. ff. de excep. doli. glo. nota. in glo. 1. in l. qui ſe debere, quam ibi ſequuntur Bart. & communiter dd. ff. de condic. ob cauſ.*

Ex prædictis iuribus & fundamentis iam clare etiam apparet, & euidenter infertur, etiamſi dicta conuentio non eſſet fœnoratitia, prout reuera eſt, & ſuo tempore, ſi opus fuerit (vt antea deductum eſt, inconuincibiliter oſtendetur. Quod Martinus non fuiſſet obſtrictus ad ſoluendum vel deponendum annuatim de reſiduis octo millibus niſi proportionabiliter, & pro rata temporis, quatenus ſcilicet à principio cujuslibet anni de ea quantitate exegerit, & conſecutus fuerit: vt ſi in primo anno mille vel duo millia pro rata eius ſummæ, proportionabiliter ſcilicet, & ita conſequenter, cum ſit omnimoda & eadem ratio, quia de tota ſumma, vt de de-

bito certo & ſine mora, ſiue longiori dilatione conſe-
quendo calculatum & conuentum eſt. Ergo, &c.

Nec poſſunt prædicta à tutoribus impugnari, propter
clauſulam in contractu poſitam. Item die vbermaſſen/
wie oben/als nemlich/ drey hundert vnd ſechß vnd neunzig
Gülden an gewiſſen ſchulden/ habē die Fürmünden Mart.
Trinck nachgelaſſen/auff daß er die zwölff tauſent Gülden
für voll auff die järliche acht hundert Gülden behalten ſol/
Vnd ob jhm an denſelben ſchulden etwas abgehen würde/
vnd er derhalben einigen ſchaden leiden müßte / daß er da-
ran etlicher maſſen wider ſtattung haben möchte / alles ge-
trewlich vnd vngefährlich.

15 Expeditum eſt enim, in contractibus magis attendi
mentem, quam verba, & vbi apparet de mente, non cu-
ramus de verbis. *l. Si in venditione. in fin. iuncta gloſſ. nota in
verb. veritas. ff. commu. prædi.* quæ vult ibi, quod debeat
inſpici cauſa verborum prolatorum à contrahentibus,
& quod cauſa ampliet vel reſtringat reſeruationem vel
exceptionem: *quam ibi Bald. dicit mente tenendam. l. Sed Celſus.
§. Si fundus annua ff. de contrah. empt. l. ita ſtipulatus. iuncta gloſſ. in
verbo ex ſententia. ff. de verb. oblig.* iuſtum enim eſt contrahen-
tium voluntatem magis, quam verborum conceptio-
nem inſpicere. *l. fina. Cod. quæ res pigno. obli poſſ. Optime, facit ad
propoſitum l. ſemper in ſtipulationibus. ff. de regulis iuris.* Hinc
dicitur, quod verba debent ſeruire menti. *c. Præterea. c.
Intelligentia. de verb. ſignif.* Et cum manifeſtiſſimus eſt ſen-
ſus contrahentium, interpretatio verborum nunquam
tantum valeat, vt melior ſenſu exiſtat. *l. 3. Cod. de lib. præte.
vel exhæ.* Cum regula iſtius legis etiam procedit in con-
tractibus, *per iura iam allegata ſecundum Iaſo. ibi. (mihi in 30.
column.) verſic. & adde.* Imo generaliter in omnibus con-
uentionibus illud habetur pro diſpoſito ſiue expreſſo,
16 quod veriſimiliter fuiſſet diſpoſitum ſiue expreſſum,
ſi quis contrahentium de hoc interrogatus fuiſſet, *ſe-
cundum gloſſ. nota. & ſingu. in l. tale pactum. §. fin. ad fin. verſic. I-
tem nota id eſſe. ff. de pactis. quam ibi ſequuntur & commendant Bal.
& Moderni.* Sic in præſentiarum, ſi tempore dictæ con-
uentionis facta fuiſſet interrogatio, ſi Martinus tertiam
partem prædictæ ſummæ duodecim mil. flor. exigere
non poſſet, an nihilominus deberet & vellet integram
ſummam cum ſuis annuis cenſibus diſponere & ſolue-
re, & in recompenſam contentari in dictis quadringen-
tis flor. Nemo ſanæ mentis dubitet, quod expreſſum
& ſtatutum fuiſſet, quod non. Præterea conuentum eſt,
vt annuos octingentos deponeret pro ſæpe nominatis
12. millibus perfecte habitis. Ergo eis non perfecte ha-
bitis ſeu acquiſitis, non tenetur deponere, niſi in modi-
co defecerit, vt ſupra oſtenſum eſt, argumento à contra-
17 rio ſenſu, quod eſt optimum in contractibus. *l. inter ſoce-
rum. §. Cum inter. ff. de pac. dot.* Et dicit not. Bald. *in l. apud anti-
quos. Cod. de fur.* quod illud nedum habeat locum in con-
tractibus bonæ fidei, ſed etiam ſtricti iuris. Et *in l. voluntas.
Cod. de fideicom.* dicit, huiuſmodi argumentum à contrario
ſenſu habere locum in Feudis, etiam contra naturam
Feudi, ſcilicet ad alterandam eius naturam. *Refert & pro
nota. ſequitur d. Iaſ. in l. 1. verſic. 3. ff. de offic. eius cui man. eſt iuriſ-
dict.* quanto magis obtinet hoc locum hic ſecundum na-
turam contractus, & naturalem æquitatem, ne ſcilicet
tutores nomine tutorio, cum aliena iactura locupleta-
rentur, &c. *con. dict. l. Nam hoc natura.* Et quid plura, cum
Martinus hic ſit deceptus re ipſa, recipiendo quadrin-
gentos floren. in recompenſam quatuor millium, in
quadruplo pluris quam in dimidio: & ſicuti huiuſmodi
decepto vltra dimidiam in contractibus bonæ fidei no-
minatis vel innominatis, ſuccurritur per remedium l. 2.
*Cod. de reſcind. vendit. iuncta l. Maioribus. C. com. vtriuſque iud. &
vtrobique per Doct.* ita etiam ſuccurritur deceptis re ipſa in
contractibus ſtricti iuris vltra dimidiam, per exceptio-
nem doli mali, *per l. Si quis cum aliter. in 2. reſp. ff. de verb. oblig.*
Ergo, &c.

Ex quibus omnibus patet, prædicta vera, & ab o-
mnibus ſpinis defenſata, qualiſcunque fuerit con-
uentio.

Secundo, principaliter quæritur, vtrum Martinus
Trinck. poſito quod præfatus contractus fuerit licitus,
& non vſurarius, non deponendo octingentos flor. an-
nuatim, fuerit in mora, & ita teneatur tutoribus ad in-
tereſſe. Et reſpondetur quod non, cum vigore contra-
ctus, ſummam capitalem vſque ad maiorem ætatem pa-
truorum, eum oportuerit penes ſe retinere, & à tutorib.
non ſit interpellatus pro diſpoſitione cenſus annui. Et
maxime, cum ſummam capitalem duodecim mil. floren.
integram exigere non potuerit. Et licet contra præfa- 18
tam reſponſionem fortiter videatur facere, quod dies
expreſſa interpellat pro homine, & conſtituit debitorem
in mora, abſque alia interpellatione, etiam quoad com-
miſſionem pœnæ. Nam ſtatuta certa die, debitor ea, quæ
promiſit ipſe in memoria ſua ſeruare, nō ab aliis ſibi ma-
nifeſtari poſcere debet. *l. magnam. & ibi Legiſt. C. de contrah.
& commit. ſtipul.* Imo nedum euentus expreſſæ, ſed etiam
tacitæ diei, à lege inductæ conſtituit in mora. *gloſſ. eſt nota.
quam ibi notant Ioan. de Imo. & omnes Moderni, in l. Si mora. in glo.
1. per iura in ea allegata. ff. ſ. l. matr. l. 2. C. de iur. emphy. l. vnic. §. exa-
ctio. C. de rei vx. act. c. potuit. de locato. Et eſt bonus text. in c. licet ca-
non, in verbo, præfixo à canonibus tempore; de elect. in 6. Dom. Iaſ. in
d. l. Si mora. (mihi in princip. 5. col.) verſ. quarta concluſio. cum con-
cor.* Item ſi quis annua decem ſtipuletur, ſcilicet ſingulis
annis, vel in annos ſingulos, illa ſtipulatio dicitur vna
pro omnibus annis, ita quod à principio naſcatur & ori-
atur obligatio & actio pro ſingulis annis, & quod lapſus
cuiuslibet anni conſtituit debitorem in mora ſine alia
interpellatione. *l. Si Stichum. §. ſtipulatio. ff. de verbo. oblig. &
ibi Doct. l. Senatus. § fin. ff. de donat. cauſa mort. Bartol. in l. ita ſti-
pulatus. in 1. quæſt. prin. verſi 3. eſt videndum. ff. de verb. obli.* Quare
euentus diei, ſcilicet S. Michaëlis, videtur Martinum
quolibet anno in mora conſtituiſſe. Hinc concludit Bar.
in d. quæſt. 2. & ſequuntur ibi dd. quod cuiuſuis diei appoſitæ,
cauſa multiplicandæ obligationis conſtituit quem in
mora. Tamen prædicta & alia in præſentiarum minime
obſtant. Pro cuius euidentia eſt ſciendum, quod quando
in obligatione, etiam ſtipulatione annua, quæ tamen eſt
firmiſſimus contractus. *Inſt. in princ. de ver. obl.* aliquid venit
adimplendum à creditore vel ſtipulatore, quod cohæret
perſonæ eius, tunc non dicitur vna obligatio vel ſtipula-
tio pro ſingulis annis, ſed ſunt tot obligationes quot ſunt
tempora, vel anni. *l. poſt duos. C. de aduo. diuer. iudi. l. Si ſterilis. §.
fin. ff. de acti. empt. & vendi. l. Si ſeruus communis Meuij. §. fin. ff. de
ſtipu. ſer.* nam in dictis ll. ſtipulatio ſiue obligatio non di-
citur vna, ita quod à principio cuiuslibet anni naſcatur
obligatio & actio pro omnib. ſed in initio cuiuslibet anni
oritur, quia implementum aliquod venit implendum
ex parte eius, cui ex obligatione quæritur, *vt in d. l. Si ſeruus
communis. §. fin.* ſtipulator, ſcilicet ſeruus fructuarius, in
illa ſtipulatione annua habet adimplere, quod cohæret
perſonæ ſuæ, ſcilicet, præſtare operas. Et in d. l. *Si ſte-
rilis. §. fin.* tenebatur arbitrio boni viri habitatione v-
ti, &c. Et hoc modo intel. gloſſ. not. *in l. Si ex toto. §.
fin. in verb. petere. in fine, ff. de legat.* 1. ſed d. l. Si Stichum.
§. ſtipulatio. & l. Senatus. §. *fin.* vbi ſtipulatio annua
eſt vna, loquuntur & intelliguntur, quando per ſti-
pulationem vel obligationem, creditori ſolum quæ-
ritur, & ab ea nihil venit adimplendum, alias ſecus,

iurib. iam

iarib. iam alleg. ſecundum Barto. magiſtraliter in d.l. Si ſeruus. §. fin. in d.l. Si ex toto. §. fin. in 1. oppo. quem ibi notabiliter ſequuntur Bald. Angel. Imol. Paul. de Caſtr. & Alexand. de Imol. Bart in d.l. Si ſterilis.

19 *§. fi.* quo ſcilicet caſu quando obligatio vel ſtipulatio annua eſt multiplex, tunc lapſus cuiuslibet anni, ſicut in legatis non conſtituit debitorem ſine interpellatione in mora, ſed ſolum quando eſt vna, ſecundum Modernos, *in d. §. ſtipulatio. Bartol. in d.l. Ita ſtipulatus. in d. q. 2.* Et ratio eſt in promptu, quod ſcilicet in annua obligatione, quādo eſt multiplex, & non vna, lapſus cuiuslibet anni non conſtituat in mora ſine interpellatione, quia idem tempus non debet eſſe cauſa inducendæ obligationis & actionis, & etiam inducendi moram, quia vno & eodem tempore non poteſt induci obligatio & mora, ſed ad committendam moram requiritur interpellatio. *l. Quotiens in diem cum ibi nota. per Bartol. & Doct. ff. de verb. oblig. l. quod dicimus. ff. de ſolu.* Cum ergo in propoſito tutores creditores ex parte ſua teneantur adimplere implementum perſonæ ſuæ cohærens ſcilicet dimittere dictam ſummam apud Martinum Trinck. quare clariſſime ſequitur, quod etiamſi dicta conuentio à principio valuiſſet, & Martinus integram ſummam conſecutus fuiſſet, non tamen fuiſſet vna, ſed multiplex, & ſemper euentus diei, ſcilicet S. Michaelis, induxiſſet obligationem ad tempus iſtius anni, non autem in mora conſtituiſſet Martinum ſine interpellatione, vt ineuitabiliter oſtenſum eſt, moram non fuiſſe, nec eſſe commiſſam, cum nunquam à tutorib. interpellatus fuerit pro

20 depoſitione cenſuum facienda. Præterea ſtipulatio & quæuis alia conuentio annua tunc dicitur vna, quando in ea aliquid venit præſtandum perpetuo, ita quæ contineat ius quod eſt perpetuo radicatum perſonæ, ſed quod ſui natura eſt perpetuum, ſine ſine temporis determinatione. *d.l. Si Stichum. §. ſtipulatio. d. l. Senatus §. fin.* Secus quando in ea aliquid temporale ſoluendum eſt, id eſt, cum temporis præfinitione, ſeu ipſa annua conuentio non contineat ius perpetuo radicatum perſonæ, ſine ſcilicet temporis determinatione. *Ita expreſſe determinant D. Iac. de Aret. in d.l. Si ex toto. §. fi. Referunt & ſequuntur ibi valde not. Bald. Angel. & Imo.* Sicut in propoſito conuentio ſolum cōtinet aliquid temporale ad implendum, ſcilicet annuam depoſitionem præfatorum cenſuum cum temporis determinatione, donec ſcilicet pupilli perfectam & legitimā ætatem adepti fuerint, licet in eorum arbitrium poſitum fuerit, iſto tempore conuentionem reſignare. Et ita ius deponendi in effectu non eſt perpetuo radicatum perſonæ creditorum, quare huiuſmodi conuentio non eſt vna, ſed multiplex. Si multiplex, non conſtituit ſine interpellatione in mora, vt iam oſtenſum eſt. Ergo, &c. Potiſſimū etiam obtinent prædicta locum hic, vbi nedum perpetuum ius, ſed nec ad vitam quidem interuenit, hoc patet ex illis verbis contractus, Vnd wann die Kinder erwachſen weren ſollen ſie ſolches Merten Trinck ein Jahr zuvor verkündigen/ꝛc. Ex quibus omnibus claro clarius patet, quod per nō depoſitionem cenſuum, etiamſi contractus ab initio tenuiſſet, & Martinus integram ſummam duodecim millium floren. pro certo debito reputatam acquiſiuiſſet, cum nō fuerit à tutoribus admonitus, vel interpellatus, adhuc non fuiſſet conſtitutus in mora. Etſi ex non depoſitione, citra tamen præiudicium veritatis, aliquod damnum paſſi fuerint, vel lucrum perdiderint, nō ipſis, ſed tutoribus imputandum eſſet, quod non interpellauerint, &c. Præterea huiuſmodi depoſitio nullius effectus fuiſſet, nec aliquod comodum attuliſſet pupillis. Nam quando pupilli habent aliunde vnde ſuſtentari poſſunt, ſicut ex Dei gratia pupilli in propoſito, tutores eorum non tenentur cum eorum pecunia fœnerari, ſed debent eam caute recondere. *§. Quoniam, in Authen. vt hi qui oblig. ſe perhib. hab. res mino. & c. colla. 6. Auth. nouiſſime. C. de admi. tut.* Nec negociari cum pecunia pupillorum tutores tenentur. Nam ſi in alia negotiatione tutores, quam pater pupillorum, negotiati fuerint, tunc ad eos damnū ſpectat, *ſecundum glo. in d. §. Quoniam. in verbo, mutuauerit. cum qua tranſit ibi Iac. de Bell. per l. Si negotia. ff. de negot. geſtu.* Imo etiamſi defunctus negotiari conſueuerit ea negotiatione, nihilominus tenetur adminiſtrator, ſi ipſe nō erat induſtrioſus in eo negotio, ſicut defunctus, cum eſſet in culpa immiſcendo ſe rei, cuius cognitionem non habet, *vt pulchre determinant Saly. in d. Auth. in fin.*

Hinc euidentiſſime patet, quod etiam in caſu, ſi Martinus debuiſſet deponere annuos cenſus apud poteſtatem, & in non deponendo in mora fuiſſet, quod tamen non fuit, prout luculenter probatum eſt, nihil tamen imputari poſſit, cum ſatis apud ſe huiuſmodi pecunia recōdita fuiſſet. Ergo, &c.

THEMA CONSILII XXXVII.

Initus eſt contractus inter regiam Maieſta. & illuſt. Principem N. emptionis & venditionis, nomine quarundam ciuitatū & territorij, cum omnibus dignitatib. & pertinentijs, adiecto pacto reemptionis, videlicet, quod præfinito & certo tempore liceat precium offerre, & quod eo oblato & recepto, illuſt. Princeps, & eius heredes teneantur dimittere illas ciuitates, quemadmodum literæ tranſactionis, cum quibuſdam alijs clauſulis, ſpecialiter prouidebant. Modo cum facta ſit denunciatio à regia Maieſt. reemptionis, locus quoq; & tempus ſolutioni præfinitum, &c. nec tamen ſolutio ſecuta: Quæritur vtrum vlterius admitti debeat, & reſpondetur, quod ſic, vt patebit in explicatione huius quæſtionis.

Secundo, Quæritur vtrum regia Maieſt. propterea quòd ſolutio in loco aſſignato, in prima denunciatione, non ſit ſubſecuta, teneatur refundere omnia inde damna ſecuta, & intereſſe, & an poſſit ante ſatisfactionem repelli à reemptione. Et concluditur quod ſic.

Tertio, vtrum regia Maieſt. ſit obligata nomine quorundam damnorum imminentiū facere cautionem fideiuſſoriam, vel pignoribus, vltra quam in literis tranſactionis ſit expreſſum: Et reſpondetur, quod non.

Quartò, vtrum verba generalia porrigantur ad metalli fodinas ibi in territorio exiſtentes: Et reſpondetur, quòd ſic.

SVMMARIA.

1. *Non poteſt quis ſe iuuare ex eo, quod viſus eſt impugnare. Quod procedit etiamſi iuramentum interuenerit.*
2. *Tamen hoc debet intelligi, quatenus impugnatio durat; ſecus ſi cauſa impugnationis iam eſt finita, vel ab ea receſſum.*
3. *Ex contractu vltro citroq; obligatorio, non poteſt efficaciter agi, niſi ab eo, qui ex parte ſua contractum adimpleuit.*
4. *In contractibus ſtricti iuris, quicquid non exprimitur, habetur pro omiſſo.*
5. *Vbi aliqua ſunt clara & determinata, non egent alia determinatione.*

6 *Verba ambigua interpretantur contra creditorem, & pro promiſſore ſeu debitore.*
7 *Natura ſigni vniuerſalis eſt includere omnes ſpecies congruentes termino, cui adiungitur.*
8 *Dictio geminata plus operatur.*
9 *Dictio Integrum, & Tota, magni ſunt effectus.*
10 *Promiſſio indefinita moderatur legis moderatione.*
11 *In conceſſionibus, donationibus, & beneficijs principum pleniſſima facienda interpretatio, maxime quando non agitur de praiudicio tertij.*

CONSILIVM XXXVII.

CHriſti Ieſu Domini noſtri auxilio ſuppliciter implorato. Prima reſponſio breuiter probatur, licet enim is, qui impugnauerit vel non ſeruauerit transactionem, vel alium contractum, non poſſit ſe iuuare ex huiuſmodi contractu *l. Cum proponas la* 1. *C. de pact. cap. cum olim. de cenſib.* Et regula, ex eo *de reg. iur in* 6. vbi dicitur: Ex eo quis non debet habere fructum, quod viſus eſt impugnare. *Fa. l. Papinia. §. meminiſſe. ff. de inoffi. teſtam. l. poſt legatum §. fin. ff. de his quib. vt indig. l. ſi legatarius. C. de leg.* Quod etiam procedit, ſi iuramentum interuenerit *cap.* 3. *de iureiur.* Cum non ſeruanti fidem fides non ſit ſeruanda *d. l. Cum proponas. cum ſimilib.* Tamen hoc ſolum procedit, quatenus ſcilicet duret impugnatio vel non obſeruantia, quia ea finita, poteſt nō ſeruans ad talem contractum tranſire, *text. not. in l. Qui Romæ. §. Seia. ff. de verb. oblig.* Vbi ſcilicet eſt caſus, quod ſi quis venerit contra tranſactionem, vel aliam conuentionem, impugnando eam iudicialiter, & fuerit victus per ſententiam, quod nihilominus poſſit ad eam redire. Et ibi Bart. in 1. not. Angel. & Legiſt. dicentes hoc perpetuo menti tenendum eſſe, videlicet, quod improbans tranſactionem factam per ſe, ſi perſeuerauerit in iſta impugnatione vſq; ad ſententiam diffinitiuam incluſiue, & fuerit victus per ſententiam, tamen redire poſſit ad eam. Nec obſtant d. c. ex eo. & c. cū olim. Nam procedunt pendēte illo iudicio, in quo quis impugnat, ſed ſi ſuccumbat, poteſt poſtea in alio iudicio contrarium dicere, & ex eo ſe iuuare, vt d. §. Seia. & ſic reg. d. c. ex eo, procedit in eadem inſtantia, ſecus ſi in alia diuerſa inſtantia, & in illo iudicio, cum eodem aduerſario, quia poteſt ſe fundare & iuuare ex eo quod impugnauit in alia inſtantia, in qua ſuccubuit. Et ita declarat d. Iaſ. *in d. §. Seia. in* 1. *not.* Et ad hoc opt. accedit gl. no. *in Auth. Item ſi poſſeſſor. in gl. fin. in fi. ibi ſcilicet (ſed nunquid etiam)* quæ vult, quod ſi quis in vna inſtantia cum aduerſario ſuccubuit, poſſit in alio iudicio cum eodem aduerſario ſe iuuare, in oppoſito eius, quod in prima inſtantia dixerat. *C. qui potio. in pig. hab.* Et opt. text. in l. Aurelius. *§. fin. ibi, (& victa fuerit) de libera. leg.* & d. l. Papinianus. & quod ibi not. Bartol. *ff. de inoffi. teſtam. & l. pen. cum gloſſ. fin.* dum dicit. Item nota hic argumētū, quod qui primo aſſerebat rem aliquam de ſua allodia eſſe, poſſit aſſerere ſe in feudum habere: & quod ibi pulchre not. Bald. in prin. C. de inge. & manu. Ex quibus omnibus clare patet reſponſio ad d. reg. Ex eo, *ſecundum Alexand. de Imol. in d. §. Seia. in princ.* Quia hoc procedit, niſi allegans cōtraria ſuccubuerit in prima allegatione, quia poſtea poteſt dicere contrarium eius, quod primum dixerat, *vt d. §. Seia.* Per quæ etiam pluſquā ſufficienter patet reſponſum ad d. l. Cum proponas. Quia verum eſt, quod ex ea tranſactione ſiue conuentione, quam quis impugnat, vel non ſeruat, ſe iuuare non poteſt, durante ſcilicet huiuſmodi impugnatione, vel non obſeruantia. Sed ea finita, poteſt, *vt etiam expreſſe inquit Paul. de Caſt. in d. l. Cum proponas. per d. §. Seia.* Et confirmantur prædicta per ea quæ not. decidit Innoc. in c. Mulieri. dum dicit in fin. Quod poſt ſententiam liceat cuilibet contra ſuam propriam confeſſionem venire, & loquitur etiam ibi de confeſſione iurata, *quod valde ſingulariter not. Panor. ibi. ante fin. in verſi. Sed tunc fortiter oppono. de iureiur.* Per quæ apparet, quod in propoſito noſtro, cum Regia Maieſtas iudicialiter nunquam impugnauerit contractū P. ſed ſolum contrauenerit articulo prædicto, in non ſoluendo, ſcilicet ſummam in contractu expreſſam, in termino deſtinato ſolutioni, poſſit ſe eo non obſtante, fundare ex contractu, ſeu tranſactione. Et in contrarium nihil faciunt d. §. Meminiſſe. l. fi. & l. poſt legatum, &c. Quia quomodo iſta iura concordentur, patet ex not. Bart. *in d. l. poſt legatum,* Io. de Imo. Alex. & d. Iaſ. *ind. §. Seia.* Imo d. §. Meminiſſe. expreſſe confirmare reſponſionem ſupra datam, cum ibi decidatur, quod licet, ſi quis inſtituerit querelam inofficioſi teſtamenti contra teſtamentum defuncti, ſi tamen ab ea deſiſtat ante ſententiam, quod nihilominus conſequatur commodum ex teſtamento, quod impugnauit. Ergo, &c. Ex quibus iam liquido infertur, quod cum Regia Maieſtas ſuo nomine velit præfatos duos *Ducatus,* iuxta conuenta in ſæpe dicto contractu Prag. redimere, &c. quod illuſtr. Princeps & dominus, do. G. M. B. &c. obſtrictus ſit deferre huic redemptioni, & ita accipere dictā ſummā, & huiuſmodi Ducatus dimittere, &c. Poſt quam quidem redemptionem & ſolutionem factam, &c. Regia Maieſtas poterit de eis, tanquam de propriis bonis eiuſdem pro arbitrio ſuæ Maieſtatis diſponere, & cuicunque placuerit, cōcedere. &c. Cum quiſq; ſuæ rei propriæ moderator & arbiter ſit, *per vulg.*

Secunda reſponſio eſt clara, & nō eget magna diſcuſſione, quod ipſa Regia Maieſt. ex quo in termino deſtinato ſolutioni ſummæ cōuentæ, huiuſmodi ſolutionem non fecerit, teneatur iuxta conuenta & promiſſa in contractu, actione ex ſtipulatu, vel ſaltem præſcriptis verbis illuſtriſſimo Principi M. B. ad reſarcienda ea, quæ non ſequuta ſolutione paſſus fuerit præfatus Princeps M. contractum ipſum pro ſua parte adimplens, in dimittendo ſcilicet præfatos duos principatus, ſi ſuæ illuſtri dominationi ſumma pecuniaria in termino præfixo ſoluta fuiſſet, *iuxta notata in l. ſiue apud acta Cod. de tranſactio.* præſertim cum actio præſcriptis verbis cōpetat etiam præciſe ad id, quod inter partes conuentum fuit: dato, quod etiam non interueniſſet ſtipulatio, *per text. in l. ob eam rem. ff. de præſcriptis verb. & l. Rebus. Cod. de rerum permut. Doctor. in l. ſiue apud acta.* Licet etiam detur ad intereſſe, quod ſcilicet intereſt agentis conuenta non eſſe impleta per aduerſarium. *l. ſi tibi decem. cum ſimilibus. ff. eodem tit. præſcript. verbis.* Ex quibus clare infertur, & ſequitur, quod ſi Regia Maieſtas denuo & iterate denunciaret redemptionem & ſolutionem, &c. domino Marchioni, quod d. Marchio in eam conſentire non teneatur, donec ſuæ ſerenitati ſatisfactum fuerit de damnis paſſis ob priorem non ſolutionem. Cum in iſtis & ſimilibus contractibus innominatis quis non poſſit agere, niſi impleuerit contractum pro parte ſua, nec ante tale implementum oriatur actio. *l. iuris gentium in prin in* 2. *reſp. ibi, Sed etiamſi in alium, & ibi Doct. ff. de pact. & not in d. l. Cum proponas. la* 2. *Cod. de pactis. & in d. leg. ſiue apud acta.* Et prædicta procedunt in præſentiarum pro tanto, quod etiamſi Regia Maieſtas offerret ſe ſcilicet de reſarciendo damna ipſi Marchioni, quæ paſſus fuerit ob non ſequutam ſolutionem in termino deſtinato: tamen adhuc non poſſet valide & efficaciter ex contractu Prag. petere præfatos duos Principatus, etiam cum ſolutione & ſatisfactione ſummæ conuentæ, niſi prius actualiter fuiſſet ſatisfactum Marchioni de damnis. Cum in cōtractibus innominatis ſola oblatio regulariter non habeat vim

vim implementi, adeo quod non poſſit agi, ſicuti ſi vere fuiſſet implementum. *gloſſ. eſt not. in verb. factas. in vlt. parte, in verſic. Item quid ſi in permutatione, quam ibi ſequuntur communiter omnes Legiſt. in d. l. iuriſgentium. in princip.* Imo ſi in terminis propoſitis illuſt. Principi Marchioni G. non competeret, ſicuti tamen competit actio ex dicto articulo tertio contractus Prag. contra Reg. Maieſt. ad reſarcienda damna. &c. quæ ſcilicet probari poſſunt. Cum etiam cõpeteret ſuæ celſitudini actio ex eo contractu ad intereſſe, quod ſcilicet ſua intereſſet ſolutionem à Regia Maieſt. in termino deſtinato ſolutioni non factam eſſe, cum expeditum ſit in contractibus innominatis, quem teneri ob non adimpleta conuenta parti aduerſæ ad intereſſe. *l. ſi tibi decem, cum vulg.* tamen nihilominus ſua illuſtris dominatio, cum ſit in poſſeſſione ſæpenominatorum principatuum R. & O. poſſet Regiam Maieſt. denuo petentem ex contractu Prag. præfatos principatus poſt oblationem pecuniæ & ſummæ conuentæ, illa exceptione, (vt quia ſua Maieſt. non ſeruauerit conuenta) repellere, donec ea ſeruauerit, & ita prædicta damna reſarciuerit. *d. l. Cum proponas. la 2. & ibi Legiſtæ.* Vbi deciditur, quod ex nudo pacto tranſactionis detur poſſidenti exceptio contra agentem. Imo licet contractus nominati, qui ſunt iuriſgentium, producant ipſo iure abſque omni implemento, ſed ſolo conſenſu, actionem. *d. l. iuriſgentium. in princip. in 1. reſp.* tamen ſi quis ageret ex eo, antequam impleret contractum pro parte ſua, adhuc obſtaret ei exceptio, donec adimpleuerit pro parte ſua. *l. Iulianus. §. offerri. & l. qui pendentem. ff. de actio. empti.* quem text. in §. offerri. Bartol. ibi hoc modo etiam generaliter ſummat, quod ex cõtractu vltro citroque obligatorio non poſſit effectualiter agi, niſi ab eo, qui totum contractum ex parte ſua adimpleuerit. Quanto magis in terminis noſtris prædicta procedunt, vbi non interuenit contractus nominatus, ſed innominatus, vt claret.

4 Tertia reſponſio patet. Nam clari iuris eſt, quod huiuſmodi tranſactiones, & ſimiliter contractus ſtricti iuris, non poſſint extendi vltra expreſſa & contenta in eis, pro tanto, quod quicquid in ipſis verbis fuerit omiſſum, habeatur pro omiſſo. *l. Quicquid aſtringendæ. in princip. ibi. (id niſi palam verbis exprimatur, omiſſum eſſe intelligendum eſt) & ibi Legiſtæ. & l. Si ita ſtipulatus. §. Chryſogonus in fin. ibi ſcilicet, plerunque enim in ſtipulationibus verba, ex quibus obligatio oritur, inſpicienda ſunt. ff. de verbor. obliga.* Vbi enim verba ſunt clara & aperta, ibi nulla cadit interpretatio vel extenſio. *l. ille aut ille. §. Cum in verbis.* vbi dicitur (*Cum in verbis nulla eſt ambiguitas, non debet admitti voluntatis quæſtio*) *ff de leg. 3.* In incertis enim, non autem certis locus eſt coniecturis. *l. Continuus. §. cum ita. in fin. ff de verb. oblig. & ibi Legiſt.* Dubium enim relinquitur interpretandum, ſed non id quod eſt certum. *l. voluntatis. & ibi Bald. in princip. C. de fideicommiſſ.* Et non credimus hominem velle, niſi id quod dicit. *l. ex his. ff. de ac-*

5 *cuſa. tut. c. ad audientiam, cum ſimil. de decimis.* Determinata enim pacto, lege, ſiue conuentione, non egent alia determinatione, ſed ſolum indeterminata. *l. Certo generi. §. ſi totus. cum ſeq.* & ibi pulchre Bald. qui dicit hunc text. ad hoc not. & ad multa facere. *ff. de ſeruit. ruſtic. prædio.* Hinc dicit valde not. Bartol. *in l. ab executore. in verſicu. Quæro ſecundo, quam interpretationem. in fi. illius verſ.* quod, quando verba ſententiæ ſcilicet omnino eſſent clara, tunc etiam Iudex non poſſit ea aliter interpretari. *ff. de appel.* Imo quando verba in contractibus poſita ſunt dubia vel ambigua, tamen regulariter ſunt interpretanda pro promiſſore ſeu debitore, cum imputandum ſit aduerſario, cur legem a-

6 pertius non expreſſerit. *dict. l. quicquid aſtringendæ in princip. ibi, Aut certe ſecundum promiſſorem. & l. Stipulatio iſta. §. in ſtipulationib. ff. eo. tit. de verb. obli. l. Veterib. ff. de pactis. l. Labeo ſcribit obſcuritatem. ff. de contrahen. emptio.* Et eſt ratio; Nam is qui fundat intentionem ſuam, ſiue agendo, ſiue excipiendo, tenetur eam probare. *l. 2. cum ſimil. ff. de probat.* Sed dubia ſiue ambigua interpretatio non releuat probantem. *l. Non hoc, vnde legit. & vnde cog. c. in præſentia. cum vulg. de probat.* Ex quibus liquido infertur, quod dato, quod illa verba in prædicto articulo in fine poſita, ſcilicet (Verantworten / vertretten / vnnd ſchadloß zuhalten) eſſent ambigua vel dubia, tamen eſſent interpretanda pro Regia Maieſtate, tanquam promiſſore vel debitore, Weil Kön. Maieſt S. F. G. laut deß Contracts / deß 43. Vngeriſchen Gülden halben / ohn ſchaden zuhalten ſich verpflicht / Id eſt, præſertim cum Regia Maieſt. virtute contractus inter ipſos initi, ſæpe nominatum Marchionem de 43. Vngaricis floren. indemnem ſeruare promiſerit, ſeque obligauerit. Ideo imputandum erit illuſtriſſ. dominationi, cur legem apertius non dixerit.

Vltima autem pars prædictæ reſponſionis patet per fundamenta ſupra adducta, circa tertiam quæſtionem. Cum Reg. Maieſt. ante omnia teneatur adimplere contractum Prag. pro ſua parte, antequam ex eo efficaciter aliquid petere poſſit.

Quarta reſponſio breuiter probari videtur, cum clari iuris ſit, quod dictio Omnes, de ſui natura, & quantum ad vim comprehenſiuam, apta eſt concludere omnia. Nam qui omne dicit, nihil excludit. *l. Iulianus. in princip. ff. de leg. 3.* vbi dicit, quod ſi teſtator legauerit ſub illis verbis, prædium Seianum omne, quod non ſolum intelligatur partem fundi, quæ ad ſe pertineat, ſed etiam quam pignoris cauſa nactus eſt, legaſſe. *l. Peduculis. §. Labeo.* Vbi decidit ad liter. quod enumeratio ſpecierum non reſtringit genus præcedens *ff. de aur. & arg. leg. l. à Procuratore. Cod. Mand.* per quem patet ibi, quod dictio vniuerſalis Omnia, includat omnia ſubiecta materiæ, in qua profertur. *c. Solidæ. & ibi Canon. de maiorita. & obedien. c. Si Romanorum, ibi. & rurſus aſſerendo, omnium prædeceſſorum noſtrorum, & c. 19. diſtinct.* Et prædicta adeo procedunt, vt niſi natura verbi, cui adiungitur ſignum vniuerſale (Omne) inducat ad dicendum contrarium, amplietipſum ſignificatum verbi, cui adiicitur, vt extendatur ad latiſſimum ſignificatum. Et ſic, quod ſignum vniuerſale (Omne) vel ſimile operetur, vt diſpoſitio, quæ alias reſtrictionem reciperet, non recipiat, ſecundum Bart. valde not. *in l. Generali. § Vxori. ad fin. ff. de vſufru. leg.* Vbi licet ſit caſus, quod ſi teſtator leget vxori vſumfructum omnium rerum quæ in domo ſunt, non intelligantur legata merces & venalia, quum iſta non dicantur eſſe in domo, ſcilicet vt ibi maneant. Et ſic illa generalitas recipiat ibi talem reſtrictionem, vt non extendatur ad non venalia (quia teſtator eam inet fecit) addendo ſcilicet, quæ in domo ſunt, &c. Tamen dicit ibi Bar. *per d. l. Iulianus. & d. §. Labeo.* Quod ſi teſtator ſimpliciter reliquiſſet vxori vſumfructum omnium rerum ſuarũ, comprehenderentur tũc omnia venalia, & non venalia, plus ſubiungens ibid. in fi. Quod etiam illa limitatio teſtatoris, ſcilicet quæ in domo ſunt, haberet etiam ſignum vniuerſale, vt dicendo: Relinquo vel lego vxori meæ vſumfructum omnium bonorum meorum, q̃ domi quoquo modo erunt, & ſic quod ſignum vniuerſale eſſet etiã adiectum ipſi limitationi, tunc talis limitatio nõ reſtringeret generalitatem præcedentem. Per quod infert ibi Bar. iſtum §. non facere ad ea, quæ dicit Iac. de Are. Quod ille qui obliget omnia bona ſua, non videatur obligare, quæ habebat venalia. Et dicit Alexand. de Imol. ibi, in Apoſtill. ad Bartol. eum ſancte loqui. Et ſic per iſta iura patet, quod natura huius ſigni vniuerſalis (Omnis) ſit

include-

Digitized by Google

includere omnes ſpecies congruentes termino, cui adiungitur: ita quod ſit de ſui natura, vt omnia includat, ſi ſcilicet, propter aliquod vnum adiunctũ ei, non reſtringatur, &c. Ita concludunt G. Ioan. de Fau. do. Card. & Alex. *in d. c. ſi Romanorum. ſuper gloſſ. in verb. dicendo.* Et iſta confirmantur per opt. glo. communiter approbatam in Cle. 1. in verb. omnimodam, de for. compet. Quæ vult, dato; quod appellatione iuriſdictionis ſimplicis non comprehendatur merum & mixtum Imperium, ſi tamen dicatur, cõcedo omnimodam iuriſdictionem, quod tunc ſumatur iuriſdictio vt genus, & ita cõprehendat ſub ſe merum & mixtum Imperium, & etiam ſimplicem iuriſdictionem, & ſic omnes ſpecies contentas ſub genere. Et fortificantur prædicta in præſentiarum, propter dictam dictionem vniuerſalem (Omne) geminatam, quæ plus operatur, quam ſi non fuerit geminata. *l. Baliſta. cum l. ſeq. & quod ibi not. ff. ad Trebel.* Sicut regulariter in ſimili, vbi ſimplex conceſſio vel confeſſio non operatur tantum, quam ſi fuerit geminata, *vt per Bartol. & gl. in l. Cum ſcimus. in fi. C. de agri. & cenſ. lib. 11. & per Doct. in locis vulgaribus.* Quæ etiam roborantur in propoſito propter dictionem, Totam, ſcilicet, mit der gantzen Herrſchafft/ maxime gemina-
9 tam. Cum magni effectus ſit illa dictio Integrum, & dictio Tota, *vt patet per l. Nomen debitoris. §. fin. in verb. integrum. ff. de leg. 3. & l. fin. Cod. ad l. Falcid. l. decem. iunct. gloſſ. ſuper verb. Tota. ff. ad Trebel.* Hinc eſt quod licet vir, qui lucratur tertiam partem dotis, ex forma ſtatuti ſimpliciter promittat dotem ſoluto matrimonio; adhuc lucretur partem dotis.
10 Cum iſta promiſſio indefinita moderetur legis moderamine, *ſecundum Cyn. & Bald. in d. l. fi.* tamen ſi pater fuerit ſtipulatus à genero ſibi reddi totã dotem, filia præmortua, maritus non poteſt retinere partem, quam lucrari debeat ex forma ſtatuti. Ita decidit Cyn. in l. poſt dotem. ff. ſolut. matr. Et pulchre Alex. de Imol. *cum concor. ibi per eum traditis, in conſ. 133. iuribus ſupra quæſitis. de quibus in Themate, in princip. 2. colum. verſ.* Et ante eos voluit idem Raynaldus *in 5. colum.* Adducens ad hoc d. l. Nomen. §. *fin ff. de leg.* 3. & d. l. decem. & quod ibi notat glo. in verb. Tota. Vbi habetur, quod quando teſtator diſponit, quod integrum legatum præſtetur, intelligatur hoc ſine detractione Falcidiæ. *Et dicit etiam eſſe de mente Bartol. in l. Centurio. in verſ. Tertio principaliter quæro, quando ſubſtitutio compendioſa eſt facta per verb. commune ff de vulg. & pup. ſubſt. Et expreſſe not. Angel. & Bald. in Auth. ſed cum teſtator. C. ad l. Falcid. & pulchre Bal. in l precibus. (mihi, in 14. col.) in verſi. Quæro vlterius. C. de impube. & aliis ſubſti.* Ex quibus iam euidenter infertur in conceſſione facta à Rege L. felicis recordationis, illuſtriſſimo Principe Marchioni de Baronia, Vnd alſo von der gantzen Herrſchafft B. Cum vniuerſali illa dictione geminata, aller Oberkeiten/ꝛc. nutzungen/genieſſen/vnd zugehörungen/ꝛc. Cui vniuerſali dictioni, nullum penitus verbum adiunctum eſt, propter quod illa generalitas poſſit recipere reſtrictionem, attento etiam, quod in dicta diſpoſitione, receſſus Principienti ſcilicet, Doch ſoll dieſes Bergwerck/ ꝛc. etiam ſpecifica mentio facta fuerit, vom Bergwerck zu B. ꝛc. id eſt, de metalli fodinis in B. non minus comprehendatur das Bergwerck daſelbſt/ quam ſi nominatim
11 expreſſum fuerit. Et eſt ſine omni ſcrupulo. Cum etiam alias in eiuſmodi & ſimilibus conceſſionibus, donationibus, vel beneficiis Principum pleniſſima & largiſſima fiat interpretatio *l. fin. & ibi Legiſt. ff. de conſt. princ. c. Cum dilecti. de donatio.* Quod procedit ſine dubio, quando ſcilicet ſolum agitur de præiudicio, concedentur, & non agitur de præiudicio tertij, ſicut in præſentiarum nullo modo agitur de præiudicio tertij, ſed ſolum de ſucceſſore illuſtriſſimi Regis Domini L. in Chriſto defuncti. Per quæ patet non obſtare iura, quæ dicunt beneficia Principis eſſe intelligenda ſine cuiuſque iniuria vel præiudicio *l. 2. §. ſi quis à Principe. & §. Merito. ff. ne quid in loco pub. l. Nec auus. cum ſimil. C. de emancip. libe.* Quia illa intelliguntur ſcilicet ſine præiudicio tertij, *ſecundum Theoricam Innoc. communiter approbatam, in d. c. Cum dilecti. & in d. l. fin. ff. de conſtit. Princi.* Potiſſimum etiam quod de iure communi argentum, aurum, vel alia metalla, cenſeantur in patrimonio priuatorum, quorum ſunt fundi, vnde fodiuntur. *l. 3. in fi. cum l. ſeq. in pri. ff. de rebus eorum Et quomodo intelligatur text. in c. 1. in verb. argentariæ. in titul quæ ſint regalia, declarant Feudiſt. ibi, & præſertim Aluar.* Nec hic opus eſt iſta diſcutere, cum ſereniſſimus Rex L. piæ & laudabilis memoriæ, etiam motu proprio, prædictum Comitatum B. cum omni iuriſdictione Marchioni G. gratioſe conceſſerit.

THEMA CONSILII XXXVIII.

Iudex proceſſit in cauſa criminali cõtra Matthiam B. non legitime ad hoc citatum: Quæritur vtrum huiuſmodi proceſſus valeat, ita quod ſententia, vigore huiuſmodi proceſſus contra eum prolata, poſſit executioni mandari. Et deciditur, quod non. Secundo, quod quantum ad cauſam principalem huiuſmodi proceſſus, non potuerit inſtitui contra Matth. B. cum huiuſmodi factum vel homicidium ſit commiſſum in rixa, ita quod non poſſit probari, cuius ictu vulneratus ſit, vel perierit, &c. Maxime cum alius ſponte iam ſit confeſſus, occiſum à ſe mortaliter vulneratum eſſe.

SVMMARIA.

1 *Citatio eſt fundamentum totius ordinis iudiciarij.*
2 *Attemptatum contra abſentem non contumacem, eſt ipſo iure nullum & inualidum.*
3 *Quæ requirantur ad citationem legitimam.*
4 *Contumacia debet expreſſe per partem aduerſam accuſari.*
5 *Qualis debeat eſſe relatio nuncij citantis.*
6 *In pœna corporali vel criminali imponenda pluribus percuſſoribus, ictus vniuſcuiuſque debet conſiderari.*
7 *Cum à pluribus quis vulneratur, & occiditur, &c. nec conſtare poteſt, cuius ictu perierit, non poſſunt vulnerantes puniri pœna legis Corneliæ de Sicarijs, & quæ ſit huius ratio.*
8 *Incertitudo circa res fauorabiles, vt inſtitutionem hæredis, donationem, legatum, &c. impedit eas habere effectum, ergo multo magis circa odioſam.*
9 *Quando ciuiliter agitur contra plures vulnerantes, licet non conſtet, cuius ictu fuerit lethale vulnus illatum, tamen omnes tenentur de occiſo, &c.*

CONSILIVM XXXVIII.

PRima reſpõſio eſt ſine omni dubio, quia expediti iuris eſt, quod citatio eſt fundamentum totius ordinis 1
iudiciarij. §. *fin. Inſtit. de pœn. tem. litig. facit 3. q. 9. c. Caueant. & c. omnia. & bonus text. in Clem. paſtoralis. verſic. cæterum defectus. ibi, non citatum legitime, de re iud.* & ſic quicquid contra ab- 2
ſentem non contumacem attemptatur, eſt ipſo iure nullum & inualidum. Et ad hoc, vt citatio valeat, requiri- 3
tur, vt Notarius deſcribat in actis commiſſionem nuncio factam de citando, & relationem nuncij, qualiter citauerit. Quod adeo procedit, vt etiam Iudici atteſtanti de commiſſione citationis non credatur, niſi reperiatur deſcripta in actis. *c. quoniam contra falſam. & ibi Hoſtien. Panorm. & Moder. de probat.* Habet etiam citatio tres partes.

Prima

Prima eſt commiſſio iudicis de citando. Secundo executio nuncij, & relatio citationis factæ, vt per Ioan. And. in cap. Romana. §. Contrahentes, de for. compet. lib. 6. Refert Ab b. inc. fin. Extra de offic. lega. in fin. Et notat Bald. in l. Nam ita diuus. ff. de adoptio. Item citatio debet fieri ad inſtantiam ſiue petitionem partis. Et petitio debet deſcribi in actis, alias proceſſus etiam eſt nullus. d. l. Ad peremptorium. in verb. petat. & ibi Bart. Paul. de Caſtr. & Legiſtæ. ff. de iudic. Imo omnia iſta non ſufficerent ad conuincendam contumaciam abſentis. ita videlicet, vt contra ipſum tanquam contumacem poſſet procedi ad ſententiam, &c. etiam facta relatione per nuncium publicũ de citatione, quamuis ſcilicet non

4 compareret, niſi pars aduerſa compareret, & eius contumaciam expreſſe accuſaret, per text. meliorem de iure, in l. Properandum. §. Et ſi quidem ibi, parte fugiente ex vna parte actore abſentiam accuſante, &c. ſecundum Raph. Fulgo. Paul. de Caſtr. & Iaſ. ibi Cod. de iudic. valde notanter per illum text. Bart. in l. Conſentaneum: in fin. cum concord. Cod. Quomodo & quando Iudex. Et quod etiam ante litem conteſtatam requiratur à iure edictum peremptorium ſeu peremptoria citatio, ad hoc vt abſens habeatur pro contumace, vt contra eum poſſit fieri miſſio in poſſeſſionem ex primo vel ſecundo decreto, probatur per glo. in d. c. Quoniam contra falſam, in verſic. dilationes, ſecundum Panorm. & Moder. ibi, & glo. in l. 1. ſi finita. §. Iulianus. ff. de damno infect. Vbi Alex. de Imo. poſt multa, dicit illam eſſe communem opinionem, etiam in miſſione in poſſeſſionem ex primo decreto. l. Præſenti. §. Cum autem. verſ. Itaque ſi res. C. de his qui confug. ad Eccleſ. Dum ibi diſiunctiue loquitur, quod requiratur citatio peremptoria, ſiue traditio prædiorum, ſiue venditio celebretur. Et ſic loquitur ibi generaliter. Ergo generaliter intelligi debet, ſecundum eum ibi. & Felin. in d. cap. Quoniam contra falſam. ſuper d. glo. in verſ. dilationes. Præterea nec debet etiam Iudex contumaciam condemnare, niſi ſibi prius conſtet de contumacia. Ita notat Panorm. in d. c. Quoniam contra falſam. ex d. glo. multis in 2. colum. verſic. 3. not. ex glo. Et bene facit ſecundum eum cap. Si quis. 2. q. 6. & ſeq. mod. ibi. Hinc notabiliter dicit Bartol. in l. Multum intereſt. ff. de condit. & demonſt. & in l. Hac autem. §. non defendi, per text. ibi in prin. ibi. conſtare debet liquereque prætori. ff. ex quibus cauſ. in poſſ. ea. Pone quod iudex pronunciauerit contra aliquem, tanquam contra contumacem, cum ipſius contumacia non eſſet Iudici nota, licet in veritate eſſet contumax, non valebit proceſſus, quia illud principale, propter quod pronunciat, & ius pronunciandi habebat, ignorabat. Et ita dicit tenere Innoc. in cap. Cum contingat, de offic. deleg. Et in d. §. non defendi, dicit per hoc proceſſum habitum coram generali iudice ducatus Spoleti calcaſſe. Quam deciſionem ſequuntur not. Abb. & Moder. in d. cap. Quoniam contra falſam. Anto. de Butr. in cap. Cum dilecti. de dolo & contu. & in cap. Cum dilecti. de Electio. Felyn. cum multis concordan. ibi per eum adduct. in d. cap. Quoniam contra falſam. (mihi, in fi. 9. colum.) in verſ. Item nota ex iſta gloſſ. circa princip. ſequ. Nec ſufficeret ſimplex relatio

5 nuncij ad probandam contumaciam citati & abſentis. Debet enim referre ſe feciſſe ſecundum formam citationis, ſcilicet ſe diſquiſiuiſſe, &c. & citaſſe ad domum ſuæ habitationis, quæ verba intelliguntur de præſenti, vt l. Si ita, ff. de auro & argent. legat. Nam ſi ſimpliciter diceret ſe citaſſe ad domum, citatio non teneret, ſecundum Bart. valde notanter in l. 4. §. Prætor. (mihi, ante fin. 2. colum.) verſic. ſed quid ſi dicat nuncius. & ſequitur Alexand. de Imol. ibi. ff. de dam. infect. Imo ſi iudex committat citari partem ad faciem, ſiue perſonaliter, vel ad domum, ſed ſimpliciter committat nuncio iurato, vt citet partem, debet tamen intelligi ciuiliter, & ſecundum iuris formam. l. Si ita ſtipulatus. ff. de Vſuris. l. Gallus. §. quidam recte, & quod ibi habetur. ff. de liber. & poſthu. cum ſimil. Et non ſufficeret relatio nuncij, ſed debet ſcribi magis late, vt in ea omnia prædicta intelligerentur, alias non ſufficeret, ſecundum Bart. in d. §. Prætor etiam. (mihi, in 2. colum. prope fi.) Nec ſecundum eum prædictis obſtat l. ſcire oportet. & l. 1. ff. de excuſ. tutor. Quia dicit in d. §. Prætor. in prin. quod in d. ll. ponatur ordo, vt ſcilicet prius citetur ad domum, & vt fiat talis relatio per nuncium publicum iuratum in hoc, cum ad eius officium ſpectet. d. l. properandum. §. & ſi quidem ibi. & ita nec pars fuerit inuenta. ſecundum Bal. & Moder. ibi, &c.

Et eſt communis concluſio, quod ſcilicet nuncio publico in plene credatur in his, quæ ſpectant ad eius officium, puta, quod aliquem perſonaliter citauit. c. Cum iurati. Vbi glo. & Doct. de app. Cano. in d. c. quoniam contra falſam, Iaſ. in d. §. ſiquidem. colum. 2. verſ. Adde communis concluſio eſt, &c. Secus tamẽ eſt in Iudice, cui ſcilicet aſſerenti aliquem citaſſe, vel aliquid aliud, non creditur, niſi quatenus appareat in actis. d. cap. quoniam contra falſam. Et rationem diuerſitatis ibi aſſignat Bal. quam communiter ſequuntur Moder. Quia idem nõ debet eſſe iudex & teſtis: ſed nuncius eſt tantum teſtis actus ſibi commiſſi. Refert & ſequitur D. Iaſ. in d. l. properandum. ad fin. 2. colum. verſic. Quæro autem. C. de iud. Ex quibus omnibus iam liquido infertur, quod cum nec etiam de vnica citatione, commiſſione iudicis, relatione nuncij, deſcriptione in actis, & accuſatione contumaciæ, ex prætenſo inualido proceſſu appareat, vel apparere poſſit, quod totius eiuſmodi proceſſus, & quicquid virtute illius fuerit attentatum, Vnd alſo auch die Landtsfeſtung / tanquam contra ſolidum ordinem & formam à iure requiſitam facta, ſint nullius roboris atque momenti, Iuribus ſupra allegatis, & l. prolatam, cum ſimil. C. de ſent. & interlo. omnium iud. Cum paria ſint nullam citationem emanaſſe, & emanaſſe, ſed informiter, cum nullum & inualidum à iure pariſicentur. l. Quoties. cum ſimil. ff. Qui ſatiſd. cogant.

Et quod concernẽtia merita cauſę etiam ſint iuri con- 6
ſona breuiter patebit. Et primo, quia expediti iuris eſt, quod vbi agitur de pœna criminali imponẽda, & plures fuerint percuſſores vel vulnerantes, oporteat contemplari ictus vniuſcuiuſque percutientis. l. fi. Vbi dicit text. Si in rixa percuſſus homo perierit, ictus vniuſcuiuſque in hoc collectorum contemplari oportet. ff. ad leg. Corn. de Sic. Quæ l. proprie loquitur, quando agitur de pœna criminaliter imponenda. Cum ſit poſita ſub tit. de Sicariis, iuxta not. in l. Imperatores. ff. de in diem adie. Ideo ſi homo non ſit mortuus ex percuſſione non lethali, ſed ex alia le- 7
thali, non debet de homicidio puniri ille, qui lethaliter non percuſſit. Imo quãdo plures homines interfecerunt aliquem, ita quod quilibet illorum hominẽ vulnerauit, & tamen neſcitur, ex cuius vulnere ille ſit mortuus, tunc iſti vulnerantes non poſſunt puniri pœna legis Corneliæ de Sicariis, nec ita ad mortem condemnari. Ita valde eleganter decidit poſt Alber. Papi. Albert. de Gandi. in ſuo tract. malefic. ſub Rub. de homicidio. (mihi, in fi. 3. col.) verſ. Pone quæſtionem, quam ego multotiens vidi de facto, &c. cum ſeq. & prin. ſeq. Vbi addit etiam Alber. Papin. dicere, quod ita ſentiant Moder. Doct. Et hoc iſtis rationibus. Quia in maleficiis debent eſſe probationes luce clariores. l. vlt. C. de probat. Et in criminalib. non debemus vti mendicatis ſuffragiis. l. ſinguli. C. de accuſa. Et quia pœna non debet egredi vltra quam delictum reperiatur eſſe commiſſum. l. Sancimus. C. de pœnis. Et ſecundum Albet. de Gandi. Vbi ſupra his rationibus inſpectis dicit lex, quod ictus vniuſcuiuſque contemplari oportet, &c. Vnde vnus percuſſit Titium cum falcaſtro, alter cum perno cultello, & nõ apparet cuius ictu perierit, ſi dixerimus omnes vt homicidas

capita-

capitaliter teneri, in tantum puniretur ille, qui modicum vulnus intuleſſet, quantum ille, qui intulit vulnus lethale, quod eſſet iniquum & durum. Et in tali dubio impoſſibile eſſet, omnes inſolidum occidiſſe, vnde cum deficiat probatio, quo ad hoc, vt conſtet, quis eorum occiderit, neuter de occiſo debet ad mortem damnari. *arg. l. Scientiam. §. Cum ſtramenta. ff. ad l. Aquil. & l. duo ſunt Titii. ff. de teſtam. tut. Idem valde notanter tenet Pet. de Amb in conſil. 216. incip. Chriſti nomine, &c. Nos Bartholomæus de Salyceto, &c. Vbi dicit ſe ita conſuluiſſe cum Bart. de Salyc. & Caſpar. de Calde.* Et mouentur inter cætera. Quia vbi non poteſt conſtare, vter ex eis lethale vulnus occiſo inflixerit: licet certum ſit apud rerum naturam vnum ex eis fore nocentem, tamen ſanctius eſt eum abſoluere, quam alios innocẽtes homicidij damnare. *l. Abſentem. ff. de pœnis.* Et confirmant præfati dd. hoc ex verbis Dyni, qui in ſimili quæſtione cõſuluit,
8 & ſic dixit, quod ſi incertitudo eſt circa rem fauorabilẽ, vt inſtitutionem hæredis, dationem tutoris, legatum, & dationem libertatis, impedit effectum habere, quia ſi nõ apparet quis ſit hæres, iudicatur quod nullus ſit hæres. Et ſi dubitetur quis ſit legatarius, iudicatur nullus legatarius. *ff. de reb. dub. l. Si fuerit.* Si non apparet quis tutor, iudicatur nullus tutor *ff. de teſtam. tut. d. l. ſuo ſunt Titii.* Si non apparet quis liber, iudicatur nullus liber. *ff. de re iud. l. Si quis de pluribus. & l. Si fuerit. Et de manu teſta. l. Cum ex pluribus.* Ergo in propoſito ſi non apparet quis vere ſit interfector, propter incertudinem iudicari debet, quod nullus ſit interfector. Si enim in caſibus continentibus fauorem, vt ſunt prædicti, propter incertitudinem nullus admittitur ad primum: multo magis in caſu noſtro continente odium, vt quis ex pluribus homicidium commiſerit, nullus debet mori. *l. Cum quidam. de lib. & poſt & c. odia. de re iud. li. 6.* Et iſta optime fortificantur per ea, quæ ſingulariter volunt Innoc. & Hoſt. *in c. quia veriſimile.* Doct. & præſertim Panor. *in c. 2. de præſcrip.* videlicet, quod quando Iudex procedat in criminalibus ex præſumptionibus, etſi tales præſumptiones tanquam euidentes ſufficerent ad condemnandum in cauſa ciuili: in pœnis tamen criminalibus debeat ſe tenere, nec ita procedere ad condemnandum, & ſi condemnauerit, modice condemnare debeat. quod etiam aperte probatur in c. afferte. eo. tit. Vbi Iudex ex illa præſumptione violẽta bene condemnauit mulierem ad reſtitutionẽ filij matri ſuæ, noluit tamen eam cõdemnare ad mortem, ad quam iuſtiſſime fuiſſet condemnanda, ſi legitime fuiſſet probatum contra eam, quod filium alterius ſurripuiſſet. *Iuxta l. Quoniam. & l. fin. C. ad Fauiam. de plagiariis. Et l. 1. & penult. ff. eod. tit.* Nec prædictis obſtant tex. *in l. Item Mela. § .ſed ſi plures ſeruum. Et l. ita vulneratus. § . Idemq́; eſt. ff. ad l. Aquil.* Vbi aperte deciditur, quod ſi plures percuſſerint hominẽ, ita quod mortuus ſit, ſi non cõſtet, cuius ictu perierit, omnes teneantur de homicidio. Idẽ habetur in l. 1. cum l. ſeq. *ff. de his qui deiec. vel effu.* vbi dicitur; Si plures in eodem cœnaculo habitant, vnde aliquid deiectum eſt, in quẽuis hæc actio dabitur, cum ſane impoſſibile eſt ſcire, quis deieciſſet vel effudiſſet. Et hoc etiam expreſſe dicit gl. ordin. *in d. l. fin. alias, in l. ſi rixa,* videlicet, Quod ſi plures percuſſerint, nec appareat cuius ictu homo mortuus fuerit, omnes teneantur, *per iura ſupra alleg. cum concord. in ea adductis.* Et hoc videtur etiam velle Bart. *in d. l. Si in rixa. in ſua diſtin. quam ponit ibi*, in quantum dicit, quod quando primo ab vno fuerit illatum vulnus mortale, & alij intulerint ſecundo vulnera non lethalia, omnes teneãtur de occiſo. Nam licet iſta vulnera ſecundo illata in homine ſano, non eſſẽnt mortalia, in homine tamen iam debilitato per primũ vulnus mortale, lethalia ſunt, & mortifera. *l. qua actione. §. Si quis ſeruum ægrotum,* *ff. ad l. Aquil.* ſubiungit: Quod quando non poſſit apparere, cuius ictu quis deceſſerit, quod ipſe duobus modis contingere poſſe dicit, primo quia nullum vulnus per ſe erat mortale, ſed vulnera vniuſcuiuſq; ſimul iuncta erant mortalia, tunc iſto caſu omnes punientur de homicidio, quia omnes occiderunt. *d. l. Item Mela. §. Si plures trabem. & d. l. ita vulneratus. in fi. &c. Et hoc dicit tenere Inno. in c. Significaſti. adde la 2. de homicid.* Quandocunq; non poteſt apparere cuius ictu perierit quis, quia ignoratur vter ex rixantibus tale vulnus lethale inflixerit. Et ſecundum Bartol. tunc omnes puniantur: quia omnes præſumuntur ſimul vulneraſſe, ſicut alibi, vbi de ordine non apparet, præſumuntur ſimul deceſſiſſe, *per iura ibi per eum allegat.* Hæc inquam omnia in contrarium modo adducta non obſtant. Nam Alber. de Gand. vbi ſupra, reſpondet ad d. l. Item Mela, §. *ſed ſi plures.* & ad d. l. ita vulneratus, &c. videlicet,
quod loquatur quando ſcilicet agitur ciuiliter ex l. A- 9
quilia, pro damno dato ex ſeruo occiſo, vbi ex præſumptione habita contra eos quiliber inſolidum ad damnũ emendandum damnabitur, ſed aliter vbi agitur criminaliter, vt ſupra dictum eſt, quia nihil cõmune habent criminalia iudicia cum ciuilib. *L. 1. in prin. ff. de publ. iud. & Inſt. eo. tit. in princ.* Et prædicta gl. in d. l. Si in rixa. in quantum vult, quod ſi plures vulnerauerint ſiue percuſſerint, nec poſſit apparere, cuius ictu quis deceſſerit, omnes teneantur, debet intelligi, ſecundum Oldr. ibi, quod omnes teneantur pecuniariter, non autem puniendos eſſe lege Cornelia, de Sicariis. Quem etiam pulchre refert & ſequitur. Petr. de Ancha. in d. conſ. 216. in fi. 1. col. referens quod Oldr. d. gl. declarans, loquatur per hæc verba, Aduocati pro maiori parte male intelligunt gloſſ. iſtam, dicendo, quod omnes puniendi ſint l. Cor. de Sicar. debebant enim dicere, omnes puniendos pecuniariter tantum. Et hic eſt intellectus Ioan. de Azo. quem etiam tenet do. Dy. & omnes dd. Bon. legentes ita dixerunt. Subiungit poſtea Pet. de Anch. Quod credo verius. Et quod §. ſed ſi plures. in l. Item Mela, loquatur in ciuili. Et ita tenet Pileus. & bene, *arg. d. l. abſentem. ff. de pœn.* Ita per Old. apoſtillatum in lib. meo, reperi ego Petrus prædictus. Et dicit, quod ille intellectus bene probetur in d. l Si in rixa. quæ fruſtra diceret, vulnus cuiuſque debere contemplari, ſi omnes vulnerantes eadem pœna legis Corn. tenerentur. Et cum præfatis dd. notanter tranſit, multa addendo, Alex. de Imo. in conſi. 14. vol. 3. per tot. Et in conſ. 15. per totum *incip. Viſo proceſſu inquiſitionis formatæ per poteſtatem Parmæ, vol. 1.* vbi etiam colum. 5. verſ. Non obſtant notata, &c. reſpõdet ad not. per Bart. in d. l. Si in rixa. in quãtum dicit Bart. Quod ſi primo ab vno fuerit illatum vulnus mortale, & poſtea ab aliis illata alia vulnera, quod quilibet teneatur de homicidio, *per d. l. Qua actione. §. Sed & ſi quis ſeruum ægrotum. & per d. l. ita vulneratus. in prin.* quia illi tex. loquuntur, quo ad actionem l. Aquil. & ſic quando agitur ciuiliter, quo caſu illud eſt, quia ex præſumptionibus poteſt quis damnari, vt dictum eſt. Et opinio Barto. confunditur ſecun. eum ibi per d. l. Si in rixa, quæ indiſtincte vult ictus cuiuſque contemplandos. Deniq; illa iura non dicunt, quod vulnera ſecundo loco illata, non eſſent lethalia in illo homine, tamen tutior eſt prima reſponſio. Sed aperte vult Bart. ibi, quod ſi percuſſerint prius illi, qui intulerunt vulnera non mortalia, tunc teneatur de occiſo tantum ille, qui intulit vulnus mortale. Nam ex illius ictu periit, *vt ibi in d. l. ſi in rixa. & d. § ſed ſi plures.* Ex quibus patet, quod ſi mens Bart. fuerit, Quod quando non apparet, cuius ictu quis perierit, vel non apparet, an præceſſerit vulnus mortale, vel ſequutum fuerit, omnes tamen teneantur de occiſo, & ſic capitaliter,

ipſe

ipſe ſalua ſua pace male dixiſſet. Quia ſecundũ Alex. de Imol. in d. cõſ. 15. *mihi, in fi. 5. col.* dicitur, quod contra eum eſſent omnes deciſiones & authoritates ſupra adductę: item eſſent contra d. l. Si in rixa. Et ſubiungit ibi Alex. quod Bart. hoc caſu videatur cum ſupportatione, multum fragiliter locutus eſſe, cum ſe fundet in iuribus loquentib. in præſumptionibus in dicta materia, vbi non agitur ad crimen, ſeu ad pœnam criminaliter ſeu capitaliter imponẽdam. *l. ſi inter virum. & l. ſed in illo. ff. de reb. dub.* non autem loquuntur in pœnis capitalibus, quo caſu in dubio ſemper potius fit interpretatio & præſumptio in mitiorem partem &c.

Et prædicta omnia confirmantur per gl. notab. in d. l. Item Mela. §. ſed ſi plures. in 1. gl. quæ aperte decidit, ꝙ ſi ex plurib. vnus tantum percuſſerit, ſed non appareat, quis ex eis hoc vulnus lethale inflixerit, quod nullus teneatur de occiſo. *arg. d. l. Abſentem. ibi, Sanctius enim. ff. de pœnis.* Sed de hoc non eſt hic latius inſiſtendum, cum non

13 ſimus in iſtis terminis, quãdo ſcilicet plures in rixa inflixerint vulnera alteri, & appareat, quod primi intulerint lethalia, ſecundi vero nõ, vel quando non apparet, qs intulerit mortalia, vel non mortalia, ſed ſumus hic in vltimis terminis, vbi ſ. vere conſtat, & ẽt ex cõfeſſione Werbelauwen/ ꝙ ipſe ſolus vltimo, etiam in abſentia M. B. vulnerauerit lethaliter Georgium B. Quare etiãſi probari poſſet, ſicut non probabitur, ꝙ M. B. primo ipſum non lethaliter vulneraſſet, Vnd daß er jn anfänglich hette in ein Bein geſtochen / Tamen ex quo conſtaret, quod W. ipſum occidiſſet, & ex his ictibus periiſſet, quod M. non teneretur de occiſo. Quia hoc eſt indubitatum, quod quando plures vnum percuſſerunt, & conſtat cuius ictu percuſſus perierit, quod is ſolum de occiſo teneatur, & non alii percuſſores, ſeu vulnerantes, qui ſolum tenentur de vulneribus, &c. *d. l. Si in rixa. & ibi Bar. & omnes Doct.*

14 Quod etiam procedit, ſi agatur ſolũ ciuiliter, *ex l. Aquilia per tex. ad literam, in d. l. Item Mela. §. Sed ſi plures ſeruum. in princ.* Multo magis quando agitur criminaliter ad pœnam capitalem, is ſolum tenetur de occiſo, cuius ictu vulnere vel percuſſione percuſſus, interiit, Ergo, &c.

THEMA CONSILII XXXIX.

Illuſtriſſimi Principes N. & G. cõceſſerunt N. Feudũ nondũ apertum, ꝙ tamen poſt obitum poſſeſſoris erat reuerſurũ ad illuſtriſſimas eorũ dominationes, ſimul cum pertineret ad Ducatum quẽ ſuę illuſt. do. pro indiuiſo tenebãt, &c. Poſtea antequã huiuſmodi Feudũ aperiretur ipſis, facta eſt inter illuſt. ſuas do. diuiſio territoriorũ & Ducatuũ omnium, & ſimul illud feudum cum Ducatu, ad quem pertinebat, obtigit in diuiſione illuſt. princip. G. qui poſtea feudo illo ad ſe reuerſo, inueſtiuit de illo aliũ quendã nobilẽ, neglecto N. Quæritur vtrũ ambo Principes vel vter ex illis pdicto N. intelligatur obligatus ratione conceſſionis ſimul ab illis factæ, quemadmodũ literæ conceſſionis declarant, & quem ex illis, vel eius hæredes, cõuenire poſſit.

Et reſpõ. illuſtrem Principẽ G. ad quem huiuſmodi Feudũ cum Ducatu p diuiſionem peruenit, & ad illum ſolum tãquam dominum directum pertinet, eſſe obligatũ dicto N. vel eius hæredib. feudum illud apertum tradere, & realiter inueſtire. Et cum illud factũ ab illuſt. dom. non ſit, quod ſolus teneatur & conueniri poſſit pro intereſſe. Et quod illuſt. Princeps N. in nullo penitus ſit obligatus, &c. quemadmodum in Conſilio latius explicabitur, &c.

SVMMARIA.

1 *In rebus parui præiudicii creditur literis Principis, etiam ſine omni ſubſcriptione teſtium.*

2 *Conſuetudo, quod quando Principes ſtant in communione, quod credatur literis maioris ex illis Principibus.*

3 *Quando Princeps conceſſit Feudum duobus, & tradidit illi, cui ſecundo promiſit, præfertur ſecundus. Tenetur tamen dominus primo ad intereſſe.*

CONSILIVM XXXIX.

AVxilio Domini noſtri Ieſu Chriſti ſuppliciter implorato. In præſenti conſultatione omittitur diſcuſſio iſtius difficilis quæſt. An & quãdo credatur literis Epiſcopi, vel Principis ſeu Prælati ſigillatis. Item iſtius, quam fidem faciat ſigillum, & an quis poſſit alieno ſigillo ſigillare, cum, vt ſupra deductum & oſtenſum eſt, illuſtr. Princeps Dux Georg. fateatur inueſtituram prædictorũ bonorum, à Marphuſo à Pro. poſſeſſorum, poſt mortem ſuam, iuxta tenorẽ literarum ipſius inueſtituræ, factam fuiſſe Chriſtophoro à Rech, & poſt eius mortem fratri ſuo, & eiuſdem hæredibus maſculis ex corpore ſuo deſcendentibus. Quæ confeſſio contra ſuam ſerenitatem valet & tenet. *l. Publia §. fin. cum ſimil. ff. de poſſeſſ.* Et alias in leuibus, & in his, quæ ſunt parui præiudicii, 1 creditur literis epiſcopi vel Principis ſigillatis ſigillis eorundem, etiam ſine omni ſubſcriptione teſtium. *Ita probatur in c. poſt ceſſionem, de probatio. & cap. curæ. 11. q. 3. & in cap. in nomine patris, & per totum. 73. diſt. c. 1. 98. diſt. ſecund. Inno. in cap. 1. de fide inſtru. & ſequitur Panor. & Fel. in d. cap. poſt ceſſionem. & Panorm. ibi in trib. locis. (mihi, in 9. colu.) ver. ego indiſtincte tenerem. Item in 5. col. verſic. Noua opinio eſt, ibi ſcilicet. fallit quod dictum eſt. Et in 3. col. verſ. Quarta opi. dum dicit: Sed hæc opin. Inno. iudicio meo multum eſt propinqua æquitati & veritati. Et bene facit text. in l. diuus. §. cum autem. & ff. de off. præſi.* Quæ potiſſimum procedunt in præſentia iũ. cum tempore prædictę inueſtituræ omnes præfati Principes poſſederint principatũ S. in quo d. bona feudalia ſita ſunt, pro indiuiſo, & literæ inueſtituræ ſeu conceſſionis fuerint ſigillatę ſigillo maioris ex eis Principis, & conſuetudine obſeruetur, vt iſto caſu, quando ſcilicet Principes ſtant in communione, credatur literis ſigillo maioris ex eis ſigillatis. 2 Cum etiam valeat conſuetudo, quod ſigillo Epiſcopi ſiue Principis indiſtincte credatur, *ſecundum Inno. in d. c. 1. & ibi Io. Andr. ſequuuntur Io. Cald. Panor. Fel.* Et eſt cõmunis opi. *cap. cum dilectus. de fide inſtru.* vbi patet, quod probatio facta per perſonam non habentẽ authoritatem, valet, ſi conſuetudo habet, quod talis probatio ſufficiat, *& per l. 1. C. de emancip. lib.* Hinc pulchre dicit dom. Iaſ. in c. quamuis. *(mihi, in 5. colu. poſt princ.) verſ. Ad hoc quod not. Hoſti. & c. de procurat. in cap. ſcilicet.* Quod valeat conſuetudo, quæ habet, quod cõparenti cum ſigillo credatur, ſubiungẽs ſe pluries Senis vidiſſe, videlicet, quod ſi veniant homines caſtrorum ſibi ſubiectorũ cum ſigillis illius Comitis, credatur eis tanquam procuratoribus, &c. Sed de hoc non eſt hic latius ſuperflue inſiſtendũ, cum Dux G. nõ ſit negaturus ſæpe nominatam inueſtituram factam fuiſſe. Ex quibus iam infertur, cum conſtet inueſtituram ſub præfata forma factam, & M. à P. & ante eum d. Chriſtophorum à Re. mortuos eſſe, illuſtr. principẽ Ducem G. obligatum

Hinc etiam expreſſe inquit Ang.Peruſ. in d.§.in eum. ad fin. Quod Iudex negligens facere iuſtitiam in caſibus, in quibus non reperitur certa pœna ſtatuta, poſſit criminaliter puniri, cum qua concurrit ciuilis ad reſtitutionẽ dãni. *per d.l.qui nomine.* Et ſubiungit ibi in fi. Quod quando nõ eſt pœna determinata, poteſt cumulari iudicium ciuile, per quod venit reſtitutio damnorum. Et eſt indubitati iuris etiam, ꝙ intẽtans actionem criminalem poterit etiam implorare officium iudicis ad reſtitutionem damni, vt iudex ſic incidenter faciat ipſum reſtitui. Et non obſtat l.interdum, vbi habetur, quod criminalis & ciuilis ſimul in eod. libello non poſſint intentari de pub. iud. Quia quis dicitur principaliter intentare criminalem, & incidenter implorare officium iudicis, vt faciat incidenter reſtitui, ſed damnũ emendari. Et ſic cognoſcit iudex incidenter de quæſt. ciuili deſcendente ex eodem facto, de quo criminaliter cognoſcit. *text.not.in l.interdum. §.qui furem. & ibi valde not.Bart.in verſi.3. habetis. vſque ad fin. ff.de fur. & probatur per alia iur.per Bartol. ibi alleg. ſcilicet, per l. 4. §. Si dicatur. ff. ſi. reg.l. Medicos. ff.de var. & extr. cog. l.pen. ff. de calu. l. quod euitandi. cum ſimil. C. de condi. ob turp. cauſ.* Et iudex ſeu poteſtas denegando facere iuſtitiam, ſeu dare audientiam, &c. in dubio præſumitur, quod hoc faciat dolo, *ſecundum Bart. in d. §. in eum. Sequitur & refert Fel.in cap. excommunicamus.de heret.* Et licet iudex vel poteſtas negligens facere iuſtitiam, nõ faciat litem ſuam, *ex d.tit.vt differ.iud.* tamen facit eam ſuam ex alia parte iuris ſcilicet, *ex d.l.Si quis in conſcribendo. & d.l.ſi quando.cum ſim.vt decla. Ang. Peru.in d. §.in eum.* Et quod iudex negligens facere iuſtitiam, faciat etiam litem ſuam, tenent communiter gloſ. vtriuſque iuris, *vt in d.cap. excommunicamus.in verb. neglexerit, & in cap.quoniam contra falſam.de probatio. & c. & gloſſ. in d.l.ſi quando. & ibi Bald.in multis aliis locis.*

Item & ſecundo, quod conſulatus S. in præſenti caſu de iure conueniri poſſit, ob neglectam omnino & expreſſe denegatam iuſtitiam, factam à prædictis duobus Conſulibus ad regendũ ab ipſo conſulatu cõſtitutis etiam probatur. Nam quando Iudex vel poteſtas negligit 3
iuſtitiam facere, nedum ipſe tenetur parti, ſed etiam ciuitas, princeps vel cõmunitas, quę conſtituit eum, quod duplici ratione euidẽter demonſtratur. Prima eſt, Quia ipſa cõmunitas ſeu ciuitas illa eſt, quæ tenetur ad iuſtitiam adminiſtrandam. Cum igitur ipſa aliũ ad hoc ſubſtituit, certo ſubintelligitur ſubſtituere ſuo dãno & periculo, vt ſi quid ille circa pertinentia ad officium, male egerit, ipſa conueniri poſſit. Eſt enim de hoc regula proprie loquens in officialib. publicis, quæ vult, quod ſubſtitutus ad officium exercendũ, id eſt exercere intelligitur damno & periculo ſubſtituentis. Hoc enim expreſſe patet in l.2. quæ incipit; Vel per literas. vbi Iureconſultus inquit: Sed ſi ego tibi, cum eſſes mẽſor, mandauerim, vt menſuram agri ageres, & tu Titio id delegaueris, & ille dolo malo quid in ea re fecerit, tu teneberis, quia dolo malo verſatus eſt, qui tali homini credidiſti. *ff.ſi menſ. fal. mod.dix.l.ad ſimilitudinem.C.de epiſc. & cler.* Et eſt ratio, quia ſubſtituenti imputandũ eſt, ex quo non magis idoneum & diligentẽ elegerit, vt dicunt iura vulg. Secunda ratio, eſt regula generalis, quę vult, quod officialis cõſtituens, teneatur ex facto vel neglectu officialium ſuorum, cum dolus vel negligentia commiſſa ſunt circa ea, quæ pertinẽt ad officium ſibi commiſſum. *l.1. §.Familia. ff. de publica. ff.Nau. per totum. & in l.1.per totum. ff. fur. aduer. nau. caup. ſtab. & c. §.Item exercitor. Inſt.de obl. quæ ex q. del. naſ. Et plene not. per Bartol. in d. §.familia. Et Bald.in l.obſeruare. §.proficiſci. ff. de offic. conſul.* Licet iſto caſu ciuitas conuenta liberabitur, ſi exhibeat, id eſt, in poteſtatem curiæ ponat illum, ex cuius facto vel negligẽtia tenetur. *Caſus eſt in d.l.1. §.quod nomine. ff.de publ.* Ita per prædicta & alia iura conſuluit valde eleganter Lud. Rom. in cõtingentia facti ciuitatem ſeu communitatẽ obligatam fore ei, cui neglectum eſt ſeu denegatum iuſtitiam fieri, per ipſius ciuitatis officiales, in conſ.338. *incip. In caſu propoſita conſultationis animaduertendum cenſeo compromiſſum initum, &c. in verb. Quo ad ſecundum, in quo quæritur.* Et illam deciſionem refert & ſequitur dom. Ial. in d.l.Si quis in cõſcribendo, pro amplificatione regulæ ibi in fine traditæ. *(mihi ſit in 4.col. verſ. adde etiam pro ampliatione huius tex. C. de pact.* Vbi it. hæc verba prorumpit: Adde etiam pro ampliatione huius text. illud quod tortius conſuluit Lud. Rom. in conſ. 338. incip. In caſu propoſitæ conſultationis, in ſecundo dubio, vbi in contingentia facti conſuluit: Quod ſi Iudex negligit iuſtitiam facere, nedum teneatur ipſe Iudex parti, & facit litem ſuam, ſed etiam tenetur ciuitas vel Princeps, qui creauit illum iudicem, &c. *Quem etiam ſequitur And. Bart. in add. ad Saly. in d.l. Si quis in conſcribendo.* Ex quibus omnibus iam concluditur & infertur, prædictas duas reſponſiones veras & in iure eſſe & fore fundatas.

THEMA CONSILII XLI.

Domini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Ex ꝓpoſito caſu plura eliciũtur dubia. Et primo, Vtrũ venditio cum pacto de recmendo bonorũ Feudalium, poſſit fieri ſine cõſenſu domini directi. Et deciditur ꝙ non. Et ꝙ facta hoc modo venditione, dominus directus Feudi poſſit reſtringere & reuocare huiuſmodi venditionem ſeu bona vẽdita, nullo precio reſtituto, licet emptores bonę fidei poſſent recuperare preciũ à venditorib. Et quid in caſu quãdo dominus ſciuit alienationẽ factam, nec contradixit. Et deciditur, ꝙ eo caſu dominus intelligatur tacite approbaſſe & cõſenſiſſe huiuſmodi alienationi. Et ideo etiã mortuis primis poſſeſſoribus non poſſe vendicare huiuſmodi bona, cum pacto de retrouendendo alienata, niſi precio emptoribus reſtituto.

Secundo, Quæritur vtrũ emptores aduerſus dominũ poſſint ſe tueri exceptione pſcriptionis longiſſimi temporis 30. annor. ita ꝙ reſtituere huiuſmodi bona feudalia ipſis dominis abſq; refuſione precii nõ teneantur. Et ſi eſſent illis oblata bona ſine cauſæ cognitione iudicũ ordinariorum huius cauſæ, Parium ſcilicet curiæ & cõuaſallorum; Vtrum dominus teneatur poſſeſsionem oblatam, aut precium reſtituere emptoribus. Et deciditur, quod ſic.

Tertio, Vtrũ emptores, cum precium illis intra 30. annos oblatũ nõ ſit, intelligãtur præſcripſiſſe illi iuri offerendi, ita ꝙ etiam viuentibus venditorib. & reſtituto precio, bona nõ cogantur reſtituere. Sed ꝙ dominus debeat illos ad illorum requiſitionẽ inueſtire de illis bonis: & habeant propter illã præſcriptionem aliquam actionem; qua poſſunt vendicare bona ab extraneis poſſeſſoribus. Et deciditur, ꝙ ſic.

Quarto, Vtrum valeat cõſuetudo alienandi bona Feudalia abſq; conſenſu domini.

ipſo Vaſallo, eſt neceſſe, quod contra eum feratur ſententia, per quam priuetur huiuſmodi Feudo, vt ipſe emptor poſſit agere de euictione cõtra ipſum vendentem, vel eius hæredes, *per l.1.ff de euict.* Ita decidit gloſſ. notab. *quam ibi ſequitur Bald & com. Feud. in d. conſtit. Imperialem. §. callidis. in verb. Reuertantur. ibi. quantum vero ad emptorem, &c.* Ex qua infert ibi Bald. *in princ. d.§ callidis.* & poſt eum dd. quod quanquã Vaſallus per alienationem ipſo iure cadat à Feudo, & reuertatur ad dominum, tamẽ dominus non poterit ſua authoritate poſſeſſionem apprehendere, quam bonę fidei emptor tenet, ſed requiratur contra eum ſententia. Subdẽs generaliter dominum non poſſe poſſeſſionem apud alium conſtitutam, propria authoritate apprehendere, poſt Petrum de Lerdone. Et aſſignant Doct. rationem, quia emptor ipſe nõ habet cauſam à domino. *arg.l.1.§. Neceſſario.ff ſi mulier. vent. nomine.*

Item quarto patet communem eſſe opinionem, imo
7 iuris veritatem, Iuri offerendi ſeu redimendi per præſcriptionem 30. annor. præſcribi. Ita probatur per text. in l. Cum notiſſimi. C. de præſcri. 30. vel 40. annor. Vbi expreſſe dicitur, Ius quod competit ſecundo creditori in hypotheca vel pignore contra priorem creditorem, præſcribitur 30. annis. Et ratio eſt in promptu, quia, cum ius redimendi ſeu offerendi, ſit ius, ſequitur, quod præſcribi poſſit 30. annis, *per regu. d.l. Sicut. & l. omnes. C de præſcript. 30. annor.* licet meræ facultati nunquam poſſit præſcribi. *l. Viam publicam. ff. de via pub. ſecund. gloſſ. & Bartol. in d. l. cum notiſſimi.* Licet etiam facultati, non tamen meræ, ex qua ſcilicet, ſi in actum fuerit deductum, oriatur ius, etiam præſcribatur. Ita pulchre & magiſtraliter declarat Angel. Peruſ. *in l. pig. ff. de vſucap.* Hinc etiam valde nota. conſuluit Angel. in conſ. 15. *incip Auillolanus & Franciſcus vendiderunt Bonifacio.* Quod ſi vendatur res cum pacto,
8 quod vendens vel eius hæredes poſſint quandocunque oblato precio redimere, quod tamen tale ius redimendi, cum non ſit meræ facultatis, cum ex ea deducta in actum ante præſcriptionem oriatur ius, tollatur præſcriptione 30. annor. Et dicit d. Iaſ. in l. 3. *alias. ſi mater, ante fi.* quod pluries de facto interrogatus reſponderit & conſuluerit. *C. de inſtit. & ſubſtit.* ſecundum illud Conſilium Angeli. Et quod iuri offerendi præſcriptione 30. annor. præſcribatur, communiter tenent dd. de quo etiam per Alex. de Imo. *in l. quamdiu. l. 1. de acqui. hered. Et prædictum conſil. Ang. notab. refert & ſequitur Fel. in cap. cum acceſſiſſent. (mihi, in 12. col.) verſ. 2. declaratur. de conſti.* Item conſtat, quod poſſeſſor bonæ fidei ex præſcriptione bonorum, etiam ſine
9 titulo, acquirat vtile dominium, ratione cuius vtilis dominii cõpetit & vtilis eſt in rem actio contra quemcunque poſſeſſorem, *ſecundum glo. 1 not. ibi.* Imo vtilem in rem, & ita acquirit vtile dominium, *quam ibi ſequuntur Legiſtæ in*
10 *Authent. niſi triennale. C. de bon. mat.* Ex huiuſmodi poſſeſſione 30. annorum præſumitur bona fides. *Ita probatur per text in l. fin. in fin. & ibi pulchre Bart. eam ad hoc notat & declarat. Et ſequuntur dd. C. vnde vi.*

11 Vltima reſponſio etiam eſt iuri conſona, cum valet conſuetudo, quę habet, quod Feuda ſine licentia domini alienari poſſint. ita tenet Ioan. Rayn. in ſua repet. *d. c. 1. §. habito. de prohib. feud. alie. per Fred. & Pet. Rebul. in tract. ſuo circa arborem feudorum. colu. 4. verſ. 5. feudum.* vbi dicit in regno Franciæ cõſuetudinem eſſe, quod ſine delectu feuda alienari poſſint, etiamſi Feuda Eccleſiæ eſſent, & id ipſum domino inuito. Nam ſtatutũ vel cõſuetudo contra iura feudorum valet, *ſecundum Bal. & Feu. in c. 1. hoc quoq; obſeruandum. in tit. de ſuc. feud.* Idem pulchre decidit etiam Iacob. in ſuo ſolenni tract. de feu. *in verb. Cum pacto. de non alien. vulg. (mihi, in 5. colu.) verſic. Sed hic cadit pulchra dubitatio, nunquid valeat conſuetudo.* Nec obſtat ſecundum eum text in d. c. 1. *in princip. ibi, nullius temporis præſcriptione impediente, de probib. feud. alien.* quia reſpondet poſt Ioann. Rayn. vbi ſupra, ſcilicet, quod ibi tollatur ſimplex pręſcriptio, non autem tollatur compoſitum, id eſt, conſuetudo. Nam ſecundum eos, licet text. vel decretalis tollat ſimplex pactum, non tamen ſub iſta generalitate ſermonis dicentis (Non obſtantibus quibuſcunq; conuentionibus & pactis) comprehenduntur pacta ſententiata per curſum temporis cõfirmata, nec etiam pacta iuramento firmata, *& allegant ad hoc gl. notab. in cle. dudum. §. fin. in verb. pacta. de ſepult. Et not. in c. cum non deceat. de elect. lib. 6.*

THEMA CONSILII XLII.

Qualiter propter nimiam ſæuitiam mariti matrimonium ſeparetur, & maritus perdat omne lucrum nuptiale.

SVMMARIA.

1 *Propter adulterium vnius coniugis non reconciliatum, licite fit ſeparatio, quo ad thorum, & dans cauſam diuortii, perdit omne lucrum nuptiale, quod ex pacto, ſoluto matrimonio, habere poterat.*
2 *Adulterio ſemel reconciliato, matrimonii, quo ad thorum, ſeparatio amplius non fit, niſi adulterium denuo cõmittatur.*
3 *Propter nimiam ſæuitiam mariti, cui de facili per cautionem non poteſt prouideri, vt vxor ſecure cum eo moretur, licite ſeparatur matrimonium. Idem in perſona mariti, reſpectu vxoris, ſi ſcilicet inſidiata eſt vitæ eius. & nu. 7.*
4 *Satiſdatio maleuolum propoſitum non mutat.*
5 *Qui ſemel de aliquo graui delictę gratiam eſt conſecutus, ei amplius non eſt parcendum.*
6 *Pluries vel frequenter dicitur actum, quod tantum bis factum fuerit.*
8 *Pactis nuptialibus ineſt tacita conditio, niſi matrimonium ſoluatur culpa eius, qui vult lucrum conſequi.*
9 *Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis.*

CONSILIVM XLII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Prædicta breuiſſime probantur, & primo
indubitatum eſt, quod propter adulterium non recon- 1
ciliatum, vnius ſcilicet coniugis, licite fiat ſeparatio, quo ad thorum, & quod mulier adultera dotem, quæ eſt de iure communi eius proprium patrimonium, & donationem propter nuptias, quam ex pacto ſecuto matrimonio lucrari debebat, & maritus donationẽ propter nuptias & dotem, quam lucrari ex pacto debuit, perdat. *c. plerunque, iuncta gloſſ. in verb. dotalitium. ibi, ſed hoc poteſt intelligi. & ibi dd. de dote poſt diuor. reſtit.* & maritus petens reſtitutionem, ſi notorie fornicatus eſt, & vxor continuit, repellitur, ſicut econtra. *cap. Significaſti. de diuortiis.* Si autem
adulterium fuerit reconciliatum, non fit ſeparatio am- 2
plius matrimonii, quo ad thorum, niſi denuo committatur. *d. cap. plerunque. & quæ ibi notantur,* & eſt ſine dubio.
Item quãdo eſt tanta ſæuitia mariti, cui de facili per cau- 3
tionem non poteſt prouideri, ita ſcilicet, quod ea non obſtante, non poſſit ſecure cum eo morari, abſque periculo perſonę, licite ſeparatur matrimonium, etiam quo ad thorum, ita probatur aperte in c. ex tranſmiſſa. *vbi Panor. in 1. col. verſ. Nota quod propter viri vel mulieris ſæuitiam, &c.* & in cap. literas. *col. 2. vltim. not. text. in fin. de reſtit. ſpol.* vbi dicitur, Si vero tanta ſit viri ſæuitia, vt mulieri trepidanti non poſſit ſufficiens ſecuritas prouideri, non ſolum nõ debet ei reſtitui, ſed ab eo potius ſeparari. Et ibi plenius Panorm. *in 2. colum. in vltimo nota.* inferens ibi eſſe ca-

ſum, in quo præter adulterium, licitum ſit coniugi di-
mittere coniugem. Quod dicit perpetuo mente tenen-
dum. Idem eſt in marito, reſpectu vxoris, ſi ſcilicet vxor
inſidiata fuerit vitæ ipſius mariti, puta tentãdo eum ve-
neno perdere, nec veriſimiliter poteſt refrenari. *ſecund.*
Cyn. in l. cõſenſu. verſ. ſed nunquid. C. de repudiis. Et ſequitur ibi Saly-
cet. in fin. in princ. Idem tenet Panorm. *in d. capit. literas in vlt. notab.*
licet de Cyno non faciat mentionem, & probatur etiam per opt. text.
in c. ap. de benedicto. 32. q. 1. iuncta gl. in verb. ſub cautela, ibi. Si vero
tanta ſit ſæuitia viri, vt nulla cautio videatur ſufficere,
tunc non eſt ei reddenda, & allegat dicta iura, *ſcilicet d. c.*
4 *ex transmiſſa. & d. cap. literas.* ſubiungens rationem, quia ſa-
tiſdatio maleuolum propoſitũ non mutat. §. *vlt. alias pen.*
Inſt. de ſuſpect. tutor. Sed ex quo Ioach. G. ſæpius atrociſſi-
me ſæuiit in vxorem ſuam, non obſtante promiſſione, de
nõ offendẽdo amplius, crudeliſſime tractauit eam, nul-
lo modo vxori eius ſufficienter præuideretur de ſalute
corporis eius, quia ſatiſdatio, vt diximus, maleuolũ pro-
poſitum non mutat. Et quia pluries deliquit in eod. ge-
nere delicti, grauius puniri debet, & quia ſemel de pri-
5 mo delicto graui gratiam conſecutus, amplius ſibi non
6 parcetur, & dicitur pluries vel frequenter actum, quod
bis factũ fuerit. *l. 3. in fin. ibi,* vt remiſſionem veniæ crimina
niſi ſemel cõmiſſa non habeant, nec in eos liberalitatis
auguſtæ referatur humanitas, qui impunitatem veteris
admiſſi non emendationi potius, quam cõſuetudini de-
putarunt. *Et ibi Legiſt. C. de Epiſc. aud.* Hinc dicit Bald. *ibi, arg.*
eſſe, quod qui duo furta fecerit, dicatur conſuetus furari.
Ideo tyrannus, qui non ſolum bis, ſed ſæpiſſime etiam in
eodẽ genere delicti tyrannici ſcilicet (vt ſæuiſſime tra-
ctando vxorem ſuam) grauiter deliquit & exceſſit, non
eſt audiendus cum aliqua cautione, cum per hanc nullo
modo vxori eius de ſalute perſonæ prouiſum ſit. Ideoq;
huiuſmodi conſuetudo ſiue potius aſſuefactio ſæuitiæ
eius, eſt ſufficiens cauſa, vt inter eos matrimoniũ, quo ad
7 thorum ſcilicet, ſeparetur. Et ſic per conſequens ex hu-
iuſmodi diuortio, ſeparatione ſcilicet quo ad thorũ cul-
pa mariti prouenĩete, ipſe perdit omne lucrum nuptia-
8 le, quod ei alias obueniret, quia eiuſmodi lucris nuptia-
libus ineſt tacita cõditio; niſi ſcilicet diuortium fiat cul-
pa illius, qui vult lucrari. text. opt. in l. Lucius. *ff. ſol. matr.*
& d. l. conſenſu. & ita expreſſe ẽt tenent in ſolutione ad
oppoſitionem Bar. ibi in l. ſi ab hoſtib. §. *Si vir. ff. ſol. matr.*
per quẽ text hoc etiam euidenter patet, quia dicitur ibi
notabiliter, quod ſi fiat diuortiũ culpa mariti, occidẽtis
ſcilicet vxorem, ipſe perdit lucrũ dotis. Et procedit hoc,
ſiue ſit lucrũ ex pacto, ſtatuto, vel cõſuetudine, *ſec. Bartol.*
ibi in fin. ver. vlt. not. in verb. ſcilicet ſtatuta. ſed hic non eſt de
hoc inſiſtendum de cõſuetudine vrb. Sol. cum partes ſi-
bi inuicem prouiderent de bonis, & eorundem lucris, vt
patet ex dicto receſſu ſeu contractu ſpõſalitio, cum pro-
uiſio hominis faciat ceſſare prouiſionem legis, & c. *l. fi. C.*
9 *de pact. conuent.* Ex quo etiam liquido infertur, quod ſi
nullum celebretur diuortium, & Ioach. G. non adim-
pleret pro parte ſua promiſſa, conferendi ſcilicet in bo-
na vxoris trecẽtas Marchas, &c. ſoluto matrimonio per
mortem vxoris eiuſdem, quod tamen nõ poſſit vere pe-
tere nec conſequi bona vxoris, cum etiam in bonæ fidei
cõtractibus, quis nõ agere poſſit, niſi pro parte ſua con-
tractum ipſum impleuerit. *l. Iulianus. §. offerri. & l. qui pen-*
dentem. ff. de actio. empt. & vend.

THEMA CONSILII XLIII.

Occidens aliquem non poteſt eſſe hęres oc-
ciſi, neque eius hæredis.

SVMMARIA.

1 *Occidens neque occiſo neque occiſi hæredibus ſuccedere poteſt. Et hoc caſu quando interficiens eſt proximior hæres, ſuccedit fiſcus. alias non. num. 2.*

3 *Frater occidens fratrem. vel Vaſallus ſuum conuaſallum, amittit Feudum, quod reuertitur ad proximiorem agnatum.*

4 *Regula. Quod vna via alicui prohibetur, &c. generaliter procedit, in odium prohibiti.*

5 *Reſcripta & priuilegia etiam ſummi Principis intelliguntur conceſſa, ne lædant ius quæſitum tertio, & ita citra cuiuſq; iniuriam & præiudicium.*

CONSILIVM XLIII.

AVxilio Domini noſtri Ieſu Chriſti ſuppliciter im-
plorato. Quod prædicta ſint Iuri conſona breuiſ-
ſime oſtenditur. Et primo expediti iuris eſt, quod is qui 1
aliquem occidit, neque occiſi hæredibus ſuccedere po-
teſt. *per tex. ad liter. in l. Lucius Titius.* Vbi Rupto teſtamen-
to teſtatoris natiuitate poſthumi, in quo vxor teſtato-
ris erat pro parte inſtituta, & poſtea poſthumo etiã ſta-
tim defuncto, vxor quæ fuit accuſata, quod veneno in-
terfeciſſet maritum, &c. non ſuccedit etiã filio ſuo poſt-
humo ſcilicet, defuncto hæredi teſtatoris patris ſui. *ff. de*
iure Fiſci. & l. Cum ratio §. fi. & ibi valde not. Bart. ff. de bon. dam.
Et eſt ſine dubio, ſec. omnes per dicta iura. Nec obſtat
quod in illis iurib. dicatur hęreditatẽ fiſco applicãdam, 2
quia hoc ꝓcedit, quando interficiens eſt proximior hæ-
res ab inteſtato, vel ex teſtamẽto ipſius occiſi, quia tunc
ab eo aufertur hæreditas tanquã ab indigno per fiſcum,
cum per hoc nõ inferat alteri præiudiciũ, ſecus ſi inter-
ficiens non erat proximior hæres occiſi, quia & indignũ
& iniuſtũ eſſet, quod ex homicidio alterius proximiori
hæredi auferretur hæreditas, *ita probatur in l. Si ab hoſtib. §.*
ſi. cum ibi not. in gl. & præſertim per Paul. de Caſtr. Alex. de Imol. &
d. Iaſ. ibi. ff. ſol. mat. Itẽ & ſecundo iure expreſſum eſt, quod 3
frater interficiẽs fratrẽ ſuum, perdat propriũ ſuum feu-
dum, & ſi fuerit paternũ, reuertitur non in dominũ feu-
di, in quẽ nõ delinquit, ſed ad proximiores agnatos, ſe-
cundum ordinem gradus, *per tex. ad lit. in c. 1. ibi. Sed ſi fratrem*
ſuum in tit. An ille qui interfecerit fratrem domini, feudum amit. in
vſib. feudor. c. Item ſi fratrem ſecundum vnum intellectum per gloſſ.
etiam approbatam. in tit. quib. mod. feud. amit. Quanto magis
patruus ſiue agnatus interficiẽs alium patruũ ſeu agna-
tum ſuum, non poteſt acquirere Feuda, quæ poſſidebat
interfectus, cum faciat ſe indignũ ab omni ſucceſſione
interfecti, & eius hæredis. *d. l. Lucius Titius.* Imo ſi Vaſallus
occidit cõuaſallum ſuum, ſicuti in propoſito noſtro, et-
iam amittit Feudũ ſuum. *Ita videtur Iac. de Ardi. & ſequun-*
tur Aluar. & Alex. in d. c. 1. in vlt. colum. verſ. quid ſi Vaſallus occidat
conuaſallum, per text. in l. omne delictum. §. Si quis. cum concord.
ff. de re milit. Quanto magis amittat Feuda ipſius conua-
ſalli, quem occidit, in quib. ſcilicet habẽt ſimultaneam
inueſtituram. Item & tertio, vt deductum & oſtenſum
eſt; Quod Hart. à Br. nõ potuit venire in effectu via ſuc-
ceſsionis ad bona Hans à Br. interfecti à ſe, nec ad bona
K. hæredis eius, cum nec ei, nec eius hæredi K. à Bre. ſuc-
cedere potuit. Ergo nec alia via trãſactionis pacti vel a-
micabilis cõpoſitionis, potuit ad ea venire. Nam quod 4
vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti.
c. Cum quid vna via de reg. iur. in 6. cum concord. ibi in gl. adductis.
Et procedit hæc regula generaliter ſecundum Dyn. ibi,
vbi ius reſiſtit in odium prohibentis, ſicut in terminis
noſtris reſiſtit ius in odium ipſius interficientis. Ne ſci-
licet via ſucceſsionis admittatur ad bona occiſi vel hæ-
redis eius. *d. l. Lucius Titius. & d. l. Cum ratio.* Ergo etiam
alia

alia via, & ita tranſactionis, ſiue pacti vel amicabilis cõpoſitionis, &c. videtur prohibitus, &c. Et ſi contrarium diceretur, committeretur fraus prædictis legibus, quod eſt contra iura vulgaria. Item confirmationes, conceſſiones, reſcripta, & priuilegia, etiam ſummi Principis, vt Papæ, vel Imperatoris intelliguntur conceſſa citra cuiuſque iniuriam, ſiue præiudicium, *per textum ad literam in l. 2. §. Merito. & §. Si quis à principe. ff. Ne quid in loco publico fiat. & in l. Cum filius. in fin. ff. de Teſtamento militari. in l. Nec auus. C. de emancip. liber. in c. quamuis. cum multis ſimilibus. de reſcript. in 6.* Princeps etiam ſupremus, qui eſt ſolutus legibus. *l. digna vox. C. de ll.* per ſuam gratiam, nunquam præſumitur velle tollere ius alteri quæſitum, etiamſi diſponat in materia, in qua pro ſola ſua voluntate poſſet ius alteri auferre. Sicut quando Papa ſcribit in materia beneficiali, *ſcilicet dict. cap. Quamuis. de reſcriptis, lib. 6.* Quanto minus illuſtriſſimus Princeps Elector B. per confirmationes & ratificationes prædictas præſumitur voluiſſe, contra iura communia, ius quæſitum ex præfato homicidio alii de Br. excluſo ipſo interfectore, auferre ius eius quæſitum, cum etiam Cæſar ipſe, ius alius quæſitum, ex ordinaria poteſtate auferre non poſſit. *l. fin. cum ibi not. Cod. Si contra ius, vel vtil. publ. &c.* Et prædicta confirmantur, quod huiuſmodi & ſimiles confirmationes Principum regulariter nihil noui iuris tribuant per vulgaria. Ergo, &c.

THEMA CONSILII XLIV.

Vtrum bona Eccleſiaſtica, & Clericorum, ſint exempta a collectis, & exactionibus. Et ad quid Clerici inhabitantes ciuitatem, ratione bonorum, ſint obligati, & quæ onera ferre cogantur.

SVMMARIA.

1 *Clerici à iuriſdictione Laicorum exempti ſunt.*
2 *Papa non poteſt Clericos contra ius diuinum ſeculari iuriſdictioni ſubiicere.*
3 *Iniuria facta Clericis, videtur facta Eccleſiæ Dei.*
4 Prieſter vnd Frawen ſoll man ehren.
5 *Bona Clericorum habent immunitatem ab oneribus & collectis.*
6 *Statuta generalia Laicorum ad Clericos non extenduntur.*
7 *Fallit niſi ante fuiſſet tributaria, & obligata ad collectam.*
8 *Eccleſia acquirens rem Feudalem, tenetur ad onera, ad quæ tenebatur vaſallus.*
9 *Duo remedia, quibus poteſt induci, vt Clerici teneantur ad collectas.*
10 *Bartoli cautelæ de imponendis Eccleſiæ collectis, an cenſeantur in fraudem Eccleſiæ factæ, necne.*
11 *Collecta eſt munus, quod imponitur perſonæ, vnde non poteſt, niſi incolis & ciuibus imponi.*
12 *Ad ſolutionem alieni debiti nemo cogi poteſt.*
13 *Ciuitates non poſſunt imponere collectas, niſi pro earum neceßitatibus.*
14 *Clerici in caſu neceßitatis, quo Laicorum bona ſunt exhauſta, & ipſi omnia ciuilia & publica onera ſuſtinere non poſſunt, ex præcepto charitatis tenentur communia onera ferre.*
15 *Omnis Chriſti actio noſtra eſt inſtructio.*
16 *Tempore bellorum & imminentis neceßitatis, Clerici tenentur ad collectas, & cuſtodias murorum, & ad refectionem viarum & pontium. & num. 20.*
17 *Priuilegium generaliter datum, non includit caſum publicæ vtilitatis contrarium.*
18 *Publica vtilitas cuilibet priuilegio præferenda.*
19 *Clericus ſine legitima cauſa recuſans neceßitatis tempore conferre collectam, implorato ſuperioris Eccleſiaſtici officio, ad conſentiendum & contribuendum cogi poteſt.*

CONSILIVM XLIV.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. In cauſa mihi propoſita, & quæſtionibus
inde elicitis: Ad quid ſcilicet Clerici, & religioſi ratione
bonorum, quæ à ciuibus, oppidanis, & ruſticis, Reipublicæ
ſubiectis, ad eos, & eorum dominium peruenerunt,
qui, vt puta domos, vineas, redditus annuos, agros,
prata, hactenus poſſederunt, nec quicquam Senatui
inde perſoluerunt, &c. Breuibus reſpondendum 1
arbitror, ſaluo tamen melius ſentientis iudicio. Et primum
quod Clerici à iuriſdictione omnium laicorum,
omnibus oneribus, exactionibus, tributis, teloniis, &
ſimilibus præſtationibus ſint exempti, non ſolum Canonici
iuris, verum etiam ciuilis, Et Imperatorum conſtitutiones
teſtantur. Et eſt indubitati iuris, quod Clerici
ſint ab omni iuriſdictione Laicorum, tam in ciuilibus,
quam criminalibus cauſis exempti. *cap. 1. & per tot. 11.
quæſt. 1. cap. 1. cap. Si quis contra Clericum. cum ſimilibus de foro competent.
Auth. ſtatuimus. C. de Epiſc. & Cler.* vbi dicitur, quod actor
trahens Clericum ad iudicem ſecularem, cadit ab actione,
& quod iudicatum non teneat, & quod iudex ex
tunc ſit priuatus officio iudicandi. Et ita etiam ſupremus
Princeps Imperator prohibet Clericos ad iudices
laicos trahi. Ideo peccant tranſgreſſores tanquam non
obedientes Principi, & alias ſubditus, qui reſiſtit poteſtati,
ordinationi Dei, ſecund. Apoſtolum, reſiſtit. *Et reperitur
in cap. qui reſiſtit. 11. quæſt. 3. Et ſcriptum eſt. 1. Reg. 14.
qui non obedierit Principi, morte moriatur. &c. 2. de maio. &
obedi. &c.* Imo clerici iure diuino videntur exempti à poteſtate
Imperatoris, & iudicis ſecularis. *cap. Si Imperator.*
iuncta glo. not. ibi, in verb. & diſcuti. *96.* diſt. quæ dicit,
quod omnes conſtitutiones, quæ emanarũt, quod Clerici
non ſint iudicandi, niſi ab Epiſcopis, non ſunt niſi
iuris declaratio. *cap. quanquam. iunct. glo. in verb. diuino. de cenſ.
in 6.* Et ideo Papa clericos contra ius diuinum non poteſt 2
ſubiicere Imperatori, vel iudicio laicorum, *ſecund. Panorm.
in dict. cap. 2. & in cap. Eccleſia S. Mariæ. (mihi; in fin. 2. columin.)
verſicul. Et ex his infertur, ibi. Sed imo plus puto, de conſtit.* Et 3
ideo iniuria facta clericis, videtur facta Eccleſiæ Dei. *d.
c. 2.* Iniuria enim eorum pertinet ad Chriſtum, cuius legatione
funguntur. *cap. accuſatio. in fin. qu. 7.* Et dicit Chryſoſtom.
ſuper Matth. iniurians ſacerdotibus, iniuriatur
Chriſto. Hinc ortum eſt tritum illud adagium, ſiue prouerbium,
quo dicitur, Prieſter vnd Frawen ſoll man
ehren. Ita etiam bona Eccleſiarum & clericorum, ha- 4
bent immunitatem ab oneribus, collectis, & exactioni- 5
bus laicorum. *dict. cap. quanquam. cap. non minus. cap. 1. & 2. de
immu. Eccleſ. cap. præſenti. de cenſibus. in Clem. cum ſimilib. Auth. Item
nulla. C. de ſacro. Eccleſ.* Nam bona & poſſeſſiones, quæ
dantur Eccleſiæ, Deo dantur, & ſic efficiuntur ſancta ſanctorum.
Et ideo laici de bonis Eccleſiarum & clerico- 6
rum, diſponere non poſſunt, nec ſtatutum generale eorundem
laicorum ad clericos extenditur. *cap. quæ in Eccleſiarum.
& d. c. Eccleſia S. Mariæ. de conſti. c. nouerit. cum ſimil. de ſenten.
excom.* Et ideo caſſa & irrita ſunt ſtatuta, & conſuetudines
laicorum, quæ ſunt contra libertatem Eccleſiarum.
Auth. caſſa. C. de ſacro. Eccle.

Et quamuis hæc ita ſint conſtituta, tamen ſunt cum li- 7
mitatione intelligẽda, niſi ſc. huiuſmodi bona Eccleſiæ
& Clericorum, antequam eorum dominio ſubiicerentur,
eſſent obligata ad huiuſmodi tributa, & certas quaſdam
& perpetuas præſtationes. Nam tunc tranſirent

cum ſuo onere, nec gauderent alicuius immunitate.
Nam quòd Eccleſia & Clerici ad huiuſmodi tributa cer-
ta, & perpetua, ſeu annuas præſtationes teneantur, et-
iam de iure Canonico, probatur per tex. *in cap. ſi tributum.
11. quæſt. 1. cap. tributum. 23. quæſt. 8 l. placet. (quæ hodie eſt cano-
nizata Cod de ſacro. Eccle. Facit quod habetur in dict. cap. 1. de im-
mun Eccleſ. in 6. in Clem præ'enti. de cenſibus. ſecund. Bartol. & dd.
in dict. l. placet Cano in dict. cap. non minus. pulchre Antho. de Butr.
& Io. de Imo. in cap. fin. de vita & honeſt. cler.* Et ita communiter
tenetur, & dicit Pano. *in dict. cap. non minus. (mihi, ad fin. 3.
col.) ver. Et ego diſtinguendo.* Quod ſi poſſeſſio ſeu fundus, per-
ueniens ad Eccleſiam, habeat certum onus annexum,
ad illud tenetur, ſiue habeat ex priuata diſpoſitione il-
lud onus. *argum cap. cum dilecti. de donat. & c. quando. de cen-
ſibus.* ſiue ex diſpoſitione publica, puta Principis, ante-
quam perueniret ad Eccleſiam &c. Ab exactionibus ta-
men & collectis illis extraordinariis omnium bonorum,
regulariter ſunt exempti, vt communiter conclu-
dunt Canoniſtæ, & Legiſtæ in dictis iuribus, & patet
per iura in principio allegata, & hoc propter defe-
ctum poteſtatis. Nam cum clerici non ſint ſubiecti
laicis. Ergo laici non poſſunt eis imponere collectas
pro rebus. *leg. reſcripta. §. final. & ibi Bartol. ff. de mune. & hono-
ri. per d. Authen. Item nulla & l. de hu. Cod. de Epiſco. & Cler.* ſic-
uti nec forenſibus. *vt ibi in fin. §.* Si tamen tenerent ali-
qua bona, quæ prius fuiſſent ſubiecta illis collectis, pro-
pter onera publica forte, non audirentur allegantes illa
priuilegia, ſed conferre, ratione illorum bonorum, in-
telligerentur adhuc obligati. Iſtud mihi videtur probari
per id. quod notant & dicunt Innocen. *in cap. Verum. de fo-
ro competente,* Et Hoſtienſ. *in ſumma in titul. de immun. Eccleſ.*
8 *poſt princip.* Quod ſi Eccleſiæ acquirunt rem feudalem,
tenentur ad onera, ad quæ tenebantur Vaſalli, ex quo
erat feudalis, antequam perueneriat ad Eccleſiam, &
quod iſto caſu, ſcilicet quando bona, antequam perue-
nirent ad Eccleſiam, erant tributaria, & obnoxia, pro
collectis Eccleſiæ, ad quas poſtea peruenerunt, tenen-
tur etiam ad collectas, vt expreſſe vult Bartol. *in dict. l. pla-
cet. & in dict. l. reſcripta §. fi.* & per prædicti idem tenet dom.
Iaſon *in 2. lectura. dict. l. placet. (mihi, in fin. colum. poſt princip.)* Et
pro hoc ego adduco text. *in ca. 1. in ſi. vinc. glo. in ver. ſenori-
bus.* Et quod ſuper ea notat Panorm. de cenſibus. Nam
dicit ibi, quod ſenſus gloſſæ ſit, iuncto fine literæ, Quod
ſi vltra dotem neceſſariam, aliquid donatur Eccleſiæ, te-
neatur Eccleſia perſoluere dominis temporalibus debi-
ta ſeruitia, ſubiungens, quod hoc intelligant dd. & bene
de oneribus perpetuis, & annexis; vt quia forte prædi-
um habet onus faciendi certi quid, & ſoluendi, idem ſi
prædium eſſet feudale. Nam ratione feudi Eccleſia ſub-
iicitur laico, *vt in cap. ſolitæ. & quod ibi notatur. de maio. & obed.*
Et illud tenet & ſentit Panorm. *in dict. cap. non minus. (mihi,
ad fi. 3. col.)* in illis ſcilicet verbis: Quod ſi poſſeſſio, ſeu fũ-
dus, perueniens ad Eccleſiam, habeat certum onus an-
nexũ, & ad illud tenetur. Et ad hoc optime alludit, quod
notat ſingulariter Bartol. *in dict. leg. placet. & in dict. l. reſcri-
pta. §. final. verſic Sed quæro, &c.* Vbi ponit duo remedia, qui-
9 bus induci poteſt, quod Clericis, ſeu Eccleſiis collectæ
imponi poſſint, *vt ibi per eum,* & dicit in d. §. fin. quod iſtæ
cautelæ fuerint neceſſariæ, quia Eccleſiæ & Clerici tan-
tum excreſcebant in diuitiis, quod bona laicorum non
ſufficiebant ad onera ſubeunda ciuitatis, ſubiungens
tamen, prædicta dico ſalua correctione, & determina-
tione ſanctæ matris Eccleſiæ. Quia ſi aliter determina-
ret, & ego aliter determinarem. Et vnum remedium eſt
quod ponit, vt fiat ſtatutum, quod omnia prædia ſint
tributaria, licet enim tale ſtatutum non extendatur ad
bona, quæ Eccleſiæ tunc habebant, tamen prędia poſtea
ad Eccleſiam peruenientia, tranſirent cum onere colle-
ctandi & hanc cautelam Bartol. ſequitur Panorm. *in cap.
quod Clericis. de foro compet.* allegando Archi. *in cap. 1. de immun.
Eccleſ. in 6.* Et pulchre Calde. *in titul. de cenſibus.* ſecund. Pe. de
Ancho. *in dict. cap. 1. & pleniſſime in conſilio, incipienti: Habet ſta-
tutum communis piſtoru.* Tamen communiter tenetur con-
tra Bartol vt pulchre Panorm. *in dict. cap. final. de vita & ho-
neſt. cleri.* & ibi Ioan. de Imo. Bald. *in dict. l. placet.* Lud. de Ro-
ma. *in l. ſi publicanus. §. fi. ff. de Public.* Fely. *in d. c. Eccleſia S. Mariæ.*
D. Iaſon in d. l. placet. *in 2. lectura. in vlt. col.* vbi dicit hanc
eſſe communem opinionem, ſicuti eſt. Et eſt ratio ſecun-
dum dd. quia iſtæ cautelæ cenſentur in fraudem Eccleſi- 10
æ factæ, cum veniant directe contra priuilegia Eccleſi-
iæ cõceſſa &c. Et mouetur Doct. multis rationibus, quas
recenſere hic ſuperfluum eſt. Et licet Petrus de Ancho.
in ſuo conſilio reſpondeat, rationibus adductis contra
communem opinionem Bartol. ſubdit tamen Fely. in
dict. cap. Eccleſiæ S. Mariæ. *(mihi, in 20. colum.) verſ. quam-
ñ iſtis,* quod ad illud de fraude præſumpta, non videtur
accommodate reſponderi poſſe. Ioan. tamen de Imol.
in dict. cap. fin. de vita & honeſt. Cleric. (mihi, in 6. colum. ante fin.)
dicit meliorem eſſe modum, videlicet ſtatuere, Quod ſi
poſſeſſio transfertur in non ſubiectum, teneatur trans-
ferens ad collectas, ſi quas contingat, pro eo debere im-
poni. imo Bart. met. pulchris rationibus tenet contrari-
um, in conſi. 180. *incip. Si aliqua poſſeſſio æſtimata.* Nam de-
cidit ibi, ſi aliqua poſſeſſio æſtimata, & allibrata pro col-
lectis, in libro communis, deueniat ad aliquem Cleri-
cum, ex quocũq; titulo, quod nõ teneatur ſoluere colle-
ctas, ſicuti ſui anteceſſores debebant, niſi in fraudẽ poſ-
ſeſſionum Clerici fecerunt poſſeſſiones in ſe transferri. 11
Et mouetur inter cætera, Collecta eſt munus, quod im-
ponitur perſonæ ꝓ patrimonio, ſed tale munus nõ po-
teſt, niſi ſubiectis tantum, hoc eſt, ciuibus & incolis im-
poni. *dict. l. reſcripto. §. fin. ff. de mun. & hon.* in tex. & gl. quæ ex-
preſſe ponit exẽplum de collectis. Item dicit certũ eſſe, 12
ad ſolutionem alieni debiti, neminem poſſe vrgeri, *vt C.
ne vxo pro ma. l. fin & per to tit Cod. ne filius pro patre.* Sed ſi dice-
ret Clericos debere ſoluere collectas, iã poneres eos cõ-
gi ad ſolutionem alieni debiti, cũ ciuitates non poſſint
imponere collectas, niſi pro earum neceſſitatibus. *l. omnes.
la 2. Cod. de ope. pub.* Et Bartol. *in d. conſ. in princ.* Nec obſtat ſe- 13
cundum eum, quod res tranſit cum onere ſuo, quia dicit,
quod illud onus ſoluendatum collectatum non inhæ-
reat rei, ratione ipſius rei, ſed rõe ipſius perſonæ. Quan-
do ergo res non eſt talis perſonæ, quæ collectam tene-
tur, nec ipſa res tenebitur, nec obligabitur. *L. 1. Cod. ſine cen-
ſu vel reli.* vt inquit Archi. *in d. cap. 1. de immun. Eccleſ. in 6.* quod
res conſueta collectari, amittat hoc onus, tranſeundo ad
Eccleſiam. Et Ioan. Andr. *in dict. cap. 1. in fin. poſt Archi.* idem
vult. videlicet, quod ſi res, ſiue poſſeſſio per Eccleſiam
acquiſita, erat aſtricta, pro ſolido, & libra ad collectas,
tamen ex quo deſcriptio, quæ fit pro ſolido & libra, non
ſit perpetua, & certa, ſed ſecundum veritatem negotio-
rum imminentium mutetur. Ideo tale onus non videtur
durare, poſtquam res peruenit ad perſonam priuilegia-
tam. 10. *quæſt. 1. cap. nouerint. & eſt expreſſum in cap. 1. de iure patro-
natus, in 6. Sequitur Pet. de Anch. in dict. cap. 1. de immunitate Eccl.
(mihi, in 1. colum.) verſic. Quæro poſt Ioan. Andr & Dom. (mihi in
vlt. col.) verſ. quid ſi alia.* Quare concludit in puncto iuris ve-
rius, etiam non attentis conſiliis Bar. videlicet, quod res,
quæ conſueta erat collectari, ſi perueniat ad Eccleſiam,
amittit hoc onus, & ideo reſponſio ſupra à me data, po-
nitur non aſſertiue, ſed ſubdit limitat. fortaſſe, per ver-
bum ſcilicet, vielleicht. Tamen crederem talem reſponſi-
onem

onem per adducta pro ea, in principio eſſe veram, ſi prędia fuiſſent, vel eſſent, priuſquam venirent ad Eccleſiam, obnoxia certis, perpetuis, & inuariabilib. collectis, quia tunc non perſonæ pro rebus imponerentur, & ſic cęſſarent prædicta motiua.

14 Item ex quo cum bona Laicorum ſint exhauſta, & ex Eccleſiis Clericis vt plurimum attributa, ita quod Laici grauati poſſint ferre & ſuſtinere onera ciuilia, & publica, ſi de illis bonis Clericorum nihil cōferretur in neceſſitate publica, & inductis collectis, certe hoc caſu, tempore ſc. neceſſitatis ex præcepto charitatis obligarentur ſimul ferre & ſuſtinere illa onera ad hoc, vt reliqui laici & ſubditi, inter quos & viduæ, impuberes, & in ſumma inopia viuentes degunt, eo minus grauentur, quemadmodum & Chriſtus ſoluit tributū pro ſe, & Petro, quanuis merito fuiſſet immunis: ſic & Eccleſia, & Clerici;

15 tempore neceſſitatis ex diuino charitatis præcepto hæc & ſimilia onera ferre debent. Omnis enim actio Chriſti eſt noſtra inſtructio. Item, exemplū dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Et ſi contra illa præcepta diuina, exigentia vt proximos diligamus, ſicut nos ipſos, recuſarent ad requiſitionem magiſtratus propria bona ſua contribuere, poſſent requiri Epiſcopi, & Eccleſiaſtici magiſtratus, vt ad hoc cogerentur, quamuis difficile eſſet hoc impetrare ab illis, vt conſtat, hactenus etiam hoc ſuo officio non reſpondiſſe. Et opinio Bart. *in d. l. placet. & in d. §. ſi.* fundatur in hoc, vt patet ex verbis ſuis, *in ſi. d. §.* & dd. ſequentes ſuam opinionem, defendunt eam ab impugnatione tenentium contrarium, quia cōſiderauerunt, quod facultates populi ſunt diminutæ, propter multa prædia, quæ acquirunt Eccleſiæ. Nam ſi non poſſent collectari, remanet populus minus

16 potens ad ſuſtinendū onera communia, à quibus ſubleuaretur per collectas. Præterea tempore bellorum præſentium, vel quæ veriſimiliter poſſunt timeri, ita quod pariter bona Clericorum & Laicorum, in diſcrimen & periculū ducuntur, coguntur conferre, & etiam ad refectionem murorum, viarum, & pontium, ad requiſitionē magiſtratus laici contribuere. Iſta breuiter probantur. Et primo per text. *in l. nullus. C. de curſ. l. 1.* vbi dicitur: Nullus penitus cuiuslibet ordinis, ſeu dignitatis, vel ſacroſancta Eccleſia, vel domus regia, tempore expeditionis, excuſationem angariarum, ſeu perangariarum habeat, & per illum tex. dicit ibi Bartol. Nota iſtam legem contra Clericos, vt propter iſtam ſocietatem, quæ venit in comitatum deprædando, currendo, & occidēdo, vt poſſint Clerici grauari ad datia, collectas & alia onera ſordida, vt contra dictas gentes reparetur, refert & ſequitur valde not. Pet. de Anch. *in d. cap. non minus.* & optime facit text. in c. 2. de immu. Eccle. vbi ponitur caſus notabilis, ſecun. vnū intellectum, quem ibi ſequitur Panor. Quod clerici etiam teneantur ad cuſtodiam ciuitatis, murorum, tempore imminentis belli. bene facit lex iubemus

17 nullam. C. *de ſacroſan. Eccle.* & quod ibi dicit Bald. in 2. not. Nota quod priuilegium generaliter indultum, non includit caſum publicæ vtilitati contrarium, & ſi includeret, non valeret, vt in 1. notab. dicit: Nota ex hac lege ergum. quod neceſſitatib. imminentibus Eccleſiæ Romanæ, propter guerrā, nullus poteſt ſe excuſare propter priuilegium, ſiue ſit conceſſum dignitati, ſiue religioni,

18 ſiue perſonæ, quia publica vtilitas eſt cuilibet priuilegio præferenda, quod eſt notandum ſecundum eum. Item maxima pietas eſt, defendere patriā, & pauperes ab hoſtibus. 23. *quæſt. 3. c. fortitudo. & c. non inferenda.* Præterea iſtud munus reſpicit pietatem, vt euitentur incendia, &c. Et licet Panorm. in d. c. non minus. (*mihi in 5. colum.*) *ver. Ego in hac ciuitate ſenatum cum ſequenti*, fortiter impugnet, tamen idem Panorm. ibi in vlt. colum. dicit, quod ſi neceſſitas vel vtilitas concernerent de directo, & principaliter, vtilitatem Eccleſiarum & Laicorum, vt puta, praua ſocietas deuaſtat ciuitates, & territorium, in quo Clerici habent multas poſſeſſiones, &c. Quod Eccleſia debeat contribuere, licet non ad ſolam deliberationē populi, vt ibi per eum. Subiungens q. ſi Clericus ſine legitima cauſa non 19
vellet conſentire, quod tunc populus poterit officiū ſuperioris Eccleſiaſtici implorare ad conſentiendum, & contribuendum. *argum. bo. in cap. nullus. de iure patro.* Nec iſto caſu ſecū. eum, habet locum diſpoſitio c. aduerſus. de iure immu. vt ſcilicet prius conſulatur Papa, quia impenſa eſt fienda, non ſolum propter vtilitatem publicā, ſed etiam propter priuatam vtilitatem, bonorum Eccleſiæ, & ſic ſumus extra caſum d. c. aduerſus. per quod etiam patet reſponſio ad d. c. non minus. *Idem tenet D. Iaſ. in d. l. placet. in 1. lect. (mihi in penult. colum.) ver. tene deciſio Bart.* Et quod Clerici teneantur ad refectionem viæ, pontium, &c. eſt text. in l. ad inſtructiones. *vt vbi Bartol. Bald. & dd. C. de ſacroſ. Eccl. ſ. Panorm. & Canon. in d. c. Non minus.* Item tenentur ad ſolutionem gabellæ deputatæ ad refectionē vię, ſi Clerici via vtuntur, quam plauſtra & currus deſtruunt, *ſecundum Iacob. Butr. & Bald. in d. l. ad inſtructionem. Iaſ. in d. l. placet. in 1. lectura. in vlt. col. ver. ſimiliter Eccleſ. Felyn. in d. c. non minus. (mihi in penult. col.). ver. 3. vbi Gabella, &c.*

THEMA CONSILII XLV.

Conceſſo Feudi, facta à Principe in pupillari ætate, quatenus valeat.

SVMMARIA.

1 *Minor poteſt inueſtire de Feudo antiquo.*
2 *Antiquum Feudum quid dicatur.*
3 *Dum maſculus ſupereſt, fœmina in ſucceſſione Feudi nullus locus patet.*
4 *Filia à maſculo ſemel excluſa, à ſucceſſione Feudi, pro maſculis ac fœminis acquiſiti, intelligitur perpetuo excluſa.*
5 *Nouum facere dicitur, qui veterem formam immutat.*
6 *Non dicitur alienare, ſed alienatum inuenire, qui veterem inueſtituram confirmat.*
7 *Prælatus licet ſine ſolennitatibus à iure requiſitis non poſſit alienare bona immobilia Eccleſiæ, poteſt tamen antiquum Feudum Eccleſiæ apertum, & ad eam reuerſum, non obſtante expreſſo iuramento, de non infeudando de nouo, alteri de nouo infeudare.*
8 *Iuramentum de non infeudando de nouo non extenditur ad Feudum antiquitus conceſſum.*
9 *Quando minor ſuccedit Regi, vel Comiti, ad tutores eius pertinet adminiſtratio.*
10 *Rex vel alius Princeps ante 14. annum, non poteſt adminiſtrare iura regni.*
11 *Minor licet ſit maior infante, non poteſt inueſtire etiam de Feudo antiquo, ſine tutorum authoritate.*

CONSILIVM XLV.

Domini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Diligenter viſa & penſitata facti narratione, videtur prima frōte dicendum, quod illuſtris Princeps, ac dominus P. L. &c. ſit de iure obſtrictus, Vu. de Vu. & L. de B. de prædicto feudo inueſtire, eis ſc. tradendo realem & actualē poſſeſſionem in eo, non obſtante, quod huiuſmodi inueſtiturā, & cōceſſionem in pupillari ætate fecerit, eo quod fuerit maior infante, & doli capax, &c. Nā indubitati iuris eſt, quod minor poteſt inueſtire

de feudo

de ſeudo antiquo. *c. 1. per quos fiat inueſtitura.* Et dicitur anti-
2 quum, quod non incepit in perſonam inueſtiti ſeu ſuſ-
cipientis, ſed fuit agnationis communis. *c. 1. de ſucceſſionib.
frat. vel gradib. ſucceſſ. in Feud.* ibi in text. dum dicit, ſi Feudum
ſit paternum, hoc eſt, ſi fuit illius parentis, qui eius fuit
agnationis cõmunis, ſicut in præſentiarum dictum Feu-
dum eſt, & dicitur antiquũ, etiam ex perſonis actorum
filiorum, ex ſororib. Vu. de H. quia acquiſitũ à Her. Hol.
qui fuit cõmunis parens Vuerneri & ſororum ſuarum,
& illuſtris princeps L. Vuil. medius inueſtiuit Her. H. &
liberos ſuos maſculos, & fœminas. Et ita tranſitoriũ et-
iam ad fœminas virtute inueſtituræ. *dict. cap. 1. ibi, vel eo pacto
acquiſitum, de gradib. ſucceſſio. in Feud. cap. 1. §. Filia. de ſucceſſionib.
Feudi.* Et ſi prædictis obijceretur, quod mortuo Her. H.
relictis poſt ſe Vuernero filio maſculo, & duabus filiab.
ſororib. Vuerneri, qui in huiuſmodi Feudo excluſit ſo-
3 rores ſuas, cum non pateat locus fœminæ in feudi ſuc-
ceſſione, donec maſculus ſupereſt, ex eo qui primus fuit
de hoc feudo inueſtitus. *c. 1. de eo qui lib. vel hared. ſuis maſcu-
lis & fœm. inueſt. acceper.* quare & filia ſemel à maſculo ex-
cluſa, intelligitur perpetuò excluſa, pro tanto, ꝙ mors
maſculi deinceps fœminæ non patrocinetur. *cap. 1. §. quin
etiam. & ibi Bald. Al. & dd. in tit. Epiſ. Abbatẽ vel Abbatiſ.* Quare
4 filiæ H. H. poſt mortem eius, per filiũ maſculum Vuer-
nerum excluſæ, à dicto feudo perpetuo excluſæ dicebã-
tur, cum dicat text. in d. c. 1. § quinetiã. Si quis eo tenore
feudum acceperit, vt eius deſcendẽtes maſculi & fœmi-
næ illud habere poſſint, relicto maſculo, vlterius fœmi-
næ non admittuntur, & per conſequens Ius eorũ eo tẽ-
pore penitus ac funditus extinctum. Ideo videtur Illuſt.
Princeps L. P. poſtea infeudando de ſæpe tacto feudo
Vuernerũ H. & ſorores eius, cum eorum filijs maſculis
& fœminis, dicatur de nouo inueſtiſſe, & ſic nouum feu-
dũ in perſonis dictarum fœminarũ velle conſtituiſſe. Et
cum tempore dictæ conceſſionis ſua celſ. in pupillari æ-
tate non habuerit adminiſtrationẽ rerum ſuarum, & im-
pediebatur ratione ætatis alienare de ſuis reb. nec recte
nec valide potuit dictum feudum fœminis concedere,
& eas ſc. de nouo de eo inueſtire. *d. cap. 1. §. noui per quos fiat
inueſt.* Et confirmantur prædicta, videlicet, quod illuſt.
Princeps L. P. de nouo dicatur inueſtiſſe ſorores Vuer-
neri H. cum ius feudi in perſonis eorum per exiſtentiam
ipſius, poſt mortem patris eorum H. fuerit funditus &
radicitus extinctum, per gl. not. communiter approba-
tam, *ex gl. 1. in cap. de mona. 18. q. 2.* Quæ vult, quod licet in re-
paratione monaſterii, non requiratur conſenſus Epi-
ſcopi, ſed ſi totum eſt deſtructum, quia de nouo dicitur
fabricare, requiritur conſenſus in eius conſtructione.
*Pau. & Can. in cap. conſuluit. de Iudæis. ſecund. glo. 1. multum notab.
in cap. 3. de iure patro.* ꝙ licet reficiens vel reparans Eccleſiã
vel monaſteriũ non cõſequatur ius patronatus in eo, vel
ea, tamen ſi reficiat Eccleſiam funditus deſtructam, conſe-
quitur Ius patronatus in ea, quia perinde eſt, ac ſi Eccleſiã
ab initio conſtruxiſſet. *opti. gloſſ. in l. damno. §. ſi is qui vnas. in
5 verbo, aug. ff. de dam. infect.* Et nouum facere dicitur, qui ve-
terẽ formam immutat. *l. 1. §. nouũ. ff. de noui op. nun.* Et iſta vi-
dentur demulcere vires, & etiam ſtringere, quod ex quo
ius Feudi, per Wernerum in perſonis ſororum eius fuit
funditus, & in totum extinctum, quod illuſtris Princ.
poſtea eos inueſtiendo, in pupillari ætate, dicatur eas de
nouo inueſtiſſe, & per conſequens non recte, nec vali-
de, de nouo inueſtire potuiſſe, &c. Tamen prædicta
nullo modo videntur obſtare, nec in puncto iuris ſtare
poſſe, licet ſæpe nominatus Princeps pupillus adhuc in-
ueſtierit Wernerum H. & ſorores eius, &c. iuxta te-
norem inueſtituræ, tamen per hoc nihil dicitur alie-
naſſe, nec bona ſua adminiſtraſſe: nam dictum feudum
in perſona Vuerneri fuit antiquum, quod tempore ſæ-
pedictæ conceſſionis non fuit in bonis domini feudi, &
ita illuſtris Principis P. L. ſed ipſius vaſalli. *gloſſ. in dict. cap.
noui. in verbo, ſuorum, quam ibi ſequuntur Bald. & dd.* Et ideo
non dicitur alienare, ſed alienatum inuenire, qui ve- 6
terem inueſtituram confirmat. *dict. cap. 1. iuncta gloſſ. in verb.
à minore per quos fiat inueſtit.* Quod etiam procedit, ſi do-
minus in aliam perſonam transfert, & inueſtituram cõ-
firmat. *ſecun. Bald. Alexand. & Feudiſt. ibi alleg. etiam leg. 1. §. per-
mittitur. cum gloſſ. ibi. ff. de aqua quotid. & æſt. & quod not. in
Auth. hoc ius porrectum. in vlt. gloſſ. Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Quare
ſua celſitudo præfatum feudum transferendo in alias
perſonas, ſolum tamen abuſiue, ſcilicet, in ſorores Vuer-
neri, licet ius eorum fuerit prius extinctum, non dicit
eos de nouo inueſtiſſe, ſed ſolum veterem inueſtituram
renouaſſe intelligitur, cum tempore dictæ conceſſionis
non fuerint in bonis celſitudinis ſuæ, ſed Vuerneri Va-
ſalli. Quare bona ſua quæ non adminiſtrauit, nec alie- 7
naſſe videtur, vt vrgenti ratione claret. Nam licet Præ-
latus ſine ſolennitatibus à iure requiſitis, non poſſit ali-
enare bona immobilia Eccleſiæ, *cap. exemptorem. 10. q. 2. per
tot. ex. de reb. Eccleſ. non alien.* tamen poſt antiquum feu-
dum Eccleſiæ apertum, & ad eam reuerſum, non ob-
ſtante etiam expreſſo iuramento, de non infeudando
de nouo, alteri de nouo infeudare. *cap. 2. in 1. reſpon. de feu.*
Et ſic aliud eſt feudum nouiter concedere, &c. ex quo 8
infertur, *ſecund. Alexand. de Imo. ibi in ſecundo nota.* Quod iu-
ramentum non infeudando de nouo, non extenditur ad
feudum antiquitus conceſſum, ad Eccleſiam reuerſum,
& in aliam perſonam renouatum. Et eſt ratio, quia aliud
eſt alienare, ſeu infeudare de nouo, & aliud antiquum
de nouo, & aliud antiquum feudum apertum, iterum
alteri infeudare. *gloſſ. in dict. cap. 2. in verbo, inueſtire, & ibi dd.*
Et ſic patet, Quod Prælatus concedendo alteri feudum
antiquum ad Eccleſiam reuerſum, & ſic quando ius
Feudi fuit funditus & radicitus extinctum, & conſolida-
tum, cum proprietate, non dicatur alienare, nec de no-
uo infeudare, ſed antiquum Feudum alienare, & alteri
concedere. Quia attendi debet ſecundum dd. ibi natura
rei, reſpectu vſus, ad quem eſt deſtinata, & à principio
ordinata erant huiuſmodi bona, in feudum dari, *per id
quod legitur & notatur, in cap. vt ſuper, de rebus Eccleſ. non alien.*
Quare inconuincibiliter ſequitur, illuſtrem Principem
L. P. infeudando ſorores Werneri de dicto Caſtro, tan-
quam feudo antiquo, non dici alienaſſe, maxime cum
dictæ conceſſionis tempore, tale Feudum non fuerit ſuæ
celſ. apertum, nec ad eandẽ reuerſum, & etiam antea ab
illuſtriſſ. Principe L. Vu fœminis conceſſum fuerit. Ergo.
&c. Et iſta manebunt, me iudice, per prædicta inuicta, ꝙ
ſc. dicta conceſſio, ſeu inueſtitura, non poſſit dici noua.

Sed prædictis omnibus, & aliis non obſtantibus, ad-
huc in puncto iuris, arbitror reſponſionem ſupra da-
tam de iure veriorem, videlicet quod ſi præfata conceſ-
ſio, & inueſtitura eſt facta ab excelſo Principe L. P. mi-
nore 14. annis, & ſic in pupillari ætate, citra authorita-
tem tutorum ſuæ celſitudinis, qui habebant adminiſtra-
tionem, & gubernationem Landgrauiatus vel Imperii,
de iure non tenuit, &c. Pro cuius veritate eſt notan-
dum, Quod ſi impubes, id eſt, minor 14. annis, *iuxt. §. fin.
Inſtit. quib. modis tute. fin. cap. ex parte, de reſtit. ſpolia.* ſucceſſit
Regi vel Comiti, &c. ad tutores eius ſpectat vniuerſalis 9
adminiſtratio. *leg. conſilio. ff. de cura. furio. pro hoc facit*, quia
ſi Rex, &c. eſt prodigus, curator ei dandus eſt, qui ha-
bebit adminiſtrationem. *capit. grandi, de ſupplen. negli. præla.
libr. ſexto*, ſicut in furio. qui omnes à iure in hoc æquipa-
rantur.

rantur *l. Fulcinus. § plane, ibi,* quia omnis ſtatus eius, & habitus à pupilli conditione non multum abhorret, quod quidem non eſt ſine ratione. Idemque in prodigo dicendum eſt, cæteriſque qui ope curatorum iuuantur. *ff. ex quibus cauſis in poſſeſſ. eatur.* & eſt deciſio Bartol. *in l. quidam conſulebat, in vltim. colum. verſic.* Quæro pone, quod Rex vel alius Princeps nondum lapſo 14. anno, non poteſt adminiſtrare iura regni, iudicare. &c. *de re iudi. ſecundum dd. poſt Oldra. in conſil. per eum allegato, in dict. cap. grandi (mihi in 7. colum.) verſicul. Quæro an poſſit dari Regi, &c.* ſed quando
10 eſt factus pubes, poſt completum ſcilicet 14. annum, minor tamen 25. annis, ex quo ſuccedit iure proprio in regno, ducatu, comitatu, ſiue Landgrauiatu, & ita in dignitate, cum huiuſmodi bona ab Imperatore recognita, &c. poterit omnia adminiſtrare, quæ poterit alius adultus, *iuxta leg. ſi curatorem habens. Cod. de in inte. reſt. ſecundum Ioann. de Imol. dd. & Canon. in dict. cap. grandi.* Et hoc modo, & in tali minore debet intelligi limitatio Alex. in dict. cap. 1. per quos fiat inueſtitu. *(mihi in 2. col.) in verſi. Sed contra iſtas regulas opponitur.* vbi ponit limitationem ad ſecundam regulam, per text. ibi ſcilicet, quod minor non poſſit de nouo inueſtire, quia non habet legitimam adminiſtrationem bonorum, niſi dignitas minoris aliud ſuaderet, puta quia princeps. Ideo impubes, ſiue pupillus, licet maior infante, non poteſt etiam inueſtire de feudo antiquo, ſine authoritate tutorum vel iudicis. *Ita expreſſe determinat Bald. in leg. 1. 18. quæſt. ff. de rerum diuiſio. Alexand. & Aluar. per not. ibi per eos. reprobando ibi in hoc Iaco. de Bell. in d. cap. 1. per quos fiat inueſtit. & ita limitatur procedere ſæpe dictum cap. 1.* Ex quib. iam euidenter ſequitur, quod cum illuſtris Princeps L. P. impubes exiſtens, & habens tutorem, vel tutores, ſine eius authoritate, nec eorum, nec veteri Feudo poterat facere inueſtituram. Ideo ſiue dictum Feudum fuerit antiquum, ſiue nouum, in perſonis prætactarum fœminarum, conceſſio à ſua celſitudine facta ſine tutoris authoritate, ſi quem habuit, non valet de iure, licet in hoc ſit differentia, quod pupillus maior infante, non habens tutorem, poſſit de veteri Feudo inueſtire, vt ſupra deductum eſt, ſecus de nouo, *ſæpe allega. c. 1. per quos fiat inueſtitura.*

THEMA CONSILII XLVI.

Donatio inter virum & vxorem quatenus valeat.

SVMMARIA.

1 *Regulariter inter coniuges, tàm de iure ciuili, quàm Canonico, donationes ſunt probibitæ.*
2 *Ratio probibitionis, & vtrum iuramento confirmetur.*
3 *Fallit in donatione reciproca facta hoc modo, ſcilicet, ſi contingat alterum præmori, ſuperſtes habeat bona prædefuncti.*
4 *Donatio reciproca valet inter coniugees, & poteſt accedere pactum, ne liceat reuocare.*
5 *Etiam ſimplex donatio inter coniuges licet non valeat, tamen morte confirmatur.*
6 *Quando excedunt legitimam ſummam, 500. ſcilicet aureorum. debent inſinuari.*
7 *Donationes ſpecialiter confirmatæ, valent iure relicti, nec habent opus inſinuatione.*
8 *Donatio inter virum & vxorem confirmatur iuramento.*

CONSILIVM XLVI.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Licet in præſenti caſu videatur prima frõte contra relictam Georgii Fin. facere, quod donatio facta inter coniuges, conſtante matrimonio, de iure non valeat. *l. 1. & per tot. titul. ff. de donatio. inter virum & vxorem. & Cod. eodem.* quod etiam procedit de iure Canonico. *cap. Donatio. alias finali. Extra, de donation. inter virum & vxor.* Et ideo donatio inter virum & vxorem eſt regu- 1
lariter nulla, etiamſi traditio inde ſecuta ſit. leg. 3. §. *ſciendum. ff. eodem.* vbi dicitur. Sciendum autem eſt ita interdictam inter virum & vxorem donationem eſſe, vt ipſo iure nihil valeat, quod actum eſt: proinde ſi corpus ſit quod donatur, nec traditio quicquam valet, & rationem ponit Iureconſult. *in dict. leg. 1. 2. & 3. ff. eodem titul.* Ne ſcilicet mutuo amore inuicem ſpoliarentur, 2
non temperantes donationibus, ſed profuſa erga ſe facilitate vtentes, maiores enim noſtri hoc prohibuerunt, amorem honeſtum ſolis animis æſtimantes, & ne alter in paupertatem decideret, & alter ditior fieret, nec eſſet eis ſtudium filios educandi, &c. Hinc videtur quod donatio inter virum & vxorem non confirmetur etiam iuramento, vel ſaltem quod non valeat vigore iuramenti, cum ſit prohibitum propter bonos mores, ne ſcilicet maritus & vxor mutuo amore ſe ſpoliarent, &c.

Et cum iuramentum contra bonos mores non valeat. *cap. non eſt obligatorium. de regulis iuris libr. 6.* videtur, quod etiam donatio inter virum & vxorem, tanquam contra bonos mores iuramento non confirmetur. *Et hæc pars eſt multum notabilis, ſecundum Panorm. in dict. cap. final. in verſic. Tertio quæritur.* Ideo etiam facta donatione inter virum & vxorem cauſa mortis, ſi dicatur, quod nullo modo poſſet reuocari, tamen non valet donatio. *leg. Vbi ita donatur. ff. de donatio. cauſa mortis.* Tamen iſta & alia in præſentiarum præfatæ dominæ Katharinæ, relictæ Georgii Fin. piæ memoriæ, non obſtant, & per conſequens talis donatio eſt valida, nec poteſt impugnari. Et primo ex eo, quod licet regulariter donatio in- 3
ter virum & vxorem non valeat, iuribus ſupra allegatis, tamen ſi fiat donatio inter virum & vxorem conſtante matrimonio reciproca, hoc modo, ſicut in præſenti caſu facta eſt inter præfatas coniuges, ſcilicet ſi contingat alterum præmori, quod ſuperſtes habeat bona prædefuncti, valet & tenet huiuſmodi donatio, inter viuos etiam coniuges, ita quod ſuperſtes habeat bona alterius prædefuncti, quia non eſt mera liberalitas, *ſecundum Petr. de Bella Pert. Cynum, Bald. Saly. Paul. de Caſtr. & Modernos, in leg. Si pater puellæ per text. ibidem. cum ſimilibus. Cod. de inoffic. teſtamento.* & probatur etiam per optimum textum *in lege Fideicommiſſo. Cod. de tranſactionib.* & de hoc videtur caſus expreſſus, quod mutua ſiue viciſſitudinaria donatio inter virum & vxorem valeat, *in leg. quod autem. §. Si vir. ff. de donationib. inter virum & vxorem.* Vbi dicit text. Si vir & vxor inuicem ſibi donauerint, & maritus ſeruauerit, & vxor conſumpſerit, recte placuit compenſationem fieri donationem, quoniam textum etiam ad hoc allegat Ludouicus Romanus in ſingulari, *quod incip. Nota quòd prohibiti inter ſe donare,* & ideo ſubiungit ibi ſe de hoc mirari, quod Baldus *in dict. leg. Si pater puellæ,* ad hoc nitatur authoritate Cyni, cum ibi in loco ordinario ſit de hoc caſus expreſſus, ſed tamen verum eſt, quod dict. §. Si vir loquatur, quando donatio mutua ex vtraque parte reipſa habet effectum, & quod neutra partium ſit pauperior, ſed nos loquimur hic in donatione reciproca, quæ tamen reipſa non habet effectum, niſi in vna parte, quamuis à principio ſit incertum in qua, idem Baldus omiſit dict. §. *Si vir.* ad hoc in dicta lege. *Si pater.* allegare, ſecundum D. Iaſon. ibi

(mihi

(mihi in 4. colum).verſicul. ſecundo per iſtam legem. Tamen dicta
concluſio, ſcilicet valere huiuſmodi donationem reci-
procam inter coniuges, conſtante matrimonio factam,
ſcilicet ſi contingat alteram præmori, quod ſuperſtes
habeat bona, probatur per dict. l. Si pater puellæ. cum ſi-
4 milib. & ibi Cynum, & communiter Doct. Et hoc, ſcili-
cet quod talis donatio reciproca inter coniuges valeat,
& teneat, procedit, etiamſi dicatur expreſſe, quod ſit
donatio inter viuos, & reuocari non poſſit, *iuxta dict. leg.
Vbi ita donatur.* Nam ſtatim valet, nec eget confirma-
tione per mortem, nec etiam requirit traditionem. Sed
poſt mortem à ſuperſtite coniuge, bona peti poſſunt, *ita
valde notab. & ſingulariter decidit Paulus de Caſtr. per prædicta in
dict. leg. Si pater puellæ. in fin. refert & ſequitur dom. Iaſon ibi. in 2.
5 colum. verſic. prædictam concluſionem.* Secundo, licet donatio
non reciproca facta inter virum & vxorem, conſtante
matrimonio, non teneat, tamen ſi donator vel donatrix
expreſſe vel tacite non reuocauerit, per mortem dona-
tio confirmatur. *l. Donationes quas parentes. Cod. de donatio.
6 inter virum & vxorem. dict. cap. fin.* Et quando huiuſmodi do-
nationes inter virum & vxorem ab initio inualidæ exce-
dunt legitimam ſummam, hodie ſcilicet quingentos flo-
renos, *iuxta leg. Sancimus. Cod. de donatio.* ad hoc, vt confir-
mentur morte donantis, requiritur quod ſint inſinua-
tæ. *dict. l. donationes.* ſed donationes in caſu propoſito legi-
timum modum excedentes ſunt inſinuatæ, quia factæ
coram principibus & iudicibus ordinariis partium, &
7 ab iiſdem expreſſe confirmatæ & approbatæ. Imo do-
nationes inter virum & vxorem factæ, ſi donator vel
donatrix poſtea eas in vltima voluntate confirmaue-
rit, (ſicut in præſentiarum) ſine vlla diſtinctione, an
excedant legitimam quantitatem, necne, ratæ haben-
tur. *dict. l. donationes.* Sin vero ſpecialiter confirmantur,
iſto caſu valent iure relicti, *ſecundum gloſſ. ibi in verbo, diſtin-
ctione.* Et non obſtat lex Papinianus. *ff. de donatione inter
virum & vxorem*, quæ vult, quod donatio inter virum &
vxorem, quæ fit ſimplici promiſſione, non confirmetur
morte, niſi interueniat traditio, quia ſufficit, etiã ſi quaſi
traditio interuenerit, *ſecundum glo. in l. 2. C. de dot. cau. non nu.
Bar. Bald. in d. l. Papin.* Sed hic non ſolum interuenit ficta &
quaſi traditio, ſed etiam vera, cum ambo cõiuges in vita
dicta bona ſimul poſſederint. Ex quibus omnibus pa-
tet concluſionem ſupra datam eſſe veriſſimam, & ab o-
mnibus ſpinis defenſatam, quia donatio hic inter con-
iuges fuit reciproca, quæ ab initio valuit & tenuit, vt ſci-
licet ſuperſtes reciperet, &c. Item & ſecundo, ſi non
valuiſſet ab initio, ſed opus fuiſſet, vt confirmaretur
morte donantis, fuiſſet confirmata morte Georgii N.
per ſilentium eius, non obſtante, quod exceſſerit ſum-
mam legitimam, ex quo fuit inſinuata, & in effectu tra-
ditio interuenit. Etſi nec traditio interueniſſet, tamen
8 fuiſſet confirmata per vltimam voluntatem donantis.
Imo etiam quando alias donatio inter virum & vxorem
non valet, confirmatur tamen iuramento interpoſito,
*Ita communiter tenent dd. vt inquit Panorm. in di. cap. fin. & in
prææallegato verſi. cum concord. ibi per eum adductis.* Nec obſtat
quod dictum eſt de bonis moribus, quia hoc intelligi-
tur quando iuramentum eſt contra bonos mores de iu-
re Canonico, *vt ibi pulchre per eum.* Ex quibus omnibus iam
rurſus clare infertur, ſæpe tactam donationem, de iure
tenere & eſſe validiſſimam.

THEMA CONSILII XLVII.

Feudum legitime, cum conſenſu domini ali-
enatum, facta cautione de euictione, pro ſe &
hæredibus, non poteſt per hæredes alienantis,
etiamſi non conſenſerint, reuocari, ſi immiſcu-
erint ſe hæreditati.

SVMMARIA.

1 *Hæres non poteſt venire contra factum vel obligationem defun-
cti.*
2 *Filius cenſetur eadem perſona cum patre.*
3 *Aditio hæreditatis, non nocet, facto inuentario.*
4 *In Feudo recepto pro hæredibus, factum vnius aſcendentis præiu-
dicat, non ſolum ſibi, ſed etiam poſteris.*
5 *In Feudo hæreditario, id eſt, pro ſe & hæredibus acquiſito, filius e-
tiamſi adeat hæreditatem, cum beneficio Inuentarii, non poteſt
venire contra alienationem.*
6 *Nota diſtinctionem, vtrum feudum ſit pro hæredibus vel pro li-
beris receptum, quantum ad reuocationem alienationis.*
7 *In dubio Feudum præſumitur receptum pro ſe & hæredibus.*
8 *In materia feudali hæredum appellatione veniunt tantum aſcen-
dentes maſculi.*
9 *Paria ſunt rem cedere, vel cedere inutiliter.*
10 *Remotiores agnati non reuocant feudum legitime alienatum, fi-
liis extantibus.*
11 *Nemo ſine actione experitur.*
12 *Intellectus c. Titius.*
13 *Vbi ſubeſt cauſa liberorum, ceſſat cauſa agnatorum ſiue tranſuer-
ſalium.*
14 *Quando competunt plures actiones ad vnum & idem, tenetur
quis eligere vnam.*

CONSILIVM XLVII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter im-
plorato. Ex quo Matthæus P. immiſcuit ſe hære-
ditati paternæ, non poteſt venire contra venditionem
factam à patre ſuo Ioanne P. & hæredibus eius, ſeu filiis,
ſiue deſcendentibus eius. Cum hæres non poſſit venire 1
contra factum & obligationem defuncti. *leg. Ex qua à pa-
tre. Cod. de reſtit. milit. l. Cum à matre. Cod. de rei vend. l. Si ab eo.
cum concordantiis ibi in gloſſ. aſſignatis. Cod. de liber. cauſa.* Et per
ea, quæ notant pulchre Andr. de Iſern. & alii Feudiſtæ, c.
1. de aliena. Feudi pater. vbi concludunt; Quod licet ſi
vaſallus alienauerit Feudum paternum vel antiquum,
licite, hoc eſt, cum domini Feudi conſenſu, proximior
agnatus non conſentiens alienationi, poſſit reuocare
Feudum alienatum: cum debeatur ei ex prouidentia
primi acquirentis, pro tanto, quòd poſſit in eo ſuccede-
re, etiamſi non ſit hæres agnati mortui. *cap. 1. in titu. an a-
gna. vel filius defuncti poſſ. &c.* Tamen ſi proximiores agna-
ti fuerint hæredes vaſalli alienantis, remouentur à reuo-
cando ex alio capite, quia tenentur obtemperare facto
defuncti. *dict. l. cum à matre. cum ſimil.* Et videtur ſine o-
mni dubio, quod filius adeundo hæreditatem patris, nõ
poſſit venire contra obligationem patris, in qua vendi-
dit feudum receptum pro ſe, & hæredibus ſuis, vel ſim-
pliciter obligauit ſe de euictione, quia ratio decidendi
d. cap. 1. *An agnat. vel filius defunct. &c.* Quare ſcilicet filius
non poſſit retinere Feudum, & repudiare hæreditatem,
eſt, quia filius conſequitur iſtud Feudum patre medio,
& venit ex perſona patris, *ſecundum Iacob. de Belui. ibi. &
ſequuntur dd.* Et ſic in hoc filii ſunt deterioris conditio- 2
nis, quam alii agnati. Item filius quodammodo repu-
tatur eadem perſona cum patre, & idem principium
cenſetur. *leg. final. cum ibi notatis. Cod. de impuberum, & aliis
ſubſtitut.* Hinc pulchre decidit Bald. *in l. qui ſe patris*, (*mihi
in ſex-*

in ſexta colum.) verſi. Item quæritur, ſi Vaſallus perdit Feudum repu-
tatione, & c. Cod. vnde lib. poſt Nic. de Mate. in l. 1. C. de donat. Quod
etiamſi Feudum fuerit antiquum, & filius adierit hære-
ditatem renunciantis, quod factum patris ſibi præiudi-
3 cet, *alleg. at dict. leg. ea quæ à patre.* Niſi feciſſet Inuentarium ſo-
lenniter, quia tunc non debet nocere aditio hæreditatis,
vt valde not. Alexand. de Imol. in Conſ. 13. *in 2. colum. ver.*
nunc reſtat videre cum ſequentibus. & ſubiicit in 3. colum. quod
4 in Feudo recepto pro heredibus factum vnius aſcenden-
tis, tempore quo Feudum eſt apud eum, præiudicet non
ſolum ſibi, ſed etiam poſteris ſuis hæredibus, cum cen-
ſeatur quid hæreditarium. *per not. in l. 2. Cod. de liber. & eorum*
lib. & quæ notat Bartol. in l. Eum qui. ff. de interdict. & releg. & ſub-
iungit quod ſit communis concluſio Doct. vbique. Item
quod fortius ſit, quando Feudum eſt hæreditarium, id
eſt, conceſſum Vaſallo pro ſe, & hæredibus, non autem
ex pacto & prouidentia concedentis, id eſt, non fuit con-
5 ceſſum Vaſallo pro ſe & liberis ſimpliciter, vt contingat
alienari tale feudum, quamuis ſit paternum, non pote-
rit filius hæres alienantis, etiamſi ſit hæres eius, beneficio
inuentarii, venire contra alienationem factam à defun-
cto, de huiuſmodi feudo hæreditario, quia in hæredita-
ria, non plus poſſet hæres quam defunctus, ſi viueret,
quia contra ſuum factum venire non poſſet. *l. Si ab eo. Cod.*
de lib. cauſa l. ea quæ à patre. Cod. de reſtit. mil. Sed aliud eſſet, ſi
eſſet feudum paternum, ex pacto & prouidentia conce-
dentis, quia ſi filius eſſet hæres ex beneficio inuentarii,
poſſet dictam alienationem à defuncto factam, infrin-
gere, ita pulchre decidit Alexand. de Imol. in conſil. 28.
incip. In cauſa & lite vertente ſuper caſtro, in penult. colum. verſicul.
alio principali fundamento. in 5. colum. & dicit ita in effectu de-
cidere Andreas de Iſernia, *in capitulo primo ad finem. in titul.*
Qui ſucceſſ. feud. da. boneſt. & in capit. 1. de alienat. feud. pater. & in c.
1. An agnatus vel filius. & in cap. 1. §. hos quoque, de ſucceſſ. feud. Et
confirmat Alexand. ibidem hoc per id quod notant Ia-
cob. de Ra. Pet. & Cynus, *in l. Si manumiſſus. in fin. Cod. de li-*
ber. & liber. & Ioann. Andr. *in addit. ad Speculat. in fin. de feud. §.*
fin. in additione, quæ incipit, Debet dicere, vbi concludunt;
Quod ſi quæritur, an factum patris noceat filio in feudo
6 etiam paterno, debeat attendi an ſit Feudum pro ſe &
hæredibus, & ſit feudum hæreditarium. Et factum pa-
tris præiudicat, *in Authen. de iureiur. à mor. præſtit. §. 1.* Sed ſi eſt
feudum receptum pro ſe & liberis, aliter dicendum
eſt, *argumen. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. ff. de verborum obliga-*
tion.

Et hanc diſtinctionem, quantum ad caſum noſtrũ, in
feudo hæreditario approbat etiam Bart. *in d. leg. eum qui.*
ff. de interdict. & relegat. & magis communiter ſequuntur
cæteri. Item quod vaſallus recipiens rem in feudum ſim-
7 pliciter vel pro ſe & ſuis, non faciendo mentionem de
hæredibus, adhuc intelligatur in dubio voluiſſe proui-
dere hæredibus ſuis, & ſic ſe recepiſſe pro ſe & hæredi-
bus ſuis probatur in c. 1. de duobus fratribus à capitulo
inueſt. & in l. ſi pactum. ff. de probatio. & intelligatur de
8 hæredibus deſcendentibus. Quia hæc eſt natura feudi, vt
ſcilicet appellatione hęredum in materia feudali veniant
deſcendentes maſculi tantum, *cap. 1. §. & ſi clientulus. in titul.*
de alienat. feud. & in cap. fin. Si de feud. fuer. content. inter dom. &
agnat. vaſ. iuncta l. ſi ſtipulatus. in princip. ff. de vſuris. & l. damni in-
fecti quidam, in princ. ff. de damno infect. Secus ſi vaſallus rece-
perit Feudum pro ſe & liberis ſeu filiis, tunc enim prædi-
cta non procedunt. *Ita tradunt etiam dd. in dict. cap. 1. An agna-*
tus vel filius. Ex quibus iam clare infertur, quod Matthæus
P. nullam habeat actionem ſiue impetitionem contra
prædictam venditionem à patre ſuo Ioanne P. & ſuis hæ-
redibus de prædictis bonis Feudalibus, factam, ad recu-
perandum ea à poſſeſſoribus eorundem, & ita quod eam
alteri valide de iure cedere non potuerit, & per conſe-
quens, quod eam cedendo inutiliter Marco Put. cenſea-
tur eam non ceſſiſſe. Cum paria ſint eam non cedere, vel 9
cedere, ſed inutiliter, *argumen. l. quotiens. cum vulg. ff. qui ſatiſd.*
cog.

Itẽ & ſecundo licet à tempore alienationis, non ſit ela-
pſum adhuc tempus 30. annorum, tamen nõ poteſt ven-
dicari feudum ab agnatis ſimultaneè inueſtitis, nec ſunt
audiendi agnati remotiores, filiis alienantis extantibus. 10
Nam quando vaſallus habens filios, alienat feudum pa-
ternum ſeu antiquum legitime ſiue licite, hoc eſt, cum
conſenſu domini Feudi, licet proximiores agnati cum
conſenſerint, tamen agnati proximiores non poterunt
huiuſmodi feudum licite alienatum in vita filiorum ali-
enantis reuocare, cum Feudum, ſi alienatum non fuiſſet,
ad eos non eſſet reuerſurum, ſed ad filios: cum ſolum is
poſſit feudum alienatum cum conſenſu domini reuoca-
re, ad quem eſſet reuerſurum, ſi alienatio facta non fuiſ-
ſet. *c. 1. de alien. feud. pat.* & videtur probari ſecundum cõmu-
nem intellectũ in c. Titius filios non habens, *in tit ſi de feu.*
fuerit contr. inter domin. & agn. vaſal. ſecundum Alpha. Alexan. &
communiter Modernos. Quod ſi vaſallus alienet feudum le-
gitime, hoc eſt, accedente domini conſenſu, & habuerit
filios, agnatus eius proximior non reuocabit huiuſmodi
feudum, ſed ſolum eo caſu, cum Vaſallus alienans non
reliquerit filios.

Et ſic conſtat Marcum P. propter ſuperexiſtentiam
deſcendentis, vel deſcendentium, Ioannis P. alienan-
tis, cum conſenſu domini, non poſſe, quouſque huiuſ-
modi deſcendentes vixerint, efficaciter & valide reuo-
care huiuſmodi venditionem à poſſeſſoribus, & ſic ſimul
inueſtitis cum vltimo poſſeſſore eorundem bonorum
feudalium, propter defectum ſcilicet actionis, ſibi com-
petentis, quia nemo ſine actione experiri poteſt. *l. Si pu-*
pilli. §. fin. ff. de nego. geſt. l. quoties. §. Item ſi temporali. & l. Tuto- 11
res qui. in princip. ff. de adminiſt. tuto. Et quod, quando vaſal-
lus habens filios, alienat feudum legitime, agnati non
poſſint petere tale feudum cum effectu, tenet etiam
Bald. *in cap. final. in verſic. Et nota quod.* Iacob. de Belui. *ibi ſci-*
licet ſecundo caſu, in titu. quæ fuit prima cauſa benefic. amit. Præ-
terea & ſecundo videtur obſtare exceptio præſcriptio-
nis 30. annorum Marco P. petenti reuocationem huiuſ-
modi venditionis, tenendo ſcilicet intellectum Bald. in
d. c. Titius, quia ſecundum eum eſt intellectus commu-
nior. Quod ſi vaſallus alienans legitime feudum pater- 12
num ſiue antiquum, habuerit filios, tunc proximior a-
gnatus, ſtatim viuo adhuc alienatore, poterit reuocare
huiuſmodi feudum alienatum licite, hoc eſt, accedente
conſenſu domini, oblato precio. Et licet Alpharo. & A-
lexand. ibi dicant, illum intellectum in ſe quidem poſſe
eſſe verum, literæ tamen non congruere, congruit tamen
maxime literæ, vt ex ſerie, & tenore eiuſdem patet, ſcili-
cet in d. c. Titius. Et ſic apparet etiam ibi caſus ſecundum
dd. quod quando feudum eſt alienatum legitime, per
vaſallum habentem filios, quod in caſu, in quo vaſallus,
qui non conſenſerit huiuſmodi alienationi, poſſit reuo-
care tale feudum, quod tamen teneatur offerre precium,
cum alienans non reliquerit filios, & ratio hoc ſuadet.
Sed in præſenti caſu diligenter & caute aduertendũ eſt,
quod rei primum opponant illam exceptionem, acto-
rem non eſſe admittendũ propter contrarietatem: cum
nitatur agere, vt ceſſionarius filii alienantis, & in re pro-
pria tanquam ſimultanee inueſtitus. Sed iſta non poſ-
ſunt ſimul incurrere in præſenti caſu, quia ſi filio compe-
teret ius agendi, ipſi tanquam agnato non competeret,

13 vt patet. Quia vbi ſubeſt cauſa liberorum, ceſſat cauſa agnatorum, ſiue tranſuerſalium. *cap. 1. de ſucceſſ. feud. in cap. 1. de grad. ſucc. in feud.* Ideo tanquam allegans contraria non eſt audiendus. *l. fin. cum ſimilibus. C. de furtis.* Quapropter petere rei debent, vt eligat, qua via velit experiri, cum reſeruatione, quod tunc velint aliis exceptionibus eis competentibus vti.
14 Cum etiam, quando competant plures actiones ad vnum & idem, quis teneatur eligere vnam, nec poterit redire ad aliam. *l. quod in heredem §. eligere. ff. de tribut. actione.* Ex quo ſequitur, quod ſecundum iſtum intellectum Bald in ſe verum, à tempore alienationis factæ per Ioan. P. plus quam 40. anni effluxerint, & ſic tempus huiuſmodi præſcriptioni præfixum completum fuerit: cum iſto caſu, quo proximior agnatus, viuo alienatore reuocare potuiſſet, obſtet exceptio præſcriptionis Marco P. reuocare volenti. Et quod, cum de ea conſtet, & non egeat altiori indagine, videlicet, quod plures quã 40. anni tranſcucurrerint a tempore dictæ alienationis, à Ioan. P. factæ. Sequitur etiam, quod huiuſmodi exceptio præſcriptionis poſſit opponi dilatoriæ, ad impediendum ſcilicet litis ingreſſum, *iuxta not. in l. Emptor. C. de præſcrip. longi temporu, & in c. 1. de litis conteſt. in ſexto.*

THEMA CONSILII XLVIII.

De perſonis Eccleſiaſticis, & Monaſteriorum bonis, ac iuribus eorundem; Quod ſcilicet ſint exemptæ ab omni iuriſdictione poteſtatum ſecularium, cuiuſcunque dignitatis, etiam Imperialis: Et quod Prælati non poſſint dominis ſecularibus, bona Eccleſiarum vel Monaſteriorũ, quibus ipſi tantum præſunt, tradere, etiam ſi deſinat vſus, ad quem data ſiue deputata ſunt, ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ, vel Concilij generalis, &c. Et quale ius patronus ſiue fundator habeat in bonis Eccleſiæ vel Monaſterii, &c.

SVMMARIA.

1 *Omnes perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt exemptæ à iuriſdictione ſeculari, non ſolum de iure Canonico, ſed etiam Cæſareo & ciuili, quæ exemptio dicitur eſſe de iure diuino nu. 2.*

3 *Idem de omnibus bonis Eccleſiaſticis, & Monaſteriorum & piorum locorum ſentiendum eſt, ſub atrociſſimis pœnis.*

4 *Eaq; omnia à fortiori procedunt, etiam de ipſa Eccleſia vel Monaſterio, aut loco pio. &c.*

5 *Propter vnumquodq; tale eſt illud ipſum magis tale.*

6 *Reſponſio S. Ambroſii, cum ab ipſo peterentur per Legatos Imperatoris res ſuæ Eccleſiæ.*

7 *Quod vſurpantes vel inuadentes bona Eccleſiarum, Monaſteriorum, aut piorum locorum, reſiſtant ordinationi diuinæ.*

8 *Prælati non ſunt veri domini rerum Eccleſiaſticarum ſeu locorum piorum, ſed tantum adminiſtratores vel procuratores, ſaltem quo ad quædam.*

9 *Epiſcopus etiam cum conſenſu ſuorum Canonicorum non poteſt facere graues donationes de rebus Eccleſiæ, in detrimentum & præiudicium eiuſdem.*

10 *Bona Eccleſiarum ſunt principaliter pro ſuſtentatione pauperum in eas collata.*

11 *Relictæ vel data ex diſpoſitione fidelium alicui Eccleſiæ vel pio loco, ad certum vſum, licet is deſinat, non tamen poſſunt ſine conſenſu & authoritate Sedis Apoſtolicæ vel Concilij generalis, ab ipſo fundatore, vel eius hæredibus ad alium pium vſum conuerti.*

12 *In omni iuramento intelligitur excepta authoritas Imperatoris.*

13 *Gradus dignitatum obſeruandi ſunt in præſtanda obedientia.*

14 *Patronus ſiue fundator quale ius habeat in bonis Eccleſiæ, vel Monaſterij.*

CONSILIVM XLVIII.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter imploráto. Licet prædictæ reſponſiones ſint adeo claræ, & euidenter veræ, vt non egeant aliqua vlteriori probatione: tamen breuiter ex ſuperabundanti, pro earundem fortiori confirmatione, aliqua adducentur. Et primo certiſſimi iuris eſt, Quod omnes perſonæ Eccleſiaſti- 1
cæ ſint exemptæ, ab omni iuriſdictione ſeculari, etiam de iure ciuili & Cæſareo, vt patet ex conſtitut. Friderici Imperatoris ſecundi, in §. Item ſtatuimus, vt nullus Eccleſiaſticam perſonam in criminali quæſtione vel ciuili trahere ad iudicium ſeculare præſumat, contra conſtitutiones Imperiales, & Canonicas ſanctiones, &c. *in titul. de ſtatut. & conſuetudi. contra libert. Eccleſiæ indultis.* Vbi, vt patet in verbo, contra Canonicas ſanctiones, Imperator expreſſe approbat & confirmat Canones eximentes Eccleſiaſticas perſonas ab omni iuriſdictione ſeculari, vt in c. Nullus. de foro compet. c. Cum non ab homine. vbi eximit etiam expreſſe à Rege, cum infinitis concordantiis, de iudiciis. Exemptio enim Clericorum dicitur eſſe de iure 2
diuino, ita probatur per text. *in cap. Si Imperator. iuncta gloſſa valde notab. in verb. di. cuti. 96. diſt.* & eſt pulcher text. in c. Sacerdotibus. qui ponit duo exempla, vnum de Conſtantino Imperatore, vt teſtatur Eccleſiaſtica hiſtoria, ſecundum de paganis Principibus, verum Deum neſcientibus. *11. quæſt. 1.* Item certum eſt, quod omnes Eccleſiæ, Mona- 3
ſteria, pia loca, & eorundem bona & iura, etiam de iure ciuili ſint exempta ab omni poteſtate & iuriſdictione ſecularium dominorum, quacunque fulgeant dignitate etiam Imperiali, ita quod dominis & poteſtatibus temporalibus ſub maxima pœna prohibitum ſit, quicquam diſponere vel ſtatuere de Eccleſiarum, Monaſteriorum, &c. bonis & rebus. *l. iubemus. C. de ſacroſ. Eccleſ. §. Nos igitur. in Auth. de non alien aut permut. colum. 2. §. Hoc etiam ſuper ipſis. & §. Hoc iubemus. in Auth. de alien. & emphy. colum. 9. Auth. Hoc ius porrectum. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & in dicta conſti. Imperatoris Frideric. in princip. verſ. Item nulla poteſtas. vbi præcipit, ſummus Princeps per illa verba: Item nulla poteſtas vel perſona publica vel priuata, collectas ſiue exactiones, &c. Eccleſiis vel aliis piis locis, aut Eccleſiaſticis perſonis imponere, aut inuadere bona Eccleſiaſtica præſumat. Quod ſi fecerint, & requiſita ab Eccleſia vel Imperio emendare contempſerint, triplum refundant. & nihilominus Banno Imperiali ſubiaceant. Quod abſque ſatisfactione debita nullatenus remittatur. *& Auth. Caſſa. de ſacroſanctis Eccleſiis & Authent. Item nulla communitas. C. de Epiſcop. & cleric. cap. Nouerit. cum ſimilibus. Cod. de ſentent. excom. & in Authen. per totum. de non alienan. & permut. & in titul. de alienatione & Emphyt. & per totum titul. de rebus Eccleſiæ non alienan.* & dicit text. in cap. 2. de præben. & dignit. Quod nulla ratio permittat, vt quod pro communi vtilitate datum eſſe cognoſcitur, propriis cuiuſque vſibus applicetur. Et ſubiungit ibi gloſſa, applicetur, id eſt, approprietur, id eſt, vt tanquam proprium reputet, quod eſt Eccleſiæ.

Et tanto magis etiam prohibetur ſpecialiter ipſius 4
Monaſterii alienatio. Authen. Multo magis. & in corpore, vnde ſumitur. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. Vbi dicitur: Multo magis prohibetur Monaſterii alienatio, qua redeat in antiquum ſtatum & ſecularem vſum. Priuilegia

uilegia enim à Pontificibus & Imperatoribus, Eccleſiis & Monaſteriis data, ne ſcilicet eorum bona alienentur, dantur propter ipſas Eccleſias & Monaſteria. Ergo multo magis prohibetur ipſa Eccleſia ſeu Monaſterium alienari. Quia propter quod vnumquodque tale, ipſum qui-
5 dem magis tale. *Ad hoc enim ſemper allegatur d. Auth. Multo magis, vt dicit Ariſt. in lib. poſteriorum.* Hinc dicit pulchre Innoc. *in d.c. Nouerit poſt princ.* Item credimus quod à Deo habeat Eccleſia priuilegium, quod ipſa ſola res Eccleſiaſticas adminiſtrare debeat, *allegans ad hoc d.cap. Si impera. 96. diſtinct.* Quapropter ſanctus Ambroſius Epiſcopus, etiam Comitibus miſſis ab Imperatore ad ſe, vt traderet Imperatori quandam Baſilicam, allegantibus Imperatori licere omnia, & Imperatorem iure ſuo iuſſiſſe tradi debere, in cuius quidem poteſtate eſſent omnia, & ipſius eſſe vni-
6 uerſa: Reſpondit ſanctus vir & Epiſcopus, Noli grauare te Imperator, vt putes te in ea, quæ diuina ſunt, Imperiale aliquod ius habere. Noli te extollere, ſed ſi vis diutius imperare, eſto Deo ſubiectus, ſcriptum eſt enim: Quæ Dei Deo, quæ Cæſaris Cæſari, addens ad Imperatores Palatia, ad Sacerdotes Eccleſias pertinere, &c. Et finaliter dicit: Quia nec mihi expediret tradere, nec illi accipere. *Et habentur hæc omnia in c. Conuenior. 23. quaſt. 8. vbi ponunt hæc verba S. Ambroſii.* Si ergo Imperator non poteſt iubere ſibi tradi Eccleſias, ſi vult eſſe Catholicus, quomodo inferiores à Cæſare & ſubditi eius hoc poſſunt? Ex quibus etiam patet, quam ſiniſtre conſultum ſit domino Principi L. quod ſuæ illuſtri dominationi competat hoc ius petendi, &c. quia ſit Imperator in Ducatu ſuo, & ſcriptum eſt: Date Cæſari; quæ Cæſaris ſunt, quia illa ſcriptura probat penitus contra ſuam ſerenitatem, vt patet ex illo text. S. Ambroſii, & ſupra in reſponſione data ad primum quæſitum. Eſt enim ex textu Chriſti oſtenſum per Ambroſium, Imperatorem met nō poſſe ſtatuere in præiudicium rerum Eccleſiæ. & in c. bene quidem. 96. diſtinct. vbi dicit text. inter cętera, Iniquum eſt, & ſacrilegii inſtar, vt quæ pro ſalute & requie animarum ſuarum vnuſquiſque venerabili Eccleſiæ pauperum cauſa contulerit, aut certe reliquerit, ab his, quos maxime conſeruare conuenerat, in alterum transferantur, &c. Et ideo inuadens res Eccleſiarum, committit horrendum crimen Sacrilegii, etiamſi ipſe eas contulerit Eccleſiis. *cap. ſunt opes. vbi etiam ſunt verba Beati Ambroſii, cum tribus ſequentib. 17. quaſt. 4.* Cum ergo leges etiam Imperiales exemerunt perſonas Eccleſiaſticas, & Monaſteria, cum omnibus eorundem bonis, & iuribus ab omni poteſtate, & iuriſdictione temporali, & Principes Imperii ſint ſubiecti Imperatori, & eius legibus & ordinationibus. *l. Deprecatio. ff. ad l. Rhodiam, de iact. leg. 3. cum ibi notatis, cum ſimilibus. Cod. de ſumma trinit. & fide cathol.*

Sequitur quod Principes & aliæ poteſtates ſeculares
7 vſurpantes, & inuadentes res Eccleſiarum, ordinationi Dei reſiſtant, cum omnis poteſtas ſit à Deo. *ad Roman. cap. 13. c. qui reſiſtit. 11. quaſt. 3. & probatur 1. Petri 5. cap. Item ſcriptum eſt. 1. Reg. 14. cap. Qui non obedierit Principi, morte moriatur. Et habetur tranſſumptiue in c. Si quis venerit. in 2. reſpon. de maior. & obedien.* Et hic in præſentiarum eſt ſine omni ſcrupulo, cum non ſolum ſupra adducta iura, non ſint iuri diuino contraria, ſed ei conformia, ſcilicet; Ne quis rem alienam vſurpet vel inuadat, &c.

Item quod præfati, dominus electus Abbas, & conuentus de iure non poſſint Monaſterium S. M. cum ſuis bonis, poſſeſſionibus, villis & iuribus &c. illuſtri Principi L. tradere, ſatis ex ſupra adductis oſtenſum eſt, & vltra ea patet. Quia prælatus non eſt dominus rerum Ec-
8 cleſiaſticarum, ſed ſolum Procurator ſiue adminiſtrator. Ideo conditionem Eccleſiæ meliorem poteſt facere, deteriorem vero non poteſt. *c. 2. de donat.* Imo Epiſcopus cum
ſuis Canonicis non poteſt facere graues donationes de 9
rebus Eccleſiæ, in detrimentum eiuſdem. *d. l. Hoc ius porrectum. 10. q. 2. c. ſine exceptione. 12. q. 2. & per totum, de rebus Eccleſiæ non alien. d. Auth. Hoc ius porrectum. C. de ſacroſ. Eccl. d. c. 2. iuncta gl. in verb. maxime.*

Multo magis à Prælato vel capitulo non poteſt Monaſterium ſeu Eccleſia, cum omnibus bonis alteri tradi. Et licet Prælatus non dicatur proprie Procurator, cum poſſit latius & liberius diſponere de bonis Eccleſiæ quā Procurator vel tutor, *vt per gl. not. in c. fin. 5. quaſt. 3. in c. duo ſunt genera. 12. quaſt. 1. in c. præſentium. De offic. ordin. lib. 6.* Sed tamen dicitur Procurator in eo, quod habet procurare vtilitatem Eccleſiæ, non autem diſponere ad libitum, vt dominus. *d. c. 2. & ibi Panor. in 1. notab. Item Procurator. in c. fin. 12. qu. 1. cum ſimilib.*

Et ratio eſt in promptu, quia bona Eccleſiarum ſunt 10
pauperum. *c. fin. 16. quaſt. 1.* Et ſunt verba beati Hieronymi, *c. 2. de rebus Eccleſiæ non alienandis*, vbi dicitur: Qui res Eccleſiæ petunt à Regibus, & horrendæ cupiditatis impulſu egentium ſubſtantiam rapiunt, irrita habeantur, quæ obtinent, & à communione Eccleſiæ (cuius facultatem auferre cupiunt) excludantur, &c. Et eſt contra rationem, vt illud, quod pro communi vtilitate datum eſt, quis ſibi vſurpet. *d. c. Ratio. de præben. & dignit.* Hinc dicit Ioann. Andr. in d.c. 2 in Nouel. in quantum ibi text. vult; Horrendum ſit, quod laici vel alii petant res Eccleſiæ à Regibus vel aliis Principibus, quod hoc nedum iuri ciuili & Canonico videatur horrendum, ſed etiam omni rationabili homini, & propter pauperes alendos iubentur bona Eccleſiis iam acquiſita vendi. *c. Aurum. 12. q. 2.* & propter pauperes alendos principaliter fuerunt bona Eccleſiis collata, quæ olim in primitiua Eccleſia diſtrahebantur. *c. Videntes. 12. q. 1.*

Ex quibus euidenter infertur contra Ribaldos noſtri temporis, qui à Principibus res Eccleſiarū petunt; Quod ſcilicet in Deum, naturam, & omne ius peccant, ſibi & ſuis vſibus appropriando, quod Eccleſiis pro communi vtilitate pauperum datum eſt. Et pro confirmatione eorum, quæ ſupra in reſponſione dicta ſunt, ſi ſcilicet
contingeret Monaſterium præfatum in L. finiri, &c. eſt 11
ſciendum, quod ea, quæ ad certum pium vſum ex diſpoſitione fidelium relicta, data, vel oblata ſunt, non debent in alium pium vſum conuerti, ſine authoritate ſedis Apoſtolicę. *Clementin. 2. in prin. ibi. Cum in ea, &c. de Religioſ. domi.* & probat. in l. 1. C. de adminiſtrat. rerum, ad ciui. pertinēt. vbi dicitur; Quod ad certam ſpeciem ciuitatis relinquitur, in alios vſus conuerti non licet. *l. legati. ff. eod. ti.* Et quod bona à principio in aliquem vſum pium certum deſtinata, nunquam poſſunt vacare, ſicuti nec legatum talem pium vſum certum relictum, caducum effici poteſt, *ſecundum Bart. in l. pater. §. Tuſculanus. ff. de legatis 3.* Et ſi iſto caſu, quando ſcilicet bona ſunt deſtinata in aliquē vſum certum pium, vt ibi perpetuo remaneant, non poſſunt in illum vſum impleri, debent conuerti in alium pium vſum. *l. legatum ciuitati. cum ibi notatis per Bartolum. ff. de vſufruct. legato. Ioann. de Imol. & Panorm. & alij in dict. cap. Nos quidem, ante finem*: quando ſcilicet relictum fuit factum contemplatione perſonæ vel collegii, nullo habito reſpectu ad piam cauſam, *argument. l. Sunt perſonæ. ff. de religio. & ſumpt. fun.*

Cum ergo, vt claret, & luce meridiana clarius eſt, inſigne Monaſterium S. M. in L. fundatum, & à Chriſti fidelibus omnia eius bona in honorem Dei, & pro ſalute animarum, & ita in piam cauſam eidem perpetuo

data,& collata fuerint; Sequitur inconuincibiliter, quod ſine authoritate Apoſtolicæ Sedis, vel ſaltem Concilii generalis, etiam in alium vſum pium conuerti non poſſit. Multo minus illuſtris Princeps & dominus Dux C. propria authoritate ſibi ea appropriare poteſt, ſed ſub pœnis ſacrilegii, & aliarum legum inuaſorib. rerum Eccleſiaſticarum inflictis, ab huiuſmodi propoſito abſtinere tenetur, nec ſua illuſtris dominatio poteſt iudicare ſiue cognoſcere, de iſto negotio ſpirituali; An ſcilicet vita Monaſtica ſit pia, necne, cum Laicus de minimis rebus Eccleſiaſticis, & maxime ſpiritualibus, ſiue eis annexis tantum non poſſit cognoſcere. *cap. decernimus. & cap. quanto, de iudiciis, & per totum. 96. diſtinct. cum multis ſimilibus.* Ex quibus omnibus plus infertur; Quod ſi definiretur in futuro Concilio, Monaſteria & vitam Monaſticam non eſſe iuri diuino conformia, vel alias contingeret, præfatum Monaſterium in L. quouis modo finiri ſiue diſſolui, quod adhuc Princeps præfatus, nec Imperator ipſe ſibi huiuſmodi Monaſterium, & eius bona appropriare ſub dictis pœnis poſſet, ſed deberent authoritate Papæ vel Concilii generalis, ex quo ipſum Monaſterium eſt exemptum, & ſoli ſedi Apoſtolicæ ſubiectum in alium pium vſum, pro moribus & qualitate vrbis L. & totius Ducatus conuerti. Et hoc eſt ſine omni dubio, pro tanto, quod non egeret aliqua diſcuſſione, &c.

Veritas autem ſecundæ reſponſionis, quantū ſcilicet attinet ad inſignem conſulatum vrbis L. probatur; Quia
12 in communi iuramento intelligitur excepta authoritas Imperatoris, *vt in Conſtitut. Imperialem in fin. de prohib. Feud. alien per Fed.* & hoc procedit, etiam ſi authoritas ſuperioris non fuerit expreſſe excepta. Tamen adhuc intelligitur ius ſuperioris in omni etiam iuramento exceptum. *c. Venientes. & ibi dd. de iureiur.* Conſtat autem Imperatores, qui conſtituerunt Conſules L. executores Monaſterii præfati ac iurium & bonorum eiuſdem, ſuperioris Ducibus L. Ergo, &c.

Sunt etiam humanarum legum gradus aduertendi, vt
13 puta; Si Conſul aliquid iubeat, & aliud iubeat Imperator, obediendum eſt Imperatori. Nam cum quis eligit maiori ſeruire, non debet inde iraſci minor. *d. c. qui reſiſtit. 11. q. 3.* Eſt enim in obedientia iſte ordo, quod ſcilicet maior minori præponatur, & quod Deus præponatur omnibus, itaque ſi inferior aliquid præcipiat, & eius ſuperior mandet contrarium, potius eſt ſuperiori obediendum, dummodo mandatum ſit iuſtum. *c. quæ contra mores. 8. diſt. & d. c. qui reſiſtit. & ſunt verba S. Auguſtini vtrobique.* Cum ergo domini Imperatores Ducis L. ſuperiores, conſtituerunt Conſules vrbis L. executores Monaſterii præfati, & omnium bonorum & iurium eiuſdem, & præceperunt eis ſub magnis pœnis, vt huiuſmodi iura eorum defenderent, & Dux ipſe contrarium præcipiat, & huiuſmodi mandatū, vt apparet, Imperatoris, ſit iuſtiſſimum; Ne ſcilicet bona Deo, & in piam cauſam pro vtilitate pauperum, à Chriſti fidelibus bono zelo oblata prophanentur; Sequitur clariſſime, quod in hoc magis teneantur Imperatori mundi domino potius, quam illuſtri Principi obedire. Et quod in hoc non intelligantur cōtemnere ſuam illuſtrem celſitudinem, ſed ſi in hoc non obedirent Imperatori, reſiſterent Dei ordinationi. Ergo, &c. Inſuper iure ſpecialiter prouiſum eſt; Quod fundator ſiue patronus Eccle-
14 ſiæ, ſiue Monaſterii non poſſit aliquid temporale ab Eccleſia petere, niſi fuerit ei tempore fundationis aliquid ſpecialiter ab Epiſcopo loci reſeruatum. c. præterea. la 2. de iure patron. per quem text. dicit ibi Panorm. in 2. not. ſe alias conſuluiſſe; Quod populus habens ius patronatus, nō poſſit à presbytero exigere certos cereos in recognitionem iuris patronatus, ex quo non fuit ſibi reſeruatum tempore fundationis. Et excōmunicandi ſunt fundatores ſiue patroni, qui bona Eccleſiaſtica pro eorum arbitrio diſtribuunt. *cap. Præterea. la 1. eod. tit.* Imo ſi patronus ſit Clericus, non tamen poteſt ſibi etiam propria authoritate retinere, vel filio concedere Eccleſiam. *c. Conſuluit.* Cum ex vi iuris patronatus non conceſſio, ſed præſentatio ad patronum pertineat. *c. ſi. eod. tit.* Et in ſumma, in Eccleſia, quam quis fundauit, quantum attinet ad temporalia, patronus ſiue fundator Eccleſiæ, nihil Iuris habet, niſi honorem in proceſſione, & ſi vergat ad inopiam, ipſi modeſte ab Eccleſia debet prouideri de alimentis. *c. Quicunque. 16. qu. 7. cap. Nobis. de iure patro.* Præter illa habet tantum onus in defendendo, ne ſc. quis bona eius dilapidet, ipſi autem fundatores & hæredes eorundem ab omni inuaſione & occupatione bonorum Eccleſiæ ſe abſtinere debent. *c. filiis. 16. q. 7.* Quanto minus illuſtris dominus Princeps L. poteſt aliquid vſurpare de bonis dicti Monaſterii, cum ad Abbatem & Capitulum pertinet tota adminiſtratio eiuſdem, & neſcitur, an prædeceſſores Ducis fuerint fundatores eiuſdem, &c.

THEMA CONSILII XLIX.

Facta eſt tranſactio inter fratres, in qua eſt prouiſum, quod tempore diuiſionis futuræ optio ſeu electio debeat pertinere ad N. tanquam minorem, interim antequā ſcilicet ad diuiſionē eſſet peruentum, maior natu ex fratrib. moritur & relinquit poſt ſe filios: Quæritur vtrum N. qui tempore tranſactionis fuit iunior debeat vigore tranſactionis præferri filiis fratribus in optione ſeu electione, cum illo tempore reperiatur natu maior, & hæc qualitas in contractu adiecta in illo eſſet? Et reſpondetur, quod nō, vt in ſequenti Conſilio patebit.

SVMMARIA.

1 *Contractus regulariter tranſeunt ad hæredes.*
2 *Qualibet conuentio in dubio cenſetur eſſe realis.*
3 *In dubio præſumitur eſſe intentio contrahentis, non ſolum ſibi, ſed etiam ſuis hæredibus prouidere.*
4 *Quod iuris eſt de aliquo, idem de eius hærede.*
5 *Exceptio, Tu non es nominatus in inſtrumento, non obeſt hæredi.*
6 *Omnis obligatio regulariter tranſit ad hæredem.*
7 *Hæres cenſetur eadem perſona cum defuncto.*
8 *Conuentio facta ratione qualitatis inhærentis perſonæ contrahentis, non tranſit ad hæredem, niſi eius ſpecialis fiat mentio.*
9 *In vltimis voluntatibus larga, in contractibus autem ſtricta interpretatio eſt facienda.*
10 *Vbi legatur facultas cadendi ligna, tale legatum non tranſit ad hæredem, niſi de eo ſit expreſſa mentio facta.*
11 *Vbi ceſſat cauſa finalis conuentionis, debet ceſſare ipſa conuentio.*

CONSILIVM XLIX.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter imploraro. Prima facie videtur contra prædictam reſponſionem facere, & ita, quod præfata conuentio ſiue contractus tranſiuerit etiam ad filium & hæredem
Hanſonis N. Quia contractus regulariter tranſeunt ad 1
hæredes, ſiue de eis facta ſit ſpecialis mentio, ſiue non. *l. veteris. Cod. de contrahen. & commut. ſtipulat. l. Viam veritatis. Cod. Locati. l. Si neceſſarius. §. de vendendo. in ſecundo reſponſo. ff. de*
pignor. actio. Quælibet enim conuentio in dubio cenſetur 2
eſſe

eſſe realis, & ſic tranſitoria ad hæredes, non autem perſonalis: dato, quod perſona acquirentis ſit tantum in conuentione inſerta, vt declaretur, cum qua perſona ſit talis conuentio facta, non vt ipſam conuentionem perſonalem conſtituat.
3 Quia intentio contrahentis in dubio præſumitur eſſe, vt non ſolum ſibi, ſed etiam hæredibus ſuis prouideat. *l. iuris gentium. §. pactorum, in ſecunda reſponſo. l. tale pactum in princ. ff. de pactis. l. Si pactus. ff. de probationibus.* Item
4 quod iuris eſt de aliquo, eſt etiam de hærede eius, licet de hærede non ſit facta aliqua mentio. *text. eſt vel de notab. in l. poſtulante. in princip. verſi. Nec heredis. iuncto verſi. ſequenti. Cum enim. ff. Ad Trebell. & ita notant ex illo text. ibi Paul. de Caſtr. & Alexand. de Imol. in vltimo not.* Hinc pulchre dicit Bald. *in l. 1. per*
5 *text. ibi. C. quorum legatorum*, quod exceptio quæ opponitur quotidie in palatiis; Tu non es nominatus in inſtrumento, non obſtet hæredi: quia nominato Titio, videtur hæres eius nominatus. *Dominus Iaſ. in l. Iulianus. in princip. verſi. vltimo not. ff. de verborum obligat.* Et dicit Panorm. *in d. cap.*
6 *finali in 1. notab. de Arbitr.* Quod regulariter omnes contractus, & omnis obligatio tranſeat ad hæredes, licet de eo
7 non ſit facta mentio: & ratio prædictorum eſt; Quia hæres cenſetur eadem perſona cum defuncto, *vt in Authen. de non alien. aut permut. reb. ec. in princ. cum concordant. ibi in gloſſ. verbi, vnam.*
8 *quodammodo poſitu.* Tamen iſta & alia in præſentiarum non obſtant. Cum illa conuentio (vt deductum eſt) fuerit facta ratione qualitatis, ſeu proprietatis, quæ de perſona conuenientis, ſeu conſentientis Hanſonis ad hæredem eius, ex ſui natura tranſire non potuit, cum cohæſerit perſonæ ipſius Hanſonis, quo quidem caſu conuentio non tranſit ad hæredem eius, ſi de hærede in ea non fuerit facta ſpecialis mentio. *l. Stipulatio iſta. §. Si quis ita. & l. Centeſimis. §. 1. ff. de verborum obligat. pulcher text. in l. Vni. §. Ne autem. C. de cadu. tollen. Bartol. & Legiſtæ in dict. l. Veteris. Cod. de contrahen. & commit. ſtipul. & optimus text. ad propoſitum, in non l. ſolum. la 2. §. tale ibi.* quoties enim cohæret perſonæ, quod legatur, veluti perſonalis ſeruitus ad hæredem eius, id quod legatur, non tranſit, ſi non cohæret, tranſit. *ff. de liber. legata.* Sic in præſentiarum qualitas ex parte præfati Hanſonis; Cui ſcilicet ei in contractu facultas optandi, ſeu eligendi, ſecuta diuiſione, fuiſſet adempta, & N. data, quia erat maior ætas in eo, cohærebat præciſe perſonæ eius, & ad filium ſuum non tranſit. Ergo dicta conuentio non aſtringit filium eius, nec ad eum tranſit, *de quo eſt optima gloſſ. etiam in dict. leg. ſi pactum, &c.* Si ergo, quando propter factum vel qualitatem cohærentem perſonæ legatarii legatum non tranſit ad hæredem eius, multo minus con-
9 uentio inter viuos. Cum in vltimis voluntatibus fiat larga interpretatio, in contractibus autem ſtricta. *l. in teſtamentis. ff. de Regulis iuris. cap. cum dilecti. de donation.* ad hoc bene etiam accedit text. *in l. apud Iulianum. §. Si quis alium. ff. de legatis 1.*

10 Vbi dicitur; Quod ſi alicui fuerit legata facultas cædendi ligna, quod tale legatum nõ tranſeat ad hæredem legatarii, niſi de ea ſit expreſſa mentio facta, & aſſignant ibi, Petr. Cyn. Bal. & communiter DD. rationem, quia loquatur text. quando tale merum factum eſt incertum, & indeterminatum tam in qualitate, quam in tempore, vt facultas cædendi lapidem indeterminate conceſſa, tunc facit cohærere perſonæ, &c. Quanto magis in literis noſtris conuentio Hanſonis non tranſit ad filium eius. Cum certiſſimum ſit, & experientia doceat, quod qualitas perſonæ eius, ſcilicet maior ætas, præciſe cohæreat perſonæ, quia in d. §. Si quis alicui. factum dicatur cohærere perſonæ ſolum, quia facultas cædendi lapidem erat indeterminate conceſſa. Item ex quo cauſa finalis, pro-
11 pter quam tempore conuentionis N. data erat optio eligendi, hodie ceſſat, cum ſit maior natu. Ergo & ipſa conuentio ceſſat. *c. ceſſante, de Appell. l. Adigere. §. Quamuis ff. de iure patron. l. generaliter, in fin. Cod. de Epiſcop. & Cleric. cap. magna, de voto, &c.*

Nec obſtat text. in l. fin. ff. Vnde liberi. quia verum eſt, quando effectus eſt perfectus & conſummatus, & alicui Ius quæſitum, quod tunc ceſſante cauſa ſiue ratione finali, remanet tamen effectus, vt ibi. Secus quando effectus non eſt conſummatus, nec ius alicui quæſitum, *Iuribus ſupra allegat. ſecundũ Bar. in leg. 2. § ſi. circa ſi. verſ. Si vero accipis. ff. de donatio. Philip. Decius, in d. cap. Ceſſante. verſic. ſecunda concluſ. limitatur:* Sed in præſentiarum clarum eſt effectum non eſſe perfectum, quia tempore deſtinato in conuentione, diuiſio non fuit facta, nec optio ſeruata. Ergo ceſſante iam dicta ratione finali, propter quam data erat optio N. ceſſat & effectus iſtius conuentionis, & eſt ſine dubio. Quare iſte caſus remanet iam in diſpoſitione iuris Saxonum, concedentis minori optionem, &c.

THEMA CONSILII L.

Vtrum vſufructuarius poſſit exigere inſtrumenta & documenta ſuper Caſtro, in quo habet vſumfructum, & penes quem debeant remanere inſtrumenta communia.

Svmmaria.

1 *Dominij definitio.*
2 *Cui non competit definitio, eidem nec definitum, & à quo remouetur definitio, &c.*
3 *Vſusfructus eſt duplex: Formalis, & cauſalis.*
4 *A verbis teſtatoris, quæ claram mentem, & voluntatem eius exprimunt, nequaquam eſt recedendum.*
5 *Nomina ſeu verba demonſtrant voluntatem dicentis.*
6 *Voluntas teſtatoris tanquam regina ſequenda eſt.*
7 *Teſtator poteſt legare rem hæredis, etiamſi ignoret eam hæredis eſſe.*
8 *Res reſtitutioni ſubiectæ, poſſunt alteri legari, & hæres tenetur eas redimere, licet alias inter viuos alienari non poſſint.*
9 *Pater poteſt imponere aliquid in teſtamento filiis ſuis, ſub pœna priuationis bonorum ſuorum, excepta legitima.*
10 *Quando adeſt cauſa teſtati, ceſſat cauſa inteſtati.*
11 *Hæres immiſcendo ſe hæreditati defuncti, videtur ratificaſſe voluntatem eius. Et ſicut quis non poteſt venire contra factum proprium, ita neque contra factum defuncti, cui hæres extitit.*
12 *Minor læſus, non propter ſuam facilitatem, ſed propter factum defuncti, cui hæres extitit, non reſtituitur in integrum.*
13 *Regula, quod ab initio &c. non habet locum, quando aliquid eſt nullum propter defectum conſenſus.*
14 *Hæres tenetur habere ratum factum defuncti, adeo quod agnatus hæres non poſſit reuocare feudum paternum, ſine ſuo conſenſu alienatum.*
15 *Inſtrumenta communia hæreditaria vtrum neceſſario ſint deponẽda penes ſeniorem, vel eum, qui ex maiori parte eſt hæres.*
16 *Hæres non tenetur legatariis, vel fideicommiſſ. præſtare inſtrumentum rei legatæ, ſed tantum cauere de exhibendo.*

CONSILIVM L.

Christi Ieſu Domini noſtri auxilio ſuppliciter implorato. Viſis & diligenter ponderatis, impetitione, exceptione, tenore teſtamenti Sebaldi N. quondam ciuis Noribergenſis, in Chriſto defuncti, &c. omnibuſque allegationibus & diſputationibus ex parte Actoris & reorum, ſimiliter tertiæ partis pro ſua intereſſe comparentis,

parentis, factis & deductis &c. arbitror de iure intenti-
onem actoris non eſſe fundatam, & ita quod rei petita
inſtrumenta & documenta ſuper Caſtro N. & ſuis perti-
nentiis, ei tradere nõ teneantur, & per conſequens, quod
in prima inſtantia male, & contra ius (non obſtantibus
omnibus pro actore allegatis & adductis) pronuncia-
tum fuerit, ſed quod huiuſmodi inſtrumenta & regiſtra
ſaltem in ædem ſacram, vel locum publicum, vbi quæli-
bet partium pro ſua neceſſitate, recurſum ad ea habere
poſſit, deponi debeant. Et veritas illius reſponſionis de-
pendet principaliter in illo articulo; An actor N. ſit pro-
prietarius ſiue dominus, vel tantum vſufructuarius præ-
dicti Caſtri N. cum ſuis pertinentiis. Quo articulo diſ-
cuſſo & oſtenſo, quod non ſit proprietarius, patebit ve-
ritas prædictæ reſponſionis, & ita quod male in prima in-
ſtantia ſententiatum ſit. Et omiſſis ſuperfluis reſponde-
tur breuiter, quod dominium ſiue proprietas præfati Ca-
ſtri cum omnibus ſuis pertinentiis proprie loquendo,
prout diſtinguitur ab vſufructu, nullo modo ad N. acto-
rem ſpectet, & ita quod documenta & regiſtra ſuper hu-
iuſmodi Caſtro, tanquam proprietarius vel dominus,
1 petere non poſſit. Nam dominium proprie loquendo,
prout cadit in rebus corporalibus, eſt ius de re corpora-
li, perfecte diſponendi, niſi à lege prohibeatur: ſicut defi-
nit Bartol. dominium in re corporali, quoniam commu-
niter omnes doctores ſequuntur, *in l. Si quis vi. §. differentia.
(mihi in 1. colum.) verſi. Quæro quid ſit dominium. ff. de acquir. poſ-
ſeſſ.* & allegat ad hoc l. Et eandem. §. actionis. ff. de except.
rei iud. & l. in re mandata. C. mandati. vbi dicitur: Quod
quiſque ſit rei propriæ arbiter & moderator, & de ea diſ-
ponere poſſit pro ſuo arbitrio. & eſt opt. text. in l. Fœmi-
næ. §. illud. *alias fin. ibi ſcilicet, pleno proprietatis iure* C. de ſe-
cundis nuptiis, vbi deciditur, quod habens plenam pro-
prietatem rei, habeat poteſtatem alienandi eam, tam in
vltima voluntate, quam inter viuos. Et dicit ibi Bal. ante
fin. quod non ſit text. in iure qui ita plene probet, quid ſit
plena proprietas: & addit ibi Bald. ad text. in fin. dum di-
cit: Et teſtandi cui voluerit liberam habeat facultatem,
ſc. & inter viuos alienandi, tanquam rem propriam. Et
probatur aperte ibi, iunct. 1. reſpon. illius §. in verbo, ſci-
licet, Nec ſuper eiuſmodi facultatib. teſtandi, in quam-
liber extraneam perſonam, vel quenquam alienandi ha-
beat poteſtatem. Nam ibi deciditur in principio illius §.
Quod ſi ad mulierem tranſeuntem ad ſecunda vota, per-
uenerint aliqua bona ex ſucceſſione liberorum primi
matrimonii, ſuperſtitibus etiam liberis ſecundi matri-
monii, quod in illis habeat tantum poſſeſſionem vel v-
ſufructum. Ideo interdicitur ei ibi in illis bonis omnis fa-
cultas alienandi. Et in ſecunda parte deciditur: Quod ſi
talis mulier non habuerit liberos ex primo matrimonio,
vel habuerit, ſed mortui ſint, quod tunc illa bona pleno
proprietatis iure obtineat: ideo in eis liberam habeat fa-
cultatem teſtandi, & inter viuos alienandi. Hinc Bald.
etiam in fine per illum text. definit Dominium, dicens:
Dominium abſolute dictum, eſt plena proprietas cum a-
lienandi potentia. Allegat etiam Bart. in d. §. differentia.
licet Bart. non alleget d. §. ad hoc. ſubiungens ibi, quod
ita fuerit interrogatus à Domino Papa. Sed clarum eſt,
quod etiam ex diſpoſitione primi teſtatoris. N. præſens
Actor N. habeat tantum nudum vſufructum in prædi-
cto Caſtro, cum omnibus ſuis pertinentiis, cum ita ſo-
nant verba teſtamenti, in eo capitulo. Item: So ſchencke
ich D. meiner Tochter elteſten Sohn / meinem Enckeln / wo
der im leben bleibt / zu eim vorauß mein Schloß N. mit al-
ler ſeiner zugehörung / zu Dorff vnd Feldt / Gerechtigkeit /
zu vnd Eingehörunge / ꝛc. Et ſequuntur poſtea illa verba,
ſcilicet, Alſo / daß ſolch obgemelt Schloß / Güter / vñ Zinß
wie vor benennt iſt / genanter N. oder der auff dem Schloß /
nach ſeinem Todt vñ Abgang / wie hernach kompt / mit den
obgemelten Zinſen / Gülden / vnd andern Zugehörungen /
ſein lebtag inhaben / nutzen / nieſſen / vnd gebrauchen / Auch
ſolchs mit ſeinen gebräuchen / vnnd allen zugehörungen / es
ſey an Häuſern / Städlen / Mauren / Gräben / Weiern /
Haußreith vnnd dergleichen bräuchlich halten / Auch dar-
von nichts verkauffen / verſetzen / noch verkümmern / jhm
auch in keinem weg nichts entziehen laſſen ſoll / ꝛc. Ex qua
quidẽ diſpoſitione luce meridiana clarius infertur, quod
Actor etiam ex diſpoſitione teſtamenti proaui ſui N. piæ
memoriæ, ex quo teſtamento ipſe ſe iactat in ſuis produ-
ctis, ius ſummum in dicto Caſtro habere, ſolum habeat
vſumfructum, ſeu dominium iuris vſusfructus, nullo
modo autem dominium vel proprietatem in ipſo Caſtro
& ſuis pertinentiis habeat, cum ei in tali teſtamento o-
mnis penitus facultas diſponendi & alienandi, nomina-
tim & ſpecifice prohibita & interdicta ſit &c. vt patet ex
illis verbis teſtamenti, Oder der / auff den ſolches nach ſei-
nem Todt vnnd abgang / wie hernach kompt / mit den obge-
melten Zinſen / Gülten / vnd ander zugehörung / ſein lebtag
innhaben / nutzen / nieſſen / vnd zugebrauchen Ex quo ipſe
fuerit, & ſit is, ad quem etiam immediate poſt mortem
patris ſui N. nepotis ipſius teſtatoris N. vſusfructus, cum
ipſe deceſſerit nullo fratre relicto, peruenerit. Ideo ſequi-
tur concluſiue, & neceſſario, quod Actor dominium ſiue
proprietatem ſæpe prætacti Caſtri, cum ſuis attinentiis
non habeat, propter defectum ſcilicet iuris, de iis perfe-
cte diſponendi; Et per conſequens, nec dominium, per
iura ſupra in principio adducta. Cui enim non conuenit 2
definitio, nec definitum: & à quo remouetur definitio,
ab eodem & remouetur definitum. Quia omnis bona
definitio conuertitur cum ſuo definito. *l. 1. §. Dol. mal. & ibi
Bart. Bal. Angel. ff. de dolo malo.* Et ſic claret, Actorem ſolum
habere in dicto Caſtro &c. vſumfructum formalem ſe-
paratum à proprietate, & non cauſalem coniunctum cũ
proprietate, quem habet dominus rei corporalis. Et di-
citur cauſalis, quia habet cauſam à proprietate, *& de vtroq.* 3
eſt gl. no. Inſtit. in princ. in verbo, ius. de vſufru. Et iſte vſusfructus
formalis nihil aliud eſt, quam ius alienis rebus vtendi,
fruendi, ſalua rerum ſubſtantia. *d. princ. & in l. 1. ff. eod. tit.* Et
finitur huiuſmodi vſusfructus cum perſona. *§. finitur. cum
ſimil. Inſtit. eod.* Et dicitur formalis, ſecundum Doctor. quia
eſt quædam forma ſeparata à proprietate. Et ita præciſe
vſusfructus formalis in Caſtro N. & pertinentiis eius, A-
ctori in Teſtamento proaui ſui legatus fuit, qui ſc. vſuſ-
fructus eſt forma ſeparata à proprietate, vt ad literam in-
nuunt dicta verba Teſtamenti, ſcilicet, Sein lebenlang
innhaben / nutzen / nieſſen / vnd gebrauchen / ꝛc. Et ſequitur,
Auch darvon nichts verkauffen / verſetzen / noch verküm-
mern / Auch in keinem weg nichts entziehen laſſen ſoll / ꝛc. In
quibus verbis vtique Actori N. pronepoti teſtatoris N. o-
mnis poteſtas alienandi ſublata fuit. Ideo ei præciſe, & in
indiuiduo vſusfructus formalis in antedicto Caſtro tan-
tum legatus eſt, cum ſolum habeat ius vtendi, fruendi ta-
li Caſtro, ſalua rerum ſubſtantia. Et ſic Actori competit
definitio vſusfructus formalis. Ergo &c. Ideo Actor pluſ-
quam inepte nititur ſe oſtendere proprietarium vel do-
minum ſæpe prætacti Caſtri, ex ſequentibus verbis Te-
ſtamenti prætacti N. primi teſtatoris, per quæ ipſe ſubſti-
tuerit eundem in tali Caſtro, ita ſcilicet ſonantibus, Vñ
ſo derſelb ſein Bruder / ꝛc.

Et ſic, ex quo Actor nullum ſubſtitutũ poſt ſe habeat,
& illa verba, ſcilicet, Dem älteſten männlichen Erben /
ſint clara, & ſingularis numeri, & per conſequens, quod

de ſolo

de ſolo vno, qui ſit ipſe Actor, intelligenda ſint, & non de pluribus. Et quod ita videatur inferri per ea, dictum Caſtrum ad Actorem pleno iure pertinere. Nam in ſuperiore parte, & diſpoſitione præfati teſtamenti expreſſis verbis, & ſpecifice tantum vſufructum in ſæpenominato Caſtro, & omnibus ſuis pertinentiis, iſti ad quem ipſum poſt mortem N. nepotis teſtatoris peruenerit, legauit, vt apertiſſime canunt verba, ſcilicet, Oder der/auff den ſolches nach ſeinem Tode/ꝛc. In quibus verbis iunctis immediate præcedentibus in eadem diſpoſitione, ſcilicet, Alſo daß ſolch obgemelt Schloß/Güter vnd Zinß/wie vorbenennet iſt/genannter N. ꝛc. Primus teſtator N. omnino æqualiter & pariformiter dictum Caſtrum, cum omnibus ſuis pertinentiis, nepoti ſuo ex filia, patri actoris, & omnibus poſt eum nominatim legauit. Ergo cum ad actorem huiuſmodi Caſtrum, ex diſpoſitione primi teſtatoris, potiſſimum immediate poſt mortem patris ſui peruenerit; Sequitur inconuincibiliter, nedum ex mente, ſed etiam claris verbis teſtatoris, quod ei, ſicuti patri ſuo, tantum vſufructus, excluſa proprietate, & dominio in eiſdem, legatus ſit: alias enim omnia verba ibi poſita, Oder der/auff den ſolches nach ſeinem Todt vnnd abgang/ꝛc. eſſent omnino ſine effectu, ſuperflua, & fruſtra poſita, &c. Quare illatio dicti actoris nedum eſt nulla, ſed etiam friuola, inepta & contra omnem rationem excogitata: ideo ab iſtis verbis teſtatoris, quæ clariſſimè

4 mentem, & voluntatem eius exprimunt, nequaquam recedendum eſt. *l. Non aliter, in princip. ff. de leg. 3. l. in conditionibus, in princip. & l. pater Seuerin. ff. de condit. & demonſt.* Nemo enim dixiſſe exiſtimandus eſt, quod non etiam mente cogitauerit. *l. Labeo, in verſic. cæterum, & in præcedenti verſicu.*

5 *dicit iure conſultus.* Nam quorſum ſunt nomina, niſi vt demonſtrent voluntatem dicentis: Subiungens, Et quidem non arbitror quenquam dixiſſe quod non ſentiat. *ff. de ſuppell. lega.* qui textus ibi, ſcilicet in §. Idem Tubero, etiam quotidie ad hoc allegatur; Quod etiam in dubio teſtator præſumatur voluiſſe id, quod verbis expreſſit. Cum verba ſint notæ earum, quæ ſunt in animo, paſſionum. *d. § Idem Tubero.* Sed hic non eſt inſiſtendum de voluntate primi teſtatoris, cum luculentiſſime conſtet, quod ſcilicet legauerit ſæpe dictum Caſtrum, omnino pariformiter dictis nepoti, & pronepoti, & ſic vtrique

6 vſufructum tantum: ineoque voluntas etiam teſtatoris tanquam regiona ſequenda eſt. *l. Si quis filium, cum ſimil. Cod. de libe. præter. vel exhe.* Quare eſt ſine omni ſcrupulo, quod actori ſolum competat vſufructus in dicto Caſtro, &c. Et prædicta reſponſio verificatur etiam ex teſtamento patris Actoris, nepotes primi teſtatoris N. in Chriſto defuncti, in cuius perſonam dictum legatum ceſſit, in hæc verba, vngeſchrieben/de dicto Caſtro deponentis, & ordinantis, Das gedacht Schloß/ꝛc. Cum talem ordinationem & diſpoſitionem ipſe de iure facere potuit, & filius ſuus N. actor, tanquam hæres eius eam obſeruare tenetur, non obſtante quod ei, ſicuti actori, etiam vſufructus in ſæpe repetito Caſtro ſolum fuerit relictus, & quod actor vſufructum eiuſcemodi Caſtri ex teſtamento proaui ſui, & non patris conſecutus fuerit, *iuxta l. Lucius Titius, teſtamento ita cauit. §. Dama. & Pamphila, & notat.*

7 *in l. vnum ex familia. §. 1. ff. de legat. 2.* Cum teſtator nedum rem ſuam propriam, ſed etiam hæredis, etiamſi ignoret hæredis eſſe, alteri legare poſſit. *dict. l. vnum ex familia. §. ſi rem. ff. de lega. 2. & l. heredum. de fideicommiſſ.* Et procedit iſta regula etiam de iure Canonico, *ſecundum Innoc. in c. Filius. in vltimo notab. de teſtamen.* Quanto magis potuit pater actoris N. poſt mortem ipſius, eiuſcemodi Caſtri vſumfructum, in quo tantum iuris habuit ex teſtamento primi teſtatoris N. ſcilicet, quantum & ipſe actor habuit, alteri filio ſuo N. legare. Quod confirmatur, quia teſtator nedum rem propriam hæredis poteſt alteri legare, ſed etiam obligare. Nam eo ipſo quod hæres adiuit hæreditatem, videtur ratificaſſe factum defuncti, &c. Petr. de Bell. Pert. & Cyn. in l. Aſſiduis. C. qui pot. in pignor. Bald. in l. 1. *(mihi, in vltim. colum.) verſic. Sed an veniant, ff. ſolut. matrim.* dom. Iaſ. in d. l. hæredum. *ad fin.* per quæ pluſquam ſatis patet, reis non obſtare nota. in l. Marcellus. in §. res quæ. ff. ad Trebellian. Nam hic non ſumus in terminis d. §. Vbi dicitur, quod ſi hæres rem ſubiectam reſtitutioni ex fideicommiſſo alienet, titulo inter viuos, in tertiū, imputetur ſibi etiam in quartum. Sed in propoſito pater actoris in teſtamento ſuo non alienauit vſufructum præfati Caſtri huiuſmodi in titulo in alium, ſed ſolum poſt mortem ſuam legauit eum in ſua vltima voluntate, alteri filio ſuo fratri N. &c. Imo licet res reſtitutioni 8
ſubiectæ, non poſſint inter viuos alienari, *Auth. res quæ. Cod. communia de legatis.* tamen teſtator poteſt eas in ſuo teſtamento legare, & alteri relinquere, ſicut aliæ res alienæ legari poſſunt: & hæres eas redimere tenetur, ſi poteſt. Ita probatur per text. in l. Cum pater. & ibi Bartol. & eſt ibi præciſe caſus in terminis noſtris, ſecundum Ioa. de Imol. ibi ſcilicet, quod ſi teſtator leget rem, in qua habet ius, quod finitur eius morte, valet legatum: Sed pater actoris legauit vſufructum poſt mortem actoris, in quo vterque ſolum ius vſusfructus habebat, & actor hodie tantum habet. Et ita ius, quod morte finitur, alteri filio ſuo, &c. Ergo valet tale legatum, & eſt ſine dubio, per iura ſupra adducta. Nec obſtat l. nec emere. C. de iure delibe. quia ibi dicitur, quod nemo cogatur inuitus hæreditatem damnoſam adire: Quod nihil (vt ad ſenſum patet) ad propoſitum facit, quæ tamen regula etiam fallit in hærede grauato reſtituere hæreditatem, qui ſcilicet poteſt cogi, vt adeat hæreditatem, & eam reſtituat, *gloſſ. ibi per iura in ea allegata, & patet per titu. ff. & Cod. ad Trebellianum.* Sed de his nihil ad propoſitum. Ex quibus omnibus liquide infertur, quod cum N. pater actoris in Chriſto defunctus, de iure potuerit vſufructum ſæpe præfati Caſtri cum ſuis pertinentiis filio ſuo N. poſt mortem actoris filii ſui natu maioris in ſuo teſtamento, cum omnibus qualitatibus, ſiue oneribus, de quibus in eo, &c. legare & relinquere, vt clariſſimis iuribus oſtenſum eſt, & liberis ſuis contrauenientibus, ſeu ſuam vltimam 9
voluntatem adimplere recuſantibus, pœnam priuationis bonorum ſuorum (excepta legitima) imponere, *iuxta l. vnic. Cod. de his quæ pœnæ nomine. & §. fin. Inſtit. de legatis.* Quod actor adeundo hæreditatem patris, vel potius immiſcendo ſe hæreditati paternæ, præſertim ex teſtamento, quia quando adeſt cauſa teſtati, ceſſat cauſa inteſtati. 10
l. quamdiu. la 2. ff. de acquiren. hæredit. ius ipſum obligauerit eum ad ſeruandum huiuſmodi vltimam voluntatem patris ſui, in omnibus articulis & capitulis eiuſdem. Quia 11
ſicuti quis non poteſt venire contra factum ſuum proprium. *l. poſt mortem. ff. de adoptio.* ita nec quis contra factum defuncti, cui hæres extitit, venire poteſt. *l. Seia. ff. de euictio. l. Cum à matre. Cod. de rei vend. l. Si ab eo. Cod. de libe. cauſ. l. quæ à patre. cum ſimil. C. de reſtit. milit. &c.* Ex quibus plus infertur, quod in terminis noſtris non fuerit neceſſaria expreſſa ratificatio actoris ratificantis & approbantis teſtamentum patris ſui teſtatoris, & omnia in eo contenta. Cum lex ipſa obligauerit eum, propter diſpoſitionem ſiue factum patris ſui, cui hæres extitit, per iura iam allegata. Nam in eo ipſo, quod quis adiuit hæreditatem, videtur ratificare factum defuncti. *Pet. de Bell. Pert. Cyn. Bal. &c. vbi ſupra.* Quod nullo modo actor ipſe in integrum reſti-

H 4

de feudo antiquo.*c. 1.per quos fiat inueſtitura.* Et dicitur anti-
2 quum, quod non incepit in perſonam inueſtiti ſeu ſuſ-
cipientis, ſed fuit agnationis communis.*c. 1. de ſucceſſionib.*
frat.vel gradib.ſucceſſ.in Feud. ibi in text. dum dicit, ſi Feudum
ſit paternum, hoc eſt, ſi fuit illius parentis, qui eius fuit
agnationis cōmunis, ſicut in præſentiarum dictum Feu-
dum eſt, & dicitur antiquū, etiam ex perſonis actorum
filiorum, ex ſororib. Vu. de H. quia acquiſitū à Her. Hol.
qui fuit cōmunis parens Vuerneri & ſororum ſuarum,
& illuſtris princeps L. Vuil. medius inueſtiuit Her. H. &
liberos ſuos maſculos, & fœminas. Et ita tranſitoriū et-
iam ad fœminas virtute inueſtituræ.*dict.cap.1.ibi, vel eo pacto*
acquiſitum, de gradib.ſucceſſio.in Feud.cap.1.§. Filia. de ſucceſſionib.
Feudi. Et ſi prædictis obijceretur, quod mortuo Her. H.
relictis poſt ſe Vuernero filio maſculo, & duabus filiab.
ſororib. Vuerneri, qui in huiuſmodi Feudo excluſit ſo-
3 rores ſuas, cum non pateat locus fœminæ in feudi ſuc-
ceſſione, donec maſculus ſupereſt, ex eo qui primus fuit
de hoc feudo inueſtitus.*c. 1. de eo qui lib. vel hæred. ſuis maſcu-*
lis & fœm. inueſt. acceper. quare & filia ſemel à maſculo ex-
cluſa, intelligitur perpetuò excluſa, pro tanto, ꝙ mors
maſculi deinceps fœminæ non patrocinetur.*cap.1. §. quin*
etiam.& ibi Bald. Al. & dd. in tit. Epiſ. Abbatē vel Abbatiſ. Quare
4 filiæ H. H. poſt mortem eius, per filiū maſculum Vuer-
nerum excluſæ, à dicto feudo perpetuo excluſæ dicebā-
tur, cum dicat text. in d.c. 1. §. quinetiā. Si quis eo tenore
feudum acceperit, vt eius deſcendētes maſculi & fœmi-
næ illud habere poſſint, relicto maſculo, vlterius fœmi-
næ non admittuntur, & per conſequens Ius eorū eo tē-
pore penitus ac funditus extinctum. Ideo videtur illuſt.
Princeps L. P. poſtea infeudando de ſæpe tacto feudo
Vuernerū H. & ſorores eius, cum eorum filijs maſculis
& fœminis, dicatur de nouo inueſtiſſe, & ſic nouum feu-
dū in perſonis dictarum fœminarū velle conſtituiſſe. Et
cum tempore dictæ conceſſionis ſua celſ. in pupillari æ-
tate non habuerit adminiſtrationē rerum ſuarum, & im-
pediebatur ratione ætatis alienare de ſuis reb. nec recte
nec valide potuit dictum feudum fœminis concedere,
& eas ſc. de nouo de eo inueſtire.*d. cap. 1. §. noui.per quos fiat*
inueſt. Et confirmantur prædicta, videlicet, quod illuſt.
Princeps L. P. de nouo dicatur inueſtiſſe ſorores Vuer-
neri H. cum ius feudi in perſonis eorum per exiſtentiam
ipſius, poſt mortem patris eorum H. fuerit funditus &
radicitus extinctum, per gl. not. communiter approba-
tam, *ex gl.1.in cap.de mona.18.q.2.* Quæ vult, quod licet in re-
paratione monaſterii, non requiratur conſenſus Epi-
ſcopi, ſed ſi totum eſt deſtructum, quia de nouo dicitur
fabricare, requiritur conſenſus in eius conſtructione.
Pau.& Can. in cap. conſuluit.de Iudæis.ſecund.glo. 1. multum notab.
in cap. 3. de iure patro. ꝙ licet reficiens vel reparans Eccleſiā
vel monaſteriū non cōſequatur ius patronatus in eo, vel
ea, tamen ſi reficiat Eccleſiam funditus deſtructā, conſe-
quitur Ius patronatus in ea, quia perinde eſt, ac ſi Eccleſiā
ab initio conſtruxiſſet. *opti. gloſſ. in l. damno. §. ſi is qui vnas. in*
5 *verbo, aug. ff. de dam infect.* Et nouum facere dicitur, qui ve-
terē formam immutat.*l. 1. §. nouū. ff. de noui op. nun.* Et iſta vi-
dentur demulcere vires, & etiam ſtringere, quod ex quo
ius Feudi, per Wernerum in perſonis ſororum eius fuit
funditus, & in totum extinctum, quod illuſtris Princ.
poſtea eos inueſtiendo, in pupillari ætate, dicatur eas de
nouo inueſtiſſe, & per conſequens non recte, nec vali-
de, de nouo inueſtire potuiſſe &c. Tamen prædicta
nullo modo videntur obſtare, nec in puncto iuris ſtare
poſſe, licet ſæpe nominatus Princeps pupillus adhuc in-
ueſtierit Wernerum H. & ſorores eius, &c. iuxta te-
norem inueſtituræ, tamen per hoc nihil dicitur alie-
naſſe, nec bona ſua adminiſtraſſe: nam dictum feudum
in perſona Vuerneri fuit antiquum, quod tempore ſæ-
pedictæ conceſſionis non fuit in bonis domini feudi, &
ita illuſtris Principis P. L. ſed ipſius vaſalli. *gloſſ. in dict. cap.*
noui. in verbo, ſuorum, quam ibi ſequuntur Bald. & dd. Et ideo
non dicitur alienare, ſed alienatum inuenire, qui ve- 6
terem inueſtituram confirmat.*dict. cap. 1. iuncta gloſſ. in verb.*
à minore. per quos fiat inueſtit. Quod etiam procedit, ſi do-
minus in aliam perſonam transfert, & inueſtituram cō-
firmat. *ſecun. Bald. Alexand. & Feudiſt. ibi alleg. etiam leg. 1. §. per-*
mittitur. cum gloſſ. ibi. ff. de aqua quotid. & æſti. & quod not. in
Auth. hoc ius porrectum. in vlt. gloſſ. Cod. de ſacroſ. Eccleſ. Quare
ſua celſitudo præfatum feudum transferendo in alias
perſonas, ſolum tamen abuſiue, ſcilicet, in ſorores Vuer-
neri, licet ius eorum fuerit prius extinctum, non dicit
eos de nouo inueſtiſſe, ſed ſolum veterem inueſtituram
renouaſſe intelligitur, cum tempore dictæ conceſſionis
non fuerint in bonis celſitudinis ſuæ, ſed Vuerneri Va-
ſalli. Quare bona ſua quæ non adminiſtrauit, nec alie- 7
naſſe videtur, vt vrgenti ratione claret. Nam licet Præ-
latus ſine ſolennitatibus à iure requiſitis, non poſſit ali-
enare bona immobilia Eccleſiæ, *cap. exemptorem. 10. q. 2. per*
tot. ex. de reb. Eccleſ. non alien. tamen poſt antiquum feu-
dum Eccleſiæ apertum, & ad eam reuerſum, non ob-
ſtante etiam expreſſo iuramento, de non infeudando
de nouo, alteri de nouo infeudare. *cap. 2. in 1. reſpon. de feu.*
Et ſic aliud eſt feudum nouiter concedere, &c. ex quo 8
infertur, *ſecund. Alexand. de Imo. ibi in ſecundo nota.* Quod iu-
ramentum non infeudando de nouo, non extenditur ad
feudum antiquitus conceſſum, ad Eccleſiam reuerſum,
& in aliam perſonam renouatum. Et eſt ratio, quia aliud
eſt alienare, ſeu infeudare de nouo, & aliud antiquum
de nouo, & aliud antiquum feudum apertum, iterum
alteri infeudare. *gloſſ. in dict. cap. 2. in verbo, inueſtire, & ibi dd.*
Et ſic patet, Quod Prælatus concedendo alteri feudum
antiquum ad Eccleſiam reuerſum, & ſic quando ius
Feudi fuit funditus & radicitus extinctum, & conſolida-
tum, cum proprietate, non dicatur alienare, nec de no-
uo infeudare, ſed antiquum Feudum alienare, & alteri
concedere. Quia attendi debet ſecundum dd. ibi natura
rei, reſpectu vſus, ad quem eſt deſtinata, & à principio
ordinata erant huiuſmodi bona, in feudum dari, *per id*
quod legitur & notatur, in cap. vt ſuper, de rebus Eccleſ. non alien.
Quare inconuincibiliter ſequitur, illuſtrem Principem
L. P. infeudando ſorores Werneri de dicto Caſtro, tan-
quam feudo antiquo, non dici alienaſſe, maxime cum
dictæ conceſſionis tempore, tale Feudum non fuerit ſuæ
celſ. apertum, nec ad eandē reuerſum, & etiam antea ab
illuſtriſſ. Principe L. Vu fœminis conceſſum fuerit. Ergo.
&c. Et iſta manebunt, me iudice, per prædicta inuicta, ꝙ
ſc. dicta conceſſio, ſeu inueſtitura, non poſſit dici noua.

Sed prædictis omnibus, & aliis non obſtantibus, ad-
huc in puncto iuris, arbitror reſponſionem ſupra da-
tam de iure veriorem, videlicet quod ſi præfata conceſ-
ſio, & inueſtitura eſt facta ab excelſo Principe L. P. mi-
nore 14. annis, & ſic in pupillari ætate, citra authorita-
tem tutorum ſuæ celſitudinis, qui habebant adminiſtra-
tionem, & gubernationem Landgrauiatus vel Imperii,
de iure non tenuit, &c. Pro cuius veritate eſt notan-
dum, Quod ſi impubes, id eſt, minor 14. annis, *iuxt. §. fin.*
Inſtit. quib. modis tute. fin. cap. ex parte, de reſtit. ſpolia. ſucceſſit
Regi vel Comiti, &c. ad tutores eius ſpectat vniuerſalis
adminiſtratio. *leg. conſilio. ff. de cura. furio. pro hoc facit*, quia 9
ſi Rex, &c. eſt prodigus, curator ei dandus eſt, qui ha-
bebit adminiſtrationem. *capit. grandi, de ſupplen. negli. prela.*
libr. ſexto, ſicut in furio, qui omnes à iure in hoc æquipa-
rantur.

rantur. *l. Fulcinus. §. plane, ibi,* quia omnis ſtatus eius, & habitus à pupilli conditione non multum abhorret, quod quidem non eſt ſine ratione. Idemque in prodigo dicendum eſt cæteriſque qui ope curatorum iuuantur. *ff. ex quibus cauſis in poſſeſſ. eatur.* & eſt deciſio Bartol. *in l. quidam conſulebat, in vltim. colum. verſic.* Quæro pone, quod Rex vel alius Princeps nondum lapſo 14. anno, non poteſt adminiſtrare intra regni, iudicare. &c. *de re iu. li. ſecundum dd. poſt Oldra. in conſil. per eum allegato, in dict. cap. grandi (mihi in 7. colum.) verſicul. Quæro an poſſit dari Regi, &c.* ſed quando
10 eſt factus pubes, poſt completum ſcilicet 14. annum, minor tamen 25. annis, ex quo ſuccedit iure proprio in regno, ducatu, comitatu, ſiue Landgrauiatu, & ita in dignitate, cum huiuſmodi bona ab Imperatore recognita, &c. poterit omnia adminiſtrare, quæ poterit alius adultus, *iuxta leg. ſi curatorem habens. Cod. de in inte. reſt. ſecundum Ioann. de Imol. dd. & Canon. in dict. cap. grandi.* Et hoc modo, & in tali minore debet intelligi limitatio Alex. in dict. cap. 1. per quos fiat inueſtitu. *(mihi in 2. col.) in verſi. Sed contra iſtas regulas opponitur.* vbi ponit limitationem ad ſecundam regulam, per text. ibi ſcilicet, quod minor non poſſit de nouo inueſtire, quia non habet legitimam adminiſtrationem bonorum, niſi dignitas minoris aliud ſuaderet, puta quia princeps. Ideo impubes, ſiue pupillus, licet maior infante, non poteſt etiam inueſtire de feudo antiquo, ſine authoritate tutorum vel iudicis. *Ita expreſſe determinat Bald. in leg. 1. 18. quæſt. ff. de rerum diuiſio. Alexand. & Aluar. per not. ibi per eos. reprobando ibi in hoc Iaco. de Bell. in d. cap. 1. per quos fiat inueſtit. & ita limitatur procedere ſæpe dictum cap. 1.* Ex quib. iam euidenter ſequitur, quod cum illuſtris Princeps L. P. impubes exiſtens, & habens tutorem, vel tutores, ſine eius authoritate, nec eorum, nec veteri Feudo poterat facere inueſtituram. Ideo ſiue dictum Feudum fuerit antiquum, ſiue nouum, in perſonis prætactarum fœminarum, conceſſio à ſua celſitudine facta ſine tutoris authoritate, ſi quem habuit, non valet de iure, licet in hoc ſit differentia, quod pupillus maior infante, non habens tutorem, poſſit de veteri Feudo inueſtire, vt ſupra deductum eſt, ſecus de nouo, *ſæpe allega. c. 1. per quos fiat inueſtitura.*

THEMA CONSILII XLVI.

Donatio inter virum & vxorem quatenus valeat.

SVMMARIA.

1 *Regulariter inter coniuges, tàm de iure ciuili, quàm Canonico, donationes ſunt prohibitæ.*
2 *Ratio prohibitionis, & vtrum iuramento confirmetur.*
3 *Fallit in donatione reciproca facta hoc modo, ſcilicet, ſi contingat alterum præmori, ſuperſtes habeat bona prædefuncti.*
4 *Donatio reciproca valet inter coniuges, & poteſt accedere pactum, ne liceat reuocare.*
5 *Etiam ſimplex donatio inter coniuges licet non valeat, tamen morte confirmatur.*
6 *Quando excedunt legitimam ſummam, 500. ſcilicet aureorum. debent inſinuari.*
7 *Donationes ſpecialiter confirmatæ, valent iure relicti, nec habent opus inſinuatione.*
8 *Donatio inter virum & vxorem confirmatur iuramento.*

CONSILIVM XLVI.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Licet in præſenti caſu videatur prima frõte contra relictam Georgii Fin. facere, quod donatio facta inter coniuges, conſtante matrimonio, de iure non valeat. *l. 1. & per tot. titul. ff. de donatio. inter virum & vxorem. & Cod. eodem.* quod etiam procedit de iure Canonico. *cap. Donatio. alias finali. Extra, de donation. inter virum & vxor.* Et ideo donatio inter virum & vxorem eſt regu- 1
lariter nulla, etiamſi traditio inde ſecuta ſit. leg. 3. §. *ſciendum. ff. eodem.* vbi dicitur. Sciendum autem eſt ita interdictam inter virum & vxorem donationem eſſe, vt ipſo iure nihil valeat, quod actum eſt: proinde ſi corpus ſit quod donatur, nec traditio quicquam valet, & rationem ponit Iuteconſult. *in dict. leg. 1. 2. & 3. ff. eodem titul.* Ne ſcilicet mutuo amore inuicem ſpoliarentur, 2
non temperantes donationibus, ſed profuſa erga ſe facilitate vtentes, maiores enim noſtri hoc prohibuerunt, amorem honeſtum ſolis animis æſtimantes, & ne alter in paupertatem decideret, & alter ditior fieret, nec eſſet eis ſtudium filios educandi, &c. Hinc videtur quod donatio inter virum & vxorem non confirmetur etiam iuramento, vel ſaltem quod non valeat vigore iuramenti, cum ſit prohibitum propter bonos mores, ne ſcilicet maritus & vxor mutuo amore ſe ſpoliarent, &c.

Et cum iuramentum contra bonos mores non valeat. *cap. non eſt obligatorium. de regulis iuris libr. 6.* videtur, quod etiam donatio inter virum & vxorem, tanquam contra bonos mores iuramento non confirmetur. *Et hæc pars eſt multum notabilis, ſecundum Panorm. in dict. cap. final. in verſic. Tertio quæritur.* Ideo etiam facta donatione inter virum & vxorem cauſa mortis, ſi dicatur, quod nullo modo poſſet reuocari, tamen non valet donatio. *leg. Vbi ita donatur. ff. de donatio. cauſa mortis.* Tamen iſta & alia in præſentiarum præfatæ dominæ Katharinæ, relictæ Georgii Fin. piæ memoriæ, non obſtant, & per conſequens talis donatio eſt valida, nec poteſt impugnari. Et primo ex eo, quod licet regulariter donatio in- 3
ter virum & vxorem non valeat, iuribus ſupra allegatis, tamen ſi fiat donatio inter virum & vxorem conſtante matrimonio reciproca, hoc modo, ſicuti in præſenti caſu facta eſt inter præfatas coniuges, ſcilicet ſi contingat alterum præmori, quod ſuperſtes habeat bona prædefuncti, valet & tenet huiuſmodi donatio, inter viuos etiam coniuges, ita quod ſuperſtes habeat bona alterius prædefuncti, quia non eſt mera liberalitas, *ſecundum Petr. de Bella Pert. Cynum, Bald. Saly. Paul. de Caſtr. & Modernos, in leg. Si pater puellæ per text. ibidem. cum ſimilibus. Cod. de inoffic. teſtamento.* & probatur etiam per optimum textum *in lege Fideicommiſſo. Cod. de tranſactionib.* & de hoc videtur caſus expreſſus, quod mutua ſiue viciſſitudinaria donatio inter virum & vxorem valeat, *in leg. quod autem. §. Si vir. ff. de donationib. inter virum & vxorem.* Vbi dicit text. Si vir & vxor inuicem ſibi donauerint, & maritus ſeruauerit, & vxor conſumpſerit, recte placuit compenſationem fieri donationem, quoniam textum etiam ad hoc allegat Ludouicus Romanus in ſingulari, *quod incip. Nota quod prohibiti inter ſe donare,* & ideo ſubiungit ibi ſe de hoc mirari, quod Baldus *in dict. leg. Si pater puellæ,* ad hoc nitatur authoritate Cyni, cum ibi in loco ordinatio ſit de hoc caſus expreſſius, ſed tamen verum eſt, quod dict. §. Si vir loquatur, quando donatio mutua ex vtraque parte reipſa habet effectum, & quod neutra partium ſit pauperior, ſed nos loquimur hic in donatione reciproca, quæ tamen reipſa non habet effectum, niſi in vna parte, quamuis à principio ſit incertum in qua, idem Baldus omiſit dict. §. *Si vir.* ad hoc in dicta lege. *Si pater.* allegare, ſecundum D. Iaſon. ibi (*mihi*

(*mihi in 4. colum*). *verſicul. ſecundo per iſtam legem.* Tamen dicta
concluſio, ſcilicet valere huiuſmodi donationem reci-
procam inter coniuges, conſtante matrimonio factam,
ſcilicet ſi contingat alteram præmori, quod ſuperſtes
habeat bona, probatur per dict. l. Si pater puellæ. cum ſi-
4 milib. & ibi Cynum, & communiter Doct. Et hoc, ſcili-
cet quod talis donatio reciproca inter coniuges valeat,
& teneat, procedit, etiamſi dicatur expreſſe, quod ſit
donatio inter viuos, & reuocari non poſſit, *iuxta dict. leg.
Vbi ita donatur.* Nam ſtatim valet, nec eget confirma-
tione per mortem, nec etiam requirit traditionem. Sed
poſt mortem à ſuperſtite coniuge, bona peti poſſunt, *ita
valde notab. & ſingulariter decidit Paulus de Caſtr. per prædicta in
dict. leg. Si pater puellæ. in fin. refert & ſequitur dom. Iaſon ibi. in 2.
5 colum. verſic. prædictam concluſionem.* Secundo, licet donatio
non reciproca facta inter virum & vxorem, conſtante
matrimonio, non teneat, tamen ſi donator vel donatrix
expreſſe vel tacite non reuocauerit, per mortem dona-
tio confirmatur. *l. Donationes quas parentes. Cod. de donatio.
6 inter virum & vxorem. dict. cap. fin.* Et quando huiuſmodi do-
nationes inter virum & vxorem ab initio inualidæ exce-
dunt legitimam ſummam, hodie ſcilicet quingentos flo-
renos, *iuxta leg. Sancimus. Cod. de donatio.* ad hoc, vt confir-
mentur morte donantis, requiritur quod ſint inſinua-
tæ. *dict. l. donationes.* ſed donationes in caſu propoſito legi-
timum modum excedentes ſunt inſinuatæ, quia factæ
coram principibus & iudicibus ordinariis partium, &
7 ab iiſdem expreſſe confirmatæ & approbatæ. Imo do-
nationes inter virum & vxorem factæ, ſi donator vel
donatrix poſtea eas in vltima voluntate confirmaue-
rit, (ſicut in præſentiarum) ſine vlla diſtinctione, an
excedant legitimam quantitatem, necne, ratæ haben-
tur. *dict. l. donationes.* Sin vero ſpecialiter confirmantur,
iſto caſu valent iure relicti, *ſecundum gloſſ. ibi in verbo, diſtin-
ctione.* Et non obſtat lex Papinianus. *ff. de donatione inter
virum & vxorem*, quæ vult, quod donatio inter virum &
vxorem, quæ fit ſimplici promiſſione, non confirmetur
morte, niſi interueniat traditio, quia ſufficit, etiãſi quaſi
traditio interuenerit, *ſecundum glo. in l. 2. C. de dot. cau. non nu.
Bar. Bald. in d. l. Papin.* Sed hic non ſolum interuenit ficta &
quaſi traditio, ſed etiam vera, cum ambo cõiuges in vita
dicta bona ſimul poſſederint. Ex quibus omnibus pa-
tet concluſionem ſupra datam eſſe veriſſimam, & ab o-
mnibus ſpinis defenſatam, quia donatio hic inter con-
iuges fuit reciproca, quæ ab initio valuit & tenuit, vt ſci-
licet ſuperſtes reciperet, &c. Item & ſecundo, ſi non
valuiſſet ab initio, ſed opus fuiſſet, vt confirmaretur
morte donantis, fuiſſet confirmata morte Georgii N.
per ſilentium eius, non obſtante, quod exceſſerit ſum-
mam legitimam, ex quo fuit inſinuata, & in effectu tra-
ditio interuenit. Etſi nec traditio interueniſſet, tamen
8 fuiſſet confirmata per vltimam voluntatem donantis.
Imo etiam quando alias donatio inter virum & vxorem
non valet, confirmatur tamen iuramento interpoſito.
*Ita communiter tenent dd. vt inquit Panorm. in di. cap. fin. & in
præallegato verſi. cum concord. ibi per eum adductis.* Nec obſtat
quod dictum eſt de bonis moribus, quia hoc intelligi-
tur quando iuramentum eſt contra bonos mores de iu-
re Canonico, *vt ibi pulchre per eum.* Ex quibus omnibus iam
rurſus clare infertur, ſæpe tactam donationem, de iure
tenere & eſſe validiſſimam.

THEMA CONSILII XLVII.

Feudum legitime, cum conſenſu domini ali-
enatum, facta cautione de euictione, pro ſe &
hæredibus, non poteſt per hæredes alienantis,
etiamſi non conſenſerint, reuocari, ſi immiſcu-
erint ſe hæreditati.

SVMMARIA.

1 *Hæres non poteſt venire contra factum vel obligationem defun-
cti.*
2 *Filius cenſetur eadem perſona cum patre.*
3 *Aditio hæreditatis, non nocet, facto inuentario.*
4 *In Feudo recepto pro hæredibus, factum vnius aſcendentis præiu-
dicat, non ſolum ſibi, ſed etiam poſteris.*
5 *In Feudo hæreditario, id eſt, pro ſe & hæredibus acquiſito, filius et-
iamſi adeat hæreditatem, cum beneficio Inuentarii, non poteſt
venire contra alienationem.*
6 *Nota diſtinctionem, vtrum feudum ſit pro hæredibus vel pro li-
beris receptum, quantum ad reuocationem alienationis.*
7 *In dubio Feudum præſumitur receptum pro ſe & hæredibus.*
8 *In materia feudali hæredum appellatione veniunt tantum aſcen-
dentes maſculi.*
9 *Paria ſunt rem cedere, vel cedere inutiliter.*
10 *Remotiores agnati non reuocant feudum legitime alienatum, fi-
liis extantibus.*
11 *Nemo ſine actione experitur.*
12 *Intellectus c. Titius.*
13 *Vbi ſubeſt cauſa liberorum, ceſſat cauſa agnatorum ſiue tranſuer-
ſalium.*
14 *Quando competunt plures actiones ad vnum & idem, tenetur
quis eligere vnam.*

CONSILIVM XLVII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter im-
plorato. Ex quo Matthæus P. immiſcuit ſe hære-
ditati paternæ, non poteſt venire contra venditionem
factam à patre ſuo Ioanne P. & hæredibus eius, ſeu filiis,
ſiue deſcendentibus eius. Cum hæres non poſſit venire 1
contra factum & obligationem defuncti. *leg. Ea quæ à pa-
tre. Cod de reſtit. milit. l. Cum à matre. Cod. de rei vend. l. Si ab eo.
cum concordantiis ibi in gloſſ. aſſignatis. Cod. de liber. cauſa.* Et per
ea, quæ notant pulchre Andr. de Iſern. & alii Feudiſtæ, c.
1. de aliena. Feudi pater. vbi concludunt; Quod licet ſi
vaſallus alienauerit Feudum paternum vel antiquum,
licite, hoc eſt, cum domini Feudi conſenſu, proximior
agnatus non conſentiens alienationi, poſſit reuocare
Feudum alienatum: cum debeatur ei ex prouidentia
primi acquirentis, pro tanto, quòd poſſit in eo ſuccede-
re, etiamſi non ſit hæres agnati mortui. *cap. 1. in titu. an a-
gna. vel filius defuncti poſſ. &c.* Tamen ſi proximiores agna-
ti fuerint hæredes vaſalli alienantis, remouentur à reuo-
cando ex alio capite, quia tenentur obtemperare facto
defuncti. *dict. l. cum à matre. cum ſimil.* Et videtur ſine o-
mni dubio, quod filius adeundo hæreditatem patris, nõ
poſſit venire contra obligationem patris, in qua vendi-
dit feudum receptum pro ſe, & hæredibus ſuis, vel ſim-
pliciter obligauit ſe de euictione, quia ratio decidendi
d. cap. 1. *An agnat. vel filius defunct. &c.* Quare ſcilicet filius
non poſſit retinere Feudum, & repudiare hæreditatem,
eſt, quia filius conſequitur iſtud Feudum patre medio,
& venit ex perſona patris, *ſecundum Iacob. de Belui. ibi. &
ſequuntur dd.* Et ſic in hoc filii ſunt deterioris conditio- 2
nis, quam alii agnati. Item filius quodammodo repu-
tatur eadem perſona cum patre, & idem principium
cenſetur. *leg. final. cum ibi notatis. Cod. de impuberum, & aliis
ſubſtitut.* Hinc pulchre decidit Bald. *in l. qui ſe patris*, (*mihi
in ſex-*

in ſexta colum.) verſ. Item quæritur, ſi Vaſallus perdit Feudum reputatione, & c. Cod. vnde lib. poſt Nic. de Mate. in l. 1. C. de donat. Quod etiamſi Feudum fuerit antiquum, & filius adierit hæreditatem renunciantis, quod factum patris ſibi præiudi-
3 cet, *alleg. at dict. leg. ea quæ à patre.* Niſi feciſſet Inuentarium ſolenniter, quia tunc non debet nocere aditio hæreditatis, vt valde not. Alexand. de Imol. in Conſ. 13. *in 2. colum. ver. nunc reſtat videre cum ſequentibus.* & ſubiicit in 3. colum. quod
4 in Feudo recepto pro heredibus factum vnius aſcendentis, tempore quo Feudum eſt apud eum, præiudicet non ſolum ſibi, ſed etiam poſteris ſuis hæredibus, cum cenſeatur quid hæreditarium. *per not. in l. 2. Cod. de liber. & eorum lib. & quæ notat Bartol. in l. Eum qui. ff. de interdict. & releg.* & ſubiungit quod ſit communis concluſio Doct. vbique. Item quod fortius ſit, quando Feudum eſt hæreditarium, id eſt, conceſſum Vaſallo pro ſe, & hæredibus, non autem ex pacto & prouidentia concedentis, id eſt, non fuit con-
5 ceſſum Vaſallo pro ſe & liberis ſimpliciter, vt contingat alienari tale feudum, quamuis ſit paternum, non poterit filius hæres alienantis, etiamſi ſit hæres eius, beneficio inuentarii, venire contra alienationem factam à defuncto, de huiuſmodi feudo hæreditario, quia in hæreditaria, non plus poſſet hæres quam defunctus, ſi viueret, quia contra ſuum factum venire non poſſet. *l. Si ab eo. Cod. de lib. cauſa. l. ea quæ à patre. Cod. de reſtit. mil.* Sed aliud eſſet, ſi eſſet feudum paternum, ex pacto & prouidentia concedentis, quia ſi filius eſſet hæres ex beneficio inuentarii, poſſet dictam alienationem à defuncto factam, infringere, ita pulchre decidit Alexand. de Imol. in conſil. 28. *incip. In cauſa & lite vertente ſuper caſtro, in penult. colum. verſicul. alio principali fundamento. in 5. colum.* & dicit ita in effectu decidere Andreas de Iſernia, *in capitulo primo ad finem. in titul. Qui ſucceſſ. feud. d. a. boneſt. & in capit. 1. de alienat. feud. pater. & in c. 1. An agnatus vel filius. & in cap. 1. §. hos quoque, de ſucceſſ. feud.* Et confirmat Alexand. ibidem hoc per id quod notant Iacob. de Ra. Pet. & Cynus, *in l. Si manumiſſus. in fin. Cod. de liber. & liber.* & Ioann. Andr. *in addit. ad Speculat. in fin. de feud. §. fin. in additione, quæ incipit, Debet dicere,* vbi concludunt; Quod ſi quæritur, an factum patris noceat filio in feudo
6 etiam paterno, debeat attendi an ſit Feudum pro ſe & hæredibus, & ſit feudum hæreditarium. Et factum patris præiudicat, *in Authen. de iureiur. à mor. præſtit. §. 1.* Sed ſi eſt feudum receptum pro ſe & liberis, aliter dicendum eſt, *argumen. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. ff. de verborum obligation.*

Et hanc diſtinctionem, quantum ad caſum noſtrũ, in feudo hæreditario approbat etiam Bart. *in d. leg. eum qui. ff. de interdict. & relegat.* & magis communiter ſequuntur cæteri. Item quod vaſallus recipiens rem in feudum ſim-
7 pliciter vel pro ſe & ſuis, non faciendo mentionem de hæredibus, adhuc intelligatur in dubio voluiſſe prouidere hæredibus ſuis, & ſic ſe recepiſſe pro ſe & hæredibus ſuis probatur in c. 1. de duobus fratribus à capitulo inueſt. & in l. ſi pactum. ff. de probatio. & intelligatur de
8 hæredibus deſcendentibus. Quia hæc eſt natura feudi, vt ſcilicet appellatione hęredum in materia feudali veniant deſcendentes maſculi tantum, *cap. 1. §. & ſi clientulus. in titul. de alienat. feud. & in cap. fin. Si de feud. fuer. content. inter dom. & agnat. vaſ. iuncta l. ſi ſtipulatus. in princip. ff. de vſuris. & l. damni infecti quidam, in princ. ff. de damno infect.* Secus ſi vaſallus recepit Feudum pro ſe & liberis ſeu filiis, tunc enim prædicta non procedunt. *Ita tradunt etiam dd. in dict. cap. 1. An agnatus vel filius.* Ex quibus iam clare infertur, quod Matthæus P. nullam habeat actionem ſiue impetitionem contra prædictam venditionem à patre ſuo Ioanne P. & ſuis hæredibus de prædictis bonis Feudalibus, factam, ad recuperandum ea à poſſeſſoribus eorundem, & ita quod eam alteri valide de iure cedere non potuerit, & per conſequens, quod eam cedendo inutiliter Marco Put. cenſeatur eam non ceſſiſſe. Cum paria ſint eam non cedere, vel 9
cedere, ſed inutiliter, *argumen. l. quotiens. cum vulg. ff. qui ſatiſd. cog.*

Itẽ & ſecundo licet à tempore alienationis, non ſit elapſum adhuc tempus 30. annorum, tamen nõ poteſt vendicari feudum ab agnatis ſimultaneè inueſtitis, nec ſunt audiendi agnati remotiores, filiis alienantis extantibus. 10
Nam quando vaſallus habens filios, alienat feudum paternum ſeu antiquum legitime ſiue licite, hoc eſt, cum conſenſu domini Feudi, licet proximiores agnati cum conſenſerint, tamen agnati proximiores non poterunt huiuſmodi feudum licite alienatum in vita filiorum alienantis reuocare, cum Feudum, ſi alienatum non fuiſſet, ad eos non eſſet reuerſurum, ſed ad filios: cum ſolum is poſſit feudum alienatum cum conſenſu domini reuocare, ad quem eſſet reuerſurum, ſi alienatio facta non fuiſſet. *c. 1. de alien. feud. pat.* & videtur probari ſecundum cõmunem intellectũ in c. Titius filios non habens, *in tit ſi de feu. fuerit contr. inter domin. & agn. vaſal. ſecundum Alpha. Alexan. & communiter Modernos.* Quod ſi vaſallus alienet feudum legitime, hoc eſt, accedente domini conſenſu, & habuerit filios, agnatus eius proximior non reuocabit huiuſmodi feudum, ſed ſolum eo caſu, cum Vaſallus alienans non reliquerit filios.

Et ſic conſtat Marcum P. propter ſupetexiſtentiam deſcendentis, vel deſcendentium, Ioannis P. alienantis, cum conſenſu domini, non poſſe, quouſque huiuſmodi deſcendentes vixerint, efficaciter & valide reuocare huiuſmodi venditionem à poſſeſſoribus, & ſic ſimul inueſtitis cum vltimo poſſeſſore eorundem bonorum feudalium, propter defectum ſcilicet actionis, ſibi competentis, quia nemo ſine actione experiri poteſt. *l. Si pupilli. §. fin. ff. de nego. geſt. l. quoties. §. Item ſi temporali. & l. Tutores qui. in princip. ff. de adminiſt. tuto.* Et quod, quando vaſal- 11
lus habens filios, alienat feudum legitime, agnati non poſſint petere tale feudum cum effectu, tenet etiam Bald. *in cap. final. in verſic. Et nota quod.* Iacob. de Belui. *ibi ſilicet ſecundo caſu, in titu. quæ fuit prima cauſa benefic. amit.* Præterea & ſecundo videtur obſtare exceptio præſcriptionis 30. annorum Marco P. petenti reuocationem huiuſmodi venditionis, tenendo ſcilicet intellectum Bald. in d. c. Titius, quia ſecundum eum eſt intellectus communior. Quod ſi vaſallus alienans legitime feudum pater- 12
num ſiue antiquum, habuerit filios, tunc proximior agnatus, ſtatim viuo adhuc alienatore, poterit reuocare huiuſmodi feudum alienatum licite, hoc eſt, accedente conſenſu domini, oblato precio. Et licet Alpharo. & Alexand. ibi dicant, illum intellectum in ſe quidem poſſe eſſe verum, literæ tamen non congruere, congruit tamen maxime literæ, vt ex ſerie, & tenore eiuſdem patet, ſcilicet in d. c. Titius. Et ſic apparet etiam ibi caſus ſecundum dd. quod quando feudum eſt alienatum legitime, per vaſallum habentem filios, quod in caſu, in quo vaſallus, qui non conſenſerit huiuſmodi alienationi, poſſit reuocare tale feudum, quod tamen teneatur offerre precium, cum alienans non reliquerit filios, & ratio hoc ſuadet. Sed in præſenti caſu diligenter & caute aduertendũ eſt, quod rei primum opponant illam exceptionem, actorem non eſſe admittendũ propter contrarietatem: cum nitatur agere, vt ceſſionarius filii alienantis, & in re propria tanquam ſimultanee inueſtitus. Sed iſta non poſſunt ſimul incurrere in præſenti caſu, quia ſi filio competeret ius agendi, ipſi tanquam agnato non competeret,

vt patet. Quia vbi ſubeſt cauſa liberorum, ceſſat cauſa a-
13 gnatorum, ſiue tranſuerſalium. *cap. 1. de ſucceſſ. feud. in cap. 1. de grad. ſucc. in feud.* Ideo tanquam allegans contraria non
eſt audiendus. *l. fin. cum ſimilibus. C. de furtis.* Quapropter pe-
tere rei debent, vt eligat, qua via velit experiri, cum reſer-
uatione, quod tunc velint aliis exceptionibus eis com-
14 petentibus vti. Cum etiam, quando competant plures
actiones ad vnum & idem, quis teneatur eligere vnam,
nec poterit redire ad aliam. *l. quod in heredem §. eligere. ff. de tribut. actione.* Ex quo ſequitur, quod ſecundum iſtum in-
tellectum Bald in ſe verum, à tempore alienationis fa-
ctæ per Ioan. P. plus quam 40. anni effluxerint, & ſic tem-
pus huiuſmodi præſcriptioni præfixum completum fue-
rit: cum iſto caſu, quo proximior agnatus, viuo aliena-
tore reuocare potuiſſet, obſtet exceptio præſcriptionis
Marco P. reuocare volenti. Et quod, cum de ea conſtet,
& non egeat altiori indagine, videlicet, quod plures quã
40. anni tranſcurrerint à tempore dictæ alienationis, à
Ioan. P. factæ. Sequitur etiam, quod huiuſmodi exceptio
præſcriptionis poſſit opponi dilatoriæ, ad impediendum
ſcilicet litis ingreſſum, *iuxta not. in l. Emptor. C. de præſcrip. longi temporis, & in c. 1. de litis conteſt. in ſexto.*

THEMA CONSILII XLVIII.

De perſonis Eccleſiaſticis, & Monaſteriorum bonis, ac iuribus eorundem; Quod ſcilicet ſint exemptæ ab omni iuriſdictione poteſtatum ſecularium, cuiuſcunque dignitatis, etiam Imperialis: Et quod Prælati non poſſint dominis ſecularibus, bona Eccleſiarum vel Monaſteriorũ, quibus ipſi tantum præſunt, tradere, etiam ſi deſinat vſus, ad quem data ſiue deputata ſunt, ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ, vel Concilii generalis, &c. Et quale ius patronus ſiue fundator habeat in bonis Eccleſiæ vel Monaſterii, &c.

SVMMARIA.

1 *Omnes perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt exemptæ à iuriſdictione ſeculari, non ſolum de iure Canonico, ſed etiam Cæſareo & ciuili, quæ exemptio dicitur eſſe de iure diuino. nu. 2.*

3 *Idem de omnibus bonis Eccleſiaſticis, & Monaſteriorum & piorum locorum ſentiendum eſt, ſub atrociſſimis pœnis.*

4 *Eaq; omnia à fortiori procedunt, etiam de ipſa Eccleſia vel Monaſterio, aut loco pio. &c.*

5 *Propter vnumquodq; tale eſt illud ipſum magis tale.*

6 *Reſponſio S. Ambroſii, cum ab ipſo peterentur per Legatos Imperatoris res ſuæ Eccleſiæ.*

7 *Quod vſurpantes vel inuadentes bona Eccleſiarum, Monaſteriorum, aut piorum locorum, reſiſtant ordinationi diuinæ.*

8 *Prælati non ſunt veri domini rerum Eccleſiaſticarum ſeu locorum piorum, ſed tantum adminiſtratores vel procuratores, ſaltem quo ad quædam.*

9 *Epiſcopus etiam cum conſenſu ſuorum Canonicorum non poteſt facere graues donationes de rebus Eccleſiæ, in detrimentum & præiudicium eiuſdem.*

10 *Bona Eccleſiarum ſunt principaliter pro ſuſtentatione pauperum in eas collata.*

11 *Relicta vel data ex diſpoſitione fidelium alicui Eccleſiæ vel pio loco, ad certum vſum, licet is deſinat, non tamen poſſunt ſine conſenſu & authoritate Sedis Apoſtolicæ vel Concilii generalis, ab ipſo fundatore, vel eius heredibus ad alium pium vſum conuerti.*

12 *In omni iuramento intelligitur excepta authoritas Imperatoris.*

13 *Gradus dignitatum obſeruandi ſunt in præſtanda obedientia.*

14 *Patronus ſiue fundator quale ius habeat in bonis Eccleſiæ, vel Monaſterij.*

CONSILIVM XLVIII.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter im-
plorato. Licet prædictæ reſponſiones ſint adeo cla-
ræ, & euidenter veræ, vt non egeant aliqua vlteriori pro-
batione: tamen breuiter ex ſuperabundanti, pro earun-
dem fortiori confirmatione, aliqua adducentur. Et pri-
mo certiſſimi iuris eſt, Quod omnes perſonæ Eccleſiaſti- 1
cæ ſint exemptæ, ab omni iuriſdictione ſeculari, etiam de
iure ciuili & Cæſareo, vt patet ex conſtitut. Friderici Im-
peratoris ſecundi, in §. Item ſtatuimus, vt nullus Eccleſi-
aſticam perſonam in criminali quæſtione vel ciuili tra-
here ad iudicium ſeculare præſumat, contra conſtitutio-
nes Imperiales, & Canonicas ſanctiones, &c. *in titul. de ſtatut. & conſuetud. contra libert. Eccleſiæ indultis.* Vbi, vt patet in
verbo, contra Canonicas ſanctiones, Imperator expreſſe
approbat & confirmat Canones eximentes Eccleſiaſti-
cas perſonas ab omni iuriſdictione ſeculari, vt in c. Nul-
lus. de foro compet. c. Cum non ab homine. vbi eximit
etiam expreſſe à Rege, cum infinitis concordantiis, de
iudiciis. Exemptio enim Clericorum dicitur eſſe de iure 2
diuino, ita probatur per text. *in cap. Si Imperator. iuncta gloſſa valde notab. in verb. diuini. 96. diſt.* & eſt pulcher text. in c. Sa-
cerdotibus. qui ponit duo exempla, vnum de Conſtanti-
no Imperatore; vt teſtatur Eccleſiaſtica hiſtoria, ſecun-
dum de paganis Principibus, verum Deum neſcientibus.
11. *quæſt.* 1. Item certum eſt, quod omnes Eccleſiæ, Mona- 3
ſteria, pia loca, & eorundem bona & iura, etiam de iure
ciuili ſint exempta ab omni poteſtate & iuriſdictione ſe-
cularium dominorum, quacunque fulgeant dignitate
etiam Imperiali, ita quod dominis & poteſtatibus tem-
poralibus ſub maxima pœna prohibitum ſit, quicquam
diſponere vel ſtatuere de Eccleſiarum, Monaſteriorum,
&c. bonis & rebus. *l. iubemus. C. de ſacroſ. Eccleſ. §. Nos igitur. in Auth. de non alien aut permut. colum 2. §. Hoc etiam ſuper ipſis. & §. Hoc iubemus. in Auth de alien. & emphy. colum. 9. Auth Hoc ius porrectum. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & in dicta conſti. Imperatoris Fri-
deric. in princip. verſ. Item nulla poteſtas. vbi præcipit
ſummus Princeps per illa verba: Item nulla poteſtas vel
perſona publica vel priuata, collectas ſiue exactiones,
&c. Eccleſiis vel aliis piis locis, aut Eccleſiaſticis perſonis
imponere, aut inuadere bona Eccleſiaſtica præſumat.
Quod ſi fecerint, & requiſita ab Eccleſia vel Imperio e-
mendare contempſerint, triplum refundant. & nihilo-
minus Banno Imperiali ſubiaceant. Quod abſque ſatiſ-
factione debita nullatenus remittatur. *& Auth. Caſſa. de ſacroſanctis Eccleſiis & Authent. Item nulla communitas. C. de Epiſcop. & cleric. cap. Nouerit. cum ſimilibus. Cod. de ſentent. excom. & in Authen. per totum. de non alienan. & permut. & in titul. de alienatione & Emphyt. & per totum titul. de rebus Eccleſiæ non alienan.* & di-
cit text. in cap. 2. de præben. & dignit. Quod nulla ratio
permittat, vt quod pro communi vtilitate datum eſſe
cognoſcitur, propriis cuiuſque vſibus applicetur. Et
ſubiungit ibi gloſſa, applicetur, id eſt, approprietur, id
eſt, vt tanquam proprium reputet, quod eſt Eccle-
ſiæ.

Et tanto magis etiam prohibetur ſpecialiter ipſius 4
Monaſterii alienatio. Authen. Multo magis. & in cor-
pore, vnde ſumitur. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. Vbi di-
citur: Multo magis prohibetur Monaſterii alienatio,
qua redeat in antiquum ſtatum & ſecularem vſum. Pri-
uilegia

uilegia enim à Pontificibus & Imperatoribus, Eccleſiis & Monaſteriis data, ne ſcilicet eorum bona alienentur, dantur propter ipſas Eccleſias & Monaſteria. Ergo multo magis prohibetur ipſa Eccleſia ſeu Monaſterium alienati. Quia propter quod vnumquodque tale, ipſum quidem
5 dem magis tale. *Ad hoc enim ſemper allegatur d. Auth. Multo magis, vt dicit Ariſt. in lib. poſteriorum.* Hinc dicit pulchre Innoc. *in d.c. Nouerit poſt princ.* Item credimus quod à Deo habeat Eccleſia priuilegium, quod ipſa ſola res Eccleſiaſticas adminiſtrare debeat, *allegans ad hoc d.cap. Si impera. 96. diſtinct.* Quapropter ſanctus Ambroſius Epiſcopus, etiam Comitibus miſſis ab Imperatore ad ſe, vt traderet Imperatori quandam Baſilicam, allegantibus Imperatori licere omnia, & Imperatorem iure ſuo iuſſiſſe tradi debere, in cuius quidem poteſtate eſſent omnia, & ipſius eſſe vni-
6 uerſa: Reſpondit ſanctus vir & Epiſcopus, Noli grauare te Imperator, vt putes te in ea, quæ diuina ſunt, Imperiale aliquod ius habere. Noli te extollere, ſed ſi vis diutius imperare, eſto Deo ſubiectus, ſcriptum eſt enim: Quæ Dei Deo, quæ Cæſaris Cæſari, addens ad Imperatores Palatia, ad Sacerdotes Eccleſias pertinere, &c. Et finaliter dicit: Quia nec mihi expediret tradere, nec illi accipere. *Et habentur hæc omnia in c. Conuenior. 23. quæſt. 8. vbi ponunt hæc verba S. Ambroſii.* Si ergo Imperator non poteſt iubere ſibi tradi Eccleſias, ſi vult eſſe Catholicus, quomodo inferiores à Cæſare & ſubditi eius hoc poſſunt? Ex quibus etiam patet, quam ſiniſtre conſultum ſit domino Principi L. quod ſuæ illuſtri dominationi competat hoc ius petendi, &c. quia ſit Imperator in Ducatu ſuo, & ſcriptum eſt: Date Cæſari, quæ Cæſaris ſunt, quia illa ſcriptura probat penitus contra ſuam ſerenitatem, vt patet ex illo text. S. Ambroſii, & ſupra in reſponſione data ad primum quæſitum. Eſt enim ex textu Chriſti oſtenſum per Ambroſium, Imperatorem met nō poſſe ſtatuere in præiudicium rerum Eccleſiæ. & in c. bene quidem. 96. diſtinct. vbi dicit text. inter cętera, Iniquum eſt, & ſacrilegii inſtar, vt quæ pro ſalute & requie animarum ſuarum vnuſquiſque venerabili Eccleſiæ pauperum cauſa contulerit, aut certe reliquerit, ab his, quos maxime conſeruare conuenerat, in alterum transferantur, &c. Et ideo inuadens res Eccleſiarum, committit horrendum crimen Sacrilegii, etiamſi ipſe eas contulerit Eccleſiis. *cap. ſunt opes. vbi etiam ſunt verba Beati Ambroſii, cum tribus ſequentib. 17. quæſt. 4.* Cum ergo leges etiam Imperiales exemerunt perſonas Eccleſiaſticas, & Monaſteria, cum omnibus eorundem bonis, & iuribus ab omni poteſtate, & iuriſdictione temporali, & Principes Imperii ſint ſubiecti Imperatori, & eius legibus & ordinationibus. *l. Deprecatio. ff. ad l. Rhodiam, de iact. leg. 3. cum ibi notatis, cum ſimilibus. Cod. de ſumma trinit. & fide cathol.*

Sequitur quod Principes & aliæ poteſtates ſeculares
7 vſurpantes, & inuadentes res Eccleſiarum, ordinationi Dei reſiſtant, cum omnis poteſtas ſit à Deo. *ad Roman. cap. 13. c. qui reſiſtit. 11. quæſt. 3. & probatur 1. Petri 5. cap. Item ſcriptum eſt. 1. Reg. 14. cap. Qui non obedierit Principi, morte moriatur. Et habetur tranſſumptiue in c. Si quis venerit. in 2. reſpon. de maior. & obedien.* Et hic in præſentiarum eſt ſine omni ſcrupulo, cum non ſolum ſupra adducta iura, non ſint iuri diuino contraria, ſed ei conformia, ſcilicet, Ne quis rem alienam vſurpet vel inuadat, &c.

Item quod præfati, dominus electus Abbas, & conuentus de iure non poſſint Monaſterium S. M. cum ſuis bonis, poſſeſſionibus, villis & iuribus &c. illuſtri Principi L. tradere, ſatis ex ſupra adductis oſtenſum eſt, & vltra ea patet. Quia prælatus non eſt dominus rerum Ec-
8 cleſiaſticarum, ſed ſolum Procurator ſiue adminiſtrator. Ideo conditionem Eccleſiæ meliorem poteſt facere, deteriorem vero non poteſt. *c. 2. de donat.* Imo Epiſcopus cum ſuis Canonicis non poteſt facere graues donationes de
rebus Eccleſiæ, in detrimentum eiuſdem. *d. l. Hoc ius porrectum. 10. q. 2. c. ſine exceptione. 12. q. 2. & per totum, de rebus Eccleſiæ non alien. d. Auth. Hoc ius porrectum. C. de ſacroſ. Eccl. d. c. 2. iuncta gl. in verb. maxime.* 9

Multo magis à Prælato vel capitulo non poteſt Monaſterium ſeu Eccleſia, cum omnibus bonis alteri tradi. Et licet Prælatus non dicatur proprie Procurator, cum poſſit latius & liberius diſponere de bonis Eccleſiæ quā Procurator vel tutor, *vt per gl. not. in c. fin. 5. quæſt. 3. in c. duo ſunt genera. 12. quæſt. 1. in c. præſentium. De offic. ordin. lib. 6.* Sed tamen dicitur Procurator in eo, quod habet procurare vtilitatem Eccleſiæ, non autem diſponere ad libitum, vt dominus. *d. c. 2. & ibi Panor. in 1. not. ab. Item Procurator. in c. fin. 12. qu. 1. cum ſimilib.*

Et ratio eſt in promptu, quia bona Eccleſiarum ſunt 10
pauperum. *c. fin. 16. quæſt. 1.* Et ſunt verba beati Hieronymi, *c. 2. de rebus Eccleſiæ non alienandis*, vbi dicitur: Qui res Eccleſiæ petunt à Regibus, & horrendæ cupiditatis impulſu egentium ſubſtantiam rapiunt, irrita habeantur, quæ obtinent, & à communione Eccleſiæ (cuius facultatem auferre cupiunt) excludantur, &c. Et eſt contra rationem, vt illud, quod pro communi vtilitate datum eſt, quis ſibi vſurpet. *d. c. Ratio. de præben. & dignit.* Hinc dicit Ioann. Andr. in d. c. 2 in Nouel. in quantum ibi text. vult; Horrendum ſit, quod laici vel alii petant res Eccleſiæ à Regibus vel aliis Principibus, quod hoc nedum iuri ciuili & Canonico videatur horrendum, ſed etiam omni rationabili homini, & propter pauperes alendos iubentur bona Eccleſiis iam acquiſita vendi. *c. Aurum. 12. q. 2.* & propter pauperes alendos principaliter fuerunt bona Eccleſiis collata, quæ olim in primitiua Eccleſia diſtrahebantur. *c. Videntes. 12. q. 1.*

Ex quibus euidenter infertur contra Ribaldos noſtri temporis, qui à Principibus res Eccleſiarū petunt; Quod ſcilicet in Deum, naturam, & omne ius peccant, ſibi & ſuis vſibus appropriando, quod Eccleſiis pro communi vtilitate pauperum datum eſt. Et pro confirmatione eorum, quæ ſupra in reſponſione dicta ſunt, ſi ſcilicet contingeret Monaſterium præfatum in L. finiri, &c. eſt 11
ſciendum, quod ea, quæ ad certum pium vſum ex diſpoſitione fidelium relicta, data, vel oblata ſunt, non debent in alium pium vſum conuerti, ſine authoritate ſedis Apoſtolicę. *Clementin. 2. in prin. ibi. Cum in ea, & c. de Religioſ. domi.* & probat. in l. 1. C. de adminiſtrat. rerum, ad ciui. pertinēt. vbi dicitur; Quod ad certam ſpeciem ciuitatis relinquitur, in alios vſus conuerti non licet. *l. legati. ff. eod. ti.* Et quod bona à principio in aliquem vſum pium certum deſtinata, nunquam poſſunt vacare, ſicuti nec legatum talem pium vſum certum relictum, caducum effici poteſt, *ſecundum Bart. in l. pater. §. Tuſculanus. ff. de legatis 3.* Et ſi iſto caſu, quando ſcilicet bona ſunt deſtinata in aliquē vſum certum pium, vt ibi perpetuo remaneant, non poſſunt in illum vſum impleri, debent conuerti in alium pium vſum, *l. legatum ciuitati. cum ibi notatis per Bartolum. ff. de vſufruct. legato. Ioann. de Imol. & Panorm. & alij in dict. cap. Nos quidem, ante finem*: quando ſcilicet relictum fuit factum contemplatione perſonæ vel collegii, nullo habito reſpectu ad piam cauſam, *argument. l. Sunt perſonæ. ff. de religio. & ſumpt. fun.*

Cum ergo, vt claret, & luce meridiana clarius eſt, inſigne Monaſterium S. M. in L. fundatum, & à Chriſti fidelibus omnia eius bona in honorem Dei, & pro ſalute animarum, & ita in piam cauſam eidem perpetuo

data, & collata fuerint; Sequitur inconuincibiliter, quod ſine authoritate Apoſtolicæ Sedis, vel ſaltem Concilii generalis, etiam in alium vſum pium conuerti non poſſit. Multo minus illuſtris Princeps & dominus Dux C. propria authoritate ſibi ea appropriare poteſt, ſed ſub pœnis ſacrilegii, & aliarum legum inuaſorib. rerum Eccleſiaſticarum inflictis, ab huiuſmodi propoſito abſtinere tenetur, nec ſua illuſtris dominatio poteſt iudicare ſiue cognoſcere, de iſto negotio ſpirituali; An ſcilicet vita Monaſtica ſit pia, necne, cum Laicus de minimis rebus Eccleſiaſticis, & maxime ſpiritualibus, ſiue eis annexis tantum non poſſit cognoſcere. *cap. decernimus. & cap. quanto, de iudiciis, & per totum. 96. diſtinct. cum multis ſimilibus.* Ex quibus omnibus plus infertur; Quod ſi definiretur in futuro Concilio, Monaſteria & vitam Monaſticam non eſſe iuri diuino conformia, vel alias contingeret, præfatum Monaſterium in L. quouis modo finiri ſiue diſſolui, quod adhuc Princeps præfatus, nec Imperator ipſe ſibi huiuſmodi Monaſterium, & eius bona appropriare ſub dictis pœnis poſſet, ſed deberent authoritate Papæ vel Concilii generalis, ex quo ipſum Monaſterium eſt exemptum, & ſoli ſedi Apoſtolicæ ſubiectum in alium pium vſum, pro moribus & qualitate vrbis L. & totius Ducatus conuerti. Et hoc eſt ſine omni dubio, pro tanto, quod non egeret aliqua diſcuſſione, &c.

Veritas autem ſecundæ reſponſionis, quantū ſcilicet attinet ad inſignem conſulatum vrbis L. probatur; Quia
12 in communi iuramento intelligitur excepta authoritas Imperatoris, *vt in Conſtitut. Imperialem in fin. de prohib. Feud. alien per Fed.* & hoc procedit, etiam ſi authoritas ſuperioris non fuerit expreſſe excepta. Tamen adhuc intelligitur ius ſuperioris in omni etiam iuramento exceptum. *c. Venientes. & ibi dd. de iureiur.* Conſtat autem Imperatores, qui conſtituerunt Conſules L. executores Monaſterii præfati ac iurium & bonorum eiuſdem, ſuperioris Ducibus L. Ergo, &c.

Sunt etiam humanarum legum gradus aduertendi, vt
13 puta; Si Conſul aliquid iubeat, & aliud iubeat Imperator, obediendum eſt Imperatori. Nam cum quis eligit maiori ſeruire, non debet inde iraſci minor. *d. c. qui reſiſtit. 11. q. 3.* Eſt enim in obedientia iſte ordo, quod ſcilicet maior minori præponatur, & quod Deus præponatur omnibus, itaque ſi inferior aliquid præcipiat, & eius ſuperior mandet contrarium, potius eſt ſuperiori obediendum, dummodo mandatum ſit iuſtum. *c. quæ contra mores 8. diſt. & d. c. qui reſiſtit. & ſunt verba S. Auguſtini vtrobique.* Cum ergo domini Imperatores Ducis L. ſuperiores, conſtituerunt Conſules vrbis L. executores Monaſterii præfati, & omnium bonorum & iurium eiuſdem, & præceperunt eis ſub magnis pœnis, vt huiuſmodi iura eorum defenderent, & Dux ipſe contrarium præcipiat, & huiuſmodi mandatū, vt apparet, Imperatoris, ſit iuſtiſſimum; Ne ſcilicet bona Deo, & in piam cauſam pro vtilitate pauperum, à Chriſti fidelibus bono zelo oblata prophanentur; Sequitur clariſſime, quod in hoc magis teneantur Imperatori mundi domino potius, quam illuſtri Principi obedire. Et quod in hoc non intelligantur cōtemnere ſuam illuſtrem celſitudinem, ſed ſi in hoc non obedirent Imperatori, reſiſterent Dei ordinationi. Ergo, &c. Inſuper iure ſpecialiter prouiſum eſt; Quod fundator ſiue patronus Eccle-
14 ſiæ, ſiue Monaſterii non poſſit aliquid temporale ab Eccleſia petere, niſi fuerit ei tempore fundationis aliquid ſpecialiter ab Epiſcopo loci reſeruatum. c. præterea. la 2. de iure patron. per quem text. dicit ibi Panorm. in 2. not. ſe alias conſuluiſſe; Quod populus habens ius patronatus, nō poſſit à presbytero exigere certos cereos in recognitionem iuris patronatus, ex quo non fuit ſibi reſeruatum tempore fundationis. Et excōmunicandi ſunt fundatores ſiue patroni, qui bona Eccleſiaſtica pro eorum arbitrio diſtribuunt. *cap. Præterea. la 1. eod. ti.* Imo ſi patronus ſit Clericus, non tamen poteſt ſibi etiam propria authoritate retinere, vel filio concedere Eccleſiam. *c. Conſuluit.* Cum ex vi iuris patronatus non conceſſio, ſed præſentatio ad patronum pertineat. *c fi. eod. tit.* Et in ſumma, in Eccleſia, quam quis fundauit, quantum attinet ad temporalia, patronus ſiue fundator Eccleſiæ, nihil Iuris habet, niſi honorem in proceſſione, & ſi vergat ad inopiam, ipſi modeſte ab Eccleſia debet prouideri de alimentis. *c. Quicunque. 16. qu. 7. cap. Nobis. de iure patro.* Præter illa habet tantum onus in defendendo, ne ſc. quis bona eius dilapidet, ipſi autem fundatores & hæredes eorundem ab omni inuaſione & occupatione bonorum Eccleſiæ ſe abſtinere debent. *c. filiis. 16. q. 7.* Quanto minus illuſtris dominus Princeps L. poteſt aliquid vſurpare de bonis dicti Monaſterii, cum ad Abbatem & Capitulum pertinet tota adminiſtratio eiuſdem, & neſcitur, an prædeceſſores Ducis fuerint fundatores eiuſdem, &c.

THEMA CONSILII XLIX.

Facta eſt tranſactio inter fratres, in qua eſt prouiſum, quod tempore diuiſionis futuræ optio ſeu electio debeat pertinere ad N. tanquam minorem, interim antequā ſcilicet ad diuiſionē eſſet peruentum, maior natu ex fratrib. moritur & relinquit poſt ſe filios: Quæritur vtrum N. qui tempore tranſactionis fuit iunior debeat vigore tranſactionis præferri filiis fratribus in optione ſeu electione, cum illo tempore reperiatur natu maior, & hæc qualitas in contractu adiecta in illo ceſſet? Et reſpondetur, quod nō, vt in ſequenti Conſilio patebit.

SVMMARIA.

1 *Contractus regulariter tranſeunt ad hæredes.*
2 *Qualibet conuentio in dubio cenſetur eſſe realis.*
3 *In dubio præſumitur eſſe intentio contrahentis, non ſolum ſibi, ſed etiam ſuis hæredibus prouidere.*
4 *Quod iuris eſt de aliquo, idem de eius hærede.*
5 *Exceptio, Tu non es nominatus in inſtrumento, non obeſt hæredi.*
6 *Omnis obligatio regulariter tranſit ad hæredem.*
7 *Hæres cenſetur eadem perſona cum defuncto.*
8 *Conuentio facta ratione qualitatis inhærentis perſonæ contrahentis, non tranſit ad hæredem, niſi eius ſpecialis fiat mentio.*
9 *In vltimis voluntatibus larga, in contractibus autem ſtricta interpretatio eſt facienda.*
10 *Vbi legatur facultas cædendi ligna, tale legatum non tranſit ad hæredem, niſi de eo ſit expreſſa mentio facta.*
11 *Vbi ceſſat cauſa finalis conuentionis, debet ceſſare ipſa conuentio.*

CONSILIVM XLIX.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Prima facie videtur contra prædictam reſponſionem facere, & ita, quod præfata conuentio ſiue contractus tranſiuerit etiam ad filium & hæredem Hanſonis N. Quia contractus regulariter tranſeunt ad 1
hæredes, ſiue de eis facta ſit ſpecialis mentio, ſiue non. *l. veteris. Cod. de contrahen. & committ. ſtipulat. l. Viam veritatis, Cod. Locati. l. Si neceſſarius. §. de vendendo. in ſecundo reſponſo. ff. de pignor. actio.* Quælibet enim conuentio in dubio cenſetur 2
eſſe

eſſe realis, & ſic tranſitoria ad hæredes, non autem perſo-
nalis: dato quod perſona acquirentis ſit tantum in con-
uentione inſerta, vt declaretur, cum qua perſona ſit talis
conuentio facta, non vt ipſam conuentionem perſona-
3 lem conſtituat. Quia intentio contrahentis in dubio
præſumitur eſſe, vt non ſolum ſibi, ſed etiam hæredibus
ſuis prouideat. *l. iuris gentium. §. pactorum, in ſecundo reſponſo. l.
tale pactum in princ. ff. de pactis l. Si pactus. ff. de probationibus.* Item
4 quod iuris eſt de aliquo, eſt etiam de hærede eius, licet
de hærede non ſit facta aliqua mentio. *text. eſt val. de notab. in
l. poſtulante. in princip. verſi. Nec hæredis. iuncto verſi. ſequenti. Cur e-
num. ff. Ad Trebell. & ita notant ex illo text. ibi Paul. de Caſtr. & A-
lexand. de Imol. in vltimo not.* Hinc pulchre dicit Bald. *in l. 1. per
5 text. ibi. C. quorum legatorum*, quod exceptio quæ opponitur
quotidie in palatiis; Tu non es nominatus in inſtru-
mento, non obſtet hæredi: quia nominato Titio, vide-
tur hæres eius nominatus. *Dominus Iaſ. in l. Iulianus. in princip.
verſi. vltimo not. ff. de verborum obligat*: Et dicit Panorm. *in d. cap.
6 final. in 1. notab. de Arbitr.* Quod regulariter omnes contra-
ctus, & omnis obligatio tranſeat ad hæredes, licet de eo
7 non ſit facta mentio: & ratio prædictorum eſt; Quia hæ-
res cenſetur eadem perſona cum defuncto, *vt in Authen. de
iureiuran. à morien. præſtito. cum concordant. ibi in gloſſ. verbi, vnam.
8 quodammodo poſitus.* Tamen iſta & alia in præſentiarum non
obſtant. Cum illa conuentio (vt deductum eſt) fuerit fa-
cta ratione qualitatis, ſeu proprietatis, quæ de perſona
conuenientis, ſeu conſentientis Hanſonis ad hæredem
eius, ex ſui natura tranſire non potuit, cum cohæſerit per-
ſonæ ipſius Hanſonis, quo quidem caſu conuentio non
tranſit ad hæredem eius, ſi de hærede in ea non fuerit fa-
cta ſpecialis mentio. *l. Stipulatio iſta. §. Si quis ita. & l. Centeſi-
mis. §. 1. ff. de verborum obligat. pulcher text. in l. Vni. §. Ne autem. C.
de cadu. tollen. Bartol. & Legiſtæ in dict. l. Veterit. Cod. de contrahen.
& commit. ſtipul. & optimus text. ad propoſitum, in non l. ſolum. in 2.
§. tale ibi.* quoties enim cohæret perſonæ, quod legatur,
veluti perſonalis ſeruitus ad hæredem eius, id quod lega-
tur, non tranſit, ſi non cohæret, tranſit. *ff. de liber. legata.* Sic
in præſentiarum qualitas ex parte præfati Hanſonis; Cui
ſcilicet ei in contractu facultas optandi, ſeu eligendi, ſe-
cuta diuiſione, fuiſſet adempta, & N. data, quia erat
maior ætas in eo, cohærebat præciſe perſonæ eius, & ad
filium ſuum non tranſit. Ergo dicta conuentio non a-
ſtringit filium eius, nec ad eum tranſit, *de quo eſt optima gloſſ.
etiam in dict. leg. ſi pactum, &c.* Si ergo, quando propter fa-
ctum vel qualitatem cohærentem perſonæ legatarii le-
gatum non tranſit ad hæredem eius, multo minus con-
9 uentio inter viuos. Cum in vltimis voluntatibus fiat lar-
ga interpretatio, in contractibus autem ſtricta. *l. in teſta-
mentis. ff. de Regulis iuris. cap. cum dilecti. de donation.* ad hoc bene
etiam accedit text. *in l. apud Iulianum. §. Si quis alium. ff. de le-
gatis 1.*

10 Vbi dicitur; Quod ſi alicui fuerit legata facultas cæ-
dendi ligna, quod tale legatum nó tranſeat ad hæredem
legatarii, niſi de ea ſit expreſſa mentio facta, & aſſignant
ibi, Petr. Cyn. Bal. & communiter DD. rationem, quia lo-
quatur text. quando tale merum factum eſt incertum, &
indeterminatum tam in qualitate, quam in tempore,
vt facultas cædendi lapidem indeterminate conceſſa,
tunc facit cohærere perſonæ, &c. Quanto magis in lite-
ris noſtris conuentio Hanſonis non tranſit ad filium eius.
Cum certiſſimum ſit, & experientia doceat, quod quali-
tas perſonæ eius, ſcilicet maior ætas, præciſe cohæreat
perſonæ, quia in d. §. Si quis alicui factum dicatur cohæ-
rere perſonæ ſolum, quia facultas cædendi lapidem erat
indeterminate conceſſa. Item ex quo cauſa finalis, pro-
11 pter quam tempore conuentionis N. data erat optio eli-
gendi, hodie ceſſat, cum ſit maior natu. Ergo & ipſa con-
uentio ceſſat. *c. ceſſante, de Appell. l. Adigere. §. Quamuis ff. de iure
patron. l. generaliter, in fin. Cod. de Epiſcop. & Cleric. cap. magna, de vo-
to, &c.*

Nec obſtat text. in l. fin. ff. Vnde liberi. quia verum eſt, quando effectus eſt perfectus & conſummatus, & alicui Ius quæſitum, quod tunc ceſſante cauſa ſiue ratione finali, remanet tamen effectus, vt ibi. Secus quando effectus non eſt conſummatus, nec ius alicui quæſitum, *Iuribus ſupra allegat. ſecundū Bar. in leg. 2. § fi. circa fi. verſ. Si vero accipis. ff. de donatio. Philip. Decius, in d. cap. Ceſſante. verſic. ſecunda concluſ. limitatur*: Sed in præſentiarum clarum eſt effectum non eſſe perfectum, quia tempore deſtinato in conuentione, diuiſio non fuit facta, nec optio ſeruata. Ergo ceſſante iam dicta ratione finali, propter quam data erat optio N. ceſſat & effectus iſtius conuentionis, & eſt ſine dubio. Quare iſte caſus remanet iam in diſpoſitione iuris Saxonum, concedentis minori optionem, &c.

THEMA CONSILII L.

Vtrum vſufructuarius poſſit exigere inſtrumenta & documenta ſuper Caſtro, in quo habet vſumfructum, & penes quem debeant remanere inſtrumenta communia.

SVMMARIA.

1 *Dominij definitio.*
2 *Cui non competit definitio, eidem nec definitum, & à quo remouetur definitio, &c.*
3 *Vſusfructus eſt duplex: Formalis, & cauſalis.*
4 *A verbis teſtatoris, quæ claram mentem, & voluntatem eius exprimunt, nequaquam eſt recedendum.*
5 *Nomina ſeu verba demonſtrant voluntatem dicentis.*
6 *Voluntas teſtatoris, tanquam regina ſequenda eſt.*
7 *Teſtator poteſt legare rem hæredis, etiamſi ignoret eam hæredis eſſe.*
8 *Res reſtitutioni ſubiectæ, poſſunt alteri legari, & hæres tenetur eas redimere, licet alias inter viuos alienari non poſſint.*
9 *Pater poteſt imponere aliquid in teſtamento filiis ſuis, ſub pœna priuationis bonorum ſuorum, excepta legitima.*
10 *Quando adeſt cauſa teſtati, ceſſat cauſa inteſtati.*
11 *Hæres immiſcendo ſe hæreditati defuncti, videtur ratificaſſe voluntatem eius. Et ſicut quis non poteſt venire contra factum proprium, ita neque contra factum defuncti, cui hæres extitit.*
12 *Minor læſus, non propter ſuam facilitatem, ſed propter factum defuncti, cui hæres extitit, non reſtituitur in integrum.*
13 *Regula, quod ab initio &c. non habet locum, quando aliquid eſt nullum propter defectum conſenſus.*
14 *Hæres tenetur habere ratum factum defuncti, adeo quod agnatus hæres non poſſit reuocare feudum paternum, ſine ſuo conſenſu alienatum.*
15 *Inſtrumenta communia hæreditaria vtrum neceſſario ſint deponenda penes ſeniorem, vel eum, qui ex matri parte eſt hæres.*
16 *Hæres non tenetur legatariis, vel fideicommiſſ. præſtare inſtrumentum rei legatæ, ſed tantum cauere de exhibendo.*

CONSILIVM L.

CHRISTI Ieſu Domini noſtri auxilio ſuppliciter implorato. Viſis & diligenter ponderatis, impetitione, exceptione, tenore teſtamenti Sebaldi N. quondam ciuis Noribergenſis, in Chriſto defuncti, &c. omnibuſque allegationibus & diſputationibus ex parte Actoris & reorum, ſimiliter tertiæ partis pro ſua intereſſe com-

 parentis,

parentis, factis & deductis &c. arbitror de iure intentionem actoris non eſſe fundatam, & ita quod rei petita inſtrumenta & documenta ſuper Caſtro N. & ſuis pertinentiis, ei tradere nõ teneantur, & per conſequens, quod in prima inſtantia male, & contra ius (non obſtantibus omnibus pro actore allegatis & adductis) pronunciatum fuerit, ſed quod huiuſmodi inſtrumenta & regiſtra ſaltem in ædem ſacram, vel locum publicum, vbi quælibet partium pro ſua neceſſitate, recurſum ad ea habere poſſit, deponi debeant. Et veritas illius reſponſionis dependet principaliter in illo articulo; An actor N. ſit proprietarius ſiue dominus, vel tantum vſufructuarius prædicti Caſtri N. cum ſuis pertinentiis. Quo articulo diſcuſſo & oſtenſo, quod non ſit proprietarius, patebit veritas prædictæ reſponſionis, & ita quod male in prima inſtantia ſententiatum ſit. Et omiſſis ſuperfluis reſpondetur breuiter, quod dominium ſiue proprietas præfati Caſtri cum omnibus ſuis pertinentiis proprie loquendo, prout diſtinguitur ab vſufructu, nullo modo ad N. actorem ſpectet, & ita quod documenta & regiſtra ſuper huiuſmodi Caſtro, tanquam proprietarius vel dominus,
1 petere non poſſit. Nam dominium proprie loquendo, prout cadit in rebus corporalibus, eſt ius de re corporali, perfecte diſponendi, niſi à lege prohibeatur: ſicut definit Bartol. dominium in re corporali, quoniam communiter omnes doctores ſequuntur, *in l. Si quis vi. §. differentia. (mihi in 1. colum.) verſi. Quæro quid ſit dominium. ff. de acquir poſſeſſ.* & allegat ad hoc l. Et eandem. §. actionis. ff. de except. rei iud. & l. in re mandata. C. mandati. vbi dicitur: Quod quiſque ſit rei propriæ arbiter & moderator, & de ea diſponere poſſit pro ſuo arbitrio. & eſt opt. text. in l. Fœminæ. §. illud. *alias fin. ibi ſcilicet, pleno proprietatis iure* C. de ſecundis nuptiis, vbi deciditur, quod habens plenam proprietatem rei, habeat poteſtatem alienandi eam, tam in vltima voluntate, quam inter viuos. Et dicit ibi Bal. ante fin. quod non ſit text. in iure qui ita plene probet, quid ſit plena proprietas: & addit ibi Bald. ad text. in fin. dum dicit: Et teſtandi cui voluerit liberam habeat facultatem, ſc. & inter viuos alienandi, tanquam rem propriam. Et probatur aperte ibi, iunct. 1. reſpon. illius §. in verbo, ſcilicet, Nec ſuper eiuſmodi facultatib. teſtandi, in quamlibet extraneam perſonam, vel quenquam alienandi habeat poteſtatem. Nam ibi deciditur in principio illius §. Quod ſi ad mulierem tranſeuntem ad ſecunda vota, peruenerint aliqua bona ex ſucceſſione liberorum primi matrimonii, ſuperſtitibus etiam liberis ſecundi matrimonii, quod in illis habeat tantum poſſeſſionem vel vſufructum. Ideo interdicitur ei ibi in illis bonis omnis facultas alienandi. Et in ſecunda parte deciditur: Quod ſi talis mulier non habuerit liberos ex primo matrimonio, vel habuerit, ſed mortui ſint, quod tunc illa bona pleno proprietatis iure obtineat: ideo in eis liberam habeat facultatem teſtandi, & inter viuos alienandi. Hinc Bald. etiam in fine per illum text. definit Dominium, dicens: Dominium abſolute dictum, eſt plena proprietas cum alienandi potentia. Allegat etiam Bart. in d. §. differentia. licet Bart. non alleget d. §. ad hoc. ſubiungens ibi, quod ita fuerit interrogatus à Domino Papa. Sed clarum eſt, quod etiam ex diſpoſitione primi teſtatoris. N. præſens Actor N. habeat tantum nudum vſufructum in prædicto Caſtro, cum omnibus ſuis pertinentiis, cum ita ſonant verba teſtamenti, in eo capitulo. Item: So ſchenck ich N. meiner Tochter elteſten Sohn / meinem Enckeln / wo der im leben bleibt / zu eim vorauß mein Schloß N. mit aller ſeiner zugehörung / zu Dorff vnd Felde / Gerechtigkeit / zu vnd Eingehörunge / ꝛc. Et ſequuntur poſtea illa verba, ſcilicet, Alſo / daß ſolch obgemelt Schloß / Güter / vñ Zinß wie vor benennet iſt / genanter N. oder der auff dem Schloß / nach ſeinem Todt vñ Abgang / wie hernach kompt / mit den obgemelten Zinſen / Gülden / vnd andern Zugehörungen / ſein lebtag innhaben / nutzen / nieſſen / vnd gebrauchen / Auch ſolches mit ſeinen gebräuchen / vnnd allen zugehörungen / es ſey an Häuſern / Städlen / Mauren / Gräben / Weiern / Haußrath vnnd dergleichen bräuchlich halten / Auch darvon nichts verkauffen / verſetzen / noch verkümmern / jhm auch in keinem weg nichts entziehen laſſen ſoll / ꝛc. Ex qua quidẽ diſpoſitione luce meridiana clarius infertur, quod Actor etiam ex diſpoſitione teſtamenti proaui ſui N. piæ memoriæ, ex quo teſtamento ipſe ſe iactat in ſuis productis, ius ſummum in dicto Caſtro habere, ſolum habeat vſumfructum, ſeu dominium iuris vſusfructus, nullo modo autem dominium vel proprietatem in ipſo Caſtro & ſuis pertinentiis habeat, cum ei in tali teſtamento omnis penitus facultas diſponendi & alienandi, nominatim & ſpecifice prohibita & interdicta ſit &c. vt patet ex illis verbis teſtamenti, Oder der / auff den ſolches nach ſeinem Todt vnnd abgang / wie hernach kompt / mit den obgemelten Zinſen / Gülten / vnd ander zugehörung / ſein lebtag innhaben / nutzen / nieſſen / vnd zugebrauchen. Ex quo ipſe fuerit, & ſit is, ad quem etiam immediate poſt mortem patris ſui N. nepotis ipſius teſtatoris N. vſusfructus, cum ipſe deceſſerit nullo fratre relicto, peruenerit. Ideo ſequitur concluſiue, & neceſſario, quod Actor dominium ſiue proprietatem ſæpe prætacti Caſtri, cum ſuis attinentiis non habeat, propter defectum ſcilicet iuris, de iis perfecte diſponendi; Et per conſequens, nec dominium, per iura ſupra in principio adducta. Cui enim non conuenit 2
definitio, nec definitum: & à quo remouetur definitio, ab eodem & remouetur definitum. Quia omnis bona definitio conuertitur cum ſuo definito. *l. 1. §. Dol. mal. & ibi Bart. Bal. Angel. ff. de dolo malo.* Et ſic claret, Actorem ſolum habere in dicto Caſtro &c. vſumfructum formalem ſeparatum à proprietate, & non cauſalem coniunctum cũ proprietate, quem habet dominus rei corporalis. Et di- 3
citur cauſalis, quia habet cauſam à proprietate, *& de vtroq; eſt gl. no. Inſtit. in princ. in verbo, ius. de vſufru.* Et iſte vſusfructus formalis nihil aliud eſt, quam ius alienis rebus vtendi, fruendi, ſalua rerum ſubſtantia. *d. princ. & in l. 1. ff. eod. tit.* Et finitur huiuſmodi vſusfructus cum perſona. *§. finitur. cum ſimil. Inſtit. eod.* Et dicitur formalis, ſecundum Doctor. quia eſt quædam forma ſeparata à proprietate. Et ita præciſe vſusfructus formalis in Caſtro N. & pertinentiis eius, Actori in Teſtamento proaui ſui legatus fuit, qui ſc. vſusfructus eſt forma ſeparata à proprietate, vt ad literam innuunt dicta verba Teſtamenti, ſcilicet, Sein lebenlang innhaben / nutzen / nieſſen / vnd gebrauchen / ꝛc. Et ſequitur, Auch darvon nichts verkauffen / verſetzen / noch verkümmern / Auch in keinem weg nichts entziehen laſſen ſoll / ꝛc. In quibus verbis vtrique Actori N. pronepoti teſtatoris N. omnis poteſtas alienandi ſublata fuit. Ideo ei præciſe, & in indiuiduo vſusfructus formalis in antedicto Caſtro tantum legatus eſt, cum ſolum habeat ius vtendi, fruendi tali Caſtro, ſalua rerum ſubſtantia. Et ſic Actori competit definitio vſusfructus formalis. Ergo &c. Ideo Actor pluſquam inepte nititur ſe oſtendere proprietarium vel dominum ſæpe prætacti Caſtri, ex ſequentibus verbis Teſtamenti prætacti N. primi teſtatoris, per quæ ipſe ſubſtituerit eundem in tali Caſtro, ita ſcilicet ſonantibus, Vñ ſo derſelb ſein Bruder / ꝛc.

Et ſic, ex quo Actor nullum ſubſtitutũ poſt ſe habeat, & illa verba, ſcilicet, Dem älteſten männlichen Erben / ſint clara, & ſingularis numeri, & per conſequens, quod de ſolo

de ſolo vno, qui ſit ipſe Actor, intelligenda ſint, & non de pluribus. Et quod ita videatur inferri per ea, dictum Caſtrum ad Actorem pleno iure pertinere. Nam in ſuperiore parte, & diſpoſitione præfati teſtamenti expreſſis verbis, & ſpecifice tantum vſufructum in ſæpenominato Caſtro, & omnibus ſuis pertinentiis, iſti ad quem ipſum poſt mortem N. nepotis teſtatoris peruenerit, legauit, vt apertiſſime canunt verba, ſcilicet, Oder der/ auff den ſolches nach ſeinem Tode/ ꝛc. In quibus verbis iunctis immediate præcedentibus in eadem diſpoſitione, ſcilicet, Alſo daß ſolch obgemelt Schloß/ Güter vnd Zinß/ wie vorbenennet iſt/ genannter N. ꝛc. Primus teſtator N. omnino æqualiter & pariformiter dictum Caſtrum, cum omnibus ſuis pertinentiis, nepoti ſuo ex filia, patri actoris, & omnibus poſt eum nominatim legauit. Ergo cum ad actorem huiuſmodi Caſtrum, ex diſpoſitione primi teſtatoris, potiſſimum immediate poſt mortem patris ſui peruenerit; Sequitur inconuincibiliter, nedum ex mente, ſed etiam claris verbis teſtatoris, quod ei, ſicuti patri ſuo, tantum vſufructus, excluſa proprietate, & dominio in eiſdem, legatus ſit: alias enim omnia verba ibi poſita, Oder der/ auff den ſolches nach ſeinem Todt vnnd abgang/ ꝛc. eſſent omnino ſine effectu, ſuperflua, & fruſtra poſita, &c. Quare illatio dicti actoris nedum eſt nulla; ſed etiam friuola, inepta & contra omnem rationem excogitata: ideo ab iſtis verbis teſtatoris, quæ clariſſimè
4 mentem, & voluntatem eius exprimunt, nequaquam recedendum eſt. *l. Non aliter, in princip. ff. de leg. 3. l. in conditionibus, in princip. & l. pater Seuerin. ff de condit. & demonſt.* Nemo enim dixiſſe exiſtimandus eſt, quod non etiam mente cogitauerit. *l. Labeo, in verſic. cæterum, & in præcedenti verſicu.*
5 *dicit iure conſultus.* Nam quorſum ſunt nomina, niſi vt demonſtrent voluntatem dicentis: Subiungens, Et quidem non arbitror quenquam dixiſſe quod non ſentiat. *ff. de ſupell. lega.* qui textus ibi, ſcilicet in §. Idem Tubero; etiam quotidie ad hoc allegatur; Quod etiam in dubio teſtator præſumatur voluiſſe id, quod verbis expreſſit. Cum verba ſint notæ earum, quæ ſunt in animo, paſſionum. *d. § Idem Tubero.* Sed hic non eſt inſiſtendum de voluntate primi teſtatoris, cum luculentiſſime conſtet, quod ſcilicet legauerit ſæpe dictum Caſtrum, omnino pariformiter dictis nepoti, & pronepoti, & ſic vtrique
6 vſufructum tantum: in eoque voluntas etiam teſtatoris tanquam regina ſequenda eſt. *l. Si quis filium, cum ſimil. Cod. de libe. præter. vel exhæ.* Quare eſt ſine omni ſcrupulo, quod actori ſolum competat vſufructus in dicto Caſtro, &c. Et prædicta reſponſio verificatur etiam ex teſtamento patris Actoris, nepotes primi teſtatoris N. in Chriſto defuncti, in cuius perſonam dictum legatum ceſſit, in hæc verba, vngeſchrlichē / de dicto Caſtro deponentis, & ordinantis, Das gedacht Schloß ꝛc. Cum talem ordinationem & diſpoſitionem ipſe de iure facere potuit, & filius ſuus N. actor, tanquam hæres eius eam obſeruare tenetur, non obſtante quod ei, ſicuti actori, etiam vſufructus in ſæpe repetito Caſtro ſolum fuerit relictus, & quod actor vſufructum eiuſcemodi Caſtri ex teſtamento proaui ſui, & non patris conſecutus fuerit, *iuxta l. Lucius Titius, teſtamento ita cauit. §. Dama. & Pamphilo, & notat.*
7 *in l. vnum ex familia. §. 1. ff. de legat. 2.* Cum teſtator nedum rem ſuam propriam, ſed etiam hæredis, etiamſi ignoret hæredis eſſe, alteri legare poſſit. *dict. l. vnum ex familia. §. ſi rem. ff. de lega. 2. & l. hæredum. de fideicommiſſ.* Et procedit iſta regula etiam de iure Canonico, *ſecundum Innoc. in c. Filius. in vltimo notab. de teſtamen.* Quanto magis potuit pater actoris N. poſt mortem ipſius, eiuſcemodi Caſtri vſumfructum, in quo tantum iuris habuit ex teſtamento primi teſtatoris N. ſcilicet, quantum & ipſe actor habuit, alteri filio ſuo N. legare. Quod confirmatur, quia teſtator nedum rem propriam hæredis poteſt alteri legare, ſed etiam obligare. Nam eo ipſo quod hæres audiuit hæreditatem, videtur ratificaſſe factum defuncti, &c. Petr. de Bell. Pert. & Cyn. in l. Aſſiduis. C. qui pot. in pignor. Bald. in l. 1. *(mihi, in vltim. colum.) verſic. Sed an veniant, ff. ſolut. matrim.* dom. Iaſ in d. l. hæredum *ad fin.* per quæ pluſquam ſatis patet, reis non obſtare nota. in l. Marcellus. in §. res quæ. ff. ad Trebellian. Nam hic non ſumus in terminis d. §. Vbi dicitur, quod ſi hæres rem ſubiectam reſtitutioni ex fideicommiſſo alienet, titulo inter viuos, in tertiū, imputetur ſibi etiam in quartum. Sed in propoſito pater actoris in teſtamento ſuo non alienauit vſufructum præfati Caſtri huiuſmodi in titulo in alium, ſed ſolum poſt mortem ſuam legauit eum in ſua vltima voluntate, alteri filio ſuo fratri N. &c. Imo licet res reſtitutioni ſubiectæ, non poſſint inter viuos alienari, *Auth. res quæ. Cod communia de legatis.* tamen teſtator poteſt eas in ſuo teſtamento legare, & alteri relinquere, ſicut aliæ res alienæ legari poſſunt: & hæres eas redimere tenetur, ſi poteſt. Ita probatur per text. in l. Cum pater. & ibi Bartol. & eſt ibi præciſe caſus in terminis noſtris, ſecundum Ioa. de Imol ibi ſcilicet, quod ſi teſtator leget rem, in qua habet ius, quod finitur eius morte, valet legatum: Sed pater actoris legauit vſufructum poſt mortem actoris, in quo vterque ſolum ius vſusfructus habebat, & actor hodie tantum habet. Et ita ius, quod morte finitur, alteri filio ſuo, &c. Ergo valet tale legatum, & eſt ſine dubio, per iura ſupra adducta. Nec obſtat l. nec emere. C. de iure delibe. quia ibi dicitur, quod nemo cogatur inuitus hæreditatem damnoſam adire: Quod nihil (vt ad ſenſum patet) ad propoſitum facit, quæ tamen regula etiam fallit in hærede grauato reſtituere hæreditatem, qui ſcilicet poteſt cogi, vt adeat hæreditatem, & eam reſtituat, *gloſſ. ibi per iura in ea allegata, & patet per titu. ff. & Cod. ad Trebellianum.* Sed de his nihil ad propoſitum. Ex quibus omnibus liquide infertur, quod cum N. pater actoris in Chriſto defunctus, de iure potuerit vſufructum ſæpe præfati Caſtri cum ſuis pertinentiis filio ſuo N. poſt mortem actoris filii ſui natu maioris in ſuo teſtamento, cum omnibus qualitatibus, ſiue oneribus, de quibus in eo, &c. legare & relinquere, vt clariſſimis iuribus oſtenſum eſt, & liberis ſuis contrauenientibus, ſeu ſuam vltimam voluntatem adimplere recuſantibus, pœnam priuationis bonorum ſuorum (excepta legitima) imponere, *iuxta l. vnic. Cod. de his quæ pœnæ nomine. & §. fin. Inſtit. de legatis.* Quod actor adeundo hęreditatem patris, vel potius immiſcendo ſe hæreditati paternæ, præſertim ex teſtamento, quia quando adeſt cauſa teſtati, ceſſat cauſa inteſtati. *l. quamdiu. la 2. ff. de acquiren. hæredit.* ius ipſum obligauerit eum ad ſeruandum huiuſmodi vltimam voluntatem patris ſui, in omnibus articulis & capitulis eiuſdem. Quia ſicuti quis non poteſt venire contra factum ſuum proprium. *l. poſt mortem. ff. de adoptio.* ita nec quis contra factum defuncti, cui hæres extitit, venire poteſt. *l. Seia. ff. de euictio. l. Cum à matre. Cod. de rei vend. l. Si ab eo. Cod. de libe. cauſ. l. quæ à patre. cum ſimil. C. de reſtit. milit. &c.* Ex quibus plus infertur, quod in terminis noſtris non fuerit neceſſaria expreſſa ratificatio actoris ratificantis & approbantis teſtamentum patris ſui teſtatoris, & omnia in eo contenta. Cum lex ipſa obligauerit eum, propter diſpoſitionem ſiue factum patris ſui, cui hæres extitit, per iura iam allegata. Nam in eo ipſo, quod quis adiuit hæreditatem, videtur ratificare factum defuncti. *Pet. de Bell. Perti. Cyn. Bal. &c. vbi ſupra.* Quod nullo modo actor ipſe in integrum

Digitized by Google

reſtituendus ſit, etiamſi fuiſſet læſus, tanquam minor,
12 prout tamen minime læſus fuit. Nam minor læſus non ſua facilitate, ſed propter factū defuncti, non reſtituitur in integrum. Ideo minor adeūdo hæreditatem defuncti, ad omnia facta defuncti, ſicuti maior; tenetur, licet ſi reperiat ſe læſum per aditionē, poſſit petere, ſe reſtitui aduerſus aditionem, & ſic factum ſuum propriū, & ita non obſtante aditione facta per beneficium reſtitutionis in integrum, impetrare beneficium repudiandi vel abſtinendi ab hæreditate. Non autem contra diſpoſitionem defuncti. *l. 3. § ſcio, cum §. ſeq. ff. de minorib. 25. annis.* Clarum enim eſt, quod minoribus ſolum detur beneficium reſtitutionis in integrum, quando ſui facilitate faciēdo vel negligēdo, vel dolo aduerſarij læſi ſunt. Secus ſi caſu fortuito, vel aliter. *l. verum. §. ſciendum. & ibi Bar. & Doct. ff. de probatio. & per tot. tit. ff. de minoribus, & c. l. Minoribus. & l. fin. & ibi Legiſtæ. C. de in integr. reſtitut.* Imo ſi pater maior in aliquo contractu fuiſſet læſus, filius tamen hæres eius minor, cum non ſui facilitate læſus ſit, reſtitutionem in integr. petere non poſſet. *d. l. Ea quæ à patre. C. de reſtit. milit.* Quare actor in præſentiarum, contra diſpoſitionem paternam, nullo modo reſtitui poteſt, niſi vellet contra ſuum proprium factum, & ita contra ſuam aditionem, vel immixtionem petere ſe in integrum reſtitui, vt abſtinere poſſit ab hæreditate patris, excepta legitima, quod vix faciet. Quare etiam iam ſublata eſt illa quæſtio, an ſcilicet actor poſſit petere reſtitutionem in integrum, aduerſus ſuam ratificationem, qua ſcilicet ratificauit & approbauit teſtamentum patris ſui, quia dato etiam, non tamen conceſſo, ſicuti non eſt, quod in totum ipſum non ratificaſſet; Tamen ex quo ius eum aſtrinxit ſeruare factum patris, cuius hæreditati ſe immiſcuit, nihil operatur, petat reſtitutionem, nec ne, contra ſuam ratificationem. Ex quibus etiam infertur, fruſtra ab actore regulam, Quod ab initio non valet, &c. allegatam eſſe. Vltra
13 hoc quod dicta regula non procedit, quando ſcilicet aliquid ab initio ſolum eſt nullum, ex defectu conſenſus, quia tunc ratihabitio, ſiue conſenſus ſuperueniens validat ipſum. *l. licet. ff. de iudiciis. l. fin. C. ad Macedon. & c. 1. in tit. de alien. feud. pater.* Et confirmantur prædicta. Nam licet agnati, qui non conſenſerunt alienationi feudi paterni, poſſint reuocare alienationem. *d. c. 1. de alien. feud. pater.* tamen ſi tales agnati non conſentientes ſint hæredes alienatoris, licet illis agnatis extantibus primi acquirentis illud feudum, tanquam paternum debeatur, adeo quod ipſi in eo ſuccedere poſſint, etiamſi non ſint hæredes a-
14 gnati alienantis, remouentur tamen à reuocando ex alio capite, quia hæres tenetur obtemperare facto defuncti. *dict. l. Cum à matre. Et ita decidit Andr. de Iſer. & Doctor. in d. cap. 1. Et faciunt notata in c. 1. §. hoc quoque, in tit. de ſucceſſ. Feudi.* Ex quibus omnibus finaliter neceſſario infertur & concluditur. Quod cum actor petierit ſibi inſtrumenta, documenta, & regiſtra, ſuper ſæpe nominato Caſtro, cum ſuis pertinentijs, tanquam domino ſeu proprietario, tradi; & ſuper hæc fundauerit ſuam prætenſam impetitionem ſeu actionem, vt ex libelli ſerie claret, & inconuincibiliter oſtenſum ſit, quod ipſe non ſit dominus, nec proprietarius dicti Caſtri, cum ſuis pertinentiis, ſed quod ſolum per tempus vitæ ſuæ habeat vſumfructum in eis, quod rei non teneantur actori ipſi tanquam domino, &c. huiuſmodi inſtrumenta tradere, ſed quod ſint ſuffragio hæredum N. teſtatoris, patris actoris & fratris eiuſdem N. penes aliquem amicum vel in ædem ſacram, vel in locum publicum deponenda: Et per conſequens, quod in prima inſtantia male pronunciatum, & bene appellatum ſit. Et per conſequens, quod leges per actorem allegatæ minime probent, & fundent ſuam intentionem; Cum præſuppoſitum eius, ſcilicet quod ſit dominus, ſiue proprietarius dicti Caſtri, ſit falſum, nec alias dicta iura probant, quod inſtrumēta com-
munia, hæreditaria, ſint apud ſeniorem deponenda, ſeu 15
cuſtodiēnda; Cum l. 4. cum ſequenti. ff. famil. herciſ. penitus probent contrarium. Nam in d. l. 4. diſponitur, quod tabulæ teſtamenti, aut apud eum qui ex maiori parte hæres eſt, manere, aut in ædem ſacram deponi debeant; Et ſic eſt ibi caſus rotūdus, quod non apud ſeniorem de neceſſitate deponendæ ſint, ſed in arbitrio hæredum conſiſtat, quando ſcilicet vnus ex eis eſt in maiori parte hæres, vt eas deponant, vel penes eum, vel in ædem ſacram. Item in l. ſequenti deciditur, quod iudex curare debeat, vt cautiones hæreditariæ maneant apud eum, qui ex maiori parte hæres eſt; Sin autem omnes ex iiſdem partibus hæredes ſint, nec inter ſe conuenire poſſit, apud quem potius eſſe debeant, tunc, aut ex conſenſu, vel ex ſuffragio ſit eligendus amicus, apud quem deponantur, vel quod in ædem ſacram deponi debeant. Cum ergo actor non ſit ex maiori parte hæres, præſertim cum in dicto Caſtro tantum habeat vſumfructum ſeparatum à proprietate, quæ eſt communis fratri ſuo; Sequitur quod apud eum, aliis hæredibus inuitis, huiuſmodi documenta non ſint deponenda. Imo poſito, non tamen conceſſo, ſicuti etiam non eſt, quod eſſet ex maiori parte hæres, tamen adhuc non eſſent penes eum deponenda; Cum maxime interſit fratris ſui N. & hæredum ſuorum futurorum maſculorum, ne eiuſcemodi documenta, ſiue regiſtra ei tradantur; Cum dicat ſæpenominatum Caſtrum cum ſuis pertinentiis ad ſe, tanquam dominum & proprietarium pertinere: cuius tamen contrarium ad oculum demonſtratum eſt. Idcirco ſi poſt mortem eius huiuſmodi documenta reperirentur in ſua cuſtodia, hæredes ſui abſque dubio conaturi eſſent tale Caſtrum cum ſuis pertinentiis iure hæreditario occupare. Quod in maximum præiudicium fratris ſui & hæredum ſuorum maſculorum, quibus vſusfructus in tali Caſtro poſt mortem actoris relictus eſt, redundaret, probatur per textum in l. Inſtrumenta. C. de fideicommiſſ. vbi eſt caſus in fortioribus terminis, quod hæres non teneatur legatariis vel fideicommiſſariis præ-
ſtare inſtrumentum originale rei legatæ; In quo qui- 16
dem legato, legatarius vel fideicommiſſarius habet plenum dominium, licet teneatur cauere de exhibendo, quando opus fuerit, non obſtante l. Si quis ex argentariis. §. pertinere, vbi habetur, quod inſtrumenta debent eſſe penes illum ad quem pertinent. Nam reſpondent in d. l. inſtrumenta, ibi Cyn. & Bartol. & communiter omnes Doctor. Quod hoc ideo ſit, quia intereſt hæredis, quod ſint penes eum propter periculum euictionis, in caſibus in quibus hæres tenetur de euictione, per text. in l. Titius. ff. de actio. empt. vbi deciditur: Quod licet venditor teneatur euincere emptori inſtrumenta fundi venditi, cum expediat, per quæ declarantur iura ipſius, non tamen tenetur ea ſibi tradere. Idem eſt ſi teſtator legauit fundum ſuum alii, quod hæres non teneatur legatario, & ita domino rei legatæ tradere inſtrumentum fundi legati, ſed ſufficit quod caueat de exhibendo, quando opus fuerit. *Ita determinat Bartol. in l. quæſitum. §. Papinianus, per text. in dict. l. Titius. ff. de fund. inſtru. leg. Nec obſtat text. in d. §. Papinianus.* Quia quod dicit, quod debeant præſtari emptiones, debet exponi, id eſt, commodum, quod ex emptione procedit, non autem inſtrumenta emptionis. Ita decidit Cyn. *in dict. l. inſtrumenta.* dicens, ſe audiuiſſe à Dyno præceptore ſuo. Quare mi-

nime

nime inſtrumenta dicti Caſtri, actori, qui ſolum vſumfructum in eo habet, tradenda ſunt. Ex quibus vltra prędicta concluditur, peſſime (ſalua pace) pronunciatum fuiſſe. Nec obſtat l. Procurator. C. de edendo, quia ibi habetur, quod quando eſt contentio inter fiſcum & priuatum, quod inſtrumenta communia debent eſſe penes fiſcum tanquam digniorem. Nec aliquid facit l. Cum pater. §. pater pluribus. ff. de legat. 2. quia ibi non deciditur, quod inſtrumenta hæreditaria ſint maiori natu tradenda. Sed eſt ibi caſus, quod ſi pater filiis ſuis hæredibus inſtitutis, maiori natu tradidit claues, cauſa cuſtodiæ tradidit, quod per hoc non dicitur habere præcipuam cauſam, &c.

THEMA CONSILII LI.

De exceptione excommunicationis, quãdo poſſit opponi. Et quando habeat effectum repellendi quem à limine iudicij, vel alijs actibus permiſſis, &c. Quod ſumens Euchariſtiam ſub vtraq; ſpecie non ſit hæreticus, ſed contrarium contra Scripturam aſſerentes, &c.

SVMMARIA.

1 *Exceptio excommunicatoris poteſt opponi etiam poſt rem iudicatam, & opponens debet ſpeciem illius & nomen excommunicatoris exprimere, & intra octiduum probare.*

2 *Excommunicatio olim trahebat ſecum executionem in dorſo, ſed nouo iure requirit ſententiam declaratoriam.*

3 *Hæreſis vnde dicatur, & quis dicendus hæreticus.*

4 *Argumentum perſpicuum, quod aſſerens non eſſe ſumendam Euchariſtiam ſub vtraque ſpecie, ſit hæreticus.*

5 *Quod Eccleſia non habeat poteſtatem ſtatuendi contrarium.*

6 *Quod antiqui Canones & Pontifices vetent, venerabile ſacramentum diuidi, & quod hoc etiam ſit contra authoritatem ſacræ Scripturæ.*

7 *Conſuetudo quantumcunque inueterata Euangelicæ veritati derogare non poteſt.*

CONSILIVM LI.

Vidente Procuratore quondam Magiſtri N. in Chriſto defuncti, &c. quod non obſtantibus omnibus prætenſis, & friuolis exceptionibus ſuis contra petitam executionem, virtute & vigore iudicialis confeſſionis principalis ſui, quæ etiam vim ſententiæ condemnatorię continet, dicente Imperatore: Confeſſos in iure pro iudicatis habere placet, &c. oppoſitis de iure debeat vti in replica, & alias N. petiit decerni, &c. Ipſe alio falſo & ficto remedio actorem ab inſtituta petitione executionis, nulliter tamen & de facto repellere conatur, aſſerens ſcilicet eum excommunicationis maioris latæ ſententiæ notam incurriſſe, cum habuerit quotidianam, atq; hodie habeat conuerſationem cum Apoſtatis Monachis in oppido N. Lutheranam hæreſin diſſeminantibus eorundemque ſectator, receptator, & defenſor fuerit, & ſit. Et quod huiuſmodi hæreſin in præſens in toto corpore ſuo ſapiat & defendat, Euchariſtię ſacramentum ſub duplici ſpecie ſumendo, &c. Ideo ipſum N. tanquam actorem in iudicio ſtare non poſſe, etiamſi rem iudicatam & decretum executionis pro ſe iudicialiter obtinuiſſet, *per c. pia. de exceptio. in ſexto. c. excommunicamus. el 1. §. credentes. de hæret.* Quare N. quintuplicando dicit & proponit, quod procurator nedum indocte, ſed etiam impie & blaſpheme huiuſmodi exceptionem eam ob cauſam quadruplicauerit. Et quod falſum & mentitum ſit ipſum actorem excommunicatum eſſe, & fore, eam ob cauſam, quod ſcilicet quotidianam conuerſationem cum concionatoribus & miniſtris verbi Dei in hoc oppido habuerit, & habeat. Nec minus falſum & doloſe excogitatum eſſe, huiuſmodi concionatores aliquam hæreſin diſſeminare, vel docere, prout etiam aduerſarius non probauit, nec vnquam probare poterit. Ideo Actor non comprehenditur, nec comprehendi poteſt diſpoſitione dictorum iurium; Sed quod etiam indocte, ſi non doloſe quadruplicauerit, ex infra ſcriptis cauſis in iure fundatis liquido apparebit, etiam dato, nullo tamen pacto conceſſo (ſicuti etiam in veritate non eſt) quod ob dictam cauſam Actor incurriſſet notam excommunicationis maioris latæ ſententiæ, prout tamen minime incurrit, ſed magis verbo Chriſti, dicentis: Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei, obtemperauit. Et dicit beatus Hieronymus: Non quis dicat, ſed quid dicatur, attende. Nos itaque omnipotentis Dei auxilio ſuppliciter inuocato, eiuſdemque præſidio freti, hac præſenti conſultatione manifeſtum faciemus, & ex verbo Dei, ac ſacræ Scripturæ textibus oſtendemus, Quadruplicantem manifeſtam impietatem defendere: Et exceptionem procuratoris in præſentiarum, adhuc ſibi locum non vendicare. Idq; 1
patet primo, quia licet verum ſit, quod etiam poſt rem iudicatam oppoſitio huiuſmodi exceptionis impediat executionem, tamen, quia ea frequenter per malitiam ad differenda negotia & partes laboribus ac impenſis fatigandas opponitur; Ideo opponens neceſſe habet exprimere ſpeciem excommunicationis, & nomen excommunicatoris. Et ſi intra octo dierum ſpacium in probatione eius defecerit, Iudex in cauſa procedere debet. *d. c. pia.* Et quod ibi dicitur; Nomen excommunicatoris exprimendum eſſe, non ſolum de excommunicatione hominis, ſed etiam Canonis intelligi debet, vt etiam tunc requiratur expreſſio Canonis. Nec ſufficeret nomen authoris ipſius Canonis, *ſecundum Ioan. Andr. & Doctor. in dict. c. pia. ſuper gloſſ. in verb. nomen.* Sed in noſtro caſu Quadruplicans, nec nomen alicuius iudicis vel Canonis, à quo d. N. incurrerit notam excommunicationis maioris, expreſſit, multo minus eam intra octo dies probauit, ſicuti nunquam probare poterit. Ergo, &c. Secundo, quamuis de iure antiquo excommunicatio trahat 2
ſecum executionem in dorſo. *ca. paſtoralis. in fine. de appellatio.* Et excommunicatus etiam ante denunciationem ſit vitandus. *c. cum non ab homine. de ſenten. excommun.* Tamen hodie ſententia excommunicationis, canonis, vel ſtatuti non priuat quem exercitio actuum permiſſorum, niſi poſt ſententiam declaratoriam. Ita eſt ſtatutum in Concilio Baſilienſi, in ſecunda ſeſſione; incipit, Ad euitanda ſcandala, &c. & atteſtatur Panorm. qui interfuit huic Concilio, ſubiungens per hoc eſſe ſatisfactum deſiderio Ioann. Andr. *in Clem. 2. ſuper gloſſ. in verbo, Suppoſitis. in fine. de ſententia excommun.* Imo ante dictum Concilium idem tenuit illuſtris Petr. de Ancho. in conſi. 199. *in 2. colum. verſicu. Secundo moueor.* vbi decidit; Quod quantumcunque aliquis ſit excommunicatus à Canone, non debeat tamen vitari in publico, niſi fuerit lata ſententia declaratoria, ſuper hac parte citata & cauſa cognita, *vt not. Clemen. præſenti. de cenſibus, & c. cum ſecundum leges. de hæretic. lib. 6. & ſequitur poſtea.* Ex quibus infero, quod ſententia Canonis vel ſtatuti non priuat quem exercitio actuum permiſſorum, niſi poſt ſententiam declaratoriam. Et ſic clariſſime infertur, quod excommunicatus ipſo iure à canone ſcilicet, tamen adhuc non debeat regulariter vitari, niſi à ſuperiori per ſententiam declaratum fuerit, illũ ob tale delictum in ſententiam Canonis incurriſſe, &c.

Tertio,

Tertio, quod allegat Quadruplicans Quintuplicantem excõmunicatum eſſe maiori excõmunicatione, propter quotidianam cõuerſationem, quam (vt ipſe Quadruplicans appellitat) cum Apoſtatis Monachis habuerit, & tamen illi Monachi, cum quibus conuerſatur, etiam nunquam fuerint neq; ſint excommunicati declarati, liquide ex his infertur Quadruplicãtem in oppoſitione fictæ exceptionis excommunicationis, in iure maxime erraſſe, & quod iſta exceptio petitam executionem impedire non poſſit. Item & ſecundo, quod hæretice, impie, blaſpheme, & ſacrilege quadruplicauerit, dicendo videlicet quod actor in corpore ſuo, eo quod ſacramentum Euchariſtiæ ſub duplici ſpecie ſumpſerit, hæreſin ſapiat. Et hoc indubitatum eſt, per fortiſſimam rationem: Quia
3 hæreſis diuerſum dogma habet, Græce ab electione dicta, eo quod talem ſibi vnuſquiſque eligat doctrinam, quam putet meliorem: Et quicunque ſcripturam aliter intelligit quam ſenſus Spiritus ſancti flagitat, à quo ſcripta eſt, licet ab Eccleſia non receſſerit, hæreticus appel-
4 latur. Sed Quadruplicans ſcripturam aliter intelligit, quam ſenſus Spiritus ſancti, à quo ſcripta eſt, flagitat. Ergo Quadruplicans hæreticus appellatur. Hæc conſequentia formalis eſt & ſyllogiſtica in tertio modo primæ figuræ, & præmiſſæ eius ſunt veræ; Ergo & concluſio vera, quia ex vero non niſi verum ſequitur. Quod autem præmiſſæ ſunt veræ, patet. Nam maior probatur ad literam per tex. in c. inter hæreſin. cum c. ſequenti. 22. q. 4. & ſunt verba ſancti Hieronymi, mallei hæreticorum, vt canit de eo Eccleſia. Minor eſt manifeſta & notoria, quia Chriſtus dominus, &c. in nouiſſima cœna inſtituit venerabile Sacramentum corporis & ſanguinis ſui ſub vtraque ſpecie panis & vini manducandum, ſcilicet, & bibendum, vt aperte legitur & ſcribitur in ſanctis Euangeliſtis Matthæo, Luca, Marco, & Paulo Apoſtolo ad Corinth. Sed Quadruplicans hanc ſanctam Scripturam aliter intelligit, quam ſenſus Spiritus ſancti, à quo ſcripta eſt flagitat; Cum contra ſanum intellectum impie & blaſpheme dicat hæreſin eſſe, venerabiliſſimum euchariſtiæ Sacramentum ſub vtraque ſpecie ſumendo, & ſic contra verba & inſtitutionem Chriſti, aperte os in cœlum ponit, aſſerendo non quæ à Deo, ſed ex proprio corde, & humano ſenſu didicerat, & ita prætereundo, imo expreſſe reſpuendo, quæ Spiritus ſanctus docet: Quo nihil abominabilius aut magis impium excogitari poteſt, &c. Quare diſcat hunc honorem Canonicis ſcriptoribus referre, vt ſcribit beatus Auguſtinus ad Hieronymum, & habetur in c. Ego ſolis. 9. diſtinct. Et ſic breuibus oſtenſum eſt, Quadruplicantem contra verbum Dei aperte ſentire. Et per conſequens, ipſum, & non Quintuplican-
5 tem hæreſin ſectari. Nec contra iſtud inſtitutum Chriſti etiam Eccleſia poteſt ſtatuere, videlicet hæreſin eſſe ſub vtraque ſpecie Euchariſtiam ſumere, cum Chriſtus & verbum eius non habeant authoritatem ab Eccleſia: Sed econtra Eccleſia pendeat ex verbo Dei. Eſt enim (vt Paulus inquit) columna & ſedes veritatis, nec concedit Euangelium libertatem docendi contra mandata Dei, ſeu prohibendi vllam partem mandati diuini, quod ad Eccleſiam pertinet. Sed maxime præcipit conſeruari miniſterium, quod conſiſtit in doctrina & admi-
6 niſtratione Sacramentorum. Non obſtat vulgatum dictum Auguſtini, dicentis: Non crederem Euangelio, niſi me catholicæ eccleſiæ authoritas moueret, &c. Nam illud intelligitur videlicet, niſi eccleſia approbaret, non haberemus nos certitudinem, quod illa ſint verba & inſtitutio Chriſti. Impium ergo eſt, & maxima blaſphemia contradicere, nec Romana eccleſia, quæ domino diſponente, etiam ab hac labe, ſicut ab omni hæreſi ſemper immaculata & inconcuſſa permanſit, teſte Hieronymo, *vt in c. hæc fides. 24. q. 1.* integri ſacramenti vſum improbat. Habet enim mandatum Dei, quod Eccleſia nullam cauſam mutare poteſt: iuxta illud; Si quis aliud Euangelium docuerit, anathema ſit. Conſtat autem hũc ritum in eccleſia diu duraſſe. Et Pontifices Romani nunquam cõtrarium ſtatuerunt vel docuerunt: Gelaſius Papa enim mandauit & ſtricte præcepit, venerabile ſacramentum ſub vtraq; ſpecie, & neqũaquam ſub altera tantum ſumendum eſſe, vt c. Comperimus, de cõſecrat. diſt. 2. vbi inquit; Comperimus autem quod quidam ſumpta tantum ſacri corporis portione, à calice ſacrati cruoris ſe abſtineant, qui proculdubio (quoniam neſcio qua ſuperſtitione docentur aſtringi) aut integra ſacramenta percipiant, aut ab integris arceantur, quia diuiſio vnius eiuſdemque myſterij ſine grandi ſacrilegio non poteſt peruenire. Quomodò poſſit eſſe clarior textus de ſumenda Euchariſtia ſub vtraq; ſpecie, & ſub maxima pœna? Cum talis diuiſio non poſſit fieri ſine grandi ſacrilegio, nec aduerſarius hic poterit ſubterfugere, dicendo quod textus ibi loquatur de ſacerdotibus, vt Rubrũ indicat, & hoc teſtimonium tantum ad conſecrantes, non laicos pertinere. Quod enim hæc cauillatio, qua multi Scriptores, in defendenda hac prohibitione ad amplificandam ſacerdotum dignitatem vtuntur, ſit commentitia, inde intelligi poteſt, quia tunc durabat mos vtendi integro ſacramento. Et cum ibi tex. ait (Arceantur) loquitur de laicis, vt arcerentur per miniſtros porrigentes. Præterea communis eſt Theorica doctorum, quod rubricæ decretorum non ſint Authenticæ, cum non ſint factæ ab habente authoritatem legis condendæ. Secundo, iſtud rubrum eſt expreſſe contra rationem aſſignatam in nigro. d. c. comperimus: vbi dicit, quod diuiſio vnius eiuſdemq; myſterij ſine grandi ſacrilegio non poſſit peruenire. Quæ ratio non minus in laico diuidẽte quam ſacerdote militat. Si ergo vna & eadem ratio expreſſa in dicta conſtitutione militat in vtroque; Ergo idem vtrobiq; ius ſtatuendum, iuribus vulgatis. Negari tamen non poteſt diſcrimen aliquod eſſe inter miniſtros & laicos: Miniſter enim porrigit ſacramentum: ſed in vſu nulla eſt differentia. pariter vtantur integro ſacramẽto miniſter, & laicus, pariter ſe conſolentur accepro hoc pignore, & fidem exerceant, pariter agant gratias. Etſi Quadruplicans hic bona reſponſione euaſerit, Quintuplicans donabit ei par rubeorum calceorum. Tertio dictũ rubrum eſt contra textum in Matthæo, Marco, & Luca; vbi Chriſtus integrum Sacramenti vſum inſtituit, in vtraque eius parte vtantur omnes pij ſacerdotes & laici. Quia textus nominatim de calice dicit; Bibite ex hoc omnes. Addita eſt vniuerſalis, vt ſciamus nullum membrum eccleſię excludi. Ergo nulli hominum licet mutare, aut abolere ritum à Chriſto inſtitutum. Et ſumma impietas eſt in hoc caſu prohibitionem defendere, abolet enim partẽ miniſterij diuinitus ordinati, quod Deus in mundo conſeruari vult, mandatis Chriſti aduerſatur, & præcipue pugnat cum Paulo 1. Corinth. 11. vbi Apoſtolus loquitur ſimpliciter & generaliter Corinthiis, non diſtinguendo inter ſacerdotes, & non ſacerdotes: Dicit enim inter cætera; Quotieſcunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec veniet. Hæc eſt integri Sacramenti deſcriptio. Et iubet Paulus ceremoniam hanc vſque ad finem mundi conſeruari, præcipit quoque ei addi recordationem & prædicationem de morte Chriſti, vſq; ad glorioſum eius aduentum. Annunciatio hæc omnibus mandata eſt, pariter ad miniſtros

niſtros & laicos pertinet. Et ſicut omnibus pariter mortuus eſt Chriſtus, ita ab omnibus pariter mors eius annuncianda. Sunt quoq; promiſſiones Euangelij vniuerſales, & verba Chriſti in inſtitutione ſacroſanctæ ſuæ cœnæ, cum inquit: Hic eſt calix noui Teſtamẽti in ſanguine meo, qui pro multis effunditur in remiſſionem peccatorum, &c. ad omnes pariter, tam laicos, quam ſacerdotes pertinent, omnib. remiſſio peccatorũ neceſſaria, omnibus mandata recordatio paſſionis Chriſti. Ergo omnes ex calice bibant, ad omnes vſus calicis pertinet. Hoc diſerte teſtatur Paulus, cum inquit: Accipite, bibite, &c. Item probet ſeipſum homo, & ſic de hoc pane edat, & de hoc calice bibat. Hæc verba ſunt mandãtis & diſponentis. Et addit Paulus cõminationem grauiſſimam, inquiens, reos corporis & ſanguinis Domini eſſe illos, qui ab-
7 utuntur ſacramento. Nec aliqua conſuetudo quantumcunq; inueterata huic Euãgelicæ veritati præualere poteſt. Imo ipſa quoq; Eccleſia partem Sacramenti, contra mandatum Chriſti in inſtitutione expreſſum, prohibere nõ poſſet. Vſitata enim in veteribus Doctoribus eſt ſententia, Eccleſiam nec materiam, nec formam Sacramentorum mutare poſſe. Et hiſtoriæ ſatis dilucide oſtendunt publicum & communem vſum integri Sacramẽti multis ſeculis in Græca & Latina Eccleſia fuiſſe, & indicia plurima ſunt, vix ante 400. annos hunc morem eſſe abolitum. Ideo hic ritus à Chriſto inſtitutus, ab Apoſtolis cõfirmatus, ab Eccleſia approbatus, nullius hominis authoritate mutari, aut aboleri potuit. Et ſic qua noua cõnſuetudo Pontificum tyrannide in Eccleſiam irrepſit, cõtra expreſſum mandatum Dei, & receptum veteris Eccleſiæ morem, non debet ea pertinaciter iniqua crudelitate defendi. Nec talis conſuetudo quantumcunq; inueterata prohibitionem excuſat. Quia Deo magis obediendum eſt quam hominibus. Nec licuit Pontificibus aut Principibus proprio iudicio religiones contra mandatum Dei conſtituere. Nam cum Chriſtus ſit caput Eccleſiæ & veritas, qui ipſam Euchariſtiam ſub vtraq; ſpecie inſtituit, magis ipſam veritatem, quam conſuetudinem ſequi debemus. *c. veritate. cum quinque cc. ſeq. 8. diſtinct.* Quare ſequitur, quod Quintuplicans ſumendo venerabile Sacramentum Eccleſiæ ſub vtraque ſpecie, non dicatur aliquam hæreſin ſentire, nec incurriſſe, ſed inſtituto Chriſti, & Eccleſiæ ſatisfeciſſe. Et quod Quadruplicans impugnans hoc, conetur expreſſe repugnare Spiritui ſancto, verbo & inſtituto Chriſti, & ſic non in minorem hæreſin, quam ſentientes & docentes, in Sacramento Euchariſtiæ non eſſe verum corpus & ſanguinẽ Chriſti, incurrere & incurriſſe. Et per conſequens, quod huiuſmodi ficta exceptione non obſtante, debeat decerni, vt antea petitum eſt. Quintuplicans repetit etiam quicquid prius replicatiue & triplicatiue adduxit, pie admonens aduerſarium, vt deinceps ab huiuſmodi blaſphemiis & impietatibus, ne iram Dei incurrat, &c. abſtineat. Quod ſi non fecerit, Quintuplicans aliis verbis ei obuiabit, &c.

THEMA CONSILII LII.

Conſilium de ſacra communione corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti, in familiari epiſtola ad amicum ſcriptum, & ex lingua Germanica in Latinam verſum, in quo clare, ex authoritate ſacræ Scripturæ, & veterum Canonum oſtenditur, omnib. Chriſtianis, nulla perſona cuiuſcunq; conditionis, dignitatis, vel ſexus excepta, vtranq; ſpeciem in cœna Domini porrigendam, iuxta diuinam inſtitutionem, & morem à veteri & catholica Eccleſia approbatum. Adducuntur quoq; teſtimonia Euangeliſtarum, S. Pauli Apoſtoli, ſacrorum Canonum & veterum Pontificum, ex quib. probat vtranq; ſpeciem diuina ordinatione à Chriſto inſtitutã, ab Apoſtolis confirmatam, multisq; ſeculis hũc ritum in tota Eccleſia veteri obſeruatum. Oſtẽdit promiſſiones eſſe vniuerſales, vt ſciamus nullum Eccleſiæ membrum excludi. Ideoq; prohibitionem alterius partis eſſe impiam, nec defẽdendam eſſe manifeſtam impietatem eorum, qui calicem populo detrahunt, contendentes verba Chriſti de calice, ad cõſecrantes tantum, ſiue Sacerdotes, non ad Laicos pertinere. Et in fine concludit integrum Sacramenti vſum Eccleſiæ reſtituendum, non obſtante qualicũque etiam inueterata cõſuetudine, cum authoritas ſacræ Scripturæ, & Chriſti mandatum non ex humanis cogitationib. pẽdeat, ſed regula ſit ab omnibus, & etiam Conciliis, quam ſtrictiſſime obſeruãda, nec propter humanas cogitationes violandum eſſe mãdatum Dei, aut à miniſterij inſtitutione diſcedẽdum, ſed qui vnam ſpeciem ſufficere doceant, pro hæreticis eſſe habendos.

SVMMARIA.

1 *Chriſtus eſt vnicum ſanctæ Eccleſiæ caput.*
2 *Eccleſia, cuius caput eſt Chriſtus, errare non poteſt.*
3 *Eccleſia Chriſti ſuper petram, quæ eſt Chriſtus, fundata atq; ædificata eſt.*
4 *Dictio petra, non de Petro, ſed Chriſto filio Dei viui intelligenda eſt. Et Eccleſia non eſt ædificata ſuper authoritatem hominis, ſed ſuper miniſterium illius profeſſionis, quam Petrus fecerat.*
5 *Solus Chriſtus audiendus eſt, quia ipſe eſt via, veritas & vita, nec patitur regni conſortem. Ideoq; verbo eius nihil addendum, neque detrahendum.*
6 *Non diſcedendum eſt à verbo Dei, ſed illa doctrina tenenda, quam Deus pater per filium ſuum nobis reuelauit, per Prophetas & Apoſtolos tradidit.*
7 *Papa non habet ius contra mandatum Dei docendi aut ſtatuendi aliquid in Eccleſia Dei, & ſi verbo Chriſti aliquid addiderit, aut detraxerit, erroris argui poteſt.*
8 *Libri veteris & noui teſtamenti à Spiritu ſancto conſcripti ſunt. Ideoq; authoritas ipſorum in quæſtionem vocanda non eſt.*
9 *Dubitans de his, quæ in libris vtriuſque Teſtamenti continentur, pro hæretico habendus.*
10 *Quomodo intelligendum dictum Auguſtini: Euangelio non crederem, &c.*
11 *Deus mandatorum ſuorum, & reuelatæ voluntatis ſuæ exactam, & perfectam obedientiam à nobis requirit.*
12 *Saul abiectus eſt à Deo, quod vocem Domini non audiuit.*
13 *Conſuetudo etiam longo vſu recepta, veritati tamen, in ſacris literis, & ex inſpiratione Spiritus ſancti nobis reuelata in negotiis præſertim ſpiritualibus, anteferenda non eſt.*
14 *Vſus veritati contrarius abolendus eſt.*
15 *Conſuetudo etiam in ciuilibus contra rationem inducta, quantumuis vetuſta, abroganda eſt, nec meretur nomen conſuetudinis, ſed abuſus dici debet.*
16 *Hæreticus appellandus eſt, qui ſcripturam aliter intelligit, quam ſenſus Spiritus ſancti, à quo prolata eſt, flagitat.*

17 Mani-

17 *Manifeſtus error circa vſum Sacramentorum, pro hæreſi æſtimandus.*

18 *In pœnam hæreſeos incidit, qui temere & pertinaciter negat perpetrata contra mandata Dei, peccata non eſſe.*

19 *Papa & Imperator in materia vſurarum non poſſunt diſpenſare aut concedere, vt ratione mutui vel teruncius vltra ſortem petatur.*

20 *Chriſtus in ea nocte qua traditus eſt, inſtituit vtranque ſpeciem corporis & ſanguinis ſui, ad hunc finem, vt eſſet pignus quoddã amoris ſui erga nos, quo beneficio vterentur omnes pij, in memoriam ſui, vſque in glorioſum aduentum ſuum celebrandam.*

21 *Teſtimonia ex Euangelijs & S. Paulo Apoſtolo, de inſtitutione ſacroſanctæ Cœnæ dominicæ.*

22 *Vſus integri ſacramenti non ſolum 12. Apoſtolis, ſed reliquis quoq; vna cum Chriſto accumbentibus conceſſus eſt.*

23 *Corinthij vtraque ſpecie vſi ſunt.*

24 *Gelaſius ſub pœna ſacrilegij Sacramentum corporis & ſanguinis Chriſti diuidi prohibet.*

25 *Teſtimonijs ſanctorum patrum oſtendit publicum & communem vſum integri Sacramenti in veteri Eccleſia fuiſſe.*

26 *Non licuit Concilio Conſtantienſi laicis alteram Sacramenti ſpeciem prohibere.*

27 *Eccleſiam errare non poſſe, quomodo & quatenus ſit intelligendum.*

28 *Concilia errare non eſt nouum.*

CONSILIVM LII.

NVlla, vir optime, mihi tecum notitia alia intercedit, præterquam quod in proxima quadrageſima, iſthac iter faciens ad te diuerti. Quo quidem tempore intellexi ex ſermonibus inter nos amiciſſime & ſerio habitis, (quod multorum bonorum iudicio tribui tibi iam dudum antea reſcieram) omnibus te votis, toto animo atque pectore, nihil conari magis, aut operam dare, quã vt actiones ac vitam tuam omnem ad omnipotentis Dei, & ipſius Eccleſię obedientiam dirigas, atque componas, ab eiuſque conſenſu, receptiſque conſuetudinibus, præſertim in ſacra communione corporis ac ſanguinis Domini noſtri ac liberatoris Ieſu Chriſti, temere non recedas. Habet enim Eccleſia ſola remiſſionem peccatorum, quod ſymbolum Apoſtolicum clare teſtatur, in hoc articulo: Credo in Spiritum ſanctum, & eo qui ſequitur: Remiſſionem peccatorum. Et propter has cauſas vtraq; ſpecie Sacramenti altaris (vt vocant) hactenus vſus non es, ne contra Eccleſiæ authoritatem peccares, quam tu laicis vnam tantum ſpeciem concedere arbitraris. Etſi vero hic articulus his 20. annis proximis à Theologis noſtris ita eſt agitatus, & illuſtratus, diuinaq; fauente gratia, veritas in hac extrema mundi ſenecta, ad ſalutem, & conſolationem electorum, ita innotuit, vt de ea re me quoque diſputare ſuperuacaneum ſit & irritũ, qui, quæ mea eſt profeſſio, magis in Iuſtiniani Codice & Pandectis, quam in ſacra ſcriptura verſatus ſum. Attamen ſingularis mea erga te beneuolentia, amorque tuus ac ſtudium religionis vere pium, quo te adeo flagrare iudico, vt tui ſimiles paucos hæc noſtra ætas proferat, plane cogit me, vt de hac materia, licet aliena à mea profeſſione, meam quoque ſententiam ac iudicium tibi non ſignificare non poſſim, non dubitans te pro natura tuæ bonitate hoc, quicquid eſt, tanquam ſimplici animo profectum, æqui boniq; conſulturum eſſe. Totius autem noſtræ diſputationis hæc erit ſumma ſeu concluſio, ad quã rogo diligenter, vt animum attendere velis. Nihil enim in hac tanta cauſa temere affirmare volo: Nempe quod omnibus Chriſtianis, nulla perſona cuiuſcunque con-
ditionis, ætatis, vel ſexus excepta, vtraque ſpecies in cœ-
na Domini, iuxta diuinam inſtitutionem, porrigenda ſit:
& omnes illos, qui diuerſum docent, & alteram ſpeciem
laicis detrahunt, eoſque peccare contendunt, ſi ſolius
corporis participatione contenti non ſunt, pro hæreti-
cis habendos eſſe. Nec moramur ea, quæ ad hanc ſenten-
tiam oppugnandam fruſtra, & inepte colligunt aduerſa-
rij, eam contra decreta & conſuetudinem receptam Ec-
cleſiæ eſſe clamitantes, cui tamen inobedientiam non
præſtare piaculum ſit, eiuſq; authoritas diuo Auguſtino
tanta eſt, vt quodam in loco palam profiteri non dubi-
ret, ſe Euangelio non crediturum eſſe, &c. Item laicos
non minus accipere in vna parte ſeu ſpecie Sacramenti,
quam ſi integrum ſacramentum eis porrigeretur. Et ſi
qua ſunt ſimilia, &c.

Ad noſtræ vero concluſionis intentionem confirmã-
dam eiuſmodi nobis iacta erunt fundamenta, aduerſus
quæ ne portæ quidem infernales poterunt præualere.
Notum eſt tibi, & haud dubie credis, quod omnib. Chri-
ſtianis, quibus animæ ſuę ſalus curæ eſt, notum ac perſua-
ſum eſſe debeat, Chriſtum eſſe vnicum ſanctæ Catholi- 1
cæ Eccleſiæ caput, nec iſtius myſtici corporis aliud præ-
terea caput eſſe poſſe. Teſtatur hoc Apoſtolus Paulus *in*
Epiſt. ad Ephe. cum ait: Et ipſum dedit caput ſupra omnem
Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius, &c. Et Petrus dicit
Actor. 10. Chriſtum eſſe dominum omnium. Item Paulus
ad Coloſſ. c. 2. inquit; Chriſtum eſſe caput omnis principa-
tus & poteſtatis. Huic Apoſtolorum ſententiæ ſubſcri-
bit Innoc. III. appellans Chriſtum tanquam corporis
ſui, ſicut Eccleſiæ caput. Et omnes præterea Canoniſtæ
ſatis rotunde profitentur ac docent, vnicum Eccleſiæ
caput eſſe Chriſtum. Nec etiam aliter docere poſſunt,
niſi mendacij arguere Spiritum ſanctum velint. Id gloſſ.
in Clem. ne Romandi. in ver. non conſonam. de elect. & electi poteſt.
pulchre & erudite declarat, cum inquit: Sponſus, rector,
& paſtor eſt Chriſtus, & caput Eccleſiæ, quæ eſt ipſius
corpus. Adducitque ad hoc claros textus Iuris Cano-
nici, in quibus idem perſpicue confirmatur, vtpote c.
ieiunium. *la 2. 76. diſt.* in quo hæc inſunt verba: Quia tunc
ieiunamus, quando ſponſus aufertur à nobis. Item c. 1.
96. diſt. cap. 1. in ver. ſed vbi. de ſacra vncti. c. fin. 3. q. 4. Et ex præ-
allegata gloſſ. concludit Panorm. *in c. ſignificaſti. de elect.* il-
lam Eccleſiam, cuius caput Chriſtus eſt, errare non poſ- 2
ſe. Patet itaque etiam Canoniſtas ſentire ac profiteri,
quod negare non poſſunt, cum tam perſpicua ea de re
Apoſtolorum teſtimonia extent, ſolum Chriſtum eſſe
vnicum ac verum Catholicæ Eccleſiæ caput. Idque præ-
ter alios, qui noſtra memoria vixit, & Alexand. facit *in*
princ. 15. diſtin.

Secundo certiſſimum eſt, Chriſti Eccleſiam ſuper Pe- 3
tram, quæ eſt Chriſtus, fundatam & ædificatam eſſe. Nam
& Chriſtus ipſe, *Matth.* 16. Petro ad interrogationem ſuam
reſpondenti, his verbis: Tu es Chriſtus filius Dei viui, di-
cit: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & ſanguis non
reuelauit tibi, ſed Pater meus qui in cœlis eſt. Et ego di-
co tibi: quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædifica-
bo Eccleſiam meam, & portæ inferorum non præuale-
bunt aduerſus eam. Et dictionem petram de ipſo Chri- 4
ſto intelligendam eſſe, non tantum Theologi, ſed & Ca-
noniſtæ tradunt. Paulus ad Coloſſ. ſcribit: Petra autem
erat Chriſtus. Et recte. Nam cum Petrus coram reliquis
Apoſtolis aperte diceret: Tu es Chriſtus filius Dei viui,
teſtatur ſe Chriſtum filium Dei agnoſcere. Ideo reſpon-
det ei Chriſtus: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram, hoc
eſt, ſuper illam fidem tuam, qua credis & confiteris me
eſſe filium Dei, ædificabo Eccleſiam meam. Ita exponit

hæc

hæc verba Ioan.Chryſoſt.*in Homilia d.c.16.*vbi ait: Super hanc Petram, non ſuper Petrum. Non enim ſuper hominem, ſed ſuper fidem Petri, ædificauit eccleſiam ſuam. Et Hilarius inquit: Petro reuelauit Pater,vt diceret: Tu es filius Dei viui. Super hanc igitur confeſſionis petram,Eccleſia ædificata eſt.Hæc fides Eccleſiæ fundamentum eſt Et Ioan.Theut.in glo.ſua;Cum quorum expoſitione concordat glo. ordinaria in c.Ita dominus.*ſuper ver.ſuper hanc Petram.19.diſtinct.* Inquit enim, per hanc dictionem petram,non credo Dominum aliud demonſtraſſe,quam hæc verba,quæ Petrus reſpondit Domino, in quibus præiudicat Ieſum eſſe filium Dei viui. Quia ſuper illo articulo fidei fundata eſt Eccleſia. Et ſtatim concludit glo.ibid.& infert: Ergo ſuper ſeipſo fundauit Deus Eccleſiam.Item gl.in c.loquitur 24.q.1.aſſerit, dictionem petram ſignificare fidei tuæ ſoliditatem. Huic interpretationi adſtipulantur plerique interpretes iuris Canonici in d.c.ita dominus. vt aperte eſt videre in Archi. & Alex. Nam Alex. ibi *in 4.col. verſ.nota quod Eccleſia* clare dicit,quod ſecundum omnes hæc verba,ſuper hāc Petram, de ipſo Chriſto intelligantur. Idem facit in c. præceptis.12.*diſt.* allegatq; ad hoc ſententiam quandam Auguſtini ex libris retractationum. Eodemq; plane modo Archidia.in d.c.præceptis.hæc verba,Super hanc Petram,interpretatur,ſuper ſoliditate fidei Petri.

Iam vero,quia Chriſtus eſt vnicum & verum Eccleſiæ ſuæ caput ac fundamentum, Deus Pater eum nobis Doctorem cōſtituit,& vt audiremus eum, à nobis ſeuere exigit,ſicut Matth.17. legitur, vocem è nube auditam eſſe dicentem: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene cōplacui,ipſum audite. Quis itaq; dubitabit in doctrina à Chriſto tradita? (qui eſt, ſicut in Ioanne de ipſo inquit,via,veritas,& vita) nullum Doctorem ipſi præfe-
5 rendum,ſed ſolū eum audiēdum eſſe.Adhæc, ſi filium & eius doctrinā audire iubemur, prohibemur certe admittere vel audire illos,qui aliud doctrinæ genus,quam à filio propoſitum eſt,profitentur,iuxta illud: Si Angelus de cœlo aliud Euāgelizauerit,anathema ſit. Et quod nemo in Eccleſia audiēdus ſit præter filium, apparet etiam ex hoc verſu 2.Pſal.. Ego aūt conſtitui regem meum ſuper Syon montem ſanctum meum. Si enim Chriſtus eſt ille vnicus Rex conſtitutus à patre ſuper montem Syon, quo in ſcripturis Eccleſia, quæ eſt Chriſti corpus, ſignificatur,non poteſt ſimul conſortem regni pati aliū, & præſertim doctrina à ſe diſſentientem. Vult enim o-
6 mnino Deus illam ſolam extare ac conſeruari in Eccleſia,quam ipſe ſuo verbo nobis reuelauit & tradidit, nec præterea aliam vllam. Eſt enim Deus Zelotes,ſicut ipſe in Exodo inquit.Item in Deut.*c.*4. Non addetis ad verbum,quod vobis loquor, nec auferetis ex eo. Et poſtea in fine c.12. Quod præcipio tibi,hoc tantum facito domino,nec addas quicquam,nec minuas. Item Matth.15. Chriſtus ait:Fruſtra colunt me mandatis hominum. Ad eundem modum & canones, cum alibi ſæpius,tum ve-
7 ro præcipue in c.ſunt quidam.25.*q.*1. aperte vetāt Papam aliquid vel docere,vel ſtatuere,vel concedere, quod ſit contra Chriſti & Apoſtolorum doctrinam, eumq;, ſi ſecus faciat, erroris propterea argui poſſe ſtatuunt. Auguſtinus ad S. Hieronym. quadam in epiſt. ſcribit,quod omnium Doctorum libros, præter Biblicos,ita legat, vt quanta libet ſanctitate,quantave doctrina authores eorum polleant,non ideo verum putet quod dicant, quia ipſi ita ſenſerūt,ſed quia ſibi per alios authores, vel Canonicas,vel probabiles rationes, quod à vero nō abhorret, perſuadere potuerunt. Hæc ipſius verba recenſentur in c.ego ſolis.9.*diſt.* Idem Augu.in lib.2. de vnico baptiſma. ſcriptum reliquit, idque reperitur in c. quis neſciat. *ead. diſt.* Canonicam ſcripturam tam veteris, quam noui teſtamenti, poſterioribus omnibus Epiſcoporum literis ita præponi, vt de illa omnino dubitari & diſceptari non poſſit, vtrum verum, vel vtrum rectum ſit, quicquid in ea ſcriptum ſit, vel conſtiterit eſſe, ſed omnia quæ traduntur in ea ſine omni dubitatione firmiter eſſe apprehendenda & credenda,nec humana ratione emetienda.Hi enim libri ab ipſo Spiritu ſancto conſcripti ſunt.Ideoque hæretici merito reputandi ſunt, qui de Prophetarum & Apoſtolorum ſcriptis dubitāt.Cum enim author eorum & effector ipſe Deus ſit, certe dubitans de illis, de ipſa Dei veritate dubitat, quæ dubitatio hæreſin inducit, ſicut teſtatur c.1. de hæret. cum inquit, dubitantem in fide infidelem eſſe.At vero is fluctuare in fide dicitur,& incertus æſtimandus eſt, qui non cōſtanter aſſentitur iis,quæ de Deo eiuſque voluntate in ſacris literis nobis proponuntur, etiamſi multa percipere ratione aut aſſequi non poſſit: confertur talis arundini agitatæ à ventis; Quia in ſolo Dei verbo veritas & certitudo eſt,humana ſunt vana & incerta. Omnis enim homo mendax,&c.

Ex his itaque omnibus manifeſte colligi poteſt, grauiter ac periculoſe labi eos, & à veritatis via longe aberrare,qui ex illa Auguſtini ſententia, cuius in exordio huius diſputationis mentionem fecimus, inferre volunt, poteſtatem ac authoritatem Eccleſiæ maiorem & potiorem eſſe,quam Chriſti,cum certiſſimum ſit,quod ſupra; licet breuiter, vere tamen oſtēdimus, Eccleſiam hoc ſolo,ſolo inquam Chriſto gaudere ac niti, tanquam vnico capite ac fundamēto ſuo, atq; inde habere,quicquid habet vel poteſtatis vel authoritatis. Alioqui enim dicendum eſſet,Eccleſiæ poteſtatem pendere à ſeipſa,& Chriſto omnia ad Eccleſiæ præſcriptū agenda eſſe, & nequaquam Eccleſiam Chriſto eſſe ſubiectam, illiuſq; Euangelio regi. Quo quid dici poſſet magis abominandum? qua Deus contumelia alia maiore affici poſſet? Nunquā hercle Doctori tam præſtanti tale aliquid cogitare in mentem venit. Sunt enim Auguſtini verba hæc: Euangelio non crederem, niſi pro eo, quod eſt receptum ab Eccleſia.Hinc certe non ſequitur, tribuiſſe Auguſtinum Eccleſiæ maiorem authoritatem quam Chriſto. Quod ſi exiſtimaſſet,bone Deus,quam horrēdo errore captus fuiſſet?Hoc enim conceſſo,cōcedendum eadem quoq; ratione eſſet,non eſſe Eccleſiam fundatam ſuper verbo Dei,quod æternum eſt,ſed etiam ſibi ipſi fundamentum eſſe.Quod tam ſanctus vir ne per ſomnium quidem vnquam cogitauit,ſed hoc potius voluit,vt ex ipſius verbis ſatis apparet,ſe non potuiſſe certo ſtatuere, vtrum doctrina de Chriſto,quæ traditur in Euangeliis, vera eſſet, necne, niſi Eccleſia eam approbaſſet. Ita interpretantur Auguſtinum Canoniſtæ,& præ cæteris Alexan.*in d.c. quis neſciat.* & Theologi noſtri temporis communiter tenent. Nā ſicut non temere diſſentire debemus ab ordinaria poteſtate,quæ poſſidet Eccleſiæ titulum, ita ſciendum eſt verbum Dei manifeſtum anteferendum eſſe titulo Eccleſiæ & vniuerſæ humanæ authoritati, iuxta illud: Si quis aliud Euangelium &c. Quamobrem cum Eccleſia omnes libros, tam veteris quam noui teſtamēti,tanquam ſacram Canonicam ſcripturam approbarit ac receperit,ſatis ſuperque ſatis certi ſumus, in iis nobis vere reuelari ac annunciari verbum ac voluntatem diuinam.

Porro quam exactam & perfectam reuelatæ voluntatis ſuæ,ac præceptorum obedientiam à nobis requirat Deus,exemplo eſt hiſtoria de Saule,in lib.1.Reg. cap.15.

I Vbi

Vbi cum mandaret Deus Sauli per Samuelem, vt proficiſceretur ad percutiendum Amalec, & demoliendã vniuerſa eius, nec parceret ei, ſed interficeret à viro ad mulierem, paruulum & lactantem, bouem & ouem, camelum & aſinum. Saul autem poſteaquam percuſſiſſet Amalec, & interfeciſſet gladio omne vulgus, Agag vero Regem Amalec viuum cepiſſet, cui populus pepercerat, vna cum vniuerſis, quæ pulchra erant, quæ diſperdere noluit, loquebatur Deus Sauli per Samuelem: Quare non audiſti vocem Domini, ſed verſus ad prædam es, & feciſti malum in oculis Domini? Et ait Saul ad Samuelem: Imo audiui vocem Domini, & ambulaui in via, per quam miſit me Dominus, & adduxi Agag Regem Amalec, & Amalec interfeci. Tulit autem de præda populus, oues & boues primitias eorum quæ cæſa ſunt, vt immolet Domino Deo tuo in Galgalis. Et ait Samuel: Nunquid vult Dominus holocauſta & victimas, & nõ potius vt obediatur voci Domini? Melior eſt enim obedientia, quam victima, & auſcultare magis, quam offerre adipẽ arietum. Quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere. Et ſubiungit Samuel: Pro eo ergo quod abieciſti ſermonem Domini, abiecit te, ne ſis Rex.

12 In hac hiſtoria, aliiſque quam plurimis in ſacra Scriptura manifeſte lucet, Deum requirere à nobis mandatorum ſuorum plenam & perfectam obedientiam, nec pati poſſe, nos interpretationem verbo ſuo, quantumuis id bono animo fiat, addere. Nam certe neq; Saul, neque populus Iſraeliticus malo feciſſe animo exiſtimandi ſunt, quod quaſdam pecudes non interfecerunt, ſed reſeruarunt eas immolationi. Attamen quam in ea re vehementer diſplicuerint Deo, & quam graue ſcelus, id faciẽs, in ſe admiſerit Saul, textus huius capitis & ſequentis indicat. Eſt eſt ſane temeritas non leuis, humana ratione diuinam ſapientiam metiri aut aſſequi velle. Deus magiſtro opus non habet, nec vult à nobis doceri.

13 Deinceps & hoc quoq; ſciendum eſt, etiamſi cõſuetudo aliqua vſu ſit recepta, tamen ſi manifeſta veritas, reuelata nobis ſiue in ſacris Scripturis, ſiue ex inſpiratione Spiritus ſancti, in negociis præſertim ſpiritualib. conſuetudini quantumuis vetuſtæ & approbatæ omnino anteferẽda eſt, veritatisq; potius habenda ratio. Omnis enim cõſuetudo agnitæ veritati cedat neceſſe eſt. Siquidem veritatem ſe Chriſtus eſſe inquit, non conſuetudinem. Itaq; qui abiecta & repudiata veritate, cõſuetudinem potius ſectandam eſſe dicit, aut circa fratres inuidus eſt & malignus, aut circa Deum ingratus, cuius inſpiratione Eccleſia regitur. Petri exemplum nobis imitandũ proponamus, qui in diſputatione de circũciſione Paulo verius ſentienti ceſſit. Et ſane, ſi Chriſtus audiendus eſt, non attendere debemus, quid conſuetudine receptum ſit, ſed quid Deus creator omnium à nobis requirat. *Hæc omnia & quidem clarius multo in cap. veritate. cap. qui contempta. cap. fruſtra 8. diſt. & in cap. Si Solus. ea. diſt. ex Auguſt. & Cypria. de ſcripta ponuntur*. Sanctiſſ. Epiſcopus & Martyr Cyprianus inquit, poſt inſpirationem & reuelationem veritatis factam, qui in eo quod errauerat, perſeuerat prudens & ſciens, iam non in venia ignorantiæ peccat: præſumptione enim atque obſtinatione quadam nititur, cum ratione ſuperatur. Quæ eius verba citantur in c. conſuetudo. ea. diſt. Sed in tale genus peccati ne incidamus, Deus auertat. Gregor. Papa Guilimundo Epiſcopo ſcribit: Si cõſuetudinem fortaſſis oppõnas, aduertẽdum eſt, quod Dominus dicit: Ego ſum via, veritas & vita. Non dixit: Ego ſum cõſuetudo, ſed veritas. Et certe, vt B. Cypriani

14 vtamur ſententia, quælibet cõſuetudo quantumuis vetuſta, quantumuis vulgata, veritati omnino eſt poſtponenda, & vſus, qui veritati contrarius eſt, eſt abolendus. *c. ſi conſuetudo. 8. diſtinct.* Et hi quidem citati text. & omnes præterea reliqui, in d. diſt. aureis literis notandi ſunt, ita aperte & perſpicue veritatem nobis exprimunt. Quanquam alioqui nullius mentem tanta caligine oppreſſam, tanta tamque peruerſa temeritate captam eſſe arbitror, quæ rationi repugnare non videat aut iudicet, inueteratam conſuetudinem, quæ fortaſſis errore aut negligentia obrepſit, diuinitus reuelatæ & agnitæ veritati præferendam eſſe, præſertim ſi talis conſuetudo cõtra veritatem in cauſis ſpiritualibus, & circa Sacramentorum vſum introducta eſt, de qua præcipue loquitur d. c. qui contempta. Inſuper etiam vno conſenſu atq; ore, omnia iura, tam ciuilia, quam pontificia, omneſq; eorũ interpretes conſtanter decidunt; Quod cõſuetudo con- 15
traria rationi, etiam in ciuilibus rebus, quantumuis ſit vetuſta, tanquam abuſus & conſuetudinis nomine indigna, ſit abroganda. Quanto magis conſuetudines voluntati ſeu ordinationi ac verbo diuino aduerſantes, poſt agnitam veritatem penitus eradicandæ ſunt? Author eſt diuus Hieronymus in commentariis Epiſtolæ ad Galatas, vnumquemque, qui aliter intelligit Scriptu- 16
ram, quam ſenſus Spiritus ſancti flagitet, hæreticum appellari poſſe. *c. hæreſis. 24. quæſt. 3.* Quo amplius erit hac tam tetra appellatione dignus, qui ſciens & prudens, etiam poſt agnitam veritatem inſtitutioni ac verbo Dei pertinaciter reſiſtit & aduerſatur, & errorem eſſe contendit diuinas inſtitutiones à nobis plene obſeruari, ſine Concilii approbatione aut decreto. Nam quod Deus ſemel inſtituit, & vſque ad finem mundi obſeruari mandauit, id hominum authoritate confirmari non eſt opus. At vero manifeſtum errorem circa vſum Sacra- 17
mentorum pro hæreſi æſtimandum eſſe, clare probat text. *in cap. accuſatur. §. eum. ibi (ſeu Eccleſiæ Sacramento) de hæret. 6.* Imo vnuſquiſque temere & pertinaciter affirmans, 18
perpetrata contra præcepta Dei non eſſe peccata, in pœnam hæreſeos incidit, ita diſponente Clem. in fin. de vſu. Quæ decernit puniendum eſſe vt hæreticum, qui pertinaciter affirmare præſumat, exercere vſuras non eſſe peccatum. Quales igitur nunc ſunt exiſtimandi fœneratores Saxonici, Die Vmbſchläger? & ſi qui ſunt alii eiuſdem farinæ homines, boni & pii, qui pecunias ſuas fœnori collocant, quorum aliq pulchre diſputant, Cæſarem permiſiſſe pro 100. aureis, quinq; in ſingulos annos exigere, cum neque Papa, neque Imperator diſpen- 19
ſare vel concedere poſſint, vt ratione mutui vel teruncius ſupra ſortem petatur. Nam talis conceſſio pugnat cum lege diuina, quę dicit: Mutuum date, nihil inde ſperantes. Quibus verbis quid poteſt eſſe clarius? Omnino abſurda, plena peccati, & rebus pub. exitioſa res ſunt vſuræ, propterea pariter in diuinis & pontificiis legib. & nouiſſ. Authenticorum iure prohibentur. Sed de hac re diſputare non eſt huius loci neque temporis, pertexamus quod incepimus.

Dominus & liberator noſter Ieſus Chriſtus, natura Deus & homo, ipſa veritas & vnicũ S. Catholicæ Eccleſiæ caput ac fundamentum, migraturus ex hoc ſeculo, vt nos deſtinatos æternæ damnationi morte ſua Patri recõciliaret, cum tanquam teſtimonium liberationis no- 20
ſtræ huius Sacramẽti inſtitutionẽ nobis relinqueret, certe inſtituit vtranq; ſpeciem, diſcipuliſq; ſuis ita porrexit, & ad inſtar iſtius primæ inſtitutionis tanti beneficii ſui memoriam vſq; ad glorioſum ſuum aduentum celebrandum mãdauit. Indicant ita haud obſcure verba inſtitutionis in omnibus Euangeliſtis, quæ adſcribemus.

Matth.

21 Matth. cap. 26. Cœnantibus autem eis, accepit Ieſus panem, & benedixit, ac fregit, deditq; diſcipulis ſuis, & ait: Accipite & comedite, hoc eſt corpus meum. Et accipiēs calicem, gratias egit, & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes, hic enim eſt ſanguis meus noui Teſtamenti, qui pro multis effunditur in remiſſionē peccatorum. Marc. 14. Luc. 17. Et accepto pane, gratias agens, fregit ac dedit eis dicens: Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis datur, hoc facite in mei commemorationem. Similiter & calicem, poſtquam cœnauit dicens: Hic eſt calix nouum teſtamentum in ſanguine meo, qui pro vobis funditur. Paulus 1. Corinth. 11. Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis. Quoniam Dominus Ieſus, in ea nocte, qua traditus eſt, accepit panem, & gratias agens, fregit, & dixit: Accipite & manducate, hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur, hoc facite in mei commemorationem. Similiter & calicem poſtquam cœnauit, dicens: Hic calix nouum teſtamentum eſt in meo ſanguine, hoc facite quotieſcunque biberitis in mei commemorationem. Quotieſcunque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec veniet.

Ex his verbis manifeſte patet, Chriſtum vtranq; ſpe-
22 ciem huius Sacramenti ſimul inſtituiſſe, nec vſum eius ſolum conceſſiſſe Apoſtolis (vt quidam impudenter calumniantur, clamitantes verba Chriſti ad Apoſtolos, & ſic ad ſacerdotes tantum, non etiam ad laicos pertinere) ſed reliquis quoq; diſcipulis cōmunicaſſe, idq; apparet. Nam cum præter Apoſtolos, plures alii quoq; vna cum Chriſto accubuiſſent, haud dubie omnibus pariter in menſa corpus & ſanguinem ſuum diſtribuit, ſicut ex 14. cap. Mar. pulchrè colligitur, cum ſcribit: Diſcumbentibus eis & manducantibus, ait Ieſus: Amen dico vobis, quod vnus ex vobis tradet me, qui manducat. At illi cœperunt cōtriſtari, & dicere ei ſingulatim: Numquid ego? & alius: Nunquid ego? Qui ait illis: Vnus ex duodecim, qui intingit mecum manum in catino. Ergo adfuerunt certe præter 12. Apoſtolos alii plures, alioqui quid opus fuiſſet addere, vnus ex duodecim.

Et hanc conſuetudinem exhibendi videlicet vtranq; ſpeciem, promiſcue, tam mulierib. quam viris, tam laicis quam conſecrantibus, poſt aſcenſionem Domini in Eccleſia receptam, & conſeruatam fuiſſe, quis non videt
23 ex illo cap. Pauli præallegato, vbi poſt duram increpationem Corinthiorum addit: Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis, &c. Quo in loco nihilo magis perſonas à perſonis diſcernit, quam in præcedenti fecit. Sicut enim ipſe vtranque ſpeciem a Domino accepit, ita ſimiliter totam Eccleſiam iubet integro ſacramēto vti. Quis itaque negabit Corinthios omnes promiſcue ſine diſcrimine ſexus aut conditionis integro Sacramento vſos eſſe? Quod hæc verba ſatis denotant; Quotieſcunque enim manducabitis panem hunc, &c. Qui ſunt illi? Corinthii ſunt, illi mortem Domini annunciare debēt. Pertinet enim illud mandatum annunciationis pariter ad omnes, ſicut omnes pariter glorioſum aduentū Domini expectant. Ergo calix quoque omnibus commu-
24 nis. Eadem ratione Papa Gelaſius, vir proculdubio pius & ſanctus, qui, ſi hiſtoriis credimus, vixit anno Chriſti 413. nefas ducit ſeparari hoc ſacramentū, & aut vtranq; ſpeciem ſimul, aut nullam ſeparatā accipi mandat. Iſtiuſque ſuæ ſententiæ hanc affert rationem; Quia diuiſio vnius, inquit, eiuſdemque myſterii ſine grandi ſacrilegio non poteſt peruenire. c. comperimus. de conſe. diſt. 2. Tametſi vero rubrum iſtius c. tantum de ſacerdotibus loquatur, diſponens, ne illi corpus Chriſti ſine eius ſanguine vllo modo acciperent, tamen hoc cōtra nos nihil facit. (Quanquam alioqui etiam Rubricæ decreti, iuxta confeſſionem omnium Canoniſtarū, non ſunt Authenticæ.) Quare ratio Gelaſii in textu expreſſa, nēpe quod diuiſio vnius eiuſdemq; myſterii ſine grandi ſacrilegio non poſſit peruenire, tam eſt referenda ad laicos, quam ad ſacerdotes, noſq; iuxta vulgatum prouerbium dicemus; Malam eſſe glo. quæ tex. deprauat. Gregor. in Homilia paſchali ſcribit, ſanguinem Chriſti iam nō in manus 25
infidelium, ſed in fidelium ora profundi. Extant hæc ipſius verba, in c. quid ſit. de conſe. diſt. 2. Item in c. Cum frangitur. ea. diſt. hæc Proſperi verba repetuntur: Cum frangitur hoſtia, dum ſanguis de calice in ora fidelium funditur, quid aliud quam dominici corporis in cruce immolatio, eiuſque ſanguinis de latere effuſio deſignatur? Ecce aliud teſtimonium, quo probatur temporibus Proſperi Chriſtianis integrum Sacramentū exhibitum eſſe. Sic Cyprianus lib. 1. *Epiſt.* 2. (vbi de laicis martyribus loquitur) inquit: Quomodo docemus aut prouocamus eos in confeſſione Chriſti, ſanguinem ſuum fundere, ſi eis militaturis Chriſti ſanguinē denegamus? Aut quomodo ad martyrii poculum idoneos facimus, ſi non eos ad bibendū prius in Eccleſia poculum Domini, iure communicationis admittimus? Et apud eundem, *lib. 2. Epiſt.* 3. cum inquit: In calice Dominico ſanctificando, & plebi miniſtrando. Et D. Hieronymus in Sophoniam, *cap.* 3. Sacerdotes qui Euchariſtiæ ſeruiunt, & ſanguinem populis eius diuidunt, &c. Item in tripartita hiſtoria, *lib. 9. ad Theodoſium* dicitur: Quomodo cruentis manibus accipies ſanctum Domini corpus? Qua temeritate ore tuo poculum ſanguinis precioſi percipies, cum tantum iniuſti ſanguinis fuderis? Extat & in quadam Toletana Synodo manifeſtum teſtimoniū, quod oſtendit laicos tunc vſos eſſe integro Sacramento. Quibus teſtimoniis addi poteſt c. Si non. ea. diſt. cuius verba hæc ſunt: Si non ſunt tanta peccata, vt excommunicetur quis, non ſe debet à medicina corporis & ſanguinis ſeparare.

Cum itaq; iam ſatis demonſtratum ſit, in prima Eccleſia, poſt tempora Apoſtolorum integro ſacramento longo tempore laicos æque ac ſacerdotes vſos eſſe, nec Canones vllo in loco aut extrauagantes id impugnent, vel prohibeant, ſed potius mandent. (Eſt enim hoc Sacramentum inſeparabile, & diuiſionem patitur nullam) Inſtituit Chriſtus vtranq; ſpeciem, aduerſus quam Chriſti inſtitutionem nulla Canonum authoritas aut decreta, vt maxime extarent, allegari poſſunt, aut conſuetudo introduci, quæ quantumuis vetuſta, veritati agnitæ cedāt neceſſe eſt &c. Adhæc cum omnis, verbo, præceptis, aut ordinationibus diuinis (quod à nobis omen Deus auertat) temere ac pertinaciter reclamans, hæreticus ſit reputandus (vt ſupra declarauimus) manifeſte apparet, & neceſſario ſequitur, veram, firmam, ac infallibilē eſſe noſtram concluſionem, in initio huius diſputationis poſitam, nempe quod omnibus Chriſtianis, nulla perſona, cuiuſcunque conditionis, ætatis, vel ſexus excepta, vtraque ſpecies in cœna Domini porrigenda ſit. Et omnes illos qui aliter docent, & alteram ſpeciem laicis detrahunt, eoſque peccare contendunt, ſi ſolius corporis participatione contenti non ſunt, pro hæreticis habendos eſſe.

At in Concilio Conſtantienſi altera ſpecies laicis prohibita eſt. Quod factum quidem eſſe non negamus, ſed licuiſſe Concilio nequaquam concedimus. Verbum enim Dei & Scriptura ſacra non à Conciliorum approbatione authoritatē accipit, ſed conciliorum regula verbum 26
Dei eſſe debet. Et proprie loquendo, non concilia

ſunt vera catholica Eccleſia, ſed communio ac congre-
gatio Sanctorum in toto orbe terrarum diſperſa, iuxta
ſymboli Apoſtolici, cum inquit (ſanctam Catholicam
Eccleſiam, cõmunionem Sanctorum) & omniũ Theo-
logorum & Canonum confeſſionem. Et licet Paulus di-
cat Eccleſiam eſſe columnam ac ſedem veritatis, & vul-
16 go dicatur, Eccleſiam errare non poſſe, id tamen non v-
niuerſaliter, nec de omnibus qui ſunt in Eccleſia, intel-
ligi debet. Quia in ſcriptura contrariæ extant ſententiæ,
quæ affirmant horribiles errores in Eccleſia exorituros
eſſe, ſicut ipſe Chriſtus vaticinatur: Exurgent Pſeudo-
chriſti & Pſeudoprophetæ, & dabunt ſigna magna, ita
vt in errorem inducantur, ſi fieri poſſit, electi. Præterea
in hiſtoriis populi Iſrael talis Eccleſia nobis depingitur.
Nam in eo populo erat vera Eccleſia, & tamen maxima
erat admixta multitudo impiorum hominum & Pſeu-
doprophetarum. Ideoq; nec hoc nouum & inuſitatum
videri debet, aut blaſphemia vlla reputanda eſt, ſi erraſſe
17 Concilium Conſtantienſe affirmamus. Cum non mul-
tum abfuerit, quin Concilium Nicenum iniuſtas ſta-
tuiſſet leges de coniugio iſtorum, qui conſtante matri-
monio ſacros ordines recepiſſent. Et in illo tamen Con-
cilio, quod poſt Apoſtolorum tempora primum & præ-
cipuum fuit, 400. Epiſcopi præſtantiſſimi viri, & non vt
noſtri nunc phaleratis equis, ac miniſtrorum turbis ſu-
perbi, ſed doctrina ac vitæ ſanctimonia conſpicui adfue-
runt. *vide c. Nicena ſynodus. 31. diſtinct.* Eodem poſtea modo
Concilium Crimenſe & Epheſinum ſecundum, & alia
complura lapſa ſunt. Concilium iſtud, cuius fit mentio
in c. placuit & in c. inter alia. 36. q. 2. diuus Hieronymus
erroris cum argueret, ipſius ſaniori ſententiæ ſubſcri-
ptum eſt. Ergo in hac quoque noſtra materia de Sacra-
mento altaris dubium non eſt, contra inſtitutionem
Chriſti nullum Concilium aliquid ſtatuere, decernere,
vel mutare potuiſſe.

THEMA CONSILII LIII.

In materia feudali, in caſu vbi inter partes propter inueſtituras, ſucceſſiue diuerſis factas, eſt contentio: ſecundo inueſtitus, qui prius adeptus fuit poſſeſſionem, præferatur primo inueſtito, licet ſit ei poſterior in titulo.

SVMMARIA.

1 *Prælatus Eccleſiaſticus non tenetur habere ratam inueſtituram de Feudo nondum aperto. factam à prædeceſſore, niſi poſſeſſore conſentiente ſit iam inueſtitus in poſſeſſionem Feudi.*

2 *Gratia quæ iam conſecuta eſt ſuum effectum, non expirat per obitum concedentis.*

3 *Duobus de vno Feudo inueſtitis, poſterior qui poſſeſſionem habet, præfertur primo non habenti.*

4 *L. Quoties. C. de rei vend. habet locum in materia feudali.*

5 *Per ſolam inueſtituram non traſfertur dominium neq; poſſeſſio rei feudalis in vaſallum.*

6 *Argumentum à fortiori.*

7 *Quod dicitur de duobus inueſtitis de eodem feudo, vt ſcilicet ſecundus habens poſſeſſionem, præferatur primo non habenti, &c. locum quoque habet in Prælatis ſeu perſonis Eccleſiaſt.*

8 *Lex, quæ non reperitur correcta, ex authoritate vel opinione Doctoris vel gloſſ. corrigenda non eſt.*

9 *Solo titulo ſine traditione an transferatur dominium.*

10 *In rebus ſpiritualibus & beneficiis Eccleſiaſticis, prior tempore potior eſt in iure.*

11 *Inueſtitura facta ſimpliciter & pure de bonis, quæ ab alio adhuc poſſidentur, ipſo iure eſt nulla.*

12 *Ex titulo præſumitur bona fides.*

13 *Nullum & inualidum æquiparantur.*

14 *Is poſſidet, cuius nomine poſſidetur.*

15 *Inueſtitura in abſentia rei Feudalis facta quid operetur.*

16 *Si dominus diuerſo tempore inueſtiat duos, & ſecundo tradat poſſeſſionem, licet tunc ſecundus in poſſeſſionem miſſus præferatur primo inueſtito, tenetur tamen dominus primo ad dotale intereſſe.*

17 *Summus Pontifex, vt Papa vel Imperator, tenentur ſeruare contractus & promiſſiones ſuas.*

CONSILIVM LIII.

CHriſti Ieſu Domini noſtri auxilio ſuppliciter im-
plorato. Quod in præſenti conſultatione præmiſſa
ſint vera, & iuri conformia, pro tanto, quod debeat pro-
nunciari pro N. & conſortibus litis non obſtantibus in-
ueſtituris & omnibus aliis iuribus, & allegationibus ab
aduerſariis, & præſertim nomine Ioannis N. adductis,
reſecatis omnibus ſuperfluitatibus, oſtenditur breuiſſi-
me ſequentibus fundamentis. Et primo; Nam licet ſi 1
Prælatus Eccleſiaſticus inueſtierit aliquẽ de feudo non-
dum aperto, & ab alio poſſeſſo, talem inueſtituram ſuc-
ceſſor eius ratam non teneatur habere. *cap. 1. in tit. Qui ſuc.
tene. &c. cap. Morib. in tit. Si de feud. contro. fue. int. dom. & agnat.
vaſal.* & per alia adducta à conſulentib. pro noſtra parte,
& pro aduerſa, ſcilicet pro Ioanne N. Si tamen in huiuſ-
modi inueſtitura facta à Prælato Eccleſiaſtico de feudo
nõdum aperto, inueſtitus fuerit miſſus in poſſeſſionem
feudi, conſentiente vaſallo primo, qui prius poſſideat,
tunc talis inueſtitura ſtatim eſt efficax, ita quod etiã ſuc-
ceſſor Prælati teneatur etiam ratam habere. d. c. 1. *qui ſuc-
ceſ. feu. dar. ten.* dum dicit; Niſi ille, qui inueſtituram accepe
rit, nomine eius feudi in poſſeſſionem miſſus ſit, eo cõ-
ſentiente, qui detinet, &c. ſicuti ſi detinens feudũ prius
diſceſſerit, antequam Prælatus inueſtiens, ibi. Nam etiã
ſucceſſor Prælati tenetur habere ratum factũ prædeceſ-
ſoris ſui, ſi ſcilicet gratia fuerit de iure cõſummata. *d. c. 1.
& ibi dd.* Quia gratia, quę iam eſt conſecuta ſuum effectũ,
non expirat per obitum concedentis. *c. Si ſuper gratia. ibi.* 2
Gratia iam facta per obitum concedentis non expirat,
licet executor eam nondum executus fuerit, *de offic. deleg.
lib. 6. & nota. in c. ex tua. de filiis presbyt. & d. cap. 1. & d. ca. moribus.*
Item & ſecundo clari iuris eſt, quod ſi dominus inueſti- 3
uerit diuerſo tempore duos vel plures, vnum primo, &
poſtea alium, tunc ſecundo inueſtitus, qui prius adeptus
fuit poſſeſſionem, præfertur primo inueſtito, licet ſit eo
poſterior in titulo. Ita ſentit glo. 1. *in fin in verſ. Sed quid ſi in
c. Si facta. in tit. Si de feud. fue. contro. inter dom. & vaſ.* quam ibi
ſeq. communiter Feudiſtæ, per l. Quotiens. C. *de rei vend.
licet gloſſ. non alleget eam, ſed leg. 1. ff. de act. empt. & vend.* Et ſic
volunt dd. quod d. l. quotiens. etiam habeat locũ in bo- 4
nis feudalibus, ſicut in aliis bonis, & Bald. in c. 2 *in titu. de
noua forma fidel. verſ. & ideo, &c.* vbi formaliter inquit: Et
ideo non dico, quod per ſolam inueſtiturã habeat vaſal-
lus ius in re, ſed demum ſecuta traditione, ſicut in aliis
cõtractibus. *Cod. de rei vend. l. quoties. & ibi pulchre dom. Iaſ. in
7. colum. verſic. Duodecimo videtur. ibi, ſcilicet breuiter teneo, &
confirmatur ſecundum Doct.* quia per ſolam inueſtituram,
etiam per impoſitionem pireti vel annuli, vel euagina- 5
tionem enſis ſibi traditi, nec dominiũ, nec poſſeſſio rei
feudalis, transfertur in vaſallum, *ſecundum gloſſ. in c. autho-
ritate. de inſtitu. & in c. Ex ore. de his, quæ fiunt à maio. parte Ec-
cleſ. cum multis concordan. adductis per dom. Iaſ. in d. l. quotiens.*
Ex qui-

Ex quibus omnibus manifeſte iam patet, quod d. l. quotiens, etiam habeat locum in bonis feudalibus, videlicet, quod ſecundo inueſtitus, cui prius eſt facta traditio, præferatur primo inueſtito, cui nõ fuit tradita poſſeſſio. Et iſta, vt ex adductis claret, procedunt, quando duo vel plures diuerſo tempore, de eodem feudo non poſſeſſo alium vaſallum fuerint inueſtiti. Quanto magis procedunt, quando primus fuit inueſtitus de feudo per alium poſſeſſo, non conſentiente in talem inueſtituram, vel eam ignorante, & ſecundus fuit inueſtitus de eodem feudo iam reſignato per vaſallum poſſidentem, vt ſecũ-
7 do concedatur, cui etiam tradita fuit poſſeſſio feudi, *argumento l. Multo magis cum ſimil. C. de ſacroſanct. eccleſ.* Quæ omnia procedunt etiam in Prælatis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis vendentibus rem duobus, vel inueſtientibus duos de eodem feudo, vt ſcilicet præferatur cui prius traditur, licet ſit poſterior in titulo. Et hanc partem, videlicet quod d. l. quotiens. habeat etiam locum in Clericis, & perſonis eccleſiaſticis, communiter tenent Doct. vt Anthon. de Butr. Card. Florent. Petr. de Anch. Ioan. de Imol. & Panorm. in c. continebatur, reprobata ibi opinione Ioan. And. de his quæ fiunt à Prælatis, ſine conſenſu cap. Et mouentur per d. l. quotiens. quæ cum in-
8 diſtincte loquitur, debet etiam indiſtincte intelligi, *argum. l. de precio. ff. de pub.* Item lex non eſt ex authoritate vel opinione Doctoris vel glo. corrigenda, cum non reperitur correcta, *per notata in cap. Cum expediat. de electionib. in 6.* Et mouetur Ioan. de Imol. *in d. c. continebatur. in verſic. Notã diligenter. in penult. colum.* pulchro fundamento, quod
9 ſibi aſcribit dom. Iaſ. in d. l. quotiens, quia ex ſolo titulo ſine traditione, regulariter non transfertur dominium. *l. traditionib. Cod. de pactis. & in cap. 2. de conſuet.* Ergo etiam Eccleſia tradendo habenti poſteriorem titulum, transfert in eum dominium, &c. Eandem opinionem tanquam communem & veram, tenet poſt cano. per multa dom. Iaſ. in d. l. quotiens. in 5. colum. verſi. ſeptimo principaliter limita. & dicit in fin. 5. colum. expreſſe; breuiter concludendo. Iſta opinio, & iſta limitatio, ſcilicet Hoſtienſ. & Ioan. And. quam prius retulerat, communiter reprobatur per alios Cano. indifferenter. Quam communem opinionem ipſe in 6. col. per hæc verba approbat, dicens: Ego eandem opinionem tenens contra Hoſt. & Ioann. And. eam confirmo infra ſcriptis mediis in antiqua impreſſione. & ibi latius per eum, & ſic ab illa communi, & vera opinione conſulendo, & iudicando nequaquã eſt recedendum. Ex quibus iam liquido conſtat, quod ex parte validorum N. in prioribus actis falſe & infideliter adductum ſit; Quod quãdo à Principe Eccleſiaſtico facta fuerit promiſſio de inueſtiendo, & poſt illum ſecutus fuerit inueſtitus, & etiam rerum inueſtiendarum poſſeſſionem apprehenderit, quod illo non obſtante primus inueſtitus præferatur; vt pulchre dicit do. Iaſ. poſt alios Modernos, in l. quotiens. C. de rei vend. Cum do. Iaſ. expreſſis verbis dicat contrarium; poſt Moder. vt iam proxime adductum eſt, & Panor. in d. c. continebatur, &c. in 1. oppo. dicit, quod opinio Hoſti. & Ioan. And. non placeat Modernioribus, quam & ipſe ibi reprobat. Ideo bene verificatur hic dictum gloſſ. in l. ab Anaſtaſio, &c. dicentis, Aduocati omnia mala ſciunt. C. *mandati.* Tamen veritas ipſa tandem vincit, & hoc eſt ſine dubio, ſecundum communiter dd. Quãdo Eccleſia, vel perſona Eccleſiaſtica vendit, donat, vel inueſtit. Nam tunc non eſt ratio diuerſitatis inter Laicum & Clericum; Cum neutro caſu ex ſolo titulo transferatur dominium in alium. Ergo, &c. Licet quãdo à laico fiat alienatio in ipſam Eccleſiam, vt quia Eccleſia eſt emptrix, vel donataria, vel inueſtita, quod tunc ſit ſpeciale, vt in ipſam transferatur dominium ſine traditione, *vt eſt tex. not. in l. fin. Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Tamen ſaluant Anth. de But. & communiter Canon. poſt eum in d. c. continebatur. opinionem Hoſti. & Io. Andr. in alienatione rerum ſpiritualium, ſcilicet be-
neficiorum Eccleſiaſticorũ, in qua ſemper primus præ- 10
fertur, & qui prior eſt tempore, potior eſt iure. *cap. ſi ubi abſenti. de preben. in 6. cap. tibi qui gratiam. de reſcript. in 6.* Secus tamen in alienatione rerum temporalium, vt in propoſito noſtro, tunc ſecundus emptor, vel ſecundo inueſtitus, cui prius tradita fuit poſſeſſio, præfertur primo, licet habeat titulum ab Eccleſia, vel à Laico, vt iam oſtenſum eſt. Inſuper quod inueſtitura facta ab Epiſcopo N. de bonis feudalibus tunc temporis per N. vaſallum poſſeſſis, &c. fuerit à principio nulla, & inefficax, & perinde ac ſi nunquam fuiſſet facta, eſt apertiſſimi iuris; Cum, vt ex ſerie & tenore inueſtituræ patet, ipſe de huiuſmodi bonis fuerit pure & ſimpliciter, & nõ ſub tempore, vel ſub conditione inueſtitus, ſcilicet cum moritur vaſallus, vel
ſi ei feudum aperiatur. Sed ſic eſt, quod inueſtitura tam 11
à Laico, quam à clerico facta, de bonis feudalibus, per alium vaſallum poſſeſſis, ſimpliciter & pure, & nõ ſub die vel conditione, eſt ipſo iure nulla, vt eſt tex. ad literam *in cap. 1. in 3. reſponſo. in titu. de cler. qui inueſt. fue.* vbi formaliter inquit; Vbi vero de alterius feudo fecerit inueſtituram, ſiquidem pure, non valeat. Et ſic eſt ibi caſus rotundus, quod ſi Prælatus inueſtiat aliquem de feudo per alium poſſeſſo pure, etiamſi vaſallus decedat antequam inueſtitor decedat, quod tamen non valeat inueſtitura. Et quod talis inueſtitura pure facta de feudo per alium vaſallum poſſeſſo, non valeat, tenent etiam Doct. in d. c. 1. *Hic poteſt eſſe tit. qui ſucceſ. tenent. & in aliis locis, de quibus hic ſuperflue inſiſtatur, cum de hoc ſit text. apertus in dict. cap. 1. modo.* Ex quibus omnibus iam euidentiſſime infertur, quod licet ab Epiſcopo N. poſtquam ei bona feudalia per N. de N. vaſallum, &c. fuerint reſignata, inueſtiretur de iiſdem N. poſt inueſtituram aliorum nobilium de N. &c. & tradita fuit poſſeſſio viduæ cuidam eius nominis, quæ pro ſe, vt vſufructuaria, & nomine inueſtitorum prædictorum, viuente adhuc præfato N. reſignante; quinque an-
nos, & poſt eius obitum duodecim inter præſentes cum 12
titulo, ex quo præſumitur bona fides *leg. penult. cum ſimil. C. de euict.* poſſedit, & hodie poſſidet, &c. Quod ipſi ſunt omnino præferendi in talibus bonis feudalibus ipſis ab N. licet prius inueſtitis. Quia in propoſito, dato, & non conceſſo, ſicut etiam non eſt, quod præfatis N. nobilibus, & aliis ſimul inueſtitis, de talibus bonis feudalibus reſignatis, per præfatum N. nunquã fuiſſet tradita poſſeſſio. Nec prædicta vidua poſſideret nomine eorũ, quo ad viueret, tamen adhuc eſſent præferendi prædictis, cum eorum prior inueſtitura, tanquam pure facta, de bonis Feudalib. per alium ſcilicet præfatum ab N. poſſeſſis, nec per eum tunc tẽporis reſignatis, ſine eius conſenſu facta, fuerit inefficax & inualida, perinde ac ſi non
fuiſſet in rerum natura; Cum nullum, & inutile, ſiue in- 13
ualidum æquiparantur. *l. Quoties. cum vulg. ff. Qui ſatiſdare cogant.* Et per conſequens nullum penitus potuit operari effectum. *l. eius qui in Prouincia. cum ſimil. ff. Si certum pet.* Et ſic eſt ſine omni dubio, illos nobiles ſecundo inueſtitos, &c. nullo modo in eo iure impedire poſſe. Itẽ quod N. & eius litis conſortes, per dictam viduam dicantur
poſſidere, eſt etiam ſine dubio; Cum is poſſideat, cuius 14
nomine poſſideatur. *l. quod meo. in fine princip. ff. de acq. poſſeſſ.* & probatur ibi ſecundum Alexand. de Imol. poſt princ. 2. colum. verſi. Ex iſto textu nota, quod ille dicitur vere & proprie poſſidere, & non per fictionem, vel impro-

priationem: Sed vtitur verbis denotantibus proprietatem, dum dicit: Nam is poſſidet, cuius nomine poſſidetur, & ſic denotat, quod per illum conſtitutum transferatur vera poſſeſſio in illum, cuius nomine poſſidetur. Ex prædictis iam clare ſequitur, quod cum inueſtitura facta per Epiſcopum N. adhuc exiſtentem in pleno regimine N. & N. de bonis feudalibus per præfatum nobilem N. de N. poſſeſſis, & per ipſum Epiſcopo reſignatis, ea lege ſiue modo, vt eoſdem de ipſis inueſtiret, fuerit valida, & efficax, & quod in præiudicium eorundem, illuſtriſſimi Principes & Duces N. poſtea non potuerint de eis prætactum N. de N. inueſtire: Sed quod illuſtris Princeps N. tanquam ſucceſſor Epiſcopi, teneatur huiuſmodi inueſtituram, eis factam, non ſolum cõſentiente primo vaſallo, poſſidente Feudum, ſed etiam expreſſe reſignante in manus Epiſcopi, iuxta conſuetudinem des Stiffts, vt eis cõcedantur bona ſua Feudalia, ratam habere. *d. cap. 1. qui ſucceſſ. Feud. dare tenen. d. cap. 1. Hic poteſt eſſe titul. d. cap. morib. & d. cap. 1 de cler. qui inueſtit. fec. & Doctor in dict. locis.* Et per conſequens dato, & non conceſſo, ſicut etiam nõ eſt, quod dictus N. & alii ſecum inueſtiri talia bona nullo modo poſſiderent. Quod ſua illuſtris celſitudo de iure teneretur eis tradere poſſeſſionem eorundem, nec liberaretur ſoluendo intereſſe, *per text. in d. cap. Si facta. in tit. ſi de feud. fuerit contro. inter dom. & agnat. & alia per Conſulentem pro Ioann. N. allegata.* Imo iſto caſu ipſi poſſent propria authoritate apprehendere poſſeſſionem talium rerum
15 feudalium. Cum etiam inueſtitura in abſentia rei feudalis operetur conceſſionem, limen ingrediendi propria authoritate, quaſi videantur habere domini voluntatem. *per ea quæ notant Cyn. in leg. 1. in fin. C. de donatio. Anthon. de Butr. in cap. fin. de conſuetud. & expreſſe Alex. de Imo. in l. 3. in princip. (mihi, in fin. 3. colum.) verſic. fallit. cum principio ſequentis poſt Cynum, in dict. l. 1. ff. de acquirend. poſſeſſ.* videlicet, quod etiam inueſtitura facta in abſentia rei operabitur conceſſionem limen ingrediendi propria authoritate, quaſi videatur habere voluntatem domini. *argum. leg. Si ex ſtipulatione. in verſicul. ſine voluntate à contrario ſenſu, eodem titul. ſcilicet de acquirend. poſſeſſ. refert & ſequitur dom. Iaſ. in d. leg. Quoties, in 8. colum. poſt princip. verſicul. ſecundo limita*, ibi ſcilicet inueſtitura facta de bonis feudalibus, quondam per N. ab N. poſſeſſis, fuerit & ſit valida, pro tãto quod eam illuſtriſſimus Princeps, Dux N. &c. tanquam ſucceſſor Epiſcopi Ioannis, &c. præſertim etiam virtute tranſactionis Q. 1
ratam habere obſtrictus ſit. Sequitur vlterius, iterũ poſito, & non conceſſo, quod ſi ſæpe tactus N. & alii cõſortes non poſſiderent præfata bona feudalia; Quod ſi ſua celſitudo traderet poſſeſſionem eorundẽ Ioanni N. ipſemet teneretur ad totum intereſſe præfato N. & aliis ſecum inueſtitis. *per not. gloſſ. quam ibi ſequuntur & declarant Bal. & Docto. in d. c. ſi facta*, videlicet, Quod ſi dominus diuerſo tempore inueſtiret duos, & ſecũdo inueſtito tradat poſſeſſionem, licet ſecũdus præferatur primo inueſtito, tamen dominus tenetur primo ad intereſſe, & ita ad omnẽ vtilitatem, quantum ſcilicet eius intereſt, ſibi non traditam fore poſſeſſionem, *& allegat gloſſ. l. 1. ff. de act. emp. & ven. ſed melius facit ſecun. Doct. dict. l. Quoties. Doctor. in c. 1. Qui ſucceſſ. feud. dare ten.* Ex quibus omnibus iam concluditur ex parte iudicis in præſentiarum eſſe pronunciare, & declarare ſæpenominatum N. & conſortes eius aliis partibus omnibus, in prædictis bonis Feudalibus eſſe præferẽdos: non obſtantibus in contrarium ab aliis partibus, & præſertim à Conſulente pro Ioanne N. adductis; Cum eorum ſolutio ex ſupradictis pluſquam clare pateat, & ita quod intentionem eorum non ſolum non elidant, ſed potius confirment, & fortificent. Et ridiculum eſt dicere, ſuper quo Conſulens pro Ioanne, nititur facere magnum capitale; Quod ſcilicet Epiſcopus, &c. virtute primæ inueſtituræ factæ ipſis de N. & clauſulæ in ea contẽtæ, non potuerit concedere dicta bona feudalia in vſumfructum filiæ N. & vxori N. Nec de ipſis inueſtire alium cum ſuis cõſortibus. Et quod quilibet etiam ſum- 17
mus Princeps, vt Papa vel Imperator, teneatur ſeruare contractus ſuos, & promiſſiones. Quia omnia per eum allegata procedunt, quod ſi huiuſmodi inueſtitura fuiſſet valida, quod Epiſcopus in præiudicium ipſius N. non potuiſſet alios de eis inueſtire. Sed ex hoc non ſequitur, quod ſi alios ſecundo inueſtiſſet, & ipſis poſſeſſionẽ tradidiſſet, ſicut fecit, quod ſecundo inueſtiti nõ præferentur primo inueſtito, vt ſupra pluſquam copioſe probatũ eſt. Tamen obſtrictus fuiſſet, & modo ſucceſſor ſuus ad intereſſe primo inueſtito, *per not. in d. c. Si facta.* Tamen in propoſito caſu illud capitale radicitus ſublatum eſt, quia, vt ſupra oſtenſum eſt, inueſtitura facta ab Epiſcopo, illis ab N. pure & ſimpliciter de bonis feudalibus [illegible] poſſeſſis per N. de N. nec dum per ipſum reſignatis Epiſcopo tanquam domino feudi, de iure non valuit, [illegible] perinde fuit, ac ſi nunquam fuiſſet in rerum natura. Ergo, &c. Et omnia alia (vt claret) quæ ex aduerſo adducta ſunt de Bannitis & aliis, penitus nihil faciunt ad propoſitum, cum ſint poſita ſuper fundamẽto ruinoſo & nullo, vt probatum eſt. Ergo, &c. Et habet hic proprie locum illud vulgatum Prouerbium: Multa bona dicis, ſed nihil ad propoſitum, &c.

THEMA CONSILII LIV.

Fuerunt quinq; fratres ex nobili familia geniti, & poſſidentes feuda, quorum vnus alium ex illis occidit, & cum filio occiſi eiuſq; matre & cognatis cõſentientibus, ſine voluntate agnatorum tranſigit; Et ſummam pecuniæ, tranſactionis nomine deponit, illam tranſactionem filius 1
occiſi, poſtquam peruenit ad pupillarem ætatem, non impugnat, & conſtitutus circa annum 28. ab alio extraneo occiditur, nullis poſt ſe filiis relictis, præter duos patruos, quorũ vnus patrẽ eius occidit. Quæritur, vtrum ſit ad feudi ſucceſſionem cum alio admittendus. Et in caſu, quo debeat admitti, vtrum poſſit aliquid habere de pecunia, pro homicidio à ſe tranſactionis nomine data, vel depoſita. Et determinatur, vt in ſe- 2
quenti conſilio patebit.

SVMMARIA.

1 *Qui occidit aliquem, non poteſt illi, neque illius heredi ſuccedere.*

2 *Quod hæres dignus non poſſit excipere de iure hæredis indigni. Item nec de iure fiſci contra hæredem indignum.*

3 *Factum fratris, fratri non debere nocere.*

4 *Vbi lex eſt ſpecialis, & ratio generalis, debet generaliter intelligi.*

5 *Feudum paternum vel antiquum, Vaſallo aliquid committente, propter quod venit priuandus feudo regulariter pertinet ad agnatos, & non ad dominum, modo non deliquerit in dominum.*

6 *Parricida quis dicatur.*

7 *Cauſæ feudales decidi debent per conſtitutiones feudales, licet de iure communi aliud ſtatuatur in Allodialibus.*

8 *Tranſactiones factæ per vnum, non nocent aliis conſentientibus in iure ſuo.*

CONSI-

CONSILIVM LIV.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter im-
ploraro. Vt præſentis deciſionis veritas magis in-
noteſat, adducam quæ videntur contra illam facere. Et
1 primo licet iure cautū ſit, quod is qui occidit aliquem,
nō poſſit ei, neq; eius hæredi ſuccedere. l. Lucius. vbi eſt
notab. tex. Quod vxor occidens maritum, non poteſt
filio eius ex marito procreato, ſuccedere, *& ibi Bartol. in 3.
not. ff. de iure Fiſci. l. cum ratio. §. fin. & ibi Bart. ff. de bon. dam. l.
ſororem. C. de iure delib.* Tamen in iſto caſu ſolum admit-
titur Fiſcus. *d. l. Lucius. & d. §. fin.* Et quamuis Barto. in d. §.
fin. not. dicit; Hoc eſſe verum, niſi ſit alius non interfi-
ciens, qui in eodem gradu ſit cum interfectore. Quod
videlicet tunc talis excludat Fiſcum, *allegans ad hoc l. 2. §.
fratris. ff. Si quis aliq. teſt. prohi.* Tamen hoc videtur contra
textum expreſſum in l. is conſequenter. §. 1. ff. famil.
2 herciſ. Vbi eſt caſus notabilis; Quod hæres dignus co-
hæredi indigno, eo quod non vindicauit necem defun-
cti, non poteſt de hoc opponere, nec impedire iudicium
diuiſorium, & ſic videtur in terminis noſtris; quod N. hæ-
res dignus nepotis ſui ex fratre, non poſſit opponere co-
hæredi indigno fratri ſuo, quod ſcilicet interfecerit fra-
trem vtriuſq;, *& per d. §. 2. Bald in l. hæreditas. C. de his quib. vt
indig in fin. verſi.* Et nota, quod Bald. expreſſe reprobat di-
ctum Bar. in d. l. Cum ratio. §. fin. ſubdens illum male lo-
qui, & contra caſum d. l. is cōſequenter. §. 1. Nam ſi por-
tio cohæredis indigni applicaretur cohæredi digno, ſe-
queretur quod hæres dignus conuentus diuiſorio iudi-
cio familiæ herciſcūdæ poſſet excipere de iure ſuo, quod ta-
men eſt contra caſum illius §. 1. Ergo, &c. Nec obſtat
iuxta Bal. ibi. Auth. bona damnatorum. C. de bonis da-
mnat. quia hic non venit Fiſcus cauſa capitalis dānatio-
nis, ſed ratione indignitatis. Item ſecundo videtur for-
titer contra prædictam deciſionem facere. gl. 2. notab. &
approbata communiter in d. §. 1. quæ vult, quod occi-
dens teſtatorem non ipſo iure amittat hæreditatem, ſed
fiſcus auferat ab eo, vt ab indigno, & ſolus Fiſcus poſſit
hoc opponere, & non proximior agnatus interfecti. *Idē
vult gl. quam ibi ſequuntur Legiſtæ, in d. l. ſoror. in gloſ. 1. ibi.* Item
alia ratione, quia non ei ſorori, ſed Fiſco applicaretur.
Et ſic cohæres dignus non poteſt accipere de iure Fiſci,
& ita tertii, à quo non habet cauſam præallegata gloſſa.
Tamen iſtis & aliis non obſtantibus, in præſentiarum
arbitror contrarium de iure verius, & ita ſupra datam
reſponſionem de iure fundatam. Et primo probabili-
ter poteſt attemptari, deciſionem Bar. in d. l. Cum ratio.
§. fin. eſſe veram, in quantum vult, quod ſi ſit alius non
interficiens, qui ſit cum interfectore in eodem gradu,
quod talis ſc. ſolus admittatur, excluſo Fiſco, ad ſucceſ-
ſionē interfecti, ſcilicet per tex. alleg. per Bar. in d. §. fra-
3 tris. Vbi dicit Iureconſ. Fratris autem factum fratri non
nocet, &c Et licet ille tex. in d. § fratris. loquatur in aliis
terminis, & in caſu ſpeciali, ſcilicet ſi vnus fratrum pro-
hibeat alium teſtari de nouo, ſecundum vnum intelle-
ctum gloſ. qui eſt clarus & bonus, *ſecun. Bartol. ibi. vel ſecund.
alium*, cum vnus fratrum, qui ſolus erat inſtitutus in pri-
mo teſtamento, prohibuit teſtamentum, quo caſu alteri
fratrum non nocet, ſed prodeſt, habebit enim partem
ſuam, tamen ratio eſt generalis, quia tex. loquitur gene-
raliter, ſc. quia factum fratris, fratri nón nocet. Et regula
4 eſt quod ſi lex eſt ſpecialis, ratio tamen generalis; quod
ratio generaliter ſit intelligenda. *l. Regula. ibi. & licet muni-
cipum mentio. &c.* Bart. expreſſe hoc notat. ff. de iur. & fa-
cti ign. Et ſic videtur, quod præallegatæ ll. ſcilicet l. Lu-
cius. cum ratio. §. fi. & etiam l. Hæreditas. in 1. reſpon. &
d. gl. in d. l. is cōſequenter. §. 1. in d. l. Sororem. limitentur
non procedere in terminis Bar. in d. §. fi: videlicet, quan-
do alius non interficiens ſit in eodem gradu cum inter-
fectore, & ſic, ſi frater interficiat fratrem, quod alius
frater non interficiens, qui eſt in eodem gradu cum in-
terfectore, admittatur, excluſo fiſco. In quibus terminis
præciſe hic ſumus. Cum factum fratris regulariter non
noceat fratri. §. *fratris.* Sed ſi propter fratricidium alteri-
us fratris, ſolus fiſcus admitteretur, excluſo fratre non
interficiente, factum fratris noceret fratri, *contra d. §.
fratris.* Ergo, &c. Tamen in hoc non eſt hic immoran-
dum, quia Thema noſtrum ſonat de bonis feudalib. pa-
ternis & antiquis. Sed expediti iuris eſt, quod ſi vaſallus pro- 5
pter crimen perdat feudū antiquum, ſiue paternum, quod
ipſum non reuertatur ad dominum, quando ſcilicet nō
deliquit in dominū, ſed occiderit fratrem ſuum, vel ali-
ud graue crimen, quod parricidii appellatione cōtine-
atur, commiſerit. Nam iſto caſu amittit feudum, & re-
uertitur ad proximos agnatos, ſi fuerit paternū, per tex.
ad literam in §. deniq;. *verſ. Si vero in tit. Quæ fuit prima cau.
benef. amit.* & ibi omnes Feudiſtæ colligentes ex iſto tex-
tu; Quod omnis parricida ſit priuandus feudo, &c. Par- 6
ricida autem dicitur interficiens fratrem. *l. 1. ff. ad l. Pom-
pei. de parri.* Cum ergo N. interfector fratris, non poſſit
ſuccedere fratri ſuo, neque eius filio, propter fratricidi-
um, quod eſt inſtar parricidii. *d. l. Lucius. cum ſimil.* Ideo
feuda paterna relicta à filio N. interfecti, reuerti debent
ad fratrem interfectoris, tāquam proximum agnatum.
Et licet text. in d. c. Si vero. & in c. 1. in. 2. reſpon. an ille
qui interfecit fratrem domini ſui, feudum amittat, &c.
loquantur quando vaſallus occidit fratrem ſuum pro-
prium, quod ſc. debeat priuari feudo ſuo, & quidem re-
uertatur ad proximū agnatum, quia eſt parricida. Imo
dicitur occidere propriam ſuam carnem, *ſecun. dd. in d. c. 1.*
tamen multo minus vaſallus occidens fratrē proprium,
poteſt ei ſuccedere, neq; filio eius in bonis feudalib. pa-
ternis ſiue antiquis. Cum non poſſit ei cum effectu ſuc-
cedere, neq; filio eius in allodialibus. *d. l. Lucius. cum ſimil.*
propter ſc. grauiſſimam & enormem eius offenſam, &
quia talis offenſa reſpicit principaliter non dominum,
vt patet, ſed fratrem occiſum. Ergo non debet admitti
ad bona feudalia paterna, ſiue antiqua, fratris occiſi, ſi-
ue eiuſdem filii, ſed reuerti debent ad fratrē occidentis,
per generalitatem d. c Si vero. vbi traditur regula gene-
ralis, quod propter graue crimen vaſalli non tamen in
dominum, feudum reuertatur ad proximum agnatum.
Nam ſi frater propter fratricidium priuandus ſit feudo
ſuo, quod poſſidet, & ipſum reuerti debeat, ſi eſt pater-
num, ad proximum agnatum. Quanto fortius nō debet
admitti ad feudum fratris occiſi, vel filii eius, &c. Ex qui-
bus iam apparet, adducta pro parte contraria in princi-
pio huic deciſioni minime obſtare, etiam dato, non ta-
men conceſſo, quod opinio Bar. in d. §. fin. non eſſet ve-
ra, quia loquimur hic in feudis, & non allodialib. in qb.
quidem feudis, ſi vaſallus propter grauem offenſam nō
in dominum factam, priuādus ſit feudo, quod poſſidet,
vel nō debet admitti ad feudum, quod alius ab eo ſcili-
cet offenſus, & interfectus habebat, & poſſidebat, eiuſ-
modi feuda ſi ſint antiqua, reuertūtur ad proximum a-
gnatum. *d. c. Si vero.* Cum cauſæ feudales decidantur per 7
conſtitutiones feudales, licet in allodialibus aliud ſtatu-
atur de iure communi. *cap. 1. & ibi dd. de cogn. feud.* Nec ob-
ſtant prædictæ tranſactiones & ratihabitiones, quæ in-
terceſſerunt. Tranſactiones enim & geſta per vnum, nō 8
nocent aliis non conſentientibus in iure ſuo. Res enim
inter alios acta ſeu iudicata, aliis nō nocet, *vt tot. tit. in rub.
& nig. C. Ne res inter alios acta, &c.* Conuentio. n. facta cum

vna perſona non extenditur ad aliam, & ſic alii non nocet, neq; prodeſt. *l. ſi vnus. §. ante omnia. cum ſimil. ff. de pactis.*

THEMA CONSILII LV.

Quod ius municipale, admittens fratres ad ſucceſſionem fratris defuncti, vna cum matre eorundem in caſu ſpeciali, vltra illum caſum expreſſum non ſit extendendum. Et quod in aliis caſibus mater iuxta diſpoſitionem iuris Saxonici, fratribus defuncti præferenda ſit: & ſola ſuccedat.

SVMMARIA.

1 *Caſus omiſſus à ſtatuto, remanet in diſpoſitione iuris cōmunis.*
2 *Vbi verba ſtatuti ceſſant, ceſſat & ipſum ſtatutum, nec poteſt trahi ad caſus per ipſum non deciſos, &c.*
3 *Commune ius Saxonum matri indifferenter hæreditatem liberorum, ſine deſcendentibus decedentium, defert, excluſis fratribus & ſororibus.*
4 *In correctoriis, etiam ex maioritate rationis, non eſt licita extenſio.*

CONSILIVM LV.

Domini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Exploratiſſimi iuris eſt, quod caſus omiſſus à ſtatuto, ſiue iure municipali remanet in diſpoſitione iuris communis, quia diſpoſitio limitata in vno caſu, non operatur, niſi in illo. *l. ſi cum dotem. ff. ſol. mat. in princip. l. Commodiſſime. ff. de libe. & poſt. l. Si extraneus cum ſimil. ff. de condict. ob cauſam.* Et vbi verba ſtatuti ceſſant, ceſſat & i-
2 pſum ſtatutum. *l. Illam. C. de collatio. & ibi Bald. in 1. not.* Et ſtatutum non poteſt trahi ad caſus per ipſum non deciſos, nec ad perſonas ſpeciales. Ideo ſi ſtatuto mater excluditur à ſucceſſione filii, extante patruo, non tamen excluderetur amita, nec etiam ſoror, *ſecundum Cyn. in l. 1. C. Quæ ſit long. conſuet. Bal. Paul. de Caſtr. Alexand. de Imol. in d. l. Illam.* Quæ maxime in præſentiarum ſibi locum vendicant, cum dictum ſtatutum municipale ciuitatis N. commune ius Saxonum corrigat, quod ſcilicet indifferenter hæreditatem liberorum defert matri. Quod et-
3 iam erat de iure antiquo, poſt legem ſcilicet duodecim tabellarum, quod tātummodo matres ad ſucceſſionem liberorum ſine liberis decedentium, excluſis fratribus, & ſororibus, vocabat, &c. Et illud ius erat inductum per diuum Claudium, & Senatusconſultum Tertullianum. *Inſtit. eodem. in princip. ibi.* Sed hæc iuris. Licet poſtea ſuperuenerint noua iura C. & Authent. admittentia eas ſcilicet cum fratribus & ſororibus, ſed lex noua corrigens ius commune, ſicut hic dictum ſtatutum prædictum ius commune Saxonum, conforme prædicto iuri communi antiquo, non extenditur ad caſum non ex-
4 preſſum, etiam ex identitate rationis. Cum in correctoriis etiam ex maioritate rationis non ſit licita extenſio. *Authent. Quas actiones. cum ibi notatis. C. de ſacroſanct. Eccleſ. gloſſ. in l. tam is. §. 1. fin. ff. de donatio. cauſa mortis. Bartol. in l. præcipimus. §. fin. per text. ibi. C. de appell. Bartol. & dd. in l. Si vero. §. de viro. ff. ſolut. matrimon. Bartol. & Doct. in Auth.* & eſt tex. rotundus in Authen. de adminiſt. offic. in ſacr. appell. in fin. ibi: dum dicit: Quoniam dum nihil omnino ſuper iſtis innouatum ſit, antequam ſeruamus figuram. *& ibi gloſſ. in verb. nihil omnino, quæ expreſſe notat.* Et ſic clariſſime patet, quod dictum ſtatutum, nedum contra commune ius Saxonum, ſed etiam ll. C. & iura Authen. quæ admittunt matrem cum fratribus & ſororibus, ſit inductum, *ſed contra §. Sed cum antea.* Inſtit. ad S. C. Tertullianum. & Auth. defuncto. C. ad Tertullianum, loquens & diſponens, in vno caſu tantum, ſcilicet, Wann der Vatter oder Mutter das Kind abgetheilet/ ꝛc. non extenditur ad alium caſum, in illo non expreſſum. Et ita quando filiis ab inteſtato eſt delata hæreditas paterna vel alia, & poſtea decedunt, ſicut in præſentiarum filio ab inteſtato patris hæreditas pro rata ſua delata eſt, ſed quod locum habeat ius commune Saxonum. Et eſt ſine omni ſcrupulo, &c.

THEMA CONSILII LVI.

De bonis maternis & pacto de ſuccedēdo, &c.

SVMMARIA.

1 *Poteſt quis ſententiam pro parte approbare, & pro parte reprobare, & ita appellare.*
2 *Bona materna pleno iure acquiruntur liberis in poteſtate patris conſtitutis, vſufructu tamen apud patrem remanente, cum legitima adminiſtratione, excepta omni alienatione.*
3 *Liberi, bona ſua materna, à patre alienata, poſſunt vendicare, nō obſtante præſcriptione, idq; etiam de iure Saxonum.*
4 *Bona patris tranſeuntis ad ſecunda vota ſunt liberis primi matrimonii tacite obligata & hypothecata pro bonis maternis.*
5 *Vltima voluntas quando deroget præcedenti.*
6 *Pactum, ſiue contractus poſterior derogat prioribus contrariis.*
7 *In contractibus verba derogata poſita ad ſequentes contractus, tolluntur per ſequentem actum contrarium.*
8 *Actus contrarius proteſtationi derogat.*
9 *Contractus & conuentiones, quæ ſolo conſenſu perficiuntur contrario cōſenſu, re adhuc integra, diſſoluuntur atq; tolluntur.*
10 *Sigilla teſtium abſciſſa vel remota à teſtatore, vel eius voluntate, caſſant teſtamentum, idem in contractibus, ſi ſunt voluntate contrahentium remota.*
11 *Sola fractura ſigilli vitiat inſtrumentum, niſi ſit publicum.*
12 *Cancellatio in loco ſubſtantiali vitiat teſtamentum. Et in dubio præſumitur facta voluntate teſtatoris.*
13 *Cancellatio, vel corruptio inſtrumēti, præſumitur facta per eum, apud quem inſtrumentum reperitur.*
14 *Producens inſtrumentum pro ſe, tenetur idipſum recipere etiam contra ſe.*
15 *Pactum de futura ſucceſſione quærenda initum, de iure nedum ſubſiſtit, ſed nec ab inteſtato valet. Etiam iuramento firmatum.*
16 *Hæreditas vel ſucceſſio quomodo detur.*
17 *Extenſio in exorbitantibus non eſt admittenda etiam ex identitate rationis.*
18 *Pactum de futura ſucceſſione negatiuum, ſcilicet de non ſuccedendo, firmatur iuramento, non autem affirmatiuum.*
19 *Quod non poteſt fieri per pactum, quia contra bonos mores eſt, æque nec per conſuetudinem vel ſtatutum.*
20 *Pacta de futura ſucceſſione facta, in inſtrumentis dotalitiis in iure expreſſe reprobantur.*
21 *Pactum de hæreditate parentum, adhuc viuentium, eſt omnino inualidum.*
22 *Viuentis penitus nulla eſt hæreditas.*

CONSILIVM LVI.

Auxilio Domini noſtri Ieſu Chriſti ſuppliciter implorato. Ex propoſito caſu plura eliciuntur dubia. Et primo quæritur, vtrum appellantes à ſententia, continenti plura capitula, potuerint approbare ſententiam in capitulis facientibus pro ſe, & appellare ab illis, quæ faciunt contra ſe. Et reſpondetur, quod ſic. Secundo vtrum debuerint illis adiudicari bona eorū materna, non obſtantibus pactis dotalibus. Et reſpondetur, quod ſic. Tertio vtrum poſſit obſtare appellantibus pactum de futura ſucceſſione factum. Et reſpondetur, quod non.

Quod

Quod præmiſſa ſint vera, clari iuris eſt. Nam bene poteſt quis approbare ſententiam reſpectu articuli faci-
1 entis pro ſe, & reprobare in alio faciente contra ſe. Et ſic poteſt quis appellare à ſententia, in eo, quod facit contra ſe, & approbare quantum facit pro ſe. Nam videntur tot ſententiæ, quot ſunt articuli. *l. Etiam. ff. de min. & per Panorm. in c. Raynutius. & in c. Raynaldus. de teſtament. & in capit. placet. de conuerſ. coniug.* & ibi bona gloſſ. in verbo, tenet, quæ vult, quod ſententia poteſt pro parte valere, & pro parte non, *per iura in ea allegata. quam ibi notat & ſequitur Panorm.* Nec obſtat l. in hoc iudicio. ff. famil. herciſ. Nam loquitur ibi; Quando libellus continet vnum capitulum tantum, ſecus ſi continet plura, ſicut libellus oblatus per actores, & iam appellantes, continet plura capitula, vt ad oculum patet, *& plene not. per Bart. & alios, in l. 1. C. ſi aduer. rem iud. reſt. pe.* Et ſic, etiamſi appellatur à ſententia, poteſt à iudice appellationis pro parte confirmari, & pro parte infirmari & moderari; etiam circa vnum capitulum vel annexum, *vt per Hoſtien. in d. c. Raynutius. & Panorm. poſt eum, in d. cap. placet. de conuerſ. coniug. & pro omnibus iſtis facit optima gloſſ. in regul. Ea quæ. de regul. iur. in 6. &c.* Et ſic optime ſequitur, quod appellantes poſſint approbare, & pro parte reprobare prædictam ſententiam, & quod debeat infirmari, vbi male iudicatum & ſententiatum eſt.

Quod autem hæreditas materna, & ita omnia bona hæreditaria materna debeant adiudicari actorib. & appellantibus, & quod debeant ea præ cæteris hæredibus
2 habere, patet. Nã clariſſimi iuris eſt, quod res maternæ, ex matris ſucceſſione liberis in patris poteſtate cõſtitutis, deuolutæ, acquiruntur eis pleno iure, quo ad proprietatem, vſufructu tantum apud patrem manente, cum legitima adminiſtratione, excepta tamẽ alienatione, quia huiuſmodi res maternas liberis delatas vende-
3 re, donare, vel alio titulo alienare non poteſt. Quod ſi alienatæ fuerint, poſſunt à liberis vendicari, nulla obſtante præſcriptione regulariter. *l. 1. C. de bonis mater. & ibi per dd.* Quod etiam procedit de iure Saxonum. Et iſtud non ſolum habet locum in bonis maternis, ſed in quibuſcunq; bonis materni generis, ſc. in bonis aui & auiæ, proaui & proauiæ, ex linea materna, &c. *l. Quicquid. C. eod. tit. ſcilicet de bon. mat.* Et licet pater tranſiens ad ſecunda vota, vſumfructum rerum maternarum, quem habet in bonis liberorum, non perdat. *l. fi. C. eo. tit.* tamen tenetur liberis ex primo matrimonio natis ſubſtantiam maternarũ rerum, vel ex materna linea ad eos deuolutarum;
4 ſeruare. Imo bona huiuſmodi patris ad ſecunda vota tranſeuntis ſunt obligata, & hypothecata liberis primi matrimonii pro conſeruatione huiuſmodi rerum maternarum, ſeu materni generis. *l. ſi quis prioris. C. de ſecund. nupt.* Et ſic patet, quod intentio præfatorum actorum, & appellantium ſit de iure cõmuni, & eorum Saxonum fundata, nec eis poteſt obſtare notula, im Heyrathßbrieff/ in inſtrumento dotis, comprehenſa, ſuper qua notula præſens ſententia eſt fundata, nõ obſtantibus adductis
5 per aduerſarios, &c. Nam indubitati iuris eſt, quod ſicut poſterior vltima voluntas derogat præcedenti. *l. clare cum ſimil. C. de fideicom.* Et hoc procedit indubitanter, quando prima eſt facta ſine clauſula derogatoria, quod vltima attenditur, & omnibus aliis derogat. Et ideo in teſtamẽtis vltima voluntas habet clauſulam derogatoriam, reuocans & caſſans omne aliud præcedens teſtamentum. *l. Sancimus, in verbo, ipſo iure. C. de teſtam. §. pen. Inſtit.*
6 *quib. mod. teſt. infir.* Ita etiam pactum ſiue contractus poſterior derogat prioribus cõtrariis, ſeu incompaſſibilibus. *l. pacta noui. & ibi per Doct. C. de pactis. l. Si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis, cum ſimil. ff. eo.* Eo ipſo quod partes faciunt vltimum contractum priori contrarium ſiue incompaſſibilem, intelliguntur ipſo iure annullare & caſſare priorem ſuper illa re celebratum, *per text. quem ibi ad hoc notat ſingul. Bald. in c. 1. Extra, de tranſactio.* Imò in contra- 7
ctibus verba derogatiua poſita ad ſequentes contractus, tolluntur per ſequentem actum contrarium, etiam non facientem mentionem de illis verbis derogatoriis. *l. Cum in plures. §. Locator horrei. ff. Locati.* Et ideo quando eſt expreſſa proteſtatio ſimpliciter facta, & ſequitur actus contrarius proteſtationi ex interuallo, tunc nihilominus derogatur proteſtationi, quia præſumitur inter 8
contrahentes, quod pœnituerint, duobus concurrentibus, ſc. ex actu cõtrario, & ex temporis interuallo, vnde præſumitur voluntas mutata. Et ſic intelligitur d. §. Locator horrei. *ſecun. Iac. Butr. Bar. Bal. & Alex. de Imo. in d. l. pacta nouiſſima.* & iſte eſt notabilior intellectus ad illum §. Locator. *vt dicit Paul. de Caſtro in d. §. videlicet,* quod per actum contrarium proteſtationi cenſeatur quis à proteſtatione recedere. Ex quo ineuitabiliter infertur, quod ſi facientes, vel contrahentes pactum, vel cõtractum, poſtea ex interuallo alium faciunt præcedenti contrarium vel incõpaſſibilem, præſumatur quod pœnituerint; Licet pactum, vel contractus poſtea non valeat, nec effectum ſortiatur, quia ex quo habet voluntatem contrahentium, videntur à priori vel prioribus receſſiſſe, *vt vult in effectu text. in d. l. Pacta nouiſſima. &c. ibi, quam ipſius rei. Eſt etiam ibi in effectu de ſententia Paul. de Caſtro. vbi poſt principium, ibi; quam ipſius rei. verſicul. oppo. facit in argumentum l. obligationum ſubſtantiam. ff. de action. & obligat.* Cum videatur inter contrahentes hoc actum, quod ſit receſſum à 9
priori contractu: Nam contractus & conuentiones cum ſolo conſenſu perficiuntur, ſequens conſenſus tollit præcedentem ipſo iure re integra. Quod enim conſenſu contractum eſt, contrario pacto ſiue conuentione, & communi voluntatis adminiculo diſſoluitur. *l. 1. & 2. C. Quando liceat ab emptio. recedere l. ab emptione. ff. de pactis. & ibi per Bartol. & not. gloſſ. in l. ſi tibi. §. quadam. ff. de pactis.* Nam quod conſenſu perficitur, ſolo conſenſu contrario diſſoluitur. *leg. Nihil tam naturale. ff. de regulis Iuris. l. Conſenſu. cum ſimilibus. C. de Repud.* Cum etiam tranſactio, quæ tamen habet vim ſine communi conſenſu partium, tollitur; Licet non ipſo Iure, ſicut contractus, tamen in effectu. *l. Si diuerſa pars. iuncta gloſſa, in verbo agi, ibi reſpondeo. & ibi, per Doctõ. C. de tranſactio.*

Secundo dictum inſtrumentũ Heyrathßbrieff/ id eſt; 10
dotis, eſt inualidum, inutile atq; caſſatum, ex abſciſſione ſigillorum. Nam clarum eſt, quando ſigna, vel ſigilla inſtrumenti teſtium ſunt inciſa vel remota volũtate teſtatoris, teſtamentum non valet. *l. Noſtram. C. de teſtam.* Multo magis procedit hoc in contractibus, quando ſigilla ſunt remota de inſtrumento, vel ſcriptura contractus, vel pacti, voluntate contrahentium, quod contra-
ctus ſiue pactum annullatur & caſſatur. Nam etiam ſola fractura ſigilli vitiat inſtrumentum, quando non eſt à principio publica manu confectum, *vt notat. in c. inter dilectos. extra, de fide inſtrumentor.* Cum vltimæ voluntates ſint fauorabiliores contractibus. *l. cum dilecti. de donatio. leg. in teſtament. ff. de Regulis iuris. cum ſimilibus.* Similiter ſi 11 12
reperitur cancellatio in loco ſubſtantiali, in eo quod pertinet ad ſolennitatem ſcripturæ, vitiat teſtamentum, *ſecundum Legiſt. in l. Si vnus. de teſtament.* Et in dubio, ſi non apparet, an voluntate teſtatoris, an verò per inaduertentiam inſtrumentum ſit cancellatum; vel ſigilla remota, præſumitur cancellatum voluntate teſtato-

teſtatoris. *ſecundum Bart. in d. l. ſi vnus.* Et hoc, ſi reperitur
13 inſtrumentum teſtamenti penes teſtatorem, ſecus ſi penes alium reperiatur, quia tunc præſumitur cancellatum vel deletum per eum, penes quem reperitur, *ſecundum Cyn. Petr. Bald. Angel. Salicet. & Alexand. & Imol. in d. l. Si vnus.* Et generaliter cancellatio, ſiue reſignatio, vel remotio ſigillorum præſumitur facta per eum, penes quem reperitur inſtrumentum vel ſcriptura, *per text. in l. Maiorem. iunct. gloſſ. ibi in verbo, exhibeat ad finem. C. de Falcid. & per ea, quæ ibi notantur per Iacob. de Butr. & Bald. & Salicet. & Laſ. de Mai. in d. l. ſi vnus.*

Nec obſtare poteſt actoribus & appellantibus, quod ex quo produxerunt den Heyrathsbrieff pro ſe ad probandam dotem, de qua in actione, etiam teneātur recipere contra ſe; Ex quo pars rea impugnat, vt ex ſuis exceptionibus patet, in articulo ſeu capitulo loquente, in
14 fauorem producentis ſcilicet de dote. Nam licet producens, & approbans inſtrumentum, ſiue ſcripturam pro ſe, teneatur huiuſmodi ſcripturam recipere contra ſe. *l. generaliter. cum ſimil. C. de rebus credi.* tamen illud eſt etiam expediti iuris, quod ſi quis impugnat inſtrumentum productum contra ſe, quod continet plura capitula ſeparata, ſcilicet quædā in fauorem producentis, & quædam in fauorem ipſius impugnantis, tunc iudicabitur tantum pro producente, & non quantum facit pro impugnante: Quia impugnans videtur renunciare beneficio ſuo, ibidem contento. *Sic loquitur text. in cap. Cum olim. de cenſibus. ſecundum Innoc. & Panorm. ibi. quem etiam Panorm. dicit ibi mente tenendum. Ita etiam vult in effectu Alexand. de Imol. in l. 1. C. vt quæ deſunt Aduoc. &c. in penultima columna. in verſicul. in quantum autem Bald. dicit, &c. Et Felin. in cap. Capitulum. in 15. colum. verſic. excipit. & Butr. in d. cap. Cum olim. de reſcriptis. & facit text. in regula, Ex eo. de regul. iur. in 6. cum concordantiis, &c.*

Tertio poſito, non autem conceſſo, quod per ſupra adducta fundamenta iuribus atq; allegationibus confirmata, prædictum inſtrumentum der Heyrathsbrieff/ non ſit caſſatum atq; annullatum: tamen adhuc fortiter obſtare videtur, illo pacto comprehenſo in inſtrumento, quo omnis intentio aduerſariorum & prætenſa ſentētia fundata eſt, &c. Quod illud pactum, de futura ſucceſſione initum atque factum ſit. Nam euidentiſſimi iuris eſt, quod pactum de futura ſucceſſione non valet. *l. pactum quod dotali. C. de pactis. l. cum donationis. ad finem. C. de tranſactio. l. pactum. C. de collatio. l. ex eo. C. de inutilibus ſtipul. l. Hæreditas. C. de pactis conuentis. l. ſtipulatio hoc modo*
15 *concepta. ff. de verb. obliga.* Et licet pactum de futura ſucceſſione quærenda non valeat, quia aufert liberam teſtandi facultatem. *d. l. pactum quod dotali.* tamen etiam non valet quantum ad ſuccedendum ab inteſtato, ſcilicet quando cōtrahens vel paciſcens decederet ab inteſtato. per text. in d. l. ex eo. C. de inutil. ſtipul. Vbi text. aperte dicit; Quod conuentio de futura ſucceſſione, cum
16 ſit contra bonos mores, nullius eſt momenti. Ergo, ſi huiuſmodi conuentio ſaltem valeret, quando contrahens decederet ab inteſtato; Non eſſet verum dicere, quod huiuſmodi conuentio eſſet nullius momenti, quia imò in illo caſu debuiſſet valere, cum in talem euentum non auferret liberam teſtandi facultatem, & teſtamenti factionem. Et ſic liquidiſſime probatur, in verbis nullius momenti, quod alia ſit ratio nullitatis huiuſmodi conuentionis, quam ratio auferendi liberam teſtamenti factionem, quod probatur per d. l. hæreditas. C. de pactis conuentis, vbi hæreditas poteſt dari per teſtamentum, non per pactum vel conuentum. Imo hæreditas non poteſt dari per donationē cauſa mortis; Sicut nec per codicillos, cum requiritur, quod ex teſtamento detur. Ita inferunt Bartol. Bald. Angel. & dd. in l. Licet. *ex gloſſ. in verb. mortis cauſa. ibi, Hic autem tali pacto hæredem ſibi efficere cupiebat. C. de pactis.* Et hoc etiam optimè probatur in illa l. Licet. cum ibi notatis. Nam ibi ſimpliciter probatur, quod non poteſt dari ſucceſſio, vel hæreditas, vel per donationem cauſa mortis, vel per codicillos, niſi inter milites. Et patet etiam ex illa l. Quod talis diſpoſitio inter non milites, non valeat, etiam non condito teſtamento; Quia ibi ſpeciale eſt, vt valeat inter milites, dum tamen miles in contrarium non fecerit aliam diſpoſitionem teſtamētariam, vt ibi declarat magiſtraliter Fulgoſ. & Paul. de Caſtro, & Ioann. de Imol. *in l. Ille autem. ff. de hæred. inſtitu.* quia ſecundum eos illa l. licet. eſt exorbitans, in quantum vult, quod per pactum ſeu contractum poſſit dari hæreditas. *d. l. Hæreditas.* Ideò cum illa l. ſimpliciter velit conuentionem valere inter milites, quod ſuperſtes ſuccedat præcedenti, & ibi nō dicatur. quod præmoriens non poſſit alium inſtituere, ſi velit. Nec dicatur, quod prædecedens ſit aſtrictus ad inſtituendum ſuperuenientem, quod etiam eſſet exorbitans, *per d. l. Si ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obligatio.* Satis operatur d. l. licet. ſi ſuperſtes ſuccedere poſſit præmorienti, in caſu quo alteri hæreditatem nō reliquerit. Quod inter paganos ſeu non milites fieri nō poterat *ll. ſupra allegatis.* Et ideo illa lex extendi non debet;
Quia in exorbitantibus non fit extenſio, etiam ex iden- 17
titate rationis. *l. Si vero. §. de viro. & ibi dd. ff. Soluto matrimon. & in capit. Ex quo. de regulis iuris. in 6. Et ita notabiliter etiam dicit & concludit Alexand. de Imol. in conſilio 28. incip. Ponderatis verbis teſtamenti. in 2. colum in 3. volum. &c.* Et ſic patet quod licet per pactum ſeu conuentionem de futura ſucceſſione inter contrahentes pro ſe & liberis olim initam, &c. (de qua in præfata ſcriptura dotalitia) libera teſtandi facultas non fuiſſet oblata, quæ tamen oblata fuiſſet, ſi valuiſſet pactum, ſeu conuentio, cum fuerit pactum ſeu conuentum de tota hæreditate, vt ex ea patet, nihilominus nec à principio valuiſſet, nec hodie valere poſſet, licet ambo, ſcilicet N. & vxor eius, mater Actorum deceſſerint ab inteſtato. Cum etiam propter alias rationes huiuſmodi pacta & conuentiones à Iure prohibeantur, *vt patet in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta. & in l. ex eo. & in l. de fideicommiſſo. C. de tranſactio. & late ibi. & in aliis iuribus præallegatis per dominos Legiſtas.* Sic liquidiſſime infertur; Quod non obſtante iſta notula, de qua im Heyrathsbrieff/ ſuper qua fundata eſt ſententia, in hoc contra ius lata, actores debeant & poſſint ſuccedere in omnibus bonis maternis, excluſis patre & aliis liberis eius ex ſecūda vxore natis, &c. Imo tale pactum, cuiuſmodi eſt pactum inſtrumenti dotalitii, de futura ſucceſſione, non poſſet per ſtatutum, vel conſuetudinem validari, ſeu confirmari: Imo talis conſuetudo vel ſtatutum eſſet ipſo iure nullum. Nam huiuſmodi pactum, eo quod eſt contra bonos mores. *d. l. ſtipulatio. d. l. ex eo. cum ſimil.* iuramento non firmaretur. *c. Non eſt obligatorium. de Regulis iuris. in 6.* Et quod iuramento non firmatur, dicit gloſſ. expreſſe, *in l. ſi quando. §. 1. C. de inoffic. teſtamento. gloſſ. in l. pactum. C. de collatio. Bartol. Bald. Angel. Salicet. Alexand de Imol. & communiter Docto. in d. l. pactum, quod dotali, &c. Alexand. de Imol. in d. conſil. 28. in 3. colum. Bartol. in l. fin. C. de pactis. Anton. de Butri. in cap. Cum contingat. de iure Domin. in capit. Quamuis. de pactis. in 6. cum multis concordant. in iuribus præallegatis adductis.* Nec obſtat illud cap.
Quamuis: Vbi pactum de futura ſucceſſione firmatur 18
iuramento, quia loquitur in pacto negatiuo, de nō ſuccedendo, quod iuramento firmatur: Secus eſt in pacto affir-

affirmatiuo de ſuccedendo, vt hic. Et ratio diuerſitatis
19 aſſignatur in locis ſupraallegatis per dd. Sed quando aliquid non poteſt fieri per pactum, ideo quia ſit contra bonos mores, illud etiam non poteſt fieri per ſtatutum, vel conſuetudinem, quia lex, conſuetudo & ſtatutum, debent eſſe ſancta & honeſta. *l. leges ſacratiſſimæ. C. de legibus. capitul. erit autem lex. 4. diſtinct. cum ſimil.* Ergo ſi contineant aliquid inhoneſtum, non valent, *vt dicit Bart. in l. Omnes pop. in 3. quæſt. princ. ff. de iuſtit. & iure.* Et quod tale pactum, ſtatuto, vel conſuetudine, non firmetur, nec validetur, tenet expreſſe Bald. *in l. 2. C. quæ ſit long. conſ. Alex. de Imol. & domi. Iaſ. in d. l. pactum quod dotali. & Alexan. de Imol. in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta.* Et ſic ſequitur, poſito, & nullo modo conceſſo, quod eſſet conſuetudo in ciuitate N. quod poſſit fieri pactum de futura ſucceſſione, in conuentionibus, vel inſtrumẽtis dotalitiis, Wann man ein Ehe bethedingt vnd beredt, quod non valeret, ſed eſſet
20 ipſo iure nulla. Et ita etiam huiuſmodi pacta in talibus inſtrumentis dotalitiis iura expreſſe reprobant, *vt in d. l. pactum quod dotali. & in d. l. pactum.* Et quod virtute iſtius clauſulæ in inſtrumento comprehenſæ, ſuper qua fundatur præſens ſententia, vt ex ea patet, liberi ex priori matrimonio nati, cuiuſmodi ſunt actores & appellãtes, non poſſint, nec debeant priuari bonis maternis, & ita hæreditate materna, ſed quod ex huiuſmodi clauſula, ſiue pacto nõ obſtante, eis debeatur hæreditas materna, & ita bona materna ex toto, & non dimidia pars bono-
21 rum maternorum, patet inconuincibiliter. Nam ſi N. & N. liberi legitimi & naturales matris ſuæ iam defunctæ, & vxoris N. conueniſſent, & pactum feciſſent de hæreditate parentum ſuorum adhuc viuentium, ad eos deuoluenda vel diuidenda, non valuiſſet. Imo nec obſtante huiuſmodi conuentione, vel pacto ſuccedere potuiſſent matri ex toto, pro ſuis portionibus, cum huiuſmodi contractus ſint prohibiti, & non valeant. l. fin. C. de pactis. quæ licet loquatur de hæreditate aliena, tamen etiam habet locum in liberis paciſcentibus ſuper hæreditate parentum adhuc viuentium, *vt vult glo. ab omnibus approbata, in d. l. fin. in verb. alien. vt per Bal. d. Sal. Paul. de Caſtro, Alexan. de Imol. & Iaſ. de Mayno.* Et procedit in d. l. fi. ſi iuramentum interueniſſet, *ſecundum Barto!. Bald. Sal. & Moder. ibi.* Ita multo minus facientes & contrahentes contractum ſponſalitium, de quibus in inſtrumento, potuerunt per pactum, contractum, vel diſpoſitionem inter viuos diſponere de hæreditate parentum actorum tunc viuentium, & nondum liberos habentium, ſcilicet ſi vnus præmoreretur, relictis liberis, ex eodem matrimonio alio ſuperſtite, inter eos diuidenda hęreditate. Cum tamen generaliter nullus poſſit diſponere, vel aliquem
22 contractum facere ſuper hæreditate viuentis, cum viuentis penitus nulla ſit hæreditas, *vt iſta aperte probantur in l. 1. cum optima gloſſ. ibi. ff. de actio. & hæred. vend. l. quidam. §. 1. ff. de donat. l. Sciendum. l. qui ſuperfluis cum gloſſ. & ibi per dd. cum ſimil. ff. de acqui. hæred.* Nec etiam N. & vxor eius potuerunt pacto, contractu, vel alia inter viuos diſpoſitione diſponere de hæreditate ipſorum diuidenda, & inter liberos eorum, ſi vnus eorum prius decederet relictis liberis, etiamſi tempore præmiſſi pacti ſeu contractus liberi extitiſſent, multo minus hoc potuit fieri, etiam nõdum natis, cum nondum etiam matrimonium fuerit conſummatum inter eos, cum hæreditas non poſſit dari in contractibus, & pactum de futura ſucceſſione ſit prohibitum, vt ſupra copioſe adductum eſt.

THEMA CONSILII LVII.

Primum matrimonium præfertur ſecundo, etiam per carnalem copulam conſummato. Et matrimonium cõditionale purificatur per interuentum copulæ carnalis, &c.

SVMMARIA.

1 *Solus conſenſus de præſenti facit matrimonium. Et eſt de ſubſtantia vinculi matrimonialis.*

2 *Papa licet circa matrimonia non conſummata magnam vim atque poteſtatem habeat, ſine cauſa tamen diſpenſare non poteſt, vt per ſecundum matrimonium conſummatum, tollatur primum non conſummatum.*

3 *Sponſalia de futuro tranſeunt in matrimonium, per interuentum carnalis copulæ, non obſtante aliqua proteſtatione ſuper hoc facta.*

4 *Conditio inhoneſta, fauore matrimonii habetur pro non adiecta.*

5 *Copula carnalis duo operatur.*

6 *Perpetuitas matrimonii eſt de iure diuino.*

7 *Vxore propter fornicationem dimiſſa & ſeparato matrimonio quo ad thorum & cohabitationem, tamen vinculum matrimonii manet.*

8 *Matrimonium ſeparatum reintegratur, ſi maritus poſtea etiam fornicetur, quia cogitur redire ad dimiſſam.*

CASVS.

Si puella primo contrahat cum vno matrimonium, pure & abſque omni conditione, per verba de præſenti & poſtea contrahat cum alio etiam pure, per verba de præſenti, huiuſmodi matrimonium cum ſecundo de facto contractum, etiamſi copula carnalis interueniat, eſt nullum. Et poteſt ſecundo cum ea contrahens, non obſtante eo, quod copula carnalis interuenerit, bona conſcientia aliam ducere. Secundo, ſi quis cum aliqua puella matrimonium contrahit ſub conditione licita & honeſta, & carnalem copulam poſtea interuenientem, etiamſi proteſtetur, ſe per illam carnalem copulam non velle recedere a conditionibus appoſitis nec aliter in illam conſentire, matrimonium dicitur pure contractum, nec expectatur euentus conditionis. Tertio ſi mulier poſt contractum matrimonium cum vno, alteri copulatur, adulterium cõmittit, & poteſt primus maritus eam dimittere, ſed dicta viuente, ſecundũ diſpoſitionem iuris ſcripti, aliam ducere non poteſt.

CONSILIVM LVII.

Dõmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Præmiſſæ deciſionẽs, prout in Themate propoſito cõtinentur, breuib. probantur. Et prima probatur aperte per tex. in c. Inter virũ. de ſponſalib. vbi dicitur; Quod ſi ſponſalia de præſenti inter virũ & mulierem, interuenerunt, ex quo interuenit legitimus cõſenſus de pręſenti, ſiue interuenerit iuramentum, ſiue non, non licet alteri ad alia vota tranſire, & ſi fecerit ſecundum matrimonium de facto contractũ (etiamſi ſit carnalis copula ſubſecuta) ſeparari debet, & primum in ſua firmitate manere. Solus. n. conſenſus de præſenti facit 1
matrimonium. 27. q. 2. *c. Sufficiat. c. cum loc. de ſponſ.* Cum nihil aliud requiratur ad ſubſtantiã vinculi matrimonialis, niſi ſolus conſenſus de præſenti. *d. d. iurib. ſupraalle. & c.* Licet. ibi præciſe idem deciditur. quod ſponſalia de pręſenti nõ ſoluantur per ſequens matrimoniũ, etiam carnali copula cõſummatũ; & ſi mulier poſtea nupſerit alteri etiam interueniẽte copula carnali, debeat ab eo ſeparari, & ad primum redire. *Extra, de ſponſ. duorũ.* Et ſi quis duas per verba de præſenti deſponſauerit, primam deſponſatam habebit in vxorem, etiamſi prius ſecundam cognouerit carnaliter, nec valet contraria conſuetudo, cum ſolus cõſenſus legitimus, inter legitimas perſonas, ſine copula carnali interueniente ſufficiat ad ſubſtantiã ſiue eſſentiam matrimonii; *c. fin. de ſponſ. duo.* Et hoc pro 2
tanto procedit, quod licet Papa circa matrimonium nondum copula carnali conſummatũ habeat magnam vim

vim & poteſtatem, *vt patet in cap.ex publico.cum ibi not. de conuerſ. coniug.* tamen ſine magna cauſa etiam non poteſt diſpenſare, vt per ſecundum matrimonium conſummatum, tollatur primum non conſummatum, *ſecundum Panorm. in d. cap. fin. Et dicit ibi expedite Alexand. ad finem, poſt longam & prolixam diſputationem, quod ita communiter teneant dd. in d c. Ex publico poſt gl. ibi.*

3 Secundo licet contrahentes matrimonium ſub con-
ditione non improbata à iure, ſed honeſta, ſcilicet, ſi parentes contrahentium conſenſerint, non compellantur matrimonium confirmare ante conditionis euentum, pro tanto, quod nullatenus ſint cogendi ad matrimonium, niſi voluntas parentum poſtmodum intercedat. *c. Super eo.* tamen ſi ante cōditionis euentum ſponſus cognoſcat deſponſatam, à conditione recedit. *c. per tuas. de cond. oppoſ.* Imo iſto caſu, quando ſolum ſunt contracta ſponſalia de futuro, inter virum & mulierem, ſub conditione honeſta, & vir proteſtetur expreſſe, quod per copulam carnalem non velit conſentire in eam matrimonialiter, quod hæc proteſtatio tanquam turpis, debet haberi pro non adiecta *per c. fin. eo tit.* Et ita in ſpecie determinat gl. quam ſequuntur omnes dd. *in d. cap.* per tuas. in verb. præſumendum. *ibi, Sed quid ante coitum,* vbi expreſſe dicit, quod ſi vir ante coitum proteſtetur ſe nolle recedere à conditione, nihil proſit ei proteſtatio, &c. per iura in ea allegata, & probatur per d. c. fin.
4 ſecundum dd. cum ibi tradatur regula; Quod conditio inhoneſta, quæ non ſit contra ſubſtantiam matrimonii, habeatur fauore matrimonii pro non adiecta. Operatur
5 enim copula carnalis duo. Primò; Quod purificat etiam ſponſalia de futuro contracta. Secundo; Quod eodem momento transfunditur ea in matrimonium. *c. de illis etiam de cond. oppoſ.*

Expediti vero Iuris eſt; Quod non licet viro dimittere vxorem ſuam, excepta cauſa fornicationis, *vt inquit Chriſtus Saluator noſter Matthæi 19. cap. cum multis concordantiis de coniug. lepro.* Ideo Papa ex nulla cauſa, quantumcunque magna, poteſt matrimonium conſummatum
6 inter fideles, per diſpenſationem diſſoluere, cum perpetuitas matrimonii ſit de iure diuino, quia ſcriptum eſt: Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet. Et propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori ſuæ. *Et ita concludunt communiter Canon. in d. cap. Ex pub. & ibi pulchre Panorm. ad finem, &c.* Et licet propter fornicationem vir poſſit dimittere vxorem, & econtra;
7 Tamen per hoc non diſſoluitur vinculum matrimonii, ſed ſolum fit ſeparatio thori, & ita cohabitationis coniugalis. Ita decidit ſanctus Auguſtinus maximæ authoritatis in Eccleſia Catholica, *in lib. 2. de adulter. coniug. & repetuntur 32. quæſtio. 7. c. 2.* inquit enim: Licite dimittitur vxor ob cauſam fornicationis. Idem dicit ſuper Epiſtol. Paul. ad Corinth. *vt repetuntur in cap. Apoſtolus. eadem cauſa, & quæſtione.* Idem dicit S. Hieronymus, & hoc probatur in multis aliis capitibus, *prædicta cauſa & quæſtione, & præſertim in cap. omnes. &c. Quemadmodum. qui etiam ſunt text. ſanctorum Hieronymi, & Auguſtini. Et de hoc etiam eſt pulcher text. in cap. Dixit Dominus. 32. quæſt. 1. Et ſunt verba ſancti Hieronymi.* Idem probatur in c. fin. & in multis aliis locis Extra. de adult. Vbi tamen etiam deciditur; Quod maritus ob fornicationem vxoris non poſſit declinare eius conſortium, ſi & ipſe fuerit adulteratus. Nam quo ad hoc & ad illum effectū, illa duo adulteria mutuo compenſantur, *vt ibi pulchre Canon. &c.* Et confirmantur prædicta per pulchrum textum in c. Ex literis. vbi dicitur; Quod licet matrimonium, quo ad thorum, ſeparetur
8 propter adulterium, tamen ſi vir poſtea etiam fornicetur, reintegratur, & ad vxorem dimiſſam redire tenetur, &c. *de diuortiis, &c.* Licet aliqui Theologi noſtri temporis magnæ authoritatis & eminentis doctrinæ in hoc teneant contrarium, & velint, quod vir, qui dimiſerit vxorem ex iudicio Eccleſiæ ob fornicationem eius, poſſit alteram ducere, & econtra. Et mouentur principaliter per præallegatum dictum Saluatoris, dicentis: Quicunque dimiſerit vxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur, & qui dimiſſam duxerit, mœchatur. Et quod inquit Apoſtol. 1. *Corinth.* 7. dum ait: Si infidelis diſcedit, diſcedat, frater enim vel ſoror non eſt ſeruituti ſubiectus in eiuſmodi. Et etiam citant ad hoc Ambr. & alia, prout continentur in eorum ſcriptis & commentariis, &c. Et licet dictum eorum argumento à contrario ſenſu ſatis videatur innuere illorum opinionem, tamen dictum Apoſtoli, me iudice, penitus nihil facit, quia verum ſenſum prædicti dicti declarat text. in c. quanto. de diuortiis. Tamen de hoc diutius non inſiſto, & abundent præfati Domini Theologi ſuo ſenſu, tamen durum eſt recedere cōſulendo & iudicando à communi ſententia ſanctorum Patrum, & omnium conſtitutionum Papalium, & etiam à ſententia omnium Doctorum Scholaſticorum, & Iurium, cum expreſſum tex. iuris diuini, directis verbis, ſeu in ſenſu directo decidentem in hoc contrarium, non habeamus. Hæc volo dixiſſe, nullius opinionem expreſsè reprobando, ſed vt dem materiam latius & ſubtilius cogitandi circa hanc materiam periculoſam, &c.

THEMA CONSILII LVIII.

De bonis Cenſitis & Emphyteuticis, quod in dubio fiat interpretatio, ſecundū promiſſorem, & quod per ſequentia declarentur præcedentia: Et quis probet in duplicib. iudiciis, &c.

SVMMARIA.

1 *Bona Cenſitica & Emphyteutica licet differant, tamen promiſcue & indifferenter vnum pro alio ſumitur.*

2 *Ius Emphyteuticum contra Dominum, præſcriptione acquiri poteſt.*

3 *In dubio præſumitur quis Emphyteuta, & non colonus temporalis.*

4 *Præſumitur Emphyteuta, qui triginta annis ſoluit canonem.*

5 *Quando quis vno anno plus ſoluit quam alio, in dubio præſumitur Colonus temporalis.*

6 *Promiſſiones ſunt ſtricti iuris, & quicquid in eis non exprimitur, habetur pro omiſſo.*

7 *Verba dubia interpretantur contra ſtipulatorem, aut ſecundum promiſſorem.*

8 *Præcedentia declarant ſequentia.*

9 *Clauſula generalis poſita inter aliqua capitula, debet referri ad ſequentia & præcedentia. Niſi vnum capitulum habeat propriam & ſpecialem determinationem.*

10 *Relatio debet fieri ad principalia, & non acceſſoria, vel demonſtrationis cauſa poſita.*

11 *In duplicibus iudiciis is dicitur actor, qui prouocauit ad iudicium. Ideo in illis agenti incumbit onus probandi.*

CONSILIVM LVIII.

Domini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Et diligenter viſis omnibus & ſingulis cauſæ circumſtantiis, præſens conſultatio tria dubia continet.

Primò, vtrum is qui poſſedit aliqua bona per legitimum tempus, præſtando pro illis penſionem annuam vnifor-

vniformem. Item qui huiuſmodi bona vendidit & alie-
nauit &c. poſſit nomine talium bonorum impeti, & bo-
na ab illo tanquam bona cenſualia auocari &c. Et re-
ſpondetur quod non.

Secundo vtrum Dominus promittens facere inueſti-
turam certorum bonorum, & ad illa pertinentium & co-
hærentium, intelligatur promiſiſſe inueſtituram certo-
rum bonorum ſpecialiter in literis promiſſionis non no-
minatorum &c. Et deciditur, quod non.

Tertio vtrum in actione finium regundorum, quili-
bet teneatur probare, vel onus probandi incumbat ſo-
lum agenti vel prouocanti. Et deciditur, quod is debeat
probare, qui agit, & ad iudicium prouocat.

Omiſſa hic illa ſubtili indagatione, quæ ſcilicet ſit
fundamentalis differentia, de qua per Canoniſt. *in ca. Con-
ſtitutus. de relig. dom.* & per Bartol. *in l. 1. ff. de public.* puta in-
1 ter contractum cenſualem & emphyteuticum; Cum ple-
runque ſiue generaliter promiſcue vtantur iſtis voca-
bulis, nec ob eiuſmodi improprietatem, vitiatur con-
tractus, ſiue vocetur Emphyteuticus, ſiue cenſualis, *vt
notabiliter probatur in dict. cap. Conſtitutus, iuncta gloſſ. §. ſecun-
dum, ibi in 1. column. verſicu. 2. Nota ſingulariter.* Ideo de ea in
præſentiarum ſuperflue diſputatur. Quia prædicta bo-
na ſiue ſint Emphyteutica, ſiue Cenſualia, non ſunt
Caſsgüter/ & per conſequens incolæ de N. non poſſident
2 dicta bona, tanquam coloni ſaltem temporales. Supra-
dicti reſponſio breuiter probatur. Nam expediti iuris
eſt, quod quis poſſit præſcriptione acquirere ius em-
phyteuticum contra dominum, pro tanto, quod amo-
do pro emphyteuta habeatur; vbi prius non erat, ſi vt
Emphyteuta poſſideat, *vt probatur per opt. text. in l. Iubemus.
alias fin. Cod. de fun. patron. libr. 11. Et ibi decidunt per illum text.
Iacob. de Aretin. Cyn. & Salyc. in l. Comperit. Cod. de præſcript. 30.
annorum. & ibi Bartol. in fin. allegans ad hoc gloſſ. in l. 2. Cod. de
3 iure Emphyteut.* Et quando ſumus in dubio an quis poſ-
ſederit, vt Emphyteuta, vel vt cenſita, vel vt colonus
temporalis, præſumitur poſſediſſe, non vt colonus, ſed
vt Emphyteuta. Ita eſt doctrina gloſſæ communiter ab
omnibus approbata, *in dict. l. 2. in gloſſ. magna, ſuper verb. re-
pellere, in fin. verſicu. Item quid ſi aliquis. Cod. de iure Emphyteut.
allegat ad hoc in argumentum dict. l. fin. Cod. de fund. patron. libr. 11.*
Et ſic eſt ibi gloſſ. expreſſa, quam communiter omnes
ſequuntur, quod ſi quis poſſederit quadraginta annis
fundum non Emphyteuticum, & pro eo præſtiterit
penſionem, quod præſumatur contractus Emphyteu-
ticus præceſſiſſe. Et dicit ibi Angel. Quod illa opinio
4 videatur ſatis æqua, videlicet; Quod ille præſumatur
Emphyteuta, qui tanto tempore ſoluit canonem pro
ea. *& Alber. de Roſate ibi allegat text. in l. Cum poſt diuortium.
in princip. ff. de iure dotium. & optime facit text. in cap. Si quis
per triginta. in titul. Si de feud. fuerit controuerſ. inter dominum &
agnatum vaſall. &c. in vſibus feudorum.* Hinc etiam pulchre
decidunt Bald. & Angel. *in l. qui in aliena. verſic. Sed ſi non adie-
rit. ff. de acquir. hered.* Quod ſi quis tenuit rem, vt feudalem,
vel Emphyteuticariam, præſumatur conceſſionem ſo-
lenniter in perpetuum præceſſiſſe. *Et optime facit text. in l.
ſi filius. C. de peti hered.* per quæ iura, *ſcilicet, per d. verſic. ſed ſi non
adierit. & dict. l. Si filius.* præſumitur ex diutina poſſeſſione
conceſſio Emphyteuſis, & omnes ſolennitates ab initio
præceſſiſſe, licet de eis aliter non conſtet, *vt per Doctor. in
præfatis locis. Et per ea quæ etiam pulchre notat Alexand. de Imol. in
conſil. 79. incipit: Circa primum, de quo quæritur, in 3. colum. in ver-
ſicul. Sed præmiſſis omnibus non obſtantibus. cum princip. ſequenti
in 1. volum. & notat dominus Iaſ. in dict. l. 2. cum multis concordan-
tiis. mihi in 5. colum. in verſic. in ea gloſſ. in fine tenetis ex hac gloſſ. &c.
Cod. de iure Emphyteut.* Et in dubio, ſi non conſtaret ali-
ter, an quis vt colonus vel Emphyteuta poſſederit, præ-
ſumitur vt Emphyteuta, & non vt colonus poſſediſſe, ſi
quolibet anno ſoluat vniformem cenſum, non vno an-
no plus quam alio; Secus ſi ſolueret vno anno plus quam
alio, inſpecta qualitate fructuum, quia tunc in dubio
bene præſumeretur vt colonus poſſediſſe. *l. ex conducto. &* 5
l. ſi vno. & l. item quæritur. §. qui impleto. ff. Locati. Et ita in ter-
minis noſtris decidunt Iacob. de Aretin. Cyn. & Salycet.
in d. l. Comperit. ante finem. & eſt ſine omni dubio &c.

Reſponſio autem data ad ſecundum dubium, proba- 6
tur breuibus. Nam clari iuris eſt, quod in iſtis promiſſio-
nibus, cum ſint stricti iuris, quicquid verbis in eis omiſ-
ſum eſt, hoc cenſetur omiſſum. *l. Quicquid aſtringendæ. & l.
Ita ſtipulatus. §. Chryſogonus. in fin. ff. de verbor. oblig.* Imo quando 7
verba promiſſionis vel ſtipulationis ſunt dubia vel æ-
quiuoca, debet fieri interpretatio ſecundum promiſſo-
rem, & contra ſtipulatorem, per textum ad literam, in
d. l. Quicquid reſtringendæ, in ſecunda eius parte, dum
dicitur: aut certe ſecundum promiſſorem interpretaban-
tur, quia ſtipulatori liberum fuit verba late concipere.
*vt l. ſtipulatio iſta. §. in ſtipulationibus. de verbo. oblig. l. Cum quæri-
tur. ff. de rebus dubiis. l. Labeo ſcribit obſcuritatem. ff. de contrahend.
empt.* Imputandum eſt enim ſtipulatori, quare legem
apertius non dixerit. *dict. l. Quicquid.* Et optime facit text.
in l. veteribus. *ff. de pactis.* quæ l. etiam habet locum in con-
tractibus bonæ fidei. *d. l. Labeo ſcribit obſcuritatem. ff. de contra-
hen. empt.*

Item indubitatum eſt, quod præcedentia declarant 8
ſequentia, & contra. *l. Si ſeruus plurium. §. fin. & ibi reg. 2.
qui filiabus. cum ibi notatis. ff. de legat. 1.* Et optime facit in
terminis noſtris deciſio Cyni, *in l. legatorum petitio. ff. de
legatis 2.* Refert & ſequitur Bald. *in fin.* Quod quando
præcedentia ſunt obſcura & generalia, & ſequentia de-
terminata, tunc ſequentia determinant præcedentia,
per l. Si cum fundum. ff. de verbor. ſignific. Sed clarum eſt, quod
præcedentia verba, deſs vertrags/ in prædictis clauſulis,
ſunt generalia, ſcilicet, Wie ſeine liebe dz mit andern Gü-
tern/ ꝛc. Et ſequentia ſunt omnino determinata, & certa.
Cum in ea exprimantur certa & ſpecificata bona, ſcili-
cet, Vnd wie zuuor ſein liebe die Wüſtunge B. ꝛc. Et cla-
rũ eſt, quod in huiuſmodi clauſula verba in eo poſita nõ
ponantur diſpoſitiue, ſed ſolum demonſtratiue. Cum
antea illuſ. Principes de N. inueſtiuerint Comitem de N.
de prædictis tribus Wüſtungen/ ꝛc. Ergo ſequitur incon-
uincibiliter, quod dicta ſequentia determinata, determi-
nant præcedentia generalia, & ſcilicet illa verba; Wie ſei-
ne liebe/ ꝛc. etiam ponuntur demonſtratiue, & non diſpo-
ſitiue. Et confirmantur prædicta, quia licet ſit regula,
quod clauſula generalis poſita inter aliqua capitula refe- 9
ratur ad ſequentia & præcedentia. *l. talis ſcriptura. de legat. 2.*
tamen, quando vnum capitulum habet propriam & ſpe-
cialem determinationem, tunc clauſula generalis ad il-
lam non refertur. Ita probatur in c. Cum dilecti. de do-
nation. Vbi clauſula in fine poſita non refertur ad ſupe-
riorem donationem propriam & ſeparatam; *ſecundum
Cardin. & Ioan. de Imol. quos refert & ſequitur dominus Iaſon, in d.
l. talis ſcriptura. ſuper gloſſ. in verb. vniuerſa. mihi ad finem 7. column.
in verſicu. in eadem gloſſ. in fine diſtingue, cum princip. ſequentis,
cum multis concordantiis per eum adductis in antiqua impreſſ.* I-
tem relatio debet fieri ad ea, quæ ſunt principaliter in 10
ratione poſita, non ad ea, quæ ſunt poſita acceſſorie, &
cauſa demonſtrationis, l. fi. §. Titia. ff. de lib. legat. vbi eſt
caſus, quod Titia, quæ duos tutores habebat, Publium
Meuium, & Lucium &c. per hæc generalia verba le-

gauit liberationem: Rationem tutelæ meæ, quam egit P. Meuius cum L. Titio, ab eo repoſci nolo, non intelligitur, niſi Lucius Titius liberatus à Tutela legato, non autem contrà: per quem tex. dicit etiam ibi expreſſe Bart. in ſumma, Quod relatio in dubio fiat ad id, quod principaliter in oratione ponitur. Et reſpondet ibi Bart. in fine, ad l. Alimenta. ff. de Alim. & cibar. legatis: Quod licet clauſulæ generales referantur ad omnia quæ fuerunt in oratione principaliter poſita: non tamen refertur ad ea, quæ non principaliter in oratione poſita ſunt, ſed cauſa demõſtrationis. Sed ſic eſt præciſe in terminis noſtris. Er-
11 go &c. Quantum autem ad tertium dubium attinet, indubitatum eſt, quod licet iudicium finium regundorum ſit vnum ex duplicibus iudicijs, ita quod ante aliquam prouocationem factam ad iudicium, quilibet poſſit prouocare & prouocari; tamen is dicitur actor in huiuſmodi duplicibus iudicijs, cuiuſmodi ſunt, actio communi diuidundo, familiæ hercisc. finium regundorum, qui prouocauit ad iudicium. *l. in tribus. ff. de iudicijs.* Et dicit ibi Bal. Cautelam eſſe; Quod ſemper poſſeſſor expectat ſe prouocari ad diuiſionem. Et ſic in iſtis duplicibus iudicijs etiam habet locum regula, Fauorabiliores. *ff. de regulis. ſecun. gl. not. in d. l. tribus.* quam ibi ſequuntur Legiſtæ, & eam notat diligenter ibi Angel. Peruſ. quamuis ſubdat Barto. tenuiſſe contrarium ſe audiente, dum legebat. *l. inter pares. ff. de re iud.* Subiungens tamen; Non recedas à gl. Sicut etiam non eſt recedendum ab ea, quia eſt vera. Ex quo infertur, quod etiam reus conuentus vno ex iſtis tribus iudicijs, actore non probante, etiamſi nihil præſtiterit, abſolui debeat, *per regulam l. Qui accuſare, cum ſimil. C. de edendo.*

THEMA CONSILII LIX.

De Iure collectandi, vtrum Princeps de Iure communi habeat fundatam intentionem imponere collectas ſubditis. Et vtrum aliqui ex ſubditis cæteris conſentientibus poſſint contradicere, & ſe tueri pactis vel priuilegijs ſuis. De primo determinatur quod ſic. Quantum ad ſecundum, ſpecialiter oſtenditur, quibus ex cauſis aliqua prætenſa pacta ſeu priuilegia, aliquos ex ſubditis releuare non poſſint. Primo, quod non eximantur propter generalem confirmationem priuilegiorum, vbi in ſpecie priuilegiũ eos eximens, non apparet. Secundo non releuat eos, quod antea tales collectas nõ dederint de bonis ſuis ſeu redditib. Tertio, neq; priuilegium ſpeciale illos eximit ex cauſa, quod ſit cõmune plurib. vniuerſis, vbi maior pars præiudicat. Item quod per contrauentionem ſit amiſſum. Quarto, non obſtat quod cæteris collecta impoſita ipſi ſe liberauerint, offerendo certam pecuniam, tanquam donum. Quinto, quod omnibus alijs ceſſantibus non poſſint immunitatem habere propter conſenſum præſtitũ. Sexto, ſi poſſet probari quod antea dediſſent, & ad probationem ſufficerent libri cenſuales.

SVMMARIA.

1 *Quod Princeps, item cõmunitates cauſa neceſſitatis poſſint de iure imponere collectas.*

2 *Habentes regalia ſine dubio poſſunt imponere collectas. Item habentes merum & mixtum Imperium.*

3 *Ex contractibus innominatis, quænam actio competat implenti contractum ex parte ſua.*

4 *Princeps tenetur ſeruare pacta etiam cum priuatis inita.*

5 *Alexander admonitus eſt ab Ariſtotele vt pacta ſeruaret, aliàs malum exitum ſecuturum.*

6 *Princeps & Papa ligantur etiam naturalibus conſtitutionibus.*

7 *Princeps licet ſit ſolutus à lege poteſtatiua, non tamen ſolutus à dictamine rectæ rationis.*

8 *Regulam habere ſufficit pro ſe.*

9 *Regulæ iuris ſunt tenaciter & ſtricte ſeruandæ, niſi in contrarium appareat diſpoſitio ſpecialis.*

10 *Regulam pro ſe habens, efficit vt pro ipſo pronuncietur, niſi doceatur contrarium.*

11 *Regula, de quo eſt illud, dubium non dicitur; Licet ſint caſus multi ſpeciales, ſi de illis ſpecialis mentio non fiat.*

12 *Notorium dicitur illud, quod ex literarum tenore conſtat.*

13 *Renouationes ſeu confirmationes priuilegiorum veterum penitus nullum nouum Ius tribuunt, ſed quod competebat antiquum conſeruant.*

14 *Indulgentiæ & priuilegia ita interpretanda, vt de nouo aliquid conferant.*

15 *Confirmatio Papæ etiam ſub forma communi facta, nouum ius non creat.*

16 *Confirmatio quando dicatur facta ſub forma communi.*

17 *Qui confirmat, non dicitur dare.*

18 *Confirmationis natura quæ ſit.*

19 *Immunitas à collectis non intelligitur data in priuilegiis.*

20 *In generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis veriſimiliter in ſpecie non eſſet conceſſurus.*

21 *Iuramentum generale non extenditur ad ea, quæ quis in ſpecie veriſimiliter non iuraſſet.*

22 *Donatio facta in præiudicium Eccleſiæ, eſt ipſo iure nulla.*

23 *Beneficium Principis quandoque late, quandoque ſtricte interpretatur.*

24 *Priuilegium generaliter indultum non includit caſum publicæ vtilitati contrarium, neque etiam extenditur ad Ius non cogitatum.*

25 *Priuilegium vel confirmatio non extenditur ad caſum non cogitatum.*

26 *Collectæ pertinent ad regalia, & imponuntur perſonis pro rebus ſitis in territorio collectantium.*

27 *Quæ differunt ſecundum plus & minus, non dicuntur differre ſpecie.*

28 *Qui acquiſiuit per præſcriptionem vel conſuetudinem iuriſdictionem in ſpecie, intelligitur acquiſiſſe quoad omnes actus ad illam ſpeciem pertinentes.*

29 *Exercens aliquem actum iuriſdictionis occurrentis, animo vtendi iuriſdictione vniuerſali, poſt completam iuriſdictionem poteſt vti præſcriptione in alijs caſibus occurrentibus, qui de eadem ſpecie ſunt.*

30 *In illis quæ ſunt communia pluribus vt vniuerſis, maior pars præiudicat minori; Et quod maior pars facit, omnes feciſſe videntur.*

31 *Quando in pluribus corporibus vel in vno corpore ſeu vniuerſitate, vnum vel maior pars vnius alteri præiudicet.*

32 *Priuilegiati ad aliquid non faciendum per vnicam contrauentionem amittunt priuilegium.*

33 *Onera ſponte ſubiens hanc teneat cautelam, vt ſtatim poſtquam vocatus eſt ad ſoluendum vel faciendum quid, appellet. Et ſi cogatur, vel ſponte ſubeat illa onera, à quibus ſpeciali ſuo priuilegio excuſari poterat, proteſtetur, ſe ſibi ac priuilegio ſuo minime præiudicare velle, hanc proteſtationem libro inſcribi faciat.*

34 *Priuilegio Eccleſiæ in fauorem atque vtilitatem eius indulto, licet expreſſe renunciari non poſſit, per actum tamen contrarium præiudicatur.*

35 Surro-

35 *Surrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſurrogatur.*

36 *Non refert quid ex æquipollentibus fiat.*

37 *Contractus ab initio ſunt voluntatis; Ex poſt facto autem ſunt neceſſitatis.*

38 *In contractibus innominatis eſt locus pœnitentiæ, intellige re adhuc integra, nondum nata actione.*

39 *Non eſt in poteſtate obligati ſoluere vinculum obligationis.*

40 *In facto longæuo maior habetur fides ſcripturæ quam teſtibus.*

41 *Libri cenſuales ſunt teſtibus potiores.*

42 *Scriptura quæ cuſtoditur inter ſcripturas publicas in loco publico ad hoc deſtinato, & ſi per hoc habita ſit pro publica, plenam facit fidem, etiamſi non ſit ſcripta manu Notarij, maxime aduerſus ſubditos.*

43 *Scripturis eorum qui authoritate publica eliguntur ad recipiendas Cabellas vel collectas, plena fides habenda eſt, licet eorum ſcriptura non ſint publica.*

CONSILIVM LIX.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. In præſenti caſu duo ſunt breuiter diſcutienda. Primum, an reuerendiſſimi intentio, qua ſcil. ſua reuerendiſſima paternitas à ciuitate N. exigit, ſicut ab aliis ſubditis & ſtatibus &c. collectas & ſteuwren / ſit contra eos de iure communi fundata. Secundo, oſtēſo quod intentio ſuæ R. paternitatis ſit de iure communi fundata, an ciuitas N. poſſit iure & valide ſuis defenſionibus & fundamentis adductis, huiuſmodi intentionem reuerendiſſimi iuri conformem elidere. Quibus diſcuſſis patebit veritas fundatæ reſponſionis. Quantum ad primū,
1 indubitatum eſt; inferiores dominos à Cæſare, vt Archiepiſcopos, Epiſcopos, Duces, Marchiones, Comites, &c. communitates & ciuitates pro neceſſitatibus occurrentibus, ſubditis ſuis collectas imponere poſſe. Imo iſto caſu, ſcilicet vt occurratur neceſſitatibus, villa & municipium poſſunt collectas imponere. *Ita probatur per tex. in l. 1. §. Quid ſi nemo. iuncta gl. ibi. in verbo, proconſul. in fine, ibi, Sed quid ſi nihil habent commune. ff. Quod cuiuſque, vbi not. Bart. & DD. & alleg. ad hoc l. omnes. la 2. C. de operibus publ. not. Dyn. & Bart. in fin. l. 3. per tex. ibi. ff. de alimen. & cib. legatis. Spec. in tit. de execu. ſenten. verſic. quod ſi vniuerſitas, &c. Bart. & dd. & valde notanter Angel. Peruſ. in l. 4. § actor. ff. de re iud. Bart. in l. 1. Cod. de mulier. in quo loco &c. lib 10. & in l. 1. C. de ſuperindict.* Et ſine omni dubio, occur-
2 rente neceſſitate, Archiepiſcopi, Duces &c. quibus conceſſa ſunt regalia ab Imperatore, cum collectare ſit de regalibus. *c. 1. in tit. Quæ ſunt regal.* Item hi, quibus conceſſum eſt merum & mixtum Imperium, & omnimoda iuriſdictio, poſſunt collectare, *ſecundum Alber. de Roſ. in l. Imperium. ff. de iuſtit. & iure. Alexan. de Imol. in addi. ad Bart. in l. 1. C. de ſuperindicta. lib.* 10. Nec prædictis obſtat text. in d. l. 1. C. de ſuperind. vbi videtur text. quod tantū ſummus Princeps & Imperator poſſint imponere collectas. *& ibi Bartol. in 2. not.* per quam l. dicit Bald. *in l. Cum multa. in fin. C. de bonis, quæ lib.* quod dominus temporalis non poſſit compellere Vaſallos ad præſtandum collectas vel angarias, quia quod dicitur ſolum Principem collectas poſſe imponere, verum eſt ſcilicet pro publica vtilitate Imperij. Sed pro neceſſitate ciuitatis vel prouinciæ, poteſt ipſa quoque ciuitas imponere, & cogitur imponere, *ſecund. Bart. in d. l. 1. in 2. not. per not. in d. l. 1. §. Quid ſi nemo &c.* Quare etiam reuerendiſſimus (cum ſuæ celſitudini, ſicut anteceſſoribus ſuis, regalia ſint conceſſa) pro neceſſitate prouinciæ ſuæ collectas imponere poteſt. Sed quid in præſentiarum opus eſt multa ad hoc adducere? tranſeamus ad alia, an ſcilicet ſua reuerendiſſima paternitas potuerit etiam ciuitati N. eiuſmodi duplices collectas, de quibus in conſultatione, de iure imponere, cum ipſi per ſuos Oratores in diæta H. vna cum aliis ſtatibus &c. conſenſerint & promiſerint de conſulendo & adiuuando, ſeu ſubueniendo, in quantum facere poſſint, prout in inſtructione expreſſe continetur, & poſtea omnes alii ſtatus in S. & C. conſenſerunt, In die beyde ſteuwer/ id eſt, in duplices collectas &c. promittendo ſcilicet & moderando. Quare & ciuitas N. virtute primæ promiſſionis, nomine eorum factæ, propter quam ſunt poſtea promiſſæ & moderatæ ſuæ collectæ, tenentur inſtar aliorum ſtatuum ad ſolutionem & præſtationem earundem, quia ita conuentum eſt cum reuerendiſſimo, vt ſua illuſtriſſima dominatio rediret, & ipſi ſuæ celſitudini conſulerent, & ſubuenirēt, vt cantat inſtructio prædicta. Et ſic inter ſuam reuerendiſſ. paterni. & omnes ſtatus, & etiam ciuitatem N. expreſſe fuit ab initio celebratus contractus innominatus, ſcilicet, facio vt facias. Nam conuentum eſt, vt ſua paternitas faciat, redeundo ad Prouinciam, & viciſſim ſtatus ipſi facerent conſulendo, ſubueniendo, ſeu adiuuando. Et ſua reueren. paterni. impleuit huiuſmodi contractum pro parte ſua, redeūdo ſcilicet in prouinciam. Ergo competit ſuæ celſitudini actio præſcriptis verbis, contra ciuitatem N. vt idem impleatur, vel quod intereſt, quod non impletur. Cum in contractibus innominatis ſcili- 3
cet, do vt des, do vt facias. Item facio vt facias, ei qui impleuit ex ſua parte, detur actio præſcriptis verbis, vt impleatur, vel ad intereſſe, quia non impletur. *l. Naturalis. per totum. & preſertim §. penultim. ff. de præſcript. verb. Legiſta in l. Cum proponas. Cod. de Dolo.* Quia dato quod fuiſſet contractus innominatus, facio vt des, id eſt, redeo vt vos detis certis annis pecuniam pro collectis &c. adhuc tamen in præſentiarum reuerendiſſimo implenti ex parte ſua, competeret actio præſcriptis verbis contra ciuitatem N. vt darent collectas promiſſas, quæ actio durat perpetuo, id eſt, triginta annos. *l. Sicut. & l. omnes. ff. de præſcriptio. triginta annorum. Inſtitut. in princip. de perpet. & temporal. actio.* Ita probatur per text. in l. Cum mota. ff. de tranſactio. vbi erat contractus innominatus, facio vt des. Et facienti, & ita adimplenti pro parte ſua datur actio præſcriptis verbis contra non dantem &c. Nec obſtat text. in dict. l. Naturalis §. Quid ſi faciam, vbi deciditur, quod ex contractu innominato, facio vt des, facienti ſola actio de dolo contra non facientem detur, quæ quidem actio de dolo biennio tantum durat. *l. fin. Cod. de dolo.* quia ad hoc reſpondet ibi gloſſ. in 2. ſolut. quæ eſt vera; Quod ſcilicet in contractu innominato, Facio vt des &c. detur actio de dolo, & non præſcriptis verbis, quando ſcilicet factum eſt tale, ex cuius implemento nihil vtilitatis vel emolumenti adſit aduerſario, & quod tunc procedat dict. §. Quid ſi faciam. ſed in d. l. Cum mota, factum erat tale, ex cuius implemento quærebatur commodum, ſiue emolumentum aduerſario. Ideo facienti datur actio præſcriptis verbis contra non dantem. Et hanc ſolutionem DD. communiter ſequuntur, ſed ex facto reuerendiſſ. facientis, id eſt, redeuntis, maximum cōmodum quæſitum eſt prouinciæ eius, & ſubditis, vt patet &c. Ergo, &c. Ex quibus ſequitur ciuitatem N. ex propria eorum conuentione fore, & eſſe obſtrictos ad ſolutionem & præſtationem, inſtar aliorum ſtatuum & ſubditorum, Der beyden ſteuwren / id eſt, duplicis collectæ. Nihil enim magis congruit humanæ fidei, quam ea, quæ ſemel placuerunt cuſtodire. *l. 1. in princ. ff. de pact. l. 1. in pri. ff. de conſtit. pecun.* Et hoc pro tanto procedit, quod etiam Impe- 4
rator teneatur ſeruare pacta inita cum priuato, ſecūdum omnes indifferenter. *in d. l. digna vox. C. de leg. in l. donationes quas diuus. per text. ibi. C. de donatio. inter vir. & vxor.* Et idem eſt

in Papa. *cap. 1. & ibi expreſſe notat Abb. per illum text. de prob.* Et
eſt ratio ſecundum D D. in d. locis, quia pacta ſine con-
uentiones ſunt de iure gentium. *Lex hoc iure. ff. de iuſtit. &*
iure. Ergo immutabilia. *§. ſed naturalia. inſtit. de iur. natur.*
5 *gent. & ciuil.* Et refert Bald. in d. l. 1. Ariſtotelem admonu-
iſſe Alexandrum, vt pacta ſeruaret, alias malus finis ſe-
6 queretur. Ideo naturales conſtitutiones ligant etiam ſu-
premum Principem, Papam, vel Imperatorem, *ſecun. Bal.*
in cap. 1. §. fin. Qui feud. dar. &c. Licet enim Princeps ſit ſolu-
tus lege poteſtatiua. *l. Princeps. ff. de leg.* non tamen eſt ſolu-
7 tus à dictamine rectæ rationis, nec à iure naturali. *Bald.*
in l. 2. Cod. de ſeruit. & aqua. Quanto magis ciuitas N. tan-
quam ſubditi tenentur obſeruare pacta & conuenta, de
quibus in inſtructione, cum reuerendiſſimo Principe &
ſuperiore eorundem inita. Et ſic expedito primo mem-
bro aggrediamur nunc ſecundum, an ſcilicet ciuitas N.
reuerendiſſimi intentionem in propoſita conſultatione
iure fundatam (vt breuiſſimis oſtēſum eſt) ſuis defenſio-
nibus & obiectis telis elidere poſſit. Et reſpōdetur, quod
non. Et vt veritas huius reſponſionis ad ſecundum hoc
quæſitum datæ, clarius eluceſcat, diſcutiamus ordine
ſingula fundamenta ciuitatis N. Et primo quod prædi-
cta reſponſio ſit iuri conſona, ſine omni dubio eſt. Nam
ſupra in primo principali articulo ſatis oſtenſum eſt, re-
uerendiſſimi ſc. patris intentionem in præſentiarum de
iure communi contra N. eſſe fundatam, quod ſcilicet
ſua illuſt. celſ. ab eis pro neceſſitate, ſicut ab aliis ſtatibus,
collectas exigere poſſit. Et hoc ſatis eſt ſuæ reuerendiſ.
paterni. Ex quo N. à dicta regula nullam fallentiam, id
eſt, priuilegium ſeu exemptionem, præfatis literis ſeu
8 ſcripturis oſtendere poſſint; Cum ſufficiat quem habe-
re regulam pro ſe, quæ ſcilicet attendi debet, etiamſi ali-
quæ fallentiæ ſint in contrarium. Ita probatur per text. l.
ab ea parte. *ff de probat.* quam ad hoc allegat Bart. in l. Ex
quacunque (*mihi in 1. col.*) *verſ. reſpondeo ex hac l. ff. Si quis in ius*
voc. non ier. Et tradit illam regulam Innocentius in c. Præ-
terea. de dilat. Et dicit Dominus Iaſon in dict. l. Ex qua-
cunque. *alias 2. (mihi poſt principium 7. col.) verſ. notaui iſtam*
doctrinam Bartol. Quod aduocati in palatiis ſemper hanc
doctrinam allegent, pro qua etiam adducit tex. *in l. Suus*
quoque, in verſic. puto, adde tu in fin verſic. ibi ſcilicet, propter qua
ad generalem definitionem &c. ff. de hæred. inſtit. cap. Venerabilis. §.
Poteſt quoque Archiepiſcop. de ſentent. excommuni. capit. Ad deci-
mas. in fin. ibi, dum dicitur; Sitque manifeſtum, niſi aliud
oſtendatur, eas de iure communi ad eandem Eccleſiam
pertinere, *de reſtit. ſpoliat. in 6.* Et dicit notanter Bald. in
l. Si tutor. in fin. Quod Regulæ iuris ſint tenaciter ſer-
uandæ, niſi in contrarium appareat diſpoſitio ſpecialis,
9 *per l. omnis definitio. ff. de reg. iur.* Quapropter ſtandum eſt
regulæ, donec ex aduerſo de exceptione doceatur, *ſecund.*
Alber. de Roſ. in 2. parte conſ. conſ. 59. incip. Si ex forma ſtatuti eligun-
tur cuſtodes &c refert & ſequitur dominus Iaſon in dict. l. 2. Et di-
cit Bald. in cap. 1. (*mihi in princip. 2. colum.*) *verſic. in petitione*
10 *quoque hæreditas. de alien. iud. mut. cauſa fact.* Quod inhæren-
dum ſit regulæ, qua poſita ſi non probetur contrarium,
pro regula pronunciandum ſit. Et dicit ita eleganter
notari in l. Qui reſtituere. ff. de rei vend. Adde tu ibi. Sed
hæc ſententia generalis eſt, & ad omnia &c. Et quæ ibi
notat gloſſ. in verb. Sententia. & Bartol. poſt eam. &
quod ibi notat gloſſ. fin. in fine, ſcilicet; Quod ab omni
ſententia definitiua poſſit appellari, niſi contrarium ex-
preſſe reperiatur deciſum in iure. Et dicit Bart. expreſſe,
11 *in l. Quoties. ff. ſi quis caut.* Quod non dicatur eſſe dubium
illud de quo eſt regula, licet ſint aliqui caſus ſpeciales
excepti, niſi de caſibus ſpecialibus ſpecialis mentio fiat,
vt patet in d. l. Quoties. vbi deciditur, quod promittens

in iudicio ſiſtere eum, qui non poteſt eſſe in iudicio, vt
ſcilicet promittendo ſeruum, non tenetur. Et tamen in
aliquibus caſibus ſpecialibus ſeruus poteſt eſſe in iudi-
cio, quia ſufficit quod promittens habeat regulam pro
ſe, donec de caſu ſpeciali excepto doceatur. Præterea
quod præfatæ literæ, ſiue ſcripturæ ciuitati N. datæ, nul-
lum nouum ius eis tribuant, eſt etiam ſine omni dubio,
cum (vt ex earundem literarum tenore notorie conſtat)
ipſæ ſolum renouent, ſeu innouent iura, immunitates,
priuilegia &c. eorundem vetera, & nihil noui iuris in eis
exprimatur. Quia illud quod cōſtat ex tenore literarum, 12
dicitur notorium. *c. 2. ibi vt certum ſit. & ibi Innoc. & Panorm.*
in c. 1. mihi in 2. colum. an fin. verſ. Et nota hoc dictum de confir. vtil. &
inutil. Sed clari iuris eſt, quod huiuſmodi renouationes 13
ſiue innouationes antiquorum iurium, & priuilegiorū,
etiam per Papam factæ, penitus nullum nouum ius tri-
buant, ſed ſolum antiquum, ſi quod competebat, cōſer-
uant. *c. Cum dilecti.* ibi ſcilicet, nolentes, quod ex innoua-
tione huiuſmodi nouum ius monaſterio acquiratur, ſed
antiquum, ſi quod habet, per innouationem priuilegii
conſeruetur, *vt ibi Canoniſt. de confir. vtil. & inutil. & c. quia*
intentionis de priuil. per quem text. expreſſe patet, quod per
huiuſmodi literas penitus nullum præiudicium Archie-
piſcopo, in iure collectandi ſibi ante eas competenti ge-
neratum ſit. Dicitur enim ibi, Cum innouatio nec ius
nouum tribuat, nec vetus tollat, te in eo ſtatu eſſe volu-
mus, in quo tempore innouationis impetratæ dinoſce-
tur extitiſſe. Cæterum per hoc nullum intendimus iuri,
alias eidem monaſterio competenti, præiudicium gene-
rari. *c. prætex. alias 1. ibi. Non nouum. iuncta gloſſ. in verb. non nou.*
12 diſtinct. c. Acbatius. alias, c. 1. 24. q. 1. c. Non ſatis. ibi. Rem non no-
uam loquor, imo non nouam; ſed veterem. & ibi gloſſ. in verb. Rem
non nouam. 24. q. 1. Nec prædictis obſtat tex. in c. In his. de
priuil. vbi habetur; quod indulgentiæ & priuilegia debēt 14
ita interpretari, vt aliquid de nouo conferant &c. Et ibi
notant ad illum tex. dd. quia tex. ibi loquitur: Quando à
Papa de nouo contra ius commune cōceditur. Nam de-
ciditur, quod fratres Prædicatores & Minores à Papa
priuilegiati, vt vbicunque cum altari viatico celebrari
poſſint, hoc facere poſſint ſine licentia Prælatorum. Sed
nos non ſumus in illis terminis, quia Archiepiſcopi N.
felicis recordationis, & Reuerendiſſimus in ſuis literis
nihil noui iuris (vt ex earundem literarum tenore & te-
rie patet) vrbi N. conceſſerunt, ſed ſolum promiſerunt
eis conſeruare vetera iura. Et ſic præciſe ſumus in ter-
minis d. c. Cum dilecti &c. per quæ etiam patet reſpon-
ſio ad l. fin. ff. de conſtit. pecun. Et prædicta in propoſito
noſtro optime fortificantur per tex. not. in c. quia diuer-
ſitatem. *ibi, non confirmatione à S. A. obtenta ſub forma communi*
&c. iuncta gloſſ. in verbo, forma communi. in princip. de conceſſ.
præbend.

Vbi aperte habetur; quod per confirmationem etiam 15
Papæ ſub forma communi, non creatur ius nouum, ſed
quod talis confirmatio inſtar innouationis priuilegii, ni-
hil aut parum operetur. Et dicitur confirmatio facta ſub 16
forma communi, quando non eſt cognitum de cauſa, vt
quia dicitur: Confirmamus poſſeſſiones vel iura &c. quæ
habet, vel negotium narratur in genere. Imo quando cō-
firmatio fit ex certa ſcientia, vt quando Principi vel ſupe-
riori narratur totum factum, ſiue negotium, adhuc non
creat nouum ius, ſed operatur alios effectus, *de quibus in*
dicta gloſſa in verb. forma communi. Et ita declarat Panormitan.
in dict. capit. Cum dilecti. & in dict. capit. quia diuerſitatem, ſuper
dicta gloſſa. Et clarius claro eſt, quod prædictæ inno-
uationes ſeu confirmationes Iurium vrbis N. ſint fa-
ctæ in forma communi, cum non conſtet ex eis quod

ſit prius

ſit prius cognitum de cauſa ſiue negotio, hoc eſt, de iuribus & priuilegijs ipſius, vnde nihil noui iuris. Et per conſequens, nec per exceptionem à collectis eius tribuere potuerunt. Et tanto fortius, cum etiam, vt iam adductum eſt, nihil noui iuris tribuerent, ſi factæ eſſent ex
17 certa ſcientia. Et prædicta omnia confirmantur per regulam vulgatam, quæ habet, quod qui confirmat, non dicatur dare. *l. Sed quia. & ibi Bartol. & Legiſt. ff. de iuriſd. omni. iud.* Et eſt opt. text. in l. Si donatæ. §. Si ſponſus. ibi (quia tunc factam donationem confirmare videtur, non nouam inchoare) *ff. de donat. inter vir. & vxor.* Accedit etiam gl. not. in l. ex verbis. in verb. Cui. quæ vult, quod Papa, vel Imperator confirmando priuilegia vetera, non intelligantur de nouo dare, ſed ea confirmare, *prout ibi Bald.*
18 *& Sal. Cod. de donat. inter vir. & vxor.* Natura enim confirmationis eſt, rebus addere confirmata, non autem ipſam extendere ad id, quod in ea non includebatur, ſecundum Bald. *in l. aduerſus. in fin. verſic. ſed quid ſi. C. ſi aduerſus rem iudicatam.* dicentem ſe ita conſuluiſſe. Idem dicit Bald. in l. Nominatione. *in fin. verſic. Illud etiam certum eſt. C. de app. per text. in l. Aurelius. §. Teſtamento. ff. de libe. leg.* Subiungens quod huiuſmodi actus extra ſuam materiam & metam trahi non debeant. Et idem Bald. eleganter inquit poſt Innocen. *in c. Dudum. de decimis. in cap. 1. in princ. verſic. nota argumentum ad generalem titul. per quos fiat inueſtitura.* Quod ſi certa priuilegia confirmentur, per Papam non intelligantur confirmati, vt aliquod ius nouum detur, niſi aliter conſtet de intentione confirmantis. *Refert & ſequitur dominus Iaſ. in dict. l. Et quia quæ legitur cum l. præcedenti. mihi poſt princip. 7. colum. verſic. vlt. aduerte.* Inſuper dato, non tamen admiſſo, ſicut etiam non eſt (vt iam ſatis clare oſtenſum eſt) Quod per præfatas duas ſcripturas generaliter à reuerendiſſimis Archiepiſcop. emanatas eſſet aliquid noui iuris vrbi N. vltra alios ſubditos, & ſtatus prouinciæ in-
19 dultum, ſiue conceſſum, tamen in huiuſmodi generali conceſſione non intelligeretur ciuitati N. & ſubditis cōceſſa liberatio à collectis, ſeu ſteuwren / Ex quo in illis ſcripturis & generalibus conceſſionibus, nulla penitus facta eſt ſpecialis mentio de liberatione à collectis, quā liberationem à collectis, tanquam de magnis regalibus Principes, & ſuperiores veriſimiliter & præſumptiue in ſpecie ſuis ſubditis, & præſertim tam opulentæ vrbi non eſſent conceſſuri. Quia per hanc conceſſionem in ſpecie diceretur remiſſa ſiue donata liberatio à collectis, quæ etiam nullo modo præſumitur. Ideo in iſtis generalibus conceſſionibus, etiam iſto caſu, reuerendiſſimi Archiepiſcop. N. & Modernus Dominus, nullo pacto intelliguntur, N. conceſſiſſe liberationem ſiue donationem liberationis à collectis, tanquam de magna parte regalium, cum in generali conceſſione non veniant ea, quæ
20 quis in ſpecie, non eſſet veriſimiliter conceſſurus. *cap. in generali, in regulis iuris lib. 6. c. Si Epiſcop. de pœnit. & remiſſ. cap. Si in generali. de offic. Vicarij, cap. Qui ad agendum. de procur. in 6. l. 1. Cod. quæ res pignor. oblig. poſſunt. l. generali. ff. de pignoribus.* l. qui peculi. ff. de pecul. l. Filiusfamilias. ff. de donat. in quibus duabus ll. deciditur; Etiamſi commiſſa ſit alicui generalis adminiſtratio bonorum, non tamen intelligitur conceſſa donatio. *& dict. cap. Si in generali. de offic. Vicarij.*
21 *in 6. l. Creditor. §. Lucius. cum ſimil. ff. Mandati.* Imo iuramentum generale non extenditur ad ea, quæ quis veriſimiliter in ſpecie non iuraſſet. *c. 1. cum ibi nota. de iuram. in 6.* Imo poſſet probabiliter attemptari, quod Archiepiſcopi &c. non potuiſſent, niſi ex magna & iuſta cauſa, donaſſe liberationem vrbi N. à collectis, vnd ſteuwren / in caſu à iure permiſſo. Nam, vt ſupra in principio probatum eſt, Archiepiſcopos, Epiſcopos, & ſuperiores, pro neceſſitate collectas ſubditis ex conceſſione iuris imponere poſſe &c. Et ſic ſi conceſſio eſſet expreſſe facta, ſeu priuilegium indultum ab Archiepiſcopis ſubditis N. vt in caſu à lege permiſſo, non poſſint eis collectas imponere, huiuſmodi conceſſio eſſet contra ius commune, & diceretur donare eis liberationem à collectis, non in paruum præiudicium Eccleſiæ Metropolitanæ, vt patet ad oculum, & per conſequens ipſo iure nulla. *capite ſecundo, de donat.* Et licet beneficium Principis, quando ſcilicet aliquid concedit ſecundum vel præter ius commune, ſit late interpretandum. *l. final. ff. de conſti. Princip.* tamen priuilegium Principis, vt quando quid concedit contra ius, eſt ſtricte interpretandum. *l. Si quando. iuncta gloſſ. in principio. Cod. de inoffic. teſtament.* Præterea clarum eſſet, quod huiuſmodi priuilegium redundaret in præiudicium totius prouinciæ, & aliorum ſubditorum, Deß Ertzſtiffts. Quia maiores collectæ eis imponerentur, ſi N. ab eis eſſent immunes. Et per conſequens tale priuilegium derogaret publicæ vtilitati. Quo caſu etiam beneficium Principis eſſet ſtrictiſſime interpretandum. per text. *in l. Si quando. Cod. de operibus pub.* ſecund. Angel. *in dict. l. fin.* Refert & ſequitur ibi dominus Iaſo. *mihi in princ. 7. colum. verſic. Secundo limita. ff. de conſtit. Princip.* Et eſt ratio ſecundum eum, ibi, quia ſi beneficium Principis, ſecundum vel præter ius commune conceſſum, latiſſime interpretandum. *dict. l fin.* ſtricte interpretetur; Ne ſcilicet tangat præiudicium vel damnum priuati, *ſecund. dd. ibi.* Quanto magis fieri debet, ne tangat præiudicium vtilitatis publicæ, quæ ſcilicet vtilitati priuatæ præferenda eſt, *ſecund. Bartol. & dd. in Rubr. ff. ſolut. matrim.* Si ergo Archiepiſcopus non poſſet de iure N. expreſſe donare liberationem à collectis, vnd von den ſteuwren / in caſu à lege permiſſo; Vel ſaltem maximum dubium eſt, an poſſit: Multo minus in iſtis generalibus literis & conceſſionibus, vbi prorſus nulla eſt facta mentio de collectis,
intelligitur ipſis liberationem ab eis conceſſiſſe. Et ad 22
prædicta bene facit etiam, quod priuilegium generaliter indultum, non includit caſum publicæ vtilitati contrarium. Et quod ſi includeret, non valeret. Ita probat text. in l. Iubemus nullum. C. de ſacroſanct. eccleſ. vbi dicitur; Quod reſcriptum impetratum contra publicam vtilitatem, ſit ipſo iure nullum. *& dict. regulam per text.*
ibi colligit Bartol. in 2. notab. Item priuilegium vel confir- 23
matio non extenditur ad Ius non cogitatum, *ſecundum Panorm. in dict. cap. 1. mihi ad fin. 2. column. verſic. Et probatur ratione, de conſue. vti. & inuti. per text. in cap. Cum inter P. de renun. & in c. Suggeſtum. de decimis.* Sed in prædictis conceſſionibus non fuit cogitatum de iure collectandi. Ergo &c. Et ſic euidenter patet, quod vrbs N. prædictis literis nequaquam poteſt ſe eximere à præfatis collectis, Der beyden ſteuwren / id eſt, duplicis collectæ. Et eſt ſine omni dubio.

Item quod nec ſecundum fundamentum obſtet, ſcilicet, quod antea tales collectas non dederunt de bonis ſuis vel redditibus. Adeo enim clara ſunt, quæ ſequuntur, quod non egeant vlteriori probatione. Et primo certum eſt, quod huiuſmodi collectæ, quæ vulgo, Die
ſteuwren / appellantur, ſint de regalibus, & ad regalia 24
pertinent. *d. cap. 1. verſic. extraordinaria & ibi Bald. in titul. Quæ ſint reg. in lib. feud. & dd. in dict. l. 4. §. Actor. ff. de re iudic.* Secundo, quod non minus certum eſt, quod tales collectæ imponuntur perſonis, pro rebus ſiue bonis ſitis in terris collectantium. Ideo de iure communi Forenſibus, etiam pro rebus ſiue bonis ſitis in terra, vel ſub iuriſdictione collectantium, imponi non poſſunt; Cum collectantes non habeant iuriſdictionem in perſonas Forenſes,

l. Libertus. §. Sola. ff. ad municip. & ibi Bartol. l. cum neque. & ibi Barto!. Cod de incol. libro decimo l. Reſcripto. §. final. & l. Munere. §. patrimoniorum. & vtrobique notat Bartol. ff. de muneribus & honor. & in hoc omnes Doctor conueniunt. & in l. Nemuem. & in pleriſque aliis locis. Cod. de ſacroſanct. eccleſ. Tertio, cum æque certum ſit, quod tales collectæ proueniant ex æſtimo communi, & dicantur munera extraordinaria, non continent quid vniforme, & certum, ideo tributum non ſunt, *ſecundum Specul. in titul. de Cleric. coniug. in §. Contingit. verſicul. ad vnius autem arti. Ioan. Andr. in Nouel. in capit. 1. de immu. Eccleſ. libro ſexto.* Sequitur clare cum reuerend. dominus Cardin. &c. vt Archiepiſcop. habeat ius & iuriſdictionem collectandi ſubditos in caſibus à iure permiſſis, etiam ex conceſſione & infeudatione ſiue inueſtiura Imperatoris, & ſub illa conceſſione, infeudatione &c. collectandi contineantur omnes actus collectarum ſiue collectandi, licet differant per plus vel minus, vel in modo, *vt probatur per notat. in l. legato generaliter. ff. de legatis* 1. quod N. à prædictis duabus collectionibus non poſſint ſe eximere, licet ſint maiores quam priores. Alias enim ſequeretur, quod ſi Imperator alicui conceſſiſſet iuriſdictionem generaliter, quæ ſcilicet comprehendit ſub ſe merum & mixtum Imperium, & etiam iuriſdictionem in ſpecie, *iuxta nota. in l. 1. & in l. Imperium. ff. de iuriſdictio. omnium iudic.* Si prius ſolum cognouiſſet de caſibus pertinentibus ad mixtum Imperium, vel ad iuriſdictionem in ſpecie, quia antea non accidiſſet caſus meri Imperij, quod ſi poſtea contingeret caſus meri Imperij, quod de eo cognoſcere non poſſet, quod eſſet valde abſurdum. Et vltra prædicta inconuincibilia fundamenta in præſentiarum error N. oſtenditur. Et ita quod nedum contra Iura, ſed etiam rationem iſtius cauillationis, ſcilicet, quod prius nunquam ſubditi taliter collectati fuerunt, videlicet in duobus de centum &c. ab illis duabus collectis conentur ſe eximere. Nam licet, vt iam proxime probatum eſt, quod de iure communi collectæ Forenſibus etiam pro rebus & bonis in terris, & ſub iuriſdictione collectantium ſitis, imponi non poſſint: Tamen ſi Princeps, ciuitas, communitas &c. vel alius ſuperior tempore ſufficienti ad inducendam conſuetudinem, etiam forenſibus pro certis oneribus pro bonis, in ipſorum collectantium terris ſitis, collectas impoſuiſſent, quod poſt inductam conſuetudinem poſſint ab eis, ipſis Forenſibus imponi collectæ, vigore talis conſuetudinis pro omnibus aliis oneribus, poſtea occurrentibus, cum ſub illa ſpecie collectandi comprehendantur, & impoſitiones collectarum pro nouis oneribus, ſint de eadem iuriſdictione collectandi, quam communis vel ſuperior conſuetudo acquiſiuit, cum ſo-
27 lum differant per plus & minus, & in modo &c. quæ non inducunt varietatem ſpecierum, *per nota. in dict. l. legato generaliter. & in l. 2. ff. de fundo inſtru. legat.* Et ita in terminis valde notanter decidit Alexand. de Imol. lucerna Iuris ciuilis, in conſil. 210. *incip. Viſo & dudum diſcuſſo proceſſu. in 2. volum. mihi in fin. 6. columm. verſicu. hic probatur &c.* vbi dicit illud probari ex his, quæ notant Pet. Cyn. & Salyc. *in l. 1. in vltim. quæſtion. Cod. de Emancipa. lib.* vbi quærit, ſi aliqui iudices per conſuetudinem quæſiuerunt aliquam iuriſdictionem in ſpecie; An debeat fieri extenſio, vt ſcilicet virtute huiuſmodi conſuetudinis poſſint vti
28 omni ſpecie iuris, attento quod iuriſdictio habeat ſub ſe multas ſpecies, vt ſupra dictum eſt, ſcilicet merum & mixtum Imperium, & iuriſdictionem ſimplicem, ſiue in ſpecie, & concludunt quod ſi aliquis per conſuetudinem eſt vſus vna ſpecie iuriſdictionis, puta ſimplicis iuriſdict. quod acquirat iuriſdictionem quo ad omnes actus, qui comprehenduntur ſub illa ſpecie iuriſdictionis ſimplicis. Allegat in argumentum l. Si ſtillicidij. §. fin. ff. Quemadmod. ſeruit. amit. vbi deciditur, quod vtens ſeruitute, per partem loci ſeruientis, vel ad partem loci dominantis, tamen retineat cauſam in toto, & optime facit l. ſequens, eod. titul. vbi dicitur, ſi in partem agri aqua influxit, etſi non ad alia loca peruenit, omnibus tamen partibus vſurpatur. & ſummar Bald. dict. §. fin. cum l. ſeq. eod. tit. Qui partem facit, totum facit in indiuiduis, non autem intelligitur quæſiuiſſe, vigore talis conſuetudinis, quo ad diuerſam ſpeciem, & quo ad ea, quæ ſunt meri Imperii, ſed bene ad ea, quæ ſunt ſimplicis iuriſdictionis, vt ſcilicet in omnibus caſibus pecuniariis. *arg. l. Si prius. in princip. ff. de aqu. plu. arcen. cum concord. ibi per domi. Alexand. adductis. Adde tu, quod per iſta intelliguntur & limitantur, quæ not. Bartol. in l. §. Si quis hoc interdicto. ff. de vti. actuque priuat. Et Canon. cap. Auditis. & in ca. Cum olim. de præſcript. Et reſpondet domi. Alexand. in dict. cap. &c. Mihi poſt princip. 7. colum. verſicul* Nec obſtat tantæ obiectioni, quæ poſſet adduci contra deciſionem Pet. Cyn. & Salyc. in dict. l. 1. poſt Innoc. *in cap. Cum dilect. alias 2. de cap. monach.* qui tamen multo generalius loquitur, ſed tamen intelligitur ſecundum concord. præfatam, de qua in d. l. 1. ſcilicet quod conſuetudo non ſit extendenda ad alium caſum. *l. quod vero ratione. cum ſimilibus. ff. de legibus.* quia quando quis acquiſiuit iuriſdictionem in certa ſpecie iuriſdictionis conſuetudine vel præſcriptione, ipſa propterea non dicitur extendi ad alium caſum, licet acquirens intelligatur illam iuriſdictionem, quo ad omnes actus, qui ſub illa ſpecie comprehenduntur, conſuetudine quæſiuiſſe, quamuis prius non fuerat vſus in illa ſpecie iuriſdictionis in omnibus ſuis actibus, inferens per hoc in ſpecie, dicens: Et ſic non eſt extenſio, poſtquam ille actus collectandi, pro certo onere, eſt de illa ſpecie iuriſdictionis, id eſt, imponendi & colligendi collectas pro oneribus. Cum ſub illa ſpecie comprehendantur omnes collectæ, licet differant per plus vel minus, & in modo d. l. 1. ff. de fund. inſtr. lega. *per not. in dict. l. legato generaliter*, ſubiungens alios ſequi. Quod ſi quis per conſuetudinem acquiſiuiſſet generaliter iuriſdictionem in caſibus cuiuslibet, non poſſet cognoſcere de aliqua cauſa mutui, ſi prius non contigiſſet tractari de cauſa mutui, quod non eſt dicendum, & eſt contra not. per Cyn. & alios in d. l. 1. Et non eundo per mendicata ſuffragia, probo prædicta vltra præfatos dd. in locis vbi ſupra, per optimum text. in c. Cum in tua. de decimis. Vbi eſt caſus, ſecundum vnam lecturam, quam ibi tenent Ioan. Andr. Et dicit ibi Pan. quod illa lectura ſit in ſe veriſſima, quod ſi per 40. an. frumentum eſſet tantum ſeminatum in certo prædio, cuius decima fuerit ſoluta, non Eccleſiæ Parochiali ſiue prædiali, ſed monaſterio, demum fuit ibi ſeminatum milium, vel aliud bladũ, dubitabatur, cui deberetur decima. Nam Eccleſia Parochialis habet pro ſe ius commune. *d. c. Cum in tua. & c. præcedenti.* Et contra Monaſterium etiam faciebat, quia nunquam percepit, niſi decimam frumenti. Et præſcriptio non debet extendi de ſpecie ad ſpeciẽ. Et ſic videbatur, quod decima milii deberetur Eccleſiæ Parochiali, ad quã talis decima pertinet de iure cõmuni: Sed contrariũ deciditur ibi. Et eſt ratio, quia percipiendo decimã ex certo prædio tanto tempore, Monaſteriũ præſcripſit ius decimandi. Non n. debet haberi reſpectus ad frumentũ, ſed ad decimam in genere, quę fuit ibidẽ percepta ab antiquo, per quam lecturã Pan. ibi expreſſe infert: Quod ſi 29
quis in aliquo loco exercuerit actus iuriſdict. occurrentes, pone ſcil. ad merum Imperium pertinentes, animo

vtendi

vtendi iuriſdictione vniuerſali, quod poſt præſcriptionem completam poterit vti præſcriptione in aliis caſibus occurrentibus, intellige tu, qui ſunt de eadẽ ſpecie: Subiungens, finge, quod homicidium nunquam ibi fuit cõmiſſum per 40. annos. Sed alia ſceleta quæ occurrerunt, iſte tanquam ſuperior puniuit, ſi poſt præſcriptionem committatur homicidium, dicit, quod is, qui præfato modo præſcripſit iuriſdictionem, poterit illud homicidium punire. Idem probatur per d. c. Cum in tua, ſecundum aliam lecturam, quam cauſa breuitatis non induco; Ne nimium prolixus ſim. Et eſt ibi tex. rotundus ſecundũ vtrunque intellectum, quod percipiens decimas ex certo prædio per tempus, quod ſufficit ad præſcriptionem, intelligatur ibi præſcribere ius decimandi in genere, reſpectu ſcilicet cuiuſcunque fructus inde percipiendi, licet per tempus præſcriptionis ſolum decimas ibi percepit de certis fructibus. Si ergo prædicta procedunt in acquirente iuriſdictionem, ius collectandi vel ius decimandi conſuetudine vel præſcriptione, contra illum, ad quem dicta iura pertinent de iure cõmuni: Quanto magis in præſentiarum, vbi reuerendiſſimus Dominus habet tanquam Archiep. Mog. in iure collectandi intentionem fundatam de iure communi contra N. vt ſupra in primo articulo probatum eſt, ſuæq; Reuerendiſſimæ paternitati, ſicut prædeceſſoribus Archiepiſcopis regalia, inter quæ continetur ius collectandi, in genere à Cæſare conceſſa ſunt, procedunt & locum ſibi vendicant, vt ſua illuſtriſſima celſitudo potuerit & poteſt, pro neceſſitatibus occurrentib. ciuitati N. & aliis ſubditis, collectas imponere per minus vel plus, dato, quod prius collectæ in tantum nunquam fuerint impoſitæ. Et prædicta omnia roborantur etiam per ea, quæ notat Bartol. in d. leg. 1. §. Si quis hoc interdicto. vbi inter cætera ait, quod ſi quis habeat conceſſionem iuriſdictionis, ab eo qui haberet ius concedendi, & vteretur iuriſdictione in vno actu, retineret in omnibus actibus, &c. Sed reuerendiſſimo eſt conceſſum ius collectandi, in conceſſione ſcilicet Regalium à Cæſare, & ita ab habente ius concedendi tale ius collectandi. Ergo, &c.

Quod tertium fundamentum non obſtet, patebit ex ſequentibus ſuo ordine. Et primo certum eſt, quod eſt
30 regula; Quod in his, quæ ſunt communia pluribus, vniuerſis ſiue vniuerſitati, vt vni corpori, quod maior pars facit, omnes feciſſe videntur, & ita præiudicat minori. *l. Quod maior. Vbi gloſſ. & Bart. ff. ad munic. p. l. Aliud. §. refertur. cum concord. in gloſſ. ff. de regul. iuri. l. Nulli cum l. ſequ. & ibi Legiſtæ. ff. quod cuiuſque vniuer. cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori part. cap. Audiuis. cap. quia propter. de elect. gloſſ. & Doct. in c. Cum omnes. de conſtitut.* Nec prædictis obſtat, quod notant Anthon. de But. Ioan. de Imol. & Panorm. in c. Paſtoralis. in pri. text. & gl.
31 ibi, in verb. plures, de reſcriptis. Quod vbi conueniunt duo corpora ad aliquid explicandum, quod non ſufficiat habere maiorem partem perſonarum, ſed requiratur maior pars vtriuſque corporis. Et eſt ratio ſecundum Doct. quia non poteſt dici, quod illa corpora hæc feceruut, niſi habeatur maior pars vtriuſque, ſed in præſentiarum videtur, quod prædictæ tres vrbes ſint tria corpora, & quod vnaquæq; de per ſe vnum corpus ſit: Quare videtur, quod licet aliæ duæ vrbes cõſenſerint, in dic zwo ſteuwren/id eſt, in duplices collectas, quod ille conſenſus non poterit vrbi N. tanquam corpori diuerſo, præiudicare, ex quo N. noluerunt cum eis conſentire. Hinc dicit notant. Bald. *in l. Si adſcribatur. in fi. verſ. pone dicit ſtatutum. C. de appel.* Quod ſi actus debent expediri à duobus Collegiis, non ſufficit maior pars, iungendo vnum Collegium totum cum minori parte alterius. Sed requiritur maior pars vtriuſque, quia minor non reputatur membrum Collegii. Nam prædicta procedunt, niſi plura corpora vel Collegia reputentur, quo ad actum expediendum, ſiue explicãdum, ſiue ad exercitium vnius actus pro vno corpore, tunc enim ſufficeret maior pars perſonarum ſimul vnitarum. *Ita decidit idem Anthon. de Butr. in dict. cap. Paſtoralis. in princip. ex text. ibi, in verbo plures, & ſequentes, vbi valde ſingulariter Ioan. de Imol. ad finem, 7. colum. verſicul. Et per prædicta dicit dom. Anthon. Panorm. (mihi, in vltim. colum.) verſicul. Et ex hoc habes vnum dictum. Felyn. (mihi, in princip. 6. colum.) verſicul. Duo corpora. Dominus Iaſ. in l. Maiorem. quam legit cum l. præcedenti, in §. hodie tamen. (mihi, in fin. 4. colum.) verſic. Tu autem pro habenda.*

Sed vt colligi videtur ex clauſula inſerta literis Archiepiſcopi B. præfatæ tres vrbes, quantum ſcilicet attinet ad actum conſentiendi de collectis imponendis, &c. non intelliguntur tria corpora de per ſe, & vnaquæque ſeparatim ab alia, ſed vnum tantum, quo ſcilicet ad exercitium illius actus conſentiendi. Ideo ſufficit etiam ad præiudicandum ipſis N. maior pars illius corporis, vt duo membra eiuſdem conſenſerint. Secundo dato, quod N. virtute prædictæ clauſulæ ab Archiepiſcopo B. præ cæteris ſtatibus fuiſſent priuilegiati, vt ſine eorundem conſenſu non poſſent collectari; Tamen quia poſt indultum priuilegium, ſemper non obſtante eorum contradictione, de bonis ſub prouincia & ſub iuriſdictione Archiep. ſitis, vna cum aliis ſtatibus &c. collectas ab aliis ſtatibus, vel maiori parte eorundem impoſitas ſoluerunt. Sequitur, quod etiam iſto caſu perdidiſſent per iſtam contrauentionem, ipſo iure huiuſmodi priuilegium. Cum pri- 32
uilegiati ad aliquid non faciendum, etiam per vnicam contrauentionem ſcienter factam, perdant tale priuilegium, *vt eſt caſus ad literam, in c. Cum acceſſiſſent. cum concord. ibi adductis, in gloſſ. in verbo, contrauenitur. in princip. & ibi Canon. de conſtitut. bene facit textus in l. 2. Cod. de iure dot. impe. vbi idem videtur velle Bartol.* Ideo dicunt Panorm. & Moderni *in dict. cap. Cum acceſſiſſent.* poſt Bartol. quod priuilegiatus ne ſoluat præſtantias ſiue collectas, ſi ſemel ſponte ſoluat, præiudicet ſibi in futurum, niſi fuerit proteſtatus. Et ideo valdè notanter decidit Ant. Peruſ. *in l. 1. §. Si quis tutor. poſt princip. per text. ibi, in verſicul. cauſis immunitatis. ff. quando appell. ſit.* dicens, quod ibi ſit caſus in terminis, & communiter ignoratur, quod ſi aliquis habeat immunitatem à datis & collectis, & aliis grauaminibus communibus; Et poſtea deſcribatur in libro debentium ſoluere collectas, & alia grauamina, &c. Quod ſi poſtea citetur, vt ſoluat, non ſufficiat ſibi priuilegium immunitatis allegare, excipiendo vel excuſando ſe, quod ſcilicet ſoluere non debeat, propter immunitatis beneficium. Imo incontinenti cum ſcit deſcriptum, & per conſequens ſcit ſe vocatum, ad minus debet appellare. Subiungens, tene menti; Quia neſcitur practicari. Ideoque Bartol. *in l. 1. Cod. de his qui ſpon. mun. ſub.* dat cautelam, vt ſponte ſubiens onera, 33
à quibus excuſari poterat, proteſtetur ne præiudicetur ſibi vel priuilegio ſuo, & quod illa proteſtatio inſcribatur in libro ſolutionis. Et addit ſe in ſua perſona ita feciſſe. Sed his in præſenti non eſt latius inhærendum: Quia N. non tantum per vnicam contrauentionem, ſed per multas, dicto caſu, contra prædictum priuilegium, tempore nedum ſufficienti, imo multo longiori (vt ex dato literarum Archiepiſcopi B. patet) veniſſent. Quo 34
caſu etiam amittitur priuilegium indultum Eccleſiæ in eius fauorem atque vtilitatem. Cui tamen priuilegio expreſſe non poteſt renunciari. *cap. ſi diligenti. cum ſimilib. de foro compet. per text. ad literam. & ibi Doctor. in cap. ſi de terra. & in cap. accidentibus. de priuileg.* Et idem dicendum eſt in alio,

l. Libertus. §. Sola ff. ad municip. & ibi Bartol. l. cum neque. & ibi Bartol. Cod de vnol. libro decimo l. Reſcripto. §. final. & l. Munere. §. patrimoniorum. & vtrobique notat Bartol. ff. de muneribus & honor. & in hoc omnes Doctor conueniunt. & in l. Neminem. & in pleriſquè alijs locis. Cod. de ſacroſanct. eccleſ. Tertio, cum æque certum ſit, quod tales collectæ proueniant ex æſtimo communi, & dicantur munera extraordinaria, non continent quid vniforme, & certum, ideo tributum non ſunt, *ſecundum Specul. in titul. de Cleric. coniug. in §. Contingit. verſicul. ad vnius autem arti. Ioan. Andr. in Nouel. in capit. 1. de immun. Eccleſ. libro ſexto.* Sequitur clare cum reuerend. dominus Cardin. &c. vt Archiepiſcop. habeat ius & iuriſdictionem collectandi ſubditos in caſibus à iure permiſſis, etiam ex conceſſione & infeudatione ſiue inueſtitura Imperatoris, & ſub illa conceſſione, infeudatione &c. collectandi contineantur omnes actus collectarum ſiue collectandi, licet differant per plus vel minus, vel in modo, *vt probatur per notat. in l. legato generaliter. ff. de legatis* 1. quod N. à prædictis duabus collectionibus non poſſint ſe eximere, licet ſint maiores quam priores. Alias enim ſequeretur, quod ſi Imperator alicui conceſſiſſet iuriſdictionem generaliter, quæ ſcilicet comprehendit ſub ſe merum & mixtum Imperium, & etiam iuriſdictionem in ſpecie, *iuxta nota. in l. 1. & in l. Imperium. ff. de iuriſdictio. omnium iudic.* Si prius ſolum cognouiſſet de caſibus pertinentibus ad mixtum Imperium, vel ad iuriſdictionem in ſpecie, quia antea non accidiſſet caſus meri Imperij, quod ſi poſtea contingeret caſus meri Imperij, quod de eo cognoſcere non poſſet, quod eſſet valde abſurdum. Et vlt. prædicta inconuincibilia fundamenta in præſentiarum error N. oſtenditur. Et ita quod nedum contra iura, ſed etiam rationem iſtius cauillationis, ſcilicet, quod prius nunquam ſubditi taliter collectati fuerunt, videlicet in duobus de centum & ea ab illis duabus collectis conentur ſe eximere. Nam licet, vt iam proxime probatum eſt, quod de iure communi collectæ Forenſibus etiam pro rebus & bonis in terris, & ſub iuriſdictione collectantium ſitis, imponi non poſſint: Tamen ſi Princeps, ciuitas, communitas &c. vel alius ſuperior tempore ſufficienti ad inducendam conſuetudinem, etiam forenſibus pro certis oneribus pro bonis, in ipſorum collectantium terris ſitis, collectas impoſuiſſent, quod poſt inductam conſuetudinem poſſint ab eis, ipſis Forenſibus imponi collectæ, vigore talis conſuetudinis pro omnibus alijs oneribus, poſtea occurrentibus, cum ſub illa ſpecie collectandi comprehendantur, & impoſitiones collectarum pro nouis oneribus, ſint de eadem iuriſdictione collectandi, quam communis vel ſuperior conſuetudo acquiſiuit, cum ſo-
27 lum differant per plus & minus, & in modo &c. quæ non inducunt varietatem ſpecierum, *per nota. in dict. l. legato generaliter. & in l. 2. ff. de fundo inſtru. legat.* Et ita in terminis valde notanter decidit Alexand. de Imol. lucerna iuris ciuilis, in conſil. 210 *incip. Viſo & dudum diſcuſſo proceſſu. in 2. volum. mihi in fin. 6. column. verſicu. hic probatur &c.* vbi dicit iſtud probari ex his, quæ notant Pet. Cyn. & Salyc. *in l. 1. in vltim. quæſtion. Cod. de Emancipa. lib.* vbi quærit, ſi aliqui iudices per conſuetudinem quæſiuerunt aliquam iuriſdictionem in ſpecie; An debeat fieri extenſio, vt ſcilicet virtute huiuſmodi conſuetudinis poſſint vti
28 omni ſpecie iuris, attento quod iuriſdictio habeat ſub ſe multas ſpecies, vt ſupra dictum eſt, ſcilicet merum & mixtum Imperium, & iuriſdictionem ſimplicem, ſiue in ſpecie, & concludunt quod ſi aliquis per conſuetudinem eſt vſus vna ſpecie iuriſdictionis, puta ſimplicis iuriſdict. quod acquirat iuriſdictionem quo ad omnes actus, qui comprehenduntur ſub illa ſpecie iuriſdictionis ſimplicis. Allegat in argumentum l. Si ſtillicidij. §. fin. ff. Quemadmod. ſeruit. amit. vbi deciditur, quod vtens ſeruitute, per partem loci ſeruientis, vel ad partem loci dominantis, tamen retineat cauſam in toto, & optime facit l. ſequens, eod. titul. vbi dicitur, ſi in partem agri aqua influxit, etſi non ad alia loca peruenit, omnibus tamen partibus vſurpatur. & ſummat Bald. dict. §. fin. cum l. ſeq. eod. tit. Qui partem facit, totum facit in indiuiduis, non autem intelligitur quæſiuiſſe, vigore talis conſuetudinis, quo ad diuerſam ſpeciem, & quo ad ea, quæ ſunt meri Imperii, ſed bene ad ea, quæ ſunt ſimplicis iuriſdictionis, vt ſcilicet in omnibus caſibus pecuniariis. *arg. l. Si prius. in princip. ff. de aqu. plu. arcen. cum concord. ibi per domi. Alexand. adductis. Adde tu, quod per iſta intelliguntur & limitantur, quæ not. Bartol. in 1. §. Si quis hoc interdicto. ff. de itin. actuque priuat. Et Canon. cap. Auditis. & in ca. Cum olim. de præſcript. Et reſpondet domi. Alexand. in dict. cap. &c. Mihi poſt princip. 7. colum. verſicul* Nec obſtat tantæ obiectioni, quæ poſſet adduci contra deciſionem Pet. Cyn. & Salyc. in dict. l. 1. poſt Innoc. *in cap. Cum dilect. alias 2. de cap. monach.* qui tamen multo generalius loquitur, ſed tamen intelligitur ſecundum concord. præfatam, de qua in d. l. 1. ſcilicet quod conſuetudo non ſit extendenda ad alium caſum. *l. quod vero ratione. cum ſimilibus. ff. de legibus.* quia quando quis acquiſiuit iuriſdictionem in certa ſpecie iuriſdictionis conſuetudine vel præſcriptione, ipſa propterea non dicitur extendi ad alium caſum, licet acquirens intelligatur illam iuriſdictionem, quo ad omnes actus, qui ſub illa ſpecie comprehenduntur, conſuetudine quæſiuiſſe, quamuis prius non fuerat vſus in illa ſpecie iuriſdictionis in omnibus ſuis actibus, inferens per hoc in ſpecie, dicens: Et ſic non eſt extenſio, poſtquam ille actus collectandi, pro certo onere, eſt de illa ſpecie iuriſdictionis, id eſt, imponendi & colligendi collectas pro oneribus. Cum ſub illa ſpecie comprehendantur omnes collectæ, licet differant per plus vel minus, & in modo d. l. 1. ff de fund. inſtr. lega. *per not. in dict. l. legato generaliter*, ſubiungens alios ſequi. Quod ſi quis per conſuetudinem acquiſiuiſſet generaliter iuriſdictionem in caſibus cuiuslibet, non poſſet cognoſcere de aliqua cauſa mutui, ſi prius non contigiſſet tractari de cauſa mutui, quod non eſt dicendum, & eſt contra not. per Cyn. & alios in d. l. 1. Et non eundo per mendicata ſuffragia, probo prædicta vltra præfatos dd. in locis vbi ſupra, per optimum text. in c. Cum in tua. de decimis. Vbi eſt caſus, ſecundum vnam lecturam, quam ibi tenent Ioan. Andr. Et dicit ibi Pan. quod illa lectura ſit in ſe veriſſima, quod ſi per 40. an. frumentum eſſet tantum ſeminatum in certo prædio, cuius decima fuerit ſoluta, non Eccleſiæ Parochiali ſiue prædiali, ſed monaſterio, demum fuit ibi ſeminatum milium, vel aliud bladũ, dubitabatur, cui deberetur decima. Nam Eccleſia Parochialis habet pro ſe ius commune. *d. c. Cum in tua. & c. præcedenti.* Et contra Monaſterium etiam faciebat, quia nunquam percepit, niſi decimam frumenti. Et præſcriptio non debet extendi de ſpecie ad ſpeciẽ. Et ſic videbatur, quod decima milii deberetur Eccleſiæ Parochiali, ad quã talis decima pertinet de iure cõmuni: Sed contrariũ deciditur ibi. Et eſt ratio, quia percipiendo decimã ex certo prædio tanto tempore, Monaſteriũ præſcripſit ius decimandi. Non n. debet haberi reſpectus ad frumentũ, ſed ad decimam in genere, quę fuit ibidẽ percepta ab antiquo, per quam lecturã Pan. ibi expreſſe infert: Quod ſi 29
quis in aliquo loco exercuerit actus iuriſdict. occurrentes, pone ſcil. ad merum Imperium pertinentes, animo

vtendi

vendi iuriſdictione vniuerſali, quod poſt præſcriptio-
nem completam poterit vti præſcriptione in aliis caſibus
occurrentibus, intellige tu, qui ſunt de eadē ſpecie: Sub-
iungens, finge, quod homicidium nunquam ibi fuit cō-
miſſum per 40. annos. Sed alia ſcelera quæ occurrerunt,
iſte tanquam ſuperior puniuit, ſi poſt præſcriptionem
committatur homicidium, dicit, quod is, qui præfato
modo præſcripſit iuriſdictionem, poterit illud homici-
dium punire. Idem probatur per d. c. Cum in tua, ſecun-
dum aliam lecturam, quam cauſa breuitatis non induco;
Ne nimium prolixus ſim. Et eſt ibi tex. rotundus ſecundū
vtrunque intellectum, quod percipiens decimas ex cer-
to prædio per tempus, quod ſufficit ad præſcriptionem,
intelligatur ibi præſcribere ius decimandi in genere, re-
ſpectu ſcilicet cuiuſcunque fructus inde percipiendi, li-
cet per tempus præſcriptionis ſolum decimas ibi perce-
perit de certis fructibus. Si ergo prædicta procedunt in
acquirente iuriſdictionem, ius collectandi vel ius deci-
mandi conſuetudine vel præſcriptione, contra illum, ad
quem dicta iura pertinent de iure cōmuni: Quanto ma-
gis in præſentiarum, vbi reuerendiſſimus Dominus ha-
bet tanquam Archiep. Mog. in iure collectandi inten-
tionem fundatam de iure communi contra N. vt ſupra
in primo articulo probatum eſt, ſuæq; Reuerendiſſimæ
paternitati, ſicut prædeceſſoribus Archiepiſcopis rega-
lia, inter quæ continetur ius collectandi, in genere à Cæ-
ſare conceſſa ſunt, procedunt & locum ſibi vendicant,
vt ſua illuſtriſſima celſitudo potuerit & poteſt, pro ne-
ceſſitatibus occurrentib. ciuitati N. & aliis ſubditis, col-
lectas imponere per minus vel plus, dato, quod prius
collectæ in tantum nunquam fuerint impoſitæ. Et præ-
dicta omnia roborantur etiam per ea, quæ notat Bartol.
in d. leg. 1. §. Si quis hoc interdicto. vbi inter cætera ait,
quod ſi quis habeat conceſſionem iuriſdictionis, ab eo
qui haberet ius concedendi, & vteretur iuriſdictione in
vno actu, retineret in omnibus actibus, &c. Sed reue-
rendiſſimo eſt conceſſum ius collectandi, in conceſſio-
ne ſcilicet Regalium à Cæſare, & ita ab habente ius con-
cedendi tale ius collectandi. Ergo, &c.

Quod tertium fundamentum non obſtet, patebit ex
ſequentibus ſuo ordine. Et primo certum eſt, quod eſt
30 regula; Quod in his, quæ ſunt communia pluribus, vni-
uerſis ſiue vniuerſitati, vt vni corpori, quod maior pars
facit, omnes feciſſe videntur, & ita præiudicat minori. *l.
Quod maior. Vbi gloſſ. & Bart. ff. ad municip. l. Aliud. §. refertur. cum
concord. in gloſſ. ff. de regul. iuris. l. Nulli. cum l. ſequ. & ibi Legiſtæ. ff.
quod cuiuſque vniuer. cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori part. cap. Au-
ditis. cap. quia propter. de elect. gloſſ. & Doct. in c. Cum omnes. de con-
ſtitut.* Nec prædictis obſtat, quod notant Anthon. de But.
31 Ioan. de Imol. & Panorm. in c. Paſtoralis. in pri. text. & gl.
ibi, in verb. plures, de reſcriptis. Quod vbi conueniunt
duo corpora ad aliquid explicandum, quod non ſuffi-
ciat habere maiorem partem perſonarum, ſed requira-
tur maior pars vtriuſque corporis. Et eſt ratio ſecundum
Doct. quia non poteſt dici, quod illa corpora hæc fece-
runt, niſi habeatur maior pars vtriuſque, ſed in præſen-
tiarum videtur, quod prædictæ tres vrbes ſint tria corpo-
ra, & quod vnaquæq; de per ſe vnum corpus ſit: Quare
videtur, quod licet aliæ duæ vrbes cōſenſerint, in die zwo
ſteuwren/id eſt, in duplices collectas, quod ille conſenſus
non poterit vrbi N. tanquam corpori diuerſo, præiudica-
re, ex quo N. noluerunt cum eis conſentire. Hinc dicit
notant. Bald. *in l. Si adſcribatur. in fi. verſ. pone dicit ſtatutum. C de
appel.* Quod ſi actus debent expediri à duobus Collegiis,
non ſufficit maior pars, iungendo vnum Collegium to-
tum cum minori parte alterius. Sed requiritur maior
pars vtriuſque, quia minor non reputatur membrum
Collegii. Nam prædicta procedunt, niſi plura corpora
vel Collegia reputentur, quo ad actum expediendum,
ſiue explicādum, ſiue ad exercitium vnius actus pro vno
corpore, tunc enim ſufficeret maior pars perſonarum ſi-
mul vnitarum. *Ita decidit idem Anthon. de Butr. in dict. cap. Paſto-
ralis. in princip. ex text. ibi, in verbo plures, & ſequentes, vbi valdè
ſingulariter Ioan. de Imol. ad finem, 7. colum. verſicul. Et per præ-
dicta dicit dom. Anthon. Panorm. (mihi, in vltim. colum.) verſicul.
Et ex hoc habes vnum dictum. Felyn. (mihi, in princip. 6. colum.)
verſicul. Duo corpora. Dominus Iaſ. in l. Maiorem. quam legit cum l.
præcedent. in §. hodie tamen. (mihi, in fin. 4. colum.) verſic. Tu autem
pro habenda.*

Sed vt colligi videtur ex clauſula inſerta literis Archie-
piſcopi B. præfatæ tres vrbes, quantum ſcilicet attinet ad
actum conſentiendi de collectis imponendis, &c. non
intelliguntur tria corpora de per ſe, & vnaquęque ſepa-
ratim ab alia, ſed vnum tantum, quo ſcilicet ad exerci-
tium illius actus conſentiendi. Ideo ſufficit etiam ad præ-
iudicandum ipſis N. maior pars iſtius corporis, vt duo
membra eiuſdem conſenſerint. Secundo dato, quod N.
virtute prædictæ clauſulæ ab Archiepiſcopo B. præ cæ-
teris ſtatibus fuiſſent priuilegiati, vt ſine eorundem con-
ſenſu non poſſent collectari; Tamen quia poſt indultum
priuilegium, ſemper non obſtante eorum contradictio-
ne, de bonis ſub prouincia & ſub iuriſdictione Archiep.
ſitis, vna cum aliis ſtatibus &c. collectas ab aliis ſtatibus,
vel maiori parte eorundem impoſitas ſoluerunt. Sequi-
tur, quod etiam iſto caſu perdidiſſent per iſtam contra-
uentionem, ipſo iure huiuſmodi priuilegium. Cum pri- 32
uilegiati ad aliquid non faciendum, etiam per vnicam
contrauentionem ſcienter factam, perdant tale priuile-
gium, *vt eſt caſus ad literam, in c. Cum acceſſiſſent. cum concord. ibi
adductis, in gloſſ. in verbo, contrauenerint. in princip. & ibi Canon. de
conſtitut. bene facit textus in l. 2. Cod. de iure dot. impe. vbi idem vide-
tur velle Bartol.* Ideo dicunt Panorm. & Moderni *in dict. cap.
Cum acceſſiſſent.* poſt Bartol. quod priuilegiatus ne ſoluat
præſtantias ſiue collectas, ſi ſemel ſponte ſoluat, præiu-
dicet ſibi in futurum; niſi fuerit proteſtatus. Et ideo valdè
notanter decidit Ant. Peruſ. *in l. 1. §. Si quis tutor. poſt princip.
per text. ibi, in verſicul. cauſis immunitatis. ff. quando appell. ſit.* di-
cens, quod ibi ſit caſus in terminis, & communiter igno-
ratur, quod ſi aliquis habeat immunitatem à datis & col-
lectis, & aliis grauaminibus communibus; Et poſtea de-
ſcribatur in libro debentium ſoluere collectas, & alia
grauamina, &c. Quod ſi poſtea citetur, vt ſoluat, non
ſufficiat ſibi priuilegium immunitatis allegare, excipien-
do vel excuſando ſe, quod ſcilicet ſoluere non debeat,
propter immunitatis beneficium. Imo incontinenti
cum ſcit deſcriptum, & per conſequens ſcit ſe vocatum,
ad minus debet appellare. Subiungens, tene menti;
Quia neſcitur practicari. Ideoque Bartol. *in l. 1. Cod. de his
qui ſpon. mun. ſub.* dat cautelam, vt ſponte ſubiens onera, 33
à quibus excuſari poterat, proteſtetur ne præiudicetur
ſibi vel priuilegio ſuo, & quod illa proteſtatio inſcri-
batur in libro ſolutionis. Et addit ſe in ſua perſona ita fe-
ciſſe. Sed his in præſenti non eſt latius inhærendum:
Quia N. non tantum per vnicam contrauentionem, ſed
per multas, dicto caſu, contra prædictum priuilegium;
tempore nedum ſufficienti, imo multo longiori (vt ex
dato literarum Archiepiſcopi B. patet) veniſſent. Quo 34
caſu etiam amittitur priuilegium indultum Eccleſiæ in
eius fauorem atque vtilitatem. Cui tamen priuilegio ex-
preſſe non poteſt renunciari. *cap. ſi diligenti. cum ſimilib. de fo-
ro compet. per text. ad literam. & ibi Doctor. in cap. ſi de terra. & in
cap. occidentibus. de priuileg.* Et idem dicendum eſt in alio,

qui expreſſe non poſſet renunciare priuilegio. Quod ſci-
licet ſi tempore ſufficienti & requiſito ad præſcriptio-
nem contraueniſſet, perderet Priuilegium ſuum. *Itam*
ſpecie infert Panorm. in d. cap. Cum acceſſiſſent. (mihi, in 4. column.)
verſicul. ſecundo caſu, non perditur, ibi ſcilicet, vnde idem in caſu. de
conſtitu &c. Ex quibus manifeſte infertur, alio etiam da-
to, non tamen conceſſo, ſicut etiam non eſt, quod vrbs
N. à principio non potuiſſet in caſu prædicto illi priui-
legio renunciaſſe, ſicuti tamen potuiſſet. Cum regula-
riter quis poſſit priuilegio, iuri & fauori ſuo renunciare.
l. pen. cum ſimilib. de pactis. Tamen perdidiſſet ipſum per hu-
iuſmodi contrauentionem, factam multo longiori tem-
pore ad præſcriptionem requiſito. *per dict. cap. Si de terra. &*
dict. cap. occidentibus. de priuileg. vbi hoc procedit etiam in Ec-
cleſia, quæ tamen fauori ſuo expreſſe renunciare non
poteſt.

Præterea quartum illorum fundamentum nihil rele-
35 uat, ſurrogatum enim ſapit, & aſſumit naturam eius, in
cuius locum ſurrogatur. *l. Eum. §. Qui iniuriarum, ibi quia tales*
ſtipulat. ff. de his qui cautio. & bonus text. in d. l. Si donat. §. Si
ſponſus, vbi præciſe loquitur de ſubrogatione vnius rei
loco alterius. ff. de donat. inter virum & vxorem. Vbi de-
ciditur: Si ſponſus alienum annulum ſponſæ muneri mi-
ſit, & poſt nuptias pro eo ſuum dedit, talem annulum
ſponſæ proprium fieri mulieris, quod non eſſet, ſi ſurro-
gatum, hoc eſt, annulus ſuus non aſſumeret naturam
prioris annuli alieni, miſſi ſponſæ ante nuptias, in cuius
ſcilicet locum ſurrogatur: cum donatio inter virum &
vxorem conſtante matrimonio non valet. *l. 1. cum ſimilibus.*
ff. eodem. Item probatur in leg. duobus. §. 1. ibi. Nam quia in lo-
cum ſolutionis ſuccedit, id quoque eodem loco haben-
dum eſt. *ff. de iureiurand. l. Filiæ. §. Titia. ff. de condit. & demonſtr.*
Hinc decidit ibi Paul. de Caſt. poſt Iacob. de Aret. Quod
ſi teſtator legarit vxori frumentum conditum in hor-
reo, ſi illud conſumpſit, & aliud repoſuit, quod reperi-
tur tempore mortis, quod illud repoſitum debeatur v-
36 xori. Et confirmantur prædicta per regulam, quæ habet,
quod non refert, quid ex æquipollentibus fiat. *l. 3. Cod. de*
inſtit. & ſubſtit. ſub condit. factis l. Si fideicommiſſ. §. Si cui. ff. de le-
gat. 3. l. ſeruo. ff. de condit. indeb. l. Si quid. Cod. de dona. quæ ſub modo.
cum ſimilibus.

Veritas quintæ deciſionis patet ex his, quæ ſupra cir-
ca primum articulum adducta ſunt, in quantum ibi diſ-
cuſſum eſt de contractu innominato, inter reuer. & o-
mnes ſtatus prouinciæ M. celebrato, quæ hic iterum bre-
uitatis gratia non adducuntur, niſi quod verbo ad cla-
37 riorem probationem repetitur. Clarum enim eſt, quod
regulariter contractus, cum à principio ſit voluntatis,
ex poſtfacto fiat neceſſitatis. *l. Sicut. C. de actio. & obligat. leg.*
Quamuis. Cod. de tranſact. l. de contractu. Cod. de reſcind. vendit. l. in
commodato. §. ſicut. ff. commodati. l. non idcirco, in fine. Cod. de con-
trah. emptio. cum multis concord. in gloſſ. magna. in princip. in dict. leg.
Sicut. Nec prædictis obſtat l. Si pecuniam. in princip. Vbi
habetur: Quod in contractibus innominatis eſt locus
pœnitentiæ. *ff. de condictio. cauſa data, &c.* Et ſic videtur,
quod in contractibus innominatis dictæ & ſimiles leges
38 locum non habeant, ſed ſolum in nominatis. Quia ve-
rum eſt, quod quando ex contractu innominato, non-
dum eſt nata actio, quia res adhuc eſt integra, quod tunc
ſit locus pœnitentiæ, hinc inde; Aut eſt nata actio ex vna
parte tantum. Quando ſcilicet vna pars pro ſua parte ad-
impleuit. Nam tunc ei ſoli nata eſt actio *l. iuriſgentium. §. 1.*
ff. de pactis. Et tunc ex parte eius, cui nata eſt actio, eſt et-
iam locus pœnitentiæ. *d. l. Si pecuniam. in princip.* Ex parte
vero obligati, contra quem eſt nata actio, non eſt locus
pœnitentiæ. *d. l. Sicut. cum ſimilib.* Et ſic dictæ leges iſto caſu
habent etiam locum in contractibus innominatis, con-
tra huiuſmodi obligatum, ſicut in nominatis. Quia non 39
eſt in poteſtate obligati ſoluere vinculum, alias non di-
ceretur vinculo obligationis ligatus, quod eſſet contra
dictionem implicare. Et iſta eſt ſolutio gloſſæ in d. leg. Si
pecuniam. in princip. in gloſſ. in verb. pœnitet. *ibi ſcilicet,*
Caue tamen re integra, &c. Et gloſſ. fin. in d. l. Sicut. *ibi, in con-*
ditione vero ob cauſam. Et hanc ſolutionem ſequitur Bartol.
Bald. Salycet. & communiter omnes Doctor. in dict. leg.
ſicut. & in dict. leg. ſi pecuniam. modo reuerendiſſ. adim-
pleuit præfatum contractum, perfecte pro parte ſua,
dum ſcilicet ſua R. P. in Prouinciam iſtam reuerſa fuit.
Et ſic nata fuit ſuæ illuſt. ſeren. actio præſcriptis verbis,
contra ſtatus, &c. Ergo ſtatus obligati ex hoc amplius
non poterunt pœnitere, & deſiſtere à priori promiſſio-
ne. Et ſic cum poſtea conſenſerunt in die zwo ſteuwren/
id eſt, in duplices collectas, vt etiam adimplerent pro-
miſſa & conuenta pro parte eorundem, obligauerunt
etiam N. non obſtante, quod de facto contradixerunt,
per dict. regulam; Quod maior pars, &c. Et quod N. po-
tuiſſent etiam in caſu, quo alias exempti fuiſſent, maxi-
me pro iſtis vicibus eorum priuilegio, iuri & fauori re-
nunciare, eſt ſine omni dubio, *per d. leg. fin. C. de pactis. & l.*
Si quis in ſcribendo. C. de Epiſcop. & Cler. & d. c. Si de terra. extra, de
priuilegiis.

Sexta reſponſio etiam eſt clara & iuri conformis, &
probatur per l. Cenſus. & ibi optima gloſſ. *ibi, vel dato du-*
dum. ff. de Cenſibus. Quam etiam ibi Bald. notat, ad hoc ſci-
licet; Quod vbi tractatur de facto longæuo, adhibetur 40
maior fides ſcripturæ quam teſtibus. Et ſummat Bald. ibi
hanc l. Quod libri Cenſuales ſint teſtibus potiores. *& in* 41
cap. Audientiam. cum ibi notat. & ca. de præſcriptio. Et eſt bonus text.
in c. peruenit. ibi inuenimus in Archiuis. 30. quæſt. 1. Et in c. Cum cau-
ſam. cum gloſſ. 1. in princip. de probatio. Authen. Ad hæc. cum ibi nota-
tis. Cod. de fide inſtrum. Et optime probatur per ea, quæ habentur, &
notant. in l. quadam. §. Nummularios. ff. de edendo. Et in terminis
noſtris videtur optima deciſio Baldi & Salyc. poſt Nicol.
de Materell. in l. Exemplo. Cod. de probatio. Vbi deci-
dunt; Quod ſcripturæ cuſtoditæ inter publicas ſcriptu- 42
ras in loco publico ad hoc deſtinato, & habitæ pro pu-
blicis, licet non ſint ſcriptæ manu Notarii, plenam ta-
men fidem faciant pro curia Epiſcopi contra ſuos ſubdi-
tos. Et exemplificauit de libris extimorum, in quibus po-
nuntur collectæ communes. *Allegat ad hoc text. in d. Auth. Ad*
hæc. Et decidit in ſpecie Bar. quem ſequuntur ibi Moderni
in d. §. Nummularios. poſt gl. ibi in fine; Quod ſcripturæ 43
eorum, qui authoritate publica eliguntur ad recipiendas
Gabellas vel collectas, plena fides detur. Licet illæ ſcri-
pturæ non ſint publicæ.

SVMMARIA CONSILII LX.

1 *De effectu clauſularum delegationis, Vt omnes, aut duo vel vnus.*
Item, Quod ſi omnes intereſſe, &c.
2 *Iuriſdictio eſt res indiuidua.*
3 *Vbi forma mandati eſt certa, tunc proceſſus contra vel præter eam*
factus eſt nullus.
4 *Conditio debet in forma ſpecifica adimpleri.*
5 *Citatio Iudicis delegati vel ſubdelegati quid debeat continere, vt*
arctet citatum ad comparendum.
6 *Non præſumitur pro iuriſdictione delegati vel ſubdelegati tan-*
quam odioſa.
7 *A ſententia, qua iudex delegatus vel ſubdelegatus, neglectis exce-*
ptionibus pronunciat ſe eſſe iudicem competentem, licet ſit in-
terlocutoria, à qua regulariter non appellatur, tamen poteſt de
iure ciuili appellari.
8 *Quando de iure ciuili ab interlocutoria poſſit appellari.*

9 Nullis

9 *Nullitas actus, proceſſus, ſententiæ, &c. nedum per viam ſimplicis querelæ, ſed etiam per appellationem coram ſuperiori proponi poteſt.*
10 *Effectus appellationis à ſententia nulla.*
11 *Edictum de teſtibus eſt prohibitorium.*
12 *Vaſalli regulariter contra dominum feudi teſtimonia ferre non permittuntur, niſi in certis caſibus.*
13 *Vaſallus æquiparatur liberto, & eſt bonum argumentum ab vno ad alium.*
14 *Priuilegiati à teſtimonio ferendo, non excuſantur à teſtimonio, ſi veritas aliter haberi vel ſciri non poßit, quod producens cogitur probare.*
15 *Veritatem aliter haberi non poſſe in caſu dicendi teſtimonij, probari debet per producentem, non teſtem productum priuilegiatum.*
16 *Paria ſunt, nullo modo fuiſſe appellatum, vel non appellatum infra decem dies.*
17 *Iudex ad quem quomodo debeat procedere in cauſa appellationis ab interlocutoria.*
18 *Formæ ſolennitatis ſubſtantialis, ſeu grauis omißio vitiat actum.*
19 *Forma cenſetur inuenta propter vtilitatem publicam.*
20 *Lex vel ſtatutum, quando dicit aliquid debere fieri, dicitur id eſſe de ſubſtantia.*
21 *Subſtantialium omißio vitiat actum.*
22 *Regula, quæ dicitur quod ſufficiat, quid ex æquipollentib. fiat, non procedit in illis, quæ fiunt de ſubſtantia vel forma actus.*
23 *Omißio ſolennitatis quando non vitiet actum.*
24 *Quando iudex appell. exceptionem oppoſitam negligit, & ad vlteriora procedit, intelligitur pronunciaſſe ſuper tali exceptione, eamq; reieciſſe.*
25 *Fallit in exceptione incompetentiæ.*
26 *Communis opinio, iudicando & conſulendo tenenda & ſequenda eſt.*

CONSILIVM LX.

CHRISTI nomine ſuppliciter implorato, &c. Præſens conſultatio tres continet deciſiones. Prima, d. H. obtinuit à Cæſ. Maieſt. tres iudices delegatos ad producendum aliquos teſtes contra P. de P. & S. cum clauſula: quod ſi non omnes, &c. quorum vnus ſubſtituit ſubdelegatum qui cæteris abſentibus, & ſe non excuſantib. in cauſa proceſſit, fruſtra illis contra quos procedebatur reclamitantibus, ac illorum exceptionib. neglectis; eam ob rem appellationem interponere coacti ſunt, quam Iudex ad quem admittere noluit; Quæritur an legitime ſit appellatum, & vtrum de Iure talis appellatio reiici potuerit. Et deciditur, quod non. Et quod prædicta reſpõſio ſit iuri conſona, & iure fundata, patebit ex ſequentib. allegationib. & fundamentis iuris. Et primo ſciendũ eſt; quod quamuis, quando cauſa aliqua à principe delegatur plurib. delegatis, cum iſta clauſula, & ſub iſta forma, vt omnes, aut duo vel vnus eorum mandatũ exequãtur, quilibet eorum poſſit procedere, non obſtante, quod ſibi de impotentia aliorũ conſociorum ſuorum non conſtat, quia tunc quilibet eorum dicitur inſolidum delegatus. *Iſte eſt caſus cap. Cum plures. & ibi per Doctor. de offic. delegat. libr. 6.*
1 Tamen ſi deputantur ſub iſta clauſula & forma, quod ſi omnes intereſſe nequiuerint ſeu noluerint, duo vel vnus eorum nihilominus in cauſa procedat, &c. ipſi procedere non poſſunt, niſi prius legitime conſtet de impotentia ſeu voluntate tertii, ita videlicet, quod ſi prius legitime excuſari vel exonerari fecerint, quod non poſſint, vel quod nolunt intereſſe, aliter, quod reliqui vel vnus eorum agit, non valet, ſed eſt ipſo iure nullum. *cap. Prudentiam. in prin. de offi. deleg.* Idem ſi ſolum fuit in commiſſione dictũ, ſi omnes nequiuerint intereſſe, non appoſita clauſula (vel noluerint) quia ſub impotentia includitur voluntas. *d. c. Prudentiam. §. Adijcimus.* Nec obſtat, quod huiuſ-
modi delegati habent iuriſdictionem inſolidum, cum 2
iuriſdictio ſit res incorporalis, & tanquam indiuiſibilis, non potens cõſiſtere pro parte, quia exercitium iuriſdictionis non competit eis in ſolidum, ſed eſt apud omnes ſimul, ſecund. Panor. & dd. in d. c. Prudentiam. Et ideo concludunt ex illo textu Io. And. Panor. & alii poſt gloſſ. ibi. Quod citatus à duob. vel vno ex iudicibus deputatis cum prædicta clauſula, antequã conſtet huiuſmodi clauſulam eſſe verificatam, & ſic antequã tertius vel reliqui legitime ſe excuſauerint, vel exonerauerint, videlicet, quod non poſſint intereſſe, vel quod noluerint, non tenetur comparere etiam ad allegandum & excipiendũ contra iuriſdictionem ipſorum, vel ipſius, nec citatio artat eum, ſed eſt ipſo iure nulla, & quicquid contra talem citatum non comparentem fuerit attemptatum, nõ ſubſiſtit de iure, ſed eſt omnino inualidum & nullum, ſecun. dd. ibi per text. illum. Et confirmatur hoc. Nam ex quo huiuſmodi delegatis cum tali clauſula eſt certa forma procedendi data, ſc. quod tunc demum vnus vel duo eorum procedant, ſi tertius vel reliqui nequiuerint vel noluerint intereſſe, & ſic ſe antea excuſauerint, vel exonerauerint. Si ergo duo vel vnus antea aliquid attemptet, in cauſa ſcil. procedendo, dicitur exceſſiſſe fines mandati. Ergo proceſſus eſt nullus. Quia vbi mandati forma eſt certa, & fit contra, vel præter formam mandati, proceſſus
eſt nullus. *c. Cum dilecta. de reſcriptis. l. Diligenter. ff. Mandati. cum* 3
ſimil. Nec obſtant textus in l. Si quis ex aliena. ff. de Iudic. & in l. 2. ff. Si quis in ius vocat. non ier. quia illæ leges loquuntur in iudice ordinario, *vt patet in dict. l. 2. ibi*, (qui iuriſdictioni præeſt.) Nam ordinarius proprie præeſt iuriſdictioni. *l. 1. §. fi. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdict. l. More. ff. de iuriſdict. omnium iud. cum ſimil.* Et licet dictæ leges ſecundum dd. ibi in delegatis citantibus, quando in citatione inſertus eſt tenor delegationis, etiam habeant locum & procedant, & ſic procedunt etiam in delegatis cum prædicta forma & clauſula; Quando duo vel vnus eorum citat, cum inſertione tenoris delegationis, cum inſertione, quod tertius ſe excuſauerit, vel exonerauerit, non tenetur tamen citatus comparere, nec tunc habent locum præallegatæ leges in eis, *vt pulchre per Panorm. in effectu, in dict. cap. Prudentiam, in princip.* quia primo aſpectu huiuſmodi citatio eſt iniuſta. Nam ſi diceretur contrarium, ſequeretur abſurdum; Quod ad citationem cuiuſcunque priuati teneretur quis comparere, cum poſſibile ſit eum habere iuriſdictionem delegatam. Et ideo notabiliter dicit Innocent. *in c. Præterea. de dilat.* Quod vbi citatio prima fronte eſt iniuſta, non tenetur citatus comparere. Nec obſtat quod delegatus poteſt cognoſcere, an ipſe ſit vel eſſe poſſit Iudex. *cap. Paſtoralis. & c. ſuper literis. de reſcriptis.* Et ſic citatus tenetur comparere coram citãte, antequam pronunciatum ſit ſuper competentia vel incompetentia ſuæ iuriſdictionis, quia hoc procedit in aliis delegatis, quam ſub iſta clauſula & forma, quia vnus vel duo ex illis non poſſunt procedere, & ſic citare, antequã tertius ſe excuſauerit vel exonerauerit. Ergo non poſſunt procedere, antequam huiuſmodi conditio fuerit adimpleta. Nam conditio debet in forma ſpecifica adimpleri.
l. Meuius. & l. qui hæredit. ff. de cond. & demonſtrat. Item & ſecun- 4
do ad hoc vt citatus ad citationem delegati vel ſubdele-
gati teneatur comparere requiritur, quod in citatio- 5
ne inſeratur tenor delegationis, vel delegationis & ſubdelegationis, alias non artat citatum ad comparendum, *per textum in Authent. qui ſemel. Cod. Quomodo & quando Iudex. in verſicul. Aduerſario cognitis. & ibi Bartol. expreſſe ad hoc*

not. &

not.& bonus text.in d.cap.Preterea. in princip. vbi Canoniſtæ. de dilat.
& probatur in dict. cap. Prudentiam, in princip. gloſſ. in §. Si Epiſco-
pus.3.quæſt.2.& ibi Archi.& communiter Legiſt.in d.l.2.ff.Si quis in
6 *ius voca.non ierit.* Et eſt ratio, quia non præſumitur pro iu-
riſd. delegati vel ſubdelegati, cum ſit odioſa. *cap. Cum in iu-*
re. vbi bona gloſſ. & dd. de offi. deleg. Et ratio rationis eſt, *ſecun-*
dum dd.& præſertim dom.Iaſ.in d.l.2. quia cum delegatus non
habeat iuriſdictionem naturalem. *d.leg.more.* ſed eam ha-
bet ex accidenti; Ergo non mirum, ſi partes citatæ crede-
re non tenentur, niſi in citatione inſeratur tenor delega-
tionis vel ſubdelegationis. Hinc eſt, quod ſi delegatus
vel ſubdelegatus talis huiuſmodi exceptiones vel exce-
ptionem non admiſerit, ſed ea vel eis non obſtantibus,
pronunciauerit expreſſe vel tacite, ſe iudicem compe-
tentem, & proceſſerit ad vlteriora, quod à tali pronun-
ciatione ſiue ſententia poteſt etiam de iure ciuili ad ſu-
7 periorem appellari, non obſtante, quod à ſententia in-
terlocutoria de iure ciuili non poſſit regulariter appel-
lari. *l.ante ſententiam. C. quorum appell. non recip. l. fin. C. de ſenten.*
& interloc. omnium iudic. Et quod à tali ſententia, qua quis
pronunciat ſe iudicem, quamuis ſit interlocutoria, poſ-
ſit de iure ciuili appellari, probatur per opt. text. *in cap. ſi-*
gnificante. de reſcriptis. & ibi per Doct. & eſt gloſſ. nota. & commu-
niter per Doct. approbata. in gloſſ. fin. ad finem, in Authen. Habita.
C. Ne filius pro patre. & ibi per Bald. Bartol.& Doct.in dict.leg.2.Pa-
norm. in cap. ex parte. de reſcriptis. & in c. Cum dilecti. de empt. &
8 *vend.* Et eſt ratio, quia quamuis ab interlocutoria ſiue à
grauamine ſiue à grauaminibus de iure ciuili regulari-
ter appellari non poſſit, iuribus præalleg. tamen hoc in-
ter cæteros caſus non procedit, vbi grauamen ante ſen-
tentiam diffinitiuam illatum, poſtea non poſſit reparari
per appellationem à diffinitiua. Nam etiam eo caſu po-
teſt de iure ciuili appellari ab interlocutoria. *leg. Si ab arbi-*
tro. ff. qui ſatiſd. cog. leg. 2. cum plene ibi notatis. ff. de appella. recip.
Sed iſta interlocutoria, qua quis pronunciat ſe iudicem,
cum non ſit, infert grauamen, quod non poteſt reparari,
per appellationem à diffinitiua. Nam iſta vexatio, quod
quis cogitur coram non ſuo iudice comparere vel litiga-
re, non poteſt poſtea per appellationem à diffinitiua tol-
li, quia executio talis pronunciationis fit cohercẽdo per-
ſonam. *l. 1. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdict. l. conſentaneum. C.*
Quomo. & quando iudex. Ergo, &c. *Et ita dicunt & determinant in*
ſpecie Guil. de Cunio. & Bart. in dict. leg. 2. ff. Si quis in ius vo. non ier.
9 *& in d. leg. 2. ff. de app. recip.* Nec obſtat prædictis ſi obiicere-
tur, quod ex quo huiuſmodi citationes proceſſus & in-
terlocutoriæ prætenſæ ſubdelegationis fuerunt nullæ,
vt iam ſatis & ſufficienter oſtenſum & deductum eſt. Er-
go ab eis non potuit appellari, quia, qui innititur appel-
lationi, debet probare proceſſum vel ſententiam iniuſtã,
non autem nullam, quaſi appellatio non operetur reſpe-
ctum proceſſus vel ſententiæ, quæ eſt nulla, quia non re-
petit quod ſuſpendat, ſed huiuſmodi nullitas debuiſſet
eſſe deducta per viam ſimplicis querelæ, *vt declarat magi-*
ſtraliter Bart. in d. l. 2. de appell. recip. Sed iſtis non obſtantibus
expeditum eſt, quod etiam à ſententia nulla poteſt ap-
pellari, & ita nullitas actus, proceſſus, vel ſententiæ nedũ
per viam ſimplicis querelæ, ſed etiam per viam appella-
tionis coram ſuperiore proponi poteſt. *Ita probatur per text.*
in c. Dilecti. de appel. in l. Si expreſſum. ff. de appell. in l. Quadã mulier.
ff. fam. herciſc. & eſt bonus text. in l. fin. ff. de iure patron. Nam licet
huiuſmodi appellatio interpoſita à proceſſu nullo, vel à
ſententia nulla, non operetur iſtum effectum appella-
tionis, ſcilicet, quod ſuſpendat actum vel pronũciatum,
quia, quod non eſt, ſuſpendi non poteſt, de quo in effe-
10 ctu. *cap. Venientes. de iureiur. & in leg. 1. ff. Ad Turp.* Tamen talis
appellatio operatur alium effectum deuolutionis cauſæ
ab inferiore ad ſuperiorem. *cap. Si à iudi. de appell. lib. 6.* Et ſic
iſtum effectum operatur iſta appellatio interpoſita ab a-
ctu, proceſſu, vel ſententia nulla, ante diffinitiuam ſim-
pliciter appellatum, non faciendo mentionem in appel-
latione de nullitate, & conſtet de nullitate actus vel ſen-
tentiæ per cauſam in appellatione expreſſam, ſi formalia
appellationis fuerint ſeruata, Iudex appellationem de-
bet ſuper nullitate pronunciare. Idem ſi fuerit à ſenten-
tia diffinitiua nulla ſimpliciter appellatum, non facien-
do ſcilicet mentionem de nullitate in appellatione, &
conſtet iudici appellationis, per aliquam vel aliquas cau-
ſam vel cauſas, etiam tunc in appellatione non expreſſas,
debet ſuper nullitate pronunciare, *ſecundum Innoc. & Antho.*
de But. Panor. & alios. in c. dilecti de appell.

Secunda deciſio eſt; Vtrum Commiſſarius datus ad
producendum teſtes, poſſit cogere ad teſtimonium di-
cendum vaſallos Principis contra dominum eorundem
extra controuerſiam feudalem. Et deciditur, quod non.
Niſi veritas aliter probari non poſſit, id quod cogitur
producens prius oſtendere & probare. Et quod iſta re-
ſponſio & deciſio ſit etiam fundata in Iure, patet. Nam li- 11
cet edictum de teſtibus ſit prohibitorium certarum per-
ſonarum; Cum omnis perſona, quæ non reperitur ex-
preſſe prohibita à iure, poſſit teſtificari *leg. 1. cum gloſſ. ff. de*
teſtibus. gloſſ. in l. quoniam. in fin. C. de hæret. De quibus perſonis 12
prohibitis & priuilegiatis à iure, ſunt vaſalli, quia iure
prohibentur ſub pœna priuationis feudi, *vt eſt text. in §. ſi-*
militer. de conſ. rect. feud. gloſſ. in c. de forma. 22. quæſt. 5. Paul. de Caſt.
in l. libertorum. C. de teſtibus. Specu. in tit. de teſte. §. 1. verſic. Sed num-
quid vaſallus. & late per Doct. in locis præallega. præſertim in d. §. ſi-
militer, toto titul. quomodo & quando vaſallus poſſit teſtificari contra
dominum, &c. Et quod Vaſallus non poſſit teſtificari con-
tra dominum Feudi, probatur ratione, quia vaſallus æ- 13
quiparatur liberto, *gloſſ. ad fin. in l. Solo. Cod. de lib. cauſa. gloſſ. in*
d. §. ſimiliter. & gloſſ. in cap. 1. in verſi. Salua reuerentia de milit. Va-
ſallo, qui contumax eſt. Sed libertus non poteſt teſtificari cõ-
tra patronum. *d. l. libertorum. C. de teſtib. & l. lege Iulia. ff. de teſti-*
bus. 4. qu. 3. §. Item lege Iulia. Ergo, &c. Et confirmatur, quia
etiam in materia pœnali, vbi agitur de priuatione totius
Feudi, gloſſ. arguunt à libertis ad Vaſallos, *vt in d. leg. Solo.*
& gloſſ. in l. 1. §. Cum Patronus. in verſ. Cum inimicis. ff. de off. præfect.
vrb. Nec obſtat text. in c. 1. *verſi. Quod autem. de conſ. recti Feu-*
di, quia illi tex. loquuntur in cauſa Feudali, in qua Vaſal-
li bene & ſine pœna poſſunt teſtificari contra dominum
Feudi, ſcilicet quando producuntur in teſtes in contro-
uerſia orta ſuper inueſtitura, vt patet per text. in ca. 1. Qui
teſt. ſunt neceſſ. ad nouam inueſt. proband. & §. 1. in titu.
Quid ſit inueſt. per Iacob. de Alphar. & Alex. in d. §. ſimili-
ter. Et eſt ratio ſecundum eos ibi, ne vaſallus ſcienter vi-
deatur manifeſtare credentiam domini ſui in eius præ-
iudicium. Et licet (vt iam ſatis deductum eſt) Vaſalli ſint
à iure priuilegiati, ne cogantur teſtificari contra dominũ
Feudi, tamen hoc procedit, & ita intelliguntur omnia al-
legata ad hoc adducta, quando ſcilicet veritas per alios
poteſt haberi quam per vaſallos. Nam ſi veritas aliter ha-
beri vel ſciri non poſſit, quam per ipſos Vaſallos, tunc et-
iam poſſunt de Iure, & deberent cogi ad teſtificandum
contra dominum, ſi moniti teſtificari recuſarent. Nam 14
priuilegiati à Iure vt non teneantur teſtificare, non gau-
dent huiuſmodi priuilegio, quando veritas aliter haberi
non poteſt; Quia tunc celare veritatem eſſet peccatum
mortale, *per cap. quiſquis. cum ſimil. 11. q. 3.* Et ſic tale priuile-
gium non excuſat in toto, ſed tunc ſolum quando alii te-
ſtes haberi poſſunt, *ſecundum Hoſtien. valde notabiliter in cap. 1.*
de teſtibus cog. & gloſſ. 14. q. 2. in verſic. occultetur. & etiam pulchre
per Panorm. in dict. c. 1. poſt Hoſtienſ. Idem tenet Speculat. in titul. de
teſte.

teſte. §. de teſtium repulſione, in princip. Anthon. de Butr. in cap. Cum nuncius. & cap. Cum a nobis. de teſtibus. Panorm. & Anthon. de But. in cap. Dilectorum. de teſti. cog. Do. Gemi. 2. qu. 6. in c. Statutum. Nec propterea videntur nullum priuilegium iſtorum priuilegiatorum, quaſi nulla eſſet differentia inter priuilegiatos, & non priuilegiatos. Nam adhuc eſt magna differentia inter eos, quia non priuilegiati coguntur teſtificari, etiamſi per alios veritas haberi poſſit, ex quo moniti teſtificari recuſant, priuilegiati vero non coguntur, vbi veritas per alios haberi poteſt, *vt pulchre per Doctor. in præalleg. locis. Hoſtien. in dict. cap.* 1. Sed prædictis obſtare videtur gloſſa fin. in verb. Sed quid ſi veritas. in l. inuiti. la 1. ff. de teſtib. vbi gloſſa videtur determinare, quod exempti à teſtimonio ferendo, etiam in defectum veritatis non admittuntur. Sed iſta gloſſa nihil facit, nec aliquid determinat contra deciſionem dd. in præallegatis locis. Nam iſta gloſſa loquitur & intelligitur ſi bene ponderetur; Si aliqui exonerentur à teſtimonio, non quia eſſent priuilegiati à iure, ſed alias inhabiles, quia etiam tunc in auxilium veritatis non admitterentur, quando materia eſt talis, quæ de ſui natura aliter ſciri poſſet, *& ita magiſtraliter dicit & declarat dom. Felyn. in dict. cap. 1. in 2. colum. verſic. Item in*
15 *quantum dicit hic Hoſtien.* Et iſto caſu, ſcilicet, quando occurrit inter producentem & priuilegiatum in teſtem productum, quod veritas aliter haberi non poſſit, onus probandi incumbit producenti, & non teſti producto priuilegiato, ſcilicet quod veritas aliter haberi non poſſit, quia priuilegiatus habet intentionem ſuam fundatam à iure communi, vt non compellatur, niſi ex aduerſo, & ita per producentem doceatur, quod veritas aliter haberi non poſſit. Nam ex quo in certo caſu excipit, debet exceptionem ſuam probare, *& ita determinant & concludunt ita ſtetu Anthon. de Butr. Ioan. de Imol. & Felyn. poſt Ioan. Andr. in d. cap. Super. & facit optima glo. ſecundum Canoniſt. in Cle. fi. de reſcriptis in verb. Creatum. & quod ibi pulchre notat per Ioan. de Imo.* Et hoc videtur verius per iam dicta, quicquid ibi dicat Panor. de teſt. cog.

Tertia deciſio eſt, quod Iudex appellationis, ad quem eſt appellatum, à ſententia interlocutoria, contra quam appellationem eſt oppoſitum, quod non ſit facta legitimo tempore, vel legitima cauſa, non poſſit procedere ad vlteriora, & in cauſa principali pronunciare, niſi prius ſit interlocutus appellationem legitimam & admittendam, &c Et veritas huius reſponſionis inconuincibiliter ex ſequentibus allegationibus probabitur, & liquidabitur. Nam clari & expediti iuris eſt, quod ſi coram Iudice appellatio negetur, negotiū per appellationem eſſe deuolutum ad ipſum, videlicet, quia excipitur quod non ſit appellatum, vel quod non ſit infra decem dies appellatum, quod tali caſu appellans debet fidem facere ante omnia Iudici ad quē, quod ſua appellatio fuerit legitimo tempore interpoſita. Et antequam de his Iudici appellationis conſtiterit, & ſuper eis ſententiam interlocutoriā tulerit, non poteſt aliquid attemptare, videlicet, vel Iudici à quo, inhibendo, quod in cauſa non procedat, vel aliter procedendo. Quod ſi ſecus fecerit, quicquid fuerit per eum attemptatum, non ſubſiſtit, nec valet. Et proceſſus per ipſum habitus eſt iure nullus. *text. nota. in cap. Romana. §. Si vero. de appell. lib. 6. & ibi per omnes Doctores* Et ſi conſtaret de appellatione, non tamen præſumitur quod fuiſſet infra decem dies appellatum, niſi hoc probetur per ipſum appellantem, & ſic ſemper & ante omnia requiritur, quod Iudici appellationis de hoc conſtet, ſcilicet, quod legitimo tempore appellatio fuerit interpoſita, antequam poſſit procedere, *prout etiam tenent Ioan. Andr. & Philip. Francus in dict. cap. Romana. §. Si vero. & Ioan. de Imol. in cap. ſignificantes, de teſtibus.* Nam paria ſunt excipere, quod 16
nullo modo fuerit appellatum, vel nō fuiſſe appellatum infra decem dies, *per text. in d. §. Si vero. & ibi per Doctor.* Præterea ſi conſtet vel probatum fuerit, quod appellatum ſit infra decem dies ab interlocutoria, tamen ſi contra huiuſmodi appellationem ab interlocutoria, coram Iudice ad quem opponatur & excipiatur, quod appellatio non ſit admittenda tanquam ex cauſa iniuſta; vel minus legitime interpoſita, & per conſequens, quod cauſa ad ipſum tanquam ad Iudicem competentem nō ſit deuoluta, Iudex ad quem non poteſt inhibere Iudici à quo, vel aliquem proceſſum facere, antequam admiſerit appellationem interloquendo ſuper competentia ſua, videlicet, quod appellatio ſit ex legitima cauſa interpoſita, & ita cauſa ad ipſum deuoluta. Nec ſufficit cauſam expreſſam eſſe legitimam, niſi diceret illam eſſe notoriam, alias proceſſus ſuus erit nullus, per text. ad literam, & ibi per Doctor. in dict. cap. Romana. §. Quod ſi ſubiicitur, *in fine. ibi, an ſit vera. de appellat. libr. 6. per textum gloſſ. & Doctor. in cap. Non ſolum. in 2. reſponſo. eodem titulo.* Et ex dict. §. quod ſi obiicitur. iuncto dict. §. Si vero. colligitur forma ſolemnitas, ſiue practica, quæ debet ſeruari in appellatione ab interlocutoria, per Iudicem appellationis, antequam in- 17
hibeat, vel aliter in cauſa procedat. Nam prius debet citari appellatus ad opponendum contra appellationem. Et ſi opponit, quod cauſa in ea expreſſa, non ſit legitima vel iuſta, tunc ſi conſtat iudici, quod per appellationem cauſa ad ipſum deuoluta ſit, vt quia conſtat eſſe appellatum infra decem dies, & quod appellatio ſit ex cauſa probabili interiecta, tali videlicet, quæ ſi probata foret, legitima reputari deberet, *vt in cap. Paſtoralis. de appellat.* Tunc debet interloquendo admittere appellationem tanquam ex legitima cauſa interpoſitam, & ſic in effectu ſe pronunciare Iudicem competentem. Et deinde debet incipere cognoſcere de veritate cauſæ, & iſtis non præcedentibus non poteſt inhibere Iudici à quo, vel aliquid aliud attemptare. *d. §. Si obiicatur.* Et iſtam formam ſeu practicam ſiue ſolennitatem colligunt ex d. §. Si obiiciatur, Doct. de Rota, deciſione 412. *inci. Si appelletur manifeſte friuole, in nouis*, Domi. Gemin. & Philip. Franc. in d. §. quod ſi ſubiiciatur. Cum ergo iſta, videlicet, quod ſi opponatur ſiue excipiatur cōtra appellationem, quod nullo modo ſit appellatum, vel nō infra decem dies, vel contra appellationem ab interlocutoria, quod ipſa nō ſit ex legitima & iuſta cauſa interpoſita, Iudici appellationis debeant aut omnia conſtare, & ſuper eis interloqui, antequam aliquid inhibeat iudice à quo, vel aliter procedat, ſint à iure pro forma & ſolennitate appellationis introducta, *vt patet per præalleg. iura, videlicet in d. cap. Romana. §. Si vero. & §. Quod ſi obiiciatur. & in d. cap. Non ſolum. 2. reſpon.* Sequitur etiam ineuitabiliter, quod ſi illæ ſolennitates fuerint omiſſæ, nihil penitus valere, quod agitur vel attemptatur, actum vel attemptatum fuerit per iudicem ad quem: Cum omiſſio formæ ſiue ſolēnitatis ſubſtantialis 18
vel grauis, vitiet actum ipſo iure. *l. Cum hi. §. Si prætor. ff. de tranſact. c. Cum dilecta. de reſcript. l. Mettius. & l. qui heredi ff. de cond. & dem. & vtrobiq. per dd.* poteſt eſſe ratio, quia illud; quod 19
eſt de forma, dicitur introductum ob publicam vtilitatem, *ſecund. Ang. Periſi. in l. Ius publ. ff. de pactis.* & ei etiā expreſſe renunciari non poteſt *d. l. ius publicum.* Idem vult ſingula- 20
riter Archid. *in cap. quorundam. 23. diſt.* Quod quando ſtatutum vel lex dicit, quod aliquid debeat fieri, ſemper illud dicitur de ſubſtantia, & ſubſtantia ſemper eſt talis naturæ, quod ea omiſſa actus eſt nullus. *l. 1. §. 1. ff. de verb. oblig. per Barto. in l. Cum quid. ff. Si cert. pet.* Imo dicit Antho. de But. *in c.* 21
Piſanis. de reſt. ſpol. in 2. colu. quod omiſſio formæ in qualibet

minima

minima re reddit proceſſum nullum. Nec iſto caſu locum habet regula vulgata, quod non refert quid fiat ex æquipollentibus, *de qua in l. Gallus. §. qui tantum. ff. de lib. & poſthum. l. 3. Cod. de inſtit. & ſubſtit. ſub condit. factis. cum ſimilibus.* Nam quando aliquid requiritur pro forma, refert quid ex æquipollentibus fiat, *vt per Bald. in l. Si inſtitorem. ff. Si cert. pet. & in l. 2. in fi. C. de bon. poſſeſſ. ſecundum tab. in l. in bonæ fidei. C. de reb. credi.* Nec obſtat tex. in l. 1. in fi. ff. de ventre inſpicien. vbi omiſſio ſolennitatis non vitiat actum, ſecund. Barto. *in d. l. 1. in fin. ff. de ven. inſpi. & in d. l. cum hi. §. ſi Prætor. & in l. 1. §. Si plures. in 4. quæſt. ff. de exer. actione.* vbi loquitur de omiſſione leuis ſolennitatis, quæ non vitiat, *ſecun. eum in dictis legibus:* cuius omiſſio non habet immutare ſubſtantiam actus. Item etiam quia non eſt fundata in aliqua euidenti ratione vel vtilitate, *ſecundum Bald. in l. Hac conſultiſſima. in prin. C. qui teſtam. fa. poſſunt.* Secus ſi omittatur ſolennitas ſubſtantialis, vel grauis, *ſecundum Bart. vbi ſupra*, cuiuſmodi etiam ſunt ſolennitates introductæ, vt deductum eſt, quæ debent interuenire antequam Iudex appellationem inhibeat vel aliter procedat. Nam earum omiſſio multum noceret, & obſtaret perſonæ appellatæ. Ergo ſunt ſubſtantiales ſiue graues, *ſecundum Bartol. & dd. in præalleg. locis.* Item, vt patet, earum omiſſio haberet immutare ſubſtantiam appellationis. Item ſunt fundatæ in euidenti ratione & vtilitate. Ergo, &c.

Sed contra prædicta fortiter videtur obſtare, quod decidit Angel. Peruſ. *in l. 2. ff. Si quis in ius vocat. non ierit.* videlicet; Quod ſi pars citata compareat coram iudice, & opponat de incompetentia eius, & iudex talis, non obſtante tali exceptione, pronunciauerit ad vlteriora procedēdū, vel ad vlteriora proceſſerit, quod eo ipſo intelligitur talem vel tales exceptiones recepiſſe, & ſuper ea vel eis pronunciaſſe, & ita tacite ſe iudicem competentem declaraſſe. Idem tenet Raph. Fulgo. *ibi, noto per regulam*, quod vbi opponitur aliqua exceptio, & Iudex ea non obſtan-
4 te procedit vel pronunciat, ad vlteriora procedendum, intelligitur talem exceptionem reprobaſſe, & tacite ſuper ea pronunciaſſe. *cap. ex parte 3. de appell. Clem. fin. de appell. l. Si autem. §. fin. & ibi per Bart. ff. de negot. geſtis. per Canoniſt. in c. exhibita. de iudiciis. per Legiſtas, in l. à procedente. Cod. de dilatio. & cum Angel. tenet Panorm. in cap. Præterea. de dilatio. referens ita ibi tenere Innoc.* Sed iſtis non obſtantibus contrarium eſt de
5 iure verius; Quod ſcilicet Iudex iſto caſu, quando opponitur ſiue excipitur de incompetentia eius, ante omnia & neceſſario pronunciet, & declaret ſe iudicem competentem, antequam procedat vel pronunciet, ad vlteriora procedendum, alias proceſſus ſuus eſt ipſo iure nullus. Ita in effectu poſt multa tenet Bart. *in repeti. d. l. 2. ff. Si quis in ius vocat. non ier.* & poſt eum Paul. de Caſtr. *vbi valde notabiliter ad fin. in verſic. incipienti. Tertio & vltimo notabili, &c.* Innoc. in d. c. Præterea. quamuis Panorm. ibi referat eum contrarium tenere, & pro illa vltima opinione refert eum Bart. & bene *in d. leg. 2.* Idem tenet Antho. de Butr. *in commento cap. ſuper literis, de reſcriptis.* Nec obſtat ſecundum præſcriptos dd. & bene, ſuper prædicta regula, quia dicta regula procedit in aliis exceptionib. dilatoriis, non in iſta, quæ opponitur contra iuriſdictionem iudicis, quia procedendo ad vlteriora, iudex non intelligitur iſtam reieciſſe vel reprobaſſe, & ita tacite ſuper ea pronunciaſſe. Et aſſignant rationem diuerſitatis, quia in aliis exceptionibus conſtat eum eſſe iudicem; Sed in iſta dubitatur, an ſit Iudex. Ideo ratione incertitudinis proceſſus redderetur nullus; Sed in iſta dubitatur: Ideo, &c. niſi prius expreſſe pronunciaret ſe iudicem competentē, etiam dato quod ſit vere iudex competens, tamen poſtquam reuocatum eſt in dubium & oppoſitum de incompetentia, non poteſt procedere in negotio principali, niſi prius expreſſe pronunciet, & declaret ſe iudicem competentem, vt pulchre per Paul de Caſtr. *in d. l. 2.* & ſubiicit Antho. de Butr. notabiliter in d. c. ſuper literis. ſe alias de facto allegaſſe. Nam in ciuitate Peruſii eſt ſtatutum, quod inſtrumentū, de quo non eſt ſoluta gabella, non mandetur executioni, & ſi aliter fiat proceſſus, ſit ipſo iure nullus. Pone petitur executio alicuius inſtrumenti, & contra ipſum inſtrumentum vltra alias exceptiones opponitur, quod non eſt ſoluta gabella, iudex non obſtante tali exceptione procedit ad vlteriora, an per hoc videatur talem exceptionem reieciſſe, refert ſe reſpondiſſe, quod nō. Et iſtam pulchram & notabilem deciſionem refert & ſequitur dom. Alexand. de Imol. *in conſil. 84. in 4. volum. incip. Conſideratis literis, de quib. in Themate. ad fin.* & ſic Alexand. etiam tenet iſtam vltimam opinionem, quam etiam refert & ſequitur do. Iaſ. famoſiſſimus inter modernos, in ſæpe allegata l. 2. *in poſ. & vlt. colu.* pro qua etiam dicit facere tex. & bene in illa l. 2. ibi, vt hoc ipſum ſciatur, an iuriſdictio eius ſit, quomodo autē ſciri poteſt, niſi iudex ſuper hoc pronunciet? Et ſic patet, quod vltra hæc iſta vltima opinio de iure ſit verior, quæ etiam eſt magis communiter fulcita authoritatib. plurium illuſtrium Doctorum, quam 16
opinio Ang. &c. Ergo iudicando & cōſulendo tenenda, *ſecundum glo. 1. in cap. fin. de pœniten. diſt. 1.* quod etiam procedit in articulis fidei, *vt ibi per gl. ſecundum Innoc. in c. Ne innitaris, de conſtit. de quo etiam Panor. in c. Prudentiam, & in c. quærenti. de in offic. de leg. cum multis & infinitis ſimilibus.*

THEMA CONSILII LXI.

In cauſa iniuriarum, quanto tempore actioni iniuriarum præſcribatur. Et vtrum præſcriptio currat contra ignorantem, & poſito, quod currat, vtrum poſſit quis reſtitui in integrum ad agendum. Et qualiter filii iniuriati poſſint agere ob paternam iniuriam contra iniuriantem. Item, quod actio iniuriarum debeat continere certa verba iniuriæ illatæ, & nō alternatiua, &c.

SVMMARIA.

1 *Omnes actiones iniuriarum non deſcendentes ex l. Cornelia, ſunt prætoriæ, & durant tantum anno.*
2 *Præſcriptio currit contra ignorantem ſeu ignoranti.*
3 *Actio iniuriarum prætoria non currit contra ignorantem.*
4 *Ad hoc vt vtile tempus currat, requiritur, vt neq. ſit impedimentum agendi ex parte actoris, Rei & iudicis.*
5 *Tempus præfixum actionibus prætoriis temporalibus intelligitur vtile.*
6 *Præſcriptiones contra actiones prætorias pœnales temporales, ſolum currunt ex mora ſeu negligentia non agentium. & nu. 9.*
7 *Præſcriptio ignoranti non currit, quando in actu, de quo quaritur, conſideratur negligentia vel mora.*
8 *Actio de dolo, quamdiu competat, & quid ſuccedat in eius locum.*
9 *Præſcriptio 30. an. eſt introducta in odium propter negligentiam non petentis, & currit contra ignorantem.*
10 *An illi contra quem ex capite ignorantiæ præſcriptum eſt, competat reſtitutio in integrum.*
11 *Præſcriptio hodie non currit contra minores, pupillos, adultos, &c.*
12 *Præſcriptiones longiſſimi temporis in pupillari ætate dormiunt. Vide infra conſ. 65. nu. 1.*

13 Iniuria

13 *Iniuria facta defuncto, intelligitur illata heredibus liberiſq; eius, quibus iniuriarum actio contra iniuriantem compent.*

14 *Mortuus poteſt offendi ſeu iniuriari.*

15 *Heres cubans cum vxore defuncti, redditur per hoc indignus eius hereditate.*

16 *Heres cenſetur vna perſona cum defuncto eſſe, ſicut pater & filius.*

17 *Iniuriarum agens exprimere debet in ſpecie quid iniuriæ factum ſit, non alternatiue.*

18 *Alternatiua parit obſcuritatem.*

CONSILIVM XLI.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter im-
plorato,&c. Licet in præſenti materia plura dicen-
da forent, tamen breuiter procedam, & pro fundanda
1 prima reſponſione ſciendũ eſt, quod licet omnes actio-
nes iniuriarum non deſcendentes ex l.Cornelia, *de quib.*
in l.lex Cornelia.in princip. ff.de iniuriis. ſint prætoriæ, *vt patet in*
l.prætor edixit.in prin. & per tot.tit. ff. de iniuriis. Et actiones
prætoriæ regulariter anno tantum durent. *l. in honora-*
riis ff.de act.oblig.Inſt.in princ.de perpet.& temp.actio. Et quod a-
ctio iniuriarum verbalis ſit annalis, eſt text.ad literam
in l.Si non conuitii.ibi, Cum iniuriarum actio annuo
tempore præſcripta ſit, ob iniuriæ admiſſum conueniri
nõ poteſt. *C.de iniuriis.* Præterea præſcriptio currit etiam
2 ignoranti, ſiue contra ignorantem *l.ſi.ibi.* Nulla ſcientia
vel ignorantia expectanda, ne altera dubitationis inex-
tricabilis oriatur occaſio.C.de præſcript. longi tempo-
ris *l.Sicuti.in ſi.C de præſcript.30.vel 40. annor. l. Si partem.* §.1.
alias,ſi per fundum. Vbi deciditur, quod ſi quis neſciat ſer-
uitutem ſibi legatam, & ideo per conſtitutum tempus
ad perdendam ſeruitutem ea nõ vtatur, amittit viam, &
ita currit præſcriptio contra ignorantem. *ff. Quemad.ſer-*
3 *uit.amit.cap.vigilanti de præſcriptio.* Tamen videtur probabi-
liter dicendum, Actionem iniuriarũ prætoriam nõ cur-
rere contra ignorantem, quia quãdo actiones ſui natu-
ra non ſunt perpetuæ, ſed ſunt in eſſe productæ cũ motu
tẽporis, vt prætoriæ pœnales, cuiuſmodi eſt iniuriarum,
& tempus præfixum ſit vtile, tunc talis præſcriptio non
currit ignoranti, quia ad hoc vt vtile tempus currat, re-
quiritur quod non ſit impedimentũ agendi, nec ex par-
4 te actoris, nec Rei, nec iudicis. *l.1. cum ibi not.atis.ff.de diuerſ.*
& tempora.præſcript. Ignorans autem impedimento facti
5 impeditus eſt ne agat. Et omnia actioni iniuriarũ præfi-
xus videtur annus vtilis, quia regulariter tempus in præ-
toriis actionib. temporalibus intelligitur vtile, *glo.not.In-*
ſtit.in prin.de perpe.& tempora.actio. Licet gloſſ.in d.l. Si non
conuitii, teneat quod talis annus ſit continuus; Tamen
Iacob. Ra. tenet contrarium, ſcilicet, quod annus præfi-
xus actioni iniuriarum ſit vtilis, quia in edictis ſuis præ-
tor conſueuit loqui de vtili anno, *allega.not. Inſt.in princ.de*
perpe.& tempora.actio. Ergo præterea dato, quod talis an-
nus ſit continuus, *vt tenet gloſ in d.l.Si non conuitii, quam ibi ſe-*
quuntur aliqui Legiſtæ; Tamen adhuc videtur, quod igno-
ranti non currat præſcriptio contra actionem iniuriar.
6 Nam expeditũ eſt, quod huiuſmodi præſcriptiones cõ-
tra actiones pœnales prætorias temporales ſolũ currant
per moram & negligentiam non agentium, ſed in omni
præſcriptione, quæ currit ex negligentia alicuius, opor-
tet, quod in principio ponantur ea, quæ negligentiã in-
ducunt. Illam regulam tradit Bar.in l.genero. *ff. de his qui*
not. infa.allegans ad hoc tex.l.1.C.de anna.except. Et quod præ-
tor ibi in d.l.genero, adiecit, fecit ex abundanti, gratia
tollẽdæ dubitationis, & decidit ibi etiam; Quod ſi con-
ſtitutio Epiſcopi, quæ ſcilicet eſt ius prætorium, *ſecund.*
dd.in l.5.ff.de verb.oblig.& in l.omnes populi. ff.de iuſti.& iure, diſ-
ponat; Quod ſi executor non fuerit executus vltimam
voluntatem infra annum, cadat in excõmunicationem,
quod tale tempus non currat ignoranti, etiãſi in conſti-
tutione dicatur, infra annum à tempore mortis. Nam 7
ſubaudi, & ſcientiæ, ne ignorantia puniatur, vt ibi idem
valde notanter, videlicet, quod quando in actu, de quo
quæritur, conſideratur negligẽtia vel mora, quod tunc
ignoranti nõ currat præſcriptio, tenet Bal. *in l. 1. iuris 24.*
oppoſ.& in l.quamdiu.C.qui admitti.per text in l. cum ſex. ibi, qui
vitium fugitiui latens ignorant. ff. de adil. edict. l. Annus.ff. de ca-
lum.l.quinquaginta. ibi, notum fuerit ei. C.de excuſ tut. & bene
faciunt alia iura allegata in gl.in verb.ignorantium in d. l. Cum ſex.
Nec prædictis obſtat l.fin.cum ſimil.C.de dolo, quia ibi
text. hoc expreſſit, quod poſt biennium non admitta-
tur actio de dolo, & nimirum, quia biennio, actioni de
dolo præfixo, elapſo, adhuc tenetur dolum faciẽs actio- 8
ne in factum, in eo, quod ad eum peruenit, *ſecun. gl. ibi per*
iura in ea allegata. Nec prædictis obſtant iura ſup.allegata,
ſcilicet l. cum ſimi. Nam illa iura nõ loquuntur in actio-
nibus temporalibus, ſed in perpetuis, & illæ actiones ſui
natura perpetuæ, vt ſunt actiones, quæ fuerunt in eſſe
productæ, motu tẽporis tolluntur & præſcribũtur con-
tra ignorantem, ſec.Paul.de Caſt. *in d.l.ſi. (mibi.in 2.col.) in*
verſ. Item nota.in verb. nulla ſcientia. Sed huic ſolutioni for-
titer videtur obſtare text.in d.l.Sicut. Nam præſcriptio 9
30.anno. eſt introducta ſolum odio ſeu negligentia non
petentis, *per not.in l.ſi.C.de edic.diui Adria.toll.not.in regu.poſſeſ-*
ſor.de reg.iu.lib.6. Et tamen talis præſcriptio currit ignorã-
ti.d.l. Sicut.in fi.vbi dicitur: Poſt hanc vero tẽporis diffi-
nitionem nulli mouẽdi facultatẽ vlterius patere cenſe-
mus, etiam ſi legis ignorantia excuſari tentauerit. Sed re-
ſponderi poteſt, quod dicta regula tradita per Bal.vide-
licet, ꝙ præſcriptio inducta ex ſola negligentia vel morá
mere in odiũ alterius, non alio reſpectu, nunquã currat
ignoranti, *per iura per Bal.allegata.* fallit in præſcript.30.an-
nor. *d.l.Sicut.ſecund. Alex.de Imol.in addi.ad Bal.in d. l. quamdiu.*
Et licet nõ ponat rationẽ fallentiæ, tamen illa patet pro-
pter longiſſimũ ſcilicet tẽpus, vt ſemel ſit finis litiũ, per
ꝙ patet etiam reſponſum ad c.vigilanti, in fi.cum gloſ.fi.
de præſcrip.& ſic patet etiã reſpõſum ad l. ſi partem. §.1.
quia ibi præſcriptio non eſt inducta ſolum de iure ciuili
ex negligentia non petentis, ſeu in odiũ alicuius, ſed et-
iam in fauorẽ poſſeſſoris, cum titulo & bona fide. Et ſic
claret reſpõſio etiã ad d.l.Sicut. Sed poſito, cuius tamen
contrarium (vt optimè oſtẽſum eſt) verius exiſtit, quod
mero iure cõtra dominã iniuriatam præſcriptum eſſet,
tamen ei cõpeteret ex capite huiuſmodi ignorantiæ, be-
neficium reſtitutionis in integr. quo ſcilicet implorato,
aduerſus talem præſcript.in integrum reſtituenda eſſet,
licet ille ſit ſubtilis articulus: An ſcilicet ex capite igno- 10
rantiæ, ille, cõtra quem præſcriptum eſt, in integrũ reſti-
tuatur, & egeret longiori diſcuſſione, tamen ea omiſſa,
breuiter ſubiungam veritatem, quam ponit Bar. *in l.2. §.*
Si quis autem propter inundationem, de itin. actuq; priuato. vbi in-
quit; Nota eſt iſta gl. Quod cõtra impeditum impedi-
mento facti currit præſcriptio, licet reſtituatur. Et ideo
puto, ſi contra me currit præſcriptio 30, annor. & etiam
ignorãs, mihi cõpetere ius, quod reſtituar in integrum,
per hunc tex. ſubiungens, & ſic intelligo l.fi.circa fin. C.
de præſ.longi temp. vbi dicitur, quod non habeatur di-
ſtinctio ſcientiæ, & ignorantiæ, verũ eſt, quia præſcriptio
currit; Sed in integrũ reſtitutio cõpetit. Et ſic concludit
Bar. quod propter ignorantiã is, contra quẽ etiam lon-
giſſimo tempore præſcriptum eſt, tamen reſtituatur in
integrum, ſi fuerit impeditus impedimento facti, agere;
quia ſcilicet ignorauit ius ſibi cõpetere. Quanto magis

qnis reſtituitur ex illo capite ignorantiæ contra præſcriptionem annalem. Et illa opinio Barto. ſcilicet, quod ex capite ignorantiæ detur beneficiũ reſtitutionis in integrum, contra præſcriptionem legitimam ipſo iure introductam, & completam, communiter tenetur, quam ante Bart. tenet gloſſ. *in d. l. Si partem. §. Si per fundum. in verb. vtendo. & ibi Paul. de Caſt ff. quemad. ſerui. amit.* Et mirandum eſt, quod Bart. eam non allegauit. & idem vult in effectu gl. 1. in l. 1. C. de patr. pot. fuit etiam de mente gloſſæ in l. 2. in gl. fi. C. de iure Emphy. vbi vult, quod ſi hæres Emphyteuta non ſoluit Canonẽ infra biennium *iuxta d. l. 2.* licet mero iure cadat à iure ſuo, vt ibi. Tamen poterit ex cauſa generali, virtute probabilis ignorantiæ, reſtitui in integrum. *Specul. in tit. de Locat. §. nunc aliqui. verſicul. 17. Angel in d. l. fin. Idem voluit Barto. in l. Ariſto. §. Labeo. ff. de donatio. in l. Aemilius. verſicul. opponitur, quod præſcriptio minori ipſo iure non currat ff. de minorib. Angel. in l. Si inſulam. ff. de verbor. obligatio. Ioann. de Imol. in l. Pantonius. §. 1. ff. de acquir. poſſeſſ. Dynus in capit. Cum quis. de reg. iuris. lib. 6. Alexand. de Imol. in conſil. 80. incipiente: Videretur prima conſideratione. in fin. verſic. quod autem ignorantia, cum duabus ſequen. in 1. volum. cum multis concord. Panorm. in d. c. Si vigilanti. Pet. de Anch. & Imo. in c. potuit. de locat.* latiſſime Felinus in d. c. vigilanti. Vbi etiam reſpondet ad omnia iura, per alios in contrarium allegata & Alex. vbi ſupra. Nec obſtat d. l. fin. nam licet ignorantia non impediat præſcriptionem, vt ibi, tamen bene probat iuſtam cauſam impetrandi contra huiuſmodi prǽſcriptionem reſtitutionem in integrum, per ſupradicta, & alia per Doct. in præallegatis locis adducta, per quę patet etiam reſponſum ad d. c. vigilanti. iuncta gloſ. fin. Et licet l. cum antiquioribus ibi, *vt ſiquidem is, qui ſciens,* de iure deliber. fortiter videatur obſtare, vbi dicitur; Si quis ſciens non adita hæreditate, infra annum deceſſerit, tranſmittit ius deliberandi ad hæredem ſuum, ſi autem decedens ignorabat ſibi delatã eſſe hæreditatem, innuit tex. ibi, quod nullum ius tranſmittatur, nec aliquo modo ſuccurratur hæredi, etiam ex perſona defuncti qui ignorauit. Nam licet variæ ſolutiones ad d. l. dentur, tamen mihi placet reſponſio ad eam, quam ponunt Angel. & Paul. de Caſt. in l. ventre. ff. de acquirend. hæred. & in d. l. Pantonius. quam etiam refert & in effectu ſequitur Alexan. de Imo. *in d. conſi (mihi, in fin. 4. colum.) verſi. vel etiam,* ſcilicet, quod etiam in caſu d. l. cum antiquioribus, & in omnibus caſibus, in quibus ignorans hæreditatem ſibi eſſe delatam, deceſſit hæreditate non adita, poterit hæres eius ex perſona defuncti petere reſtitutionem in integrum, ex d. clauſula generali, per d. l. Pantonius. cum ibi notat. per Bart. Et illa opinió Bartol. tanquam iuſtior & æquior, communiter tenetur per Legiſtas & Canon. quam etiam tenet dom. Iaſ. *in §. rurſus. (mihi, in fin. 11. colum. cum princ. ſequent. Inſtit. de actionibus.)* Ideo in conſulendo & iudicando ab ea nequaquam eſt recedẽdum, nec propterea, quod datur reſtitutio in integrum, contra præſcriptionem ex capite ignorantiæ eſſet imponere l. verbis. quia, vt inquit Panor. & bene *in c. 1. de præſcript.* Quod poſt quadriennium à die ſcientiæ non audiatur. Ergo, &c. Ex quibus omnibus iam patet, primam partem ad ſecundum quæſitum eſſe veram; Quod fratres defuncti equeſtris ordinis viri, nullo modo poſſunt agere iniuriarum contra iniuriantem, fratre eorum iam defuncto, nec petere reſtitutionem in integrum, ex quo ſcienter annum labi permiſerint, nec in abſentia iniuriantis aliquam proteſtationẽ fecerunt, de accuſando ipſum, cum eius copiam habere poſſint. Tamen filiis impuberibus vel etiam puberibus, minoribus tamen 25. annis huiuſmodi præſcriptio annalis contra iniuriantem, patre eorum iam mortuo mero iure non currit, ideo nõ habent neceſſe petere reſtitutionem in integrũ. Ita aperte probatur in l. fin. C. in quibus cauſis reſtit. in integ. non eſt neceſſaria, vbi deciditur, quod præſcriptiones, quæ olim currebant contra minorem, & dabatur reſtitutio, 11
hodie ipſo iure non currit, ideo reſtitutio non eſt neceſſaria. Et aſſignat ibi tex. in fi. rationes. Melius etenim eſt intacta eorum iura ſeruari, quam poſt cauſam vulneratam remedium quærere. Imo ante d. l. fi. præſcriptiones non currebant pupillo: Sed iure veteri Digeſtorum hoc erat inductum, *ſcilicet l. bonæ fidei. in princ. ibi, nec ne, veluti ſi pupilli ſit. ff. de acquir. rerum dom.* Idem in adulto erat prouiſum, ne eis prǽſcriptio longi temporis obeſſet. vt l. 1. & l. fin. C. ſi quis igno. rem mi. eſſe, vbi expreſſe habetur, quod præſcriptio longi temporis incipiat demum currere, finita minori ætate, ideo gloſ. & Doct. in d. l. fin. laborant in ponẽdis exẽplis ad eam, quantum vult, quod præſcriptiones, quæ olim ante d. l. mero iure currebant minori, ſed dabatur reſtitutio, hodie non currant etiam ipſo iure, quia non poteſt verificari in vſucapione triennii, nec in præſcriptione longi temporis 10. anno. Cum præſcriptiones etiam olim, ante d. l. fin. contra minores ipſo iure non currebant. vt per præalleg. l. patet. Et licet Doct videantur ibi velle ſequi primam ſolutionem glo. Quod ſcilicet d. leges quæ videtur dicere, quod præſcriptiones nõ currant, tamen debent intelligi cum effectu, ſcilicet, quæ currebant, &c. tamẽ dabatur reſtitutio, hodie vero per d. l. fin. ipſo iure nõ currunt. Tamen iſta ſolutio videtur deſtruere illos text. qui manifeſte volunt cõtrarium. Ideo Paul. de Caſt. ibi, *mihi, (in fi. 2. col.)* notanter inquit, quod d. l. fi. debeat exemplificari in præſcriptione actionum perſonalium prætoriarum, quæ durabant anno vel minori tẽpore, vt redhibitoria, vel quãto minoris, vel in actione de dolo, quæ durat biẽnio, hodie ipſo iure minoribus tempora iſta non currunt *per d. l. fin.* Tamen de hoc non eſt inſiſtendum, exemplificetur d. l. qualiter patet per eam, quod hodie prǽſcriptiones non currant minoribus ipſo iure, imo prǽſcriptiones longiſ- 12
ſimi temporis 30. vel 40. anno. dormiũt in pupillari ætate. *d. l. ſicut in fi. de præſcript. 30. annor.* Expediti autem iuris eſt, quod iniuria facta ab iniuriante (de quo in præſen- 13
tiarum diſponitur) defuncto, quodammodo fratri mariti prænominatæ dominæ & viduæ, intelligitur facta & illata liberis & hæredibus eius, per tex in l. 1. §. & ſi cadaueri defuncti fit iniuria, cui hæredes bonorumq; poſſeſſores extitimus, actionem iniuriarũ noſtro nomine habebimus, ſubiungẽs ibi. Spectat enim ad æſtimationem noſtram, ſi qua ei fiat iniuria, idemq; & ſi fama eius, cui hæredes extitimus, laceſſatur, & in §. quotiens, ead. l. vbi inquit, quotiens autem funeri teſtatoris, vel cadaueri fit iniuria, ſiquidem poſt aditam hæreditatem fiat, dicendum eſt hæredi quodãmodo factam. Semper enim hæredis intereſt, defuncti exiſtimationẽ purgare. *ff. de iniuriis, &c.* Mortuus enim poteſt offendi ſiue iniuriari. *l. 1.* 14
ibi, cum patronum ſuum poſt mortem eius quaſi illicitæ mercis negociatorem detulerit, *& ibi Barto. de his, quibus vt indig.* & eſt bona glo. *in l. Sororem. in fi. gloſſ. ibi communiter approbata. C. de his quib. vt indig.* quæ vult, quod ſi hæres concubuerit cum vxore teſtatoris defuncti, reddatur per hoc indignus hæreditate defuncti. Quare indubie con- 15
cluditur, liberis dicti iniuriati, propter iniurias ei poſt mortẽ eius illatas, competere actionem iniuriarum aduerſus iniuriantem. Nec iſto caſu iniuria ſiue actio pœnalis tranſit de perſona ad perſonam, *contra §. non autem omnes. Inſt. de perpet. & tempora. actio.* Nam vna videtur eſſe 16
perſona hęres cum defuncto, & iuris fictione pro eadem

perſona

perſona cenſentur, *in Authent. de iureiur. à morien. præſtito.* Item pater & filius vna perſona cenſentur. *l. fin. C. de impube. & aliis ſubſtit.* Ideo gl. in d. l. 1. §. quotiens. la 2. in verb. acquiri debet, in quantum ibi dicitur, in tex. Si cadaueri fiat iniuria ante aditam hęreditatem, actionem iniuriarum magis hęreditati, & ſic hæredi per hęreditatem acquiri, quod non tranſit de perſona in perſonam, quia hoc videtur fuiſſe vna perſona, ſcilicet hæredis, quia fingitur tempore mortis fuiſſe hæres, *vt in iurib. in ea allegatis.* Et licet impuberes nõ poſſint agere iniuriarum, tamen eam pati poſſunt, vt ſcilicet eis competat iniuriarum actio. *l. Illud. ff. de iniuriis.*

Tertia autem reſponſio aperte probatur per text. ad literam, in l. Prætor edixit. in princ. ff. de iniuriis, vbi dicitur: Prætor edixit, qui agit iniuriarum, certum dicat, quid iniuriæ factum ſit; Subiungens, quia, qui famoſam
17 actionem intendit, non debet vagari cum diſcrimine alienæ æſtimationis, ſed deſignare certũ, & ſpecifice dicere, quam ſe iniuriam paſſum contendit. Et in eadem l. §. quod autem, &c. declarantur prædicta verba prætoris, dicitur enim ibi, quod autem prætor ait, quid iniuriæ factum ſit, certum dicat, quemadmodum accipiendum ſit, certũ enim dicere eſt, Labeo ait, qui dicat nomen iniuriæ neq; ſub alternatione, puta illud aut illud. Sed illam iniuriam ſe paſſum. & colligit ibi glo. in verb. ſub alternatione, nota ex tex. alternationem facere incertitudinem, *cum concor. in ea alleg.* & ſic eſt ibi tex. Quod
18 alternatiua obſcuritatem pariat, & diſpoſitionem iudicialem vitiet, licet non conuentionalem, *vt ibi latius gl. & tangit etiam Ang. Peruſ.* Et ſic neceſſe eſt in præſentiatum exprimere quid iniuriæ in ſpecie, & non ſub alternatione ſit factum, &c.

THEMA CONSILII LXII.

Quãto tẽpore arx vel ciuitas poſſit pręſcribi, vt dicatur de territorio, vel pertinẽtia Principat⁹.

Ad reſolutionẽ prædictæ quæſtionis breuiter deciditur, q̃ ſi legitimis teſtib. vel aliis probationibus doceri poteſt, ſubditos alicuius Caſtri vel Ciuitatis debita ſeruitia, item cenſus, tributa, collectas, &c. dediſſe & perſoluiſſe alicui Principi, itẽ quod præceptis Principis, aut eius locum tenentis, cum aliis ſubditis paruerunt, iam per iſta ſatis erit oſtenſum, & probatum; quod Caſtrum vel Ciuitas ſit de territorio vel Principatu illius Principis, &c.

Secundo requiritur, q̃ iſta ſint præcepta & acta legitimo tempore, quiete & pacifice, & bona fide, quæ ſi allegatur, hoc caſu præſumitur; Niſi Caſtrum vel Ciuitas eſſet ſita in alieno territorio, quia tunc ad cõplendam præſcriptionem requiritur tantum temporis, cuius initii memoria nõ extat, cuius difficilis eſt probatio.

Tertio, q̃ illud locũ habet, quando ageretur de præiudicio illius Principis, in cuius territorio Caſtrũ, vel Ciuitas eſſet ſituata, ita q̃ ius cõmune faceret cõtra præſcribẽtẽ. Contra alios aũt de iure cõmuni fundatã intentionem non habentes, præſcriberetur ſpacio 30. annorum.

S V M M A R I A.

1 *Per ſolutionem cenſus probatur ſubiectio.*
2 *Res priuati 30. annis quiete & ſyncere poſſeſſa, præſcribitur.*
3 *De iure Canonico requiritur bona fides ad præſcriptionem, quæ ex poſſeſſione 30. annorum præſumitur.*
4 *Præſumptio iuris, quæ ex facto reſultat, debet allegari.*
5 *Quando ius commune eſt contra præſcribentem, ſi præſcribens caret titulo, requiritur tantum temporis, cuius initii memoria non exiſtit. Hoc tamen intelligitur ad extendendum curiam, pro quo eſt ius commune, ſecus autem contrariorum.*
6 *Præſcriptio temporis, cuius initii non extat memoria, difficulter probari poteſt.*

CONSILIVM LXII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Prædicta breuiter probantur per ſequentia fundamenta, prima pars per tex. in l. 3. ibi, eius ciuitatis aſcribendi ſunt ordini, ſub qua vicus ille vel poſſeſſio cenſeatur, & ibi Bald. dicens, non æqualiter probatur, quod Caſtrũ vel poſſeſſio ſit de aliquo territorio. Nam 1
probatur per ſolutionem cenſus. *C. de natur. lib. & per text. in §. Si quis igitur ex contract. ib. ibi. ſed ex villa quadam, aut vico ſit oriundus, ille à princip. offeratur ciuitati, aut ſemetipſum offerat, ſub qua ciuitate, villa aut vico, tributa perſoluat. & ibi gloſſ. in verbo, perſoluat. in Authent. quibus mod. natur. effi. ſui colum. 7. & bene facit text. in l. Pupillus. §. te. riterrant. ff. de verbor. ſignif. & pulchre Bald. in l. data opera. (mihi, in 9. column.) in verſic. ſuper ſitu cadit teſtimonium, cum princip. ſequentiu. C. qui accuſa. non poſſ. Alexand. de Imol. in conſ. 43. incip. De celerrima expeditione ad fin. in verſicul. comprobantur in 1. volum.*

Secunda pars prædictæ reſponſionis probatur de iure ciuili, & de iure Cano. videlicet, quod ſi quis rem priuati per 30. annos quiete, id eſt, ſine cõtrouerſia iudiciali, & ſyncere, id eſt, cum bona fide poſſederit, quod eam 2
præſcribat. *l. Si quis emptionis. C. de præſcript. 30. vel 40. annor. cap. placuit. §. poteſt etiam aliter intelligi. 17. q. 3. cap. Sanctorum. de præſcript.* Et licet iure ciuili iſto caſu non requiratur bona fides; Tamen de iure Canon. requiritur, quod in hoc præualet iuri ciuili. *quando & c. fin. & ibi Doct. de præſcript. c. poſſeſſor malæ fidei. de regul. iuris, in 6.* Et bona fides iſto caſu ex poſſeſſ. ſcilicet 30. annor. præſumitur. Ita quod non 3
ſit neceſſe eam aliter probare, *ſecundum Bar. in l. fin in fin. C. vnde vi. Imoc. & Doct. in c. 2. de reſt. in integ. Archid. in c. 1. de præſcript. in 6. Anthon. de Butr. in c. ſi diligenter. de præſcript.* Et licet ex poſſeſſione 30. annor. regulariter præſumatur bona fides, ſi contrarium non probetur; Tamen illa præſumptio debet allegari. *l. ſi adulterium, cum inceſtu. §. idem Pollioni. ibi, vtique ſi error allegatur. & ibi Bartol. in 2. not. de adulter. Paul. de Caſtr. in l. ſi filiusfamilias. C. de pact. hæred.* valde notabil. Alex. de Imol. *in l. qui in aliena in princ. (mihi, in fin. 3. colum.) ff. de acquir. hæred.* licet Panorm. in d. c. fi. *(mihi in 7. col.), verſic. Sed quæro an ſit neceſſe. de præſcrip.* teneat, quod iſto caſu allegans præſcriptionem, non habeat neceſſe allegare bonam fidem; Tamen ſecurius eſt, quod allegetur bona fides. *Quam opinionem communiter tenent dd. per d. §. idem Pollioni. & per gloſſ. in Clem. appellanti. in verb. aliter de appell. Bald. in c. ſi quis per 30. in titul. ſi de feud. fuerit contentio inter dominum & agnatos vaſalli, Angel. Peruſ. in l. cum qui. §. fin. mihi. in 2. colum. in verſicul. tamen cautius. de publ. in rem acti. Angel. Inſtit. de act. §. Sed iſte. & in effectu Felynus in d. c. fin. in 6. colum. verſic. Item quantum Abbas concludit.* 4

Tertia pars præfatæ reſponſionis patet per tex. in c. 1. de præſcriptio. 6. Quod etiam habet locum in rebus laicorum videlicet, quod vbi ius commune eſt contra præſcribentem, ſi præſcribens careat titulo, requiratur præ- 5
ſcriptio tanti temporis, cuius initium non eſt in memoria hominum, *ſecundum Panorm. & Felyn. in d. c. fin. Petr. de Ancha. in regula, Sine poſſeſſione; de regulis iuris, in 6.* Et hoc verum eſt in quantum præſcriberetur contra Principem,

Comitem, vel Baronem, in cuius Principatu, Comitatu, vel Baronia, &c. Caſtrum, de cuius præſcriptione agere-tur, ſitum eſſet; Secus ſi allegaretur præſcriptio contra alium vel alios, *vt expreſſe probatur per nota. per Petr. de Ancha. in conſil. 162. incip. In quæſtione Eccleſiæ, &c.* ſuper quo eſt etiam diligenter aduertendum, & in c. Cum beneficio, *in 4. nota.* & ibi Dominicus *(mihi in vlt. colu.) verſi. ſed ſi non conſtat de ſtatu.* & Phil. Franc. *(mihi in pen. col.)* in gloſſ. fin. &c. vbi refert, & ſequitur Felyn. in c. ſi diligenti *(mihi, in 8. col.) verſi. Dixit tamen Pet. de Ancha. de præſcript.* vbi decidunt per notata in gl. magna, ad fin. in d. c. 1. & in c. ad decimas, de reſt. ſpol. in 6. Quod licet quo ad præſcriptionem legitimam iure in aliena Parochia requiratur tempus, cuius contrarii memoria non exiſtit. *cap. 1. de præſcript. in 6.* Tamen quantum ad tertium vel duos extraneos, pro quibus non facit ius commune, in hoc caſu vni contra alterum ſufficit præſcriptio Canonica 40. annor. Item quo ad repellendum impetrantem, ſufficiat Monachis allegare adminiſtrationem regularem continuatam 40. annis. *d. cap. cum de beneficio*, Non tamen ad præiudicandum Diœceſano, niſi cum titulo vel ſpacio tanti tẽporis, cuius initii non ſit memoria, quæ probatio directa eſt difficilis, *ſecundum Bald. in Auth. quas actiones, cum ſimil. C. de ſacroſanct. Eccleſ.*

THEMA CONSILII LXIII.

Conuẽtus petitione hęreditatis, condẽnatus eſt tanquam cõtumax. Quæritur ſi procederetur contra illũ ad executionem, quomodo fieri poſſit, vel debeat; Cum generaliter, & nõ ad certas res, petitio ſit directa. Et reſpondetur, ꝗ talis libellus generalis in huiuſmodi caſu admittatur, & ꝗ actor in executione teneatur probare, & liquidare res hæreditarias, &c.

SVMMARIA.

1 *Libellus oblatus, vel petitio in ea contenta debet eſſe certus vel certa, & certam exprimere quantitatem vel rem.*

2 *Sententia incerta eſt ipſo iure nulla, nec meretur executionem.*

3 *Ex petitione incerta nulla ſequi poteſt condemnatio.*

4 *In actionibus generalibus procedit libellus incertus, item ſententia condemnatoria incerta, vt tamen in executione ſententia fiat liquidatio, ſeu certificatio.*

CONSILIVM LXIII.

Domini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter imploraro. Quod prædicta reſpõſio ſit iuri conſona, patebit ex ſequentib. fundamentis breuiter: Licet enim,
1 ſicut libellus vel petitio regulariter debet eſſe certus, vel certa, ita quod in eo certa quantitas, vel res exprimatur. *l. ſi in rem. ff. de rei vend. l. prætor edixit, in princ. & §. Quod autem prætor ait. ff. de iniuriis. cap. 1. 2. & 3. de libellis oblat. cum ſimil.* Ita
2 ſententia debet eſſe certa, & nõ incerta. *l. penult. & l. fin. C. de ſenten. quæ ſine cert. quant. profer. cum ſimil.* In quibus iuribus clare habetur & probatur, quod ſicuti petitio incerta non procedit, ita etiam ſententia incerta eſt ipſo iure nulla, pro tanto, quod non mereatur executionem.
3 Quãdo enim petitio eſt incerta, nulla poteſt ſequi condemnatio. *l. Pomponius ſcribit ſi frumentum. §. ſi. ff. de rei vend. l. duo ſunt Titii. cum concor. ibi in gloſſ. in verb. neuter. ad l. luct. ff. de teſta. tutor.* Tamen inter cæteras Fallentias, iſta iura non procedunt in actione vniuerſali, vt in petitione hæreditatis, vel in actione pro dote, vel in cæteris actionib. generalibus, vt in actione tutelæ, pro ſocio, negotiorũ ge-
4 ſtorum, & ſimilib. Nam quamuis in iſtis procedit libellus incertus, & generalis, & etiam ſententia condemnatoria incerta & generalis; Tamen in executione ſententiæ debet fieri liquidatio, & ſpecificatio, ſiue certificatio rerum, vt ſciatur in quibus rebus executio fieri poſſit, *ſecundum glo. ordinariam à Barto. & omnibus approbatam, in l. 1. in gloſſ. magna. poſt prin. in verſi. ſcilicet vnde diſtingue, quia aut eſt actio vniuerſalis, &c. ff. de edendo gloſſ. Bartol. & Doct. in l. 2. C. de ſentent. quæ ſine cert. quant. profe. & in § curare. Inſt. de act.* vbi enim petitur incertũ, vel vbi procedit libellus incertus, valet etiam ſententia incerta. *d. l. 2. & notatur in d. §. curare.* Et ſic vbi certificatio ante ſententiam fieri non poteſt, tamẽ huiuſmodi certificatio, & inquiſitio, ſiue liquidatio debet fieri in executione, vt ex prædictis claret.

THEMA CONSILII LXIIII.

Ratione contractus vel quaſi, poteſt quis conueniri in loco, vbi contractus vel quaſi, eſt geſtus, aut celebratus, ſi ibi cum citatione apprehenditur vel domicilium habet, etiamſi reſpiciat res in alieno territorio ſitas.

SVMMARIA.

1 *Reus quomodo ſortiatur forum, tam in actionibus perſonalibus, quam realibus.*

2 *In optione actoris eſt eligere locum iudicii, vbi Reum conueniri velit.*

3 *Reus poteſt conueniri actione perſonali, in loco, vbi res eſt; Si ſcilicet ibi perſonaliter reperitur.*

CONSILIVM LXIIII.

Domini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter imploraro. Præcedentia confirmantur per infra ſcripta. Nam expediti iuris eſt, quod principalis forus Rei eſt locus originis, vel domicilii, vel aſſiduæ conuerſationis. In actionibus perſonalibus principalis forus eſt lo- 1
cus domicilii, in realibus vero, vbi eſt res, quæ vendicatur. *l. ſi. cum ibi not. at. C. vbi in rem acti. exer. debeat.* Imo actio in rem poteſt intentari in loco, vbi Reus ſortitur forum quacunq; ratione, puta originis, vel domicilii, vel aſſiduæ cõuerſationis, vel communis patriæ, & in loco, vbi eſt res, quæ petitur. Et in alia actione quam reali nõ ſortitur quis forum, vbi res eſt, quæ petitur. *d. l. fin. ſecund. verum intellectum gloſſ. & dd. & præſertim Paul. de Caſtr.* Imo demum tunc poteſt quis cõueniri actione reali in loco, vbi eſt res, ſi ibi reperiatur, alias non, ſi ibi non habet domicilium, ſicuti in foro, qui contrahitur ratione cõtractus, vel quaſi, in quo nõ poteſt quis cõueniri, ſi ibi non reperitur, nec ibi eſt remittendus. *l. Hæres abſens. ff. de iudiciis. cap. Romana. §. contrahentes. de fo. comp. lib. 6.* Et ſi etiam in 2
actione reali eſt in optione actoris cõuenire Reum, vel in loco domicilii, vel in loco vbi res eſt, quæ petitur. Et hoc tunc demũ eſt verum, ſcilicet, quod poſſit conueniri reali actione, in loco vbi eſt res; Si ſcilicet ibi perſona- 3
liter reperiatur. Nam licet Iudex loci vbi res eſt, habeat iuriſdictionem ſuper rem, non tamen habet eam ſuper perſonam, quæ rem poſſidet. *l. Libertus. §. Sola. ff. ad Municipal.* Hinc eſt, quod etiamſi peteretur res ipſa per actionem perſonalem, non poſſet tamen agi in loco, vbi eſt res; Si reus ibi non ſortiretur forum, alia ratione, *ſecundum Bartol. in d. l. fin. per notata, in l. forma. § ſi quis vero agrum. ff. de cenſib.* Quare cõcluditur, quod in præſentiarum, vbi relicta & hæredes N. de N. in Chriſto defuncti intẽtati ſunt actiones in perſonã, tutelæ ſcilicet & præſcriptis verbis, vel ex ſtipulatu, &c. cõtra hæredes N. et in Chriſto defuncti, prædicti hæredes de iure conueniendi ſunt

coram

toram illuſtri Principe Duce N. ratione domicilii eorum, quod ſcilicet habent ſub ſua celſitudine. Et eſt ſine omni dubio, quod ibi conueniri poſſunt, & debent, &c.

THEMA CONSILII LXV.

De actione tutelæ vel curæ, qualiter per filios defuncti, contra quos nondum eſt completa præſcriptio, intentari poſſit, contra tutores, vel curatores patris defuncti, via directa vel per remedium reſtitutionis.

Secundo, Quod per generalem tranſactionem vel liberationem non intelligatur remiſſa actio tutelæ.

SVMMARIA.

1 *Contra tutorem vel curatorem ante finitam adminiſtrationem tutelæ vel curæ, agi non poteſt, de ratione reddenda adminiſtrationis ſuæ.*

2 *Præſcriptio in pupillari ætate dormit. & ſupra conſ. 61. num. 12.*

3 *Non valenti agere, obſtante ſcilicet impedimento iuris, ipſo iure illi non currit præſcriptio.*

4 *Quilibet adminiſtrator tenetur reddere rationem.*

5 *Etiam frater adminiſtrans tenetur rationem reddere.*

6 *Redditio rationis etiam hæredes adminiſtratoris aſtringit.*

7 *Quæ ſint conſideranda in redditione rationis.*

8 *Tranſactio generalis reſtringitur tantum ad proſecuta & ſpecificata in ea.*

9 *Tranſactio & res iudicata æquiparantur.*

10 *Clauſula generalis reſtringitur ad ſpecificata tantum.*

11 *Quietatio generalis reſtringitur ad ea, quæ venerunt in computationem rationum.*

CONSILIVM LXV.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Quod in præſentiarum matri; vt tutrici & legitimis tutoribus liberorum Bernhardi de B. in Chriſto defuncti agentibus, tutorio nomine, cōtra Clementem de B. pro reddēda ratione dotalis adminiſtrationis ſuæ quondam tutorem & curatorem, vel gerentē ſe pro tutore & curatore antedicti Bernhardi de B. in pupillari ſua, & poſtea adulta ætate, &c. exceptio præſcriptionis cum effectu opponi nō poſſit, breuib. oſtenditur. Nam
1 indubitati iuris eſt, quod pro reddēda ratiōne totalis ſiue partialis adminiſtrationis bonorum pupilli, durante ſcilicet tutela, tutor conueniri non poſſit. *l. ſi finita l. Si tutor Reipublicæ, in princip. & §. fin. cum l ſeq. ff. de tut. & ratio. diſtr.* Ita etiam pro reddenda ratione totalis adminiſtrationis bonorum adulti durante cura vſque ad 25. annum contra curatorem, agi non poteſt. *l. aduerſus. & l. rationes. C. de admin. tut.* Et poſito, quod Clemens poſſit dicere ſe non fuiſſe tutorem, vel curatorē, vel ſe non ſolum non fuiſſe tutorem, ſed nec geſſiſſe pro tutore, ſicut tamen nō poteſt dicere, tamē habuit bona dicti Bernhardi pupilli & adulti exiſtentis ſub ſua adminiſtratione, ideo ipſi Bernhardo extanti adhuc pupillo, & ita ante 14. annū ætatis ſuæ, non potuit contra eum etiam inchoari, nec currere præſcriptio etiam longiſſimi temporis, 30. vel 40. annorum. Imo etiam iure veteri contra pupillū, ipſo iure non currebat vſucapio vel præſcriptio longi temporis. *l. bonæ fidei. in princ. ff. de acq. rerum domi.* Hinc Bartol. & Docto. *in l. Naturaliter. in fi. ff. de vſucap.* dicunt, præſcriptionem in pu-
2 pillari ætate dormire, & licet præſcriptio 30 annor. currat minori adulto, poſt ſcilicet pupillarem ætatem, tamen ſi talis præſcriptio fuerit inchoata contra defunctum; cui pupillus ſucceſſit, durante pupillari ætate dormit. *d. l. Sicut ibi, ſed pupillari ætate, &c.* Et ſic licet poſt 25. annum, & ita anno decimo vel duodecimo præſcriptio 30. annorum qua præſcribitur regulariter actioni in perſonam. *l. 1. C. de annali. except. d. l. Sicut. & l. omnes. C. de præſcript. 30. annor.* incepit currere contra Bernhardum de B. Tamen ſi adhuc viueret, huiuſmodi præſcriptio, vt patet, computando ab anno 10. vſq; ad iſtud tempus, non eſſet completa, ſed reſtarent adhuc multi anni ad eius cōpletionem. Imo eo defuncto ante quinq; vel ſex annos huiuſmodi præſcriptio non fuit continuata contra liberos eius pupillos, ſed dormiuit, & hodie dormit, cum adhuc duret pupillaris ætas illorum. Imo ſi fuiſſet cōpleta, ſicuti tamen nullo modo cōpleri potuit, in liberis eius adultis, & in minore ætate conſtitutis; tamen eis competeret reſtitutio in integrum aduerſus talem præſcriptionem longiſſimi temporis, *ſecund. gloſſ. communiter approbatam in d. l. Sicut. in verbo, ſeruandæ. ibi, an tunc reſtitueretur per l. ait Prætor. in princip. ff. de minor.* Cum ergo ex iuribus ſupra allegatis claret, quod non potuit agi pro reddenda ratione adminiſtrationis bonorum Bernhardi de B. ante 25. annum ætatis ſuæ, contra Clementem de B. Sequitur quod contra eum etiam non potuerit currere præ-
ſcriptio. Cum non valenti agere impedimento ſcilicet 3
iuris, ipſo iure non currat præſcriptio. *d. l. 1. in fin. C. de annal. præſcript.* Et tutor, vt tutor, ſiue curator; ſiue negotiorum 4
geſtor, adminiſtrauerit, rationem reddere tenetur, quia quilibet adminiſtrator ad hoc tenetur. De curatore probatur, in l. rationes. De negotiorum geſtore, in l. 2. ff. de negot. geſtis. & in quolibet adminiſtratore ita concludit Rom. in conſi. 413. quo ad primum, in princ. & in conſ. 188. circa primum, quo quæritur in tertio dubio, vbi in-
fert, quod etiam frater, qui adminiſtrauit, rationē red- 5
dere teneatur, Dom. Abbas in conſil. 12. *incip. Vt clare materia Thematis. in 6. dubio, in 1. volum.* Et idem de patruo, qui 6
adminiſtrauit, notat Cuman. in conſil. 87. in caſu præmiſſo. in princip. & iſta redditio rationis etiam hæredes adminiſtratoris aſtringit, *l. 3. §. Hæc actio. ff. de negot. geſtis. l. Tutelæ. l. omnes tutores C. arb. tut.* & notat Roma. in conſil. 413. in princip. quo ad primum. Et quæ veniant aut conſiderari in tali redditione rationis debeant, proſequitur
late Rom. in d. conſ. Et in redditione rationis illud præ- 7
cipuum eſt, quod adminiſtrator librum rationum conſcribat, quam exhibere tenetur, *ad quod bona iura allegat Baldus in conſil. 353. incipien. Ad euidentiam præmittendum eſt, libro 1. bonus eſt text. in l. qui ſub conditione rationum. ff. de condit. & demonſtr. in l. Si ſtatu libero. §. fin. ff. de ſtatu libe. & late per Bald. & Rom. in d. conſil.* Et in tali libro Rationum debent notari & ſcribi redditus, & fructus percepti ex bonis adminiſtratis. Et in quolibet adminiſtratore, quod teneatur reddere rationem, & etiam exhibere librum rationum; & quod alioqui teneatur ad intereſſe declarandum per iuramentum in litem, & quod cōtra eum præſumatur, tradit Bart. *in l. 1. § officio. ff. de tutor. & rationibus. co. l. tutor qui repertorium. & ibi Bart. de admin. tut.*

Quantum vero ad ſecundum, videlicet, quod ſupra commemorata tranſactio, vel conuentio non obſtet in aliquo generali actioni intentatæ, ſeu intentādæ de reddenda ſcilicet ratione adminiſtationis bonorum, contra præfatum Clementē de B. quod Rubrica illius conuentionis videtur generalis, in illius ſcilicet verbis; In den gebrechen zwiſchen/ rc. Ex quo ſpecies & articuli ſpecialiter & expreſſe poſtea fuerunt, & inueniuntur in ea
tantum proſecuti. Ideo etiam dato, quod tranſactio fu- 8
iſſet vere generalis, tamen ſolum obſtaret in proſecutis, & nominatim expreſſis, & ad non proſecuta non extenderetur,

deretur, nec porrigi poſſet. Et non eundo per mendicata ſuffragia, de hoc eſt text. ad literam, in l. age cum Geminiano. *Secundum intellectum glo. ibi, in verbo, pecunia. C. de tranſactio* vbi eſt caſus ſecundum iſtum intellectum, ſecundum quem ibi eum format Paul de Caſtro, quod ibi tutor tenebatur ad centum ex vna ſpecie, puta ex mala adminiſtratione ſalis, ad alia centum ex alia ſpecie, puta ex mala adminiſtratione frumenti, adultus iam generaliter petiit ipſum compelli ad reddendam rationem adminiſtrationis; & reliqua conſignari, quæ petitio vbiq; comprehendebat vtrunq; debitum, poſtea in proſecutione non fuit proſecutus niſi vnum debitum, & ſuper illo tranſegit, recipiendo partem de centum, liberando ipſum ſimpliciter ab eo, quod ipſe tenebatur, tamen dicitur ibi, quod iſta liberatio non extendatur, niſi ad proſecuta, nõ attenta generali petitione. Idem probatur per l. Si de certa, vbi generalia verba tranſactionis reſtringuntur ad proſecuta tantum. C. eodem. Item ad hoc eſt etiam textus ad literam; in l. Licet. *alias 2. C. de iudiciis*. vbi dicitur, quod ſi facta eſt petitio generalis, ſcilicet tutelæ, & etiam ſententia abſolutoria generalis, ſeu generaliter fuerit lata ſuper huiuſmodi actione ſeu pactione generali. Si tamen actor in proſecutione non fuerit proſecutus, niſi quaſdam ſpecies, talis ſententia generalis tamen in effectu, ope ſcilicet replicationis, non extenditur, niſi ad proſecuta. Ergo idem eſt in tranſactione, quia tranſa-
9 ctio & res iudicata æquiparantur. *l. Non minorẽ. C. de tranſactio. Et ita tenent Cyn Franciſc. Tigri. pulchre Bartol. in 2. oppoſi. Angel. & Paul. de Caſtr. & Ioann de Imol. in l. ſub pretextu. la 2. C. de tranſact. Iacob. Butri. in d. l. Si de certa. Angel. Peruſ. in l. tres fratres. ff. de pactu. Panormitan. in c. 1. de tranſactio. Ioann. de Imol. in cap. Conquerente. de offi. ordina. reprobata opinione gloſ. & ſequacium in d. l. Sub pratextu.* Et prædicta, ſcilicet, quod generalis trãſactio ſolum porrigatur ad ſpecificata, & in ſpecie proſecuta, non ſolum procedunt in tranſactione, ſed etiam in qualibet conuentione, *reprobata gloſſ. in l. emptor. §. Lucius. ff. de pactis. Ita probatur per text. in l. legatorum. §. 1. & ibi Bart. ff. de legat. 2. l. Si ex pluribus. ff. de ſolutio. l. Si ita ſtipula-*
10 *tus. la 2. §. vltim. ff. de verbor. oblig.* Et ſic patet, quod clauſula generalis poſita poſt ſpecificata quædam, ad illa ſolum reſtringitur. Quanto magis præmemorata tranſactio, vel conuentio ſolum reſtringitur ad ſpecificata, & nominatim expreſſa in ea. Cum in hoc contractu non reperiantur adeo generalia verba, ſcilicet, quod Bernhardus de B. promiſiſſet non amplius velle petere occaſione paternæ hæreditatis, & generalis adminiſtrationis ſuorum bonorum, vel ex alia quacunq; cauſa rationem, &c. nihil etiam facit generalem quietationem vel liberationem dediſſe, quia non liberauit patruum ſuum ab omni eo, in quo ſibi tenetur, vel teneri poſſit, ratione adminiſtrationis generalis bonorũ ſuorum. Etſi ergo præſens tranſactio, etiam poſito, quod vere generalis dici poſſit, debet tamen referri & reſtringi ad ſpecialiter cõmemorata, & expreſſa in ea. Et non obſtabit generali actioni, quæ propter rationem reddẽdam de annuis perceptis prouentibus, & de adminiſtratis bonis intentari poterit, per quæ etiam pluſquam manifeſte patet ante prædictam quietãtiam ſiue liberationem Bernhardi de B. defuncti ſolum porrigi ad expreſſa, & in ea ſpecificata. Pro quo etiam vltra prædicta eſt text. notab. in d. l. emptor. §. Lucius. vbi generalis quietatio, ſiue liberatio facta poſt computationem rationum, reſtringitur ad ea, quæ ſunt de rationibus computatis, non autem extenditur ad ea, quæ ſunt extra ſolidam rationem, *optime facit l. Cum Aquiliana. cum l. ſequenti ff. de tranſactio.* Et ſic euidenter infertur, nec ſæpe tactam conuentionem, nec ſupra memoratam quietantiam actioni generali pro reddenda ratione adminiſtrationis bonorum, &c. contra Clementem de B. nomine liberorum Bernhardi de B. in Chriſto defuncti, intentandæ obſtare, ſed quod eis non obſtantibus, Clemens de B. teneatur de ſua adminiſtratione reddere claram, plenam & perfectam rationem, &c.

THEMA CONSILII LXVI.

Vtrum agnati vltra ſeptimum gradum exiſtentes, poſſint ſuccedere in Feudo, mortuo agnato, ſine hærede maſculo, ſi expreſſe non ſint ſimultaneè inueſtiti; Nec conſuetudo regionis vel territorii illis ſuffragetur. Et reſpondetur, quod non, &c.

SVMMARIA.

1 *Articulus, an ſuccedant collaterales agnati in Feudo antiquo vltimo poſſeſſore decedente ſine hæredibus maſculis deſcendentibus in infinitum, vel ſaltem vſque ad ſeptimum gradum, licet ſimul inueſtiti non ſint, eſt valde dubius, & ſunt opiniones, quæ referuntur hic.*
2 *Communior opinio eſt, quod ſuccedant hoc caſu vſque ad ſeptimum gradum tantum.*
3 *Doctori excellenti atteſtanti de conſuetudine, credendum eſt.*
4 *Baldi authoritas, ſiue en omnium per Paulum de Caſtro.*
5 *Infinitas tantum habet locum in linea recta, non tranſuerſali.*
6 *Tertia opinio in hoc articulo, ſeu potius limitatio ad cõmunem.*
7 *Feudum paternum, quod dicatur.*
8 *Iurium correctio vitanda.*
9 *In cauſis feudalibus de ſimilibus ad ſimilia eſt procedendum.*
10 *Ad probandam conſuetudinem loci particularis, ſufficit allegare conſuetudinem generalem regni ſiue prouinciæ, cui ille locus ſubiectus eſt.*
11 *Ratio conſuetudinis eſt ipſa conſuetudo.*
12 *De conſuetudine ſiue ſtatuto ſimultaneæ inueſtiture in Ducatibus Saxoniæ, & cæteris Prouinciis, ius Saxonum obſeruantibus.*
13 *Statuta vel conſuetudo contra vel præter ius commune condi poſſunt, etiam ab vna familia, domo, vel agnatione.*
14 *Inueſtitura Feudi infra annum & diem petenda eſt.*
15 *Præſcriptio rei immobilis quomodo acquiratur.*
16 *Ex titulo vero, vel putatiuo, iuſto tamen errore præſumitur bona fides.*
17 *Præſcriptio longi temporis non eſt odioſa, ſed mixta, & interrumpitur per ſolam litis conteſtationem.*
18 *In feudis præſcriptio longi temporis decem vel viginti annorum: Imo & longiſſimi temporis triginta vel quadraginta annorum, quæ alias eſt odioſa, eſt fauorabilis.*
19 *Vaſallus non petens inueſtituram infra annum & diem, non amittit Feudum ipſo iure, ſed per ſententiam, quod tamen intelligitur, ſi eſt in poſſeſſione Feudi.*
20 *Quod fit lege permittente, iuſte fit.*

CONSILIVM LXVI.

Qvanquam pro victoria & abſolutione Principum, optima fundamenta in vtraq; inſtantia, & præſertim in replica ſuarum illuſtrium Dominationum, ſecundæ inſtantiæ adducta ſint, per quæ etiam omnia ab aduerſa parte obiecta eliſa videantur, ita quod non eſſet opus hic diutius inſiſtere; tamẽ vt illa clarius firmentur, non erit inutile vltra prius allegata diſcutere, an ſcilicet de iure communi conſuetudinario Feudorum collaterales in Feudis antiquis, vltimo vaſallo moriente ſine hæredibus maſculis deſcendentibus in infinitum, vel tantum vſque ad ſeptimum gradum, ſuccedant, quo

articulo

articulo diſcuſſo, de facili patebit veritas in præſenti ca-
1 ſu. Pro cuius clara intelligentia eſt primum ſciendum, quod is articulus propter varietatem Iurium infra alle-gandorum, loquentium de iſta materia, eſt dubius, quapropter etiam patres noſtri & Doct. ſcribentes multum variarunt in hoc, propterea quod ſubtilis Franciſc. de Areti. *in conſil. incipien. Magnifici excelſi domini, &c. (mihi in 2. colum.) verſicul. Præterea tamen referendo*, expreſſe dicat, quod iſta quæſtio ſit dubia. Nam ea eſt opinio gloſſæ in cap. 1. de ſucceſſ. Feudi. Quod ſcilicet collaterales in antiquis & paternis feudis ſuccedant etiam in infinitum, *Quam ſequuntur Martin. Laud. Iacob. Art. in ſumma, de ſucceſſio. feud. Odofre. in ſumma, qui feudum dare poſſunt. Et fundatur iſta opinio principaliter per text. in cap. 1. de natura. ſucceſſio. Feud & cap. 1. Si vaſal. Feudo priuetur.* Alia eſt opinio, quod in feudis antiquis collaterales indiſtincte tantum vſque ad ſeptimum gradum ſuccedant, & iſta ſententia probatur per aperta iura, ſcilicet in c. hoc quoque ſciendum. in titul. qui feudum dare poſſunt; vbi dicitur, quod moderno tempore vſque ad ſeptimum gradum, erat vſurpatum in maſculis deſcendentibus, hodie nouo iure vſque in infinitum extenditur. Et ſic ille text. expreſſe ponit differentiam iſto caſu inter deſcendentes & collaterales, vt ſe deſcendentes in Feudo antiquo ſiue paterno in infinitum, collaterales autem ad ſeptimum gradum ſuccedant. Item in text. Hoc quoque obſeruatur. *in fine, ibi ſcilicet, alii autem dicunt vſque ad ſeptimum gradum. de ſucceſſ. Feudi.* & in cap. 1. *alias ſatis bene*, vbi deciditur, quod in feudo antiquo, tunc demum collaterales ſuccedant in infinitum, ſi hoc actum ſit. *De prohibita feudi aliena. per Lothar.* Et hanc partem tenet Princeps Feudiſtar. Andr. de Iſern. in d. c. 1. Hoc quoque ſciendum. in fine; vbi expreſſe inquit, quia non in infinitum debet extendi in linea collaterali, ſed vſque ad ſeptimum gradum tantum, vt patet, quia in linea deſcendenti in infinitum dicit protendi, & ſic in vna parte concedere, in alia reprobare videtur, in alia ſcilicet collaterali. *ff. de iudiciis l. Cum prætor.* & quod in infinitum reprobauit in collaterali, taxando gradum ſcilicet ſeptimum. Hæc ille, &c. Ideo tenet aperte Iacob. de Belui. in dict. capit. Satis bene. Nam ibi dicta verba text. (Si hoc actum erit) ita exponit: Si hoc actum erit, quod in infinitum ſuccedatur, quod ſemper agi videtur in deſcendentibus, ſed in collateralibus vſque ad ſeptimum gradum, vt de his qui feudum dare poſſunt. *§. in hoc quoque.* niſi aliud actum ſit, vt Baldus in Authent. Defuncta *(mihi in 1. column.) verſicul. Sed feuda laicorum.* ait, quod ſi non ſint hæredes eius, qui vltimo poſſedit Feudum, licet ſint agnati, non ſuccedant, niſi vſque ad ſeptimum gradum, licet alii dicant in infinitum, *per cap. 1. Si Vaſall. Feud. priuetur, cui deferatur*, quod nullam habeat in ſe rationem nec æquitatem, & ideo nec ſeruandum niſi in ſuis propriis terminis: Sed ſtandum eſt textui, quod in Feudis non eatur per ſaltum, ſed ſuo ordine eſt taxatus ſeptimus gradus, *vt in capit. 1. §. Hoc quoque. de ſucceſſio. Feudi.* Sequitur Andreas Barbat. *in additione ad Baldum in capit. Hoc quoque ſciendum. in verſicul. incipienti, Vide omnino.* quod quando non apparet, quod actum ſit, tunc agnati veniunt vſque ad ſeptimum gradum; Quādo ſcilicet veniunt per mortem hæredum. Et dicit Baldus expreſſe etiam, *in dict. capit. Si capitanei. (mihi ante finem 1. column.) verſicul. Secundo nota quod mortuis, &c.* Quod communiter teneatur, quod ſcilicet mortuo Vaſallo ſine hærede maſculo deſcendente, qui Feudum poſſidebat, agnati collaterales non veniant in infinitum, ſed vſque ad ſeptimum gradum. *Et in hanc partem videtur etiam inclinare Bald. in dict. capit. Satis bene ad finem. vt etiam atteſtatur dominus Franciſcus vbi ſupra.* Et quod etiam in antiquis Feudis collaterales non admittantur, niſi vſque ad ſeptimum gradum, tenet dominus Iaſon *in lege Certum. alias ſita. (mihi in 1. column.) verſicul. Quarto fallit. & in 2. columm. verſicul. Secundo principaliter.* Subiungens, quod ita communiter teneatur. *Cod. vnde cognati.* Ex quibus infertur, quod iſta pars nedum de iure verior, cum habeat Iura rotunda, & ſummos Docto. & ſcribentes pro ſe, ſed 2
etiam communior ſit, vt atteſtantur Baldus, & dominus Iaſon, quibus in hoc credendum eſt, pro not. Bartolus in fortioribus terminis, in repetit. l. de quibus. *(mihi in 9. colum.) verſicul. Quarto principaliter. ff.* de legibus. vbi concludit; Quod Doctori excellenti atteſtanti in ſcriptis 3
de conſuetudine credatur, & pulchre dicit Paulus de Caſtro, *in conſil. 60. incipit, In præſenti cauſa, quæ vertitur &c. in 1. colum.* Quod Baldo, qui excellentiſſimus Doctor fuit, atteſtanti de conſuetudine regnorum Fran- 4
ciæ, & Angliæ, *in l. Cum antiquioribus. Cod. de iure delt. do qua ibi per eum*, credatur: Subiungens tanti viri relationi ſtandum eſſe, tum propter eius authoritatem, quia credendum ſit, quod non ita affirmaſſet, ſi non ſciuiſſet vel vidiſſet ita obſeruari, *argumento eius, quod in ſimili not. gloſſ. in l. 2. Cod. Si ſecundo nupt. muli. & Bartol. in l. conficiuntur. ff. de iure codi.* & addit Paulus de Caſtro, ibi; Quod ſe reſte Baldus multo tempore vixerit, & quod diſcipulus eius fuerit, vnde tempore ſuo potuit videre ita obſeruari. Quanto magis creditur Baldo in propoſito noſtro, atteſtanti in articulo Iuris ita communiter teneri, cum ſine dubio viderit omnes Doct. antiquos, qui iſtam materiam tractarunt, & præcipue cum hoc etiam atteſtetur magnificus dom. Iaſon, qui in hoc veteres & recentiores vidit. Quare etiam ſecundum hanc ſententiam Iuribus & authoritatibus ſummorum Doctorum fulcitam iudicandū eſt. Non obſtante contraria opinione, cum illa iuribus pro ea citatis non probetur, vt claret ex ſolutione ad ea, per dominum Aduocatum illuſtrium Principum & Ducum Pom. in replica data. Et quod non obſtent vlta prædicta, fortificantur, & primo, quod non repugnet text. in d. c. 1. de nat. ſucceſſ. Feudi, de quo tenentes contrariam opinionem, faciunt capitale, patet per tex. in d. c. Satis bene, dum in fine dicit, & vſque in infinitum peruenit, ſi hoc actum erit, per quem text. dicit ibi Bald. expreſſe, ad fin. Quod iura quæ loquuntur de infinitate, quod ad tranſuerſales, debeant intelligi, ſi hoc actum ſit, alias ſecus. Nam in linea recta habet locū infinitas, quia 5
naturalis eſt deſcenſio, ſed non eſt reflexa ſeu tranſuerſa, quia eſſet eo reuerti, vnde ſeparatum ſuit, & retro aſpicere. Item text. ibi. vt ex litera claret, non loquitur de tranſuerſalibus vltra ſeptimum gradum, non ponitur in infinitum, niſi cum iſta adiectione, ſi ſcilicet hoc actum fuerit. Ideo non veniunt vltra ſeptimum geniculum, ſi hoc non fuerit actum. *dict. capit. Satis bene.* Per quæ etiam infertur ſolutio ad dict. cap. 1. *§. Hu vero deficientibus. de gradi. ſucceſſio. in Feud.* Nec obſtat dict. cap. 1. Si vaſallus feudo priuetur, quia, vt ſupra deductum eſt, Bald. reſpondet ad hoc, in d. Authent. Defuncta. quia cum non habeat in ſe rationem, nec æquitatem, non eſt etiam ſeruandum, niſi in ſuis propriis terminis. Sed dict. cap. 1. loquitur quando feudum vocat propter delictum vaſalli, & non propter mortem eius. Ergo, &c.

Et licet in iſto articulo ſit tertia opinio, imo potius li- 6
mitatio ad opinionem glo. & ſequacium, videlicet, quod quando Feudum paternum ſiue antiquum ab initio tranſitum fecerit de perſona acquirentis in deſcendentes ipſius acquirentis, quod tūc etiam tranſeat ad tranſ-

uerſales in infinitum, intellige deſcendentes ex deſcendẽtibus primi acquirentis, *ſecundum Iacob. de Belui. Nicol. de Neapol. & alios in d. cap. Si Capitanei. Mar. Aluarot. in cap. & quis. qui feud. dare poſſunt. Alexand. in dict. cap. Hoc quoque ſciendum. eodem titulo. & mouentur p r text. in dict. cap. 1. de natura ſucceßio. Feudi. in cap. 1. § 1. de gradi. ſucceſſ. in feud. & cap. 1. Si Vaſall. Feudo priuetur.* Tamen illa opinio ſiue limitatio per ſupra adducta, cum text. in d.c. Hoc quoque ſciendum in d.c. 1. §. 1. de ſucceſſ. Feud. indiſtincte voluerit, quod in Feudis etiam antiquis collaterales ſolum vſq; ad ſeptimum gradum, & non in infinitum, vt deſcendentes ſuccedãt, ſicut erronea conuincitur. Et hoc ineuitabiliter probatur per d. cap. Satis bene. vbi text. loquitur de Feudo paterno, vt tunc demum ſuccedant collaterales, ſi hoc actum fuerit. Et tantum clarius claro eſt, quod quando eſt Feudum paternum, quod tunc ſemper tranſuerſales deſcendant ex deſcendentibus primi acquirentis, & ſic quod Feudum primordialiter ſiue ab initio tranſitum fecerit ab acquirente feudum in deſcendentes ipſius acquirentis: Cum Feudum paternum dicatur, quod fuit acquiſitum ab aſcendente, & eſt neceſſe, quod ille aſcendens fuerit auctor cognationis communis. d.c. 1. §. 1. *alias §. His vero deficientibus.* dum dicit, quod ita intelligendum eſt, ſi Feudum ſit paternum, hoc eſt Si eius fuit parentis, qui eius fuit agnationis communis, *vt ibi Bald. & Feudiſta. de gradi. ſucceßio. Feud. & dict. cap. 1 ibi, paternum autem voco. & ibi etiam Doctor. de natura. ſucceſſ. feud.* & tamen non tranſit ad collaterales, Si hoc non fuerit expreſſe actum. *d. c. Satis bene.* Nec valet reſponſio quorundam ad d. cap. Satis. qui ſubaudiunt, maxime ſi hoc actum erit, quod idem ſit, ſi non fuerit hoc actum, quia eſt maxima violẽtia ſeu extorſio ad textum: imo diuinatio. & contra text. *in dict. cap. Hoc quoque ſciendum. & in d. cap. 1. §. His vero deficientibus.* Et vltra prædicta, quod illa opinio ſiue limitatio præfatorum Doctorum, docentium, quod quando Feudum primordialiter fecit tranſitum ab acquirente Feudum in eius deſcendentes, tranſeat tunc in infinitum ad tranſuerſales deſcendentes ex deſcendentibus primi acquirentis, ſit ſalua, tamen pace tantorum Prælatorum, falſa, & erronea, probatur inconuincibiliter, per textum in d. cap. 1. §. Hoc quoque obſeruetur. *de ſucceßio. Feud.* quia ille §. ſiue c. ſecundum Andream de Iſern. Iacob. de Belui. Baldum, Aluarot. Alexand. & omnes Doctores ibi. nemine diſcrepante, loquuntur in Feudo paterno, & antiquo, & ſic de Feudo, quod fuit ab vno aſcendente acquiſitum, qui fuit ſtipes ſiue author communis agnationis, cum ſolum illud dicatur Feudum paternum, & nullum aliud. *dict cap. 1. §. His vero deficientibus. & d. c. 1. de naturali. ſucceßio. Feudi.* Et ſic in caſu dict. §. Hoc quoque. ab initio Feudum fecit tranſitum ab acquirente ipſum in deſcendentes eius, quia alias acquirens non eſſet communis ſtipes, ſiue author agnationis communis. Et tamen deciditur ibi expreſſe, quod tale Feudũ paternum ad tranſuerſales, licet deſcendant ex deſcendentibus primi acquirentis authoris ſcilicet, non tranſeat vltra ſeptimum gradum. Et ſic clariſſime patet, quod dicta opinio nullo modo probetur. per dictum c. 1. in quo antedicti Doctores capitale faciunt. *de natur. ſucceſſ. Feud.* Niſi diceretur, quod illud cap. 1. quum loquatur in iiſdem terminis Doctor. & bene, in Feudo paterno, corrigeret cap. Hoc quoq; obſeruetur. & d.c. Hoc quoque ſciendum, quod etiam ibi ſecundum vnum intellectum Doctorum loquitur in Feudo paterno. Quo tamen nihil abſurdius dici aut excogitari poſſet, quia iurium correctio vitanda eſt, & iura iuribus concordanda ſunt *l. vnic. Cod. de inoffi. dot. §. fin. in Auth. de exhibend. re. col. 5. c. Cum expediat. de elect. in 6.* Per ſubauditiones enim & tacitas repetitiones Iura reuocanda non ſunt, ſed potius concordanda. *gloſſ ſingul. allegatur ad hoc per Doctor. in cap. Cupientes. §. quod ſi per viginti. in verbo petere. Et ſequuntur ibi Ioann. Moni. Archid. & Philip. Franc. de electio. in 6. &c. facit quod notat Bartol. in l. talis ſcriptura. ff. de legatis 1.* Ideo bene dixit Bald. in d.c. ſatis bene, quod iura quæ loquuntur de infinitate, quoad tranſuerſales, debeant intelligi, ſi hoc actum eſſet, aliàs ſecus. Quare neceſſario ſequitur dictam opinionem per d. c. 1. de natura. ſucceſſ. Feudi. & d. §. ſiue c. His vero deficientibus, quæ etiam indiſtincte debent intelligi, vt iura iuribus concordentur, quando ſcilicet non eſt expreſſe actum, vt collaterales ſuccedant in infinitum, in terminis d.c. Hoc quoque ſciendum, &c. hoc quoque obſeruatur, ſcilicet, vt ad ſeptimum geniculum admittãtur. Non enim nouum eſt, vt leges priores ad poſteriores, & econtra, trahantur. *l. Non eſt nouum, cum duobus ſequentib. ff. de legibus.* Imo ſi vera eſſet opinio gloſſ. in terminis, in quibus loquitur Nicol. de Neapol. Aluaro. Alex. & ſequaces, ſicut tamẽ non eſt vera, nec ſtare poteſt, vt pluſquam ſufficienter oſtenſum eſt, & confunditur per text. quem gloſſ. in d.c. hoc quoque obſeruatur, ad ſuum errorem (ſalua pace) ſcilicet d. cap. hoc quoque ſciendum. allegat, cum illud c. omnino contrarium decidat. Tamen adhuc non obſtaret illuſtribus Principibus etiamſi non probaſſent vſus articulatos, vti tamen optime probatunt; Cum actores non probauerunt, nec probare poſſunt, quod ſint de linea deſcendendi primi acquirentis &c. Cum Nicola. de Neapol. Aluarot. & ſequaces eorum opinionem; imo verius, ſalua pace, eorum errorem, in dict. c. hoc quoque ſciendum. in dict. cap. Si Capitanei, met limitent, quod non procedat, quo ad tranſuerſales acquirentium Feudum. Et prædicta omnia confirmantur. Nam cum (vt ſupra pro parte adductum eſt) quod Doctor. etiam tenentes opinionem gloſſ. fateantur in effectu met articulum dubium, & præſertim Franciſc. de Aretin. *in dict. conſil. penultim.* Non poteſt dici quod conſuetudo vel vſus, de quo nomine principum articulatum eſt, ſit contra vel præter Ius commune conſuetudinarium Feudorum, ſed ipſi conformis, ſcilicet ſecundum ſententiam Andreæ de Iſern. Iacobi de Belui. Bald & ſequacium rotundis Iuribus fundatam, potiſſimum etiam cum inquit D. Vdalricus Zaſius, recolendæ memoriæ, in ſuo nouo tractatu de Feudis, in titul. de ſucceſſ. Feud. in 3. concluſ. contrariam opinionem eſſe conſuetudine firmatam, &c. opinionem vero gloſſæ Nicolai de Neapol. Aluarot. & aliorum non eſſe conſuetudine firmatam, ſed contrarium etiam vltra humanam memoriam ſeruatum, &c. Sequitur etiam lucidiſſime, quod omnia fundamenta, quibus actores nitantur oſtendere, quod vſus articulatus non ſit conſenſu nobilium approbatus, & quod contra eum murmurauerint, & Principibus ſupplicauerint, & quod per hoc inducta ſit interruptio huiuſmodi vſus, &c. nedum faciant contra Principes, ſed etiam intentionem aduerſariorum fuiſſe fundatam, licet nulliter in alia opinione, quę tamen nihil ad propoſitum facit. Cum non ſit probatum, quod actores ſint de linea tranſuerſali primi acquirentis Feudum, in ſola conſuetudine firmata, penitus elidant. Cum huiuſmodi conſuetudo contra veram ſcilicet ſententiam, vt iam proxime inſolubiliter probatum eſt (vel ſoluat Apollo) in terris illuſtrium Ducum Pom. nedum vſu non ſit firmata, ſed etiam contrarium actum, ſeu obſeruatum. Quare huiuſmodi fundamenta, quæ forſitan poſſent aliquam ſpeciem habere, quando ſcilicet introduceretur conſuetudo contra vel præter Ius

commune

commune conſuetudinarium Feudorum, &c. Quo au-
tem penitus nihil obſtent, nec obſtare poſſent Principi
Pom. dicendum eſt, quod agitur de conſeruando vſu,
qui non eſt contra vel præter ius commune conſuetudi-
narium Feudorum, ſed ipſi conformis. Cum per huiuſ-
modi vſum in Pom. commune ius conſuetudinariū Feu-
dorum, vel ſaltem verior & probabilior ſententia ſit, cō-
ſeruatum ſiue firmatum vel firmata, & non contra vel
præter ius commune conſuetudinarium Feudorum in-
ducitur, *vt ſcilicet per mea not. gloſſ. & Doct. in l. de quibus. ff. de leg.
in cap. fin. de conſuet. in §. Ex non ſcripto, cum ſimil. Inſtit. de iur. nat.
gent. & ciuili.* Ex quibus omnibus finaliter à ſufficienti
partium enumeratione inferri videtur, illuſtres Princi-
pes abſoluendos eſſe, ex quo actores & pater eorum
non fuerunt ſimultanee inueſtiti, cum N. de N. vltimo
poſſeſſori Caſtro N. cum ſuis pertinentiis, & propter
defectum ſcilicet probationis graduum, etiamſi ipſi
probaſſent, ſe eſſe de linea primi acquirentis (prout ta-
men nequaquam probarunt) & Principes defeciſſent
in probatione articulatorum vſuum, vti tamen non de-
fecerunt, ſententia Andr. de Iſern. Barb. Iacob. de Bel-
ui. & ſequacium, irrefragabilibus iuribus, & rationibus
confirmata, ſed etiam ſecundum aliam opinionem.
Cum in terris ſeu Principatibus Pom. dicta opinio con-
ſuetudinis non ſit firmata, ſed contrarium obſeruatum,
& etiam cum ſecundum Doctores inter tenentes illam
contrariam opinionem, articulus ſit dubius. Et cum ir-
refragabiliter probatum ſit, quod in terris illuſtrium
Ducum Pom. &c. collaterales vltra ſeptimum gradum,
niſi habuerint ſimultaneam inueſtituram, etiam in an-
tiquis & paternis Feudis, indifferenter de iure ſuccedere
non poſſint, ſed quod huiuſmodi Feuda per mortem vl-
timi poſſeſſoris, ſine hæredibus maſculis decedentis,
Principibus & dominis feudorum aperiantur. Sequitur
quod articulata conſuetudo coniunctæ manus ſiue ſi-
multaneæ inueſtituræ nobilib. & Vaſallis ſubditis Du-
cum, euidenter vtilis & fauorabilis, & Principibus præ-
iudicialis & damnoſa ſit: Quia ceſſante huiuſmodi con-
ſuetudine talia Feuda omnino & indiſtincte in tali caſu,
decedentibus ſcilicet Vaſallis ſine hæredibus maſculis
deſcendentibus, & agnatis vſque ad ſeptimum gradum
reaperirentur ipſis Ducibus, & vlteriores agnati gene-
raliter ab eis in totum excluderentur, nec ad ea amplius
admitterentur, niſi de eis de nouo ex gratia & liberalita-
te Principum inueſtirentur. Quo quidem caſu, quando
ſcilicet vlteriores agnati tantum gratia Principum in e-
iuſmodi Feudo de nouo reinueſtirentur, ipſis poſtea
decedentibus ſine hæredibus maſculis deſcendentibus,
de communi iure conſuetudinario Feudorum, in tali
feudo non ſuccederent agnati, etiam fratres ſimul in-
ueſtiti, niſi in ipſa inueſtitura eſſet expreſſe adiectum
pactum, vt frater fratri ſuccederet. *cap. Cum vero Corradus.
titul. Qui Feud. dare poſſunt. cap. final. de ſucceſſionib. Feud. capit.
Cum duo fratres. alias final. de feud. mar. cap. 1. de beneficio pa-
tris &c. cap. 1. de fratribus de nouo benefic. inueſtit.* Et ſic pa-
tet à ſimili dictorum iurium Feudalium, quod ſimulta-
nea inueſtitura in terris clariſſimorum Principum Pom.
in dictis caſibus tantum operetur, quantum in inueſti-
tura facta fratribus, vel aliis agnatis de nouo beneficio
pactum appoſitum, ſcilicet vt frater in feudo fratri ſuc-
cedat. Quia ſicut illo caſu non adiecto tali pacto, fra-
ter non ſuccederet fratri de iure communi Feudali, in
Feudo nouo, nec haberet locum ius accreſcendi, dictis
iuribus, &c. Ita in Ducatu Pome. in propoſito, de iure
agnati vltra ſeptimum gradum, ſine eiuſcemodi ſimul-
tanea inueſtitura, etiam in antiquis Feudis non ſucce-
derent. Ex quibus liquido etiam infertur dictam con-
ſuetudinem ſiue vſum ſimultaneæ inueſtituræ in Pro-
uinciis præfatorum Ducum, non ſolum nec contra, nec
præter Ius conſuetudinarium Feudorum, ſed etiam o-
mnino conformem ei eſſe. Ideo huiuſmodi conſuetudi-
ne regni, id eſt, loci cauſæ feudales ſub ea comprehenſæ
decidi debent. *cap. 1. de cognitio. Feudi.* Imo in cauſis Feudali- 9
bus, de ſimilibus ad ſimilia eſt procedēdum gl. eſt nota-
bilis *in d. cap. 1. in verbo, comprehenſus. de cogn. Feud.* Ex qua gl. ſin-
gulariter ibi notat Iacob. de Belui & ſequitur Aluar. ibi.
& Fulgo. *in l. de quibus. ff. de ll.* quod quando non reperi-
tur conſuetudo Feudalis, decidens caſum, reperitur ta-
men ſimile conſuetudinis; Quod ſcilicet illud ſimile cō-
ſuetudinis in cauſa Feudali attendendum ſit, & quod
vincat legem ſcriptam, probatur in d. c. Si Capitanei, in
fine. & in c. 1. An mutus vel aliter imperfectus, etiam in
fine. Quanto magis ſecundum prædictam conſuetudi-
nem ſpecialē ſimultaneæ inueſtituræ in Ducatib. Pom.
cauſæ feudales ſub ea comprehenſæ, decidi debent, quæ
etiam habent maximam ſimilitudinem cum communi
iure conſuetudinario Feudorum præallegatorum iuri-
um, quum ſcilicet fratres de nouo beneficio ſunt etiam
ſimul à domino inueſtiti, quod tamen alter alteri non
ſuccedet ſine dicto pacto. Sic in Pom. ſine ſimultanea in-
ueſtitura agnati collaterales vltra ſeptimum gradum, &
ſic qui defecerunt in probatione graduum, etiam in feu-
dis paternis & antiquis non ſuccedunt, præſertim cum
iſta conſuetudo vt ſupra oſtenſum eſt, vtilis nobilitati
ducatus eſt. Ex quibus concluditur, quod illa conſuetu-
do prouinciæ Pome. cui territorium (vt teſtes duorum
Principum communiter atteſtantur) ſit ſubiectum, &
ad ipſam pertineat, vt & ad illud territorium B. exten-
datur: etiam dato, non tamen conceſſo, quod de illa cō-
ſuetudine in terra B. in ſpecie non fuiſſet probatum. Ex
quo de contraria ſpeciali conſuetudine ibi per aduerſa-
rios (vt optime ex parte Principum in eorum repli-
ca oſtenſum eſt) non ſit probatum. Cum ad probandam
conſuetudinem in aliquo loco particulari ſufficiat al- 10
legare generalem conſuetudinem in regno vel prouin-
cia, cui ille locus ſubiectus eſt, *text. ſingul. in cap. ſuper eo. ibi
conſu. tuæ Metropolitanæ Eccleſiæ. de cognat. ſpiritu. cap. final. &
ibi Panorm. (mihi in 4. colum.) verſicul. nota. 4. quod ad concluden-
dum. de offic. vica. dominus Iaſon in repet. d. l. de quibus, cum con-
cord. (mihi in 20. colum. poſt princip.) verſicul. & nota diligenter.
ff. de ll.* quæ maxime procedunt in præſentiarum; Cum
huiuſmodi vſus ſimultaneæ inueſtituræ ſiue coniunctæ
manus in propoſito noſtro ſit iuri communi conſue. feu-
dorum, *de quo in dict. cap. Cum vero Corradus. & in dict. cap. final.
de feud. mar. dict. cap. fin. de ſucceſſ. feud. d. cap. 1. de beneficio patris. & in
dict. cap. 1. de fratre de nouo benef. inueſt.* conformis, & præciſe
eadem ratio in tali coniuncta manu. Quia ſicut in di-
ctis iuribus frater ſine pacto excluderetur à feudo no-
uo, ita in terminis noſtris, agnati tranſuerſales vltra ſe-
ptimum gradum ſine ſimultanea inueſtitura, non admit-
terentur etiā in feudis antiquis, &c. Sed vtroq; caſu feu-
da domino feudi, ex diſpoſitione iuris reaperiuntur, &c.
Eſt enim ratio conſuetudinis ipſa conſuetudo, prout ra- 11
tio legis eſt ipſa lex. *l. cum teſtam. §. Mulier. ff. de teſt. leg. his ſolu.
ibi. Satis etiam tacite cautum putamus. Cod. de reuo. donat.* Et ſu-
pedicta conſuetudo ſimultaneæ inueſtituræ in prouin-
cia illuſtrium Ducum Pom. non eſt priuata, vt patet, &
communis eorundem ſerenitatibus, & vaſallis ipſis vti-
lis, & Principibus præiudicialis, nec eſt imperio Roma-
no tale Ius coniunctæ manus inuſitatum, ſed etiam in aliis
prouinciis & ducatibus, frequens obſeruatum, ſicu- 12
ti ſtatutum eſt, & vltra ducentos annos in famoſiſſimis
ducatibus

ducatibus & Principatibus illuſtriſſimorum Ducum Saxoniæ, & omnibus territoriis iuri Saxonum ſubiectis, vbi cauſæ deciduntur ſecundum Ius Saxonum, Collaterales etiam fratres poſt factam diuiſionem etiam bonorum paternorum & antiquorum feudalium in huiuſmodi feudis antiquis, vel etiam antiquiſſimis, ſibi inuicem non ſuccedunt, ſi non fuerint de eis, facta diuiſione iterum ſimultaneè reinueſtiri, de quo etiam eſt tex. clarus de iure Saxon in c. 31. Lehenrecht. Et ideo ſæpepræfata conſuetudo ſimultaneæ inueſtituræ non eſt priuata, vel particularis vnius familiæ, ſed communis toti prouinciæ & iuri communi feudali conſona. Cum tamen etiam in vna agnatione, familia, vel domo, ſtatuto vel conſuetudine aliquid expreſſe contra vel præter Ius commune induci poſſit, ſcilicet, quod in tali progenie, extantibus filiis maſculis, filiæ fœminæ dotatæ non ſuccedant. Ita ſingulariter decidit Ioann. Andr. poſt Vber. de Bobio. *in Add. ad Spec. in titulo de inſtrumento. editio. §. compendioſe. verſicu. ſed quid dicemus*, quod ſcilicet conſuetudo vnius progeniei ſolennitatem teſtamenti mutare poſſit, &c. Sequitur & refert Angel. Peruſ. *in l. 3. poſt princip.* & dicit menti tenendum. *ff. de teſtament.* & valde notanter dominus Iaſo in repet. l. omnes populi (*mihi in fine 9. colum.*) *verſicul. An autem vna progenies. ff. de iuſti. & iure*, vbi dicit ſe ita conſuluiſſe in familia illorum de Siccis, qui habent inter ſe conſuetudinem, quod filiæ fœminæ extantibus maſculis, non ſuccedant, &c. Item apertiſſimi iuris eſt, quod in antiquis feudis, mortuo vaſallo poſſeſſore, hæres eius infra annum & diem inueſtituram vel ſaltem renouationem inueſtituræ à domino feudi petere teneatur, quod ſi neglexerit, perdit Feudum, & domino aperitur. c. Præterea ſi quis infeudatus. de prohib. feudi alien. per Freder. vbi dicitur; Quod ſi quis infeudatus ſua incuria vel negligentia, præter annum & diem ſteterit, feudi inueſtituram à proprio domino non repetendo tranſacto hoc ſpacio feudum amittat, & feudum ad dominum redeat. c. 1. quæ fuit principalis cauſa beneficii amittendi. c. 1. quo tempore mil. inueſtit. pet. debeat. vbi diſponitur; Quod ſi vaſallus miles infra annum & menſem inueſtituram feudi à domino petere diſtulerit, quod ipſum perdat. Sed neque actores neque eorundem progenitores poſt mortem H. de N. vltimi poſſeſſoris præfati Caſtri, infra annum & diem inueſtituram ſeu renouationem inueſtituræ à Duce N. felicis recordationis petierunt, & propterea ſuæ illuſtri celſitudini tale feudum re apertum fuit, & Dux N. etiam laudabilis memoriæ, ex permiſſione iuris, ex dict. tit. vero, vel ſaltem putatiuo, iuſto tamen errore, poſſeſſionem dicti Caſtri, tanquam feudi amiſſi & aperti, adeptus fuerit, & 20. annis continuis, ſine omni, ſaltem iuridica & legitima interruptione, titulo vero, vel ſaltem putatiuo, iuſto tamen errore, bona fide, quæ ex dicto titulo à iure præſumitur, poſſedit: Et poſſeſſione longi temporis inter præſentes decem, & inter abſentes viginti annis continuis, ſine interruptione, titulo vero, vel putatiuo, iuſto tamen errore, dominia rerum immobilium vtilia præſcribantur. Sequitur clare, quod etiam in iſto caſu principes Pome. dominium vel quaſi, ſæpedicti Caſtri, cum ſuis attinentiis, huiuſmodi præſcriptione non odioſa etiam acquiſiuiſſent, & quod ope talis exceptionis, ſcilicet præſcriptionis longi temporis, actionem aduerſariorum peremiſſent, & per conſequens, quod ab ea nihilominus abſoluendi eſſent. Cum ex huiuſmodi poſſeſſione continua & pacifica & non interrupta 10. inter præſentes, & 20. annis inter abſentes, titulo vero, vel putatiuo, iuſto errore, oneroſo vel lucratiuo, & bona fide, res immobilis præſcribatur, ſeu dominium vel quaſi eorundem, præſcriptione tali acquirantur. *l. longi. la 1. & l. longi. la 2. l. Diutina. l. Emptor. l. ſuper longi. & l. final. Cod. de præſcript. longi tempor. l. nullo. Cod. de rei vend. Et probatur per tot. tit. ff. de vſuc. per ti. de præſcript.* Et quod bona fides ex titulo vero vel putatiuo, iuſto tamen errore, præſumatur, probatur per text. ad literam. *in leg. non ſolum. §. quod vulgo. l. Celſus. & ibi Bartol. & dd. ff. de vſucap. l. penult. Cod. de euict. dict. l. Diutina. cum gloſſ. 2. cap. ibi ſcilicet, niſi cauſam habeat iuſti erroris. l. igitur. § poteſt, vbi eſt text. not. ff. de lib. cauſa. Legiſtæ in ll. ſupra allegatis. gloſſ. & Canoniſtæ in c. ſi diligenti, cum concordan. de præſcript.* Et illa præſcriptio longi temporis non eſt odioſa ſed mixta, *ſecundum Bartol. & dd. in l. final. in princip. ff. de eo per quem factum erit, &c.* Et ideo in ea ſecundum eos intelligitur media vita, vt neque per citationem, neque per porrectionem ſupplicationis vel libelli oblationem, ſed per litis conteſtationem tantum interrumpatur præſcriptio. *leg. More. Cod. de rei vendic. l. 2. § penultim. ff. pro emptore. dd. in d. l. fin. in princip.* Imo eiuſdem præſcriptio 10. vel 20. annorum, & ita longi temporis in feudis, & ſic in præſentiarum, nec eſt odioſa, nec mixta, ſed fauorabilis. Ita probatur ex nota. per Bald. *in cap ſi quis de manſo. (mihi ad fin. colum.) verſic. oppo. litera facit, ibi ſcilicet, & præſertim in feudis, de contro. inueſti.* vbi ſingulariter inquit; Quod in feudis etiam præſcriptio longiſſimi temporis 30. vel 40. annorum, quæ tamen alias eſt odioſa, ſecundum Bartol. & dd. *in dict. l. fin. in princip.* ſit fauorabilis, *ſequitur & refert dominus Iaſon in dict. l. final. (mihi in fin. 1. colum.) verſicul. Circa primam ſpeciem. ff. de eo per quem factum erit.* Et hoc poſſet forte etiam attemptari, quod præſcriptio longi temporis 10. vel 20. anno. in feudo; cum ſit fauorabilis, non interrumperetur, etiam per litis conteſtationem cum vſucapione, eo quod ſit fauorabilis, etiam per litis conteſtationem non interrumpatur, *ſecund. Bartol. & dd. in dict. l. fin. in prin.* tamen hoc non pono pro conſtanti, nec eſt neceſſarium in propoſito, cum ante completam præſcriptionem nihil interuenerit, quod poterat eum interrumpere. Nec illuſtrib. Ducib. P. obiici poteſt; quod cum nec actores nec eorum progenitores per ſententiam priuati fuerint ſæpedicto feudo, &c. Illuſtris Dux N. non potuit cum bona fide acquirere poſſeſſionem eiuſdem, quia vaſallus infra annum & diem non petens inueſtituram, non amittat feudum ipſo iure, ſed tantum per ſententiam dd. *in dict. § præterea ſi quis infeudatus. in d. cap. 1. quæ ſit cauſa benef. amit.* Et videtur clarus text. *in dict. cap. 1. in fin. in verb. ſcilicet damnetur. ti. quo tempore miles inueſt. pet. deb.* quia illa procedunt, quando vaſallus, qui infra annum & diem inueſtituram petere neglexerit, fuit in poſſeſſione feudi, quod tunc requiratur ſententia condemnatoria propter poſſeſſionem auocandam à feudatario. *Ita probatur per text. in dict. cap. 1. in fin. verbo damnetur, quo tempore mil. inueſt. pet. & ita declarat ibi nota. Andr. de Iſer. (mihi in 5. colum.) in verſicul. damnetur, Bald. (mihi in 4. colum.) verſic. ibi. damnetur. ſcilicet ad reſtitutionem feudi ratione contumaciæ. Alua. in 2. colum. ibi ſcil. damnetur. & allegat ad hoc Dyn.* & dicit expreſſe etiam Alex. *ibi (mihi etiam in 2. col. poſt prin.) in verſ. incipi. Apoſtol.* text. ibi. damnetur ſcilicet vaſallus ad reſtituendum feudum domino, & ſic iſte tex. ſecundum communem intellectum dd. probat euidenter, quod ſi vaſallus, qui infra annum & diem inueſtituram à domino petierit, non fuerit in poſſeſſione feudi, quod tunc non ſit neceſſaria ſententia condemnatoria, quia illa ſolum requiritur, vt condemnetur ad reſtituendã poſſeſſionem feudi domino, quã, cum penes eum nõ ſit reſtituere, non poteſt, & ſic probat iſte text. in verb. damnetur, clare quod propter non peritam inueſtituram infra annum & diem, feudum ipſo iure ſit apertum domino;

domino; Cum vaſallus ſolum debeat condemnari ad reſtituendam poſſeſſionem, quæ reſtitutio nedum non eſt neceſſaria, ſed etiam ei impoſſibilis, quando ſcilicet non fuit in poſſeſſione feudi amiſſi. Ergo, &c.

Non obſtant illuſtribus Principibus notata per Gulih. de Cunio. Bal. Salyc. & dd. in l. ſolennibus. C. de rei vendi. & per notata ſecundum Doct. in d. cap. 1. quæ fuit pri. cauſa benefic. amit. quia loquuntur ibi in terminis omnino diuerſis & ſeparatis à propoſito noſtro, ſcilicet quando alius poſſidebat feudum, cum quo verus vaſallus contendebat ſuper feudo, *per text. in l. forma. §. ſi cum ego. ff. de cenſ.* Item aſſignant Docto. in d. locis rationem, quia non debet vaſallo imputari iſtud tempus, quamdiu litigat cum poſſeſſ. l. quamdiu. C. qui admitti. vbi dicitur, ei qui non eſt certus, an ex teſtamento vel ab inteſtato ſuccedat, vel ex qua cauſa veniat, non currit tempus aſſignatum ad petendum bonorum poſſeſſionem. & ſic l. quamdiu. loquitur in terminis quando alius quã is ad quem pertinebat res feudalis, poſſidebat res hæreditarias, vel quando alius dicebat ſe proximiorem, vel inſtitutum, cum quo litigabat verus hæres ab inteſtato, vel inſtitutus, *vt declarat ibi gloſſ. 1.* Cum ergo hic non ſimus in illis terminis, quia tempore, quo illuſtris Dux N. poſſeſſionem feudi ſibi aperti adeptus fuit, alius, qui prætendebat ſe vaſallum, non erat in poſſeſſione eiuſdem; Sequitur quod caſus præſens maneat in diſpoſitione d. c. 1. quæ fuit prima cauſa benefi. amit. & d. c. præterea ſi quis infendatus, &c. *de prohibit. feud. alien. per Freder.* Quia alio non poſſidente feudum, qui litigat cum vero vaſallo, eſt eadem ratio contumaciæ vaſalli non petentis, vt inueſtituram infra annum & diem, &c. quia vtroque caſu pariter contemnitur dominus, quæ ratio ſolum ceſſat alio poſſidente, & ſe pro vaſallo gerente, & cum vero vaſallo litigante, &c. Cum ergo ex prædictis conſtet, illuſtrem Principem Ducem N. felicis memoriæ, iuris authoritate propter non petitam inueſtituram infra annum & diem, acquiſiuiſſe poſſeſſionem dicti caſtri, non poteſt dici eum talia bona vi aliqua inuaſiſſe, nec ipſum nec hæredes ſuæ celſitudinis mala fide poſſe-
10 diſſe. Quia qui aliquid facit l. authoritate, in nullo peccaſſe videtur. *l. Grachus. cum ſimil. C. de adult.* Quapropter huiuſmodi præſcriptio longi temporis cum titulo & bona fide tolleret omnes actiones, ſi quæ à principio actoribus competiiſſent; Cum præſcriptio tollat prorſus omnes actiones, etiam de iure Canonico, vt quando vna Eccleſia præſcribit contra aliam. *tex. eſt notabilis in c. ad aures,* ibi prorſus omnes actiones excludit.

THEMA CONSILII LXVII.

Iurans obſeruare contractum vel conuentionem, debet ſeruare iuramentum, quando hoc ſine interitu ſalutis æternæ facere poteſt. Et vtrum iurãs non alienare, poſsit alienãdo dominium rei transferre: Et quid ſi ſit reſeruatum ius pignoris in re alienari prohibita, vel ſi res ſit feudalis, & ſine conſenſu agnatorum ſimultaneè inueſtitorum alienata, &c.

SVMMARIA.

1 *Iuramentum, quod non vergit ad detrimentum ſalutis æternæ, eſt ſeruandum.*

2 *Veniens contra contractum, quem iurauit ſeruare, incurrit ipſo iure infamiam.*

3 *Alienationis prohibitio regulariter à contrahentibus facta, non impedit dominii tranſlationem; Sed contraueniens liberatur ſoluendo intereſſe: Et quid in caſu, quando iuramentum interueniat.*

4 *Iuramentum interpoſitum ſuper aliquo actu, vel contractu, intelligitur ſecundum naturam eius, ſuper quo interponitur. & num. 16.*

5 *In obligationibus facti, etiam negatiuis, ſuccedit obligatio ad intereſſe.*

6 *Promiſſio non alienandi cum iuramento facta, impedit tranſlationem dominii, nec liberatur ab illa obligatione, præſtando intereſſe.*

7 *Fauor iuramenti præferendus eſt fauori vltimæ voluntatis & Reipublicæ.*

8 *Iuramentum eſt obſeruandum in forma ſpecifica, nec ſufficit illud adimpleri in effectu.*

9 *In iuramento ineſt clauſula, quod iurans omni efficaciori modo, quo poteſt, obligetur.*

10 *Iuramentum de iure ciuili non inducit obligationem, niſi in liberto.*

11 *Solus conſenſus de præſenti facit matrimonium.*

12 *Promittens vendere rem aliquam primo, cum iuramento, verum poßit ſimpliciter vendere ſecundo, & in illum dominium trãsferre.*

13 *Lex, vel ſtatutum prohibens actum vel contractum ſimpliciter, intelligitur habere clauſulam derogatoriam actus, vt licet non procedat vlterius annullando, tamen actus eſt nullus.*

14 *Iuramentum interpoſitum ſuper actu reuocabili, quando non reuocetur.*

15 *Reſeruatio pignoris vel dominii in conuentione de non alienando facta, impedit dominii trãſlationem, etiamſi nullum interuenerit iuramentum.*

16 *Vaſallus non poteſt alienare feudum antiquum, ſine conſenſu agnatorum, & ita in præiudicium eorum, ſi ſimultaneam habent inueſtituram, etiam cum conſenſu domini: Niſi filios maſculos habeat ex corpore eius deſcendentes, nec iurauerit de non alienando.*

17 *Iuramentum non debet eſſe fruſtratorium, vel ſine effectu.*

18 *Conuentiones etiam iuratæ non extenduntur ad tertium, nec ei præiudicare quicquam poſſunt.*

19 *Cauſa neceßitatis multa ſunt licita, quæ alias non licent.*

20 *Vaſallus etiam imminente cauſa neceßitatis non poteſt ſine conſenſu agnatorum alienare feudum. Idem niſi permittat dominus.*

CONSILIVM LXVII.

Domini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Præmiſſa breuiter oſtenduntur, & ordine ſuo ex ſequentibus iuris fundamentis clare patebunt: Et prima pars huius reſponſionis eſt ſine omni dubio, vt claret per iura vulgata, *vt in cap. Cum contingat. & cap. ſi vero. de iureiur. & c. licet mulieres. eod. titul. in 6. cap. quamuis de pact. in 6. & ibi Doct.* vbi habetur; quod omne iuramen- 1
tum, quod non vergit in detrimentum ſalutis æternæ, ſiue interitum animæ, ſit ſeruandum. & l. ſi quis maior. 2
vbi diſponitur, quod veniens contra contractum, quem quis iurauit ſeruare, incurrit infamiam ipſo iure, *& ibi etiam dd. Cod. de tranſact.* Item & ſecunda pars probatur. Nam licet regula ſit, quod quando prohibitio alienati- 3
onis ſit à contrahentibus, regulariter non impediatur dominii tranſlatio, quamuis contraueniens teneatur ad intereſſe, *vt probatur per text. in lege Si ita quis. §. ea lege. ff. de verbor. obligat. & per glo. & Doct. in l. ea lege. Cod. de condit. ob cauſam.* Et videtur hoc etiam procedere, ſi in huiuſmodi conuentione vel contractu interueniſſet iuramentum. & ita ſi quis promiſit nõ alienare certam rem, & iurauit;

quod

quod iuramentum non impedit vtilitatem actus in contrarium facti, licet attentans ſit periurus. *Et pro hoc bene facit gloſſ. ſing. & approbata, in cap. final. §. fin. de procurato. in 6. & id, quod tenet Ioann. Andr. in regu. Quod ſemel. de regulis iuris. in mercurialib. & Bartol. in l. ſi quis. in princip. ff. de legatis 3. & quod tenet Bartol. in leg. omnes populi. in 4. q. 3. quæſtionis princip. ff. de* 4 *iuſtit. & iure.* Item quod iuramentum interpoſitum ſuper aliquo actu vel contractu, intelligatur ſecūdum naturam illius actus ſuper quo interponitur. *l. fin. C. de non nu.* 5 *pecu.* Sed in obligationibus faciendi, ſuccedit obligatio ad intereſſe. *l. ſtipulationes non diuiduntur, in princ. verſic. Celſus. ff. de verb. obligatio. l. ſi quis ab alio. §. fin. ff. de re iud.* Quod etiam procedit in factis negatiuis. *l. 2. §. item ſi in facto. ff. de verb. obligat.* Ergo, &c. Per quæ fundamenta ita in ſpecie etiam tenet dominus Iaſ. *in d. §. ea lege.* quem etiam ſequitur per iſta dominus Conſulens in ſuo conſilio. Tamen non obſtantibus omnibus prædictis & aliis, arbitror de iure contrarium verius eſſe, potiſſimum in caſu præſentis conſultationis, videlicet, quod generoſus 6 Comes N. de N. propter iuramentum præciſe teneatur ad non alienandum, ita quod iuramentum impediat translationem dominii, & ita quod ſoluendo intereſſe non liberetur ab illa obligatione faciendi, ita vult gloſſ. ſingularis & aurea, in l. Si pecuniam. in princ. & eſt gloſſella, in verb. neceſſe habeas. ff. de cond. ob cauſam. Eſt enim ibi text. Quod contractibus innominatis locus ſit pœnitentiæ. Verbi gratia; Do tibi 10. vt pro me proficiſcaris Romam. &c. Licet re integra locus ſit pœnitentiæ, ſubiungit tamen litera, ſi ita ſe res habeat, vt neceſſe habeas proficiſci, tunc non licet pœnitere, quod exponit ibi d. glo. neceſſe habeat, vt quia iuraſti, & ſic glo. ponit ibi expreſſam limitationem, ad regulam prædictam, videlicet; Quod in obligationibus faciendi vel non faciendi ſuccedat obligatio ad intereſſe, & ita quod quis præciſe non teneatur ad factum, ſed ſoluendo intereſſe liberetur ab obligatione, quando non interuenit iuramentum, quia ſi quis iurauerit facere, vel non facere, & ita alienare vel non alienare, obligatur præciſe ad factum vel non factum. Et quamuis pro veritate iſtius gl. multa adduci poſſent, quæ breuitatis intuitu omittuntur, tamen probatur per bonum text. in c. fi. ne præla. vices ſuas. quem ibi ad hoc notat Antho. de But. vbi rector cuiuſdam Eccleſiæ locauit cuidam Clerico fructus Eccleſiæ ſuæ, vſque ad ſeptennium, præſtita fide de non moleſtando eum ante ſeptennium, qui tamen poſt finem primi anni abſtulit ei Eccleſiam, deciditur ibi, quod rector hoc non potuit facere, & compellitur eam Clerico reſtituere. Et ita ibi actus ſolum factus contra interpoſitionem fidei non valet. Multo minus actus, vel alienatio facta contra iuramentum corporale, valet & tenet. Et bene probatur per text. ſing. in l. fideicommiſſa. §. fin. vbi dicitur, ſi quis opus facere iuſſus, paratus ſit pecuniam dare Reipub. vt ipſa faciat, cum teſtator per ipſum id fieri voluerit, non audietur, & ita diuus Marcus reſcripſit. *ff. de legat. 3.* Et ſic eſt ibi text. ad literam. Quod ſi teſtator grauauerit hæredem, iubendo eum facere opus Reipub. quod non liberetur ab iſta obligatione faciendi ſoluendo pecuniam, & ita intereſſe; Sed quod præciſe teneatur facere, & hoc eſt ibi ſpeciale vel fauore vltimæ voluntatis, vel fauore Reipub. cui o- 7 pus debet fieri. Ergo multo magis iuramentum obligat præciſe ad factum. Cum fauor iuramenti longe maior ſit fauore vltimæ voluntatis, vel Reipublicæ, quia anima plurimi facienda, & cunctis rebus mundi præferenda & anteponenda eſt. *l. Sancimus. Cod. de ſacroſanctis Ecclеſ.* Item bene facit c. ad noſtram. la 1. de iureiuran. vbi probatur ſecundum communem intellectum literæ, quod iuramentum ſit obſeruandum in forma ſpecifica. 8 Nec ſufficiat illud adimpleri in effectu, quia debitor ibi iurans ſuper re pignorata, creditori nullum grauamen inferre, donec ſoluetur debitum, tenetur actualiter prius ſoluere, antequam repetat pignus, licet velit fructus in ſortem compenſare, & compenſatio ſit ficta ſolutio, &c. *l. Si peculium. §. 1. de ſtatu lib.* Et quod obligatus ad faciendum vel non faciendum, præciſe teneatur ad ipſum faciendum; Si iurauerit facere vel non facere; ſcilicet propter iuramentum præſtitum, tenent poſt præallegatas gl. Innoc. Anthon. de Butr. & ipſemet Panorm. *in cap. veniens. de iureiur.* & pulchre Ioann. de Imo. *in cap. per tuas (mihi in 8. colum.) verſic. Sed aduerte quia Hoſt. hic. &c.* poſt Hoſtienſ. & Ioann. Andr. *ibi per id, quod habetur in c. Cum tempore. de arbi.* & idem tenet Panorm. *in d. cap. cum tempore. (mihi in 2. colum.) verſic. Nota ſecundo, ibi fide data, &c.* Idem tenent Bald. *in dict. l. Si pecuniam. & in multis aliis locis,* Moderni *in d. l. ſtipulationes non diuiduntur.* Alex. de Imol. & dominus Iaſ. *in dict. l. ſi pecuniam, cum multis concordantiis,* & Idem Ioan. de Imol. valde magiſtraliter per plura bona fundamenta, *in conſil. 37. alias 179. Viſo & oportune diſcuſſo proceſſu mihi tranſmiſſo. (mihi in 6. colum.) verſic. vnde licet promittens ſimpliciter factum, &c. in 2. colum.* & idem Alexand. *in d. l. ſtipulationes non diuiduntur, in princ. (mihi in 9. colum. poſt princip.) verſ. demum in quantum Bart. hic.* pro quo allegat etiam, quod in iuramento inſit clauſula, videli- 9 cet quod iurans omni efficaciori modo, quo poteſt obligetur. *l. Cum pater. §. Filius matrem. ff. de legat. 2.* Et licet Inno. & Antho. de Burr. teneant contrarium, ſibi contrarii in d. cap. per tuas. & ſeq. eos Pet. de Anch. & Io. de Anna. *in dict. cap. ſi. Fulg. & Lud. de Rom. in l. Hæreditatem. ff. de donat.* & quidem alii, per iura & fundamenta ſupra adducta, & quædam alia ſatis leuia. Et mouentur etiam 10 vltra prædicta, quia iuramentum de iure ciuili, non inducit obligationem in alio quam in liberto. *l. vt iuriſiu. in prin. & ibi declarat Bart. & de operis liber. & Bar. in l. Iuſiurandum ex conuentione in prin ff. de iureiu.* tamen ab opinione gloſſ. in d. l. ſi pecuniam. quæ ſc. habet, quod in obligationib. faciendi vel nō faciendi, ſi iuramentum interuenerit, ſi iurans præciſe tenetur ad faciendum, vel non faciendum, & non liberetur præſtando intereſſe; iudicando & conſulendo non eſt recedendum. Ita aperte dicit Do. Iaſ. *in d. l. ſi pecuniam (mihi in 7. colum.) verſicul. Iſtam communem ſententiam tene. &c.* & in præcedenti colum. ad fi. dicit, quod iſta ſit communis ſententia. Idem dicit in l. ſi conuenerit, vbi etiam eandem ſententiam tenet. *ff. de iuriſd. om. iud.* Eandem etiam opinio. tenet Aret. *in dict. l. ſi ita quis. §. ea lege,* vbi etiam dicit hanc eſſe communem opin. Et notab. Matheſ. in not. l. 4. in cap. nota, quod iuramentum eſt ſeruandum in ſui forma ſpecifica, & per hoc reprobat dictum Bartol. in l. Amplius non peti. *in vltim. col. ver. iuxta primum quæro. ff. rem ratam haberi.* Idem tenet Ioann. Fab. in §. in bonæ fidei. Inſt. de actio. vbi etiam expreſſe reprobat opinionem Bat. dicens eſſe caſum clarum contra eum. *in d. cap. ad noſtram.* Idem tenet Andr. Bart. *in add. ad Panorm. in d. c. veniens.* Subiungens, concludo ergo, quod hæc eſt vera concluſio; Quod tam de iure Ciuili quam Canonico, in obligationibus facti iuramentum ſimpliciter interpoſitum, obliget præciſe ad factum: & hæc ſententia eſſet tenenda in iudicando & conſulendo. Et ſic nefas eſſet ab iſta communi ſententia, cum faueat animæ, vt iuramentum obſeruetur, iudicando & conſulendo recedere. Hinc etiam dicit Alex. de Im. in d. l. ſtipulationes non diuiduntur, quod iſta ſit tutior opinio. Et ex fundamētis adductis pro iſta communi ſententia,

patet

patet non obſtare in cōtrarium adducta, præſertim quæ
colligit dom. Iaſ. in d. §. ea l. vbi ſatis inaduertenter tenet
in effectu contrarium eius, quod tenuit & firmauit in d.
l. ſi pecun. & in d. l. ſi conuenerit; Tamen in fine iſtius paſ-
ſus ſubdit ibi do. Iaſ. met. in contrarium facere gloſſ. in d.
l. ſi pecuniam. quam ipſe tenet & ſequitur ibi. ſcilicet in
d. l. ſi pecuniam. Et primo d. c. ſicut ex literis. nihil facit,
quia ibi iurans debet præciſe cogi ad contrahendum
cum ea, quam iurauit ſe ducturum, & idem dicitur in c.
ex literis la 2. de ſpon. quæ duo c. per Moder. met. allegan-
tur pro iſta communi ſententia, & licet, ſi poſtea iurans
contraxerit matrimonium cum alia, per verba de præ-
ſenti, matrimonium teneat, hoc eſt ideo, quia matrimo-
nium per verba de præſenti perficitur, cum ſolus con-
11 ſenſus de præſenti faciat matrimonium. *c. ſufficiat. cum ſi-
mil. 27. q. 2. &c.* Ex quo ergo iſtud matrimonium tenet;
Sequitur, quod poſt contractum huiuſmodi matrimo-
nium de præſenti, iurans non poteſt præciſe amplius co-
gi ad factum, & ita ad contrahendum cum prima. Ideo
matrimonium ſequens per verba de præſenti tenet, li-
cet iurans incurrat periurium, quæ quidem ratio ceſſat
in aliis obligationibus faciendi vel non faciendi, vt ap-
paret. Per quod etiam apparet reſponſum ad gl. in d. c. fi.
§. fi. de procur. in 6. quia poſtquam dominus reuocauit
procuratorem conſtitutum ad contrahendum matri-
monium cum Berta, deficit iam in eo conſenſus de præ-
ſenti. Ideo non mirum, quod valeat reuocatio contra
iuramentum; Cum matrimonium non poſſit ſubſiſte-
re ſine mutuo conſenſu contrahentium. Ex quo vide-
tur confundi deciſio Io. de Imo. ſalua ſua pace, in c. cum
contingat. (*mihi in 87. colum.*) *de iureiur.* quam refert & ſe-
quitur, & me iudice, male, do. Iaſ. in l. quoties. (*mihi in
princip. 9 colum.*) *verſicul. nunc vltra regulam in antiquis impreſſ.* C.
de rei vend. vbi dicunt. d. l. quoties. etiam procedere ſi
prima venditio, vel donatio fuerit facta cum iuramento,
& deinde eadem res fuerit ſimpliciter vendita, & tradita
ſecundo, quod ſc. ſtandum ſit ſecundæ vēditioni, & non
primæ iuratæ, *per d. c. ſicut ex literis, &c.* Quod dicit Iaſ. ibi
bene eſſe notandū pro ampliatione d. l. & dicit hoc con-
firmari poſſe, quia iuramentum interpoſitum in prima
venditione non impediat tranſlationem dominii, licet
obliget præciſe ad factū, ſi poſtea vendat & tradat, quia
per primam venditionem iuratam non erat quæſitum
dominium, vel aliquod ius in re, ideo nō impeditur quin
tranſeat dominium in ſecundum, cui res traditur, *& idem
ſequitur Iaſ. in d. l. ea lege.* Quia, vt ex adductis claret, tex. in c.
Sicut ex literis, penitus nihil facit ad iſtum caſum, quia
licet ibi quis iurauerit contrahere matrimonium cum
Berta, tamen antequam contraxit per verba de præſenti
non eſt matrimonium inter eos factum vel contractum.
Adeo vt ſi poſtea contrahat cum alia, per verba de præ-
ſenti, matrimonium contractum amplius retractari vel
annullari non poſſit. Ideo præfertur non primo matri-
monio, quia nullum interceſſit, ſed promiſſioni de futu-
ro tantum, licet iuratę. Et ideo non poteſt amplius iurans
cogi ad factum, ſed quando quis promiſit & iurauit non
alienare, obligatio eſt iam perfecta, & cōtracta, quia ob-
ligatur ad non alienandum, & quia iuramentum obligat
eum præciſe ad non alienandum, ita quod inuita altera
parte, etiam non liberatur ſoluendo intereſſe. Et ſic lex
ſecundum illam communem ſententiam annullat alie-
nationem propter iuramentum, ſi contingeret eam cō-
tra ipſum fieri, quia alias omnino ſuperflua eſſet iſta ar-
dua & pulchra diſputatio, qua quæritur, an in obliga-
tionibus faciendi vel non faciendi iuramentum inter-
poſitum, obliget iurantem præciſe ad faciendum vel
non faciendum, & an ſoluendo intereſſe liberetur, nec-
ne, &c. Nam ſtante communi ſententia pro vera, ſicut
eſt vera, ſcilicet quod iuramentum obliget præciſe ad
faciendum vel non faciendum, ſequeretur ſecundum 12
Iaſ. vbi ſupra, quod vendens rem vni cum iuramento,
vel promittens vendere, & iurans, licet teneretur præ-
ciſe ad factum, & ita ad vendendum in ſecundo caſu, ta-
men ſi poſtea ſimpliciter vendiderit, & tradiderit alii in-
uita alia parte, quod nihilominus teneret venditio, ſed
quod teneretur ad intereſſe. Quod etiam præciſe vult
contraria opinio, & ſic in effectu nulla penitus differen-
tia eſſet inter alias opiniones, nec aliqua vtilitas reſulta-
re poſſet, quare omnes dd. ſolum aerem verberaſſent,
quo nihil videretur poſſe dici abſurdius. Et ſic ſecundum
hanc communem opinionem, & ſententiam, ſecundum
quam lex ipſa, ſiue ius prohibet alienationem fieri pro-
pter iuramentum interpoſitum, ſequitur, quod aliena-
tio ſiue venditio poſtea ſecuta, lege prohibente licet vl-
terius lex non procedat, expreſſe annullando, ſit nulla.
Quia, quando lex vel ſtatutum prohibet fieri actum, vel
contractum, licet non procedat vltro annullando, ta-
men actus eſt nullus. text. melior de iure, in l. Non du-
bium. C. de legibus. quem ibi Bartol. *poſt princip. verſicul. ſe-
cundo nota.* & communiter Doctor. ad hoc notant, ibi ſci-
licet, nec ſpecialiter inutile eſſe debere, quod factum eſt,
iuncto principio legis. Ex quo infert ibi Dom. Iaſ. met.
& bene dicens: Nota hic eſſe text. meliorem de iure;
Quod lex prohibitoria loquens ſimpliciter, ſemper in- 13
telligitur habere clauſulam derogatoriam & annullati-
uam actus, vnde non eſt neceſſe, quod lex vltra annullet,
quia prohibendo ſatis dicitur annullare. Imo dicit ex-
preſſe Bald. *in 4. not. per text. ibi, in verſicul. vt legulator §. quod fieri
non vult.* Quod quando l. ſtat in finibus prohibitoriis,
tacite videtur habere clauſulam de nullitate, vnde non
eſt neceſſe, quod l. procedat vltra annullando, quod eſt
bene notandum ſecundum eum. Et ſic ſequitur quod
ſecundum hanc communem ſententiam, ſecundum
quam lege prohibente Comes N. de N. non poteſt alie-
nare bona, de quibus in tranſactione, propter iuramen-
tum interpoſitum, inuitis aliis Comitibus, ſi ea alienaue-
rit poſtea, alienatio ſit inualida & nulla, propter iura-
mentum: Si nulla, ergo impedit dominii tranſlatio-
nem, &c. Et ſic omnino nihil obſtat etiam quod addu-
ctum eſt; Quod in primum venditorem, cui res cum
iuramento erat vendita, non fuerit tranſlatum domini-
um, quia ſufficit, vt oſtenſum eſt, quod iuramentum in-
terpoſitum impediat tranſlationem dominii. Nec ob-
ſtat quod dicit Ioan. Andr. in d. reg. quod ſemel. & Bart.
in d. l. Si quis. in princ. quia licet ſecundum eos ibi iura- 14
mentum interpoſitum ſuper actu reuocabili, puta ſuper
teſtamento non reuocando, non impediat reuocatio-
nem, quia hoc eſt ex eo, quod iuramentum erat inter-
poſitum contra bonos mores, quia aufert liberam te-
ſtandi facultatem, *vt l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verb.
obligat. & l. Ex eo. C. de inuti. ſtipul.* Ideo cum iuramentum
tale iſto caſu non valeat, etiam non impedit reuocatio-
nem. Nec obſtat doctrina Bartol. in d. l. omnes populi.
in 4. quæſt. quia ſtatuentes ſecundum ſtatutum con-
trarium primo ſtatuto iurato, intelliguntur ſibi inuicem
remittere iuramentum præſtitum. Ergo &c. Nec ob-
ſtat quod dictum eſt, quod iuramentum interpoſitum
ſuper actu, vel contractu, intelligatur ſecundum natu-
ram illius actus, ſuper quo imponitur. Nam licet
Doct. Moderni dent de hoc varias ſolutiones, tamen in
propoſito ſufficit iſta; Quod d. l. procedat, quando in
principali diſpoſitione deficit conſenſus, vel eo certo

quod iuramentum non impedit vtilitatem actus in con-
trarium facti, licet attentans ſit periurus. *Et pro hoc bene
facit gloſſ. ſing. & approbata, in cap. final. §. fin. de procurato. in 6.
& id, quod tenet Ioann. Andr. in regu. Quod ſemel. de regulis iuris.
in mercurialib. & Bartol. in l. ſi quis. in princip. ff. de legatis 3. & quod
tenet Bartol. in leg. omnes populi. in 4. q. 3. quæſtionis princip. ff. de*
4 *iuſtit. & iure.* Item quod iuramentum interpoſitum ſu-
per aliquo actu vel contractu, intelligatur ſecūdum na-
turam illius actus ſuper quo interponitur. *l. fin. C. de non nu.*
5 *pecu.* Sed in obligationibus faciendi, ſuccedit obligatio
ad intereſſe. *l. ſtipulationes non diuiduntur, in princ. verſic. Cel-
ſus. ff. de verb. obligatio. l. ſi quis ab alio. §. fin. ff. de re iud.* Quod et-
iam procedit in factis negatiuis. *l. 2. §. item ſi in facto. ff. de
verb. obligat.* Ergo, &c. Per quæ fundamenta ita in ſpe-
cie etiam tenet dominus Iaſ. *in d. §. ea lege.* quem etiam
ſequitur per iſta dominus Conſulens in ſuo conſilio.
Tamen non obſtantibus omnibus prædictis & aliis, ar-
bitror de iure contrarium verius eſſe, potiſſimum in ca-
ſu præſentis conſultationis, videlicet, quod generoſus
6 Comes N. de N. propter iuramentum præciſe teneatur
ad non alienandum, ita quod iuramentum impediat
translationem dominii, & ita quod ſoluendo intereſſe
non liberetur ab illa obligatione faciendi, ita vult gloſſ.
ſingularis & aurea, in l. Si pecuniam. in princ. & eſt gloſ-
ſella, in verb. neceſſe habeas. ff. de cond. ob cauſam. Eſt
enim ibi text. Quod contractibus innominatis locus ſit
pœnitentiæ. Verbi gratia; Do tibi 10. vt pro me profi-
ciſcaris Romam. &c. Licet re integra locus ſit pœniten-
tiæ; ſubiungit tamen litera, ſi ita ſe res habeat, vt neceſſe
habeas proficiſci, tunc non licet pœnitere, quod expo-
nit ibi d. glo. neceſſe habeat, vt quia iuraſti, & ſic glo. po-
nit ibi expreſſam limitationem, ad regulam prædictam,
videlicet; Quod in obligationibus faciendi vel non fa-
ciendi ſuccedat obligatio ad intereſſe, & ita quod quis
præciſe non teneatur ad factum, ſed ſoluendo intereſ-
ſe liberetur ab obligatione, quando non interuenit iu-
ramentum, quia ſi quis iurauerit facere, vel non facere,
& ita alienare vel non alienare, obligatur præciſe ad fa-
ctum vel non factum. Et quamuis pro veritate iſtius gl.
multa adduci poſſent, quæ breuitatis intuitu omittun-
tur, tamen probatur per bonum text. in c. fi. ne præla. vi-
ces ſuas. quem ibi ad hoc notat Antho. de But. vbi re-
ctor cuiuſdam Eccleſiæ locauit cuidam Clerico fructus
Eccleſiæ ſuæ, vſque ad ſeptennium, præſtita fide de non
moleſtando eum ante ſeptennium, qui tamen poſt fi-
nem primi anni abſtulit ei Eccleſiam, deciditur ibi,
quod rector hoc non potuit facere, & compellitur eam
Clerico reſtituere. Et ita ibi actus ſolum factus contra
interpoſitionem fidei non valet. Multo minus actus,
vel alienatio facta contra iuramentum corporale, valet
& tenet. Et bene probatur per text. ſing in l. fideicom-
miſſa. §. fin. vbi dicitur, ſi quis opus facere iuſſus, paratus
ſit pecuniam dare Reipub. vt ipſa faciat, cum teſtator
per ipſum id fieri voluerit, non audietur, & ita diuus
Marcus reſcripſit. *ff. de legat. 3.* Et ſic eſt ibi text. ad lite-
ram. Quod ſi teſtator grauauerit hæredem, iubendo
eum facere opus Reipub. quod non liberetur ab iſta ob-
ligatione faciendi ſoluendo pecuniam, & ita intereſſe;
Sed quod præciſe teneatur facere, & hoc eſt ibi ſpeciale
vel fauore vltimæ voluntatis, vel fauore Reipub. cui o-
7 pus debet fieri. Ergo multo magis iuramentum obli-
gat præciſe ad factum. Cum fauor iuramenti longe ma-
ior ſit fauore vltimæ voluntatis, vel Reipublicæ, quia a-
nima plurimi facienda, & cunctis rebus mundi præfe-
renda & anteponenda eſt. *l. Sancimus. Cod. de ſacroſanctis Ec-
cleſ.* Item bene facit c. ad noſtram. la 1. de iureiuran. vbi
probatur ſecundum communem intellectum literæ,
quod iuramentum ſit obſeruandum in forma ſpecifica. 8
Nec ſufficiat illud adimpleri in effectu, quia debitor ibi
iurans ſuper re pignorata, creditori nullum grauamen
inferre, donec ſoluerit debitum, tenetur actualiter pri-
us ſoluere, antequam repetat pignus, licet velit fructus
in ſortem compenſare, & compenſatio ſit ficta ſolutio,
&c. *l. Si peculium. §. 1. de ſtatu lib.* Et quod obligatus ad fa-
ciendum vel non faciendum, præciſe teneatur ad ipſum
faciendum; Si iurauerit facere vel non facere; ſcilicet
propter iuramentum præſtitum, tenent poſt præallega-
tas gl. Innoc. Anthon. de Butr. & ipſemet Panorm. *in cap.
veniens. de iureiur.* & pulchre Ioann. de Imo. *in cap. per tuas
(mihi in 8. colum.) verſic. Sed aduerte quia Hoſt. hic. &c.* poſt
Hoſtienſ. & Ioann. Andr. *ibi per id, quod habetur in c. Cum
tempore. de arbi.* & idem tenet Panorm. *in d. cap. cum tem-
pore. (mihi in 2. colum.) verſic. Nota ſecundo, ibi fide data, &c.*
Idem tenent Bald. *in dict. l. Si pecuniam. & in multis aliis locis,*
Moderni *in d. l. ſtipulationes non diuiduntur.* Alex. de Imol.
& dominus Iaſ. *in dict. l. ſi pecuniam, cum multis concordantiis,*
& Idem Ioan. de Imol. valde magiſtraliter per plura bo-
na fundamenta, *in conſil. 37. alias 179. Viſo & oportune diſ-
cuſſo proceſſu mihi tranſmiſſo. (mihi in 6. colum.) verſic. vnde li-
cet promittens ſimpliciter factum, &c. in 2. colum.* & idem
Alexand. *in d. l. ſtipulationes non diuiduntur, in princ. (mihi in 9.
colum. poſt princip.) verſ. demum in quantum Bart. hic.* pro quo
allegat etiam, quod in iuramento inſit clauſula, videli- 9
cet quod iurans omni efficaciori modo, quo poteſt obli-
getur. *l. Cum pater. §. Filius matrem. ff. de legat. 2.* Et licet
Inno. & Antho. de Butr. teneant contrarium, ſibi con-
trarii in d. cap. per tuas. & ſeq. eos Per. de Anch. & Io. de
Anna. *in dict. cap. fi. Fulg. & Lud. de Rom. in l. Hæreditatem. ff. de
donat.* & quidem alii, per iura & fundamenta ſupra ad-
ducta, & quædam alia ſatis leuia. Et mouentur etiam 10
vltra prædicta, quia iuramentum de iure ciuili, non in-
ducit obligationem in alio quam in liberto. *l. vt iuriſiu. in
prin. & ibi declarat Bart. & de operis liber. & Bar. in l. Iuſiurandum
ex conuentione in prin ff. de iureiu.* tamen ab opinione gloſſ. in
d. l. ſi pecuniam. quæ ſic habet, quod in obligationib. fa-
ciendi vel nō faciendi, ſi iuramentum interuenerit, ſi iu-
rans præciſe tenetur ad faciendum, vel non faciendum,
& non liberetur præſtando intereſſe, iudicando & con-
ſulendo non eſt recedendum. Ita aperte dicit Do. Iaſ. *in d.
l. ſi pecuniam (mihi in 7. colum.) verſicul. Iſtam communem ſen-
tentiam tene. &c.* & in præcedenti colum. ad fi. dicit, quod
iſta ſit communis ſententia. Idem dicit in l. ſi conuene-
rit, vbi etiam eandem ſententiam tenet. *ff. de iuriſd. om.
iud.* Eandem etiam opinio. tenet Aret. *in dict. l. ſi ita quis. §.
ea lege,* vbi etiam dicit hanc eſſe communem opin. Et no-
tab. Matheſ. in not. l. 4. in cap. nota, quod iuramentum
eſt ſeruandum in ſui forma ſpecifica, & per hoc repro-
bat dictum Bartol. in l. Amplius non peti. *in vltim. col. ver.
iuxta primum quæro. ff. rem ratam haberi.* Idem tenet Ioann.
Fab. in §. in bonæ fidei. Inſt. de actio. vbi etiam expreſſe
reprobat opinionem Bar. dicens eſſe caſum clarum con-
tra eum. *in d. cap. ad noſtram.* Idem tenet Andr. Bart. *in add.
ad Panorm. in d. c. veniens.* Subiungens, concludo ergo, quod
hæc eſt vera concluſio; Quod tam de iure Ciuili quam
Canonico, in obligationibus facti iuramentum ſimpli-
citer interpoſitum, obliget præciſe ad factum: & hæc
ſententia eſſet tenenda in iudicando & conſulendo. Et
ſic nefas eſſet ab iſta communi ſententia, cum faueat a-
nimæ, vt iuramentum obſeruetur, iudicando & conſu-
lendo recedere. Hinc etiam dicit Alex. de Im. in d. l. ſti-
pulationes non diuiduntur, quod iſta ſit tutior opinio.
Et ex fundamētis adductis pro iſta communi ſententia,
patet

patet non obſtare in cōtrarium adducta, præſertim quæ colligit dom.Iaſ.in d. §. ea l.vbi ſatis inaduertenter tenet in effectu contrarium eius, quod tenuit & firmauit in d. l.ſi pecun.&in d.l.ſi conuenerit; Tamen in fine iſtius paſſus ſubdit ibi do. Iaſ. met. in contrarium facere gloſſ.in d. l. ſi pecuniam. quam ipſe tenet & ſequitur ibi. ſcilicet in d.l.ſi pecuniam. Et primo d. c. ſicut ex literis. nihil facit, quia ibi iurans debet præciſe cogi ad contrahendum cum ea, quam iurauit ſe ducturum, & idem dicitur in c. ex literis la 2.de ſpon.quæ duo c.per Moder.met.allegantur pro iſta communi ſententia, & licet, ſi poſtea iurans contraxerit matrimonium cum alia, per verba de præſenti, matrimonium teneat, hoc eſt ideo, quia matrimonium per verba de præſenti perficitur, cum ſolus con-
11 ſenſus de præſenti faciat matrimonium. *c. ſufficiat. cum ſimil. 27. q. 2. &c.* Ex quo ergo iſtud matrimonium tenet; Sequitur, quod poſt contractum huiuſmodi matrimonium de præſenti, iurans non poteſt pręciſe amplius cogi ad factum, & ita ad contrahendum cum prima. Ideo matrimonium ſequens per verba de præſenti tenet, licet iurans incurrat periurium, quæ quidem ratio ceſſat in aliis obligationibus faciendi vel non faciendi, vt apparet. Per quod etiam apparet reſponſum ad gl.in d. c. ſi. §.fi. de procur. in 6. quia poſtquam dominus reuocauit procuratorem conſtitutum ad contrahendum matrimonium cum Berta, deficit iam in eo conſenſus de præſenti. Ideo non mirum, quod valeat reuocatio contra iuramentum; Cum matrimonium non poſſit ſubſiſtere ſine mutuo conſenſu contrahentium. Ex quo videtur confundi deciſio Io.de Imo.ſalua ſua pace, in c. cum contingat.(*mihi in 87.colum.*) *de iureiur.* quam refert & ſequitur, & me iudice, male, do. Iaſ. in l.quoties. (*mihi in princip. 9. colum.*) *verſicul. nunc vltra regulam in antiquis impreſſ. C.* de rei vend. vbi dicunt. d. l. quoties. etiam procedere ſi prima venditio, vel donatio fuerit facta cum iuramento, & deinde eadem res fuerit ſimpliciter vendita, & tradita ſecundo, quod ſc. ſtandum ſit ſecundæ vēditioni, & non primæ iuratæ, *per d. c. ſicut ex literis, &c.* Quod dicit Iaſ. ibi bene eſſe notandū pro ampliatione d.l.& dicit hoc confirmari poſſe, quia iuramentum interpoſitum in prima venditione non impediat tranſlationem dominii, licet obliget præciſe ad factū, ſi poſtea vendat & tradat, quia per primam venditionem iuratam non erat quæſitum dominium, vel aliquod ius in re, ideo nō impeditur quin tranſeat dominium in ſecundum, cui res traditur, *& idem ſequitur Iaſ.in d.l.ea lege.* Quia, vt ex adductis claret, tex.in c. Sicut ex literis, penitus nihil facit ad iſtum caſum, quia licet ibi quis iurauerit contrahere matrimonium cum Berta, tamen antequam contraxit per verba de præſenti non eſt matrimonium inter eos factum vel contractum. Adeo vt ſi poſtea contrahat cum alia, per verba de præſenti, matrimonium contractum amplius retractari vel annullari non poſſit. Ideo præfertur non primo matrimonio, quia nullum interceſſit, ſed promiſſioni de futuro tantum, licet iuratę. Et ideo non poteſt amplius iurans cogi ad factum, ſed quando quis promiſit & iurauit non alienare, obligatio eſt iam perfecta, & cōtracta, quia obligatur ad non alienandum, & quia iuramentum obligat eum præciſe ad non alienandum, ita quod inuita altera parte, etiam non liberatur ſoluendo intereſſe. Et ſic lex ſecundum illam communem ſententiam annullat alienationem propter iuramentum, ſi contingeret eam cōtra ipſum fieri, quia alias omnino ſuperflua eſſet iſta ardua & pulchra diſputatio, qua quæritur, an in obligationibus faciendi vel non faciendi iuramentum interpoſitum, obliget iurantem præciſe ad faciendum vel non faciendum, & an ſoluendo intereſſe liberetur, necne, &c. Nam ſtante communi ſententia pro vera, ſicut eſt vera, ſcilicet quod iuramentum obliget præciſe ad faciendum vel non faciendum, ſequeretur ſecundum 12
Iaſ. vbi ſupra, quod vendens rem vni cum iuramento, vel promittens vendere, & iurans, licet teneretur præciſe ad factum, & ita ad vendendum in ſecundo caſu, tamen ſi poſtea ſimpliciter vendiderit, & tradiderit alii inuita alia parte, quod nihilominus teneret venditio, ſed quod teneretur ad intereſſe. Quod etiam præciſe vult contraria opinio, & ſic in effectu nulla penitus differentia eſſet inter alias opiniones, nec aliqua vtilitas reſultare poſſet, quare omnes dd. ſolum aerem verberaſſent, quo nihil videretur poſſe dici abſurdius Et ſic ſecundum hanc communem opinionem, & ſententiam, ſecundum quam lex ipſa, ſiue ius prohibet alienationem fieri propter iuramentum interpoſitum, ſequitur, quod alienatio ſiue venditio poſtea ſecuta, lege prohibente licet vlterius lex non procedat, expreſſe annullando, ſit nulla. Quia, quando lex vel ſtatutum prohibet fieri actum, vel contractum, licet non procedat vltra annullando, tamen actus eſt nullus. text. melior de iure, in l. Non dubium. C. de legibus. quem ibi Bartol *poſt princip. verſicul. ſecundo nota.* & communiter Doctor ad hoc notant, ibi ſcilicet, nec ſpecialiter inutile eſſe debere, quod factum eſt, iuncto principio legis. Ex quo infert ibi Dom. Iaſ. iner, & bene dicens: Nota hic eſſe text. meliorem de iure; Quod lex prohibitoria loquens ſimpliciter, ſemper in- 13
telligitur habere clauſulam derogatoriam & annullatiuam actus, vnde non eſt neceſſe, quod lex vltra annullet, quia prohibendo ſatis dicitur annullare. Imo dicit expreſſe Bald. *in 4. not per text. ibi, in verſicul. vt legislator quod fieri non vult.* Quod quando l. ſtat in finibus prohibitoriis, tacite videtur habere clauſulam de nullitate, vnde non eſt neceſſe, quod l. procedat vltra annullando. quod eſt bene notandum ſecundum eum. Et ſic ſequitur quod ſecundum hanc communem ſententiam, ſecundum quam lege prohibente Comes N. de N. non poteſt alienare bona, de quibus in tranſactione, propter iuramentum interpoſitum, inuitis aliis Comitibus, ſi ea alienauerit poſtea, alienatio ſit inualida & nulla, propter iuramentum: Si nulla, ergo impedit dominii tranſlationem, &c. Et ſic omnino nihil obſtat etiam quod adductum eſt; Quod in primum venditorem, cui res cum iuramento erat vendita, non fuerit tranſlatum dominium, quia ſufficit, vt oſtenſum eſt, quod iuramentum interpoſitum impediat tranſlationem dominii. Nec obſtat quod dicit Ioan. Andr. in d. reg. quod ſemel. & Barr. in d. l. Si quis. in princ. quia licet ſecundum eos ibi iura- 14
mentum interpoſitum ſuper actu reuocabili, puta ſuper teſtamento non reuocando, non impediat reuocationem, quia hoc eſt ex eo, quod iuramentum eſt interpoſitum contra bonos mores, quia aufert liberam teſtandi facultatem, *vt l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obligat. & l. Ex eo. C. de inutil. ſtipul.* Ideo cum iuramentum tale iſto caſu non valeat, etiam non impedit reuocationem. Nec obſtat doctrina Bartol.in d.l.omnes populi. in 4. quæſt. quia ſtatuentes ſecundum ſtatutum contrarium primo ſtatuto iurato, intelliguntur ſibi inuicem remittere iuramentum præſtitum. Ergo &c. Nec obſtat quod dictum eſt, quod iuramentum interpoſitum ſuper actu, vel contractu, intelligatur ſecundum naturam illius actus, ſuper quo imponitur. Nam licet Doct. Moderni dent de hoc varias ſolutiones, tamen in propoſito ſufficit iſta; Quod d. l. procedat, quando in principali diſpoſitione deficit conſenſus, vel eo certo

modo limitatus, tunc etiam eodem modo intelligitur iuramentum, & ſic intelligitur ſecundum naturam contractus, ſuper quo interponitur, *ſicut in d. l. fin.* Si non ſequitur numeratio, deficit conſenſus promittentis. Ideo etiam iuramentum intelligitur, ſi pecunia fuerit numerata, quia nemo præſumitur ſuum iactare, *vt eſt de mente Bart. in l. Si quis pro eo. in penult. colum. in 8. memb. ff. de fideiuſſor. Bald. in l. 1. in 2. quæſt. Cod. Commodati. Ioan. de Imo. in d. c. per tuas. de arbit. & in c. 1. de iudi.* Sed valde magiſtraliter reſpondet dominus Iaſo. in d. l. Si pecuniam. *in vltima colum. verſic. vnde ego reſpondeo, &c.* ſed ſuperfluum eſſet hanc reſponſionem hic inſerere.

Nec aliquid obſtat, quod dicitur iuramentum de iure ciuili non inducere obligationem in alio, quam in liberto, quia ad hoc breuiter reſpondetur inter cætera ſecundum Modernos, ſcilicet quamuis iuramentum de iure ciuili non inducat obligationem, pręterquam in liberto, tamen obligationem inductam in terminis noſtris, & ſimilibus qualificat, vt iurans præciſe teneatur ad faciendum, vel non faciendum, &c. Sed ſuperuacaneum eſt in propoſito de hoc diutius inſiſtere, cũ ſi in terminis propoſitæ conſultationis nullum penitus interueniſſet iuramentum de non alienando vltra modum in conuentione expreſſum, & etiam alia opinio eſſet in iure verior & communior, cuius contrarium tamen oſtenſum eſt: Tamen adhuc prohibitio de non alienando in propoſito noſtro impediret translationem dominii, ſi dominus Comes faceret eam. quia licet regulare ſit, vt ſupra deductum eſt, quod prohibitio alienationis non impediat tranſlationem dominii; ſed obliget alienantem ad ſolutionem intereſſe, vt ſoluendo intereſſe liberetur. Tamen fallit iſta regula, quando ſcilicet tempore contractus à contrahentibus, qui conuenerunt & prohibue-
15 runt ne alienaretur res, eſt reſeruatum Ius pignoris vel dominii in re. Nam iſto caſu, licet nullũ penitus interuenerit iuramentum, tamen impeditur translatio dominii. Ita probatur per tex. not. & ſingul. in l. Si creditor. §. fina. ſecundum veram & communem literam negatiuam, ibi ſcilicet, nullam venditionem. *ff. de diſtract. pig.* & per tex. in l. fin. C. de iure emphyt. Et ita notanter Bart. *in d. §. ea lege,* limitat dictam regulam. Referunt & ſequuntur communiter Doctor. *in d. §. ea lege.* Idem tenet Bart. *in d. l. Si creditor. §. fin. & in d. §. Diui. & in l. qui abſenti. §. 1. in fin. ff. de acquir. poſſeſſ.* Nam iſto caſu etiam ceſſat ratio l. Nemo paciſcendo, *alias pen.* ff. de pactis. Sed in caſu propoſito generoſi Comites tempore conuentionis ſiue contractus, non diuiſerunt dicta bona, de quib. iam eſt quæſtio, ſed dominium eorundem retinuerunt pro indiuiſo, licet fuerit facta diuiſio quædam fructuum ex eis colligendorũ. Et ſic omnes reſeruarunt ius dominii, quod multo fortius eſt iure pignoris, vel hypothecæ.

Ergo talis prohibitio contrahentium impedit translationem dominii, ſi alienatio fieret ab vno ex eis, aliis inuitis, etiamſi nullum penitus interueniſſet iuramentum. Quanto magis iſta obtinent hic locum, propter interpoſitionem iuramenti, quod ſemper debet aliquid operari, ne fruſtra intelligatur oppoſitum. Ergo, &c.

16 Inſuper expeditum eſt; Quod etiamſi vaſallus licite, hoc eſt, accedente domini feudi conſenſu, alienauerit feudum paternum antiquum, vel in quo alii habent ſimultaneam inueſtituram, tamen non valet huiuſmodi alienatio in præiudicium agnatorum, vel habentium ſimultaneam inueſtituram, niſi expreſſe vel tacite conſenſerint. *tex. eſt in cap. 1. de alie. feud. pater. & in ti. ſi de feu. fue. cont. inter do. & agna. vaſ. & l. c. Titius filios maſculos. & vtrobique Feudiſtæ, &c.* Et licet, ſi vaſallus filios maſculos habens, alienauerit tale feudum licite, ſine tamen conſenſu agnatorum, vel ſimultanee inueſtitorum, valeat talis alienatio, pro tanto, quod agnati ſuperuenientibus Vaſallo alienante, & eius hæredibus maſculis ex corpore ſuo deſcendentib. non poſſint huiuſmodi alienationem reuocare, vt probatur per dict. cap. Titius. in 2. reſpon. cum ibi notatis. Et ita etiam ſeruatur in practica, & de conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres. *l. ſi de interpretatione. ff. de ll. c. Cum dilectus. de conſuetud. c. Certificari. de ſepultu.* tamen ſi vaſalli iureiurando promiſerint, de non alienando feudum ſimpliciter vel vltra certam quantitatem, videtur quod etiam tunc talis alienatio contra iuramentum facta non
valeat, alias enim iuramentum eſſet ſine omni effectu, 17
& nullius vtilitatis, quod nequaquam eſt dicendum, *vt patet per gloſſ. in dict. leg. Si pecuniam. & text. in l. Cum pater. §. filius matrem. ff. de legatis 2. iuncta gloſſ. 1. ibi in fine. & gloſſ. in c. licet mulieres. de iureiurand. in 6. quam ſequitur Bartolus in l. Si quis pro eo. in 8. memb. ff. de fideiuſſor. & per nota. per Doctor. in dictis locis. & in dict. c. Cum contingat. & in d. c. intellecto. de iureiurand. & in d. c. per tuas. de arbit.*

Sed tamen hoc etiam clarum eſt, quod tranſactiones 18
ſiue quæcunque conuentiones, & etiam iuramento cõfirmatæ non præiudicent tertiis, & ita in terminis noſtris ſæpe nominata conuentio iurata non præiudicat creditoribus Comitis N. de N. quin ipſi poſſint petere, quod ipſis in defectum aliorum bonorum pro debitis aſſignẽtur fructus & prouentus, qui percipi potuerunt de bonis iſtis feudalibus ſpectantibus ad prænominatum Comitem, pro omni tempore, quo bona feudalia penes dictum Comitem & eius hæredes, ex ſuo corpore deſcendentes, ſunt permanſura. *Ita probatur per Rub. & nig. Res inter alios acta, &c. C. & in l. ſæpe. in prin. ff. de re iud. l. 1. C. de tranſact. l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pact.* Et quod iuramentum etiam non extendatur ad tertium, nec proſit, nec noceat ei, text. eſt clarus in l. 3. §. Marcellus tractat. *alias penultim.* & in l. Nam & poſtea. §. final. cum l. ſequenti. vbi dicit text. quia non debet aliis nocere, quod inter alios actum eſt. *& etiam in l. Sed & poſſeſſori. §. fi. ff. de iureiur. c. Quamuis. de pactis. in 6. &c.*

Nec ad propoſitum faciunt aliquid adducta à Conſulente de neceſſaria alienatione imminente propter æs alienum. *dict. leg. Filiusfamilias. §. Diui. de legat. 1. l. peto. §. 1. de lega. 2. l. cum fidei. ff. de fideicom. liber. l. alienationes. fam. hercisc. l. 1. C. de præd. mino.* & alia per eum adducta, quia ingenue fate-
mur, quod imminente neceſſitate multa ſint licita, quæ 19
alias ſunt illicita, & à iure prohibita. Cum neceſſitas careat lege, &c. Hinc etiam neceſſitas excuſat à periurio. *c. querelam. de iureiur.* & ibi gloſſ. in verbo, neceſſitate, allegat multa bona iura, quod in caſibus neceſſitatis licitum ſit, quod alias ſit illicitum, &c. Hinc dicit tex. in reg. Quod non eſt. de reg. iuris, in antiquis. Quod non eſt licitum in lege, neceſſitas facit licitum. Sed tamen ad prædicta omnia ex ſupra adductis patet reſponſio, & primo dict. ll. *ſcilicet l. Filiusfam. §. Diui. l. peto. §. 1. Cum fidei.* loquuntur in prohibitione facta à teſtatore hærede, & ita de re propria hæredis, in qua nullus alius habet ſuperius dominium, nec aliquod ius, & ita de re, de qua diſponens ſine cuiuſcunque conſenſu pro voluntate ſua diſponere poterat. Ideo ſi teſtator ex iuſta cauſa prohibuerit ne certa res eius alienetur, intelligitur de alienatione voluntaria, non neceſſaria, & ita imminente propter æs alienum, vt ibi.

Sed nos loquimur hic in alienatione feudi paternorum, ſeu in quibus alii habent ſimultaneam inueſtituram. Et ſic in quibus agnati vel fratres habent etiam ius, non ex perſona Vaſalli poſſidentis Feudum, ſed ex pro-

miſſione & beneficio domini feudi inueſtientis. Ideo in præiudicium iuris agnatorum eis quæſiti ex huiuſmodi promiſſione domini feudi in feudo paterno vel antiquo indiſtinctè eſt prohibita alienatio huiuſmodi Feudi, ſine conſenſu agnatorum. *d. c. 1. de alien. feud. patern. & d. §. Titius. cum ibi notatis* 20 Et nullo iure repetitur cautum, quod propter aliquam neceſſitatem ſiue æris alieni, ſiue aliam, vaſallus poſſeſſor ſine conſenſu agnati poſſit tale feudũ in præiudicium iuris ipſius agnati, alienare, quia quilibet bene eſt diſpenſator & arbiter in re ſua. Non autem in præiudicium Iuris alieni. *l. in re mandata. C. Mandati. cum ibi notatis.* Hinc etiam Vaſallus imminente neceſſitate hodie nec in totum, nec in partem, ſine conſenſu domini Feudum alienare poteſt. *c. 1. ibi, neceßitate namq; ſuadente. in titul. qualit. pot. Feudum alien.* Et ſic eſt ibi textus ſingularis ſecundum Baldum & Doctores; Quod etiam ex neceſſitate famis Vaſallus inſcio domino, non poteſt alienare Feudum, quod tamen mirum eſt ſecundum Baldũ, ibi. Cum Vaſallus non intromittat ſe de proprietate domini, & ſic de iure directi dominii ipſius domini, ſed ſolum de ſuo vtili dominio.

Sed reſpondet ipſe & bene, quod hoc ideo ſit, quia dominium ſuum non eſt Francum, ſed ſuppoſitum ſeruituti & obſequio dominii. Et ideo ne per alienationes Iura dominiorum minuantur, ſtatutum eſt, quod nõ poſſunt alienari. Quam rationem etiam aſſignat tex. in c. 1. ibi. per quod vires Imperii maxime attenuatas cognouimus. *De prohi. Feudi alien. per Lothar.* Multo minus Vaſallus feudum ſuum in præiudicium iuris alieni, & ita agnati vel fratris ſui ſimultaneè inueſtiti, ſine eius conſenſu tacito vel expreſſo, etiam propter neceſſitatem æris alieni, alienare poteſt. Per quæ iam clare patet ſolutio ad prædicta Iura, ad d. l. alienationes. & d. c. 1. & omnia alia iura, quibus cauetur, quod ex cauſa neceſſaria licita ſit alienatio, alias iure prohibita, quia ſolum Bald. & dd. loquuntur in d. c. 1. *qualiter olim ſiud. ali.* quando volens alienare ex neceſſitate habet ius integrum vel plenum in re alienãda, quod non habet vaſallus in feudis, vt clare oſtenſum eſt. Ergo, &c. Et vltra hanc reſponſionem ponit aliam reſponſionem, & bonam, Franciſc. Curtius in contractu feudorum, *in 4. parte princip. q. 16. in fin.* & dicit; Quod conceſſio feudi habeat in ſe tacitam conditionem, nec alienetur aliqua ex cauſa, ſine voluntate domini, & conſenſu agnatorum, & ideo non attendimus neceſſitatem vaſalli, ad hoc vt detur ſibi facultas alienandi. Et procedunt hæc maxime in præſentiarum, in perſona Comitis G. cum huiuſmodi neceſſitas euenerit culpa ipſius. Qui enim occaſionem damni dedit damnum feciſſe dicitur, *iuribus vulgat.* Ideo etiam is, qui non poteſt adimplere promiſſa iurata propter paupertatem, nihilominus incurrit periurium. *c. ſi & ibi Aluar. de alien. feud. pater. facit l. Si duo. in fi. ff. de iureiur.* Quod eſt verum, ſecundum dd. ſi ei poteſt culpa imputari; Vel quia à principio tempore promiſſionis & iuramenti ſciuit ſe impotentem ad ſoluendum. *l. Creditores. ſi de priui. cred.* Et confirmantur prædicta, quia iſta conuentio eſt voluntarie, & reciproce facta inter generoſos Comites. Ergo multo fortius debet valere, quia non deciditur inducere grauamen. vel onus, cum ſit reciproca & viciſſitudinaria. *l. 1. & l. fi. C. de pact. l. de fideicom. C. de tranſact.* Hinc eſt, quod diſpoſitio, quæ ſimpliciter facta nõ valeret, ſi ſit facta reciproce, bene valet & tenet. Nam licet donatió, facta inter virum & vxorem cõſtante matrimonio, non valet, *tot. tit. de donat. inter vir. & vxor.* tamen ſi ſit reciproca, bene valet, & tenet, *l. quod autem. §. Si vir & vxor. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. Si pater puellæ. & ibi Cyn. Bald. Salyc. & Pau. de Caſt. C. de inoffic. teſtam.* Item quamuis donatio excedens ſummam quingentorum aureorum ſine inſinuatione non valere *l. Sancimus. Cod. de donat.* tamen quando eſt mutua, ſeu reciproca, non eget inſinuatione. *Ita ſingulariter tenet Angel. in conſ. 179. incip. Viſis prædictis inſtrumentis, &c.*

THEMA CONSILII LXVIII.

Quod Clericus in ſacris ordinibus conſtitutus vna cum fratribus ſecundum iura feudalia, ſuccedat patri in bonis feudalibus paternis, &c. Et quod poſſit ſeruire per ſubſtitutum, &c.

SVMMARIA.

1 *Argumentatur primo, quod Clericus in feudis non ſuccedat.*
2 *Milites Dei non debent ſe implicare negotiis ſecularibus.*
3 *Ceſſante officio debet ceſſare beneficium.*
4 *Feudum non tranſit in Eccleſiam ſeu monaſterium, quemadmodum nec in Clericum.*
5 *Monachus non ſuccedit in feudo paterno.*
6 *Clerici in ſacris conſtituti ſuccedunt in feudis: Et Clericatus non eſt repugnans feudis, &c.*
7 *Clericus ſuccedit in feudo, etiamſi pro eo ad perſonale ſeruitium teneatur: modo id honeſte, vel per ſe, vel per ſubſtitutum præſtare poßit. Et idem iudicatur de ingrediente Monaſterium. & num. 8.*
9 *Vaſallus poteſt per ſubſtitutum æque idoneum, id eſt, acceptibilem, domino ſeruire.*
10 *Feudatarius ingrediens Monaſterium, quamdiu durabit naturalis eius vita, tamdiu manet feudum apud Monaſterium. & infra num. 18.*
11 *Inhabiles ad ſeruiendum, ſi ſunt habiles ad ſuccedendum, poſſunt ſeruire per ſubſtitutum, & ſuccedere in feudis.*
12 *In feudo regali ſeu annexam regalem dignitatem habente, monachus vel monaſterium loco eius ſuccedit.*
13 *Clerici vel monachi qui propter ſanguinis effuſionem & irregularitatis periculum in propria perſona ſeruire domino in bello, & pugnare non poſſunt, ſeruiant ei per ſubſtitutum.*
14 *Reſpondet ad argumenta in principio adducta pro contraria ſententia, ſcilicet quod clerici in feudo non ſuccederent.*
15 *Induſtria perſonæ quando eligitur, Vaſallus per ſubſtitutum ſeruire non poteſt, nec tunc clericus ſuccedit in feudo. Fallentiam vide infra, num. 19.*
16 *Induſtria perſonæ nunquam intelligitur electa, quando non conceßione feudi fit mentio hæredum, & ſufficit, vt per æque idoneum & habilem ſeruiat. num. 10.*
17 *Induſtrialia ad hæredes non tranſeunt.*
18 *Inueſtitus de feudo, ſi perſonæ ſuæ induſtria eſt electa, & poſtea clericus efficitur, in caſu ſuperuenientis neceßitatis vel dignitatis per ſubſtitutum ſeruire poteſt.*
21 *Feudum quando in Eccleſiam vel monaſterium alienari poßit, ſtatutum debet intelligi, ſecundum ius commune, & quo minus illud offendat.*
22 *Clerici de iure communi ſuccedunt in bonis feudalibus ſicut laici, nec vlla conſuetudine, quantumcunq; longa, excludi vel incapaces effici poſſunt.*
23 *Statutum contra libertatem Eccleſiæ vel Eccleſiaſticarum perſonarum inductum, eſt ipſo iure nullum.*
24 *Statutum vel conſuetudo quando dicantur contra libertatem Eccleſiæ. Et num. 26.*
25 *Fortius eſt acquiſitum quod contingit de iure communi, quam quod de iure ſpeciali.*
27 *Sacerdotium non eximit filium à patria poteſtate, ſed Epiſcopalis dignitas.*
28 *Filius in feudis viuo patre inueſtitus, ac etiam poßidere intelligitur,*

modo limitatus, tunc etiam eodem modo intelligitur iuramentum, & ſic intelligitur ſecundum naturam contractuſ, ſuper quo interponitur, *ſicut in d.l.fin.* Si non ſequitur numeratio, deficit conſenſus promittentis. Ideo etiam iuramentum intelligitur, ſi pecunia fuerit numerata, quia nemo præſumitur ſuum iactare, *vt eſt de mente Bart.in l. Si quis pro eo.in penult.colum. in 8. memb. ff. de fideiuſſor. Bald.in l.1.in 2.quæſt.Cod.Commodati. Ioan.de Imo.in d.c.per tuas. de arbit.& in c.1. de iudi.* Sed valde magiſtraliter reſpondet dominus Iaſo.in d.l.Si pecuniam.*in vltima colum.verſic.vnde ego reſpondeo,&c.* ſed ſuperfluum eſſet hanc reſponſionem hic inſerere.

Nec aliquid obſtat, quod dicitur iuramentum de iure ciuili non inducere obligationem in alio, quam in liberto, quia ad hoc breuiter reſpondetur inter cætera ſecundum Modernos, ſcilicet quamuis iuramentum de iure ciuili non inducat obligationem, præterquam in liberto, tamen obligationem inductam in terminis noſtris, & ſimilibus qualificat, vt iurans præciſe teneatur ad faciendum, vel non faciendum, &c. Sed ſuperuacaneum eſt in propoſito de hoc diutius inſiſtere, cũ ſi in terminis propoſitæ conſultationis nullum penitus interueniſſet iuramentum de non alienando vltra modum in conuentione expreſſum, & etiam alia opinio eſſet in iure verior & communior, cuius contrarium tamen oſtenſum eſt: Tamen adhuc prohibitio de non alienando in propoſito noſtro impediret translationem dominii, ſi dominus Comes faceret eam. quia licet regulare ſit, vt ſupra deductum eſt, quod prohibitio alienationis non impediat translationem dominii, ſed obliget alienantem ad ſolutionem intereſſe, vt ſoluendo intereſſe liberetur. Tamen fallit iſta regula, quando ſcilicet tempore contractus à contrahentibus, qui conuenerunt & prohibuerunt ne alienaretur res, eſt reſeruatum Ius pignoris vel
15 dominii in re. Nam iſto caſu, licet nullũ penitus interuenerit iuramentum, tamen impeditur translatio dominii. Ita probatur per text.not.& ſingul.in l.Si creditor.§.fina. ſecundum veram & communem literam negatiuam, ibi ſcilicet, nullam venditionem.*ff.de diſtract. pig.* & per tex.in l.fin.C. de iure emphyt. Et ita notanter Bart.*in d. §.ea lege*, limitat dictam regulam. Referunt & ſequuntur communiter Doctor.*in d.§.ea lege.* Idem tenet Bart.*in d. l. Si creditor. §.fin.& in d.§.Diui.& in l.qui abſens.§.1.in fin. ff. de acquir.poſſeſſ.* Nam iſto caſu etiam ceſſat ratio l.Nemo paciſcendo,*alias pen.*ff.de pactis. Sed in caſu propoſito generoſi Comites tempore conuentionis ſiue contractus, non diuiſerunt dicta bona, de quib. iam eſt quæſtio, ſed dominium eorundem retinuerunt pro indiuiſo, licet fuerit facta diuiſio quædam fructuum ex eis colligendorũ. Et ſic omnes reſeruarunt ius dominii, quod multo fortius eſt iure pignoris, vel hypothecæ.

Ergo talis prohibitio contrahentium impedit translationem dominii, ſi alienatio fieret ab vno ex eis, aliis inuitis, etiamſi nullum penitus interueniſſet iuramentum. Quanto magis iſta obtinent hic locum, propter interpoſitionem iuramenti, quod ſemper debet aliquid operari, ne fruſtra intelligatur oppoſitum. Ergo, &c.

16 Inſuper expeditum eſt, Quod etiamſi vaſallus licite, hoc eſt, accedente domini feudi conſenſu, alienauerit feudum paternum antiquum, vel in quo alii habent ſimultaneam inueſtituram, tamen non valet huiuſmodi alienatio in præiudicium agnatorum, vel habentium ſimultaneam inueſtituram, niſi expreſſe vel tacite conſenterint.*tex eſt in cap.1.de alie.feud.pater.& in ti.ſi de feu fue. cont. inter do.& agna.vaſal.c.Titius filios maſculos.& vtrobique Feudiſtæ, &c.* Et licet, ſi vaſallus filios maſculos habens, alienauerit tale feudum licite, ſine tamen conſenſu agnatorum, vel ſimultaneæ inueſtitorum, valeat talis alienatio, pro tanto, quod agnati ſuperuenientibus Vaſallo alienante, & eius hæredibus maſculis ex corpore ſuo deſcendentib. non poſſint huiuſmodi alienationem reuocare, vt probatur per dict.cap.Titius.in 2.reſpon.cum ibi notatis. Et ita etiam ſeruatur in practica, & de conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres.*l.ſi de interpretatione.ff.de ll.c.Cum dilectus de conſuetud.c. Certificari.de ſepultu.* tamen ſi vaſalli iureiurando promiſerint, de non alienando feudum ſimpliciter vel vltra certam quantitatem, videtur quod etiam tunc talis alienatio contra iuramentum facta non valeat, alias enim iuramentum eſſet ſine omni effectu, 17
& nullius vtilitatis, quod nequaquam eſt dicendum, *vt patet per gloſſ in dict.leg. Si pecuniam.& text.in l.Cum pater. §. filius matrem.ff. de legatis 2.iuncta gloſſ.1.ibi in fine.& gloſſ in c. licet mulieres.de iureiurand in 6.quam ſequitur Bartolus in l.Si quis pro eo.in 8.memb. ff. de fideiuſſor. & per nota.per Doctor.in dictu locu.& in dict. c. Cum contingat. & in d. c. intellecto. de iureiurand.& in d.c. per tuas.de arbit.*

Sed tamen hoc etiam clarum eſt, quod tranſactiones 18
ſiue quæcunque conuentiones, & etiam iuramento cõfirmatæ non præiudicent tertiis, & ita in terminis noſtris ſæpe nominata conuentio iurata non præiudicat creditoribus Comitis N.de N.quin ipſi poſſint petere, quod ipſis in defectum aliorum bonorum pro debitis aſſignẽtur fructus & prouentus, qui percipi potuerunt de bonis iſtis feudalibus ſpectantibus ad prænominatum Comitem, pro omni tempore, quo bona feudalia penes dictum Comitem & eius hæredes, ex ſuo corpore deſcendentes, ſunt permanſura. *Ita probatur per Rub. & nig. Res inter alios acta,&c.C.& in l.ſæpe.in prin.ff.de re iud.l.1. C. de tranſact. l.ſi vnus.§. ante omnia.ff. de pact.* Et quod iuramentum etiam non extendatur ad tertium, nec proſit, nec noceat ei, text.eſt clarus in l. 3. §.Marcellus tractat. *alias penultim.* & in l.Nam & poſtea.§.final.cum l.ſequenti. vbi dicit text. quia non debet aliis nocere, quod inter alios actum eſt, *& etiam in l.Sed & poſſeſſori.§.ſi.ff.de iureiur.c. Quamuis.de pactis. in 6.&c.*

Nec ad propoſitum faciunt aliquid adducta à Conſulente de neceſſaria alienatione imminente propter æs alienum.*dict. leg. Filiusfamilias. § Diui.de legat.1.l.peto. §.1.de lega.2.l.cum fide.ff.de fideicom.liber.l.alienationes.fami.hercisc.l.1.C. de præd.mino.*& alia per eum adducta, quia ingenue fatemur, quod imminente neceſſitate multa ſint licita, quæ 19
alias ſunt illicita, & à iure prohibita. Cum neceſſitas careat lege, &c. Hinc etiam neceſſitas excuſat à periurio.*c. querelam.de iureiur.*& ibi gloſſ.in verbo, neceſſitate, allegat multa bona iura, quod in caſibus neceſſitatis licitum ſit, quod alias ſit illicitum, &c. Hinc dicit tex.in reg. Quod non eſt.de reg.iuris, in antiquis. Quod non eſt licitum in lege, neceſſitas facit licitum. Sed tamen ad prædicta omnia ex ſupra adductis patet reſponſio, & primo dict. ll.*ſcilicet l.Filiusfam §.Diui.l.peto. §. 1. Cum fides.* loquuntur in prohibitione facta à teſtatore hærede, & ita de re propria hæredis, in qua nullus alius habet ſuperius dominium, nec aliquod ius, & ita de re, de qua diſponens ſine cuiuſcunque conſenſu pro voluntate ſua diſponere poterat. Ideo ſi teſtator ex iuſta cauſa prohibuerit ne certa res eius alienetur, intelligitur de alienatione voluntaria, non neceſſaria, & ita imminente propter æs alienum, vt ibi.

Sed nos loquimur hic in alienatione feudi paternorum, ſeu in quibus alii habent ſimultaneam inueſtituram. Et ſic in quibus agnati vel fratres habent etiam ius, non ex perſona Vaſalli poſſidentis Feudum, ſed ex promiſſione

miſſione & beneficio domini feudi inueſtientis. Ideo in præiudicium iuris agnatorum eis quæſiti ex huiuſmodi promiſſione domini feudi in feudo paterno vel antiquo indiſtincte eſt prohibita alienatio huiuſmodi Feudi, ſine conſenſu agnatorum. *d. c. 1. de alien. feud. patern. & d. §. Titius. cum ibi notatis* Et nullo iure repetitur cautum, quod pro-
20 pter aliquam neceſſitatem ſiue æris alieni, ſiue aliam, vaſallus poſſeſſor ſine conſenſu agnati poſſit tale feudũ in præiudicium iuris ipſius agnati, alienare, quia quilibet bene eſt diſpenſator & arbiter in re ſua. Non autem in præiudicium Iuris alieni. *l. in re mandata. C. Mandati. cum ibi notatis.* Hinc etiam Vaſallus imminente neceſſitate hodie nec in totum, nec in partem, ſine conſenſu domini Feudum alienare poteſt. *c. 1. ibi, neceßitate namq; ſuadente. in titul. qualiter pot. Feudum alien.* Et ſic eſt ibi textus ſingularis ſecundum Baldum & Doctores; Quod etiam ex neceſſitate famis Vaſallus inſcio domino, non poteſt alienare Feudum, quod tamen mirum eſt ſecundum Baldũ, ibi. Cum Vaſallus non intromittat ſe de proprietate domini, & ſic de iure directi dominii ipſius domini, ſed ſolum de ſuo vtili dominio.

Sed reſpondet ipſe & bene, quod hoc ideo ſit, quia dominium ſuum non eſt Francum, ſed ſuppoſitum ſeruituti & obſequio dominii. Et ideo ne per alienationes Iura dominiorum minuantur, ſtatutum eſt, quod nõ poſſunt alienari. Quam rationem etiam aſſignat tex. in c. 1. ibi. per quod vires Imperii maxime attenuatas cognouimus. *De prohi. Feudi alien. per Lothar.* Multo minus Vaſallus feudum ſuum in præiudicium iuris alieni, & ita agnati vel fratris ſui ſimultaneè inueſtiti, ſine eius conſenſu tacito vel expreſſo, etiam propter neceſſitatem æris alieni, alienare poteſt. Per quæ iam clare patet ſolutio ad prædicta Iura, ad d. l. alienationes. & d. c. 1. & omnia alia iura, quibus cauetur, quod ex cauſa neceſſaria licita ſit alienatio, alias iure prohibita, quia ſolum Bald. & dd. loquuntur in d. c. 1. *qualiter olim feud. ali.* quando volens alienare ex neceſſitate habet ius integrum vel plenum in re alienãda, quod non habet vaſallus in feudis, vt clare oſtenſum eſt. Ergo, &c. Et vltra hanc reſponſionem ponit aliam reſponſionem, & bonam, Franciſc. Curtius in contractu feudorum, *in 4. parte princip. q. 16. in fin.* & dicit; Quod conceſſio feudi habeat in ſe tacitam conditionem, nec alienetur aliqua ex cauſa, ſine voluntate domini, & conſenſu agnatorum, & ideo non attendimus neceſſitatem vaſalli, ad hoc vt detur ſibi facultas alienandi. Et procedunt hæc maxime in præſentiarum, in perſona Comitis G. cum huiuſmodi neceſſitas euenerit culpa ipſius. Qui enim occaſionem damni dedit damnum feciſſe dicitur, *iuribus vulgat.* Ideo etiam is, qui non poteſt adimplere promiſſa iurata propter paupertatem, nihilominus incurrit periurium. *c. ſi & ibi Aluar. de alien. feud. pater. facit l. Si duo in fi. ff de iureiur.* Quod eſt verum, ſecundum dd. ſi ei poteſt culpa imputari; Vel quia à principio tempore promiſſionis & iuramenti ſciuit ſe impotentem ad ſoluendum. *l. Creditores. ſi de priui. cred.* Et confirmantur prædicta, quia iſta conuentio eſt voluntarie, & reciproce facta inter generoſos Comites. Ergo multo fortius debet valere, quia non deciditur inducere grauamen. vel onus, cum ſit reciproca & viciſſitudinaria. *l. 1. & l ſi. C. de pact. l. de fideicom. C. de tranſact.* Hinc eſt, quod diſpoſitio, quæ ſimpliciter facta nõ valeret, ſi ſit facta reciproce, bene valet & tenet. Nam licet donatio, facta inter virum & vxorem cõſtante matrimonio, non valet, *tot. tit. de donat. inter vir. & vxor.* tamen ſi ſit reciproca, bene valet, & tenet, *l. quod autem. §. Si vir & vxor. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. Si pater puellæ. & ibi Cyn. Bald. Salyc. & Pau. de Caſt. C. de inoffic. teſtam.* Item quamuis donatio excedens ſummam quingentorum aureorum ſine inſinuatione non valere *l. Sancimus. Cod. de donat.* tamen quando eſt mutua, ſeu reciproca, non eget inſinuatione. *Ita ſingulariter tenet Angel. in conſ. 179. incip. Viſis prædictis inſtrumentis, &c.*

THEMA CONSILII LXVIII.

Quod Clericus in ſacris ordinibus conſtitutus vna cum fratribus ſecundum iura feudalia, ſuccedat patri in bonis feudalibus paternis, &c. Et quod poſſit ſeruire per ſubſtitutum, &c.

SVMMARIA.

1 *Argumentatur primo, quod Clericus in feudis non ſuccedat.*
2 *Milites Dei non debent ſe implicare negotiis ſecularibus.*
3 *Ceſſante officio debet ceſſare beneficium.*
4 *Feudum non tranſit in Eccleſiam ſeu monaſterium, quemadmodum nec in Clericum.*
5 *Monachus non ſuccedit in feudo paterno.*
6 *Clerici in ſacris conſtituti ſuccedunt in feudis: Et Clericatus non eſt repugnans feudis, &c.*
7 *Clericus ſuccedit in feudo, etiamſi pro eo ad perſonale ſeruitium teneatur: modo id honeſte, vel per ſe, vel per ſubſtitutum præſtare poſſit. Et idem iudicatur de ingrediente Monaſterium. & num. 8.*
9 *Vaſallus poteſt per ſubſtitutum æque idoneum, id eſt, acceptibilem, domino ſeruire.*
10 *Feudatarius ingrediens Monaſterium, quamdiu durabit naturalis eius vita, tamdiu manet feudum apud Monaſterium. & infra num. 18.*
11 *Inhabiles ad ſeruiendum, ſi ſunt habiles ad ſuccedendum, poſſunt ſeruire per ſubſtitutum, & ſuccedere in feudis.*
12 *In feudo regali ſeu annexam regalem dignitatem habente, monachus vel monaſterium loco eius ſuccedit.*
13 *Clerici vel monachi qui propter ſanguinis effuſionem & irregularitatis periculum in propria perſona ſeruire domino in bello, & pugnare non poſſunt, ſeruiant ei per ſubſtitutum.*
14 *Reſpondet ad argumenta in principio adducta pro contraria ſententia, ſcilicet quod clerici in feudo non ſuccederent.*
15 *Induſtria perſonæ quando eligitur, Vaſallus per ſubſtitutum ſeruire non poteſt, nec tunc clericus ſuccedit in feudo. Fallentiam vide infra, num. 19.*
16 *Induſtria perſonæ nunquam intelligitur electa, quando non conceßione feudi fit mentio hæredum, & ſufficit, vt per æque idoneum & habilem ſeruiat. num. 20.*
17 *Induſtrialia ad hæredes non tranſeunt.*
18 *Inueſtitus de feudo, ſi perſonæ ſuæ induſtria eſt electa, & poſtea clericus efficitur, in caſu ſuperuenientis neceßitatis vel dignitatis per ſubſtitutum ſeruire poteſt.*
21 *Feudum quando in Eccleſiam vel monaſterium alienari poßit, ſtatutum debet intelligi, ſecundum ius commune, & quo minus illud offendat.*
22 *Clerici de iure communi ſuccedunt in bonis feudalibus ſicut laici, nec vlla conſuetudine, quantumcunq; longa, excludi vel incapaces effici poſſunt.*
23 *Statutum contra libertatem Eccleſiæ vel Eccleſiaſticarum perſonarum inductum, eſt ipſo iure nullum.*
24 *Statutum vel conſuetudo quando dicantur contra libertatem Eccleſiæ. Et num. 26.*
25 *Fortius eſt acquiſitum quod contingit de iure communi, quam quod de iure ſpeciali.*
27 *Sacerdotium non eximit filium à patria poteſtate, ſed Epiſcopalis dignitas.*
28 *Filius in feudis viuo patre inueſtitus, ac etiam poßidere intelligitur,*

*gitur, & ius ſiue poſſeſsio ſine alia inueſtitura in ipſum conti-
nuatur, adeo vt viuo patre, non ius, ſed tantum adminiſtratio
ei deſit.*

29 *Filius in poteſtate per mortem patris non ſuccedere, nec acquire-
re, ſed retinere dicitur.*

CONSILIVM LXVIII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implo-
rato. Super præmiſſo themate videtur prima fron-
te concludendum pro fratribus defuncti, quod ſcilicet
ipſi ſuccedāt in bonis feudalibus fratris eorum, excluſo
filio ſuo clerico, &c. pro quibus ſc. præſtatur ſeruitium
1 perſonale. Et primo probatur hoc per iura rotunda, diſ-
ponentia, quod clerici in feudis non ſuccedant, vt in c.
Qui clericus; vbi dicitur, Qui clericus efficitur, aut vo-
tum religionis aſſumit, hoc ipſo feudum amittit. & dd.
ibi in verb. clericus. exponunt, dummodo ſit in ſacris,
&c. in ti. Si de feu. cont. ſit int. dom. & agn. vaſ. & in c. 1.
de mil. Vaſal. qui at. bell depoſ. vbi licet text. in prin. ſo-
lū loquatur in milite vaſallo, qui arma bellica depoſue-
rit, & votum religionis aſſumpſerit, &c. tamen ratio ibi
in fine poſita, etiam habet locum in clericis in ſacris con-
ſtitutis: dicitur enim ibi, ſed iudicatum eſt, domini vel
agnati conditionem eſſe potiorem, eo quod deſiit eſſe
miles ſeculi, qui factus eſt miles Chriſti, nec beneficium
pertinet ad eum, qui non debet gerere officium, ſed ſa-
2 cerdotes ſunt tales. Nam miles Dei non poteſt ſe impli-
care negotiis ſecularib. per tot. ti. Nigro & Rub. Ne cle-
ricus vel monachus, &c. c. 1. in fi. in tit. An mutus, ſurd.
vel alius imperfectus, &c. vbi dicitur: Sicut mutus &
ſurdus, claudus & cæcus feudum retinere non poſſunt,
quia ipſum retinere non poſſunt, quia ipſum ſeruare non
valent, Subiungens tex. ſic dicimus in clerico, & fœmina,
& ſimilibus. Et ille tex. fortiter videtur ſtringere, &c. Et
3 ceſſante officio, debet ceſſare beneficium. *l. generaliter.* C.
*de Epiſc. & cler. l. Neſennius. cum ll. ſequentib. ff. de excuſ. tuto cum ſi-
mil.* c. 1. verſ. Et ex hoc illud, vbi dicitur: Et ex hoc illud
deſcēdit, quod dicimus clericum nullo modo in benefi-
cio paterno debere ſuccedere, *in ti. de feu. fœm. & ita etiam
tenet Iacob. de Bel. in c. ſi quis deceſſerit in ti. ſi de feud. ſit contron. inter
dom. & Agn. Vaſa Ita videtur tenere Bal. in d. c. Qui clericus. Al-
ber. de Roſ. in Authen. Ingreſsi. Cod. de ſacroſ. Eccle. Ioan. de Imo. in
c. in præſentia. de probat.* per quæ iura, & c. 1. de alie. feu. *cum
ſimil. &c.* Ioan. Andr. Ant. de But. Pan. & Imol. in d. c. in
4 præſentia, determinant, quod feudum non tranſeat in
Eccleſiam ſeu Monaſterium, ſicut nec in clericum, ad
quod in terminis eſt gl. & ibi Bal. in l. de quibus. ff. de ll. v-
bi expreſſo dicit, quod Monachus non ſuccedat in feudo
5 paterno, quia non poſſit præſtare ſeruitium debitum, cū
nemo militans Deo, &c. quæ ratio etiam militat in alio
clerico in ſacris conſtituto, *per tot. tit. in Nigro & Rub. Ne cle-
ricus vel Monach.* Ergo, &c. Et prædicta nedum procedunt
de iure Canonico, ſed etiam de iure Saxon. vt clare ha-
betur in c. 2. in princ. Lehenrecht / vbi dicitur, Daß Pfaf-
fen nicht haben Lehenrecht / ꝛc. Et ita etiam videtur in iſta
terra de conſuetudine obſeruari, &c.

Tamen prædictis omnibus & quibuſcunque non ob-
ſtantibus, indubitatum eſt in caſu præmiſſo, præfatum
dominum N. de iure poſſe ſuccedere patri ſuo in feudo
paterno, ſeu bonis feudalibus paternis, ab eo relictis, de
quibus etiam fuit inueſtitus à dominis feudorum, pro
ſe & hæredibus ſuis, &c. excluſis fratribus patris ipſius,
Et pro veritate huius deciſionis aliqua ſunt præmitten-
6 da. Quod clerici etiam in ſacris conſtituti, ita bené ſint
ſucceſſibiles, & pari modo ſuccedere poſſint, ſicut laici.
l. Deo nobis. Auth. presbyteri, cum ſimilibus. C. de Epiſcop. & cleric.

Secundo, quod clerici, presbyteri, Diaconi, &c. poſſint
tenere feuda à dominis temporalibus, & ita clericatus
non ſit repugnans feudis. *c. Si quis Laicus. 25. quæſt. 5. cap. So-
litæ. de maior. & obed. cap. ex tranſmiſſa. cap. verum. de foro com-
pet. cap. Romana. §. debet in verſic. iure. iuncta gloſſ. in verb. iure. de
appella. in 6.* Et quod clericus ſit ſucceſſibilis in feudo, te-
net Archidia. *in cap. Si qua mulier. 19. quæſt. vlt.* Imo Hoſtien.
Ioann. And. Ioan. de Lat. & Panor. *in d. cap. Præſentia.* Bal.
*in Auth. Niſi. (mihi ad fi. 4. colum.) verſ. Extra, nota. Cod. ad
Trebell. & valde notanter in cap. quæ in Eccleſiarum. ſuper gl. 1. de
conſtitu.* Quod non ſolum procedit de iure communi,
verum etiam de iure Saxo. vt Landtrecht / lib. 1. art. 14. in gl.
vbi dicit: Hat auch ein Pfaffe Lehen von einem Herren / er
muß darumb klagen vnd antworten vor dem Herren. Wer
anders ſpricht / der mißſpricht. *Allegat. ad ho. d. cap. Ex tranſ-
miſſa.* Tertio eſt regula, quod omnes deſcendētes maſcu-
li, ſuccedant in feudo in infinitum. *cap. 1. §. & quia diximus.
& ibi dd. in tit. Qui feudum dare poſſunt, &c.* Quibus ſic præ-
miſſis, præcedentem reſponſionem irrefragabiliter pro-
bo. Nam communis & vera eſt ſententia Canoniſt. & Le-
giſt. quod clericus in ſacris conſtitutus in Feudis ſucce- 7
dat, etiamſi debetur pro eo ſeruitium perſonale, quod
honeſte per clericum, vel per ſubſtitutum præſtari poſ-
ſit, ſicut etiam iſto caſu, quod fortius eſt, tranſit feudum
ingredientis Monaſterium in ipſum Monaſterium, ſiue 8
Eccleſiam, & durat ad vitam naturalem ingredientis, &
ſufficit tale ſeruitium per ſubſtitutum explicari. *argumen-
to l. quiſquis cenſibus. l. ad ſimilitudinem. Cod. de Epiſc. & cler. l. 1.
§. ne autem. in 1. reſponſ. Cod. de cadu. toll. Et prædicta in terminis
tenet & decidit gloſſ. in d. cap. 1. §. ex hoc. in verſ. Succedere. de feud.
fœm.* Et expeditum eſt, quod Vaſallus poteſt per ſubſti-
tutum æque idoneum ſeruire. *cap. Si quis deceſſerit. in tit.* 9
*Si de feud. ſit contr. inter agnat. &c. & §. Firmiter. ibi (vel a-
lium pro ſe domino acceptibilem mittere contempſerit) in tit. de pro-
hib. feud. alien. per Freder. &c.* & ibi gloſſ. in verbo, Alium
pro ſe, &c. expreſſe dicit: Notare potes hic argu-
mentum; Quod vaſallus non poteſt feudum ſeruire per
ſubſtitutam perſonam, dum tamen ſit domino accepti-
bilis. Subiungens ibidem, & puto, quod acceptibilis de-
bet eſſe domino, ſi peræque bonum, vt ipſe eſt vaſallus,
ei mittat iuribus in ea allegatis. Et quod prædicto caſu
per iam adducta, vt dictum eſt, in Monaſterium vel Cle-
ricum tranſeat feudum, & per ſubſtitutum æque idone-
um ſeruire poſſit, tenet aperte Innocen in c. In præſen-
tia (*mihi in 2. colum.*) *verſ. & feudalia.* Et ibidem idem di-
cunt Hoſtien. Ioan. And. Anth. de Butr & poſt eos Pan.
(*mihi in 22. colum.*) *verſ. Nunc dubitatur. de probat.* Idem no-
tanter tenet Salic. *in Auth. ingreſsi. in fin. in verſic. quaro octa-
uo. extra gl.* dicens communiter dd. ita tenere. *Cod. de Sacr.
Eccl.* Idem tenet Arch. *in d. c. Si quæ mulier. (mihi in 2. col.) verſ.
Et de feudo, & c. d. 19. q. vltima.* Idem pulchre decidit Bal. *in d.
l. quiſquis. poſt princ. verſ. In Monacho & Clerico, quando non eſt
electa induſtria perſonæ vulgata. Auth. ingreſsi.* & expreſſe dicit
Bald, *in d. cap. quæ in Eccleſiarum*, Quod ſi feudatarius in- 10
grediatur Monaſterium, quamdiu durabit naturalis vi-
ta vaſalli, tamdiu feudum durabit apud monaſterium.
Idem Bald. *in d. c. qui clericus. in 1. oppo.* dicit: Si feudum
eſt datum ad tale ſeruitium, quod poſſit vel ſoleat per
alium explicari, durat feudum, &c. Et idem tenet ibi Al-
uar. pro quibus etiam bene facit regula, quam tradit An-
dre. de Iſern. in c. 1. de mili. vaſall. qui arm. &c. Quod ſci-
licet inhabiles ad ſeruiēdum, ſi ſint habiles ad ſucceden- 11
dum, poſſint ſeruire per ſubſtitutū; Secus ſi ſunt inhabi-
les ad ſuccedendū: Sed Clerici ſunt habiles ad ſucceden-
dum, vt ſupra oſtenſum eſt. Ergo, &c. Et cum hæc quæ-
ſtio contigiſſet de facto in perſona Epiſcopi Palmenſis,
præſtan-

præſtantiores Doctores Bononiæ, & Pa. Pi. conſuluerunt pro iſta parte concludendo Epiſcopum ſucceſſibilem in Feudo paterno, *Mar. Laud. in d. c. 1. §. Et quia vidimus, inter qui feudum dare poſſunt.* Idem tenet Iacob. de ſancto Georg. in ſuo vtili tractatu Feudorum. §. *Et quibuſcunque hæredibus. (mihi in 36. colum.) verſicul. An autem clerici, &c.* vbi inter cætera dicit: Ergo cum quæſtio de facto contigiſſet in perſonam Reuerendi & generoſi Domini, Ioanneti ex Comitibus Valupergiæ, Prioris S. Andre. de Taurio, conſului pro iſta parte, ſcilicet quod debeat ſuccedere de feudo paterno cum fratribus ſuis, & fuit inueſtitus per celſitudinem Ducalem Sabaudiæ de portione dicti
11 Comitatus ad eum ſpectante. Ecce in feudo regali, ſeu regalem dignitatem annexam habente, vt eſt feudum Comitatus, *vt tot. tit. Quis dicatur Dux, Marchio, vel Comes, &c.* Monachus vel Monaſterium loco eius ſuccedit, & allegat ad hoc text. in c. 1. §. fin. tit. de capi. cor. & gloſſ. in d. c. 1. de feud. fœm. in verb. ſuccedere. vbi gloſſ. notanter dicit; Quod Clericus ſuccedat, & poterit ſeruire domino per ſubſtitutum. Et quia gloſſ. habet quam plurimos dd. pro ſe, dicebam ab iſta ſententia non eſſe recedendum, allegat etiam pro iſta parte Ioan. Rayn. in ſuo compendio, de feudis, in d. §. firmiter. de prohib. feud. alie. per Fed. Et inſtat præfatus Doctor: Quomodo ſeruiet do-
13 mino in bello, cum in propria perſona non pugnaturus ſit, propter ſanguinis effuſionem, & propter periculum irregularitatis. *cap. 1. de cleri. pugnant. in bello*, & inter alia reſpondet, quod poterit ſeruire per ſubſtitutum acceptibilem domino. Et ſimili modo in terris illuſtriſſimorum Principum & Ducum Saxoniæ contigit in perſonis filiorum clericorum, in ſacris conſtitutorum, quas perſonas referre non opus eſt. *Idem per plura tenet illuſtris Alexan. de Imo. in conſilio 10. incipi. Viſo inſtrumento inueſtituræ, quaſi per*
14 *totum in 5. colum.* Nec prædictis obſtant iura ſupra in principio in contrarium adducta, *in d. c. qui clericus. & in c. 1. An mutus, ſurdus, vel alter imperf. c. 1. de mil. vaſall. qui ar. bell. depoſ. c. 1. in fi. de feud. fœm. &c.*

Nam procedunt & loquuntur, quando feudum eſt tale, cui vaſallus non poſſet vel nollet ſeruire per ſubſtitutum æque idoneum, ad quod dominus N. tamen ſe offert, ſcilicet ſeruire per æque idoneum ſubſtitutum, ſiue ſubſtitutum æqualem ſibi & patruis ſuis. Ergo nihil ei obſtant præalleg. text. Et quod in iſtis terminis loquantur communiter tenent dd. in d. Auth. ingreſſi. & c. in præſentia. c. Si qua mulier. & in aliis locis, vt iam copioſe oſtenſum eſt. Cum ergo ſumus in caſu, in quo poſſit vaſallus domino ſeruire per ſubſtitutum æque idoneũ; Sequitur quod præfatus Dominus N. patri ſuo in Feudis paternis ſuccedere, & dominus feudi eum inueſtire poſſit. Quod autem ſimus in tali caſu, probatur aperte; Nam licet quando electa eſt induſtria perſonæ vaſalli, vaſallus
15 non poſſit ſeruire Domino per ſubſtitutum, qui tunc, ſi vaſallus clericatur, vel monachatur, perdit illud, & reuertitur ad dominum, ſi ſeruitium per ſe honeſte præſtare non poteſt. *per l. inter artifices. ff. de ſolution. d. l. 1. §. Ne autem in 2. reſponſ. C. de cadu. tol. c. is cui. de offic. delegati. lib. 6.* Et in illis terminis, ſcilicet quando feudũ tale eſt, cui non poſſit ſeruiri per ſubſtitutum, vel vaſallus non vult, loquuntur dicta iura. Secus tamen eſt in noſtro caſu, quia feuda relicta ab N. de N. in Chriſto defuncto, non ſunt talia; Cum ipſe ſit & fuerit inueſtitus pro ſe & hæredi-
16 bus ſuis, & quandocunque in conceſſione feudi fit mentio hæredis, nunquam intelligitur electa induſtria perſonæ, ita multum notanter vult Cynus in d. l. Quiſquis. in addit. Refert & ſequitur eum ibi Bald. *poſt princip. verſ. addit Cynus.* vbi dicit: Addit Cynus notabile verbum; Quod in quacunq; conceſſione ſi fiat mentio hæredis, nunquam cenſeatur electa induſtria perſonæ. Et ſubiungit, quod credo verum, quia induſtrialia non tranſeunt 17
ad hæredes, *vt ff. de curat. furio. l. Cuius bonis. & ibi gl. nota Idem refert & ſequitur Felyn. in d. c. in præſentia (mihi in 23. column.) verſ. Fallit ſecundo, ibi. & vt intelligas, &c.*

Et in illis terminis, quando ſcilicet non eſt electa perſonæ induſtria, ſicut in præſenti caſu (vt patet ex inueſtitura defuncti pro ſe & hæredibus eius facta) gl. in d. c. 1. in verſ. ſuccedere. de feud. quæ vult quod clericus poſſit per ſubſtitutum æque idoneum ſeruire domino, eſt indubitanter vera, prout pulchre declarat Alexan. de Imol. in d. conſilio 10. *(mihi in princ. 3. col.) verſ. Et poſito.* Per quæ patet etiam reſponſio ad ea, quæ notantur pro Bald. in d. l. Quiſquis. in quæſtione, an vaſallus poſſit ſeruire domino per ſubſtitutum, & Feudiſt. in d. c. Qui clericus. cum aliis copioſe ſupra citatis, & quod Pan. in d. c. In præſentia. in d. verſ. nunc dubitatur, non bene dicit, quod quando debetur ſeruitium incertum pro feudo, intelligatur electa induſtria perſonæ, quia hoc non procedit per iam adducta, quando in conceſſione fit mentio hæredis, &c. Nec obſtat c. 1. de aliena. feudi, & c. ibi inde poteſt, &c. vbi prohibitum eſt feudum alienari in Eccleſiam, quæ nunquam moritur, &c. quia hic non fit alienatio in Eccleſiam, vel Monaſterium per ſucceſſionem domini N. Ergo, &c. Item ad hoc reſpondet Bald. in d. c. quæ in Eccleſiarum, ſuper gl. 1. *(mihi in 2. colum.) verſ. de ſtatuto etiam.* Quod hoc ſit verum in alienatione voluntaria; Secus ſi feudatarius ingrediatur Monaſterium, quia eſt alienatio neceſſaria, & tamdiu durabit apud Monaſterium quamdiu viuit Feudatarius vita naturali. Imo 18
poſſet dici, quod ſi quis eſſet inueſtitus de feudo & induſtria perſonæ eius electa, & poſtea efficeretur clericus, adhuc poſſet ſeruire per ſubſtitutum, in caſu ſuperuenientis neceſſitatis, vel dignitatis. *d. l. quiſquis. & l. Nullus. de* 19
Decuri. lib. 10. C. Et ita expreſſe dicit Sal. & d. l. quiſquis dictis ll. cum aliis ibi per eum adduct. tamen ibi ſatis inaduertenter dicit, quod in feudis ſemper videatur electa 20
induſtria perſonæ, quia illa ſc. propter nobilitatem & induſtriam conceduntur, tamen quando fit mentio hæredis in conceſſione, ſiue inueſtitura, non intelligitur electa induſtria perſonæ, & ſufficit, quod per æq; idoneum & habilem ſeruiat. Nec obſtat quod Doctor. in iuribus in princ. allegatis, teneant contrarium, quia, prout deductum eſt, communis & vera ſententia fulcita iuribus, rationibus & pluribus authoritatibus Doctorum, à conſulendo & iudicando nequaquam eſt recedendum, per vulgata. Nec obſtat ius Saxonum, Im Lehenrecht, c. 2. quia intelligitur & loquitur in terminis iuris communis conſuetudinarii, & ita quando eſt tale feudum, cui non poteſt Feudatarius ſeruire per ſubſtitutum, æque ido- 21
neum, vel non vult, quia ſtatutum debet intelligi ſecundum ius commune, & vt minus offendat ius commune quam poſſibile ſit. *l. 2. C. de noxali. cap. Cum dilectus. cum ſim. libus. de conſuetud.* & ita etiam in territorio iſto obſeruatum eſt in pluribus Clericis. Præterea nec de iure Saxonum, 22
nec aliqua conſuetudine quantumcunq; longa hoc diſponi vel induci poſſet contra clericos, videlicet, quod indiſtincte incapaces eſſent bonorum feudaliũ, & quod in eis non poſſent ſuccedere contra ius commune, quo ſcilicet iure ſunt capaces, ſicut laici, bonorum feudalium, iuribus ſupra allegatis.

Nam huiuſmodi conſuetudo vel ſtatutum, tan- 23
quam ſcilicet contra libertatem Eccleſiæ, & Eccleſiaſticarum perſonarum eſſet ipſo iure nullum, & ſine omni effectu. Authent. caſſa. de ſacroſanct. Eccleſiis. Et

licet illa Authent. ſolum loquatur de ſtatutis & conſ. Ita-
liæ, tamen etiam locum habet in toto Imperio Roma-
no, *vt in gloſſ. ibi. in verb. per Italiam, quam ſequitur ibi Bartol.*
& L eiſla. & text. optimus, in cap. Nouerit. de ſentent. excommu-
24 *ni.* Nam ſtatuta & conſuetudines dicuntur contra li-
bertatem Eccleſiæ, etiamſi auferant Eccleſiis vel Eccle-
ſiaſticis perſonis, non ſolum ea, quæ competunt eis de
iure ſpeciali, ſed etiam quæ eis de iure communi com-
petunt, *vt eſt de mente Bartol. in d. Authent. Caſſa & ibi Salycet.*
Fulgoſ. & Paul. de Caſtro. Anthon de Butr. Ioan. de Imol. & Panor-
mitan in c. Eccleſia ſancta Mariæ de conſtitution. Anthon. de Butr &
25 *Innocent in cap. Cum Eccleſia. de electio.* Quia eſt fortius acqui-
ſitum illud, quod contingit de iure communi, quam
quod de iure ſpeciali. *l. eius militis. §. militia miſſus. ff. de teſta-*
mento militari. & dicit Felyn. in dict. cap. Nouerit. in fine. Et dicas
generaliter, quod illud ſtatutum dicitur contra liberta-
26 tem Eccleſiæ, quo prohibetur perſonis Eccleſiaſticis il-
lud, quod neque Iure diuino, neque iure humano e-
rat eis prohibitum; Sed nullo iure prohibetur clericus
Vaſallus regulariter ſeruire per ſubſtitutum. Ergo, &c.
Quare patrui antedicti domini Gun. nec iure Saxonum,
nec aliqua conſuetudine ſe tueri poſſunt aduerſus eun-
dem, iuribus ſupra allegatis. Et prædicta abſque omni
ſcrupulo maxime procedunt in caſu propoſito vbi ante-
dictus dominus N. fuit in poteſtate patris, & ſic tanquã
27 ſuus hæres, &c. (quia ſacerdotium non eximit filium à
poteſtate patris, ſed dignitas Epiſcopalis. *Authen. ſed digni-*
tas. Co l. de Epiſcop. & Cleri.) ſuccedit patri. Nam licet alias
poſſeſſio ad ſuum hæredem non conſueuerit tranſmitti,
vt nota in l. Cum miles. ff. ex quibus cauſis maior. Scius. tamen in
28 feudis, quia filius viuo patre intelligitur inueſtitus, ac
etiam poſſidere. Et ſic continuatur in eum ius, &
poſſeſſio ſine alia inueſtitura, *vt not. in capit. 1. de feud cogn.*
Adeo quod viuo patre non deeſt filio ius, ſed admini-
ſtratio. *Ita eleganter inquit Bald. in l. antiquioribus. mihi in 7.*
columna. verſicul deſumo &c. C. de iur deliber. Idem Bald in dict.
cap. 1. an mutus. &c. (mihi in penultim. columna.) verſicul. Ego
29 *cogitabam* Per mortem igitur patris filius in poteſtate
non dicitur ſuccedere vel acquirere, ſed retinere. *§. ſui.*
Inſtitut de hæred. quæ ab inteſt. deſt. l. in ſuis. ff. de lib. & poſthum.
Quod dictum exclamat multum dominus Iaſon,
in l. quoties. *mihi in 8. column. verſicul. Nota etiam perpe-*
tuo Cod. de rei ven li. Et dicit quod ſit magna & ſingula-
ris limitatio ad dict. leg Cum hæredes *in princip ff. de acquir.*
poſſeſſ. Ex quibus omnibus luce meridiana clarius ſequi-
tur, dominum Gunt. eſſe ſucceſſorem patris ſui in bonis
ſuis Feudalibus paternis, non obſtante, quod ſit ſacer-
dos, &c.

THEMA CONSILII LXIX.

In materia ſeruitutis quando tempore præſcribatur ius paſcendi in fundo alieno.

SVMMARIA.

1 *Quælibet res præſumitur libera & allodialis.*
2 *Seruitutes ſunt duplices, Continuæ Diſcontinuæ.*
3 *Quæ ſeruitus dicatur habere cauſam continuam, & quæ diſcontinuam.*
4 *Seruitutes quomodo præſcribantur, & quæ ſit differentia iuris cõmunis in præſcriptione ſeruitutum habentium cauſam continuam, vel diſcontinuam.*
5 *In iuribus incorporalibus ſcientia & patientia aduerſarii habetur pro quaſi poſſeſſione.*
6 *In incorporalibus non eſt dare aliam quaſi poſſeſſionem, niſi vſum cum patientia & ſcientia aduerſarij.*
7 *De iure Saxonum ſolum ſunt duæ ſpecies præſcriptionum, ſcilicet annalis & 30 annorũ. vnde eo iure præſcriptio excedens memoriam hominum, eſt penitus ignota.*
8 *Bona fides ex vſu 30. annorum præſumitur, & titulus ſi tamen allegetur interueniſſe.*
9 *Poſſidens titulo, regulariter bona fide poſſidere dicitur.*
10 *Actio confeſſoria vtilis aduerſus quem competat, & cui detur, num. 12.*
11 *Confeſſoria quid ſit.*
12 *Seruitutem nemo alius vendicare poteſt, niſi qui dominium in fundo vicino habet.*
13 *Confeſſoria & negatoria vtiles dantur non ſolum pro ſeruitutibus perſonalibus & realibus tam vrbanis, quam ruſticis, ſed etiam pro omni iure incorporali.*
14 *In actione confeſſoria quaſi poſſeſſio non releuat ab onere probandi ſicut poſſeſſio in corporalibus.*
15 *Qui poteſt agere, multo magis agentem contra ſe, exceptione repellere.*
16 *Seruitus non habens cauſam continuam, licet de iure communi non præſcribitur, niſi curſu temporis, cuius initij memoria non extat, perditur tamen & amittitur per non vſum longi temporis.*
17 *Libertas contra ſeruitutem habentem cauſam continuam vel diſcontinuam, acquiritur per non vſum longi temporis de iure communi. Et de iure Saxonum per præſcriptionem 30 annorum anni & dierum.*
18 *Quilibet tenetur probare id, quod eſt fundamentum ſuæ intentionis, ſiue agat ſiue conueniatur, etiamſi fundata eſſet intentio rei in negatiua.*
19 *Negatiua quando ſit probanda.*
20 *Illatio bonæ ex diuerſis & ſeparatis non fit.*
21 *Iuri paſcendi, quod competit domino fundi præſcribi poteſt per non vſum contra eum ab alio, ita quod poſt completam præſcriptionem in ſuo fundo ius paſcendi amittat, & ab illo, qui præſcripſit, excludatur.*
22 *Omne dominium eſt ius, etiam in corporalibus.*
23 *Omne ius de iure communi longiſſimo tempore præſcribitur.*
24 *Meræ facultati non præſcribitur vllo tempore, niſi ex exercitio talis facultatis oriatur aliquod ius, tunc huic iuri bene præſcribitur 30 annis.*
25 *Iuri redimendi ſeu offerendi præſcriptione 30. annorum præſcribitur Et infr. i Conſil prox. in princ.*
26 *Pedagia colligendi ius ſi tu habeas in aliquo territorio contra quẽlibet tranſeuntem, conceſſum forte à Principe, & ego illud ius tuum te non ſciente, ſciente tamen & patiente præſcripſi, acquiro ius colligendi contra quoslibet tranſeuntes, etiamſi tempore, quo præſcripſi, aliqui ſint, qui nunquam tranſiuerunt.*

CONSILIVM LXIX.

CHriſti Ieſu Domini noſtri auxilio ſuppliciter implorato. Præſens Conſultatio ſequentes deciſiones, & dubia continet; Quod vſu paſcendi oues in fundo alieno ſciente & patiente domino fundi, abſq; cõtradictione & impedimento vltra 30. annos, annum & dies, ſeruitutem præſcribat. Et ex vſu tanti temporis bona fides, & titulus ſi allegetur, præſumatur, &c. Et pro declaratione prædictæ deciſionis præmittendum eſt primo, quod licet N. de N. videatur habere fundatam intentionem de iure pro ſe, & quod ius commune ſit contra V. ab H. videlicet; Quod agri & prata, quæ habet in pago Am. ſint libera ab omni ſeruitute; Cum quælibet res

ſuo

1 ſiue prædium tam ruſticum quam vrbanum, præſuma-
tur liberum ab omni onere, grauamine, ſiue ſeruitute.
*l. Sicut. §. ſed ſi quæratur. ff. ſi ſerui. vend. l. Altius. & l. in ædibus.
C. de ſer. & aqu.* Et eſt ratio ſecundum Bald. in c. omnes de
conſti. quia ſeruitus regulariter non habet cauſam natu-
ralem, ſed aut impoſitiuam, aut præſcriptiuam. *Inſtit. de
ſeru. ruſt. prædior. §. fin.* Et ideo cum feudum ſit quædam
ſeruitus. *l. Si cuius. in princ. cum ibi not. ff. de vſufruct.* etiam quæ-
libet res præſumitur allodialis, & ita libera, & non feu-
dum, *ſecundum Ioan. And. & Doct. in c. nimis de iureiur. do. Iaſ.
in l. Si prius. in 14. colum. verſic. Quarta & vltima concluſio. cum
multis concordant. ibi per eum adductis. ff. de noui oper. nunc.* Per
quod Paul. de Caſtr. in d. l. Altius, in principio infert:
Quod in illo, qui vtitur in alieno iure ſeruitutis, non
præſumatur bona fides, ſi aliud non appareat, quia ſcit
vel ſcire debet, quod illud prædium non eſt ſuum, & ſic
non licet in eo aliquid facere iure ſeruitutis. Tamen ex-
peditum eſt, quod ſeruitutes in alieno fundo etiam ſine
omni titulo acquiri poſſunt. *l. Si quis diuturno. ff. ſi ſeru. vendi.
l. 1. & 2. C. de ſeru.* Secundo pro clara elucidatione reſpon-
2 ſionis ſupra datæ, eſt præmittendum, quod duplices
ſint ſeruitutes, *ſecundum Bart. & Doct. in d. l. 2.* Quædam
habentes cauſam continuam, quædam diſcontinuam.
3 Dicitur autem ſeruitus habere cauſam continuā, quan-
do ad eius vſum non requiritur factum hominis. *l. fora-
men ff. de ſeruitu. vrban. prædior.* vt eſt ſeruitus aquæ ductus,
ſi ſc. aqua per ſe ſine facto hominis fluit, vel apta eſt flue-
re per ſe; Sed ſeruitus, ad cuius vſum requiritur factum
hominis dicitur habere cauſam diſcontinuam, quia ho-
mo non poteſt continue operari. Et ſic patet, quod ſer-
uitutes viæ, itineris, quia homo non poteſt ſemper ire.
Item ſeruitutes paſcendi oues, vel ſcindēdi ligna in alie-
no fundo, quia homo non poteſt ſemper immittere vel
paſcere oues, vel ſcindere ligna, &c. ſunt ſeruitutes diſ-
continuam cauſam habentes. Item tertio eſt præmitten-
dum, *ſecundum gl. & Doct. in d. l. Si quis diuturno. & d. l. 1. & 2.*
Quod ſeruitutes habentes cauſam continuam præſcri-
4 buntur etiam ſine titulo, cum bona fide longo tempo-
re, 10. ſcilicet annorum. *d. l. Si quis diuturno. & d. l. 1. & 2.*
5 Seruitutes autem habentes cauſam diſcontinuam de iu-
re communi, nec præſcriptione longi temporis 30. vel
40. annorū præſcribuntur, ſed ad præſcriptionem eorun-
dem requiritur tantum temporis, cuius initium non ſit
in memoria hominū. *l. Seruitutes p aliorum ff. de ſerui. tit. ge-
nerali. l. Hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æſti.* vbi du-
ctus aquæ, ad cuius vſum requiritur factum hominis,
puta quod eſſet neceſſe, quod de quodam fonte vel foſſa
extraheretur aqua, & immitteretur in aliquem riuum,
tanto tempore tantum præſcribitur, *ſecundum Bart. in d. l.
2. verſic. qualiter autem cognoſcens.* Item quarto eſt præmit-
tendum, quod cum huiuſmodi ſeruitutes, & alia iura in-
corporalia vere & proprie non poſſideantur, ſed tantum
quaſi. *l. ſeruius. § Incorporales. Inſt. de rebus corpora. & incorpora-
li.* Quod patiencia & ſcientia eius, contra quem talia iura
5 ſiue ſeruitutes præſcribuntur, habeatur pro quaſi poſ-
ſeſſione eorundem. l. quoties. §. fin. vbi deciditur; Quod
ſi is, qui ex titulo præcedenti tenetur ſeruitutem conſti-
tuere, cum in tali ſeruitute ſine iure incorporali non vera
traditio cadat, debeat pati, illum vti huiuſmodi ſeruitu-
te, cum vere tradi, tanquam ius incorporale, non poſſit.
6 *de ſeruit. tit. generali.* Et ſemper allegatur iſte text. ad hoc,
quod in incorporalib. non eſt dare aliam quaſi poſſeſſio-
nem, niſi vſum cum patientia & ſcientia aduerſarij. l. 3. §.
dare. vbi dicitur: Dare autem intelligitur, ſi induxerit in
fundum legatarium; vel patiatur vti eum. *ff. de vſufr. l. 1. in fi.
ff. de ſeruit. vrban. præd.* Quinto conſtat, quod de iure Saxo-

num ſolum duæ ſunt ſpecies præſcriptionum, annalis ſci-
licet. Item præſcriptio 30. annorum, anni, & dierum. Et 7
ita ea, quæ de iure communi triginta annis, vel tāto tem-
pore, cuius initii memoria in contrarium non extat, præ-
ſcriptibilia ſunt. De iure Saxonum indifferenter præſcri-
buntur triginta annis, anno, & diebus. Et ita obſeruatur
& practicatur in omnib. territoriis, vbi cauſæ deciduntur,
ſecundum ius Saxonum. Ex quibus iam euidenter
infertur, cum præfatus N. de N. multo vltra triginta an-
nos, annum, & dies, & ita tempus à iure Saxonum ad præ-
ſcriptionem huiuſmodi & ſimilium iurium requiſitū, ſci-
entibus & patientibus V. ab H. ſine omni contradictio-
ne, impedimento, & turbatione, vſus ſit tali ſeruitute, im-
mittendi ſcilicet oues ſuas ex prædio eius L. ad pagū Am.
ibi eas paſcendi, & ita fuerint in pacifica, & quieta poſ-
ſeſſione huiuſmodi iuris paſcendi oues ſuas. Item ex eo,
quod præfati de N. tanto tēpore ibi non fecerint ædifi-
cari ſtabulum ouiū, nec ædificare potuerunt. Item quod
ex ſpacio tanti temporis, ſcilicet 30. annor. &c. præſuma-
tur à iure bona fides, *ſecund. Bart. & Legiſt. in l. fin. in fi. C. vn-* 8
de vi. Quod prædictis de N. fuerit quæſitum dominium,
vel quaſi iuris ſeruitutis, immittendi ſcilicet, & paſcendi
oues ſuas in totum iſtum pagum, & ita etiam in pratis, &
agris præfati V. de H. Cum quoad immittendum & pa-
ſcendum eas in agris ſuis, non requiratur ſeruitus, cum
res mea mihi non ſeruiat, per vulgaria. Per quæ etiam
patet reſponſio ad adducta ſupra in prin. Quod ſcilicet
bona fides ex vſu tanti temporis, maxime ſciente & pa-
tiente domino fundi præſumatur, &c. Et hoc confirmo.
Nam poſſidens titulo, regulariter præſumitur poſſidere 9
bona fide. *l. penult. C. de euictio.* Sed ex vſu longi tempo-
ris in huiuſmodi ſeruitutibus præſumitur interueniſſe
titulus, ſi ſcilicet titulus allegetur interueniſſe ſi ſcilicet
allegans probet vſum tanti temporis, *per ea, quæ not. per
gloſ. & Doctores in d. l. ſi quis diuturno. Ioan. And. & Canon. in c. ap-
peruenit. de cenſi.* Ex qua quidem præſcriptione oritur & ſe-
quitur vtilis actio in rem, quæ non ſolum intentari po- 10
teſt contra eum, contra quem præſcriptum eſt, ſed con-
tra quemlibet impedientem vſum huiuſmodi ſeruitu-
tis. d. l. ſi quis diuturno. *in princip. iuncto fine. &c.* vbi dici-
tur: Agi autem actione poterit, non tantum cum eo,
in cuius agro aqua oritur, vel per cuius fundum duci-
tur; Verum cum omnibus agi poterit, quicunque a-
quam duci impediunt, exemplo aliarum ſeruitutum.
Eſt enim Confeſſoria, *ſecundum Petrum de Bell. Perti. in d. §.
æque. Inſtit. de actio.* actio in rem, competens alicui ratio- 11
ne ſeruitutis ſibi debitæ, vel fundo ſuo, vel quaſi ſuo. co-
tra impedientem, ad declarationem iuris ſui, *quam de-
finitionem etiam ſequitur, & eam declarat dominus Iaſ. in d. §.
æque. in 12. colum. verſicul. Ex hac tamen parte glo. &c.* Nec ob-
ſtat, ſi obiiceretur, quod V. ab H. non poſſit con pete-
re in rem confeſſoria contra præfatum de N. impedien-
tem eos vti iure ſeruitutis eorundem, cum prædium
L. non ſit vicinum pago Am. Quia confeſſoria ſolum
competit ei, qui dicit deberi ſeruitutem prædio ſuo à
vicino ſcilicet prædio ſeruienti. l. 2. poſt princ. vbi dicit
textus. Hæc autem in rem actio confeſſoria nulli alii,
quam domino fundi competit, ſeruitutem enim nemo 12
alius vendicare poteſt, quam is, qui dominium in fundo
vicino habet. *ff. eodem titul. ſi ſerui. vend.* quia in rem confeſ-
ſoria directa ſolum datur domino fundi vicini, ſed vti-
lis datur etiam aliis, vt creditori. *l. ſi quis. ff. de ſeruit. & ſe-
cund. glo. in d. l. 2. in verb. vendicare. ff. ſi ſeru. vend. & ibi Ang.*
Imo Confeſſoria & Negatoria vtiles non ſolum dantur 13
pro ſeruitutib. perſonalibus & realibus, tam vrbanis quā
ruſticis, ſed etiam pro omni iure incorporali, *ſec. Io. Fabri.*

in d. §. aque. in 2. colum. verſ. Et breuiter ſubiungens. Et hoc ſatis
videntur tenere dd. iuris Canon. *Extra, de relig. domibus.*
cap. conſtitutus & ibi probatur, & addit, vnde omnes concord. quod
pro decimis poſſit agi confeſſoria de decimis. *cap. tuam,*
& cap. prohibemus. & Bald. ſuper Rub. C. de vſufru. *in 2. co-*
lum. verſic. Quid ergo dicemus, vbi quærit, quid in dominio a-
liorum iurium incorporalium, puta in dominio iuriſdi-
ctionis, in iure præſentandi, quod competit Eccleſiæ, &
ſimilibus, & dicit: Reſpondeo, iſta iura non ſunt proprie
ſeruitutes, quia non habent ex oppoſito cõtrariam pro-
prietatem, à qua formaliter diſtinguantur, ſed ſunt qua-
ſi ſeruitutes, ſiue ad ſimilitudinem ſeruiturum, & ideo
competit quaſi confeſſoria contra impedientes, *ſecun-*
dum Innoc. in multis locis. Hac ille refert. Et ſequitur prædicta do. Iaſ.
in d. §. aque. in 6. colum. verſicul. ſecundo princip. ibi, & addit, quod
non ſolum. Et ſic patet; Quod ſi non daretur directa in
rem confeſſoria præfatis à H. ex quo eorum prędium do-
minans non ſit prædium vicinum prædio ſeruienti, com-
peteret tamen eis ſaltem confeſſoria vtilis. Et quamuis
actione confeſſoria & negatoria, dantur etiam poſſiden-
ti. *d. §. aque. verſic. quod genus actionis, &c.* l. Et ſi forte. §. ſcien-
dum, vbi dicitur in princip. Sciendum tamen in his ſer-
uitutib. poſſeſſorem eiuſdem eſſe iuris ac petitorem, *ff. ſi*
ſer. vend. Tamẽ agens cõfeſſoria, quamuis ſit in quaſi poſ-
ſeſſione ſeruitutis, non releuatur per hoc ab onere pro-
bandi, ſcilicet ſeruitutem ad ſe pertinere, ſed tenetur eam
probare. *d. l. ſicuti. §. ſed ſi quæratur. & ibi Doct.* Et ratio qua-
re quaſi poſſeſſio ſeruitutis non releuet ab onere pro-
bandi, eſt ſecundum Angel. ibi, quia illa ſeruitus eſt,
quod principaliter in iudicium deducitur, vnde ſimplex
poſſeſſio non releuat, quia ſumus in petitorio, & non in
poſſeſſorio. Et hoc ſentit glo. notab. ibi poſita, & Paul.
de Caſtr. in d. l. Altius. aſſignat aliam rationem, quia
contra agentem confeſſoria eſt iuris præſumptio, quod
ſcilicet ſeruitus non debeatur, vt ibi, licet alias poſſeſſio
in rebus corporalibus releuet quem ab onere probandi,
quia poſſidens præſumitur dominus, niſi contrarium
probetur. *argum. l. ſi. C. de rei vendi. & l. 2. C. de probatio. facit quod*
notatur in l. penult. ff. de cond. inſtitu. Si ergo N. ab N. com-
petit confeſſoria contra V. ab H. turbantem eum in præ-
dictis iuribus incorporalibus ei natis ex præſcriptione
iurium, competit etiam ei exceptio præſcriptionis con-
tra ipſum agentem negatoria, vel alia quauis actione
contra eundem, quia cui damus actionem, multo ma-
gis exceptionem, *l. creditori. & ibi gloſſ. in verb. per ignoran-*
tiam, in fin. Cod. de pact. l. 1. §. 1. ff. de ſuperficieb. cap. qui ad agen-
dum admittitur, de regulis iuris, in 6. Item licet ſeruitus non
habens cauſam continuam, non præſcribatur de iure
communi, niſi curſu temporis, cuius memoria non exi-
ſtit. *d. l. ſeruitus prædiorum,* tamen amittitur, ſeu perditur
per non vſum longi temporis. *l. ſicuti. & l. fin. Cod. de ſerui.*
& aqua. l. ſi ſic conſtituta. ſecundum diſtinctionem ibi poſitam. ff.
quemad. ſeruit. amit. Et ad præſcribendam libertatem con-
tra ſeruitutem, tam cauſam continuam, quam diſconti-
nuam habentem de iure Saxonum requiritur præſcri-
ptio 30. annorum, anni, & diei. Et à tempore, quo præ-
fatus V. ab H. inceperit immittere oues ſuas in prædium
Am. Et quod fecerit ibi conſtrui, ſeu erigi de nouo ſta-
bulum ouium, nondum effluxerunt decem anni. Sequi-
tur, quod contra iura N. de N. præſcriptione legitima, &
à iure approbata, ei quæſita, nõ ſolum de iure Saxonum,
ſed etiam de iure communi libertatem non præſcripſe-
rit. Et ad prædicta bene faciunt nota. per Paul. de Caſtr.
in d. l. ſicuti. Per quæ patet, quod licet ſæpe nominatus V.
feciſſet in prædio Am. ędificari ſtabulum ouium, etiam
ſcientibus & patientibus poſſeſſoribus prædij, tamen de
iure communi etiam non præſcripſiſſet libertatem con-
tra huiuſmodi iura, nec N. de N. eam propterea amiſiſ-
ſet, niſi vſus fuiſſet longo tempore, 10. ſcilicet annis
inter præſentes, & 20. inter abſentes. Multo minus de
iure Saxonum, quo ſcilicet iure præſcriptio 10. vel 20. an-
norũ eſt incognita. Indubitati tamen iuris eſt, ex quo V.
ab H. ex iure in eum tranſlato per N. vendentem ei præ-
dium L. cum omnibus iuribus, &c. aſſerit, & dicit ſe ha-
bere præfata iura in prædio Am. & aduerſarius eius ha-
beat fundatam intentionem de iure communi, quod te-
neatur probare ea ſibi competere, ſiue agat, ſiue conue-
niatur. Cum quilibet teneatur probare id, quod funda- 18
mentum eſt ſuæ intentionis. *l. ei incumbit. ff. de probat. l. actor.*
Cod. eodem tit. l. fin. Cod. de edendo. Et licet Reus nõ teneatur
probare Negatiuam. *d. l. actor.* tamen ſi intentio aduerſa-
rii eſt probata plene, vel ſaltem iuris præſumptione, tunc
Reus eſt obſtrictus ad probandam huiuſmodi negatiuã, 19
ſi vult in cauſa obtinere, ſiue illa negatiua habeat impli-
citam affirmatiuam, ſiue non. Nam ex quo fundamen-
tum ſuæ intentionis in tali negatiua conſiſtat, ſi ei o-
nus probandi incumbit, & ſic intelligitur tex. in l. in ex-
ceptionibus. *in princ.* dum dicit: In exceptionibus dicen-
dum eſt Reum partibus actoris fungi oportere, ipſumq;
exceptionem velut intentionem implere. *ff. eodem titul. de*
probatio. l. etiam. Cod. de donat. inter vir. & vxor. l. qui intus. ff. eod.
tit. & ſunt multæ aliæ leges, vt patet per theoricam Bart. in l. in illa
ſtipulation. ſi calendis, &c. communiter approbatam. ff. de verbor.
obliga. & notatur per Angel. de Peruſ. in d. l. actor. Præterea non
eſt bona conſequentia: Oues de N. fuerunt immiſſæ ad
paſcua, in præfato pago, ſeu prædio Am. Ergo & oues de
Am. poſſunt in eo immitti, cum ex ſeparatis & diuerſis 20
non fiat bona illatio, per vulgata. Et ideo V. ab H. quoad
ad[illegible]tium habet liberas ædes, & ita immittendi oues,
quas habet in L. in totum prædium Am. & ibi eaſdem
pa[illegible] *argum. l. Loci corpus. §. Competit. cum ibi notat. ff. ſi*
ſeru. vend. Præterea ex quo N. ab L. poſſeſſores & domi-
ni [illegible] prædij L. 30. annis, anno, & diebus, & ma-
iori te[illegible]bus & patientibus N. de N. pacifice
& quiete v[illegible] iure paſcendi oues ſuas in ſæpe no-
minato p[illegible] & illi d. N. nunquam tali iure vſi 21
fuerunt, videtur concludenter inferri, quod prænomi-
nati ab L. præſcripſerunt huiuſmodi ius paſcendi contra
ipſos de N. & eorum ſucceſſores, cum excluſione eorun-
dem. Nam cum ipſi de N. habuerunt pagos, prædia &
prata cum aliis iuribus in feudum, à generoſis Comiti-
bus à L. Et ita habuerunt in eis vtile dominium, (Cum 22
omne dominium ſit ius. *l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iur.* Et pa-
tet ex definitione dominij tradita per Bar. & Doct. *in l. ſi*
quis vi. § differentia. ff. de acquirend. poſſeſſ. Et quis dicitur et-
iam habere dominium, & ita ius in rebus incorporali-
bus. *l. qui vſumfructum, cum ſimil. ff. ſi vſuſfructus pet.* Et ita et-
iam ius paſcendi oues in prædiis & agris ſuis) tanquam
vaſalli, & habentes vtile dominium vltra tempus legiti-
mum de iure Saxonum ad præſcriptionem complendam
requiſitum, huiuſmodi iure paſcendi vſi non fuerunt, ſed
ſciuerunt & paſſi fuerunt N. d. L. tanto tempore huiuſ-
modi iure paſcendi vti. Sequitur clare, & in bona conſe-
quentia ipſos à L. præſcripſiſſe tale ius paſcendi oues ſuas
in prædio Am. contra ipſos de N. etiam cum excluſione
eorundem. Ex quo omne ius de iure communi regulari- 23
ter longiſſimo tempore præſcriptibile ſit, *per regulam*
l. ſicut. & l. oues. Cod. de præſcript. longi temp. quod confirma-
tur. Nam licet meræ facultati non præſcribatur, et-
iam mille annis. *l. viam publicam. ff. de via publ. & c. ſecund. Bar-*
tol. poſt gloſſ. in l. cum notiſſimi. poſt princ. Cod. de præſcript. 30. an-
nor. Tamen ſi ex exercitio facultatis creatur ius, tunc 24

tali

tali facultati, non ſcilicet meræ, bene præſcribitur, præſcriptione 30. annorum, de iure communi. *l. licet. C. de iure delib.* Nam eſt in hæredis facultate, cui delata eſt hæreditas adire hæreditatem defuncti vel non, tamen illa aditio non eſt meræ facultatis, quia ſi fuerit in actum deducta, & ita hæreditas fuerit per hæredem adita, ex ea oritur actio, ſiue ius, petitio ſcilicet hæreditatis, ideo tali facultati ſeu iuri præſcribitur. d. l. licet. per quem tex. communiter concluditur; quod præſcribatur iuri redimendi, ſeu offerendi præſcriptione 30. annorum. Nam licet ſit in facultate venditoris cum pacto de retrouendendo, oblato ſcilicet precio, & ita redimere vel nõ, tamen quia non eſt mera facultas, cum exercitio eiuſdem in actum deducta, vt ſcilicet venditor cum tali pacto poſtea offerat precium emptori; oriatur ei actio præſcriptis verbis, vel ex eo contractu contra emptorem ad reuendendũ.
25 *l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit.* Ideo tali facultati ſeu iuri redimendi, ſeu offerendi præſcribitur 30. annis, *per d. l. licet. ſecundum Dec. in d. l. cum notiſſimi. in princ. Angel. in l. pignori. ff. de vſucap. & eundem Angel. valde eleganter in conſil. 55. incip. Guiliel. & Franc. &c. Alexan. de Imol. in l. quamuis. la 1. ff. de acquir. poſſ.* Tamen de iſto puncto non eſt hic latius inſiſtendum, cum ſine omni dubio ſit, quod iuri paſcendi, quod competit domino fundi, præſcribi poſſit, virtute prætallegatę regulæ, quod omne ius ſit præſcriptibile. Et pro confirmatione prædictorum, quantum attinet ad propoſitum noſtrum, bene facit tex. in d. l. ſi quis diuturno, in fine, &
26 quod ibi ex eo colligit Pet. de Caſt. videlicet, quod ſi habeas ius colligendi pedagia in aliquo territorio, contra quemlibet tranſeuntem, conceſſum forte à Principe, & ego hoc ius tuum præſcripſi, te non vtente, ſciente & patiente, quod habeo ius colligendi cõtra quoslibet tranſeuntes, etiamſi tempore, quo præſcripſi, ſint aliqui, qui nunquam tranſiuerunt, quoniam præſcripſi ius tuum, & iſtud ius eſt in me translatum. Et ſic contra quos tibi cõpetebat, licet contra eos non fuerim vſus. Ita in propoſito, ex quo ſæpe præfati de N. à principio habuerint ius paſcendi oues ſuas in eorundem agris, & pratis Am. & N. de L. longiſſimo tempore 30. annor. anni & diei, vſus ſit huiuſmodi iure paſcendi, ibi in totum ſcientib. & patientibus ipſis, & ipſi tali iure vſi non fuerint: Sequitur quod ipſi præſcripſerunt tale ius paſcendi, & quod ablatum fuerit ab illis, & in ipſum translatum, & per conſequens, quod poſtea virtute contractus empti & venditi prædij ſeu pagi L. cum omnibus ſuis iuribus, & ſecuta traditione in V. ab H. etiam translatum fuerit. *l. nunquam nuda. ff. de acquir. rer. domin.* Per quæ iam breuiter adducta apparet veritas reſponſionum ſupra in principio datarum, &c.

THEMA CONSILII LXX.

Vtrum celebrato contractu venditionis, &c. cum pacto de retrouendendo, oblato precio, quandocunque à venditore emptori huiuſmodi iuri offerendi ſeu reemendi, & per conſequẽs actionib. præſcriptis verbis, vel ex vendito, poſt oblatũ precium, ex huiuſmodi pacto iuxta contractum appoſito præſcribi poſſit, vel non.

SVMMARIA.

1 *Iuri offerendi ſeu redimendi nullo tempore præſcribitur, quia meræ facultatis eſt. Vide ſupra Conſilium proximum, nu. 35. & infra hoc in Conſil. nu. 16. vbi ponit deciſionem.*
2 *Conditionis poteſtatiuæ non præſcribitur. Fallentiam vide infra nu. 28. & nu. 38. vbi ad hæc reſpondet.*
3 *Filius in poteſtate patris ſub conditione poteſtatiua hæres inſtitui poteſt, non autem ſub conditione mixta, vel caſuali.*
4 *Iuri offerendi, quando eſt ſequela actionis competiturae, non præſcribitur: Corrigit hoc dictum infra numer. 23. & numero 34.*
5 *Reſpondet ad l. Cum notiſſimi, &c.*
6 *Vſucapio non eſt introducta ad extinguendum aliquod ius formatum.*
7 *Actio pro ſocio antequam nata fuerit, non præſcribitur. Reſponſionem vide infra nu. 39.*
8 *Libero arbitrio renunciantis ſocietati, præſcribi non poteſt.*
9 *Creditor poſſidens pignus, non poteſt ſe tueri exceptione præſcriptionis 30. annorum, contra deb. terem offerentem debitum, & volentem luere pignus, curſu tamen tanti temporis contra debitorem præſcribit iuri offerendi debitum, vt infra numer. 17.*
10 *Pignoratitia actio non competit debitori ad recuperandum pignus, niſi prius ſoluto debito. Nam ipſum offerre debitum eſt in poteſtate, & mera facultate debitoris. Limitationem vide infra nu. 20.*
11 *Venditori cum pacto de retrouendendo non competit actio contra emptorem ad reuendendum, niſi prius oblato precio.*
12 *Malæ fidei poſſeſſor nullo tempore præſcribit. reſponſionem vide infra num. 40.*
13 *Præſcriptio in actionib. perſonalibus, tam de Iure Ciuili, quam Canonico, ſecundum magis communem opinionem non procedit, vbi conſtat de mala fide præſcribentis, &c. reſponſionem vide infra nu. 42.*
14 *Præſcriptionis iniquo præſidio ſe defendens, quia habet malam fidem, peccat, & in peccato manet.*
15 *Arbitrator, qui habet poteſtatem pronunciandi de veritate & æquitate, rejecta præſcriptionis exceptione, poteſt poſſeſſorem vel Reum conuentum ad poſſeſſionis reſtitutionem condemnare, ſi de mala fide poſſidentis doceri poteſt.*
16 *Deciſio quod iuri offerendi vel redimendi præſcribatur curſu 30. annorum.*
17 *Creditor curſu 30. vel 40. annorum, præſcribit iuri offerendi debitum, & per conſequens pignoratitiæ. Vide ſupra num. 9. & num. 32.*
18 *Exercitium facultatis, quando producit actionem, ſiue ius deducibile in iudicium, tunc tali facultati præſcribitur. Vide infra num. 31. & nu. 38.*
19 *Iuri adeundi hæreditatem præſcribitur. & infra numero 23. in fine.*
20 *Offerre debitum licet ſit in mera facultate debitoris, ſi tamen illa facultas in actum deducatur, id eſt, ſi offerat & ſoluat debitum, competit ſiue naſcitur actio pignoratitia ad repetendum pignus. Et ſic illi iuri offerendi præſcribitur. Vide ſupra nu. 10. & infra nu. 22.*
21 *Officio iudicis pro reſtitutione imploranda præſcribitur.*
24 *Lex permittens aliquid facere pro conſeruatione iuris ſui iam quæſiti, non eſt ius, ſed facultas: ſecus ſi permittas pro acquiſitione iuris alicuius de nouo, &c.*
25 *Facultati quæ facti eſt, non præſcribitur. Solutionem vide infra num. 38.*
26 *Solutio Bar. in l. Cum notiſſimi. reprehenditur.*
27 *Actioni pignoratitia nondum nata non præſcribitur, Ius tamen offerendi pecuniam tollitur.*
28 *Caſus vbi præſcribitur potentiæ implendi conditionem poteſtatiuam. vide ſupra nu. 2.*
29 *Speciale eſt odio creditoris, quando in pignoribus eſt appoſitum pactum legis commiſſoriæ, quod tunc iuri offerendi non præſcribatur.*
30 *Iuri diſplicendi præſcribitur.*
31 *Ius offerendi licet videatur quædam facultas, tamen quia ex ea deducta in exercitium ſecundum naturam ſuam, immediatè ius agendi oritur, ideo & præſcribitur. Vide inf. nu. 38.*

33 Ius

33 *Ius redimendi naſcitur ex pacto veſlito coharentia contractus, ergo eſt præſcriptibile.*
34 *Ius offerendi quando eſt ſequela actionis iam competentis, & ita quando quis habet potentiam offerendi, licet eam non deducat in exercitum, niſi facta oblatione, tunc tali iuri offerendi 30. annis præſcribitur.*
35 *Ius redimendi ſecundum quoſdam tollitur per lapſum decennij.*
36 *Verba deſinita determinantur à lege, vt infinitas euitetur, &c.*
37 *Reſpondet ad argumenta in contrarium adducta, quando ſcilicet facultati offerendi vel reemendi, item conditioni poteſtatiua præſcribatur.*
39 *Actioni pro ſocio quando præſcribatur. Vide ſupra nu. 7.*
40 *Malæ fidei poſſeſſor quanto tempore præſcribat.*
41 *Ius habens intra certum tempus acceptandi, vel exercendi aliquid, ſi illud tempus labi permittit, non acceptando vel exercendo, tacite renunciaſſe cenſetur.*
43 *Præſcriptio centum annorum, vel cuius initium non eſt in memoria hominum, non intelligitur excluſa in caſibus, vbi aliæ præſcriptiones excluduntur.*
44 *Præſcriptio cuius initii memoria non extat, fortioris potentiæ eſt, quam ſint præſcriptiones longi & longiſſimi temporis.*
45 *Vetuſtas pro lege habetur, & authoritatem præſtat, licet ius non probet.*

CONSILIVM LXX.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Veritas præſentis conſultationis, om.ſſis ſupeſſluis ambagibus, dependet ab articulo: An celebrato contractu venditionis, cum pacto de retrouendendo oblato precio, quandocunque à venditore emptori, huiuſmodi iuri offerendi ſeu redimendi, & per côſequens, actionibus præſcriptis verbis, vel ex vendito poſt oblatum precium, ex huiuſmodi pacto iuxta contractum ap-
1 poſito præſcribi poſſit, vel non. Et primo probatur, quod iuri offerendi vel redimendi, &c. non poſſit aliquo tempore præſcribi. Nam in meta facultate ipſius venditoris, qui vendidit rem alteri, appoſito ſcilicet pacto de retrouendendo, oblato precio, eſt offerre precium ipſi emptori, ſicut videtur eſſe in mera facultate mea, ire per viam publicam, ſed tali facultati nunquam præſcribitur, *l. viam publicam. ff. de via publ.* Item conditioni quæ conſiſtit in mera poteſtate alicuius, præſcribi non poteſt, quia
2 talis conditio poteſtatiua poteſt quandocunque, etiam vltimo vitæ ſpiritu alicuius, adimpleri. *l. fin. ff. de conditio. vel inſtit. cum ſimil.* Hinc diſponitur quod filius in poteſta-
3 te patris poteſt optime inſtitui hæres ſub conditione poteſtatiua, non autem ſub conditione caſuali vel mixta. *l. fin. l. ſi pater. cum ſimil. Cod. de inſtitut. & ſubſtitut. ſub condit. fact.* Cum talem conditionem etiam vltimo vitæ ſpiritu adimplere poſſit. Si ergo ſemper & quandocunque talis conditio poteſtatiua impleri poteſt, ei non præſcribitur. Nam ſi tali conditioni præſcriberetur, filius poſtea reperiretur præteritus in Teſtamêto patris, & ſic eſſet idem, quod inſtitutus eſſet ſub conditione caſuali vel mixta, quod eſt contra dicta, & alia iura Sic in propoſito venditor poteſt reemere rem, quandocunque ſcilicet obtulerit precium. *l. 2. in princ. Cod. de pact. inter empt. & vendit.* & ſic impletioni huiuſmodi venditione poteſtatiuę nullo tempore præſcribitur. Nam alias non eſſet in eius poteſtate quandocunque offerret precium. Præterea, quando ius offerendi eſt ſequela actionis com-
4 petituræ. iuri offerendi non præſcribitur, & per hoc pa-
5 tet reſponſum ad l. cum notiſſimi. *in fin. pr. verſ. eodem iure.* C. de præſcript. 30. vel 40. annorum, Nam ibi ius offerendi eſt ſequela actionis iam competentis. Nam ibi ſecundus creditor offert priori debitum, propter ius hypothecæ, quod habet in re. Ideo ibi iuri offerendi 30. vel 40. annis, ſecundum diſtinctionem ibi poſitam, præſcribitur, *vt declarat Bart. in l. pignori. ff. de vſucap.* Quod autem in propoſito caſu ius offerendi non ſit ſequela actionis iam competentis, ſed ſolum actionis iam competituræ, patet, quia actio præſcriptis verbis vel ex vendito non competit venditori, qui vendidit cum pacto, vt emptor retrouendat ei, quandocunque oblato precio, niſi offerat realiter prius precium. *d. l. 2.* Ideo tali iuri offerendi non præſcribitur, quia *ſecundum Bartol. in d. l. pignori.* vſucapio non eſt introducta ad extinguendum 6
aliquod ius formatum. Et ſic ius, quod habet venditor ex pacto; non eſt ius offerendi proprie, ſed facultatis. Et dato quod ſit ius implendæ, vt competat venditori actio ad rem venditam, tamen eſt conditio poteſtatiua, cui etiam non præſcribitur, vt iam poſt Bart. licet ibi in aliis terminis loquatur, oſtenſum eſt. Hinc etiam dicit gloſſa in l. 1. in verb. pro ſocio, communiter approbata C. de anna. excep. quod actioni pro ſocio, antequam nata 7
fuerit, non præſcribitur. Dicitur autem naſci demum finita ſocietate, *vt notatur in l. tamdiu. Cod. pro ſocio.* Quare videtur, quod emptor non poſſit præſcribere contra venditorem ex pacto de retrouendendo actioni præſcriptis verbis, vel ex vendito, antequam nata fuerit, & ita ante oblationem precii. Et dicit ibi etiam gloſſa, quod libero arbitrio renunciantis ſcilicet ſocietati, non poſſit præſcribi. Ergo etiam videtur, quod libero arbitrio iuri offe- 8
rendi vel redimendi iſto caſu non præſcribatur. Et ideo per prædicta concludunt Cy. Petrus de Bel. Pert. Bart. & communiter Vltramon. poſt Roger. & Mar. in d. l. cum notiſſimi. verſ. eodem iure contra gloſſ. ibi, & late Bart. in d. l. pignori. & ibi Paul. de Caſtr. quod ſi creditor poſſedit pignus, quia debitor ei tradidit, & ſtetit 30. annis, 9
quod nec ſoluit, nec debitum obtulit, & poſtea vult ſoluere, & debitum offerre, quod poſſit pignus iure repetere, & creditor non poſſit ſe tueri exceptione præſcriptionis, videlicet, quod præſcripſerit iuri offerendi. Nam ipſum offerre eſt in mera facultate eius, & eſt conditio poteſtatiua, &c. Et actio pignoratitia non competit debitori ad recuperandum pignus, niſi prius ſoluto debi- 10
to, *l. ſi rem. § omnis. ff de pignor. actione.* Ita & iam, ſicut probatum eſt, venditori cum pacto de retrouendendo non competit actio contra emptorem ad reuendendum, ni- 11
ſi prius oblato precio. Ergo, &c. Item negari non poteſt, quod illuſtriſſimi Principes Duces S. & eorum progenitores habuerunt ſcientiam, quod ſcilicet Abbati & Conuentui Eccleſiæ F. tempore celebrati contractus ex conuentione partium appoſita, cum pacto de retrouendendo, fuerit reſeruatum ius offerendi precium, ſic redimendi dictum Caſtrum G. quandocunque ſcilicet offerretur precium præfatis Principibus, & illa ſcientia ſuarum celſitudinum aperte deprehenditur ex literis contractus ab Abbate eis datis. &c. & per conſequens videtur fuiſſe in mala fide, Sed certum eſt, quod is, qui eſt in mala fide, nullo tempore præſcribit: *c. poſſeſſor. cum ſimil. de regu.* 12
iuris. in 6. cap. fin. & ibi copioſe Canon. & in c. vigilanti. de præſcrip. Quod etiam procedit de iure Ciuili, ſecundum magis communem & veram opinionem, vt per dd. in iuribus ſupra allegatis, & Legiſtæ in ſuis locis. Et pro confirmatione prædictorum optime videtur facere communis opinio dd. contra Bartol. & ſequac. *in l. ſequitur. § ſi viam. ff. de vſucapionibus.* Quod etiam debitor in actione perſonali habens malam fidem, quia ſcit ſe debere, non præſcri- 13
bat contra creditorem ſuum, ſolum habentem actionem

nem perſonalem, quamuis in iſtis actionibus præſcri-
ptio cauſetur ſine poſſeſſione, & facto præſcribentis, ſed
ex ſola negligentia creditoris non petentis; &c. Et ita late
firmat Angel. Peruſ. in repet. l. 1. (*mihi, in vltim. colum.*)
C. de iud. & in d. l. ſequitur. §. ſi viam. vbi etiam dicit,
quod Canoniſtæ determinent contrarium ſcilicet con-
tra Bart. & quod Bart. etiam non dixerit verum de iure
Ciuili. Et quod iſto caſu, l. omnes. & l. ſicut. C. de præſcrip.
30. vel 40. annorum, nõ habeant locum, quia d. cap. poſ-
ſeſſor malæ fidei emanauerit ad eneruationem peccati,
ſicut etiam eneruatum eſt, *d. c. fin. de praſcript. cum ſimil.* Cõ-
14 ſtat enim illum peccare, & in peccato manere, qui ſe tue-
tur iniquo præſidio præſcriptionis, eo quod habet ma-
lam fidem. text eſt notab. in §. habeat itaque. ibi, nec ini-
quis hominibus. in Authen. vt Romana Eccleſia cen-
tum annor. colla. 2. Per quem tex. dicit Ang. in d. §. ſi
viam. ſe multa arbitramenta defendiſſe, quia vidit mul-
tos arbitratores, qui habebãt poteſtatem pronunciandi
de veritate & æquitate, reiecta exceptione præſcriptio-
15 nis condemnare poſſeſſorem [illegible] reum conuentum ad
reſtitutionem poſſeſſionis, vel debiti. Et quod deinde
fuerit per condemnatum petita reductio ad arbitrium
boni viri, quod dixerit arbitramentum non eſſe ini-
quum, ſi de mala fide præſcribentis doceri poteſt, alias ſe-
cus, cum præſcriptio tam de iure Ciuili, quam Canonico
ſit inducta. Et ſic opinio contra Bart. quæ eſt communior
(*vt firmat Angel in d. l. 1. §. Si viam.*) procedit tam de iure ca-
nonico quam ciuili. Et illam partem dicit Pan. in c. Cir-
ca. *anteſi.* communiter teneri inter Moder. *Io. de Imol. & ibi
etiam Bald. in d. c. fin. poſt multa. Idem tenet Lud. Roma. copioſe, in §.
ſi viam. Fely. in d. c. fi. de præſcript.* (*mihi, in 2. col.*) *verſ. quamuis v-
traq; opinio cum multis concord. ibi per eum alleg.* Quare Bart. in
d. §. ſi viam. poſt ſuam determinationem, ſubiũgit quod
putat prædicta vera, &c. ſed vnum contrarium, & ſuam
determinationem ſtatutum ſit de iure Canonico, *ſcilicet in
d. cap. poſſeſſor. & in d. c. fin. cum ſimil* & ius Ciuile in materia
peccati non dedignetur ſequi ſacros Canones, *per vulga.*
Ergo, &c. Et iſta videntur multum ſtringere contra in-
tentionem & exceptionem illuſtriſſimorum Principum
& Ducum S.

Sed prædictis omnibus & aliis non obſtantibus, cre-
do contrarium de iure verius, quod illuſtriſſimi Prɪnci-
pes, Duces S. curſu tanti temporis, imo triginta anno-
rum tantum poſſint ſe tueri præſcriptione aduerſus di-
ctam oblationem & conuentionem, & ita quod præſcri-
ptum ſit iuri offerendi ſeu redimendi, & per conſequens
actioni in perſonam præſcriptis verbis vel ex vendito, vel
etiam in rem, ſiue rei vendicationi tenendo illam opi-
nionem, quod oblato pretio, iſto caſu tráſferatur domi-
16 nium ipſo iure in venditorem, *quam tenet Paul. de Caſtr. in
l. ſi cum venderet. per text. ibi, in verb. vendicare. ff. de pignor. a-
ctione.* Licet Moderni in hoc communiter teneant con-
trarium, vt late per Alexand. de Imol. in conſil. 10. *quaſi
per totum. in 1. volum.* tamen de hoc hic non eſt diſpu-
tandum, cum ſatis ſit, quod præſcriptum ſit huiuſmodi
iuri offerendi, & per conſequens etiam actioni in perſo-
nam, ad tenendum; Vel etiam tenendo opinionem
Pauli de Caſtro, vbi ſupra, de rei vendicatione. Nam ex
quo iuri offerendi præſcriptum eſt, per huiuſmodi obla-
tionem inanem non transfertur dominium in vendito-
rem offerentem precium, & per conſequens, nec et-
iam ei competit rei vendicatio. *l. 1. C. de alien. iud. mutandi
cauſa facta. l. in rem. cum ſimil. ff. de rei vend.* Et vt veritas iſto-
17 rum clarius pateat; Verior eſt opinio de iure, quod licet
creditor triginta vel quadraginta annis poſſidens pignus
non præſcribat. *d. l. pignori. ff. de vſucapio.* tamen præſcribit
contra debitorem curſu tanti temporis iuri offerẽdi de-
bitum, & per conſequens actioni pignoratitiæ, *ſecundum
gloſſ. poſt Bulg. in d. l. Cum notiſſimi. verſicul. eodem iure in verbo.
Conatur. Cod. de præſcriptione 30. vel 40. annor. gloſſ. in d. l. ſi rem.
§. omnis. in gloſſ. magna. in fin. ff. de pignor. actio. & in l. ſi finita.
§. Poſtea autem. in verbo, finis. in fi. ff de damn. infect. & in d. l.
pignori. in glo. in verb. alia. & glo. in c. quoniam frequenter, extra,
vt lite non conteſtata.* Et iſta pars probatur euidentiſſima
ratione. Nam quando iuris vel facultatis exercitium,
licet conſiſtat in mera facultate exercentis, producit a- 18
ctionem ſiue ius deducibile in iudicium, tunc tali iuri
vel facultati præſcribitur triginta annis. *l. licet Cod. de iure
deliberandi.* Nam quamuis is, cui delata eſt hæreditas
defuncti, habeat liberam facultatem adeundæ hæredi-
tatis, vel ſe immiſcendi hæreditati, vel non, cum
poſſit hæreditatem ſibi delatam vel repudiare, vel ab ea
abſtinere. Et ideo antequam deducat iſtam facultatem.
ſiue ius in actum, non competit petitio hæreditatis,
qua poſſit vendicare res hæreditarias à poſſeſſorib. in iu-
dicio. Tamen ſecuta aditione naſcitur petitio hæredita-
tis. *l. 1. & 2. de petitione hæreditatis. l. gerit. cum ſimilib. ff. de ac-* 19
quirend. hæredit. Ideo tali iuri vel facultati adeundi præ-
ſcribitur. *d. l. Licet. & ibi communiter Doctor.* Ita licet of-
ferre debitum ſit in poteſtate, & mera facultate debi-
toris, tamen ſi illa facultas deducatur in actum, id eſt, 20
ſi offerat, & ſoluat debitum, competit ſiue naſcitur
ei actio pignoratitia ad repetendum pignus. *d. §. omnino.*
Ergo illi iuri offerendi præſcribitur. Sic etiam præſcri- 21
bitur officio iudicis pro reſtitutione implorandi, quod
eſt merum factum, *vt l. quintus. §. idem Pomponius. ff. de
annuis legat. iunct. l. ab hoſtibus. ff. quibus ex cauſis maior.* Et
eſt ratio, quia mediante tali officio iudicis, naſcitur v-
tilis actio præſtita reſtitutione, *vt in l. in honorariis. §. ſed
cum reſciſſa. ff. de actio. & obligatio. Ita in ſpecie determinat Bald.
& Angel. Peruſ. in d. l. Cum notiſſimi. ad finem princ. p. ſequen-
do opinionem gloſſ. & Bulg. & Angel. in d. l. Pignori. & in d. l. ſi
infinita. §. Poſtea autem.* Quanto magis emptor præſcribit
triginta annis iuri offerendi contra venditorem, cum pa-
cto de retrouendendo, oblato precio. Nam licet offer- 22
re precium ſit actus meræ facultatis, tamen facta obla-
tione producitur actio præſcriptis verbis, vel ex vendi-
to. *d. l. 2.* Quare curſu tanti temporis præſcribitur tali
iuri offerendi, & per conſequens dictis actionibus. Ex
quib. euidenter infertur Bar. peſſime locutum eſſe, ſalua
pace tanti Doctoris, in d. l. Pignori. in quantum dicit,
quod quando ius offerendi eſt ſequela actionis compe-
titiuæ, vt in caſu propoſito, quia pignoratitia non com-
petit, niſi ſoluatur debitũ, quod tunc iuri offerendi non
præſcribatur, & ſic quod gloſſæ male dicant, quod præ- 23
ſcriptio eſt introducta ad extinguendum aliquod ius fu-
turum, &c. Nam ius adeundæ hæreditatis, eſt ſolum ſe-
quela actionis competitiuæ. & antequam hæres, id eſt, is,
cui delata eſt hæreditas, ſiue ab inteſtato, ſiue ex teſta-
mento, adeat eam, non cõpetit petitio hæreditatis, ſicut
nec competit debitori pignoratitia actio, antequam ſol-
uat creditori debitum, & tamen iuri adeundi præſcribi-
tur. *d. l. Licet.* Ergo, &c. Sic ergo patet, quod facultas, quam
habet debitor in offerendo debitum, non eſt ſimplex fa-
cultas, cum ex exercitio iuris producatur actio. Ita in caſu
propoſito facultas redimendi, non eſt ſimplex facultas.
Et ideo Bart. in effectu, & bene tenet contrarium, in l. v-
nica (*mihi, in pr. 3. col.*) *verſ. nunc ad propoſitum.* ff. de condict.
ex lege. Vbi expreſſe dicit; Quando lex permittit aliquid
alicui facere pro conſeruatione iuris ſui iam quæſiti,
quod iſtud non ſit ius, ſed facultas quædam, *l. in re
mandata Cod. Mand. l. ſi conſtante. §. ſi maritus. ff. ſolut. matrimon.*

Quando

Quando autem lex permittit aliquid alicui facere pro
acquiſitione alicuius iuris de nouo, tunc eſt ius, vt eſt ius
adeundi hæreditatem, & hoc apparet ex eo, quod ei pręſcribitur. d.l. Licet. facultati autem quæ facti eſt, nõ præſcribitur, quia leges, quæ loquuntur de præſcriptione, *vt l. ſicut. & l. cum notiſſim. C. de præſcriptione*, loquuntur contra iura tantum, non contra facultates, quæ facti ſunt. & ſic clariſſime ibi ſentit Bart. quod quando lex permittit alicui aliquid pro acquiſitione iuris de nouo, quod tali iuri vel facultati præſcribatur: Sed lex permittit debitori offerre debitũ pro acquiſitione actionis pignoratitiæ. Item permittit venditori cum pacto de retrouendendo, oblato precio offerre precium pro acquiſitione actionis præſcriptis verbis, & ita dominij rei venditæ de nouo, cum primum plenum dominium fuerit trãſlatum in emptorem, & venditor ſolum reſeruauit ſibi ius redi-
26 mendi. Ergo, &c. Quod etiam expreſſe colligitur ex verbis Bartoli ibi, Facultati quæ facti eſt non præſcribitur. Nam illa facultas, quæ competit debitori, item venditori, in propoſito noſtro non eſt meri facti, nec ſimplex facultas, cum in actum deducta producat ius & actionem. Ideo dicitur etiam ius, &c. Et poſtea in d.l. Vnica ſubiungit idem Bartol. expreſſe. Et ideo Docto. in illa quæſtione, vtrum præſcribatur iuri offerendi, reuoluunt, an ius offerendi, ſit ius vel facultas, de quo dicam infra de pignor. actio. l. Si rem. §. omnis. & dicit ibi glo. magna
27 ad finem, quod licet actioni pignoratitiæ nondum natæ non præſcribatur, ius tamen offerendi pecuniam tollitur, iuribus in ea allegatis, quatenus Bart. in d. §. omnis, id etiam ſequitur, licet dicat, quod hoc examinauerit, in d.l. pignori. ſed ibi male examinauerit. Idem in effectu tenet valde notab. Alexand. de Imol. vt patet ex eius declaratione in l. quamdiu. la 1. ſuper gloſſ. 1. ff. de acquir. hæredita eandem partem quam Bulga. gloſſa Bartol. in d. §. omnis. Bald. & Angel. tenent, tenet etiam Odofred. licet ipſi non allegent, de quo miror, *in d. l. Cum notiſſimi. in fine princip.* & dicit de hoc eſſe leges expreſſas, videlicet, quod iuri offerendi præſcribatur, & allegat ad hoc duo iura Primo text. in l. in bello. §. Si quis ſeruum. ff. de captiuis & poſtl. reuerſ. Vbi eſt caſus quod ſi redemiſti ſeruum meum ab hoſtib. captum, licet ſeruus efficiatur redimentis, tamen dominus poteſt eum repetere, oblato precio redemptionis, infra triennium, & poſtea non. Secundo text. in d.l. ſi finita. §. poſtea autem. & dicunt
28 Baldus & Angelus in d.l. Cum notiſſimi. *in fin. princip.* quod contra Bartol. habeant caſum, quod potentiæ implendi conditionem præſcribatur, *vt l. penult. ff. quibus ad liber. proclam. non liceat.* & probatur ibi in fi. Nam ſi ſeruus, in cuius poteſtate eſt petere libertatem, ſciens paſſus fuerit ſe venundari, deneganda eſt ei amplius petitio libertatis. Et ſic eſt ibi caſus apertus, quod potentiæ implendi conditionem poteſtatiuam præſcribatur. *Idem notabiliter tenet Baldus in cap. Paſtoralis. (mihi, in 2. colum.) verſic. Quæro nunquid n iſſus. de offic. ordina.* Nam contra miſſum in poſſeſſionem ex primo decreto in perſonali actione poteſt etiam agi pignoratitia pro huiuſmodi pignore prætorio, ſicut pro conuento nullo oblato precio, *text. eſt notab. in l. is cui. §. quæri poterit. ff. vt in poſſeſ. lega.* Et tñ dicit Bal. quod huic iuri offerendi præſcribi poſſit triginta annis. Quia cum iſtud ius offerendi poteſt intentari, ergo & præſcribi. *allegat. d. l. Cum notiſſimi.* Et ſic innuitur eundem Bald. inaduertenter locutum fuiſſe, in hoc in Rubr. de
29 præſcript. Item ſpeciale eſt odio creditoris, quando in pignoribus eſt appoſitum pactum legis commiſſoriæ, quod tunc iuri offerendi nullo vnquam tempore præſcribatur. *cap. 1. & ibi Bald. in verbo, Nota ſingulariter, de feudo dando in vim l. commiſſoriæ* Et ſic ibi eſt ſpeciale, quod iuri offerendi non præſcribitur. Ergo in aliis eſt ius commune, quod ei præſcribatur triginta annis. *l. 1. in fine. cum ſimil ff ad munic.* Quod etiam ſentit Bald. in d. c. 1. *(mihi in princ. 2. colum.) verſic. vel dic de plano.* Vbi reprobando opinionem illorum, qui dicunt; Quod creditor non poſſit præſcribere iuri offerendi, ſubiungit, vel dic de plano, quod iuri offerendi præſcribitur, quando eſt præambulum iuris agendi, *allegat ad hoc l. fin. C. de eo qui aut. iud.*
poſſi. Sic & iuri diſplicendi præſcribitur. *l. quod ſi nolit. §. Si* 30
quid ita. in 2. reſponſ. ff. de adilit. edict. Eandem partem videtur etiam tenere Felyn. *ſuper Rubric. (mihi, in prin. 7. colum.) verſic. cogita vtrum. iuncto verſic. ſed forte.* Angel. de præſcript. In eandem partem inclinat etiam Salyc. *in d. l. Cum notiſſimi. verſic. eodem iure, ad finem.* licet anteà dicat ſe tenere opinionem Bart. nec limitationes eius ibi procedunt per ſuperius allegata. Eandem tenet Ioan. de Imol in d. c. quoniam frequenter *(mihi, in fine 2. colum.) verſicul. Nota bene. cum princip. ſequent.* & ſubijcit ibi, quod iſta ſit communis opinio gloſſ. i[illegible]s Ciuilis & Canon. Aſſignans rationem, dicendo, licet ius offerendi videatur quædam
facultas, tamen quia ex illa deducta in exercitium im- 31
mediate ſecundum ſuam naturam, oriatur ius agendi (quia oritur pignoratitia actio. *d. l. Si rem. §. omnis. ff. de pignorat. actio.*) Ideo ei poteſt præſcribi, ſicut & iuri adeundi. *& idem voluit Bart. in d. l. Vnica. ff de cond. ex lege. Et pro hac parte videtur text. in d. l. in bello. §. ſi quis ſeruum. ff. de cap. & poſtl. reuer.* Et ſic iſta opinio, ſcilicet, quod creditor poſſidens
pignus triginta annis, præſcribat iuri offerendi contra 32
debitorem, eſt fulcita & fundata optimis rationib. & authoritatibus, ſcilicet iuris & aliorum Doctor. etiam met Bart. vt ſupra oſtendi. Multo magis tanto tempore emptor cum pacto de retrouendendo, contra venditorem iuri offerẽdi ſeu redimendi pręſcribit. Cum plenum dominium & vera poſſeſſio trãſeat in ipſum emptorem ſolum, quod venditori ius redimendi reſeruetur, quod nõ eſt in creditore poſſidente pignus.

Inſuper magis ſpecifice accedendo ad terminos conſultationis propoſitæ, dico & reſpondeo, quod ſæpe nominati illuſtriſſimi Principes Duces S. &c. triginta annis, quanto fortius curſu tanti temporis, cuius initium non eſt memoria hominum, præſcripſerunt iuri offerendi ſeu redimendi dictum Caſtrum, & ita etiam actioni præſcriptis verbis, vel ex vendito. Imo ex ſtipulatu, ſi ſtipulatio interueniſſet, contra præfatos Abbatem & Conuentum Eccleſiæ F. Poſito etiam quod opinio Cyni & ſequaciũ eſſet de iure verior, ſicut tamen non eſt, vt elariſſime ſupra probatum eſt, videlicet, quod creditor poſſidens pignus triginta annis non præſcribat iuri offerendi contra debitorem. Nam cum explorati iuris eſt, quando in contractu emptionis & venditionis opponitur in continenti pactum, vt emptor reuendat venditori, quandocunque ei offertur precium à venditore, quod etiamſi non interuenerit ſtipulatio, tale pactum veſtitur cohæ-
rentia contractus, vt producat actionem ex eodem con- 33
tractu. *l. iuriſgentium §. quinimo. & ibi Bartol. & Doctor. ff. de pactis.* Ideo ſi pactum de retrouendendo, quandocunque offerretur idem precium, ſcilicet 6. mill. floren. ab Abbate ſine die & conditione, ſed pure factum eſt. Sequitur quod ipſis Abbati & Conuentui, ſtatim ante oblationem precij fuerit nata actio præſcriptis verbis, vel ex eodem contractu, ſcilicet ex vendito ad reuendendum dictum Caſtrum pro eodem precio, licet ante oblationem precii, exercitium eius non potuerit in iudicium deduci, & ita cum effectu prius non potuerunt agere ex vendito vel præſcriptis verbis ad recuperandum dictum

Caſtrum.

Caſtrum. *Ita aperte probatur in l. Iulianus. §. offerri. & l. qui pen-*
dentem. ff. de actio. empt. Quare à principio temporis con-
tractus initi & celebrati à progenitoribus præfatorum
Ducum, & Abbate, & Conuentu F. incepit currere præ-
ſcriptio contra dictas actiones perſonales, quæ triginta
annis completa & finita fuit. Quæ enim antea non ſunt
motæ actiones, triginta annorum iugi ſilentio, ex quo
competere iuri cœperunt, viuendi vlterius non habeant
facultatem. *d. l. ſicut. C. de præſ. 30. vel 40. annor. & d. l. 1. C. de*
annal. excep. Et ita in terminis declarat & concludit no-
tanter Angel. Peruſ. *in conſil. 55. incip. Guihelm. & Franciſc.* &
Bart. & omnes *in d. l. Cum notiſſimi. & in d. l. pignori.* & Cano-
34 niſt. *in d. c. quoniam frequenter.* dicunt; Quando ius offeren-
di eſt ſequela actionis iam competentis, & ita quando
quis habet potentiam offerendi, licet eam non deducat
in exercitium, niſi facta oblatione, tunc tali iuri offeren-
di præſcribitur triginta annis. tex. eſt in d. l. qui notiſſimi.
in fin. princip. verſic. eodem iure, vbi primus creditor præſcri-
bit iuri offerendi triginta vel quadraginta annis, con-
tra ſecundum creditorem, cui competit hypothecaria,
licet eam non poterat intentare, niſi oblato precio pri-
mo creditori. Ergo, &c. Et quod iuri redimendi præ-
ſcribatur, ſi venditor vendat res cum pacto, quod ven-
dens vel eius hæredes poſſunt quandocunque oblato
precio redimere, voluit etiam notanter dom. Iaſ. in l. ſi
mater. *ante finem. verſi. ſicut etiam. Cod. de inſtitut. & ſubſtitut.*
ſub condict. & in l. potens (*mihi, in princip. 4. colum.*) *verſicul.*
Circa iſta. in materia præſcriptionis. C. de pactis. Allegans etiam
Angelum ad hoc in d. conſil. 55. Vbi Angelus dicit hoc
etiam procedere, ſi iſtud pactum fuerit iuratum. Et eſt
ſine dubio, quod huic iuri redimendi poſſit præſcribi.
Nam, vt iam dictum eſt, tale ius redimendi, eſt ius na-
tum ex pacto veſtito cohærentia contractus. *d. §. quinimo.*
Ergo triginta vel quadraginta annis præſcriptibile. *d. l. ſic-*
ut. & d. l. omnes. Imo Petrus de Ancho. quem etiam ad
hoc allegat dominus Iaſon in dictis legibus in conſil. 331.
35 conſuluit in fortioribus terminis, & vult, quod tale ius
redimendi rem venditam, tollatur per lapſum 10. an-
norum. Et adducit ad hoc rationes, dicit enim ibi: Ad-
uertendum eſt, quod ſicut decem anni & vltra, ex quo
dicitur facta promiſſio de retrouendendo, quandocun-
que idem ſolueret precium. Et iſta verba interpretatur
lex, vt reuendatur quam primum potuerit, ſicut cum
eſſet promiſſio ſub poteſtatiua conditione concepta. *l.*
rogo. ff. quando dies leg. ced. coniuncta l. Hæc conditio. l. 2. de con-
du. & demonſtra. Sed curſus tanti temporis arguit eum de
negligentia, *motus per nota. in ſimili de reſcriptio. in l. plerunque.*
Imo poſt tantum tempus ſiue moram, non videtur poſ-
ſe agere. *l. ſtatu liberum. de legatis 2.* Præterea retrouenditio
videtur collata in voluntatem reementis, in quo caſu
36 lex ſtatuit quadraginta dies ad reſoluendum contra-
ctum. *d. l. Quod ſi nolit. §. fin. ff. de adil. edict.* Multo ergo for-
tius videtur limitandum in contrahenda obligatione, vt
ſic infinitas euitetur. *cap. vt in multis. de reſcriptis. in 6. hæc ille,*
&c. Tamen quod dicit Petrus de Ancho. ſalua ſua pa-
ce, non credo verum: quia in illis actionibus & iuribus
perſonalibus regulariter non præſcribitur, minore tem-
pore 30. vel 40. annis. *d. l. ſicut. & d. l. omnes.* Et qui alle-
gat fallentiam à regula, debet eam probare per vulga-
ta. Nec leges allegatæ per eum, hoc probant, quia l. ro-
go. & l. hæc conditio, loquentes de conditione poteſta-
tiua, intelliguntur de legatis tantum, vt expreſſe etiam
dicit Paul. de Caſt. in d. l. conditio. & non habent locum
in contractu, vt patet per tex. notab. & ſolennem, *& quod*
ibi notatur in l. ita ſtipulatus. ff. de verborum oblig. Nec non in inſti-
tutionibus. vt l. ſuus. ff. de hæred. inſtit. Idem tex. in d. l. Quod
ſi nolit. §. *fin.* ponit caſum ſpecialem, in quo retrouendi-
tio poſt 40. non admittitur, ſcilicet in redhibitoria. Er-
go, &c. Nec aliquid facit pro eo tex. in d. l. ſtatu liberum.
voluit allegare §. 1. ſcilicet Stichum. Imo ibi contrarium
probatur. Nam ibi dicitur, quod permiſſum ad tempus,
poſt tempus videtur prohibitum eſſe. Sed huiuſmodi a-
ctiones & iura ſunt permiſſa in exercitium deduci tempore
ſuo, id eſt, triginta annis; Ergo non antea, ſed ſolum
poſt prohibita ſunt in exercitium deduci.

Ex quibus omnib. iam ſatis patet reſponſum ad addu-
cta in contrarium in principio. Nam, vt iam proxime o-
ſtenſum eſt, cum appoſito pacto de retrouendendo in 37
contractu emptionis & venditionis oblato ſcilicet pre-
cio, quandocunq; ſtatim naſcitur ex eo contractu actio
&c. patet, quod nihil obſtat, quæ adducta ſunt de facul-
tate & conditione poteſtatiua, &c. Imo etiamſi non ſta-
tim naſceretur, ſicut tamē reuera naſcitur, *vt inconuincibili-*
ter probatur in d. §. offerri. & in d. l. qui pendentem, ſed ſolum ob-
lato precio, ſicut dicimus de pignoratitia actione ad-
huc præſcriptum eſſet huic iuri redimendi, ſicut etiam
præſcribitur iuri offerendi debitum, non obſtantibus
prædictis. Et primo ad hoc, quod cum offerre precium, 38
ſit in facultate offerentis, & facultati non præſcribitur.
d. l. viam publicam, nec conditioni poteſtatiuæ. Ergo, &c.
Quia verum eſt, quando facultas in actum deducta,
nullum parit ius deducibile in iudicium, nec immedia-
te ſecundum ſuam naturam producit actionem, tunc ta-
li facultati non præſcribitur. Ideo ſi mille annis quis non
iuerit per viam publicam, nō præſcribitur facultati eun-
di, quia ſi illa facultas eundi deducitur in actum, & ita
iuerit, ex hoc non naſcitur actio. *& ita loquitur tex. in d. l.*
viam publicam. Si autem facultas in actum deducta, pa-
rit ius deducibile in iudicium, & ſic immediate, & ſe-
cundum ſuam naturam producit actionem, tunc tali
facultati bene præſcribitur. Sicut eſt actus oblationis
debiti, qui parit pignoratitiam actionem, & iſto caſu ob-
lato precio produceret actionem ex vendito ad rem ve-
ditam. Et actus aditionis hereditatis ſponte producit a-
ctionem ſecundum ſubiectam materiam, *vt declarant Bal-*
dus & Angelus in d. l. Cum notiſſimi. ante finem primæ. Idem
vult Barto. inet in d. l. Vinea. ff. de conditione ex lege. Ange. in d.
l. Pignori. ff. de vſucap. & in d. l. ſi finita. §. Poſtea autem. ff. de damn.
infect. Ioan. de Imol. in d. c. Quoniam frequenter. ſuper gl. in fin. in d.
verſ. Nota bene.

Per quod etiam patet ſolutio ad adductum de condi-
tione poteſtatiua, quia procedit, quando ex implemen-
to eius immediate nō oritur ius aliquod in iudicium de-
ducibile, licet implens eam habilitetur ad illud. *d. l. Ariſto. ff.*
de acquir. hæredit. Secus quando ex eius implemento ori-
tur ius in iudiciū deducibile. Nam tunc tali iuri præſcri-
bitur, *ſecundum Baldum, & Ang. in d. l. Cum notiſſimi.* Hinc
dicit notanter Baldus in d. c. Paſtoralis. (*mihi, in 2. colu.*)
verſicul. vtrum miſſus ex primo decreto. de offi. ordinarii. & quod
dicit Bartol. cum offerre ſit conditio poteſtatiua, quod
non poſſit præſcribi, falſa eſt; Quia iſta conditio poteſt
in iudicium deduci, ſiue competat debitori ſiue credi-
tori. Et reſolutio prædictorū clariſſime etiam apparet ex
his, quæ ſupra contra Bartol. in d. l. Pignori. adduxi,
quæ breuitatis intuitu omittuntur. Nec obſtat, quod di-
ctum eſt de actione pro ſocio, *per glo. in d. l. 1. C. de annal. ex-*
cep. Quia actio perſonalis etiam non eſt naſcitura, nec 39
competitura, durante ſocietate. *d. l. tamdiu. C. pro ſocio.* ſed
reſoluta ſocietate, tunc tandem naſcitur, ideo et tunc
etiam præſcribitur. *d. l. 1. C. de annal. except.* & ſic eſt quaſi
pro, & non contra. Nec obſtat, quod dicit ibi gloſſa,
quod libero arbitrio renunciandi, ſocietate præſcribi-

non poſſit. Quia, vt dicit ibi Baldus ſuper d. gloſſ. in verbo, Pro ſocio. quod illa libertas in actum deducta, nec proprie producat Ius agendi; Tamen verius videtur dicendum contra gl. ibi, quod imo libero arbitrio renunciandi ſocietati poſſit præſcribi. Quia immediate ſecuta renunciatione, oritur & naſcitur actio pro ſocio, *vt notatur in d. l. tamdiu.* Nam facta renunciatione alter ſociorum contra alium agere poteſt, pro ſocio, *per totum titulum ff. & C. & Inſtit. pro ſocio.* Ergo tali libero arbitrio ſiue facultati præſcribitur ſecundum doctrinam Doct. *vbi ſupra. & in terminis etiam dicit & decidit Angel. Peruſi in d. l. 1. (mihi, ante finem 2. col.) verſ. in ea gl. ibi, ex libero arbitrio.*

Nec obſtant ſupra adducta de ſcientia Ducum S. quia præſuppoſita ſuarum celſitudinum ſcientia, videlicet, quod Abbati & Conuentui F. fuerit pacto reſeruatum ius reemendi, precio ſoluto ſiue oblato; Tamen illa ſcientia non conſtituit progenitores ſuarum illuſtriſſimarum dominationum in mala fide. Cum talis præſcriptio redimendi, &c. non fuerit cauſata ex poſſeſſione Princi-
40 pum. Nam ſola poſſeſſio rei alienæ, vel quaſi poſſeſſio alicuius iuris ſibi competentis, ſcienter cōſtituit poſſeſſorem in mala fide, vt impediat præſcriptionem currere. Et illa eſt regula in vſucapione triennij in præſcriptione longi tēporis 10. vel 20. annorū, in qua requiritur bona fides, & poſſeſſio, vel in præſcriptione 30. annorū rerū immobilium, in qua requiritur poſſeſſio, vel bona fides *tex. eſt ad literam; in c. placuit. la 2. in §. poteſt. per totum. 16. q. 3. declarat Bart. in l. Celſus. ff. de vſucapionibus.*

Et ſic iſto caſu procedit regula: Poſſeſſor malæ fidei, &c. cum ſua materia: Sed illa præſcriptio, qua cōtra Abbatem & Conuentum eſt præſcriptum huiuſmodi iuri redimendi, & actioni ex vendito, virtute pacti, ad reemēdum ſæpenominatum Caſtrum Ger. cauſata ex ſolo curſu temporis ſcilicet 30. annorum, à tempore celebrati contractus, infra quod tempus antecesſores Abbatis habuerunt ius offerendi & redimendi, quo tempore lapſo, fuerunt excluſi ab illo iure. *d. l. ſicut. & d. l. omnes.* & intelliguntur renunciaſſe huiuſmodi iuri offerendi & redimē-
41 di, &c. Et eſt regula, quod quando aliquod ius competit alicui, quod infra certum tempus poteſt acceptare vel exercere, ſi permittit illud tempus labi, illud non acceptando vel exercendo, cēſetur tacite renunciare. *Caſus eſt in l. Si ea. C. qui accuſare non poſſunt. Probatur in l. 2. C. in quibus cauſis in integrum reſtit. non eſt neceſſ. & gloſſ. in l. Si ego ff de negot. geſt. quam ibi multum notant Angel. & Bartol. & Angel. in l. bonorum. alias penult. ff. rem ratam haberi.* & dicit Bald. *in l. fin. C. de edict. diui Adria. tollen.* Quod in iure obtinendi curſus temporis habeat efficaciſſimam repudiationem, & euidenter patet, quod nulla fides hic ex tali ſcientia allegari poteſt, quia licet Principes ſciuerunt illud pactum, tamen ex quo Abbas & Conuentus infra 30. annos non obtulerunt precium, &c. progenitoribus Ducum S. ad reemendum, nihil facere vel dare tenebantur. Elapſo ergo dicto tempore, iam extinctū eſt illud ius offerendi & reemēdi. Ergo, &c. Nam in præſcriptione 30. annorum huiuſmodi iurium nō requiritur poſſeſſio vel titulus, ſed ſola negligentia non petentis currit, *vt probatur in d. c. placuit. Declarat Bartol. in l. fin. in princip. & ibi Moder. ff. de eo per quem facta.* Per quod etiam eſt ſatis reſponſum ad id, quod adductum
42 eſt, de actione perſonali, quod ſcilicet ſecundum communem opinionem mala fides impediat præſcriptionem 30. annorum in actionibus perſonalibus. Nam hoc eſt verum, & omni æquitati conſonum, quando obligatus actione perſonali, ſcit ſe eſſe obligatum, ad aliquid dandum, vel faciendum. Nam ſi non facit vel dat, quod ſcit ſe debere facere vel dare, dicitur eſſe in mala fide, *Et in iſtis terminis loquuntur Doctor. in d. l. ſequuntur. § ſi viam. & in d. c. fin.* quod omnino eſt diuerſum à propoſito. Nam progenitores præfatorum illuſtriſſimorum Principum nihil penitus tenebantur facere vel dare dictis Abbati & Conuentui, ex quo infra 30. annos non obtulerunt precium, ſed ſi infra 30. annos obtuliſſent, tum quia virtute pacti veſtiti cohærentia contractus bene fuiſſent obligati ad reuendendum & tradendum dictum Caſtrum. Sed quia non ſolum ſteterunt 40. annos, ſed etiam 100. & 20. quod nō obtulerunt; Ergo nec Moderni Principes, nec eorum progenitores dicuntur fuiſſe in mala fide, & hoc eſt clarius meridiana luce. Ergo, &c. Quare ſi præfati Principes potuiſſent ſe iam tueri aduerſus Abbatem & Conuentum, præſcriptione longiſſimi temporis 30. annorum; Quanto magis præſcriptione tanti temporis, cuius initium in memoria hominum non exiſtit. Nam poſito, quod tamen eſt falſius falſo (vt probatum & oſtenſum eſt) quod appoſito pacto incontinenti in contractu venditi, & emptionis de retrouendendo oblato precio, &c. Iuri redimendi contra venditorem non poſſit præſcribi, & ita in caſu propoſito eſſet ei præſcriptum præſcriptione 100. annorum, & ita cuius initii non eſt memoria. Quia regula & doctrina, quæ habet, quod vbi in aliquo caſu lex, ſtatutum, priuile- 43
gium, vel pactum impedit præſcriptionem 30. vel 40. annorum, non intelligitur excluſa præſcriptio 100. annorum, vel cuius initium non eſt in memoria hominum. *Ita probatur per tex. in Auth, vt de cætero communi Eccleſiaſticarum rerum. & c. colum. 5. verſic. illud quoque, iuncta glo. in verbo, nulla temporum præſcript. & ibi nota ad hoc Angel. Idem Angel. in d. l. omnes. (mihi. in vltim. colum.) verſic. & do tibi regulam. Cod. de præſcript. 30. annor. in l. non ſolum in princ. ff. de vſur. Felyn in d. Rub. (mihi, in vlti. colum.) verſic. conſiderando, cum multis concordan. cum ſequentib. de præſcript.* Nam præſcriptio, cuius initii memoria non 44
extat, eſt alterius & fortioris potentiæ, quam ſint præſcriptiones longi & longiſſimi temporis. *cap. 1. de præſcript. in 6. c. ſuper quibuſdam §. Præterea.* & ibi pulchre Panorm. de verbor. ſig. Vbi habetur, quod tanto tempore, cuius initii memoria non eſt in contrarium, præſcribantur etiam, quæ alias de ſui natura ſunt inpræſcriptibilia. Habet enim præſcriptio tanti temporis vim conſtituti. *l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æſti.* Et pro confirmatione prædictorum faciunt tex. *in l. 1. §. fin. in l. 2. & in l. fin. ff. de aqua plu. arcen.* In quibus iuribus probatur, quod vetuſtas pro 45
lege habeatur, & authoritatem præſtet, quamuis ius non probaret, &c.

THEMA CONSILII LXXI.

De diuiſione inter fratres, vtrum maior teneatur diuidere, & minori dare optionem; Vel vtrum ſit facienda diuiſio per ſortem vel breuia.

SVMMARIA.

1 *In diuiſione fienda inter fratres, per omnia debet ſeruari æqualitas. Materiam huius Conſ. vide ſup. conſ. 20. eod. volu.*

2 *Aequalitas diuiſionis eſt inductiua, nutritiua, & conſeruatiua concordiæ inter fratres.*

3 *Diſcordiæ oriundæ occaſio inter fratres vitari debet.*

4 *Pater licet poßit vni ex liberis plus relinquere quam aliis, tamen Imperator conſuluit, vt hoc moderate faciat, ne ſcilicet occaſio inuidiæ inter fratres naſcatur.*

5 *Pater non debet facere vnum filium, alium priuignum.*

6 *Parentes ex conſilio Iuris quantum decet, & quantum poſſunt, æqualitatem inter fratres ſeruabunt.*

7 Lex

7 *Lex amat æqualitatem.*

8 *Diuiſio ſecundum primam opinionem debet fieri officio iudicis.*

9 *Diuiſio ſecundum alteram opinionem ita eſt facienda, quod maior diuidat, & minor eligat. & infra num. 13. Et concluſionem ſiue confirmationem huius opinionis vide inf. nu. 21.*

10 *Dictum Sancti munitum authoritate veteris, vel noui Teſtamẽti, in deciſionibus cauſarum preferendum eſt iuri poſitiuo, Papæ ſcilicet & Imperatoris.*

11 *Sanctis non eſt data poteſtas legis condendæ, ſed Papæ & Imperatori.*

12 *Dubitatione alicuius caſus orta, hic obſeruandus eſt ordo, vt primo recurratur ad vetus & nouum Teſtamentum, & ſcripturas Apoſtolorum.*

13 *Frater maior diuidere, ſeu portiones facere, & minor eligere debet.*

14 *Abraham diuidens cum fratre ſuo Loth, dedit ei optionem.*

15 *Sorte non eſt dirimenda quæſtio inter fratres orta, quia non reperitur hoc clare in Iure Ciuili deciſum, ſed potius tenenda opinio D. Auguſtini, veteris Teſtamenti authoritate munita.*

16 *Authoritates diuinæ in caſib. tanquam leges allegari poſſunt.*

17 *Lex Dei præfertur legi poſitiuæ.*

18 *Iuri Canonico ſtandum eſt in caſu non determinato per Ius Ciuile.*

19 *Ius Canonicum maioris authoritatis quam Ciuile. Ergo potius ſtandum iuri Canonico quam Ciuili.*

20 *Dubium quando eſt aliquid de Iure Ciuili, clarum autem de Iure Canonico, ſtandum eſt illi etiam in foro ſeculari, & terris Imperij.*

21 *Concluſio pro ſecunda opinione.*

22 *Legis principium quando eſt generale, vel ratio generalis, tunc tota lex generaliter eſt intelligenda.*

23 *Frater maior quis dicatur, vel quis habeatur pro maiore in iſta materia, vtrum is, qui ætate maior eſt, vel qui diutius bona adminiſtrauit.*

24 *Diuiſio etiamſi non eſſet facienda, vel non poſſet fieri, hoc eſt, modo quo iam dictũ eſt, videlicet, vt maior frater diuideret, ſeu partes faceret, & minor optionem haberet, tamen in caſu quo fratres concordare non poſſent, & diuiſio iudicis officio committenda eſſet, adhuc ſorte dirimenda eſſet contentio, cuius ſcilicet eſſet electio, ſiue optio.*

25 *Sortis iudicium niſi in caſibus à iure expreſſis, petendum non eſt.*

CONSILIVM LXXI.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Caſus ſuper quo conſulendum talis eſt: Generoſus D. Comes V. de D. ante quindecim annos deceſſit relinquens poſt ſe tres filios etiam nobiles & generoſos Comites de D. &c. videlicet, F. maiorem natu, H. & F. iuniorem, qui quidem fratres poſt mortem patris eorundem ſteterunt in communione Comitatus, territoriorum, & bonorum paternorũ, & hodie ſtant, itaque pro indiuiſo poſſident. Sed quia prædicti fratres & Comites iam omnes ſunt maiores viginti quinque annis; Minor ex eis proponens etiam ducere vxorem, & amplius nolens ſtare in communione cum fratribus ſuis, ex quo maior natu F. etiam habet vxorem. Ideo prouocat ad diuiſionem Comitatus, territoriorum, & aliorum bonorum paternorum eorum, & petit quod frater ſuus F. maior natu debeat huiuſmodi Comitatũ, Baronias, territoria, & omnia bona paterna æqualiter in tres partes diuidere, & quod facta diuiſione, ſibi detur optio eligendi vnam ex illis partibus pro arbitrio ſuo. Medius frater Comes H. qui etiam anhelat ad diuiſionem, eſſet quidem contentus, quod facta diuiſione minori daretur electio, maior tamen F. omnino contrà dicit, proponendo ſcilicet talem diuiſionem de iure cõmuni non debere fieri, ſcilicet quòd maior diuidat, & quod ſemper detur iuniori optio eligendi, ſed quod huiuſmodi diuiſio inter eos debeat fieri ſorte, ſiue per breuium. Quæritur ergo, quorum intentio de iure communi ſit verior, an ſcilicet minoris & medii fratrum; volentium factis tribus partibus minori dare electionem, vel maioris natu proponentis ſorte fieri debere diuiſionem, &c. Et ita pro qua parte de iure communi in præſentiarum pronunciandum ſit, an ſcilicet pro iuniore vel maiore fratre.

Et pro clariori elucidatione præſentis quæſtionis ſa-
tis dubiæ, præmitto, quod in diuiſione fienda inter fra- 1
tres, per omnia, & in omnibus æqualitas ſit ſeruanda,
licet ſexu vel ætate diſpares ſint, l. ſi maior. in fi. dum in-
quit, vt in omnibus æqualitas ſeruetur. C. *commu. diuidun.*
cum, ſicut æqualitas inter fratres ſeruata eſt, inductiua,
nutritiua, conſeruatiua, & conſolidatiua concordiæ, &
fraternæ charitatis & affectionis, ſiue charitatis. l. cum 2
oportet. poſt princip. & §. ſui autem. dum inquit in fine,
quatenus in omni pace ſucceſſio inter ſe permaneat, nec
altercationis cuiuſdam, maxime inter fratres, oriatur oc-
caſio. C. de bonis quæ libe. per quem tex. ibi, *ſcilicet (in o-
mni pace)* dicit Bald. Nota quod voluntas legis eſt, quod
fratres poſt mortem patris viuant in omni pace, & ſine
aliqua quæſtione. Et Salyc. ibi in 2. notab. dicit; Nota ex
fine, quod non debet dari occaſio oriundæ diſcordiæ in- 3
ter fratres, ſed laborare debent, vt in pace viuant. Et ad
hanc æqualitatem inter fratres conſeruandam, & con-
cordiam inter eos inducendam tendit tit. C. de coll. quo
ſcilicet cauetur, quod donata à patre, inter filios confe-
rantur, & ita æqualiter patri ſuccedant. Item licet patri 4
vel matri ſit conceſſum arbitrium à lege, plus relinquen-
di vni filio, quam alii, dummodo ei relinquat legitimam.
*l. parentibus. C. de inoffic. teſtam. & l. hac edictali. §. 1. C. de ſecun. nupt.
& in §. penult. in Auth. de nupt. collat.* 4. In dubio tamen vult,
quod æqualitas inter eos ſeruetur. l. vt liberis. & ibi Bal-
dus in 2. notab. notat per illum text. æqualitatem ſeruã-
dam inter liberos cuiuſcunque ſexus. *Authen. ex teſtamento.
& ibi Baldus in 1. oppoſitio. C. de collat.* Tamen Imperator con-
ſuluit patri, quod moderate hoc faceret, ne naſceretur
inuidia inter fratres, in d. §. penult. alias in §. illud. & ſub-
iungit ibi Angel. ex iſto §. nota illud vulgare: Pater non
debet facere vnum filium, alium priuignum. Et Iacob. de 5
Belui. ibi per illum textum notat, quod parentes debeãt 6
ex conſilio iuris quantum decet, & in eo, quod poſſint
æqualitatem inter filios obſeruare, vt ſint in omnibus æ-
quales: Amat enim Lex æqualitatem inter fratres. *l. cum* 7
pater. §. euictus. ff. de legat. 2. Semper enim lex ſtatuit æquali-
tatem inter liberos. *textus eſt ſingularis in l. fi. C. communia vtri-
uſque iuris. & in l. illud. §. fin. C. de collatio.*

Item & ſecundo præmittendum eſt, quod ſuper præ-
ſenti materia, quando ſcilicet plures fratres volunt diui-
dere bona paterna, ſint duæ principales opiniones; qua-
liter huiuſmodi diuiſio fieri debeat. Vna eſt, quod diui- 8
ſio debeat expediri officio iudicis, vt in §. Si familiæ, vbi
dicitur in princip. Si familiæ herciſcundæ iudicio actum
ſit, ſingulis hæredibus adiudicare debet, & §. ſequen. vbi
dicitur eadem interueniunt, & ſi communi diuidundo
de pluribus rebus actum ſit. *Inſtitu. de officio iudi.* vel quod
diuiſio debeat fieri per ſortes & breuia; quam opinio-
nem Bartolus, magiſter veritatis, tenet in l. prima, vbi in
ſecunda parte deciditur; Quod ſi vxor incapax hæredi-
tatis mariti, cui hæres inſtitutus à marito erat grauatus
hæreditatem reſtituere; detulerit ſe procuratori Fiſci,

quod lucretur dimidiam partem hæreditatis mariti, & quod facta diuiſione ipſa habeat optionem. Et dicit ibi Bartol. Ex iſta parte nota illud, quod dicitur, quod mulier in diuiſione habeat optionem, ſubiungens, ex quo dicunt vulgares quod maior debet dare optionem minori, quod eſt falſum, niſi in caſibus, in quibus priuilegium conceditur, *vt hic, & in l. 2. infra, de meta. libro 11.* Alias diuiſio expediretur officio iudicis. *Inſtitut. de offic. iud. d. §. ſi famil. & §. ſequen. hæc Bartolus ibi. Cod. de his, qui ſe deſe. libro* 10. Idem tenet Bartolus in *l. 2. in 1. colum. verſicul. Nota etiam*, quod hoc tantum expeditur officio iudicis, ſi ſcilicet partes non concordant, & ita quod ſorte fiant per textum ibi, maxime ibi, electio ex ſortis felicitate contingat. *Cod. quando & quibus quarta pars debeatur. libro* 10. ſubiungit tamen ibi Bartolus, quod iudex poſſit in ſorte ponere, cuius ſit electio, *argum l. fina. Cod. com. de lega.* & Bald. in d. l. ſi maior, per illum textum ibi in princip. in hæc verba prorumpit; Nota æqualitatem in diuiſione ſeruandam per omnia, licet fratres ſint ſexu vel ętate diſpares, vnde licet conſuetudo (vt refert Auguſtinus de Ciuitate Dei) ſit, quod maior faciat portiones, & minor eligat, tamen de iure nulla debet eſſe inter eos prælatio diuidendi vel optandi, ſed in omnibus debet ſeruari æqualitas, vt hic, & ſic debet optio breuii vel ſortis felicitate contingere, non ex prærogatiua perſonæ, *text. eſt in l. 2. infra. quando & quibus quinta pars debea. & ſubiungit facit, extra de parochiis. cap. 1. Hæc ille.* Idem dicit Baldus in *l. 1. (nuhi, in princip. 2. colum.) Cod. de pactis.* Quod quando fratres diuidunt hæreditatem paternam; non legis prælectione, ſed ſortis felicitate contingit optio portionis, *vt infra, quando & quib. quarta pars debe. l. 2. libro* 10. Idem vult Baldus *in l. iubemus. la 2. in 2. colum. verſic. iſte iudex C. de ſacroſanct. Eccleſ.* dum inquit: Veritas eſt, quod in re pari nullus habeat optionem ſibi deputatam à iure, ſed vel ſe concordent iudice imminente, *vel huiuſmodi, in princip. ff. de legat.* 1. vel committitur iudicio ſortis, vel fortunæ. Idem vult Ioan. de Imol. in l. ſuus. *in princip. in vltim. colum. ff.* de hæred. inſti. Vbi dicit, hæc opinio non placet. Nam licet vulgo dicatur, quod per maiorem fratrem debeat dari electio minori, tamen hoc non reperitur iure cautum, *vt notat Bartolus in l. 1. Cod. de his qui ſe deſe. libro* 10. *Angel. de Areti. in §. quadam. in 6. colum. verſicul. quæro de quæſtio. contingente. Inſtitu. de actio. idem Flor. de ſtare. in l. arbitrium. ff. famil. herciſcund.* circumſcripta conſuetudine. Et dom. Iaſ. *in l. 1. poſt princip. 8. colum.* dicit, quod iſta ſit magis communis opinio Legiſtarum. *ff. ſi certum petat.* & Angel. *in l. ſancimus. in d. §. Hæc autem, alias §. 1. Cod. de donat.* ait, quod cum ad diuiſionem veniatur, nec maior pars cedit minori, nec è conuerſo, nec defertur optio minori ætati, aut maiori, ſed oportet hoc committi iudicio fortunæ, aut per licitationem rem diuidi, *vt l. fin. communia de legat.* ſubiungens; Et ita de conſuetudine obſeruatur, *quam opinionem etiam tenet Panorm. in d. cap. 1. in 2. colum. verſic. ego tamen non puto.* Et ſic patet, ſtante iſta opinione pro vera, quod intentio generoſi domini Comitis F. volentis & cupientis, quod generoſus dominus Comes F. maior natu debeat diuidere, & partes facere, & quod ipſe habeat optionem in eligendo, non ſit de iure communi fundata, ſed quod ipſe frater maior natu habeat intentionem fundatam de iure communi, vt ſcilicet diuiſio ſorte fiat.

Alia principalis opinio eſt præciſe contraria præcedenti, quæ ſcilicet habet, quod quando duo vel plures
9 fratres volunt diuidere bona communia paterna, quod de iure frater maior teneatur facere diuiſionem, & quod minor poſſit optare ſiue eligere partem, quam velit. Et hanc opinionem tenent communiter Canoniſtæ, vt Io. And. Anthon. de Butr. & Petr. de Anch. *in d. c. 1. de parochiis*, & Ioan. de Ana. deuotus Doctor, valde eleganter in c. qualiter & quando. *la 2 in 2. colum. verſicul. ex prædictis dominus Abbas, de accuſatio.* & allegant pro confirmanda illa opinione fortem textum in d. c. 1. de parochiis; vbi eſt caſus in princip. Quod in diuiſione facienda inter duos Epiſcopos, ille diuidat, qui maiori tempore fuerit in Epiſcopatu, & quod minor eligat. Inquit enim formaliter textus ita vt ille diuidat, qui amplius temporis in Epiſcopatu habet, & minor eligat. Item & ſecundo mouetur Ioan. de Ana. per gloſſ. notab. & ſingul. in c. de libel-
lis. in verbo, illorum. 20. diſtinct. quæ vult, quod dictū 10
Auguſtini, Hieronymi, vel alterius Sancti munitum ſeu fulcitum authoritate veteris vel noui Teſtamenti, præferendum ſit conſtitutioni iuris Canonici, vel Ciuilis, & ita conſtitutioni tam Papæ quam Imperatoris etiam in decidendis cauſis. Secus autem ſi ceſſaret lex diuina, quia tum in deciſionibus cauſarum præferretur conſtitutio Papæ vel Imperatoris; dicto alicuius
Sancti. Nam Papæ & Imperatori, & non Sanctis eſt da- 11
ta poteſtas legis condendæ. *c. per venerabilem. qui filii ſint legitimi.* gloſſ. in d. c. de libellis, quam notat ad hæc ſingulariter Panormita. *in d. c. qualiter & quando. la 1. in 1. notab. & in c. ſua. de decimis.* Et Archidia. ibi in d. c. de libellis. & notanter Alexand. de Imol. *in d. l. 1. in 8. colum. verſicu. circa tertiam partem. ibi, ad luctu etiam. ff. ſi certum petat.* ad quam glo. Alexand. ibi allegat etiam bonum text. in c. de quibus.
Vbi habetur, quod orta dubitatione alicuius caſus, iſte 12
ordo obſeruandus ſit, quod in primis recurratur ad nouum & vetus Teſtamentum, & Scripturas Apoſtolorum, &c. 20. *diſtinct.* Et ibi pulchre Archidi. & Canoniſt. quam gloſſ. etiam ad hoc notat dom. Iaſ. *in d. l. 1. in fi. 7. colum. verſic. at de prædictis gloſſ. notab. & in d. §. quadam. in 13. colum. verſic. contrariam tamen opinionem. Et in d. l. 1. in 6. colum. verſi & dic, quod præualet.* & pro hoc adduco etiam bonum tex. in c. placuit. & glo. notab. ibi, in verb. authoritati, 16. quæſt. 2. dicit enim ibi tex. Hæc authoritas non præiudicat authoritati Hieronymi, maxime, cum illa teſtimonio diuinæ legis nitatur, & dicit ibi glo. ſed hoc ideo, quia corroboratur authoritate veteris Teſtamenti. Et beatus Auguſtinus in lib. de Ciuitate Dei, *vt eum refert Bald. in d. l.*
ſi maior. alias penult. Cod commu. diuid. vult, quod maior fra- 13
ter diuidat, ſeu portiones faciat, & minor optet, & illud dictum Auguſt. eſt fulcitum authoritate veteris Teſtamenti, vt patet per c. 13. Geneſ. vbi diuiſio ita facta eſt
inter Loth & Abraham, & Abraham dedit optionem 14
Loth, dicit enim ibi text. Dixit ergo Abraham ad Loth: Ne quæſo ſit iurgium inter me & te, & paſtores meos, & paſtores tuos, fratres enim ſumus. Ecce vniuerſa terra coram te eſt, recede à me obſecro, ſi ad ſiniſtram ieris, ego dexteram tenebo. Si tu dexteram elegeris, ego ad ſiniſtrā pergam. Eleuatis itaq; oculis Loth, vidit omnē regionem Iordanis, vniuerſa quæ irrigabantur antequam Dominus ſubuerterat Sodomam & Gomorrham, &c. elegitq; ſibi Loth regionē circa Iordanem, & receſſit ab oriente, &c. Ergo clare infertur ſecundum præfatum Ioan. de Anani. quod cum illud dictum S. Auguſtini authoritate veteris Teſtamenti munitum præferatur, etiam in deciſionibus cauſarum, conſtitutioni Papæ & Imperatoris, quod multo magis in propoſita quæſtione præferendū ſit authoritati præd. dd. iuris Ciuilis, & ita, quod maior diuidat, & minor eligat, ſeu optet, maxime cum pro opinione Bar. & ſequa. de iure Ciuili non reperiatur clara deciſio, ſcili-
cet, quod ſorte debeat dirimi quæſtio orta inter fratres, 15
qualiter diuiſio inter eos fieri debeat. Et ideo in hoc vide-

videtur omnino ſtandum dicto Auguſtini, authoritate veteris Teſtamenti fulcito, & ita ipſum præferendũ authoritati Bart. & Legiſtarum. Et pro hac opinione accedit etiam glo. quam ad hoc notat dom. Iaſ. *in d. §. quadam. & §. cogitatio. in verb. ſacrorum eloquiorum. in Auth. vt uiduæ ſine quoquo ſuffra. colla. 2.* Quæ dicit per tex. ibi, quod diuinæ authoritates in caſibus allegari poſſunt tanquam leges, quam etiam Bald. alleg. in Auth. ad hæc. *in 1. colum. verſic. Quæro nunquid vſuræ, ibi, vnde diuinæ authoritates. Cod. de vſuris,*
16 quam glo. etiam multum ſingularem reputat Alexan. de Imo in d. l. 1. Et hanc opinionem videtur etiam tenere Panor. in d. c. qualiter & quando. in 1. notab. In quantum ibi allegat in d. c. de libellis. & per eam concludit, quod dictum alicuius Sancti munitum authoritate veteris & noui Teſtamenti, etiam in deciſionibus cauſarum præferendum ſit iuri poſitiuo, & bene alleg. tex. in d. c. qualiter & quando. Vbi habetur, quod in deciſionibus cauſarum, & ſupra modo procedendi poſſent allegari autoritates veteris & noui Teſtamenti. Nam lex Dei præfer-
17 tur legi poſitiuæ, *vt ibi pulchre per Panor. in 1. col.* Sed pro iſta parte habemus claram authoritatem veteris Teſtamenti, in d. c. 13. in Geneſi. Ergo, &c.

Et hanc opinionem inter fratres tenent etiam Rayn. de For. *in l. inter pupillos. ff. de auth. tuto.* & Nicol. de Neap. *in d. l. 2. quemad. & quib. quarta pars debe.* Dicunt enim, quod ibi hæreditas debeat diuidi inter hæredes, & ſi contentio ſit, quis prior eligat, quod committatur ſortis iudicio niſi ſint plures fratres, quia tunc dicunt, quod minores debeant eligere, & maiores diuidere, & licet D. Iaſon in d. l. 1. nullam ex iſtis duabus opinionibus firmet, ſed dicit expreſſe, quod illa quæſtio non ſit ſine magna difficultate, tamen in d. §. quædam. *poſt princ. 14. colum.* expreſſe firmat opinionem Canoniſt. & dicit ita tenendũ eſſe, quod ſcilicet de iure frater maior tenetur facere partes, & minor eligere. Cum pro opinione Legiſtarum nullibi reperiatur clara deciſio, & Canoniſtæ habeant text. apert. in d. c. 1. de parochiis. Ergo ei ſtandum eſſe etiam in foro ciuili, *ſecundum gloſſ. in c. licet ex ſuſcepto in verbo Vacante Imperio. ibi, tertius caſus, cum aliquid ambiguum fuerit, de foro compet. & in c. per venerabilem. qui fil. ſint legit.* & dicit valde no-
18 tanter Anthon. de But. in d. c. licet ex ſuſcepto. Quod quando aliquid reperitur determinatum ab Eccleſia, quod tunc illud ſit ſeruandum in foro ſeculari, quia vnũ ius ſupplet aliud, ſicut vna poteſtas iuuat aliam, *96. diſtinct. c. cum ad verum*, refert & ſequitur Panor. in d. c. licet (*mihi, in 5. colum*) *verſic. quartus decimus caſus.* & adducit pro hoc, quia ſi ſtante dubio in aliquo caſu, recurritur ad conſuetudinem, quæ eſt optima legum interpres, *vt c. cum dilectus. de conſuetu. & ff. de legib. l. Si de interpretatio.* multo fortius debet recurri ad ius Canonic. quod eſt maioris authoritatis, *vt in c. fin. de conſue.* & Io. de Imo. in d. c. licet. *in fin. 1. colum. in verſic. in gl. vacante, ibi, tertius caſus eſt.* dicit, nota bene iſtum tertium caſum, qui facit, quod vbi ſunt
20 opiniones inter Legiſtas, nec reperitur deciſio de iure Ciuili, ſed de iure Canonico, quod illi ſit ſtandum, etiam in foro ſeculari, etiam in terris Imperii *Ita not. glo. & Panormit. in c. 1. & 2. de operis noui nunc. col. 2. D. Iaſ. in l. cum quis.* (*mihi, num. 18.*) *de iur. & fact. ignor.*

Et licet Legiſtæ nitantur reſpondere ad d. c. 1. & præcipue Ang. in d. §. quædam. quod ſcilicet loquatur in bonis Eccleſiaſticis, vel quod ſit ſpeciale fauore Eccleſiæ, tum reſpectu eligentis, quia præſumitur, quod iunior Epiſcopus longiori tempore viuat, tum reſpectu diuidentis, quia cum ſit antiquior in dignitate, præſumatur habere maiorem notitiam, quam iunior. Ergo melius ſciet diuidere. Vel loquitur in diſpenſatis. Sed Io. de Anania dicit ibi, ſed forte nulla ſolutio eſt bona, quia verba illius c. ſecundum eum, in hoc ita bene habẽt locum in aliis diuiſionibus, ſicut in illa.

Et per prædicta teneo ego, & primo in puncto iuris 21
hanc opinionem Canonis, *quam etiam ſequuntur multi Legiſtæ, vt adductum eſt, & quas refert do. Iaſon in d. c. 1. vt in d. § quædam.* in puncto iuris de iure communi eſſe veriorem, per d. ſcilicet c. 1. vbi eſt clara deciſio de iure Canonico, inducendo, vt iam inductum eſt, & propter dictum S. Auguſtini fulcitum authoritate veteris Teſtamenti potiſſimum, quod ſolutiones datæ ad d. c. 1. non ſunt bonæ, vt patet ex ratione ibi poſita in text. dum inquit, ita vt ille diuidat, qui amplius tẽporis in Epiſcopatu habet, & minor eligat, & ſic claret, quod ratio decidendi ibi fuit, quod ideo maior diuidat, quia plus temporis ſtetit in Epiſcopatu: & ſic maiorem habet notitiam rerum Eccleſię quã iunior, ſiue minor, ideo & ipſe debet diuidere, & minor eligere. Illa eadem ratio militat in plurib. fratribus, qui diu in communione bonorum paternorum ſteterunt, quod maior meliorem notitiam habeat eorundem, quã minor, quod confirmo. Nam licet ibi tex. loquatur in bonis Eccleſiæ, vel fidei, tamen cum ratio ſit generalis, ſcilicet, vt ille diuidat, qui amplius temporis in Epiſcopatu ſtetit, ſequitur euidenter, quod etiam illa deciſio, licet ſit ſpecialis, tamen ſit generaliter intelligenda, & ſic etiam in terminis noſtris, cum ſit eadem ratio, quia licet text. ſit ſpecialis, ſi tamen ratio eſt generalis, ipſa eſt generaliter intelligenda. *per tex. nota. in l. regula in §. ſi quis. Et ibi expreſſe Bar. ff. de iu. & fact. igno.* & dicit ibi Bal. Quod ſi principium legis ſit generale, vel ratio generalis, quod tota lex intelligatur generaliter. Et exempla non arctant re- 22
gulam.

Item & ſecundo teneo hanc opinionem etiam eſſe æquiorem, quicquid dicat Bald. in d. l. ſi maior. videlicet, quod frater maior qui diu ſtetiſſet in gubernatione & regimine, & melius nouit bona quam iunior, faciat partes æquales, & iunior optet. Et ad hæc optime alludit, quod dicit formaliter S. Ambroſius in libello, cui Abraham titulus eſt, quam etiam refert D. Iaſ. in d. §. quædam, ſcilicet cuiuſmodi diuiſio debeat eſſe. Nam Patriarcha Abraham edocet nos: Firmior diuidat, infirmior eligat, ne habeat quod queratur, electioni ſuæ non poterit calumniari, non recidet occaſio reſiliendi, cui datur optio eligendi, nec diuiſor grauatur. Nam quo prudentior, eo cautior, vt nec in diuiſione circumſcribatur, nec in electione fraudetur. Cum ergo ſecundũ hanc opinionem, vt maior diuidat, & minor eligat, maxime ſeruetur æqualitas inter fratres, quæ omnino inter eos in diuiſione ſeruanda eſt, cum ſit nutritiua, inductiua, confirmatiua, & conſolidatiua fraternæ charitatis & affectionis, vt etiam experientia docet, quæ eſt rerum magiſtra, & lex eam amet, & inter fratres ſeruari velit, vt ſup. in prin. oſtenſum eſt. Concludo ſecundum illam opinionẽ, imo non opinionem, ſed veritatem de iure communi, circumſcripta tamen conſuetudine, conſulendum & iudicandum fore. Tamen in hoc articulo eſt valde diligenter aduer-
tendum, quod Ant. de Bu. & Cano. in d. c. 1. volunt, quod 23
in propoſito noſtro, & ita in hac materia frater maior non præciſe capiatur pro maiore fratre, ſcilicet tempore ſiue ætate, ſed pro illo, qui maiori tempore adminiſtrauerit, & gubernauerit bona, & hoc aperte probat tex. ibi dum dicit, vt ille diuidat, qui amplius temporis, &c. Et illud dictum Canoniſt. quod eſt veriſſimum, refert & ſequitur etiam pro valde notabil. dom. Iaſ. in d. l. 1. & in d. §. quædam. Præterea dato, cuius tamen contrarium iam clare oſtenſum eſt, quod maior frater non teneretur di-

ſeculari, ſeu laico regalia, & bona feudalia, debent obedire in temporalibus huiuſmodi Regi, Duci, vel alio domino laico. Ita probatur per text. ad lite. in c. ſi Epiſcopus. *ibi. excepta graui inſirmitate corporis ac præceptione regia, iuncta gloſſ. in verb. regia, quæ ponit ſolutionem ad iura ibi in contrarium allegata.* 18. *diſtinct.* Et ſic eſt ibi text. quod Epiſcopus magis debet obedire mandato, ſeu præcepto Regis, quam Metropolitani, & illa eſt deciſio concilii Agatenſis ſecundi. Et eſt tex. notab. in c. ſi nobis. dum dicit: niſi forte hi, qui à religioſis Imperatoribus, vel inuitati, vel vocati fuerint, 23. *q.* 8. Innoc. in c. cum parati, de appellatio. cont. gl. tenet, *ibi, & hodie ſimpliciter eſſe,* dicens, quod
3 Epiſcopus potius ad vocationem regiam, quam Archiepiſcopi debeat venire, per text. in d. c. ſi Epiſcopus. cum text. ibi indiſtincte loquatur. Et hoc cauſa honoris deferendi Regi. *Idem ſequitur in effectu præpoſitus Alexand. in d. cap. ſi Epiſcopus. ſupra d. glo. in verbo, regia.* Idem patet in d. c. cum parat, dum dicit ibi in princip. Cum N. Canonicus beati Iacobi firmiter aſſeueraret, quod in legatione Regis eſſet, & ideo non potuiſſet ad vocationem prædicti Cardinalis accedere, iuncto fine illius c. dum dicit: Innocentiam tuam, ſi poteris, oſtenſurus. Et Panor. in d. c. cum parati. *in* 8. *colum. poſt princ.* ponit notabile verbum, inquiens: Imo forte dici poſſet idem in Papa, vt ſine cauſa non poſſet impedire, quo minus ille Prælatus teneretur obedire Principi ſeculari, ſecundum iuramentum ſuum occaſione Feudi præſtitum. Nam Papa non poteſt tollere iuramentalem obligationem quæſitam laico. *Clem. paſtoralis de re iud.* idem per tex. in c. non
4 eſt ibi. Sane ſignificauit nobis Rex Vngariæ, quod cum in regni perturbatione conſilium & auxilium tuum ſibi ſenſerit hactenus profuiſſe, *de vo. & vo. redem.* Per quem
5 tex. dicit ibi Panor. in 3. notab. Quod licet Prælati impendant conſilium & auxilium dominis temporalibus, pro conſeruatione Reipubl. maxime inſtanti regni turbatione, ſubiungens, quod ex hoc argui poſſit, quod Prælatus poteſt eſſe de conſilio Regis, facit quod legitur, & nota in c. in Archiepiſcopatu, dum inquit: Cum autem
6 exceſſus huiuſmodi Rex & Siciliæ tibi & aliis Epiſcopis commiſerit puniendos de rapto. Et quod ſecularis Princeps ſit maior Epiſcopo, & quolibet Prælato in temporalibus, quando ſcilicet tenent ab eo regalia, & bona feudalia, patet per text. ad lit. met in d. c. Solitæ. dum ait, Quod autem ſequitur Regi tanquam præcellenti, non negamus, quin præcellat Imperator in temporalibus, illos duntaxat, qui ab illo ſuſcipiunt temporalia ratione Feudi, Princeps ſiue dominus laicus habet etiam iuriſ-
7 dictionem in clericos ratione Feudi. *cap. verum. de foro compe.* & Bald. *in c. hoc quod nobis. in verb. in ciuitate. in* 2. *colum.* quærit, quod cum multi ſint Epiſcopi, qui habent ciuitates, & iuriſdictio. temporalem ab Imperatore, vel Rege, vt ibi patet, an iſti Epiſcopi teneantur corã Imperatore vel Rege comparere, non ſolum quo ad conſilium, ſed etiam quo ad auxilium, ſi fuerint conuocati. Et reſpondet quod ſic, ſubiungens, non tamen poſſunt perſonaliter diſtringi, *vt notatur in c.* 1. *de cleri coniug. in Nouel. in tit. de pace*
8 *Conſtanti.* Et ſic Epiſcopi & Prælati præſtantes homagium, id eſt, iuramentum fidelitatis ſiue obedientiæ Imperatori, Regi, vel alii Principi, à quo tenent regalia, iuriſdictiones temporales & feuda, cum ratione eorundem in eos habeat iuriſdictionem, obedire tenentur iiſdem, vt ex ſupra dictis patet. Et bene probatur etiam per ea, quæ habentur & notantur in c. antiqua. & ibi glo. in verb. obedientiæ. de priuil. & ita obſeruatur de conſuetudine, vt experientia docet, & quod Epiſcopi & alii Prælati poſſunt eſſe de conſilio laicorum, patet per tex. in Auth. habita. in princ. dum inq[illegible] ta ſuper hoc diligenti Epiſcopo[illegible], Ab[illegible] &c. inquiſitione &c. C. *Ne fil. us pro pat.* [illegible] ibi Salyc. in 2. notab. dicit, quod Princeps [illegible] ſuis poſſit habere Clericos & Prælatos, &c. [illegible] de honeſto & congruo, maxime, quando tractatur [illegible] lege condenda. Et idem tenet Panor. *in c. clericis. [illegible] vel monach.* & poſt Hoſtienſ. & Ioan. Andr. decidit, quod tali caſu ſunt de conſilio Principum, & quod poſſint etiam intereſſe in lege condenda, in qua pro crimine venit imponenda pœna mortis, dum tamen caſus non imminet de facto, & de præſenti. Et ſupra dicta capitula confirmantur etiam per text. in §. Et illud. *in princ. ibi, niſi hoc per Imperialem fiat iuſſionem. in Auth. quomodo oport. Epiſc. coll.* 1. Et accedit in prædicta, quod inquit Archi[illegible]. in c. lectis. 63. diſt. quod illud c. ſit argumentum, quod 10
ſcilicet Reges ſint patroni in Eccleſiis Epiſcopalibus, quod dicunt. Refert & ſequitur Bald. *in c. quanto. [illegible] fin.* dicens hoc eſſe menti tenendum. Secundo eſt præmittendum, quod quamuis de communi ius eligendi Epiſcopum competat tantum Canonicis Eccleſiæ cathedralis, in qua eligendus ſit Epiſcopus. *cap. in Gene. ca. Eccleſia. la* 2. *cap. Cumana. Cum in veteri. cum ſimil. de elect.* ob quam quidem cauſam dicit Bal. quod Epiſcopus debeat eſſe electiuus, & non datiuus. *in l. quæcunque. C. de bonis quæ libe.* Et ideo Principes laici nõ poſſint adeſſe in electionib. Epiſcoporum, nec habere vocem. *c.* 1. *c.* 2. *& c.* 3. *& per tot.* 62. *diſt.* 5. c. Si quis deinceps, vbi in princ. dicitur: Si quis deinceps Epiſcopatum vel Abbatiam de manu alicuius laicæ perſonæ ſuſceperit, nullatenus inter Epiſcopos & Abbates habeatur. Et ſubiungit ibi text. in fin. Item ſi quis Imperatorum, Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, vel quilibet ſecularium poteſtatum, aut perſonarum, inueſtituram Epiſcopatus, vel alicuius Eccleſiaſticæ dignitatis clare præſumpſerit, eiuſdem ſententiæ vinculo ſe obſtrictum eſſe ſciat. *& c. ſequent.* 6. *quæſtio.* 7. Et quod etiam conſuetudine non poſſit induci, 14
quod per laicos, & Canonicos eligatur Epiſcopus, & ſic quod conſuetudo non poſſit laicum facere capacem iuris ſpiritualis, cuiuſmodi eſt ius eligendi, textus eſt notab. licet vulgatus, in c. Maſſana. de electio. quod etiam procedit in conſuetudine, de cuius initio non extat memoria: Quia cum ius eligendi, tanquam ius ſpirituale, non poſſit poſſideri, vel quaſi per laicum; Sequitur 15
etiam neceſſario, quod ſit præſcriptibile. *cap. cauſam. & ibi dd. de præſcriptio.* Et ideo talis conſuetudo cum ſit contra libertatem Eccleſiaſticam. *c. ſacroſancta. cum ſimil. de electio.* nulla penitus longinquitate defenditur, *ſecundum gl. in d. c. Maſſana in verb. conſuetudine, per iura in ea allegata.* & etiam non laico patrono in Eccleſia collegiata per compoſitionem factam à Prælato & Capitulo non poſſit competere ius eligendi in eadem. *d. cap. ſacroſancta. eodem tit.* Quanto minus in Eccleſia cathedrali. Vnde Pan. *in d. cap. ſacroſancta. in* 3. *not.* dicit, quod etiam Epiſcopus non poſſit talem compoſitionem ſua authoritate validare. Cum nullus Prælatus citra Papam poſſit laicum habilitare ad ius ſpirituale tenendum, *legitur & notatur in c.* 2. *c. de iud. & in c. bene quidem.* 16. *diſtinct.* Et ſic patet, 16
per prædicta duo capitula, ſcilicet c. Maſſana, & c. ſacroſancta conſuetudo & compoſitio in noſtris terminis, ſcilicet quantum ad terminos iſtius materiæ, dandi ſcilicet ius eligendi laico æquipararetur, ſeu pari paſſu procedant: Ita videlicet, quod nec conſuetudine, nec compoſitione hoc induci poſſit, *vt illud etiam expreſſe dicit Panormitan. in dict. cap. ſacroſancta. in* 3. *nota.* Tamen conſuetudine induci poteſt, vt facta celebrata electione in Eccleſia

quæ conſeruata ſunt Principi in ſignum ſpecialis priuilegii, text. eſt clarior de Iure, licet vulgatus in c. Super quibuſdam. in §. Præterea. ibi, vel ex antiqua conſuetudine, à tempore, cuius non extat memoria, introducta, *de verb ſignif. l. Si publicanus. §. in omnibus. ff. de public.* & accedit ad hæc vulga. doct. quæ habet, quod vbi in aliquo caſu lex, ſtatutum, priuilegium, vel pactum impedit præſcri-
25 ptionem triginta vel quadraginta annorum, quod tamen non intelligitur excluſa præſcriptio tanti temporis, cuius initij memoria non extat. *Quæ quidem regula probatur per textum in Authent. vt de cæter. commut. Eccleſ. in verſicul. illud quoque. iuncta gloſſ. in verbo, nulla temporis præſcriptione. & ibi ad hæc notat Angel. ad finem. in verſic. ibi. nullo tempore collа. idem Angel. in l. omnes (mihi in vltim colum.) verſicul. do tibi regulam. C. de præſcriptio. triginta vel quadraginta annorum. Idem Angel. in l. Si quis decurio. C. de decur. lib. 11 Felyn. cum multis concordant. in Rub. de præſcript. ad finem. penultim. column. verſicul. conſidera ſecundo & no cum vlt.*

26 Eſt enim huiuſmodi præſcriptio, cuius initii memoria non extat alterius & fortioris potentiæ, quam ſunt præſcriptiones longi & longiſſimi temporis. *d. c. Super quibuſdam. & ibi pulchre Panorm. & c. 1. de præſcript. lib. 6.* Habet enim talis præſcriptio vim conſtituti. *l. Hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æſtiua.* Et ideo per d. iura decidit Bald. *in c. 1. in tit. quæ ſunt regalia*, quod ſcilicet, in illa præſcriptione tanti temporis, cuius initium non eſt in memoria hominum, non requiratur ſcientia & patientia aduerſarii, id eſt, cõtra quem præſcribuntur iura incorporalia, *& latè Ioannes de Imol in dict. l. Si publicanus. §. vlt. Salyc. in l. 2. C. noua vectiua. Lud. de Rom. in l. vectigalia. C. de public. Paulus de Caſtr. in l. Imperium. ff. de iuriſdictio. omnium iud.*

27 Et eſt ratio ſecundum Bal. quia ex vſu tanti temporis inducitur conſuetudo, quæ quidem eſt loco conſtituti. *d. §. ductus aquæ. & l. 1. in fin. ff. de aqua plu. arcen. & valde notanter Alexand. de Imol. cum concordant. ibi per eum adductis, in conſil. 6. incipien. Viſo themate, & dubijs ſupra ſcriptis. in 3. colum. per totum. in primo volum. dom. Iaſon in d. l. Imperium. in duobus locis, ſcilicet in 8. colum. verſic. ſed & huic fundamento Bart. & in 10. colum. verſ. circa primum dubium.* licet Bartol. in d. l. Si publicanus. §. final. velit contrarium, ſcilicet, quod in præſcriptione eorum, quæ ſunt ſpecialiter reſeruata Principi, requiratur ſcientia & patientia ipſius imperatoris, vt ibi per eum.
28 Tamen illa opinio eſt verior, videlicet, quod non requiratur iſto caſu ſcientia & patientia Imperatoris. Et ita atteſtatur illuſtriſſim. Alexand. de Imol. in d. conſil. *in 3. colum. verſicul. verior tamen & communior opinio.* & poſt eum dom. Iaſo. in d. l. Imperium. *in 9. column. in præallegat. verſicul. Circa primum dictum*, per ſupra & alia adducta per Bald. in d. c. 1. & Alexan. in d. conſil. 6. Vbi etiam optime reſpondet ad fundamenta Bart. quæ hic recenſere eſſet potius ſuperfluum, quam neceſſarium, ſeu vtile. Cum conſtet, quod vſus & obſeruantia tanti temporis habeat vim conceſſionis & priuilegii, etiam in his, quæ ſunt Principi reſeruata. *d. §. Præterea. cum ibi notatis.* d. §. ductus aquæ.

Vbi dicitur, ductus aquæ, cuius origo memoriam exceſſerit, iure conſtituti habetur. l. 2. in princip. ibi dum dicit, vetuſtas quæ pro lege habetur. ff. de aqua plu. arcen. l. fin. ibi & probatum fuit vltra antiquam conſuetudinem, & noſtræ terminos iuſſionis. *Cod. noua
29 vectiga. inſtit. non poſſe.* Nam patet ibi, quod antiqua conſuetudo habet vim iuſſionis Imperialis, vetuſtas enim tanti temporis, cuius initii memoria non eſt in contrarium, tantum poteſt, quantum Imperator cum cau-
30 ſa, *ſecundum Andre. de Iſer. in titul. quæ ſint Regalia, in verb. flumina nauigabilia, in 2. colum. verſicul. Idem ducere aquam de flumine.* Et quia talis conſuetudo, & longiſſima obſeruan- 31
tia æquipollet veritati. *Cod. de ſeruitut.* ſiue dicamus talem vſum ſiue obſeruantiam tanti temporis eſſe conſuetudinem, ſiue præſcriptionem. *ſecundum Alex. de Imol. in d. conſil. 6. poſt prin.* Ideo neutro iſtorum caſuum requiritur titulus vel tituli allegatio. *& in d. cap. 1. cum ibi notatis. & Ioan. Andr. & Archid. de præſcriptione. in 6. Innoc. c. Cum Eccleſia. de cauſa poſſeſſio. & proprie.* Quapropter nõ eſt etiam neceſſe iſto caſu 32
dicere de bona fide aliqua, vt in d. locis notatur, & ex vſu longiſſimi temporis, præſumitur bona fides. l. poſſideri. §. ſi ſeruus. ibi dum dicit, & hoc ita verum eſt, ſi diu in libertate moraretur. *ff. de acquir. poſſeſſio.* Bart. in l. fin. ad fin. C. vnde vi. Vbi ex vſu & poſſeſſione triginta annorum tantum præſumitur bona fides, *dum tamen allegetur l. adulterium cum inceſtu. §. idem Pollioni. & ibi Bart. ff. de adult.* Per quæ iam clariſſime patet, quod etiam in præfato caſu, ſi ſcilicet actus vocandi Epiſcopum Cami. ad conuentus Imperiales, & alia de quibus ſupra, competiiſſent Principi, & ita Imperatori, & ſic eſſet de reſeruatis Principi, tamen illuſtriſſimis Ducibus N. non ſolum virtute præſcriptionis tanti temporis, &c. huiuſmodi iura quæſita fuiſſent, ſed iiſdem etiam competerent ex conceſſione & priuilegio ipſorum Imperatorum met. Cum huiuſmodi vſus & obſeruantia potiſſimum in caſu præſenti, vltra ſcilicet quadringentos annos inducant talem conceſſionem, &c. Quare reſpõſiones ſupra datæ, in omnem caſum remanent veræ & inuictæ, &c.

THEMA CONSILII LXXIII.

1 Quòd teſtamentum, in quo nepotes ex filia non ſunt inſtituti, nec exhæredati, & ſic præteriti, ratione præteritionis ſit nullum.

2 Quod donationes inofficioſæ ſint nullæ, vel ad minus vſque ad legitimam poſſint reuocari.

3 Quid ſit legitima, & quod nec teſtamento, neque alia diſpoſitione abſque legitima cauſa liberis adimi poſſit.

SVMMARIA.

1 *In ſucceſſione auiæ nepotes ex filia præmortua, vnà cum auunculis admittuntur, & loco matris in ſtirpem ſuccedunt, & quòd M.* Nach jrem vnvernünfftigen Weichbild recht/ *male in hoc contra pronunciant.*
2 *In facultatibus vniuerſitatum Saxoniæ cauſæ deciduntur ſecundum Iura Saxonum.*
3 *Mater ſine cauſa non poteſt præterire filios vel filias, nepotes vel neptes.*
4 *Præteritio olim facta à matre, ſiue à linea materna habebatur pro exhæredatione ita quod neceſſe erat à filiis, nepotibus ſeu neptibus per querelam inoffic. teſta. expugnari. Hodie vero ſecus.*
5 *Quid ſit præterire.*
6 *Præteritus dicitur filius, licet relicta ſit ei hæreditas per fideicommiſſum.*
7 *Relinquimus, hoc verbum, vulgo* Verſchaffen / *commune eſt.*
8 *Lego, verbum, importat titulum ſingularem, in caſu autẽ quando adiicitur, quota inſtitutionem.*
9 *Legitima liberis debita, regulatur ſecundum tempus mortis, aliquando autem attenditur tempus immenſæ donationis.*
10 *Donatio immenſa & inofficioſa per liberos reuocatur vſque ad legitimam.*

11 Replica-

11 *Replicationes actorum nihil aliud ſunt, quam exceptiones. Et ideo ad excludendas exceptiones neceſſariæ ſunt.*
12 *Legitima debet relinqui liberis iure inſtitutionis.*
13 *Res aliena in præiudicium domini legari non poteſt.*
14 *Donatio inter viuos facta vni ex liberis non computatur in legitimam, niſi expreſſe dicatur.*

CONSILIVM LXXIII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Quod præmiſſæ deciſiones ſint veræ & iuri
conſonæ, patebit breuiter ex ſequentibus. Primo enim
expeditum eſt, quod illuſtri dominæ N. vxori generoſi
Baronis, domini N. &c. in Chriſto defunctæ ſuperſtite
adhuc illuſtri matre eius, domina N. duæ filiæ eius in
locum eiuſdem intrarunt in ſtirpem, ita videlicet, quod
iam per ius repræſentandi inceperunt etiam obtinere
primum gradum in hæreditate bonorum auiæ maternæ
earundem vna cum auunculis earum, hoc eſt fratribus
dominæ matris prædefunctæ. §. *final. in verſic. Noſtra autem conſtitutioni. Inſtitut. de hæreditat. quæ ab inteſta. deſe. in
Auth. in ſucceſſione. & quæ ibi notantur, cum ſimilibus. C. de ſuis &
legitim. hæredi.* & iſta procedunt etiam de Iure Saxonum
in linea materna, vt patet, Landtrecht / art 3. in princ. lib.
1. Nec obſtat text, ibi. dum inquit: Diß mag den Tochterkindern nicht geſchehen / daß ſie gleiche theil nemmen / in
deß ältern Vatters oder ältern Mutter Erbe. Nam gloſſ.
ibi inter cætera reſpondet, quod text. loquatur ibi de
iure veteri ciuili, ſed quod hodie illud ius ſit ablatum,
ſicut ablatum eſt, & ita obſeruatur in omnibus conſiſtoriis etiam illuſtriſſimorum Ducum Saxoniæ, & aulis eorundem etiam Comitum, Baronum, & Ciuitatum, & etiam in facultatibus vniuerſitatum, in cauſæ deciduntur ſecundum iura Saxonum, & non aliter
obſeruatur, quoties talis caſus acciderit, quod ſcilicet, ſi moriatur auia materna, relictis poſt ſe neptibus
ex filia prædefuncta, quod ipſæ intrant in locum matris
prædefunctæ, & ſuccedunt vna cum auunculis vel materteris earundem, in ſtirpem, ſcilicet licet Scabini Magdeburgenſes in hoc, & male, obſeruant contrarium,
Nach irem vernünfftigen Weichbildt / & eorum ſententiæ cum ab eis appellatur, quando ſunt publicatæ ab inferiorib. iudicibus, vel ad Duces Saxoniæ, vel ad Archiepiſcopum Magdeburgenſem, vel ad alios ſuperiores in
terris, vbi ſeruatur ius Saxonum, &c. In illis ſcilicet caſibus in hoc reſcinduntur, tanquam iniuſtæ, & meritæ.
Idem & ſecundo conſtat, quod etiamſi mater ſine inſertione iuſtæ & legitimæ cauſæ, prætereat filium ſuum in
teſtamento, vel auia materna, nepotes vel neptes, ex filia
ſua prædefuncta, quod tale taſtamentũ ſit ipſo iure nullum pro tanto, quod non opus ſit, de iure ciuili, ſcilicet
per querelam inofficioſi teſtamenti id expugnare. Auth.
ex cauſa. vbi dicitur, ex cauſa præteritionis vel exhæredationis irritum eſt teſtamentum, quantum ad inſtitutionem. *C. de liberis prærerit. vel exhæredat.* Nam hodie de
iure nouiſſi. Auth. ſicut non licet patri præterire, vel exhæredare filium, vel nepotem, ſine cauſa in iure expreſſa; Ita nec mater vel auia materna. *Authen. Non licet, Et in
corpore vnde ſumitur. Cod. eodem tit.* Et licet præteritio facta à
matre ſiue in linea materna, habebatur pro exhęredatione, ita quod opus erat tale teſtamentum, in quo mater vel auus maternus, vel auia materna præterierat filium, vel neptes vel nepotes, expugnati per filium, vel
neptes, vel nepotes per querelam inofficioſi teſtamenti,
§. *mater. Inſt. de exhæred. libero.* Licet teſtamentum, in quo
filius in poteſtate à patre, ſiue cum cauſa, ſiue ſine cauſa
præteritus erat, etiam de lege duodecim tabularum, &
iure veteri ff. erat ipſo iure nullum. *l. filio præterito, cum ſimil. ff. de iniuſto, rupto, irritoque fac. teſt.* Tamen hodie de iure
nouiſſimo Authen. Si filius, nepos, à matre vel auia, vel
auo materno fuerit præteritus, ſine inſertione cauſæ, tale teſtamentum eſt ipſo iure nullum, ſicuti ſi filius vel
nepos in poteſtate fuerit præteritus à patre vel ab auo. *Ita
vult gl. ſingul. commun. approbata, in* § *exhæredatus. in gl. in verb.
noluit. in Auth. de hæred. & Falcid. colum. 1. & pulchre Paulus de
Caſtro, in d. Authen. Non licet. & in d. Authen. ex cauſa. & ibi dom.
Iaſon in 12. colum. in verſic. Sum, in 2. particula. gloſſ. ibi. Tu clarius, in fine.* Et eſt ratio, ex quo forma à lege tradita non
fuerit ſeruata, in tali præteritione; & pater vel mater,
auus vel auia, dicuntur præterire filios, vel filias, nepotes vel neptes, quando in teſtamento eorum non faciunt
mentionem de eis inſtituendo vel exhæredando eoſdem. §. *eadem. Inſtitut. de hæredita. quæ ab inteſta. deſe.* Eſt enim 5
præterire filios, filias, nepotes, vel neptes, nihil aliud, quã
eos in teſtamento nec inſtituere, nec exhæredare. *l. inter cætera. ff. de liber. & poſthum. l. penult. Cod. de fideicom.*
pro tanto, quod ſi eis aliquid relinqueretur in teſtamento parentis, titulo legati vel fideicommiſſi, etiam
vniuerſalis, adhuc diceretur filius vel nepos præteritus.
Ita probatur per text. notab. & ſingul. in l. ita tamen. in
§. qui rogatus, vbi habetur; Quod filius emancipatus
dicatur præteritus, ad hæc vt ſibi competat remedium
bonorum poſſeſſionis contra tabul. licet hæreditas patris vel eius pars iure fideicommiſſi erat relicta. Inquit
enim text. Qui rogatus eſt emancipato filio reſtituere
hæreditatem, cogi debet adire & reſtituere, & ſequitur in litera, quamuis filiusfamilias contra tabulas bonorum poſſeſſionem accipere poſſit. ff. ad S. C. Trebellian. per quem text. dicit etiam Bart. vbi vides, quod
filius dicitur præteritus, licet relicta ſibi ſit hæreditas
per fideicommiſſum. Nam poteſt petere contra tabu- 6
las, quod remedium non datur niſi filio emancipato
præterito. Ergo, &c. Ex quibus iam euidenter conſtat
præfatum teſtamentum illuſtris Duciſſæ ab N. &c. laudabilis & piæ memoriæ, ex quo in eo neptes ſuas ex filia
ſua prædefuncta, domina V. ſine cauſa præterierit, cum
eaſdẽ in eo nec inſtituerit, nec exhæredauerit, & ſic nullam penitus de eis, nec inſtituendo, nec exhæredando
mentionem fecerit, per conſequens manifeſte infertur,
quod illuſtes Principes N. &c. filiæ præfatæ dominæ teſtatricis, cum poſſint cum effectu dicere, ſe eſſe hæredes
inſtitutos à matre eorum in huiuſmodi teſtamento, cum
teſtamentum parẽtis ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis ſit ipſo iure nullum, quãtum ad inſtitutionem,
ſicuti illuſtris domina A. videtur eos velle inſtituiſſe hæredes, vt ex verbis teſtamenti patet, in illis verbis: Vnd
vnſern lieben Sönen Herzen N. ꝛc. ordnen vnd verſchaffen
wir / nach vnſerm todte / alle vnſer nachgelaſſene Barſchafft
an Gelt / ꝛc. Nam & conſtat illud verbum, verſchaffen / & 7
ſic verbum Relinquimus, eſſe commune, & non directum, tamen videtur hic adiectum non rei ſingulari, ſed
potius vniuerſitati, ſcilicet, Ordnen vnd verſchaffen nach
vnſerm todte / alle vnſer verlaſſen Barſchafft an Gelt / ꝛc.
Et ſic nõ videtur minus adiectum vniuerſitati, ſeu quottæ, quam ſi fuiſſet dictum in teſtamento: Relinquimus
filiis noſtris tertiam, vel quartam partem hæreditatis noſtrę: Sed verbum relinquo, adiectum vniuerſitati, vel
quottæ, trahitur ad inſtitutionem, vt ſi teſtator dicat:
Relinquo Titio hæreditatem meam, vel quottam eiuſdem, tertiam vel quartam partem, vel ſemiſſum, &c. intelligitur eum inſtituere. *l. cogi. l. generaliter. per quem text.
ita communiter decidunt Doctor. & optime probatur per eum.
ff. ad Trebel.* Imo verbum Lego, quod de ſui natura
importat titulum ſingularem, *vt patet per totum titulum*

8 *talem. ff. de legat. 1. 2. & 3. Inſtit. & Cod. eodem tit.* Tamen ſi teſtator ita dicat: Lego illis, vel illis dimidiam partem, &c. vel tertiam, &c. intelliguntur eos inſtituiſſe per verbum Lego, ex quo eſt adiectum vniuerſitati. Ita probatur per text. ſingularem in c. Raynaldus. in verſic. Porro ibi. dum inquit; Aliam vero medietatem, & reliqua bona paterna vni ex patruis ſuis, & eius filiis legauit. iunct. gl. in ver. legauit. communiter approbata, quam etiam valde ibi notat Pan. in prin. 6. col. de teſta. per quem tex. iuncta d. gl. in verb. legauit, decidit Bald. valde notab. in l. inter omnes. *ante ſi. pen. colum. in verſ. vlt. quæro.* C. fam. herciſc. Quod ſi pater ita dicat in teſtamento: Filiæ meæ lego quartam partem hæreditatis meæ, filium autem meũ hæredem inſtituo in reliquis bonis, quod mortuo patre, filia non poſſit dicere tale teſtamentum eſſe nullum, ac ſi eo non eſſet inſtituta, ſed ſolum legataria. Nam decidit tale teſtamentum valere, quia verbum Lego appoſitum, reſpectu quotæ vel toti principaliter conſequendæ, operatur hæredis inſtitutionem, & dicit de hoc eſſe text. nota. & ſingular. in d. c. Raynaldus, & quod ibi nota. ſupra verb. Legauit. ſubiungens, ex quo infero, quod ſi teſtator dixit ita: Si filius meus in pupillari ætate deceſſerit, hæreditatem meam Titio lego, quod iſte Titius ſit pupillariter ſubſtitutus. Et ſic quando clare conſtat, quod propter præteritionem prædictarum neptum in teſtamento auiæ maternæ, cum nulla penitus facta eſt mentio de eis, nec exhæredando, nec inſtituendo, nec per verbum directum, neque per verbum commune, tale teſtamentum fuerit, & ſit ipſo iure nullum, ſaltem quo ad inſtitutionem dominorum filiorum illuſtris Ducis teſtatricis.

Præterea & ſecunda pars principalis reſponſionis ſupra datæ, ad primam quæſtionem, etiam aperte probatur. Nam licet in legitima debita liberis in hæreditate parentum, quæ hodie eſt triens, ſi ſint quatuor vel pauciores liberi, aut ſemis, ſi ſint plures. *Authen. nouiſſima. &* 9 *in Corpore, vnde ſumitur. C. de inoffi. teſt.* Quanta autem eſſe debeat, inſpicitur tempus mortis patris aut matris, quãtas facultates poſt ſe reliquerint, non attento, ſi alio tempore, plus vel minus habuerint, vel facultates eorundem valuerint. *d. Authent. nouiſſima. ibi ex ſubſtantia deficientis. Et in l. Cum quæritur. ib. mortis tempore. C. eodem titul.* Tamen ſi in legitima liberorum attenderetur mors patris vel matris eorundem, parum haberent, quia parens fecerat in vita immenſam donationem, attenderet tempus iſtius donationis, quantum ſcilicet iſto tempore facultates parentis valuiſſent, & non tantum tempus mortis, pro tanto, quod ſi per parentem eſſet facta immenſa 10 donatio vni, vel pluribus filiis, poſſit reuocari per alios filios vſque ad legitimam eorundem. *text. eſt notab. licet vulga. in Authen. Vnde ſi parens, & in corpore vnde ſumitur, per quam quidem Authent. limitatur d. Authent. nouiſſima. & etiam d. l. Cum quæritur. Ideo immediate ſequitur d. Auth. nouiſſima. Cod. de inoffic. teſtament. & optime facit text. in l. Si totas. & l. 1. & 2. C. de inoffic. donat.* Et eſt ſine omni dubio, ſcilicet, quod immenſa, & inofficioſa donatio per parentem vni vel pluribus filiis facta, reuocetur per alios filios ſiue liberos, vſque ad eorum legitimam, licet Raph. Fulgo. in d. l. 1. velit, quod ſi donatio ſit inofficioſa, re & conſilio, licet ſit facta vni filiorum, per alium reuocetur in totum, & quantum ſcilicet erat habiturus ab inteſtato, *per l. Titia. §. Imperator. ff. de legat. 3.* ſed tamen communiter tenetur contrarium, quod talis donatio non reuocetur, niſi ad legitimam filiorum, per tex. rotundum in l. Si liquea. vbi ſc. eſt caſus, Quod ſi parens (& loquitur ibi expreſſe in matre) fecerit vni ex liberis inofficioſam donationem re & conſilio quod non reuocetur, niſi quatenus eſt inofficioſa, & ita quatenus ad legitimam aliorum fratrum. Et bene etiam alludit tex. in d. l. Si totas, vbi deciditur, quod ſi immoderate liberis eſt donatum, propter ſuperuenientes liberos, vſque ad debitum bonorum ſubſidium reuertitur ad patrimonium donatoris. *Cod. eodem titul.* Cum ergo præfatis duabus neptibus competeret actio in perſonam, conditio ſcilicet, *ex dict. l. 1.* contra præfatos illuſtres Principes auunculos earundem, ad reuocandam illam immenſam donationem dominæ auiæ, earundem, vſque ad earum legitimam, multo magis poſſent replicare, ſi opponeretur eis exceptio de dicta donatione; ad perimendam impetitionem earundem, quod ipſa fuiſſet inofficioſa, & ita iure, ac via replicæ talem exceptionem vſque ad legitimum earum elidere, cum replicationes actorum nihil aliud ſint, quam exceptiones, & ideo ſunt neceſſariæ, vt excludant exceptiones. Replicando enim actor fit Reus. *l. 2. in verb. replicationes. ff. de exceptio.* Nam 11 cui damus actionem, multo magis exceptionem, *l. creditori. in fin. iuncta gloſſ. magna, ibi in fin. l. 1. §. 1. ff. de ſuperficieb.* Et quod triens debitæ ſcilicet portionis ab inteſtato, quando liberi ſunt quatuor, vel pauciores, ſit legitima eorum, vt ſemis ſeu dimidia portionis ab inteſtato, quando ſunt quinque, vel plures, patet per d. Authent. nouiſſima, iunct. gloſſ. 1. triens ſc. portionis debitæ ab inteſtato, vt ibi per iura in ea allegata, & iunct. gloſſ. 2. in verb. ſemis, id eſt, dimidia eius, quod ab inteſtato fuerant habituri. Et nemo in hoc diſcrepat.

Et hodie de iure nouiſſimo Auth. ſi filiis etiam relin- 12 queretur eorum legitima in teſtamento parentis, alio tamen titulo, quam titulo inſtitutionis, & ita titulo legati, vel relicti adhuc teſtamentum eſſet ipſo iure nullum, per tex. ad literam in §. aliud quoq; capitulum, per quem corrigitur d. Auth. nouiſ. ibi dum inquit, eis quoq; relicto titulo, vt cum de appel. cognoſc. *collat. 8. per quem etiam decidit gloſſ. 2. in d. Auth. nouiſſima quam ibi communiter ſequuntur Legiſtæ, & Canoniſtæ in c. Raynutius. de teſtament. Et valde eleganter Philip. Franc. in cap. ſi pater. de teſtam. in 6.* licet ſufficeret, quod filius inſtitueretur in vna re. vel quantitate, minus tamen legitima. Nam tunc teſtamentum non redderetur nullum, ſed filio, ſeu filiæ competeret ius agendi ad ſupplementum legitimæ. *l. omnimodo, &c. Et ibi Legiſtæ. C. de inoffic. teſtamen.* Sed in præfato teſtamento illuſtris Duciſſæ ab N. neptibus eiuſdem ex domina filia eius prædefuncta, nec tota legitima, nec pars eius, nec titulo vniuerſali inſtitutionis, nec ſingulari, eſt relicta. Ergo, &c. nec in præfata prima donatione, facta anno 36. ducenti floreni Vngarici ſunt, vt apparet ex tenore eiuſdem donationis, titulo vniuerſali inſtitutionis relicti, ergo, &c. Item clarum eſt, quod res aliena legari 13 non poſſit alteri, in præiudicium ſc. domini rei, licet ſecus ſit, quo ad præiudiciũ hæredis ipſius teſtatoris, quãdo ſcienter legat rem alienam. *Et hoc probatur per text. in cap. filius. de teſtam. & in ſpecie declarant Pet. Cyn. Salyc. & P. de Caſt. in l. cum aliena. Cod. de lega.* & eſt ſine ſcrupulo, quod teſtator rem alienam in præiudicium domini ipſius rei, quam legauit, non poſſit legare. Per quæ omnia iam plus quam clare infertur, quod ſiue domina Duciſſa, auia prædictarum dominarum neptium dicatur, ſiue intelligatur reliquiſſe quatuor dominis filiis ſuis, ſiue titulo vniuerſali, inſtitutionis ſcilicet, ſiue ſingulari, legati ſcilicet, ihr Erbſchafft an Gelt / & alia bona ibi ſpecificata, quod tamen hoc nullum præiudicium penitus præfatis neptibus eiuſdem, ſaltem quo ad legitimam

earundem

earundem afferre legitima eorum, quam parentes liberis ſine cauſa auferre non poſſunt. *l. parentibus. cum ſimil. C.*
14 *de inoffi. teſtam.* Item expreſſi iuris eſt, quod donatio in-
ter viuos facta vni ex liberis non computetur in eius
legitimam, niſi expreſſe hoc dictum ſit. *l. ſi quando. §. & generaliter, ibi, vel inter viuos donatione, ſub ea conditione, quod inter viuos donatio in quartam hæc computetur. Et ibi Bar. & communiter Legiſtæ, cum multis concord. ibi adductis per d. Iaſo. in primo nota. C. de inoffi. teſtament.*

THEMA CONSILII LXXIIII.

De renunciatione hæreditatis futuræ, qualiter renuncianti non poſſit præiudicare. Et maxime hæredibus renunciantis, et amſi cum iuramento facta ſit, ſi renuncians moritur ante illum, cuius hæreditati renunciatum eſt: Et quod renunciatio debeat fieri à præſentibus.

SVMMARIA.

1 *Pactum de non ſuccedendo eſt inualidum, tam de iure Cano. quam ciuili, niſi fuerit iuramento, non vi vel dolo extorto, firmatum.*
2 *Renunciare vel repudiare poteſt is, qui & hæreditatem adire poteſt.*
3 *Viuentis nulla hæreditas, ideo & adiri non poteſt.*
4 *Renunciatio filiæ non præiudicat nepotibus, quando filia deceſſit ante patrem vel matrem, cuius hæreditati renunciauit.*
5 *Matris iuramentum non debet nocere filiis.*
6 *Iuramentum vnius, alteri neque nocet neque prodeſt.*
7 *Stipulatio pure facta animo nouandi obligationem conditionalem, tacitam habet conditionem, ſi ſcilicet obligationis nouandæ conditio eueniat, qua conditione deſiſtente, ſtipulatio pro non facta habetur.*
8 *Nepotes ad ſucceſſionem aui veniunt ex perſona propria.*
9 *Iuri de futuro non poteſt renunciari ſimplici renunciatione, ſed bene per pactum.*
10 *Pactum requirit conſenſum duorum.*

CONSILIVM LXXIIII.

AVxilio Domini noſtri Ieſu Chriſti ſuppliciter implorato. Præſentis conſultationis deciſio non ha-
1 bet multum dubii. Primo enim eſt exploratiſſimi iuris,
quod pactum factum de non ſuccedendo, de iure non valet, ſed eſt ipſo iure nullum, ideo ſi filia etiam dotata à patre vel matre, faciat pactum patri vel matri de nõ ſuccedendo, & ita per pactum etiam renunciat hæreditati futuræ, tunc tale pactum eſt nullum, pro tanto, quod eo non obſtante, filia poſtea patri ab inteſtato poſſit ſuccedere vna cum fratribus, & dotem receptam conferat. l. pactum dotali. vbi dicit text. Pactum dotali inſtrumento comprehenſum, vt contenta dote, quæ in matrimonio collocabatur, nullum ad bona paterna regreſſum haberet, iuris authoritate improbatur, nec inteſtato patri ſuccedere filia hac ratione prohibetur. C. de colla. & l. final. vbi Iuriſconſultus etiam ponit rationem illius. *ff. de ſuis & legitim. hæred. cum concord. adductis in gl. in d. l. pactum do-*
2 *tali.* Iſte enim poteſt renunciare, vel repudiare, qui adi-
re poteſt hæreditatem, & econtra. *l. is poteſt.* ſed viuentis
3 hæreditas non poteſt adiri, cum eius non ſit hæreditas. *l.*
qui ſuperſtitis. ff. de acqui. hæredita. Ergo, &c.

Eſt enim pactum de non ſuccedendo à iure reprobatum, tanquam contra bonos mores inductum, *vt per dd. in locis præallegatis.* Et tale pactum, nedum de iure ciuili, ſed etiam de iure Canonico eſt nullius momenti, niſi fuerit iuramento, non vi, metu, vel dolo extorto firmatũ. *c. 2. de pact. in ſexto.* ſed in propoſito prædicta renunciatio facta per illuſtrem dominam N. non fuit iuramento firmata. Ergo, &c.

Præterea etiamſi præfata illuſtris domina N. in manus matris vel fratrum ſuorum, per pactum renunciaſſet hæreditati maternæ futuræ, & corporali iuramento, nec vi, nec dolo extorto huiuſmodi pactum renunciationis firmaſſet iurando ſcilicet de non veniendo contra, tamen ex quo domina N. deceſſit relictis duabus filiabus ex generoſo domino, domino N. ab N. &c. ſuperuiuente adhuc matre ſua illuſtri Duciſſa domina A. ab N. &c. adhuc talis renunciatio, quantumcunque iuramento firmata, non noceret duabus neptibus dominæ A. ex filia eius prædefuncta natis, in hæreditate auiæ maternæ.
Nam vera & communis concluſio dd. eſt, quod ſi filia 4
renunciat hæreditati paternæ & maternæ; Idem in materna, cum iuramento, quo caſu licet renunciatio valeat propter iuramentum, tamen ſi filia renuncians deceſſerit, adhuc viuente patre, vel matre, de cuius hæreditate tractatur, quod talis renunciatio non præiudicet nepotibus, vel neptib. ex filia, pro tanto quod nepotes vel neptes indiſtincte excludantur à ſucceſſione aui, vel auiæ. *per l. ſi ex patronis. §. fin. ff. de bo. liber. Et l. ſi quis filio exhæ-*
redato. circa princ. ff. de iniuſto teſta. Iuramentum enim ma- 5
tris non debet nocere filiis, *l. 3. §. penult. ibi.* Matris enim
iuſiurandum partui non officiet, nec nocebit. *ff. de iureiu-*
rand. Iuramentum enim vnius alteri neque prodeſt, 6
neque nocet. *d. § penult. & l. nam & poſteà §. fin. & l. ſeq. & l. ſed etſi poſſeſſori. § fin. ff eo. tit.*

Et eſt ratio ſecundum dd. quia quando filia renunciat hæreditati paternæ, vel maternæ, habet in ſe tacitam conditionem, ſi ſcilicet ſucceſſio ei deferatur, & ideo ſi illa tacita conditio non euenit, renunciatio habetur pro
non facta, ſicuti dicitur in ſtipulatione pure facta animo 7
nouandi obligationem conditionalem, quia ſtipulatio habet tacitam conditionem, ſcilicet, ſi eueniat conditio obligationis nouandæ. Et ideo ſi illa cõditio deficiat, ſtipulatio habetur pro non facta. *l. quoties. ad finem. de nouatio.* Et illa communis ſententia probatur inconuincibili ratione. Nam ſubducta matre renunciante hæreditati paternæ vel maternæ futuræ, patre vel matre adhuc
ſuperuiuente, nepotes vel neptes ex ea non veniunt ad 8
ſucceſſionem aui, ex perſona matris eorum, ſed ex propria ipſorum perſona. l. 2. vbi de hoc eſt caſus expreſſus *C. de libe. præteri. vel exhæredat.* Deciditur enim ibi, quod ſi pater in teſtamento inſtituat filium ſuũ hæredem, & nepotem ex filio, nec inſtituendo, nec exhæredãdo, ſi poſtea contingat filium in poteſtate & ſuum hæredem decedere, viuo adhuc patre, qui ſcilicet poſt mortem patris incipit habere primum locum, quod tale teſtamentum ipſo iure rumpatur, cũ nepos ſit in eo pteritus ab auo. Ex quo aperte apparet, quod nepos ſuccedit auo ex perſona propria & non ex perſona filii patris eius, in cuius locum ſucceſſit, quia ſi veniret ex perſona filii, non diceretur præteritus, cum filius ſit inſtitutus, cuius contrarium tamẽ ibi deciditur. Et ideo Bar. in d. l. 2. dicit, quod licet nepos ſuccedat in locũ patris, nõ tamẽ venit ex perſona patris, ſed ex ſua propria perſona, tex. eſt ibi, ſubiungens, ꝙ ergo dicitur nepotem ſuccedere in locum patris, intelligitur, hoc eſt in gradu, vt ſicut filius tenebat primum gradum, ita nepos ſubducto patre ex perſona tamen propria ſuccedit, & in hoc nemo Doctor. diſcrepat, & hoc modo debet intelligi textus in §. cum filiis. Inſtitu. de hæred. quæ ab inteſta. defe. Vnde in propoſito neptes ex illuſtri Domina A. natæ, in Chriſto prædefuncta matre

matre ipſarum, licet intrauerint in locum matris prædefunctæ, id eſt, incipiantiam tenere primum gradum, quem tenebat Domina mater ſuperueniens, tamen veniunt ad ſucceſſionem auiæ ex propria perſona earum, ſed ipſæ non renunciauerunt hæreditati auitæ. Ergo ſequitur, nihil ſubeſſe, quod eas impediat in ſuccedendo auiæ maternæ. Et ita communiter tenent Doctor. poſt Bartol. *in l. qui ſuperſtitu. ff. de acquir. hered.* & atteſtatur illuſtris Alexand. de Imol. *in dict. l. pactum dotali. in 3. column. verſic. primo caſu*, quod illa ſit communis opinio dd. in locis ibi per eum allega. Et ſecundum iſtam ſententiam communem in contingentia facti fuit pronunciatum in conſiſtorio ſuperiori illuſtriſſimorum Ducum Saxoniæ, quam ſententiam ego vna cum aliis in hunc modum concepi, & memini me etiam tunc temporis hanc communem ſententiam allegaſſe. Per quæ iam breuiter patet, quod etiamſi illuſtris Domina N. mediante iuramento, renunciaſſet hæreditati maternæ futuræ, licet tamen minime renunciauit, quod nihilominus adhuc neptes eius per talem renunciationem iuramento firmatam, non excluderentur ab hæreditate auiæ maternæ. Et prædicta maxime fortificantur in propoſito noſtro; ex eo, quia non reperiatur inexhibita copia aſſertæ renunciationis, quod neque illuſtris Duciſſa, domina N. neque filij eiuſdem, Duces ab N. &c. fuerint præſentes tempore prætenſæ renunciationis, nec quod iſta renunciatio per illuſtrem dominam N. in Chriſto defunctam per pactum fuerit facta vel matri vel fratribus eiuſdem præſentibus. Et per conſequens ſequitur, quod ſi filius vel filia poſſet valide renunciare paternæ vel maternæ hæreditati futuræ, ſicut tamen non poſſunt. *d. l. pactum dotali. cum ſimil.* Quod adhuc illa renunciatio fuiſſet ipſo iure nulla, cum iuri de futuro renunciari non poſſit ſim-
9 plici renunciatione. *l. ſi ita ſcriptum. §. ſi ſub conditione. ff. de lega. 2.* niſi talis renunciatio fiat per pactum à præſente præſenti. *l. 1. iuncta gloſſ. magna. poſt princ. ibi. Primo, quia adhuc non*
10 *competit, cum iuribus ibi alleg. in gl. C. de pactis.* Pactum enim requirit conſenſum duorum, ſicut quælibet conuentio. *l. 1. ff. de pact.* Ideo non valet pactum, etiam liberatorium ab obligatione de non petendo, niſi fiat à præſente præſenti. *l. tale pactum. ff. eod. tit.*

THEMA CONSILII LXXV.

1 Quod factum ex mandato vel officio, non debeat alicui eſſe damnoſum.

2 Quod diffamanti poſſit terminus ad agendũ aſsignari. Et quod poſt elapſum terminum non debeat quis audiri, ſed poſſit priuari effectu actionis.

SVMMARIA.

1 *Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum, ſiue nociuum.*

2 Stallbruder / *& ſimilia verba, ſui natura iniurioſa non ſunt.*

3 *Delicta in dubio non præſumuntur, ſed præſumitur quis vti ſuo iure.*

4 *Ius in dubio potius debet intelligi vt excludat delictum, quam vt includat.*

5 *Maleficia voluntate & propoſito diſtinguuntur.*

6 *Regula, quod inuitus nemo cogatur agere vel excuſare, quomodo intelligenda, vide ſupra Conſi. 34. num. 3.*

7 *Diffamanti vel inquietanti ad requiſitionem diffamati terminus à iudice, infra quem agat, aſsignari poteſt.*

8 *Diffamans aliquem aſtringit ſe tacite ad agendum, & diffamatum eſt ad iudicium prouocare.*

9 *Diffamatus, ſi fuerit ſibi terminus infra quẽ agat à iudice ſtatutus, elapſo eo amplius non audietur, ſed actionis effectu priuari poterit, ſi tamen bina admonitio præceſſerit, vt infra latius, num. 11.*

10 *Comminatio iudicis, quod elapſo termino amplius audire non velit, habet vim peremptorij.*

11 *Diffamans, cui ad inſtantiam diffamati certus ad agendum terminus à iudice ſtatutus eſt, per ſolam contumaciam, quod ſcilicet in præfixo ſibi termino non comparuerit, ab agendo non repellitur, ſed requiritur, quod Iudex bina prius admonitione Actorem admonuerit, vt infra terminum ſibi ſtatutum ageret, qua admonitione facta, ſi diffamans poſtea non egerit, per interlocutoriam iudicis ad petitionem diffamati, de contumacia condemnabitur, & perpetuum ei ſilentium imponitur. Quæ ſilentij impoſitio adeo eſt neceſſaria, vt ante interlocutoriam & ſilentij impoſitionem, diffamans agere volens, ſemper audiatur. Nec enim ſufficit in termino etiam de ſui natura peremptorie ſimpliciter aduerſæ partis contumaciam accuſare, ſed per [illegible] eſt interlocutoria, qua Iudex pronunciet contumacem vlterius non audiendum. Ita ad literam Ang. in d. Rubr. Inſt. de excep. nu. 21. in fi. Et vide in terminis ſupra Conſ. 34. n. 3. & 4. eo. vol.*

12 *Bina admonitio licet vtilis ſit tuta, ſecundum Angelum & alios, tamen non eſt neceſſaria.*

13 *Iudicis authoritas non debet eſſe ludibrio.*

CONSILIVM LXXV.

DEI Omnipotentis auxilio ſuppliciter implorato. Quod prædicta ſint vera & iuri conſona, ſtante contingentia facti, in veritate breuiter ex infraſcriptis patebit. Et prima reſponſio eſt indubitate vera, cum (vt patet ex narratione facti) præfati Conſul & Secretarius nihil aliud egerunt, niſi ad quod erant ex officio aſtricti. Officium enim ſuum ſeu mandatum quod quis ſuſcepit, nemini debet eſſe damnoſum, ſiue nociuum. l. ſi ſeruus communis. §. quod vero. in verſ. Iuſtiſſime enim Procuratorem allegare, non fuiſſe ſe id damnum paſſurum, ſi id mandatum non ſuſcepit. Et in alio verſ. eiuſdem §. dum inquit: multo tamen æquius eſſe nemini officium ſuum, quod eius, cum quo contraxerit, non etiam ſui commodi cauſa ſuſceperit, damnoſum eſſe. *ff. de furtis.* Ita in propoſito iuſtiſſime præfatos Proconſulem & Secretarium prædictum mandatum ſuſcipientis, allegare, non fuiſſe ſe huiuſmodi damnum paſſuros, ſi id mandatum non ſuſcepiſſent. *l. cum quædam. C. de adminiſt. tuto. l. 1. §. 1. ff. ad Velleia. l. ſed etſi quis ex ſignatoribus. ff. quemadmodum teſta. aperian. cap. cum non deceat. cum concord. in gloſſ. ibi allega. de electio. in 6.* quod procedit in officio tam publico, quam priuato, *ſecund. Ioan. Andr. in cap. inter dilectos. de fide inſtru.* Et prædicta maxime in propoſito vendicant ſibi locum, cum nullum verbum iniurioſum, præſertim directe in perſonam deß Herꝛen Meiſters / relatum in conceptu domini Proconſulis & Secretarij reperiatur, nec verba in eo reperta, ſicut verba, Stallbruder / & ſimilia, iniurioſa ſui natura non ſunt. Et delicta in dubio non præſumuntur. *l. merito. ff. pro ſocio.* ſed quis potius præſumitur vti ſuo iure. Et dicit ibi gl. 2. in d. l. merito. ff. pro ſocio, quod illa ſit notabilis præſumptio, per quem text. Bald. ibi in 2. lectura notabiliter dicit, quod etiam ius poſitum in dubio, debeat potius intelligi, vt delictum excludat, quam includat. Et ſic quod in benigniorem partem interpretatio fieri debeat, non ſolum ad pœnæ impoſitionem, quod dicit eſſe notandum pro concluſionibus libellorum. *Idem probatur in l. idem apud Labeonem. §. ſi communem ſeruum. ff. de iniuriis.* Et in propoſito noſtro vltra prædicta etiam ex proteſtatione facta, & ſubſecuta declaratione apparet,

O quod

quod domini concipientis inſtructionem ex mandato
dominorum Proconſulum, non habuerint animum ali-
5 quem iniuriandi; Cum maleficia voluntate & propoſito
diſtinguantur *l. qui iniuria. in princ. ff. de furt. l. verum. §. 2. ff. eod.
tit. c. cum voluntate. de ſenten. excommu.*

Item quod reſponſio ſupra data ad ſecundam quæ-
6 ſtionem etiam ſit vera, claret. Nam licet regula ſit, vt ne-
mo inuitus agere vel accuſare cogatur, *vt in rubro & ni-
gro. Cod. vt nemo inuitus, &c.* tamen ſi quis diffamauerit, vel
inquietauerit aliquem, quod velit contra eum inſtitue-
7 re actionem, vel accuſationem, quod tunc poteſt Iudex
ad requiſitionem infamati, vel inquietati, præfigere ei
terminum, infra quem agat, &c. l. diffamari, & ibi Le-
giſtæ. Nam eſt ibi text. nota. ſecundum Bal. ibi in ſecun-
da colum. in verſ. Ideo oppono, quod ille qui diffamat
8 aliquem, aſtringat ſe tacite ad agendum; quia diffamare
eſt ad iudicium prouocare. Et dicit hunc tex. ad hanc le-
gem eſſe notabilem. *Cod. de inge. manu.* Et expediti iuris eſt,
quod ſi iudex præfixerit alicui terminum ad agendum,
9 vel ex uſandum, & is infra terminum non agat, tunc e-
lapſo termino, amplius non auditur, ſed Iudex poteſt
eum priuare effectu actionis. text. eſt notab. licet vulga.
quem etiam ita ſummat Bartolus ibi, dicens: Qui tem-
pore ſtatuto à Iudice non accuſat, vel accuſationem non
proſequitur, poſtea non auditur, ſubiungens, hoc di-
cit hæc bona Lex. l. mancipiorum. & ibi Bartol. *ante fin. in
verſicul. vltimo nota.* per illam legem decidit, quod Iudex
eo ipſo quod in termino ponit comminationem, vt quia
10 dicit (alias poſt terminum non audiemus) habet vim
peremptorij. *ff. de optio. legata. Et per text in l. ad peremto-
rium. cum l. ſeq. ff. de iud. l. Titia. ff. de accuſ. l. ſi eo tempore. C. de re-
miſſio pigno. & Bartol. in l. 2. in 1. lectura. verſ. ſed circa hoc quæro. ibi,
Si enim iudex. C. de edend.* & probatur in l. ſtatu liberum. §.
Stichum aut Pamphilum, vbi inter cætera deciditur;
Quod ſi hæres cui data eſt optio in legato alternatiuo
tempore debito, ſcilicet tempore recitati teſtamenti,
non optauerit, quod amplius optare nō poſſit, ſed quod
optio transferatur ad legatarium. *ff. de leg. 2. qui text. à dd.
communiter ad hoc allegatur*, dicit tamen Ang. Peruſ. in §. Si
quis autem pro redemptione, *in vltimo notab. per tex. ibi Dum
11 dicit, ſemel & ſecundo*, quod ſi Iudex mihi mandauerit, quod
deberem actionem meam, vel exceptionem infra cer-
tum tempus proponere, cum comminatione, quod ela-
pſo iſto termino, iuriſdictionē mihi denegaturus ſit, pro-
ut dicit l. diffamari. C. de inge. manu. &c. Quod debet
me bis monere, vt repellat me ab agendo, vel excipien-
do, alias non ſum meo iure priuandus, *argumento huius §. in
Auth. de Eccleſ. tit. coll. 9. Idem tenet per dictum tex. in §. ſi quis au-
tem non implens. in 2. colum. verſ. ex hoc infero Regu. ibi, dico quod
niſi Iudex. In Authent. de hæred. & Falcidia. colla. 1.* Idem dicit
Angelus de Aretin. ſup. Rub. Inſtit. de exceptio. ad finem
14. colum. num. 23. verſic. Vnum tamen tene menti per-
petuo, quod niſi bina admonitio Iudicis interuenerit,
videlicet, quod admoneat actorem, vt agat infra certum
terminum, nunquam poterit poſtea per interlocutori-
am pronunciare, quod de cætero non audiatur. *Ita dixit
gloſſ. ordin. & Ange in Authent. de hæred. & Falcid. §. Si quis autem
non implens. Et ibi gloſſ in verb. admonitus. Et ad prædictam mate-
riam vide Dy. in c. indultum de regul. iur. in ſexto.* Et ſubiungit An-
gel. ex quo tu ſis cautus, quod bis facias admoneri, vel bis
ſtatui terminum actori, vt agat, quia non ſufficit ſemel
12 fieri. Et licet, vt dictum eſt, quod ſit valde tutum, & vtile,
quod iſta bina admonitio fiat, tamen non credo, quod
ſit neceſſe. Et mirandum eſt, quod Angel. Areti. ad hoc
allegat gloſſ. in dict. §. ſi quis autem non implens, in ver-
bo ſcilicet admonitus. Quia licet gloſſ. dicat ibi in prin-
cip. admonitus, ſcilicet ſemel, & ſecundo, ſecundum
quoſdam, *vt Angel. in Authent. vt liceat mat. & auiæ. § Si quis in
ſua. Et de Eccleſiaſtic. titu. §. ſi autem qui hæres. & de ſanctiſſi. Epiſco-
pis. §. presbyteris autem & diaco.* tamen gloſſ. recedit ab illa o-
pinione, & tenet contrarium, quia ſequitur ibi, ſed ego
contra. Nam dico vnam admonitionem ſufficere, vt hic.
& reſpondet ad iura in princip. in contrarium allegata,
quia, quod in dictis legibus bina exigatur admonitio, eſt
ratio, quia maior pœna imponitur, cum incontinenti re-
lictis priuetur. Sed in §. ſi quis autem non implens, poſt
annum: Et ſic ille text. in §. ſi quis autem non implens;
videtur præciſe facere contra dictum vtriuſque Angel. in
locis præalleg. Nam ſicuti ibi ſi hæres ſemel monitus, vt
adimpleat voluntatem defuncti, neglexerit infra an-
num adimplere, perdit omne emolumentum, &c. Ita ſi
Iudex præfixerit actori certum terminum ad agendum
cum comminatione, ſiue admonitione, vt ſi infra cer-
tum terminum nōn agat, quod poſtea non audiatur;
quia eadem ratio eſt in vtroque caſu. Nam ratio dict. §. ſi
quis autem non implens, vt ſcilicet ſufficiat vna admo-
nitio, eſt ſecundum gloſſ. ibi. in dict. verb. admonitus. in 13
fin. quia Iudicis authoritas non debet eſſe ludibrio. *l. ſi
prætor. in princip. ff. de iudi.* quæ quidem ratio vtique militat
in propoſito, quando ſcilicet Iudex ſemel comminatus
eſt actori, vt ſi infra ſtatutum terminum non agat, quod
amplius non audiatur. Nam ſi non agat, vtique contem-
nitur authoritas iudicis, quod optime videtur probari
per text. in cap. paſtoralis. de exceptio. Vbi poſtquam iu-
dex præfixit parti terminum ad producendas exceptio-
nes, poſt terminum amplius non auditur, niſi pars iuret,
quod huiuſmodi exceptio de nouo deuenerit ad eius
notitiam, & non requirit ibi text. aliquam admonitio-
nem vlteriorem. Nec Angel. Peruſ. in d. §. ſi quis autem
pro redemptio. ponit dictum ſuum, ſcilicet, quod requi-
ratur bina admonitio pro conſtanti. Nam expreſſe ſub-
iicit. Hoc tamen non firmo, ſed ille §. eſt opt. arg. & con-
tra Angel. faciunt omnes ll. ſup. allegatæ, quæ indiſtincte
loquuntur. Ita nec firmat ſe Angel. in dict. §. ſi quis au-
tem. vt patet ex verbo, quod in fine ſubijcit. Tamen co-
gitabis, & non credo, quod opinio Angel. obſeruaretur
in practica. Tamen in terminis noſtris nulla penitus vi-
detur de hoc dubitatio, quando ſcilicet terminus ſtatui-
tur alicui, vt infra certum terminum agat, à ſummo
Principe ſcilicet ab Imperatore, vel eius conſiſtorio, vt
ſcilicet poſt terminum non audiatur, propter contem-
ptam maieſtatem Principis, &c.

THEMA CONSILII LXXVI.

1 Quod citatus in cauſis ciuilibus regulariter poſſit comparere per Procuratorem.

2 Quod ſententia lata contra non conuictū nec confeſſum, ſit ipſo iure nulla. Et ius dicendi ſententiam nullā durat perpetuo 30. annis, &c.

SVMMARIA.

1 *Procurator à quolibet ſiue Actore, ſiue Reo conſtitui poteſt, niſi is expreſſe in iure prohibitus reperiatur.*

2 *Citatus in cauſis ciuilibus poteſt comparere per Procuratorem.*

3 *Ad litigandum per ſeipſum nullus cogi poteſt.*

4 *Beneficium à iure conceſſum, nulli auferri debet.*

5 *Citatus vt perſonaliter compareat, poteſt mittere Procuratorem, niſi iuſta & legitima cauſa in citatione exprimatur.*

6 Citatio

6 *Citatio vt arctet vltra, vel præter ius commune, iuſtificari debet per cauſam.*

7 *Procurator ex quo habet ſpecificum mandatum, ad ſic & taliter reſpondendum, dominus videtur per organum ſuum reſpondere.*

8 *Sententia condemnatoria, niſi in confeſſum & conuictum ferri non debet.*

9 *Defenſiones nemini deneganda.*

10 *Deus Adam in auditum condemnare noluit.*

11 *Paria ſunt aliquid iniuſtum exprimi, vel quod conſtat iniuſtum eſſe.*

12 *Condemnatio facta contra non confeſſum, nec conuictum, eſt contra ius commune, naturale, aut diuinum, ideoq́; non valet, nec in rem iudicatam tranſire poteſt.*

13 *Ius dicendi ſententiam nullam, durat perpetuo, hoc eſt, 30. annis.*

14 *Sententia nulla tacito conſenſu reconualidari non poteſt.*

CONSILIVM LXXVI.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter im-
ploraro. Quod prædictæ deciſiones ſint veræ, iuri
& æquitati conſonæ, eſt ſine omni dubio, vt breuiter ex
ſequentibus liquido patebit. Nam expeditum eſt, quod
1 poteſtas conſtituendi Procuratorem ſit de iure permiſſa
pro tanto, quod quilibet, ſiue ſit actor, ſiue ſit Reus, poſ-
ſit regulariter conſtituere Procuratorem, niſi in iure ex-
preſſe reperiatur prohibitus. l. 1. §. vſus. vbi dicitur: Vſus
autem Procuratoris perquam neceſſarius eſt, vt qui reb.
ſuis ipſi ſupereſſe vel nolunt, vel non poſſunt, ſaltem per
alios poſſint, vel agere, vel conueniri. *ff. de procu. l. non ſolum.*
§. agere. ff. de inu. l. fin. C. de procurat. cum ſimil. Omnes enim
2 cauſæ ciuiles habent regulariter hanc naturam, vt ſi quis
ſimpliciter citatus fuerit, intelligitur tacite incluſa pote-
ſtas comparendi per Procuratorem. *d. l. fin. C. de procura. cap.*
fin. de dilatio.

3 Et hoc pro tanto procedit, quod etiam regulariter
nullus poſſit compelli per ſe ipſum litigare, ſed poteſt
Procuratorem conſtituere. Nam cum hęc poteſtas à iu-
4 re concedatur, non debet alicui auferri illud beneficium
à iure conceſſum. Et ita non poteſt quis compelli, vt per-
ſonaliter compareat. *c. indultum. de regul. iur. in ſexto. l. 1. poſt*
princip. verſic. ibi. neque prætoris factum. ff. de ferijs. Et hoc proce-
dit, niſi ex iuſta & legitima cauſa in iure expreſſa quis ci-
tetur, vt perſonaliter compareat. dict. l. final. c. 1. de iudi.
in ſexto, quas ſcilicet cauſas iuſtas gloſſa in d. l. fin. enu-
merat. *& gloſſ. in l. Si actor. ff. eod. tit. & in d. c. 1. & in c. fin. de ma-*
iori. & obedientia.

5 Et adhuc citatus vt perſonaliter compareat, non te-
neretur perſonaliter comparere, ſed ſufficeret, quod
mitteret procuratorem, niſi iſta iuſta & legitima cauſa
exprimeretur in ipſa citatione. Ita valde egregie deci-
dunt Ioan. Mon. & Ioan. And. *in d. c. 1.* & valde notab. Bal.
in dict. l. 1. in 2. lect. in §. vſus. in verſ. Extra quæro. Quid ſi Reus ci-
tatur, ſubiungens ibi poſt Imol. in c. Præterea. de dila-
6 tio. Quod ab hoc vt citatio arctet vltra, vel præter ius
commune, oportet, quod ſit iuſtificata per cauſam, *alle-*
gat etiam notata in cap. 1. refert & ſequitur Paul. de Caſtr. in dict. l. 1.
in 2. colum. in verſicu. ex quarta parte, in verb. vſus. ibi, quam ta-
men debet exprimere in citatorio. Alexand. de Imol. in dict. l. fin. in
2. notab. cum concord. ibi per eum adductis. Et dom. Iaſ. ibi in 4. notab.
& addunt Moderni per hoc in ſimili nota per gloſſ. &
dd. in l. 2. ff. ſi quis in ius vo. non ierit, ſcilicet, quod quan-
do quis citatur pro die feriata, in caſibus, in quibus tali
tempore procedi poteſt, quod ille caſus debeat in cita-
tione exprimi. Imo, quod fortius eſt, ſi iudex citat ali-
quem in cauſa ciuili ex iuſta cauſa, vt perſonaliter com-
pareat, vt quia melius nouerit veritatem, quam Procu-
rator, tamen adhuc ſufficit, ſi mittat Procuratorem le-
gitimum habentem ſpeciale mandatum, ad ſcilicet re-
ſpondendum, & non aliter. Ita valde pulchre decidit
Bart. in l. qui bona. *§. ſi aliena verſ. quæritur. de iura. veritatis, ibi, fa-*
tear tamen quod hoc caſu, &c. ff de dam. infect. licet Bartol. aliud
ſenſerit in d. l. fin. Sed poteſt dici, quod ibi loquatur in
cauſis criminalibus, & ſequuntur Bartol. in §. ſi aliena. in
hoc Ang. & Paul. de Caſtr. Alexan. de Imol & d. Iaſon,
cum concord. per eos adduc. in d. l. fin. Et hoc ante eos
tenebat Iacob. de Butr. Nam ex quo Procurator habet 7
ſpecificum mandatum ad ſic & taliter reſpondendum,
dominus videtur per organum ſuum reſpondere. *l. qui au-*
tem. ff. de conſti. pecu. Et hoc etiam tenet Ioan. Andr. *in cap.*
fin. de iura. calum. Ex quibus omnibus iam pluſquam clare
infertur, nedum iniuſtitia, & aperta iniquitas præfatæ
ſententiæ, ſed etiam nullitas ipſius, cum ſit lata contra
præſentem dominum Caſparem N. comparentem, ſci-
licet per legitimum Procuratorem, & plene inſtructum,
& nec confeſſum, nec conuictum, ſed penitus inaudi-
tum & indefenſum, cum tamen ſententia condemnato- 8
ria non debeat ferri, niſi in confeſſum, aut conuictum.
cap. 1. vbi dicitur: Nos in quenquam ſententiam ferre
non poſſumus, niſi aut in conuictum, aut ſponte confeſ-
ſum. 2. q. 1. Hinc pulchre dicit text. in ca. 1. de ſenten. & re
iudic. lib. vlt. Quod æterni iudicis tribunal illum Reum
non habeat, quem iudex iniuſte condemnat, teſtante
Propheta; Nec damnabit eum cum iudicabitur illi, de- 9
fenſiones enim nemini ſunt amputandæ, cum ſint iuris 10
diuini. Ideo Dominus Deus noluit Adam condemnare,
propter præuaricationem ſuam, niſi prius auditum, Ge-
neſ. 4.

Cum ergo iſta ſententia fuerit lata contra competen-
tem, & ita obedientem, & neque confeſſum, neque con-
uictum, ſed inauditum, &c. apparet apertiſſima & mani-
feſtiſſima iniquitas eius, imo nullitas, *per text. ad literam in*
c. inter cæteras. de ſent. & re iud. ex eo, quod præfati domini
iudices in Praga falſam cauſam expreſſerunt in huiuſ-
modi ſententia, condemnando ſcilicet dominum Ca-
ſparem, tanquam contumacem, ex quo perſonaliter non
comparuerit, quo caſu conſtat ſententiam eſſe ipſo iure
nullam. *per not. in dict. c. inter cæteras*, Ergo, &c. Imo quan-
do nulla cauſa exprimitur in ſententia, ſi tamen notorie
conſtat, quod ex iniuſta cauſa profertur, adhuc eſt ſen-
tentia ipſo iure nulla, cum paria ſunt aliquid iniuſtum 11
exprimi, vel quod notorie conſtat iniuſtum eſſe, *vt not.*
Innoc. in dict. ca. 2. de dilatio. Et ita in terminis decidit Panor.
in d. c. inter cæteras. *in pen. colum. verſic. ad tertium membrum.*
& not. d. Fely. in fin. 8. colum. cum multis iuribus & con-
cor. quæ adducere potius eſſet laborioſum quam vtile,
cum clarius claro conſtet in præſentiarum, prædictam
condemnationem factam contra dominum Caſparem, 12
nedum contra ius commune, ſed etiam contra ius natu-
rale, & diuinum eſſe. Ideo non potuit tranſire in rem iu- 13
dicatam, quia nulla & ius dicendi ſententiam nullam
durat perpetuo. hoc eſt, triginta annis, *vt per Bartol. & dd.*
in l. Si expreſſim. ff. de appellatio. Propterea ſi appelletur à ſen-
tentia nulla, licet cauſa nullitatis deuoluatur ad Iudi-
cem appellationis. *l. quædam mulier. ff. famil. herci. vt decla-*
rat Bartol. & dd. in dict. l. Si expreſſim. tamen Iudex poſſit
pronunciare fruſtra eſſe appellatum; eo quia ſententia
fuit nulla. Hinc vult gloſſ. notab. in dict. leg. 1. *ad finem*
princip. gloſſ. fin. in vltim. eius parte, quod ſi pars, quæ appel-
lauit à tali ſententia nulla, non proſequatur talem ap-
pellationem, & ſic maneat deſerta, non tamen per hoc

ſententia, quæ eſt nulla, confirmetur, ſed hoc non obſtā-
te, pars poteſt vſque ad triginta annos, de nullitate dice-
re, cum ſententia nulla non poſſit tacito conſenſu recō-
ualidari, quam gl. ibi ad hoc multum notant Legiſtæ. Ex
quibus omnibus iam clariſſime infertur, Regiam Maie-
ſtatem ad petitionem generoſi domini N. tanquam Re-
gem Bohemiæ teneri ad declarandam præfatam conde-
mnationem, tanquam nullam & inualidam, &c.

THEMA CONSILII LXXVII.

Quod valeat teſtamētum factum in iudicio
coram iudice, nec in eo opus ſit adhibere alios
teſtes.

SVMMARIA.

1 *Teſtamentum confectum coram iudice ſeu actis cuiuſcunque iudicis inſinuatum valet, ac ſi confectum eſſet coram 7. teſtibus.*
2 *Acta habent vim teſtium.*
3 *Actus quando fit coram iudice, non requiritur ſolennitas teſtium.*
4 *Teſtamenta tam in ſcriptis, quam nuncupatiua, requirunt ſeptem teſtes.*
5 *Teſtati cauſa quamdiu eſt, ceſſat cauſa inteſtati.*
6 *Fratres etiam vtrinque coniuncti, non inſtituti à fratre contra teſtamentum fratris inoffició ſi querelam non habent, niſi quādo turpem vel vilem perſonam inſtituiſſet.*
7 *Reipub. intereſt ſupremas hominum voluntates exequi.*

CONSILIVM LXXVII.

OMnipotentis Dei auxilio ſuppliciter implorato.
Quod prædicta ſint vera & iuri conſona, ex infrà
1 dicendis omnino patebit; Et primo cum expediti iuris
ſit, quod teſtamentum confectum coram iudice, ſeu a-
ctis cuiuſcunque iudicis inſinuatum, valet & tenet, non
minus, quam ſi fuerit confectum coram ſeptem teſti-
bus. l. omnium. dum poſt princip. inquit; Sicut igitur ſe-
curus erit qui actis cuiuſcunque iudicis, aut municipum,
aut auribus priuatorum, mentis ſuæ poſtremum publi-
cauit iudicium, & exponit ibi gloſſa publicauit, id eſt,
manifeſtauit, ſiue condidit, & vtraque expoſitio eſt bo-
na, *vt atteſtatur ibi expreſſe Alexand. de Imol. Cod. de teſtam.* Et in
teſtamento condito coram iudice in iudicio nulli peni-
tus requiruntur teſtes. Ita aperte probatur in d. l. omni-
um. in præalleg. verſic. in quantum ibi text. æquiparat
iſtos duos caſus, ſcilicet, teſtamentum fieri apud acta cu-
iuſcunque iudicis ſuperioris, vel inferioris, vel coram
ciuibus priuatarum perſonarum, & ſic coram ſeptem te-
ſtibus. Idem probatur per text. in l. Sancimus. C. eodem
tit. dum inquit, non minus tribus vel inter acta manife-
ſtauerit, & ſic text. alternatiue loquendo aperte inquit,
2 quod acta habeant vim teſtium, quod alias requiruntur
in actu. Et eſt ratio, quia, quando actus fit coram iudi-
3 ce, non requiritur, quod interueniant teſtes, quia in iu-
dicio ſemper præſumitur adeſſe multitudo teſtium, &
ita in ſpecie determinant Raph. Fulgoſ. & Paul. de Caſtr.
poſteum, *in l. notab.* & dom. Iaſo. valde notanter *ſuper gloſſ.
ibi. in verbo, teſtibus. in pri. 5. column. cum princip. ſequent. in dict.
l. omnium.* reprobata opinione tenentium contrarium,
vt ibi per eos, & illa eſt ſyncera veritas, vt patet per præ-
allegat. leges, ſed quod N. N. condiderit teſtamentum in
iudicio patet ex princ. præfatæ ſchedulæ dum ita canit:
Thomas N. iſt vor gehegtem dinge erſchienen / vnd hat ein
Zedel im Gericht vberantworten laſſen / darinnen die namē
ſeiner Erben verzeichnet / vñ hat auch dieſelben / damit wei-
terung mocht verhüt werden / inſtituiert. Præterea in præ-
ſenti caſu in effectu dicuntur etiam interueniſſe quinq;
teſtes, cum eodem die idem teſtator confecerit teſtamē-
tum coram Notario, & quinque teſtibus, inſtituendo
eoſdem hæredes, & ſic ſecundum opinionem Bar. Bal. &
Alex. volentium iſto caſu quando teſtamentum fit co-
ram Iudice, quod ſaltem debeant interuenire duo teſtes,
adhuc illud teſtamentum valeret, cum interuenerint
quinque. Nec obſtat ſi obiiceretur, quod cum in illo te-
ſtamento non interuenerunt ſeptem teſtes, ſed ſolum
quinq;, vt patet ex inſtrumento teſtamenti, in quo etiam
non eſt inſerta clauſula Codicillaris, confecto ſcilicet à
Notario, quod tale teſtamentum ratione defectus ſolen-
nitatis, eſſet ipſo iure nullum, cum teſtamēta tam in ſcri- 4
ptis, quam nuncupatiua requirant ſeptem teſtes. *l. hac
con ultiſſima. C. de teſtament. in princip. & §. & per nuncupationem.
cum ſimil.* & ſi vnus defecerit, teſtamentum non valet. *l. Si
vnus. C. eodem.* ita quod non eſſet hic locus ſucceſſioni ex
teſtamento, ſed ab inteſtato. & per conſequens, quod p̄-
fati proximiores in gradu, iuxta conſtitutiones prędictas
& diſpoſitionem conſtitutionis iuris communis præfe-
rendi eſſent remotioribus in gradu. *vt in Authen. poſt fratres.
in corpore vnde ſumitur. C. de legitim. hæred.* Nam vxor N. N. &
N. prętendunt cauſam teſtati, ex teſtamento condito co-
ram iudicio, vel ſaltem ibi manifeſtato, & ſic inſinuato,
quo caſu non requiruntur ſeptem teſtes. Et ita videtur
eſſe de communi obſeruantia, ſcilicet, quod ſi teſtator
compareat coram iudicio, manifeſtando ſeu inſinuando
ibi ſuum teſtamentum, faciendo redigi ad acta, quod
valeat abſque eo, quod interuenerint aliqui teſtes, pro-
pter ſcilicet authoritatem iudiciariam. Sequitur iam cla- 5
re, cū in præſenti caſu locus ſit cauſæ teſtati, ex quo N. de-
ceſſerit condito teſtamento, quod hæreditas eius non
poſſit adiri ab inteſtato, & per conſequens quod hære-
ditas non ſit delata proximioribus ſuis conſanguineis &
ab inteſtato, & ita quod hic non ſumus in terminis præ-
dictarum conſtitutionum, & Auth. poſt fratres. & alio-
rum iurium loquentium de ſucceſſione ab inteſtato, ſed
iurium volentium & diſponentium, quod quamdiu hę-
reditas poſſit adiri ex teſtamento, per hæredum inſtitu-
tum, quod ipſa non dicatur delata ab inteſtato. *l. quamdiu.
l. 2. l. nec ii §. ſin l. illud. ff. de acq. hæred.* l. antequam ſcriptus. Vbi
dicit tex. Antequam ſcriptus hæres cuiuſcunque portio-
nis capax repudiet hæreditatem vel alia ratione quæren-
dæ facultatem amittat, ei qui teſtamentum reliquit ab
inteſtato nemo ſuccedit. *C. commun. de ſucceſſio.* Et plus quā
indubitati iuris eſt, quod proximiores venientes ab inte-
ſtato, non poſſint dicere teſtamentum N. N. eſſe inoffi-
cioſum, etiamſi eos in tali teſtamento non inſtituiſſet
cohæredes, nec etiam eis aliquid titulo legati reliquiſſet:
Cum etiam fratres vtrinque coniuncti non inſtituti à 6
fratre, non habeant querelam inofficioſi teſtamēti con-
tra teſtamentum fratris, niſi inſtituiſſet turpem vel vilem
perſonam. *l. fratres. & l. fratris. C. de inofficio. teſtament. & §. So-
ror. Inſtit. eod. l. 1. ff. eodem.* Ex quibus iam clariſſime conclu-
ditur, quod cum hic non agatur de ſuccedendo præfato
N. N. ab inteſtato, ſed ex teſtamento, quod præfatæ con-
ſtitutiones Marchionatus Brandenburgenſis in hoc ca-
ſu non vendicant ſibi locum, cum in eis non ſit ſublata
poteſtas condendi teſtamentum; Cum hoc eſſet contra
publicam vtilitatem. Reipubl. enim intereſt ſupremas 7
hominum voluntates exequi. *l. vel negare. ff. quemadmodum
teſta. aperia.* Nec eſt præſumendum, quod illa fuerit mens
Principis, vel aliorum ſtatuum, tollere liberam teſta-
menti factionem. *l. gallus. & ibi gloſſ. in verb. vtilitate. ff. de libe.
& poſthu.*

THEMA

THEMA CONSILII LXXVIII.

Contra impedientem, moleſtantem vel turbantem aliquem vti iuriſdictione, vel alio iure incorporali extra ſeruitutes, quæ competant actiones vel remedia.

SVMMARIA.

1 *Pro ſeruitutibus, tam realibus quam perſonalibus, cum ruſticis, tum vrbanis competunt duæ actiones, confeſſoria ſcilicet & negatoria.*
2 *Pro omni iure incorporali extra ſeruitutes competunt quaſi confeſſoria, & quaſi negatoria.*
3 *Confeſſoria & negatoria, quomodo differant à rei vendicatione.*
4 *Confeſſoria definitio, & contra quem intentetur. Item & quaſi confeſſoria.*
5 *Interdictum retinendæ poſſeſſionis ſeu vti poſſidetis, datur etiam pro iuribus incorporalibus contra turbantem vel impedientem.*
6 *Ius incorporale in aliqua re habens, licet eo iure tantum vſus ſit in aliqua parte eius rei, tamen intelligitur retinere illud in toto, vt ſi in alia parte caſus eueniat, idem obſeruetur.*
7 *Prædicta procedunt cum agitur de iure retinendo, ſecus cum de acquirendo de nouo.*

CONSILIVM LXXVIII.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Prædictæ reſponſiones adeo claræ ſunt, 1 quod non egeant magna probatione. Nam indubitati iuris eſt; Quod ſicut pro ſeruitutibus tam perſonalibus quam realibus, tam ruſticis quam vrbanis, competunt actiones confeſſoria & negatoria. Confeſſoria ei, qui dicit ſibi deberi ſeruitutem. Negatoria ei, qui negat ſeruitutem eſſe debitam. *l. 2. in princ. ff. Si ſeruit. ven. §. æque. Inſti. de* 2 *acti.* Ita etiam pro omni alio iure incorporali, vt puta pro iuriſdictione, pro iure præſtandi, & ſimilibus competunt quaſi confeſſoria, & quaſi negatoria. Ita magiſtraliter dicit Bald. *ſuper Rubr. (mihi in 1. colum.) verſ. quid ergo dicemus. C. de vſufruct.* Ioan. Fab. *in d. §. æque. (mihi in 2. colum.) verſic. Quid ergo ſi dices, &c. ibi, & breuiter pro omni iure incorporali*, & dicit hoc ſentire dd. iuris Cano. Refert & ſequitur notanter do. Iaſ. *in d. §. æque. (mihi in 6. colum.) verſ. ſecundo principaliter*, & ſic poteſt agi quaſi confeſſoria, contra impedientem quem vti iuriſdictione competenti, *dd. vbi ſupra*, & probatur per tex. cum notatis ibi per glo. & Doct. in c. Tua nobis. Extra, de decimis, vbi notatur, quod competat confeſſoria pro Iure decimandi, contra impedientes eos in quaſi poſſeſſione huiuſmodi iuris decimandi. Et huiuſmodi confeſſoria eſt realis actio, competens pro iuribus incorporalibus & datur domino. *dict. l. 2. in princip. ff. Si ſeruit. vendi. dict. §. æque.* ſicut rei vendicatio eſt actio realis, competens pro rebus corporalibus, & ſoli domino datur. *l. in rem. in princip ff. de rei vend. Panorm. in d. cap. Tua nobis. ſuper glo. 1. in 2. columm. verſicu. in ea gloſſ. ibi, Sed quæ actio-* 3 *ne.* Sed in hoc differunt confeſſoria & negatoria à rei vendicatione, quia dantur etiam quandoque poſſidenti contra non poſſidentem. *dict. §. æque. in fin. ibi quod genus. & l. ſi forte. §. ſciendum. ff. Si ſeruit. vend. l. vti frui. § final. ff. Si vſufruct. pet.* Secus eſt in rei vendicatione. *d. § . æque. verſic. quod genus. l. vni. cum ibi notatis. C. de alien. iud. mut. cauſa fac.* Licet quandoque confeſſoria detur etiam non poſſidenti contra poſſidentem, *ſecundum gloſſ. in d. §. æque.* Sed ideo non dicuntur in rem, cum etiam dentur poſſidenti contra non poſſidentem, iuribus iam allegatis. Ideo dict. gloſſ. non bene dicit, quod dicantur in rem, quia dantur domino vel quaſi domino contra poſſidentem; Sed ideo dicuntur in rem actiones, quia competunt pro iure, quod quis habet in re. Et tale ius tranſit ad quemcunque poſſeſſorem, ad quem res illa perueniat. *l. via conſtitui. §. Si fundus. & l. cum fundo. ff. de ſeruit. ruſtic. prædi.* Ideo recte definit Pet. de Bella Perti. Confeſſoriam in d. §. æque dicens, quod confeſſoria ſit actio in rem, competens alicui ratione ſeruitutis ſibi debitæ, vel fundo ſuo, contra impedientem. Et ſequitur ibi Ioan. Fab. & dom. Iaſo. Ita quaſi confeſſoria competit alicui ratione cuiuſcunque alterius iuris incorporalis, vt iuriſdictionis vel cuiuſcunque alterius contra impedientem, ſecundum Innocent. Bald. Ioan. Fab. vbi ſupra. Quare ſequitur valido de A. qui habet ex inueſtitura Reuerendiſſimi Principis & domini Epiſcopi B. omnem iuriſdictionem tam in ciuilibus, quam criminalibus in dicto pago in omnibus eius pertinentijs & territorijs contra præfectum illuſtriſſimi Principis & domini, Domini M. à B. impedientem eum in dicta parte pagi, vt huiuſmodi iuriſdictione, quaſi confeſſoriam competere, vt deſiſtat ab huiuſmodi turbatione, & impedimento, *per notat. in dict. §. æque, &c.* Cum concurrant omnia requiſita ad fundandam confeſſoriam, vt ex prædictis claret, dominium ſcilicet huiuſmodi iuris incorporalis iuriſdictionis, videlicet in dicto pago, & eius territorijs ex conceſſione Feudali, & turbatione ſeu inquietatione præfecti Marchionis, &c. Item & ſecundo indubitatum eſt, quod interdictum retinendæ poſſeſſionis, ſeu vti poſſidetis, competat etiam pro iuribus incorporalibus. c. veniens. de præſcriptio. & ibi ponitur practica libelli in interdicto vti poſſidetis, ſuper iuribus incorporalibus; quia concludi poteſt, vt aduerſarius eum non impediat per ſe vel per alium vti ſuo iure incorporali, & ita etiam dicit ibi Io. de Imol. expreſſe in 1. not. Et in iſto interdicto quando vterque contendentium contendit ſe poſſidere, obtinet is, qui probat antiquiorem poſſeſſionem, *c. licet cauſam. & ibi Doct. de probatio.* Et licet tale interdictum retinendæ detur, quando vterque contendit ſe poſſidere. *dict. c. licet cauſam. cum ſimil.* Tamen etiam datur poſſidenti contra non poſſidentem, moleſtantem tamen vel turbantem poſſeſſorem in ſua poſſeſſione. *l. 1. §. eſt igitur. & l. Si duo. & hoc interdictum. ff. vti poſſidetis.* gloſſ. in d. c. licet cauſam. licet gloſſ. velit contrarium in c. Cum dilectus. de cauſa poſſ. & propri. per dict. c. licet cauſam. Tamen contrarium eſt verum, quod illud interdictum quandoque etiam detur quando vnus tantum poſſidet, & alius eum moleſtat, per dicta iura. Nec obſtat d. c. licet cauſam. quia gloſſ. magna ibi ſoluit, & bene ſcilicet, quod ſi locus illi interdicto, quando vnus tantum poſſideat, & alius eum moleſtet; Nec contrarium deciditur in d. c. licet cauſam. Sed non eſt locus, vt Iudex pronunciet, Vti poſſidetis ita poſſideatis, quia iſta pronunciatio non cadit, cum alter non poſſidet. Et hoc vult text. ibi. Et ſic eſt de mente gloſſ. ibi, quam dd. ſequuntur; Quod interdictum vti poſſidetis, non ſemper datur, quando duo contendunt ſe poſſidere, ſed quandoque inter poſſidentem & moleſtantem. Et iſto vltimo caſu practica pronunciandi eſt, & Iudex pronunciet pro poſſidente, & præcipiat moleſtanti ſeu turbanti, vt deſiſtat à moleſtatione de præſenti, & vt non moleſtet in futurum, &c. Ideo patet ſæpe præfato ab A. poſſidenti, vel quaſi poſſidenti ius incorporale iuriſdictionis, ſcilicet, etiam in criminalib. in omnib. partib. pagi ſui competere interdictum vti poſſidetis, contra nominatũ præfectũ non poſſidẽtem, ſed moleſtantẽ eum in quaſi poſſeſſione huiuſmodi iuris, vel quod impediat eum vti tali iure ſuo, vt de præſenti & in futurum à tali moleſtatione deſiſtat. Et hæc potiſſi-

potiſſimum procedunt in præſentiarum, vbi validus ab A. habet etiam titulum ſuæ quaſi poſſeſſionis, cum teneat dictum pagum cum omnimoda iuriſdictione, cum omnib. ſuis territorijs, partib. & pertinentijs in Feudum ab Eccleſia B. Hinc infertur etiã, quod ſi præfectus probaret æqualiter de quaſi poſſeſſione iuriſdictionis in d. parte pagi, tamen adhuc in iſto iudicio poſſeſſorio retinendæ poſſeſſionis obtineret validus ab A. propter titulum ſuæ poſſeſſionis. *d. c. licet cauſam. & ibi Doct.* Item exploratum eſt, quod cum ille ab A. habeat & teneat ſæpe tactum pagum in Feudum à Reuerendiſſ. Epiſcopo B. cum omni iuriſdictione, & ipſe vſus fuiſſet mero Imperio, die hohen Gericht/ꝛc. quoties caſus acciderent comprehẽſi ſub mero Imperio in parte pagi, vbi habitationes hominum ſunt, quod propter hoc ſatis probatum, ad eũ etiam pertinere talem iuriſdictionem in alia parte pagi. Et ita eum etiam eſſe in quaſi poſſeſſione eiuſcemodi iuriſdictionis, ibidem, licet nunquam antea euenerint vel probari poſſint caſus ad merum imperium pertinentes
6 in ea parte pagi. Nam qui habet ius incorporale in aliqua re vel fundo, ſi vſus fuerit tali iure in parte rei, retinet totum ius. l. Si ſtillicidij. §. ſi. cum l. ſeq. vbi dicitur; Quod qui per partem itineris, id eſt, loci, it, totum ius vſurpare, id eſt retinere videtur. Item ſi in partem agri aqua influxit, & ſi non ad vltima loca peruenerit, omnibus tamen partibus retinetur. ff. quemad. ſeruit. amitt. Et ſic eſt ibi Caſus, Quod ſi is, cui eſt conſtituta ſeruitus in fundo vicino, vtatur illa ſeruitute in vna parte loci, nihilominꝰ retinet in tota. Et eſt ratio, quia illa ſeruitus eſt indiuiſibilis. Ideo ea quis pro parte vti non poteſt. Ita in propoſito validus ab A. vtendo iuriſdictione ſibi in toto pago ſuo, & eius territorijs in feudum conceſſa in certa parte pagi, dicitur eam retinere in toto, & per conſequens in alia parte pagi, iuriſdictio eius virtute prædictæ conceſſionis tanquã ius incorporale & indiuiſibile eſt tota in toto pago, & in qualibet eius parte tota. *arg. dict. l. via conſtitut. §. ſeruit. ff. de ſeruit ruſti. præd.* Nec obſtat text. in l. 1. § Si quis hoc interdict. verſ. uli. air. ff. de iti. actuq; priuat. de quo gl. in l. Si in partem agri, opponit contra tex. ibi. Inquit enim ibi l. Iulia. air. quoaduſq; ingreſſus fuit fundũ, eouſq; ei competere interdictum, & ſubiungit ibi Iuriſconſultus, quod eorum eſt, & ſic eſt ibi caſus, quod quãdo quis iuit per vnam partem fundi, non datur ſibi hoc interdictũ de itinere actuq; in alia parte, ſed ſolum quoaduſq; ingreſſus eſt. Nam tex. in d. §. alias. verſ. Iulianus autem. loquitur, quando agitur de ſeruitute quærenda,
7 tunc per vſum partis non acquiritur in toto, ſed quando agitur de retinenda proprietate, ſeu de retinendo iure, quod conſtat quem habere, tunc per vſum partis retinet totum, & vincet in toto. *Bar. in d. §. hoc interdicto. in prin.* Et ſic etiam debet intelligi gl. in d. l. Si in partem. Hinc pulchre decidit ibi Bar. quod ſi quis velit præſcriptione acquirere iuriſdictionem in aliquo loco, & ipſe probet quaſi poſſeſſionem certi actus, quod in illo actu tantum præſcribat, non in alijs; Secus ſubiungit ibi ſi quis haberet conceſſionem ab alio, qui habet ius concedendi; quod tunc ſi vteretur iuriſdictione in vno actu, retineret in omnibus, &c. Quare cum ille ab A. cui conceſſa eſt omnis iuriſdictio ab Epiſcopo B. habente ius concedendi eam, vſus fuerit tali iuriſdictione in ea parte pagi, vbi ſunt habitationes hominum, intelligitur eam habere & in alia parte, & ſic in toto pago, & omnibus pertinentijs eius, &c.

THEMA CONSILII LXXIX.

Priores creditores habentes hypothecam, vel quibus eſt conſtitutum ius pignoris in bonis debitorum, præferuntur omnibus alijs creditoribus, habentib. hypothecam poſteriorem. Secundo; Quod creditores poſteriores allegantes primum creditorem contraxiſſe cum debitore poſt prohibitionem ſeu interdictum bonis illi à magiſtratu factum, teneantur hoc probare. Tertio, Quod magiſtratus requiſitus pro iuſtitia, & eam facere denegans, teneatur ad intereſſe.

SVMMARIA.

1 *Priores creditores habentes hypothecam, præferuntur omnibus alijs creditoribus in bonis debitoris, etiam habentibus hypothecam, ſed poſteriorem. &c.*

2 *Prior tempore præfertur poſteriori, & eſt potior iure.*

3 *Quilibet tenetur id probare, quod eſt fundamentum ſuæ intentionis, ſiue agat ſiue excipiat, etiamſi conſiſtat in negatiua.*

4 *Iudex qui neglexerit dolo adminiſtrare iuſtitiam quomodo ſit conueniendus. &c.*

5 *Accuſari quotieſcunque quis poteſt criminaliter, ex eodem facto, contra eundem quoque ciuilis datur actio ad intereſſe.*

CONSILIVM LXXIX.

OMnipotentis Dei auxilio ſuppliciter implorato. Quod prædictæ reſponſiones ſint veræ & iuri conformes patet. Nam primo expediti iuris eſt, quod prio- 1 res creditores habentes hypothecam, ſeu quib. eſt conſtitutum ius pignoris in bonis debitorũ, præferuntur omnib. alijs creditoribus, etiam habentibus in eorum bonis hypothecam, poſteriorem tamen. l. prior. in prin. vbi dicitur, quod prior eſt in pignore, qui prius credidit pecuniam, & accepit hypothecam. Et ſubiungit ibi Iuriſconſultus procedere hoc, etiamſi debitor prius cum alio conuenerat, vt ſi pecuniam ab eo acceperit, quod res ſit ei obligata, quamuis poſtea ab eo pecuniã acceperit, cum poterat (licet ante conuenerit) non accipere ab eo pecuniã. l. creditor qui prior. in prin. vbi dicitur, quod prior 2 in tempore præferatur poſteriori, non ſolum agendo, ſed etiam excipiendo. ff. Qui potior. in pigno. habeantur. l. ſi fundum. vbi dicitur ſi fundum pignori accepiſti, antequam Reipub. obligaretur, ſicut prior es tempore, ita potior iure, & dicit ibi Bal. per illum tex. quod eodem modo præferatur primus creditor, &c. etiam Regi vel Imperatori. l. diuerſis, vbi dicitur; Diuerſis temporib. eadem re duob. iure pignoris obligata, eum, qui prior, data mutua pecunia, pignus accepit, priorem habere certi ac manifeſti iuris eſt, nec ſecundum alios diſtrahendi facultatem huius pignoris conſequi, niſi priori creditori debita fuerit ſoluta quantitas. *C. qui potior. in pig. hab.* Quod pro tanto procedit, vt ſi primo creditori bona creditoris ſint generaliter hypothecata, & ſecundo creditori aliquæ res in ſpecie, ex bonis ipſius debitoris obligatæ ſint, tamen adhuc primus præfertur in illa ſpecie etiam ſecundo, licet ipſi poſſit ſatisfieri de alijs rebus debitoris. *l. qua generaliter. ff. eo. tit.* Et propterea Dy. in regula, qui prior. de reg. iur. lib. 6. inter cæterea exempla per dd. & alijs ll. exemplificat ſeu declarat, videlicet in plurib. creditorib. habentibus hypothecã in bonis debitoris, vt qui prior ſit tempore, ſit etiam potior iure. per quæ iam liquido patet, quod H. S. propter generalem & ſpecialem hypothecam ſibi conſtitutam in bonis H. Vu. præferatur omnibus creditoribus ſuis, etiam habentibus ſimilem hypothecam generalem vel ſpecialem, poſteriorem tamen, cum habeat prææallegatam regulam pro ſe, videlicet: Qui prior tempore, potior eſt iure, &c. Et ideo ab hac regula, *vt inquit etiam S.alycet. in dict. l. ſi fundum, in fin.* non receditur, niſi de contrario doceatur. Et præterea

caſus

caſus non eſt comprehenſus ſub aliqua fallentiarum, vbi ſcilicet ſecundus creditor præferatur primo, quæ quidem fallentiæ enumerantur in glo. in d.l. diuerſus, vt patet, diſcurrendo ſingulas fallentias ibi poſitas. Ergo, &c. Item & ſecundo non minus clari iuris eſt, quod cum alii creditores, &c. allegent & excipiant contra H. S. quod mutuo dederit 200. flor. H. Vu. poſt præceptum ſibi factum, ab inſigni Conſulatu oppidi G. &c. de amplius nõ mutando ipſi, quod obſtricti ſint ad liquidandum & probandum hoc, quod ſcilicet huiuſmodi præceptum ipſe
3 mutuauerit Vu. 200. flor. cum quilibet teneatur id probare, ſiue agendo, ſiue excipiendo, quod eſt fundamentum ſuæ intentionis. *l. ei incumbit. ff. de proba. l. actor. cum simil. C. de probatio. Alexand. conſi. 142. num. 5. vol. 6.* Et ideo quando eſt fundata intentio alicuius, & alius velit elidere eam, tenetur ipſe id probare, quod eſt fundamentum ſuæ intentionis, non ſolum agendo, ſed etiam excipiendo, dato, quod id fundamentum conſiſtat etiam in negatiua. *Ita probatur in ll. in exceptionib. ff. eodem tit. de proba. l. ſiue poſſidetis. C. eod. l. etiam. C. de donat. inter vir. & vx. & l. quintus. ff. eodem titul. ſecundum Bartol. & communiter Doctor. in l. in illa ſtipulatione. per iura ibi per eum allegat. ff. de verbor. obligat. Ang. Peru; in dict. leg. actor. Et eſt optimus text. de hoc, in l. pen. § docere. ff. ne quis eum qui in ius voca. eſt, vi eximat.* Et ideo d. Iaſ. poſt Pet. de Anch. in conſi. ibi per eum allegat. *in d. l. in illa ſtipulatione. in antepen. colum. verſi. extra glo. Bart. in ſi d. verſi.* ſcilicet quod mulier vidua petens alimenta extra domum mariti, ex forma ſtatuti, dicendo, non poſſe ſe habitare in domo, cum filiis vel hæredibus mariti. Hæredes replicant dicendo, neminem poſſe commode morari cum ipſa, tunc mulier debebit probare iſtam negatiuam, cum ſit fundamẽtum intentionis eius, & quod alias ſit repellenda à prouiſione huiuſmodi ſtatuti. Quare in propoſito noſtro cum intentio præfati H. S. quod ſcilicet pro conſecutione debiti ſui 430. flor. debeat præferri in bonis debitoris omnibus aliis creditoribus, etiam habentibus hypothecam in iiſdem, poſteriorem tamen de iure communi præalleg. ll. & per præd. reg. Qui prior eſt tempore, &c. fundata ſit; incumbit aliis creditoribus onus probandi id, quod prætendunt eſſe fundamentum intentionis eorum, videlicet, quod ipſe S. mutuauerit 200. flor. ipſi Vu. poſt inhibitionem ſibi factam à Conſulatu, & non ipſi H. S. incumbat onus probandi, quod ipſe mutuauerit ei tales 200. fl. ante prohibitionem, cum (vt iam dictum eſt) eius intentio ſit fundata, &c. Et quia aliis creditorib. impoſſibilis eſt huiuſmodi probatio, ſcilicet, quod S. poſt prætenſam inhibitionem Conſulatus mutuauerit, Vu. 200. fl. ſequitur inconuincibiliter, quod ipſe debeat præferri pro integra & totali conſecutione præfati debiti ſui aliis creditoribus in bonis ipſius debitoris, potiſſimum attento, quod H. Vu. etiam antea tradiderit domum ſuam in loco pignoris ſiue hypothecæ pro adeptione debiti ſui. Ex
4 quibus omnibus tertio clariſſime infertur veritas tertiæ reſponſionis, videlicet, quod ſi conſulatus ciuitatis G. negligeret adminiſtrare iuſtitiam, vel impediret, ne ſcilicet H. S. conſequeretur totum debitum ſuum, in bonis debitoris ſui hypothecatis, teneretur ei ad intereſſe, p no. tegn. quam tradit Bart. in l. fin. in fi. ff. de variis & extraor. cog. videlicet, quod regulariter iudex negligens facere alteri iuſtitiam, teneatur ei actione in factum ad intereſſe, per tt. in Auth. vt differentes iudices. colla. 9. in quo
5 imponitur iudici negligenti pœna criminalis. Et dicit regulam eſſe, quod vbicunque quis poſſit accuſari criminaliter, ex eodem facto dari contra eum etiam ciuilem actionem ad intereſſe. *l. qui nomine. ff. de falſ. l. nequicquam. ff. pro ſocio.* & bene facit text. l. dies cautioni. §. in eum. vbi iudex non adminiſtrans iuſtitiam, in cauſa damni infecti, tenetur parti ad verum intereſſe. Quod procedit ſine dubio, quãdo iudex dolo neglexit parti adminiſtrare iuſtitiam, tunc enim tenetur ad verum intereſſe. Et etiam in dubio præſumendum eſt, quod dolo recuſauerit. *argum. l. Si procurator. in. §. dolus. & l. dolus. ff. Mand. ſecundum Bart. & Alexand. de Imo. valde notanter in d. §. in eum: Felyn in c. excommunicamus. in pen. col. in verſi. in gl. in verb. neglexerit. de hæreticis.* Sed de hoc hic non eſt latius inſiſtendum. Et ſic per prædicta patet breuiter veritas reſponſionum ſupra datarum, &c.

THEMA CONSILII LXXX.

Ius Saxonum diſponens maritum eſſe legitimum tutorem bonorũ vxoris, &c. habet etiam locum in bonis, quæ ex hæreditate conſtante matrimonio acquirit vxor. Sed ſi eſſet periculũ de dilapidatione, vxor non cogitur relinquere marito adminiſtrationem bonorum, ſed cum ſecundum prædictum ius Saxonum, maritus & vxor bona diuiſa non habeant, cogitur vxor marito communicare redditus, ita vt ſalua maneat ſubſtantia & ſumma capitalis.

SVMMARIA.

1 *Tutores & curatores dicuntur defenſores perſonæ & bonorum pupilli.*

2 *Tutores tenentur adminiſtrare, non diſſipare res eorum, quorum curam gerunt.*

3 *Maritus de iure Saxonum, eſt vxoris ſuæ legitimus tutor, etiã quo ad adminiſtrationem bonorum eiuſdem, conſtante matrimonio, ex hæreditate, vel aliunde prouenientium, &c.*

4 *Verba in qualibet diſpoſitione debent aliquid operari.*

5 *Regula. Quod in fauorem alicuius indultum eſt, non eſt in illius diſpendium retorquendum.*

CONSILIVM LXXX.

CHRISTI Ieſu Domini noſtri auxilio ſuppliciter implorato, &c. Prædicta reſponſio videtur adeo clara, quod nõ egeat vlteriore probatione. Tutores enim & curatores dicuntur defenſores; ſicut æditui dicuntur, qui æ- 1
des tuentur, & ſic tutores & curatores debent defendere & tueri pupillum, eiuſq; bona, & ideo dicuntur tutores, quaſi tuitores atq; defenſores. *l. 1. in 2. reſp. ff. de tute. & §. Tutores aũt. Inſti. de tutelis.* Et in hoc curatores qui adultis dantur, dicuntur etiam tutores, *ſec. gl. in d. §. Tutores, in verb. defenſores. & alleg. ad hoc l. 1. in §. 2. ff. de minorib. & l. cum filiofamilias. §. 1. de legat. 3.* Et eſt etiam tex. expreſſius de tutoribus & curatorib. quod teneantur ad defenſionem bonorũ eorum, quorum tutelam vel curam gerunt, *l fin. §. defenſionem. C. de admi. tutor. & curator.* Et ideo tutores & curatores de iure obſtricti ſunt ſpecialiter & expreſſe promittere, tempore, quo creabantur, ad defendendum bona minorum, ſine vlla diminutione. *§. omne. & Bartol. Bald. & Salyc. in d. l. fin.* Et clariſſimum eſt, quod tutores & curatores tenen- 2
tur adminiſtrare, & non diſſipare res eorum, quorum tutelam & curam gerunt, *vt per tot. tit ff & C. de admi. tutor. & curator.* Et quod prædicta & ſimilia iura etiam habeant 3
locum in marito de iure Saxonum, qui tamen maritus de iure communi non poteſt creari tutor vxori eius. *leg. maritus. C. qui dari tuto. vel cura. poſſunt.* vel curator vxoris ſuæ; & bonorum eiuſdem, patet expreſſe per text. in d. artic. 33. libr. 1. Landtrechts in verbo ſcilicet, zu rechter Vormundſchafft. *& per gl. ibi. quæ ad hoc. §. tutores. & etiã bonum tex.*

in, §.quod ſi quis.in Authent.vt hi,qui obligatas ſe habere perhibent res minorum; & c.colla. 6.allegat. Alias inutiliter & ſine effectu
poneretur illud verbum, zu rechter Vormundſchafft/in
4 tex.in d.art.Cum verba in qualibet diſpoſitione debeant
aliquid operari.*l.ſi quando.in princ.cum ſimilibus.ff.de leg.1.*Imo
alias ſequeretur, vt apparet, videlicet, quod maritus poſ-
ſet pro arbitrio ſuo diſponere, & de bonis & rebus vxori
ſuæ, & ea pro libitu ſuo diſſipare, quo nihil abſurdius dici
poſſet.

Item ſequeretur, quod præal. ius Saxon. quod eſt in-
ductum ob fauorem & vtilitatem vxorum & mulierum,
redundaret in eorum damnum & odium, contra regul.
5 quæ habet; Quod in fauorem alicuius inductum eſt, in
eius læſionem ſeu damnum redundare nõ debet.l. quod
fauore.C.de legib.vbi dicitur; Quod fauore quorundam
conſtitutum eſt, quibuſdam caſibus ad læſionem eorum
nolumus inuentum videri. & d.l. quod fauore intelligi-
tur etiam de lege facta in fauorem alicuius, quod ſcilicet
ab eius diſpoſitione poſſit etiam diſcedi in caſu, quo ſer-
uaretur, redundaret in eius odium & læſionem, *ſecundum
Bart.& Doct.in d.l.quod fauore.per optimum text.in l.Non eo minus.
Cod. de procurator.* Et ſic certius certo eſt in caſu propoſito,
ſtante ſcilicet in veritate contingentia facti, quod Nico-
laus N. ſummam pecuniæ delatam eius vxori ex hæredi-
tate paterna in eius adminiſtrationẽ ſuſcipere non poſſit.
Quia alias vt conſtat, d. Ius Saxonum in fauorem vxoris
euitum, præciſe in noſtro caſu redundaret in eius odium.
Ergo, &c. Secunda etiam pars reſponſionis ſupra datæ eſt
ſine dubio, cum maritus & vxor de iure Saxonum poſſi-
deant bona pro indiuiſo. Ex quo iſto caſu vxori non poſ-
ſit generari aliquod præiudiciũ in ſumma capitali; Cum
marito prædefuncto capitalis ſumma remaneret ſalua.
Ergo, &c.

SVMMARIA.

1 *Actore non probante, Reus, etſi nihil præſtiterit, regulariter ab actione contra eum intentata abſolui debet.*

2 *Cum iura partium ſunt obſcura, Reo fauendum eſt potius quam actori, & ſic contra petitorem eſt iudicandum.*

3 *Prædictæ duæ regulæ procedunt, etiamſi Reus aſtrinxerit ſe ad probandum, & tamen defecerit in probatione, & præſertim in delictis, pro quibus in dubio non præſumitur.*

4 *Regulam pro ſe habere ſufficit, licet ſint fallentiæ eiuſdem, Regulæ enim iuris tenaciter ſeruandæ ſunt: Niſi in contrarium appareat diſpoſitio ſpecialis. Vide ſupra Conſil.59.num.10.& 11. eod.volum.*

5 *Semper attendendum eſt, quid concludatur in libello, non quid narretur.*

6 *Actor proponens actum qualificatum, tenetur probare qualitatem illius actus, pro tanto, quod ſi probauerit nudum actum, debet ſuccumbere.*

7 *Vnitas diuiſionem non recipit.*

8 *Clauſula qua communiter vtuntur aduocati in libellis, ſcilicet, quod nolint ſe aſtringere ad aliquid probandum, niſi quod ſit neceſſarium pro victoria ſuæ cauſæ, non releuat, quando aliqua qualitas eſt neceſſaria ad actũ ſeu factum, quin teneatur eam probare actor.*

9 *Si quis aliquem accuſauerit de percuſſione, cum ſanguinis effuſione, & ſolum probat de percuſſione. Item accuſans de inſultu cũ armis, & ſolum probans de inſultu, ſuccumbit & Reus abſolui debet.*

10 *Si quis intentat vnam actionem, & probat in alia, nihil agit. Cum ſuper non intentata, non valeant probata.*

11 *Libello ſeu articulo inepto, item exceptione inepta non ſubuenitur à iudice, licet fuerit probatio apta.*

12 *Probatio inepta ſiue impertinens eſt nulla.*

13 *Inſtrumenta impertinentia & probationes impertinentes non ſunt admittendæ.*

14 *Sententiæ verbum debet aptari ad formam petitionis.*

15 *Licitum eſt alicui defendere ſe, & res ſuas, cum moderamine ſcilicet inculpatæ tutelæ.*

16 *Lege permittente quod ſit, pœnam non meretur. Vide ſupra Conſil. 66.*

17 *Dans operam rei licitæ, & ita iure ſibi permiſſo vtitur, ſi aliquod damnum ſequatur ex eo, non imputatur ei.*

18 *Iuramentum in litem non defertur contra culpoſum, &c.*

CONSILIVM LXXXI.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter im-
plorato. Quamuis ex actis cauſæ inter S.B.in iudicio
conſiſtoriali Principis Electoris agitatæ, & atteſtationi-
bus adductis, clare conſtet Reum in prima inſtantia ab
impetitione actorum recte abſolutum, & ita actis cauſæ
& legibus conformiter pronunciatum, & ab actoribus
male ſupplicatum eſſe, tamẽ vt hoc euidentius appareat,
pro ſententia prolata plurimum faciunt ſequentia, & in-
fra ſcripta argumenta & fundamenta, &c. Primo enim 1
indubitati iuris eſt, quod Actore non probante, Reus, etſi
nihil præſtiterit ab actione contra eum intentata, regu-
lariter abſolui debeat.*l.qui accuſare.C.de edendo.l.actor.Cod.de
probat l.fi.C.de rei vend.cum concord.citatis in gl.verb.ſcripti iuris.in
d l.qui accuſare.& in c.ſi in prin.de iureiur.* c.inter dilectos, in fi.
dum inquit: Cum autem ſuper his fuiſſet diutius litiga-
tum, quia legitime probata non fuerant quæ petebantur
ad Monaſterium pertinere, ab impetitione ipſius Procu-
ratorem tuum nomine tuo, & Mediolanenſis Eccleſiæ
ſententialiter duximus abſoluendum, quoniã cum ob- 2
ſcura ſunt iura partiũ, conſueuit contra eum, qui petitor
eſt, iudicari, Extra, de fide inſtrumentorum. Quod proce-
dit etiamſi Reus conuentus aſtrinxerit ſe ad probandum
aliquid, & tamen defecerit in probatione illius, ad quod
ſe aſtrinxit *gl.notab.& vulga.in gl.magna in l.circa.quam ibi not.
Bart.in verſu quærit gl.de proba.Bal.& Saly.in d.l.qui accuſare.& ibi
Iaſ.in 1.colum.in verb.extendi, cum concordant. ibi per eum adductis,*
quod maxime procedit, quando quis fundat ſe ſuper de-
licto, & ita ſuper violentia rei, vbi eſt præſumptio pro
Reo, & contra actorem; Cum etiam in dubio non præ- 3
ſumatur pro delicto.*l.merito.ff.pro ſocio.* Et ſic ſecundum il-
lam regulam, quæ habet; Actore non probante, &c. pro-
nunciandum eſt, cum ſufficiat quem habere regulã pro 4
ſe, quamuis ſint fallentiæ à regula.*l.ſuus quoq;.verſ puto.ff.de
hæred.inſti.* Regulæ enim iuris tenaciter ſeruandæ ſunt, niſi
in contrarium appareat diſpoſitio ſpecialis, *ſec.Bald.in l. Si
tutor.in fi.C de ſeruo pign.dato manumiſſo.* Et ideo ſemper pro-
nunciandum eſt per regulam, niſi contrarium probetur,
*ſecundum Bal.in l.1.de alien.mut.and.iud.cauſ.fact. & pulchre poſt dd.
dom.Iaſ.in l.ex quacunq;.in 7.col.in verſ.Nota iſtam doctrinam.ff.Si
quis in ius voc.non ier.&c.*

Item & ſecundo pro clariori declaratione præmiſſo-
rum, ita quod actor in præſentiarum defecerit in proba-
tione fundamenti ſuæ prætenſæ impetitionis. Et ita ad
clarius oſtendendum, quod in prima inſtantia ſit bene
pronunciatum & ab Actore male ſupplicatum, eſt præ-
mittendum, quod ſemper ſit attendendum, quid con-
cludatur in libello, & nõ quid narretur, ſecundum theo- 5
ricam Innocentii communiter approbatam in c. ſuper li-
teris.de reſcript. Et quod eleganter inquit Bald. in l. nec
quicquam. §.vbi decretum *ad fin.6.colu.in verſ.extra nota.ff.
de offic.proconſ.* vbi formaliter dicit, videlicet, quod con-
cluſio libelli reſtringat narrationem ad ea, quæ in con-
cluſione petuntur, quia in concluſione ſtat modus agen-
di, qui

di, qui ſemper debet inſpici, *vt notat. 3. quæſt. 6. cap. hæc quip-*
pe. & per Innoc. de reſcript. cap. ſuper literis. & quod Bartol. in l.
Aurelius. §. Sticho. per illum text. decidit; Quod ex con-
cluſione libelli appareat, qualiter præcedentia intelli-
gantur; Subiungens, & ſic ſi in concluſione peto aliquem
condemnari de furto, & in narratione dixi, quod amo-
uit, debet intelligi ſcilicet doloſe, ex eo quod petiit eum
furti condemnari. *ff. de lib. leg.* Et de hoc eſt bonus text. in
c. ex parte. & ibi Pan. in 2. notab. inquit; Quod ſc. libellus
debeat attendi penes modum concludendi. *& Io. de Imol.*
ibi in prin. de foro comp. quem text. allegat etiam ad hoc Soc.
in conſi. 140. *incip. In præſenti conſultatione ſubtiliter & eleganter,*
in pen. colum. in 2. parte. & eſt pulchra gloſſ. in d. cap. hæc quippe. in glo.
1. ad fin. Et ita etiam poſt Imo. in d. c. ſuper literis, dicit Bal.
in l. 2. in fi. C. de peti. hæred. quod ſemper concluſio libel-
li ſit attendenda, quod dicit eſſe notandũ. Et inquit Bal.
in l. edita. C. de edendo, quod non inſpiciatur, quid, qua-
le, & quantum narretur, ſed qualiter & quantum ex nar-
ratis concludatur. Quia modus agendi ſtat ſubſtantia'i-
ter in concluſione libelli *vt per glo. in d. cap. hæc quippe. & ele-*
ganter etiam do. Iaſ. vbi plura etiam adducit, in l. 1. ad fin. colum. verſi.
6 *item a lucro. ff. de edendo.* Item & tertio eſt præmittendum,
quod actor proponens factum ſeu actum qualificatum,
teneatur probare qualitatem illius actus, pro tanto, vt ſi
probauerit nudum actum ſine qualitate tali debeat ſuc-
cumbere. Ita probatur per text. in c. licet cauſam. *quem ibi*
ad hoc not. Pan. in 9. notab. de probat. per quem text. ibi Bald. *in*
fin. 6. colum. cum prine. ſeq. ſingulariter decidit, quod ille, qui
qualificat dictum ſuum qualitate, quæ poſſit ſibi ineſſe,
ex qua ſurgat effectus, ſemper videatur ſe aſtrinxiſſe ad il-
lam probandam, etiamſi excipiendo proponat, quia de-
ſcendit ad ſpeciem ſpecialiſſimam, vt ibi latius per eum,
& hoc etiam procedit in exceptione, vt eſt caſus ſingula-
ris ibi per eum, ſubiungens, quod vix reperietur alibi, de-
ciditur enim ibi, quod ſi quis excipiat contra teſtes quod
corrupti falſa dixerint, tenetur is vtrunq; probare. Item
7 vnitas diuiſionem non recipit. *l. iam hoc iure. ff. de vulga. &*
pupill. ſubſtit. Et eſt bonus text. de hoc in cap. ab eo ibi, ipſius defectus,
cum ſeq. vſque ad fin. de elect. in 6. Et Bald. in l. Titia. poſt prin. ff.
ſolut. matr. dicit, quod quando eſt vnum factum qualifi-
catum, & qualitas ſit de ſubſtantia actionis vel defenſio-
nis, quod tunc vtrunq; probari debeat, ſc. factum & qua-
litas. Allegans ad hoc l. habeat. ff. de inſtitut. & l. Prætor
ait. la 2. Vbi text. dicit, docereq; actor in turba damnum
datum eſſe debet, cæterum ſi alibi datum ſit, quam in
turba, ceſſabit hæc actio. *ff. vi bonor. rapto. Refert & ſequitur hoc*
dictum Bald. in d. l. Titia. in 2. notab. Io. de Imo. per quem §. doce-
re. Bar. in l. denunciaſſe. §. quid tamen. *in 2. col. verſ. nihil autem*
videtur, decidit; quod ſi illa qualitas, quæ non probatur,
faciat ceſſare propoſitam actionẽ ſeu accuſationẽ, quod
tunc debeat ſequi abſolutio. Nam niſi homines ſint co-
acti, vel ſit factum in turba, non habet locũ hæc accuſatio.
ff. de adulteriis. Et dicit ibi plus Bar. quod ſi illa qualitas non
faciat ceſſare accuſationem propoſitam, ſed tantum alte-
rat factũ ſeu crimen, tunc niſi probetur qualitas, non po-
teſt ſequi condemnatio, dicens, quod de hoc ſit ibi caſus.
& bene. Inquit enim ibi text. Quod tamen ſi ſpecialiter
eum, cum quo adulterium fecerit, denunciatione cõple-
xus eſt, mox velit eam ex alterius perſona accuſare, magis
eſt, vt non debeat audiri, neque enim crimen, quod de-
nunciauit, obiicit. Nec iſto caſu, quando qualitas eſt ne-
8 ceſſaria ad actum ſeu factum, releuat clauſula à probatio-
ne illius qualitatis, quæ ſolet à Procuratorib. & Aduoca-
tis ſemper apponi, ſcilicet quod non aſtringat ſe ad ali-
quid probandũ, niſi quod ſit neceſſarium pro obtinenda
victoria in cauſa. Nam illa clauſula ſolum releuat, ſi actor
in libello faceret mentionem de aliqua qualitate, quæ
tamen non eſſet neceſſaria, & de ea articulauerit, vel ca-
pitulauerit, & ſine prædicta clauſula adhuc teneretur
probare, alias ſuccumberet, *ſecundum Bart. & communiter dd.*
in l. diuus. ff. de re iud. & per dom. Iaſ. in l. pen. §. in eum. in 2. col. verſic.
Item nota eod. verſi. docere. in penult. colum. ff. ne quis eum, qui in ius
voca. vi exi. Item & quarto eſt præmittendum, quod Iaco.
de Aretin. Cy. Angel. & Paul. de Caſtr. in l. 2. per text. ibi,
& d. §. quid tamen. & d. §. docere. notabiliter decidunt,
videlicet, quod ſi quis accuſauerit aliquem de percuſſio-
ne, cum ſanguinis effuſione, & ſolum per teſtes probatur 9
de percuſſione, & non de ſanguinis effuſione, vel quis ac-
cuſauerit aliquem de inſultu cum armis, & probet ſim-
pliciter de inſultu, quod ipſe ſuccumbat, & quod Reus
abſolui debeat, quia non probat illud, quod deduxit in
iudicio. C. *de probatio.* Hinc etiam in ſpecie, Salyc. in l. Tu-
toris. *in fin. 1. colum. verſic. expeditis gloſſ.* format quæſtionem;
Pone Titius accuſat Gaium, quod eum expulerit per vim
armata manu de fundo. & ſic per legem Iuliam, de vi pu-
blica, & probauit violentiam, ſed non cum armis illa-
tam; Quæritur vtrum ex illo proceſſu poſſit ſequi con-
demnatio de vi priuata, cuius pœna eſt mitior, & diuerſa.
Et refert duas opiniones, vnam quæ tenet, quod ſic, a-
liam, quod non, pro qua adducit, quia ex quo accuſatio
de vi priuata non eſt in iudicium deducta, quod etiam
non poſſit ſequi condemnatio. *argum. l. vt fundus. ff. Com-*
muni diuidund. & dicit hanc partem tenere Bartol. in d. leg.
denunciaſſe. §. quid tamen. Et finaliter concludit, dicens
ego credo, quod condemnari non poſſit ex illo proceſ-
ſu, illa ratione. Quia pœna violentiæ priuatæ non eſt in
iudicium deducta, &c. C. *ad leg. Iuliam. de vi pub. & priua.* In-
ſuper eſt ſciendum, quod ſi quis intentat vnam actio- 10
nem, & probat in alia, quod nihil agat, cum ſuper non
intentata, non valeant probationes, eo, quod factæ ſunt
lite non conteſtata ſuper ipſa. l. Bebius Marcellus. in fin.
ff. de pactis dotalibus. quem text. Bald. allegat ad hoc in
d. l. 2. C. de probatio. per quem text. Angel. multum ele-
ganter, in l. Claudius, *in fi. 1. colum. in verſicul. Imò plus. cum*
princip. ſequ. ff. qui potio. in pign. habeant. in effectu idem
decidit, dicens; Quod ſi fuerit actum in libello ex cauſa 11
inepta, & iudici ex actis appareat probatam eſſe cauſam
aptam, ita quod ex illa cauſa apta potuiſſent agi, quod
tamen non poteſt Reum condemnare, licet debeat re-
ſeruare facultatem agendi in ſententia, ſubiungens, hoc
menti tenendum eſſe. Et Baldus in l. princip. *in 1. lectur. in*
fin. verſic. octauo quæro. ff. de iuriſdict. omn. iud. etiam deci-
dit, quod ſi libellus ſit ineptus, & probationes aptæ, quod
Iudex non poſſit ſupplere pro agente ex actis probato-
riis, & ſimiliter, quod iudex nõ poſſit ſupplere exceptio-
nes partis pro excipiente, vbi ſcilicet deſideratur exce-
ptio, *per nota. in l. 1. §. Labeo. ff. de fluminibus. & in cap. conſtitutio-*
nem. de electione, in Clem. & eſt gloſſ. ſingul. in leg. Si vnus. §. pactus
ne peteret. in verbo, factum in apponendo. ff. de pactis & gloſſ. nota. in
leg. vbi pactum. Cod. de tranſact. Et finaliter infert ibi Bal-
dus. Ex his ergo concludetur, quod exceptio inepta, li-
bellus ineptus, articulus ineptus non formatur per a-
ptam probationem, ſubiungens, quod eſt notatu di-
gnum. Ergo idem eſt dicendum in caſu è contrario, vi-
delicet, quod ſi fuerit actum ex cauſa apta, tantum pro-
batio fuit inepta, & ſi ita non ſuper deducto in libello,
nec ſuper quo lis eſt conteſtata, quod non poteſt ſequi
condemnatio, ſed quod Reus debet abſolui, cum per o-
mnia ſit eadem ratio, vt apparet, & hoc confirmatur;
Cum probatio inepta ſiue impertinens ſit nulla. l. Si quis 12
libertatem. in fine; Vbi eſt caſus, prout etiam Baldus
in 5. notab. quod ille qui non intentat viam teſtamentari,
non

non poteſt inducere teſtamentum ad probationem vel confirmationem iuris ſui, quod eſt impertinens, quantum ad cauſam, &c. *notant. ff. de petitiõ. hæredit. & facit ad hoc d. l. Aurelius. §. fin. ſecundum eum. ff. de libe. legat.* Subiungens, & hoc apparet, quod inſtrumenta impertinentia & probationes impertinentes non ſunt admittendæ, & quidem hoc eſt certum, & debent repelli à principio. Si autem eſt dubium, debent admitti, cum proteſtatio de ſaluo iure impertinentium, & non admittendorum, *vt not. de offic. delegat. cap. cum contingat. per Bart. quod tene menti.* Et quod probationes impertinentes factæ, ſcilicet, ſuper non deducto in libello, & ita ſuper quo non eſt lis conteſtata, non ſint attendendæ in ſententia ferenda indubitatum eſt, quia non poſſet formari conformiter libello, contra d. l. vt fundus. c. Heli. ibi, vt iuxta iudicii formam ſententiæ quoq; forma dictetur, de Simonia. Et dicit Azo in ſumma. de autho. tutor. quod verbum ſententiæ debet adaptari ad formam petitionis, forma autem libelli attenditur penes concluſionem, *vt ſupra oſtenſum eſt, poſt Imo. in d. c. Super literis. &c.*

Cum ergo ex ſerie & tenore libelli, & potiſſimum in concluſione eiuſdem ſub vna verborum forma ſeu contextu comprehenſa, vt indicant verba in cõcluſione poſita, quæ ſcilicet ſunt hæc: Demſelbigen nach bittet genanter F S. die Beklagten mit Recht dahin zuhalten vnnd zu zwingen/ daß ſie jm ſolchen zugefügten Schaden/ darin ſie jn mutwilliglich vnd gewaltiglich geführet vnnd gebracht/ wie oben vermeldet/ ſampt Expens/ Gerichtskoſten/ vnnd Intereſſe/ wöllen entrichten/ vnd wider erſtatten/ Verhoffet ſolches geſchehe billich/ ſtellet es auff Richterliche Erkanntnuß/ ꝛc. apparet vnicum factum qualificatũ in ipſa actione, ſeu libello deductum, ſcilicet, quod actor paſſus fuiſſet damnum 490. fl. ex aſſerta & prætenſa vi, & violentia commiſſa in perſonam nautæ, & in bonis ipſius actoris, & ita quod fundamentum ſeu medium concludendi prætenſæ actionis (vt præcipue ex concluſione claret) actor poſuerit ſub huiuſmodi prætenſa violentia & inuaſione, & quod ex huiuſmodi inuaſione, violentia ac vi libellatum damnum paſſus, & nondum reſartionẽ conſecutus fuerit à Reis. Et quod tamen nedum in probatione damni libellati, ſed etiam eiuſmodi violentiæ, & inuaſionis actor defecerit, vt pluſquam liquido ex articulis, depoſitionibus teſtium, & productis in prima inſtantia pro parte Reorum oblatis, & etiam adductis patet. Sequitur inconuincibiliter virtute præmiſſæ regulæ (actore non probante, &c.) quod Rei erant in cauſa abſoluendi ab impetitione actoris. Et per cõſequens, quod in prima inſtantia fuerit bene pronunciatum, & ab actore male ſupplicatum. Item dato etiam, ſed non conceſſo, quod libellatum damnum fuiſſet probatum, ſicut tamẽ minime probatum eſt. Cum qualitatem libellatæ violentiæ, & vis, ex qua actor falſe tamen aſſerit ſibi illatum huiuſmodi damnum, nondum non plene nec ſemiplene nec verbo quidem probauerit. Sequitur vt ex ſecundo & tertio præmiſſis clarius claro patet, quod nihilominus Rei fuiſſent abſoluendi. Præterea vltra dato, ſicut tamen etiam non eſt, vt acta & atteſtationes indicant, & clare oſtendunt, quod Rei non habuiſſent iuſtam cauſam faciendo arreſtari Georg. nautam, & ita den Steurmann/ & bona in naue detenta, per Sculteum, & ita Iudicem in Zellin, & etiam probatum eſſet, quod ex huiuſmodi arreſtatione minus iuridice facta, actor libellatum damnum paſſus fuiſſet, ſicut tamen minime probauit, cum teſtes nihil de huiuſmodi damnis, & expenſis ſciant, vt expreſſe deponunt, quod tamen adhuc impetiti abſoluendi fuiſſent ab actione contra eos propoſita. Cum talis probatio fuiſſet inepta, & omnino impertinens, & per conſequens nulla, ac non eſſet facta ſuper libellata vi & violentia, inuaſione in libello deducta, ſuper qua lis fuit conteſtata. Dato etiam quod cauſa in libello expreſſa fuiſſet apta, ſi probata fuiſſet. Et tamen quod iſto caſu, qui tamen nunquam fuit in rerum natura, Rei nullo modo potuiſſent condemnari, cum talis ſententia non fuiſſet conformis libello, in quo deducta fuit violentia, & vis, non tamen probata (vt claret ex vltimo præmiſſo) quæ maxime procedunt in terminis noſtris, cum etiam vltra prædicta fortificetur huiuſmodi iuſtitia prædictæ ſententiæ abſolutoriæ, & iuſtitia ſupplicationis ab eo interpoſitæ ex propria confeſſione ipſius actoris met, vt patet ex 12. articulo probatorio, & diſpoſitionibus teſtiũ ſuper eodem, vt ſupra oſtenſum eſt, videlicet, quod poſito, & non conceſſo, quod Georg. nauta habuiſſet ius propria authoritate deponendi den Flügel deß gantzen Wehres/ quod tamen adhuc commiſiſſet violentiam, & vim in deponendo das gantz Wehre/ & ita in excedendo modum.

Nam quamuis licitum ſit alicui defendere ſe, & res 15 ſuas. *l. ſcientiam. §. qui cum aliter. cum ſimilib. ff. ad legem Aquiliam,* tamẽ illa defenſio debet fieri cũ moderamine inculpatæ tutelæ. *l. 1. & ibi Legiſta, C Vnde vi.* Et ſi quis in hoc exceſſerit modum inculpatæ tutelæ, ſiue dolo, ſiue culpa tantum, punietur in illo exceſſu tantum, licet non ita magna pœna, ſicuti ſi nulla eſſet occaſio delinquendi. l. Si adulterii cum inceſtu. §. Imperatores. in verſ. Et magis, dum dicit: Et magis, quia plus fecerit, quam quia ſe vindicare non debuerit, puniendus ſit. *ff. de adulteriis. c. presbyterum, & c. continebatur. de homicidio. Et pulchre Salyc. in l. Grachus in 3. colu. verſi. Et vt refert Cyn. Cod. de adulter. d. Iaſ. in l. vim. in fin. 2. column. verſ. Tertio multum aduerte, cum priuſquam. cum multis concord. per eum adductis. ff. de iuſt. & iure.* propter quem quidem notabilem exceſſum etiam in tali caſu Reis competiiſſet ius arreſtandi Georg. & ita nautam cum bonis, per iudicem loci. Ex quib. plus ſequitur, quod etiamſi præciſe & ſpecifice probatum fuiſſet, quod damnum libellatum fuiſſet ſecutum ex huiuſmodi arreſto, ſicut tamen non iota probatum eſt; Quod tamen adhuc Rei, & validi de B. nullo modo eſſent obſtricti ad reſarciendum huiuſmodi damnum ipſi actori, cum nec in dolo, nec in culpa fuerint.

Nam qui aliquid facit lege permittente, nullam pœ- 16 nam meretur. *d. l. Grachus. cum ſimilib.* Et qui dat operam rei licitæ, & ita iure ſibi permiſſo vtitur, etiamſi aliquod da- 17 mnũ ſequatur ex eo, non imputatur ei. *l. lator cum vulgar. de homicidio.* Cum ergo Rei à Bar. nec in dolo, nec in culpa fuerint faciendo arreſtari nautam, propter violentiam commiſſam in eorum iuriſdictione, ſequitur quod actori non poſſit deferri iuſiurandum in litem, etiamſi ipſi impetiti fuiſſent in culpa, ſicut tamẽ minime fuerunt, cum 18 iuramentum in litem etiam de veritate contra culpoſum non deferatur. *l. videamus. in fin. & l. 2. ff. de in litem iur.* nec in propoſito eſt locus iuramento in defectum probationis, cum (vt pluſquam luculenter ex atteſtationibus patet) libellatum damnum, nec plene, nec ſemiplene probatũ fuerit. Imo quando actor ſemiplene probauit intentionẽ ſuam in cauſa, in qua alias haberet locum tale ius, tamen adhuc Iudex non poteſt deferre, niſi petitum fuerit à parte, ſecundum Bar. in Rep. *l. admonendi. in pen. verſi. quæro. ff. de iureiur.* & illa eſt communis concluſio & opinio Doct. vt atteſtatur dom. Iaſ. in d. l. admonendi. reprobata opinione Panorm. in hoc, *in d. c. fin. de iureiur.* & per iſta concluditur in prima inſtantia, bene pronunciatum, & male ſupplicatum, &c.

THEMA CONSILII LXXXII.

Citatio generalis per edictum emiſſa à Iudice inferiore, non artat citatum, etiamſi fuerit ſemel ad cauſam legitime citatus, cum monitio- n, quod de cætero non debeat citari, niſi per edictum, &c.

SVMMARIA.

1 *Citatio generalis facta à principio ad totam cauſam valet, nec requiruntur poſtea citationes ad actus particulares, ſi ſcilicet is, qui citatur, eſt in loco remoto, &c. nu. 6.*

2 *Citatio per edictum regulariter de iure Canonico per inferiorem a Principe fieri non poteſt, niſi in quibuſdam caſibus. Quibus exceptis etiam de iure ciuili Iudex non debet eligere viam citandi per edictum. nu. 3.*

4 *Semper debet quis citari perſonaliter, ſi reperiri poßit, alias ad domum.*

5 *Semel citatus perſonaliter ad vnum, & determinatum actum, nõ poteſt poſtea ad alium actum citari per edictum, niſi fiat ex ſpeciali mandato Principis, vel niſi citatus impediat per ſe, vel per alios, ita quod citatio ad eum peruenire non poßit, aut non ſit tutus acceſſus ad locum, vbi quis citari debet, &c.*

CONSILIVM LXXXII.

OMnipotentis Dei auxilio ſuppliciter implorato. Veritas reſponſionis principalis, quantum ſcilicet attinet ad citationes, pendet ab eo, an ſcilicet prædictus Iudex, de iure potuerit in præfata citatione inſerere huiuſmodi clauſulam, Jhr wöllet ſie auch verſichern laſſen / daß ſie zu allen andern Terminen vnnd Handlungen in dieſer gantzen Sachen / niergend anders / dann zu Pa. am gemeinen Spilhauſe citiert vnd geladen werden ſollen. Ita quod citationes poſtea per edictum emanatæ & affixæ zu Paſ. arctent & arctauerũt ipſos Reos. Et videbatur, quod ſic,
1 cum de iure valeat citatio generalis à principio facta, pro tanto, quod amplius non requirantur aliæ citationes ad particulares actus explicandos *c. auditis. cum ibi notat. De procur. c. Cum ex literis. de reſti. in integ. c. Cum dilecti. cum ſimilib. de dolo. Et Ioan. Andr. in c. 2. de dolo & contum.* Et videmus alias in practica ſæpe fieri citationes per edictum, id eſt, non portandas per nuncium, ſed affigendas in palatiis, & aliis publicis locis, *de qua citatione per gl. in l. ad peremptorium. ff. de iud. in Clem. 1. eod. tit. de iudiciis. Bar. in extrauagan. ad reprimendum. ſuper verb. edictum.* quod videtur potiſſimum in præſentiarum procedere, ex quo Rei primum perſonaliter iuris ſubſidio citati ſunt. Tamen omiſſis ſuperfluis in contrarium eſt veritas, videlicet, quod præfatæ citationes per edictũ ad ſententiam audiendam, poſtea affixæ in Pa. fuerunt
2 nullius momenti. Et per conſequens citatos arctare non potuerunt. Nam regulariter per inferiorem à Principe citatio per edictum fieri non poteſt, & de iure Canonico expreſſum eſt, quod quis ſolum in duobus caſibus poſſit per edictum citari, quãdo ſcilicet citationes impedit per ſe vel alium, ne citatio ad eum perueniat. Item ſi tuto nõ poſſit venire ad locum, vbi citari debet, & licet aliud videatur de iure Ciuili per l. edictum ff. de iud. tamen Bart.
3 dicit, idem eſſe ſeruandum de iure Ciuili, in dicta extrauag. ad reprimendum, quia Iudex, cuius arbitrio cõmittitur poteſtas citandi, non debet eligere viam citandi per edictum, extra caſus prædictos, cum id bono iure non congruat. Io. de Imol. *in l. qui ante Calendas. in vlt. colu. in verſ. Item adde, quod citatio per edicta. ff. de verb. oblig.* dicit: Iniuſtum enim videtur quem tali modo citari, cum poſſibile ſit, quod ad eius notitiam non peruenerit citatio, & ſic ſine culpa punietur quis pœna contumaciæ. Ideo iure cautũ 4
eſt, quod quis perſonaliter citari debeat, ſi reperiri poſſit, alias autem ad domum, *vt l. 1. & ibi Bart. ff. de libe. agnoſ. & in l. Prætor ait. ff. de dam. infecto.* Item licet quis fuerit ſemel perſonaliter citatus ad vnum & determinatum actum, tunc ad alium actum citari non poteſt per edictum, niſi fiat ex 5
ſpeciali mandato Principis, vel niſi ipſe impediat, quod citatio ad eum perueniri non poſſit, vel non ſit tutus acceſſus ad locum, vbi quis citari debet, *per not. in glo. in c. 2. de do. & cont. lib. 6. &c.* Et quamuis quis poſſit generaliter citari ab initio ad totam cauſam vſque ad ſententiam diffinitiuam, ita quod non ſit opus alia citatione ad particulares actus *d. c. auditis. & c. ſi. de dol. & contu. cum ſimilib. ſup. alleg. Et l. ſi prætor. in prin. ff. de iud. l. conſentaneum. C. quo. & quan. Iudex.* hoc tamen ſolum procedit in illo, qui eſt in remotis, & longe abeſt; ita quod commode ad ſingulos actus citari non poſſit. In quibus terminis loquuntur iura præalleg. cum iſto caſu difficile eſſet, quem ad quemlibet actum particularem citare, non autem de illo, qui commode citari poteſt. *Ita notanter decidit Ioan. And. in addit Specu. in tit. de citatio. §. Viſo vtrum licet. Ioan. de Imol. in d. l. qui ante Calendas. in vlti. col. verſ. Item adde, licet citatio. & pulchre Inno. in c. 2. circa fi. 2. col.* Et ideo Paul. de Caſt. in d. l. ad peremptorium, poſt Paul. de Leaza. in d. Clem. 1. inquit, quod quãdo citandus eſt in remotis partibus, ita quod commode ad ſingulos actus perſonaliter citari non poſſit, ſi ſemel perſonaliter citatus fuerit, poſſe eum poſtea per edicta citari in locis publicis, & addit ita ſeruari in curia Romana, ſeq; vidiſſe quendam proceſſum in patria Felyni, factum per quendam commiſſarium Papæ, ad inſtantiam cuiuſdam Epiſcopi contra quoſdam nobiles, qui fuerant primo citati perſonaliter, poſtea ſemper per edicta, & lata erat ſententia contra ipſos nobiles; qui allegabant proceſſum non tenere, cum non fuiſſent citati, niſi ſemel, & quod aliæ citationes per edictum ipſos non arctabant, & ſubiungit, quod quidam dd. hoc conſulebant, & vere dixiſſe, illud fundamentum non eſſe bonum, ex quo nobiles non niſi ſemel fuiſſent citati perſonaliter & generaliter, vt adeſſent cauſæ: Ideo poſtea poterunt citari per edicta, & quod illi dd. hoc non perpendebant, nec conſiderabant, ſed dixiſſe, quod propter aliud huiuſmodi citationes non arctauerint ipſos nobiles, quia proceſſus fuit factus in eadem patria, & ſic ipſi poterunt commode citari ad ſingulos actus. Ideo illa citatio non valuit. alleg. Io. Andr. in d. additio. ad Spec. Et concludit, tene menti, quia iſta poterunt tibi facere honoré, & pauci ſunt, qui bene intelligant. Ex quibus euidenter infertur, quod cum Rei & Actores ſint quodammodo in eodem loco vel admodum vicino, quod Rei pluſquam commode per nuncium citari potuiſſent, quod præfatæ citationes fuerint ipſo iure nullæ, & quod Reos nõ arctauerint. Et per cõſequens; quod contra eos tanquam contumaces procedi non poſſit.

THEMA CONSILII LXXXIII.

Non dicitur quis filius adoptatus ex eo, quod ſit ab aliquo educatus, & tractatus vt filius: Item hæres inſtitutus, ſed requiritur vt adoptio ſit facta coram magiſtratu vel iudice. Item et amſi quis vere ab extraneo, id eſt, non ab auo, aſcendenti adoptatus, tamen per eam adoptionem ius agnationis & legitimæ ſucceſſionis non mutaretur, ſed bona adoptati, etiamſi eſſent acquiſita ab adoptante, deuoluerentur ad legitimos hæredes.

SVMMA-

SVMMARIA.

1 *Adoptio niſi ſit facta coram magiſtratu vel iudice, non valet. Nec creditur ſimpliciter inſtrumento, niſi quatenus faciat mentionem de illa ſolennitate.*
2 *Adoptio coram quo, & quibus ſolennitatibus fiat.*
3 *Pater naturalis filium ſuum inuitus in adoptionem dare non poteſt.*
4 *Adoptatus hodie ab extraneo non tranſit in poteſtatem patris adoptiui, ſed retinet omnino iura ſanguinis intacta. Secus ſi eſſet adoptatus ab auo vel aſcendenti.*
5 *Extraneus vel alius non aſcendens adoptans filiumfamilias alterius, non cogitur ei aliquid relinquere.*
6 *Bona acquiſita ex teſtamento poſt aditam hæreditatem, non cenſentur defuncti, ſed hæredis propria, &c.*

CONSILIVM LXXXIII.

QVOD prædicta omnia ſint vera & iuri conſona, eſt
ſine omni dubio. Nam primo clari iuris eſt, quod et-
iamſi Notarius conficiat inſtrumentum, in quo dicat,
Titium adoptaſſe Seium filium Sempronii, in cuius po-
teſtate erat, tamen tale inſtrumentum non probat ado-
ptionem interueniſſe, niſi probetur etiam per tale inſtru-
mentum vel aliter, quod huiuſmodi adoptio fuerit facta
1 coram magiſtratu vel iudice, & eiuſdem authoritate, &
ſolennitatibus à iure requiſitis interuenientib. l. adoptio.
Vbi dicitur: Adoptio non tabulis, licet per tabellionem
conficiendis, ſed ſolum in iuris ordine apud præſidem
ſolet copulari. *C. de adopt.* Et exponit ibi Bald. verbum, ta-
bulis, id eſt, publicis inſtrumentis; Solum enim filiifami-
lias, qui in poteſtate parentis ſunt, adoptari poſſunt. Et in
2 hoc differt ab arrogatione, quia adoptio debet fieri ma-
giſtratus Imperio, qui magiſtratus debet interrogare e-
um, qui adoptat, an velit eum, quẽ adoptaturus ſit, iuſtũ
ſibi filium eſſe. Similiter & is, qui adoptatur, interrogari
debet. *d. l. 1 & 2. vbi txt. ad literam. ff. de adoptionibus. §. Imperio.*
Inſti. eodem tit. Nec pater naturalis poteſt filium ſuum in-
3 uitum in adoptionem dare. *l. in adoptionibus. in fin. ff. eod. tit. §.*
4 *pen. & vlt. Inſtit. eod. & l. Cum in adoptiuis.* Imo hodie de nouo
iure C. l. ſi filiusfamilias adoptatur, ſolum ab extraneo,
hoc eſt, ab alio, quam ab auo paterno, vel materno, non
tranſit in poteſtatem patris adoptiui. *§. ſed hodie. Inſt. eodem.*
& per talem adoptionem factam ab extraneo, hoc eſt, à
non aſcendente, & ita etiam à fratre, patruo, vel alio col-
laterali, iura cognationis & ſanguinis remanẽt intacta, ac
ſi nulla adoptio facta eſſet, pro tanto, quod tales filiifa-
milias adoptati quærerent etiam bona aduentitia eorũ,
quo ad vſumfructum patri naturali, & non adoptiuo, li-
cet ſecus ſit in adoptato ab auo paterno, vel materno, vel
ab alio aſcendente. d. l. Cum in adoptiuis. vbi inter cæte-
ra dicitur.

Cum enim tanta fragilitas eſt adoptionis, vt poſſit in
ipſo die & filius fieri & extraneus per emancipationem
inueniri, quis patiatur iura patris naturalis nexu diuino
copulata ludibrio defraudari? cum in hoc caſu & contra-
dicendi ex iure veteri filio datur licentia, & inuitus tranſ-
ire ad aliam familiam non cogitur, cum ſequen. Et ideo
5 ſi extraneus, id eſt, alius quam aſcendens adoptauerit fi-
lium familias alterius, non eſt aſtrictus ei aliquid relin-
quere, & quicquid pater adoptiuus extraneus ei reliquerit,
eſt mera liberalitas. *d. l. Cum in adoptiuis. in verſ. ſed ne articu-*
lum. Et poſtea etiam ſequitur in litera; Cum enim per o-
mnia naturæ ſuæ filium aggregauimus, manifeſtum eſt,
& acquiſitiones omnium rerum, quæ ad filiumfamilias
peruenerunt ſecundum leges noſtras, non adoptiuo &
extraneo patri, ſed naturali vſque ad modum vſusfru-
ctus perueniant, & remaneant in ſacris patris naturalis,
&c. Item iura materna, & cognationes etiam remanent
intacta. d. l. Cum in adoptiuis, poſt medium ibi, quis e-
nim materna iura abolere poſſet, &c. C. eod. tit. Per quem
text. ibi expreſſe inquit Ang. quaſi dicat nullus, ſubiun-
gens, & ideo iura ſanguinis immutabilia, & cognationis
immutabilia, quæ in vtero cauſantur, vt hic, &c. *& l. ius*
autem agnationis, de pactis. & l. iura ſanguinis. ff. de regul. iuris. Ex
prædictis clare infertur, quod etiamſi probatum eſſet, vel
probari poſſet, quod dominus Petr. Barch. ſolenniter &
forma iuris ſeruata coram magiſtratu vel iudice præfatũ
Io. Barch. iuniorem, & dominam Ceciliam filium & fi-
liam fratris ſui conſanguinei Io. Barch. in liberos ſuos ad-
optaſſet, quod adhuc iure cognationis hæreditas ſæpe-
nominati Io. iunioris fratris dominæ Ceciliæ & auunculi
liberorum præfatæ Margaretæ ſororis ipſius prædefun-
ctæ pariter ab inteſtato ad dominam Ceciliam & liberos
Margaretæ prædefunctæ per ius repræſentandi in ſtirpẽ
ab inteſtato delata fuiſſet, non obſtante, quod tria millia,
&c. marcharum, &c. ipſi fuiſſent obuenta à domino Pe-
tro Barch. patre adoptiuo, quia poſtquam Ioa. Barch. iu-
nior adiuit hæreditatem, pro parte ſua, domini P. Barch. 6
patrui ſui ex teſtamento, ſunt effecta propria bona ipſius
tanquam hæredis, *vt patet per optimum text. in §. 1. in tit. de hære-*
dum qual. & diffe. & in §. 1. in tit. Quibus ex cauſ. manumit. non li-
cet, &c. & eſt gl. ordinaria, in l. 1. §. veteres. in gloſſ. magna. vbi Legiſt.
præſertim Moder. ff. de acquir. hær. & in l. eius qui in prouincia. §. hæ-
reditati. & ibi pulchre Bart. qui ibi ad hoc allegat duo iura. ff. Si certum
petat.

Sed hic de his latius inſiſtere eſſet omnino ſuperfluũ,
cum de aſſerta adoptione non conſtet, & quod ſic facta
non præſumatur, per vulgaria. Per quæ etiam clare in-
fertur, quod cum contingat relictam Ioa. Barch. ſenioris
auiam maternam ſæpe præfatorum liberorum Margar.
decedere ſine teſtamento, quod huiuſmodi liberis ad
hæreditatem eius in loco matris eorum prædefunctæ, v-
na cum domina Cecilia, vxore domini Io. Re. matertera
eorum ab inteſtato pariter vocentur.

THEMA CONSILII LXXXIV.

Si agnatus in vita ſua vendidit partem Feudi alijs agnatis conſentientibus, cum pacto de retrouendendo poſt certũ tempus lapſum, poſtea eo defuncto agnati in Feudo ſuccedentes, tenentur ratam habere illam venditionem, & in partibus, quibus ſinguli defuncto in feudo ſucceſſerunt, adimplere id, quod defunctus facere tenebatur, &c.

SVMMARIA.

1 *Duo ſunt modi principales acquirendi Feudum, ſcilicet per inueſtituram & ſucceſſionem, licet ſint adhuc alij ſecundarij, tamen vt præſcriptio. nu. 3.*
2 *Feudum nouum inueſtitura, paternum autem ſeu antiquum ſucceſſione acquiritur.*
3 *Inueſtitura proprie fit de Feudo nouo, in qua Vaſallo traditur dominium & poſſeſſio, Improprie autem de Feudo antiquo.*
4 *Hæres pro ea parte, pro qua eſt hæres defuncti, repræſentat perſonam, nec contra factum defuncti venire poteſt.*
5 *Ratio quare hæres non poſſit venire contra factum defuncti.*
6 *Hæres & defunctus iuris fictione eadem perſona reputantur.*
7 *Actio confunditur quotieſcunque creditor ſuccedit debitori, vel e contra.*
8 *Actio & paſſio non poſſunt ſimul ſtare in eodem ſubiecto.*

CONSILIVM LXXXIIII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Pro clara elucidatione præſentis conſultationis, aliqua ſunt præmittenda, ex quibus poſtea
1 patebit vera eius deciſio. Et primo expediti iuris eſt, quod ſint duo modi principales acquirendi Feudum, ſcilicet per inueſtituram, aut per ſucceſſionem. c.fin. in fi. vbi dicitur: Ac feudum neminem poſſe acquirere, niſi inueſtitura aut ſucceſſione, *in tit. de feud. cog cap. 1. de feud. ſucceſſ c. 1. & per tot. text. ibi, de grad. ſucceſſ. in feud. cap. 1. de natura ſucceſſ. feud.* Nam Feudum nouum, vt patet, acquiritur inueſtitura;
2 Feudum autem paternum ſeu antiquum, ſucceſſione, vt
3 patet per dicta iura. Nec obſtat ſi diceretur, quod vaſallo mortuo hæres etiam teneatur petere inueſtituram de antiquo feudo, & ſi non petierit infra annum, &c. quod cadat a feudo. c. 1. *Quo tempore miles. & cap. 1. in princip. Quæ fuit prima cauſa amit. feud.* & quod ſic videatur, quod non acquiratur ſucceſſione. Nam licet filius vel agnatus ſuccedẽs in feudo antiquo vel paterno teneatur infra annum & diem inueſtituram petere à domino, iurib. ſupra allegatis. Tamen talis inueſtitura non eſt proprie inueſtitura, ſed ſolum quædam confirmatio ſeu renouatio inueſtituræ antea vel prius factæ, non autem requiritur iſto caſu vt filius, frater, vel agnatus acquirat per eam dominium eiuſdem, & mittatur in poſſeſſionem. Et ideo non eſt proprie inueſtitura, ſed in feudo nouo bene requiritur inueſtitura adhoc, vt acquiratur dominium, & tradatur poſſeſſio. *cap. 1. cum ibi notat. in tit. per quos fiat inueſtitu. ſecundum Andr. de Ser. Aluaro. & Prepoſ. in d. c. fin. de feud. cogni.* licet ſint etiam alii modi acquirendi feudum, ſcilicet per præſcriptionem, *vt in cap. ſi quis per 30. annos. in tit. Si de feud. fuer. contro. inter dom. & agnat. Vaſal.* de quibus per dd. in locis ſupra allegat. ſed de hoc nihil ad propoſitum. Item
4 ſecundo præmittitur; Quod hæres pro ea parte ſeu portione, pro qua eſt hæres defuncti, repræſentat eius perſonam. Ideo hæres contra factum defuncti venire non poteſt. l. cum à matre. C. de rei vend. Vbi dicitur; Quod ſi venditricis obtinet hęreditatem doli mali exceptione, pro qua portione ad eum hæreditas pertinet, vti non prohiberis. *l. ſi vxor. Cod. de bonis autto. iud. poßiden. l. ſi ab eo. C. de lib. cauſ. l. venditrici.* Vbi dicitur: Venditrici ſuccedenti hæreditario iure perfectam recte venditionem reſcindere, ac dominium reuocare non licet. *C. de reb. alien. non alien.* Et eſt
5 ratio illorum omnium iurium, ſcilicet, quod hæres non poteſt venire contra factum defuncti. Quia ex qua perſona quis lucrum capit, eius factum præſtare debet. *l. ex qua perſona. ff. de reg. iur.* & ſic hæres repræſentat perſonam defuncti in totum, ſcilicet, ſi eſt hæres in ſolidum, vel pro parte; pro qua ſcilicet, eſt hæres, *dictis iuribus. l. Cum hæres. ff. de diuerſ & tempor. præſcript.* Et ideo hæres factum defuncti, vel in totum, ſi eſt hæres in totum, vel ſi eſt hæres pro parte, in ea improbare non poteſt, ſicut nec defunctus ſi
6 viueret. Hæres enim & defunctus iuris fictione eadem perſona reputantur, vt patet per text. in princip. ibi, dum dicitur, cum vtique noſtris videatur ll. vnam quodãmodo eſſe perſonam hæredis, & eius, qui in eum tranſmittat hæreditatem. *in Auth. de iureiur. à morien. præſtito, coll. 5.* quæ omnia in præſentiarum ſunt ſine dubio, cum ſæpe præfati quatuor fratres fuerint, & contrahentes & approbantes prędictum pactum. Quare ad obſeruantiam eiuſmodi pacti, & promiſſionum obligati ſunt. l. iuriſgentium. §. Prætor ait. Vbi dicitur, Prætor ait pacta conuenta, quæ neque dolo malo, neq; aduerſus leges, &c. facta erunt, ſeruabo, nihil enim tam congruum eſt humanæ fidei, quam ea, quæ inter eos placuerunt cuſtodire & ſeruare. *ff. de pactis. l. pacta quæ contra ll. à contrario ſenſu. C. eod. tit.* Ex quibus iam liquido infertur; Quod cum præfati quatuor fratres, Chriſ. Eu. Heyn. Ioach. filij. Nicol. St. pro quatuor partibus, & Valga. filius Arnol. pro quinta parte, perſonam defuncti agnati eorum repræſentent in bonis Feudalibus ab eo relictis; Quod quatuor ſcilicet fratres contra factum eius inuito patruo eorum Wolff/ de diuidendo ſcilicet præfatum Feudum in quinque partes ante lapſum viginti annorum venire non poſſunt. Et quod lapſo illo termino ipſi vel eorum hæredes maſculi ſint obſtricti ad ſoluendam dimidiam præfatæ ſummæ 7
Wolff/ agnato eorum, excepta quinta parte, pro qua ipſe eſt hæres in bonis Feudalibus, cum pro ea ſolum parte confundatur actio. d. l. Cum à matre. & d. l. Si vxor, &c. Vbi dicitur; Cum vltra eam portionem, qua ſucceſſit, actio non confunditur. Quotieſcunq; enim creditor ſuccedit 8
debitori, vel econtra, actio confunditur. Quia actio & paſſio non poſſunt ſimul ſtare in eodem ſubiecto. Vnde ſi in totum ſuccedit, in totum confunditur, ſi in parte, pro qua eſt hæres. *d. l. Cum in matre. d. l. Si vxor.* & optimus textus etiam ad propoſitum noſtrum, in l. licet. Vbi dicitur; Licet adieris patris hæreditatem, & confuſione pro parte, qua eidem ſucceſſeris, extinguatur actio, quam, &c. *C. ad legem Falcid. d. l. debitori. cum concor. in glo. citatis. Cod. de pactis, &c.*

THEMA CONSILII LXXXV.

Non valere pacta, conuentiones, diſpoſitiones, vel diuiſiones, per quas filiæ in earum legitima lędcrentur. Et ideo diuiſionem matris factam cum filiabus, in qua filię in earum legitima ſunt læſæ, eſſe ipſo iure nullam. Et dato quod aliquo caſu valere poſſit; Tamen etiamſi filiæ fuiſſent maiores, propter enormiſſimam læſionẽ, ſaltem reipſa interuenientem, poſſe reſcindi.

SVMMARIA.

1 *Legitima liberis iure natura debetur. Idem ſupra conſi. 21. colum. penult.*

2 *Parentes licet poßint bona ſua inter liberos ſuos inæqualiter diuidere, tamen obſtricti ſunt liberis legitimam relinquere, nec poſſunt eos ſine cauſis ll. expreßis exhæredare, vel legitima priuare. n. 6. & ſupra conſ. 20. eo. & conſ. 21.*

3 *Filius acceptando relictum in teſtamento paterno, etiam quietando generaliter, non intelligitur renunciaſſe legitima, niſi de ea ſpecialem mentionem faciat.*

4 *Omne grauamen de legitima reijcitur. nu 5. & 6.*

6 *Parentes ſine iuſta cauſa non poſſunt liberos priuare legitima.*

7 *Teſtator non poteſt res alienas in præiudicium dominorum relinquere.*

8 *Mater nihil valide poteſt de bonis liberorum prioris matrimonij diſponere, ſine conſenſu tutorum vel curatorum eorundem.*

9 *Nullum & inualidum æquiparantur & parificantur.*

10 *Paria ſunt aliquid non eſſe factum, vel minus legitime, aut non idoneè factum.*

11 *Statutum loquens in vxore, habet locum in viro, & econtra.*

12 *Lex noua correctoria corrigens in vno ex correlatiuis, cenſetur corrigere in alio.*

13 *Statutum quo cauetur ne quis poßit frumentum emere ſine licentia officialis, etſi de venditore nihil dicat, propter naturam tamen correlatiui videtur etiam diſponere in venditore.*

14 *Correlatiua operantur, vt pœna oppoſita in vno ex correlatiuis, currente eadem ratione, videatur quoque appoſita in altero.*

15 *Diuiſio propter enormem læſionem re ipſa interuenientem retra-
ctatur, etiamſi facta ſit per breuia, nu. 16.*
16 *Diuiſio etiamſi fuerit facta per breuia, ſi tamen ex poſt facto enor-
mis appareat læſio, poterit læſus iudicis officium implorare, vt
item æqualis fiat diuiſio.*
17 *Dolus re ipſa interuenire dicitur, quando in contractu abſque vo-
luntate, & propoſito ſtipulantis, enormis interuenit læſio.*

CONSILIVM LXXXV.

OMnipotentis Dei auxilio ſuppliciter implorato, &c.
Quod in præſenti conſultatione ſtante contingen-
tia facti in veritate reſponſiones ſupra datæ ſint iuri &
æquitati conformes, omiſſis omnibus ſuperfluis, bre-
uiter ex ſequentibus patebit. Et primo cum virtute ſta-
tuti ſiue iuris municipalis inſignis vrbis Luneburgenſis
præfata dimidia prædictorum bonorum fuerit legitima
1 prætactarum duarum filiarum. Et per conſequens iure
naturæ eis debita *l. Cum ratio. in princip. ff. de bon. dam. l. ſcripto.
in fin. ff. Vnde liberi* pro tanto, quod licet parentibus à iure
permiſſum ſit bona ſua inter liberos *in*æqualiter diuide-
2 re, tamen obſtricti ſunt eis legitimam relinquere. *l. paren-
tibus. & ibi dd. Cod. de inoff. teſta.* Et licet olim teſtamentũ pa-
tris vel matris, in quo filiis minus legitima relictum erat,
potuerat per querelam inofficioſi teſtamenti expugna-
3 ri. *d. l. parentib. & l. cum quæritur.* Tamen hodie de nouo
iure C. Iuſtiniani filius vel filia, cui minus legitima reli-
ctum eſt, teſtamentum parentis non poteſt impugnare,
poterit tamen agere ad ſupplementum legitimæ. *l. omni-
modo. in prin. C. de inoffic. teſta.* Imo ſi filius vel filia, cui minus
4 legitima relictum ſit in teſtamento parentis, mortuo pa-
rente huiuſmodi relictum acceptauerit, & hæredes alios
inſtitutos generaliter quietauerit, tamen per hoc nõ in-
telligitur excludi à iure petendi ſupplementum legiti-
mæ; Niſi ſpecialem mentionem in renunciatione de le-
gitima feciſſet, ſcilicet in ſpecie renunciando. *text. eſt ad
lit. not. licet vulg. in l. Si quando. §. Et generaliter. & ibi Legiſt. Cod.
5 eod. titu.* Quod procedit etiamſi pater in ſuo teſtamento
ſolenni & legitime confecto, iuſſiſſet filium eſſe conten-
tum tali relicto & ita prohibuiſſet, ne amplius haberet,
vel plus peteret occaſione legitimę vel quacunq; alia ra-
tione. Tamen adhuc poteſt petere ſupplementum legi-
timæ, non obſtante quod acceptauerit tale relictum mi-
nus legitima. *text. eſt ſolen. in § Cæterum in Authen vt cum de ap-
pel. co noſ. coll. 8. quem ad hoc etiam notant in dict. §. Et generaliter.
Bald. Sal. Paul. de Caſtr. & dom. Iaſ. cum concord. ibi per eum addu-
ctis.* Onus enim huiuſmodi clauſulæ debet de legitima
ipſo iure reiici, ſicut quodlibet aliud grauamen, ſiue o-
nus. *l. quoniam in priorib. C. eod. tit. de inoffi. teſtam.* Sequitur eui-
denter, quod domina Beata, liberis ſui primi matrimonij
præfatis duab. filiab. eius Annæ & Gertrudi, huiuſmodi
earum legitimam, dimidiã ſc. partem præfatorum bono-
rum, nec in contractu ſponſalitio, nec cum ſecundo eius
marito inito, nec in eius vltima voluntate, vel qualibet
alia diſpoſitione, auferre, vel in aliquo diminuere po-
tuerit, quin ipſis vel maritis earundem nomine ipſarum
competat ius petendi ſupplementum talis legitimæ, cõ-
6 ditione ſcil. d. l. omnimodo. Cum parentes ſine legitima
& iuſta cauſa, *quæ quidem cauſæ enumerantur in §. aliud quoque
capitulum, in d. Authen. vt cum de appell. cognoſ. & in cap. quinta val-
lis. iuncta gloſſ. de iureiur.* non poſſint priuare liberos ſuos le-
gitima, nec aliquid facere in præiudicium legitimæ libe-
rorum, *d. §. Cæterum.* Quare domina Beata, de iure non pô-
tuit in eius vltima voluntate diſponere, quod filiæ eiũs
primi matrimonij eſſent contentæ de quinque millibus
March. Lubecenſib. & reſiduũ ſine quouis titulo marito
ſuo ſecundo relinquere in præiudiciũ legitimæ prædictis
liberis eius prioris matrimonij, rigore ſtatuti ſiue iuris
municipalis vrbis Luneburgenſis, debitæ. Cũ etiam alias 7
teſtator non poſſit res alienas in præiudiciũ dominorum
earundem aliis relinquere. *l. qui rem alienam. cum ibi notatis
in gloſſ. 1. C. de lega. iuncta l. vnum ex familia. §. Si rem. ff. de leg. 2. &
c. filius. cum ibi nota. de teſta.* Præterea vltra prædicta indubi-
tati iuris eſt, quod cum mater ſæpe nominatarũ filiarum 8
ſuarum prioris matrimonij, nihil poterat valide & legi-
time de iure diſponere de reb. earũ, & ita de legitima ea-
rum ſine authoritate & conſenſu tutorũ ſiue curatorum
earundem, *vt patet per tot. tit. ff. de rebus eor. qui ſub tut. vel cura.
ſunt.* Quod talis diſpoſitio habeatur pro non facta. Cum 9
nullum & inualidum æquiparentur & parificentur. *l. Si
cum nullum, & ibi Bal. C. de legit. hære.* Sicut paria ſunt aliquid 10
non eſſe factum, vel minus legitime, vel non idoneè fa-
ctum *l. quoties. ff. qui ſatiſd. coga. l. non putauit. §. quamis. ff. de contr.
tab.* Et ideo etiamſi authoritas tutor. interuenerit, non
tamen idoneè, nõ dicitur interueniſſe. tex. eſt in l. Nulla.
vbi dicitur: Nulla differentia; Non interueniat authori-
tas tutoris, an perperam adhibeatur. *ff. de auth. tut.* Quare in
præſentiarum domina Beata nihil poterat ineundo ſecũ-
da vota cum domino Io. Ha. diſponere de legitima filia-
rum ſuarum in præiudicium legitimæ & partis debitæ,
ſine authoritate tutor. earum; Cum etiam cum authori-
tate tutorum non potuiſſet. *vt tot. tit. de rebus cor. quæ ſub, &c.
& C. tit. de præd. minor. &c.* Et prædicta maxime procedunt
attenta communi obſeruantia prędicti iuris municipalis
vrbis Luneburgenſis, prout ſupra deductum eſt, ſicut
etiam alias ex diſpoſitione iuris communis, huiuſmodi
ius municipale ſiue ſtatutum, loquens & diſponens de
viro conuolante, vxore eius prima mortua, ad ſecunda 11
vota, habente liberos prioris matrimonij, intelligatur ẽt
loqui de vxore in caſu è contrario. l. fi. vbi eſt caſus quod
etiam l. noua correctoria iuris communis in vno ex cor- 12
relatiuis, vt in fœmina vel in viro, intelligatur etiam cor-
rigi in altero ex correlatiuis. *C. de indicta vidu. toll.* Licet a-
lias in correctoriis non ſit licita extenſio. *l. præcipimus. in fin.
C. de appell.* Cum vir & vxor ſunt correlatiua Hinc Bartol.
in d. l. fi. in fin. notabiliter dicit: ſe de quæſtione de facto
conſuluiſſe, dicebat ſtatutũ, quod nulli liceat vẽdere fru-
mentum, niſi in platea, ſub certa pœna, licet ſtatutũ nihil
diſponat de emptore, tamen intelligatur etiã de eo, pro-
pter naturam correlatiuorum. *Et bene facit text. ſecund. eum,
in l. 1. C. de cupreſſ. & c. lib. 11.* Hinc Bart. etiam per d. l. fin. per
tex. ibi, & l. 1. ff. de excep. decidit; Quod ſtatutũ, quo ca- 13
uetur, quod nullus poſſit emere frumentum ſine licentia
officialis, quamuis de venditore nihil dicat, videatur ta-
men ſtatuere etiam in venditore. Quare Panorm *in c. quia
clerici. in 2. colum. in verſ. in gloſſ. fin. ibi. Item pœna, de iure patro.* di-
cit, quod pœna appoſita in vno ex correlatiuis videatur 14
appoſita in altero, currente eadem ratione, & ſubiungit,
quod ſit communis theorica Legiſtarum, *in l. fi. ff. de accepti.
& in d. l. fin. C. de indicta vid. toll.* Et Bart. per prædicta iura, in
l. libellorum. §. notatur. ff. de infam. decidit, quod dictus
§ notatur, etiam ſit correctus per dictum Apoſtoli, dicẽ-
tis, quod mulier mortuo viro nubat in domino, quando-
cunque. Et repetuntur hæc in c. penult. & fin. de ſecund.
nuptiis, in viro, licet dictum Pauli loquatur dę muliere.
Et hoc ſcilicet, quod ſtatutum vel lex loquens ex vno ex
correlatiuis, intelligatur etiam loqui in alio, quando in
vtroque eſt eadem ratio, eſt ſine dubio. *Doct. in locis preal-
legatis & aliis.* Et ad propoſitum noſtrum facit pulchra
deciſio, quam poſuit dom. Iaſ. in d. l. fin. C. de indi. vi. tol-
lenda. *ad fin. 2. coll. verſ. Nono facit cum prin. ſeq.* Nam ſtatutũ
Parmæ diſponit, quod maritus in vltima voluntate non
poſſit titulo inſtitutionis, nec legati, nec alio quouis ti-

tulo,

tulo,nec directo, nec per indirectum, relinquere vltra
c.libras Parmenſes. Et ſi quid vltra reliquerit,ſit ipſo iu-
re nullum,contingit,quod mulier inſtituat virum hære-
dem vniuerſalem, proximiores illius vxoris petunt hæ-
reditatem ab inteſtato,& dicunt,quod vxor non potue-
rit relinquere marito vltra centum libras Parmenſ. quia
hoc vir non poſſet. Et videbatur,quod illud ſtatutum lo-
quens tantum de viro,non habeat locum econtra, & ſic
in vxore,ſed quod ille caſus habeatur pro omiſſo, & re-
maneat in diſpoſitione iuris communis, *per l. Cum extra-
neus.cum ſimil.ff.de cond ob cauſam.* Sed illis & aliis in contra-
rium adductis, ipſe dicit ſe contrarium conſuluiſſe per
ſex vel ſeptem fundamenta,præcipue autem, quia vir &
vxor ſint correlatiua, ſtatutum etiamſi eſſet correctiuũ,
loquens in viro ratione correlationis, intelligatur etiam
loqui in vxore, & ſubiungit, quod deciſioni ſuæ ſe ſub-
ſcripſerint alij Doct.huius ciuitatis. Ita in propoſito,li-
cet præfatum ſtatutum ſolum loquatur in marito ad ſe-
cundas nuptias tranſeunte, tamen habet etiam de iure
communi locum econtra in vxore tranſeunte ad ſecun-
da vota, ratione correlationis; Cum in vtroque correla-
tiuo (vt apparet) ſit eadem ratio,ne ſcilicet præiudice-
tur liberis prioris matrimonij in dimidia eius, virtute ſæ-
pe prætacti iuris municipalis,debita, &c. Item & tertio
dato,non autem conceſſo, ꝙ ſæpenominata diuiſio non
fuiſſet ipſo iure nulla,ſicuti reuera fuit,& eſt; Sed mero
iure teneret & valeret (prout tamen minime valet) ta-
men adhuc poſſet reſcindi,dato ẽt, quod ambæ filiæ tũc
15 temporis fuiſſent maiores,& ita 25.annor.& ita legitimę
& perfectæ ætatis,ſicuti tamen non fuerunt, propter ſci-
licet nedum enormem, & maximam læſionem & dece-
ptionem; Imo enormiſſimam deceptionẽ ſaltem reipſa,
vt ſupra oſtenſum eſt.Ita probatur per text. ad literam in
l.3.C.Communia vtriuſ.iud. Vbi dicitur maiorib. etiam
per fraudem vel dolum,vel perperam, ſine iudicio factis
diuiſionibus,ſolet ſubueniri.Quia in bonę fidei iudiciis,
& quod inæqualiter factũ eſſe conſtiterit,in melius con-
formabitur, & exponit ibi gloſſa verbum (perperam)
Cum vltra dimidium alter ſit deceptus,ad inſtar vendi-
tionis,vt de reſcind.vendi.l.2.per quam l.Bald.& Legiſtæ
ibi decidunt; Quod remedium d.l.2.C. de reſcind.vend.
non ſolum habeat locum in contractu emptionis&ven-
ditionis, ſed in omnibus aliis controuerſiis bonæ fidei,
ſecundum qualitates eorum.*Bartol.in d.l.2.ad fin.1.col. verſi.
Quæro quid in aliis contractibus.* Hinc etiam Bald.per d.l.2.
16 ibi decidit,quod etſi partes diuidãt per breuia, & ex poſt
facto appareat enormis læſio, quod læſus poſſit implo-
rare officium iudicis,vel condictionem ex iſta l.intenta-
re,vt iterum fiat æqualis diuiſio. Refert & ſequitur Pau.
de Caſt.ibi. Et dicitur dolus reipſa interuenire, quando
ſcilicet enormis læſio interuenit in contractu, abſq; vo-
17 luntate & propoſito ſtipulantis. text. eſt melior de iure
qui quotidie allegatur in d.l.Si quis cum aliter ibi,ſed res
ipſa in ſe dolum continet,&c ff.de verb. oblig. per quam
l.Doct.in d.l.2.communiter concludunt, remedium d.l.
2.etiam habere locum in contractu ſtricti iuris.Et eſt ſine
dubio,& ſi ſtipulator agat ex cõtractu ſtricti iuris,in quo
interuenit dolus, licet non ex propoſito, tamen reipſa,
propter ſcilicet enormem læſionem, ipſi obſtat exceptio
doli.*d.l.Si quis cum aliter.in 2. reſponſio.l. 2. §. & generaliter.ff.de
excep.doli.* Nam eo ipſo quod quis agit, vel petit ex tali cõ-
tractu,in quo quis enormiter deceptus eſt,hoc eſt,etiam
reipſa vltra dimidium, vt dicit text.in d. §. Et generaliter
ibi, quia dolo facit quicunque id, quod qualibet exce-
ptione elidi poteſt, petit. Nam etſi intra initia nihil do-
lo malo fecit,attamen nunc petendo facit doloſe, &c.*vt
d.l. Si quis cum aliter.in fine.* Ex quibus omnibus pluſquam
luculenter patet; Quod non obſtantibus omnibus quæ
adduci poſſent ex parte aduerſa, eis adhuc competat
integra dimidia in prædictis bonis, propter enormiſſi-
mam læſionem earundem,&c.

THEMA CONSILII LXXXVI.

Quod ſtante ſtatuto deferente vxori certas
res ex bonis mariti, maritus non poſſit contra-
hendo vel teſtando præiudicare vxori in bonis
vxori ratione ſtatuti debitis. Et ideo ſi vellet pe-
cuniam in præiudicium vxoris conuertere in
Feudum,vt conſuetudine Principum obtinuit,
talis infeudatio vxori præiudicare non debet.

SVMMARIA.

1 *Teſtator rem alienam ſcienter vel ignoranter coniuncto ſuo legare
poteſt,& quatenus hoc procedat.*
2 *Arbiter & moderator quilibet eſt in re ſua & propria, non a-
liena.*
3 *Princeps concedens aliquid, intelligitur id facere ſine præiudicio
& iniuria tertij.*

CONSILIVM LXXXVI.

IN nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, &c. Viſo & di-
ligenter ponderato caſu cõtento in ſupplicatione ho-
neſtæ Dominæ R.Z.viſis etiam pactis dotalib. inter præ-
fatam R. Z. & I. Z. maritum eiuſdem initis, breuiter ar-
bitror reſpondendum. Et primo quod cum ex pactis do-
talibus non appareat aliquid de M.flor.non infeudandis
eſſe diſpoſitum, præfatum R. Z. ratione pactorum dota-
lium infeudationem à marito factã, impedire vel retra-
ctare non poſſe,ſi aũt vxori cõpeteret ratione ſtatuti vel
cõſuetudinis vel generalis reformationis vltra donatio-
nem ꝓpter nuptias aliquod ius in bonis mariti Io.Z.tunc
extantibus vel poſtea conſtante matrimonio acquiſitis,
clarum eſſet, quod maritus nec per ſolenne teſtamentũ,
vel vllam vltimam voluntatẽ potuerit vxori R. Z. in tali
iure præiudicare,&c. Certiſſimi enim iuris eſt in præfato
caſu I. Z. in Chriſto defunctum in præiudicium iuris vel
rerum ſiue bonorum,vxori ſuæ cõſuetudinis, ſtatuti, vel
communis conſtitutionis debiti vel debitorum, nõ po-
tuiſſe filijs ſuis etiam in teſtamento valido prælegaſſe.Li-
cet enim teſtator ſcienter rem alienã vel ignoranter con- 1
iuncto ſuo legare poſſit, hoc tamen ſolum procedit in
præiudicium hæredis, qui tenetur talem redimere à do-
mino rei legatæ, vel æſtimationem eius ſoluere legata-
rio. Non autem in præiudicium domini rei legatę, vel qui
habet in ea ius. *l. Cum alienam. cum ibi notatis. Cod. de legatis.*
Teſtator enim ſolum poteſt rem ſuam vel etiam hæredis
ipſius alteri legare, non rem alterius in eius ſcilicet præ-
iudicium.*l.vnum ex familia. §. Si rem tuam. ff.de legat. 2.cap.fi-
lius. de teſta.* Item quilibet eſt arbiter & moderator in re 2
propria & non aliena. Quare etiã in ſæpenominato caſu
non valeret infeudatio mero iure, quantum concerne-
rent præiudicium iuris priuatæ viduæ quondam vxoris
I.Z. in Chriſto defuncti virtute eiuſcemodi conſtitutio-
nis prouinciæ,&c.in prædictis M.flo.& bonis immobili-
bus ante Franckfo. ſituatis, ante talem infeudationem
quæſitis; Cum etiam conceſſio ſummi Principis intelli- 3
gatur facta ſine præiudicio & iniuria iuris alicuius tertij.
*l.2.§.merito. & §. Si quis à princip. ff. Ne quis in loco public. l.
Nec auus.cum ſimil. Cod. de emancipa liber. & valde pulcherrimus
text.in iure Canonico in ca. quamuis. de reſcript.in 6.* Ex quibus
etiam liquido infertur, ſtante prædicto caſu pro vero,

quod nullo modo præſumatur mens illuſtriſſimi Principis Electoris Bran. fuiſſe per huiuſmodi infeudationem præiudicare ſæpe præfatæ viduæ in iure antea quæſito in nominatis ſumma & bonis,&c.

THEMA CONSILII LXXXVII.

Quod contra inſtrumentum nedum priuatum, ſed etiam publicum admittatur probatio in contrarium,&c.

SVMMARIA.

1 *Teſtis volens directe probare contenta in inſtrumento non eſſe vera, quomodo deponere debeat.*

2 *Teſtis negatiue deponens, dicitur remouere ſenſum ab actu, & quomodo deponere debeat.*

3 *Negatiua tam facti proprij quam alieni, quomodo cadat in ſcientiam noſtram.*

4 *Neſciens nihil probare poteſt.*

5 *Teſtes duo vel tres ſufficiunt, ſi ſint idonei, & omni exceptione maiores ad impugnandum inſtrumentum, tam publicum quam priuatum.*

6 *Per duos teſtes idoneos & omni exceptione maiores, naturalis & vera inducitur probatio, ideoq; merito excludit probationem inſtrumenti.*

7 *Inſtrumenti virtus eſt miraculoſa, & ſtat in præſumptionibus.*

CONSILIVM LXXXVII.

CHRISTI auxilio ſuppliciter implorato. Quod ſupra data reſponſio ſit vera & iuri conſona, clarũ eſt, quia contra omnem ſcripturam ſiue inſtrumentum etiam publicum, nedum priuatum, admittitur probatio directe in contrarium per teſtes, & non ſolum indirecte. *l. optimum. & ibi Bald. & Legiſtæ C. de contrahen. & commit. ſtipu. c. Cum Ioannes. de fid. inſtrum. & notat gloſſ. in §. Si vero abſunt. in Authen. de hered. & Falcid. colum. 1.* Et teſtes dicuntur directe
1 contrarium probare, quando dicunt & deponunt, quod contenta in inſtrumento non ſint vera, quia non potuiſſent fieri, niſi intellexiſſent & audiuiſſent, *ſecundum gloſſ. in dict. §. Si vero abſunt.* huiuſmodi enim negatiua coarctata loco & tempore eſt directe probabilis, ſicut affirmatiua,
2 quando enim hoc modo teſtis deponit negatiue, dicitur remouere ſenſum ab actu, hoc eſt, debet dicere, talis actus non fuit factus, & ego hoc ſcio per ſenſum, & præſentiam meam. Quia tali loco & tempore, vbi & quando actus non fuit tunc celebratus, nec potuiſſet celebrari, quia ego audiuiſſem & vidiſſem. Nam ſicuti in facto proprio cadit vera ſcientia propoſitionis negatiuæ, *vt ff. de acquir. hered. l. Pantonius. §. Res.* Ita in facto alieno ſic coarctata, quod virtus intellectiua & ſenſitiua clare & aperte
3 percipit negatiuam, licet ſecus ſit, quando teſtes negando remouent ſenſum ab actu, quod eſt quando dicunt; Non recordamur, vel non interfuimus, tunc nihil probant; Quia qui neſcit, nihil poteſt probare. *l. quidem. in fin.*
4 *ff. de furtu. & ff. de Carbonia. edicto. l. 2. §. Die. & ita eleganter declarat Bald. in l. 1. verſic. Quæro extra, &c. ff. de bono. poſſ. ſecundum*
5 *tab.* Et licet ſint variæ opiniones, quot teſtes requirantur, vt probent contenta in inſtrumento eſſe falſa, ſiue non facta: Tamen communis & vera opinio eſt, quod ſufficiant duo vel tres, ſiue tales teſtes ſint deſcripti in inſtrumento, ſiue non. Et quod contrarium inſtrumenti priuati probari poſſit per duos teſtes idoneos omni exceptione maiores, eſt ſine omni dubio, per d. l. optimam. licet fuerunt opiniones, per quod teſtes reprobari poſſit inſtrumentum publicum, & ita quod contenta in eo non interuenerint. Tamen communis & vera opinio, imo concluſio eſt, quod etiam ſufficiant duo vel tres idonei teſtes omni exceptione maiores, deponentes directe, non ſic fuiſſe actum vel contractum, ſicut ſcriptum eſt, quia ipſi interfuerunt, &c. per text. in c. tam literis. in fin. dum inquit; Cum conſtet per atteſtationes prædictas longe maiorem partem capituli non fuiſſe conſciam huiuſmodi literarum, *& c. de teſtibus. cap. tertio loco, de probatio.* Statim enim quando duo vel plures teſtes impugnant, inſtrumentum remanet ſine ſolennitate teſtium, & per conſequens, non probat, *ſecundum Bar. & dd. in l. 2. §. Si quis. ff. quẽad. teſt. aperiantur. & dd. in d. c. Cum Ioa. de fide inſtrum.* Imo etiam duo teſtes non deſcripti in inſtrumento, ita deponentes ſufficiunt. Nam cum inſtrumentũ habeat ſolum authoritatem ab officio & authoritate tabellionis ſiue Nota- 6
tij, æquum & iuſtum eſt huic authoritati tabellionis præferre dictum duorum teſtium idoneorum, & omni exceptione maiorum, per quos inducitur probatio vera & naturalis, & ideo merito excludit probationem inſtrumenti, quam Inno. dicit eſſe miraculoſam. *cap. cum p. de fid. inſtr.* Et eius virtus ſtat in præſumptione. *c. ad audientiam. de præſcrip.* quam quidem præſumptionem tollit fortior præ- 7
ſumptio, teſtium ſcilicet. *c. propoſuiſti. de probat. Et ita concludũt in vtroq; membro Inno. Cardi. Anto de But. Ioan. de Imo. Panorm. & Felyn cum concord. in d. c. cum Ioan. Cyn. Saly in l. in exercendu. C. de fide inſtru. Bart. in l. hæredes palam. in prin. ff. de teſtam. Imo plene in d. l. Si quis, &c.* Quanto magis contrarium illius ſcripturæ priuatæ, deß vertrags / nullo etiam penitus ſigillo Authentico roboratæ directe per duos teſtes vel tres idoneos, & omni exceptione maiores, probari poteſt. Ex quibus iam plus quam liquide infertur, quod domini conſiliarii male & contra aperta iura decreuerint Fri. Ro. non admittendum ad probandum contrarium. Et per conſequens, quod ſua ſupplicatio fuerit iuſta & legitima, & quod ad iuſtificationem eius admitti debeat.

THEMA CONSILII LXXXVIII.

Emptor etiam re omnino integra à contractu empti & venditi reſilire non poteſt, inuito venditore, Niſi emptor poſſit probare ſe dolo venditoris ad emendum inductum: Dolus autẽ reipſa interueniens non reſcindit contractum, niſi quis probet ſe deceptum vltra dimidium iuſti precij.

Secundo, venditor retinens in re vendita ius hypothecæ pro precio rei venditæ, habet in ea expreſſam hypothecam, & præfertur omnibus reliquis creditoribus habentibus expreſſam. Et precio ſibi per emptorem non ſoluto, poteſt per hypothecariam procedere ad venditionem, forma ſcilicet iuris ſeruata, & ita conſequi ſuum debitum, &c.

SVMMARIA.

1 *Contractus nominati ſtatim pariunt actionem, licet à nulla parte ſit impletus contractus.*

2 *Agens ex contractu nominato non impleto exceptione ſubmoueri poteſt.*

3 *Ex contractu innominato non naſcitur obligatio, niſi cum ex altera parte contractus ſit impletus.*

4 *In contractibus innominatis locum habet pœnitentia re integra, ſecus in nominatis. &c.*

5 *Contractus nominati re non integra etiam per contrarium conſenſum reſolui non poſſunt, niſi interueniente actu retro ſimili.*

6 *In contractu empti & venditi, quando res dicatur integra.*

7 *Dolus dans cauſam contractui bonæ fidei reſcindit contractum*

ſtatim

ſtatim ipſo iure; Secus ſi re ipſa interueniat in contr. abſque propoſito. nu. 15.
8 *Dolum alleganti incumbit onus probandi. Iſque probatur ex indiciis perſpicuis. num. 9.*
10 *Deo ſoli notus eſt animus hominis.*
11 *Ea quæ conſiſtunt in animo, licet directe per teſtes probari non poſſunt, probantur tamen per indicia perſpicua, quæ non poſſunt interpretari, niſi in illam partem. nu. 13.*
12 *Interiora cognoſcuntur per exteriora.*
14 *Scholares Hiſpani Alemanum, quem vino delectari ſciebant, ad prandium vocarunt, ipſumque inebriauerunt, animo ſcilicet inducendi eum, vt fideiuberet pro ipſis.*
15 *Contractus bonæ fidei, vt empt. & vend. propter decept. re ipſa ſeu dolum interuenientem abſque propoſito reſcindi non poſſunt.*
16 *Ius pig. ſeu hypotheca contrahitur non ſolum traditione, ſed & nuda conuentione. Et naſcitur inde actio realis.*
17 *Et excludit omne priuilegium perſon. 18.*
19 *Concludendi modus, & quid petatur in hypotheca.*

CONSILIVM LXXXVIII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter imploráto. Viſis & ponderatis literis ſuper contractu emptionis & venditionis inter hæredes A. K. venditoribus ex vna, & Ia. F. emptore ex altera parte cõfectis, & ad acta Senatus A. ſignatis & regiſtratis, iunctis illis, quæ talem contractum ſecuta, & à contrahentib. impleta ſunt, ſuper quibus tria præcipue quæruntur, prout in ſcriptura mihi oblata, latius continetur. Pro quarum quæſtionũ explicatione aliqua ſunt præmittenda. Et in primis pro fundandis reſponſionibus ſuper ſecunda & tertia quæſtionibus, eſt præmittendum. Et primo quod contractus
1 nominati ſeu conuentiones iuris gentium nominatæ, vt ſunt conuentiones, quæ tranſeunt in proprium ſeu ſpeciale nomen contractus, vt ſunt emptio & venditio, locatio & conductio, depoſitum, commodatum, & alij cõtractus his ſimiles, &c. ſtatim pariunt actionem, pro tanto, quod non requiritur, vt ſcilicet ex contractu nominato, & ita ex vendito contra emptorẽ ad reſtitutionem precij agi poſſit, quod actor & ita venditor adimpleuerit cõtractum, vel in totum, vel pro parte ex ſua perſona, & ita econtra, licet ſecus ſit in contractibus innominatis, vbi non poteſt agi, niſi agens prius adimpleuerit pro parte ſua. text. eſt melior de iure & notabilis, licet vulgatus ad literam in l. iuriſgentium. *in princip. & ibi Legiſt. ff. de pactis.* Nec prędictis obſtat tex. in l. Iulianus. §. offerri. cum ſimil. ff. de actio. empt. & vend. vbi etiam agenti ex contractu nominato, & ita ex empto contra venditorem, ad
2 traditionem rei emptæ obſtat exceptio, donec adimpleuerit contractum pro parte ſua, & ſic videatur idem in contractibus nominatis, quod in contractibus innominatis. Nam adhuc eſt magna differentia inter cęteras differentias, inter contractus nominatos, & inter contractus innominatos: Quia ex contractu nominato pure, eo ipſo quod partes conſenſerunt, & ita, quod conuentio nominata eſt in eſſe producta, oritur ipſo iure in ipſo puncto obligatio & actio, ante ſcilicet omne implementum, licet agens ex tali contractu antequam adimpleuerit ipſum pro parte ſua, poſſit repelli per exceptionem, ſi agat, ſicut etiam in contractu nominato conditionali in puncto exiſtentis conditionis naſcitur obligatio & actio, ſicut ex puro in puncto conuentionis, ſecus in contractu innominato, vbi non naſcitur obligatio etiam mero iu-
3 re, niſi in puncto, quo ipſe agens adimpleuerit ipſum contractum pro parte ſua. *dict. l. iuriſgentium. in princip. & ibi Legiſta, & præſertim Ang. Peru. poſt princip. in verſ. Sequitur in text.* ibi, nec obſtat, & valde eleganter d. Iaſ. in l. Si ne apud acta. in verſ. tu autem dic clare, in antiqua impreſſura, in vlt. col. Et ibi declarauit hanc materiam. C. de tranſactio.

Item & ſecundo eſt notandum, quod licet regulariter in contractibus innominatis locum habeat pœnitentia. *l. Si pecuniam. in princip. ff. de condict. ob cauſ.* Secus tamen eſt in contractibus nominatis, vbi etiam re integra ante omne implementum non eſt locus pœnitentiæ, vt ſcilicet reſoluatur contractus alia parte inuita, ſed agi debet ex eo contractu, vt impleatur id, quod conuentum eſt. *l. Sicut ff. de act. & oblig. l. in commodato. §. Sicut autem ff. commod.* l. inciuile. Vbi dicit text. Inciuile atque inuſitatum eſt, quod poſtulas vt mancipium, quod tradidiſti, & eo modo dominium eius tranſtuliſti, inuito eo ex noſtro reſcripto tibi aſſignetur, vnde intelligis ancillæ ſemel emptoris factæ filios etiam poſtea natos eius dominium ſequi, cuius mater eorum eo tempore fuit, ſane de precio, ſi nõ hoc probatum fuerit te recepiſſe, conueni aduerſarium
tuum. *C. de rei vend.* Item licet contractus nominati; qui 5
ſcilicet ſolo conſenſu partium contrahuntur contrario conſenſu ipſorum contrahentium, re integra reſoluantur, per regulam, nihil tam naturale, &c. Tamen re non extante integra etiam contrario ſenſu non reſoluuntur, niſi interueniat actus retroſimilis. *l. ab emptione. ff de pact.* l. 1. & 2. C. quando liceat ab empt. diſced. vbi habetur, quod contractus, qui ſolo conſenſu contrahuntur, con-
trario conſenſu re integra reſoluantur. Et declaratur ibi 6
quando res dicatur integra in contractu empt. & vendit. Quando ſcilicet nec res vendita eſt tradita à venditore emptori, nec precium nec pars eius ab emptore venditori eſt ſolutum vel ſoluta, etiamſi arrha interuenerit, ſi autem res non eſt integra, quia res vendita eſt tradita, vel precium, vel in totum, vel pro parte ſolutum, tunc ſolo conſenſu non reſoluitur cõtractus, ſed hoc caſu etiam requiritur actus retroſimilis; & ita retrotraditio rei vel precij ſolutio, &c. Et ſic eſt indubitatiſſimi iuris, quod emptor, etiam re omnino integra, à contractu empti & venditi, inuito venditore reſilire non poſſit, ſicut nec econtra. Multo minus, quando res non eſt integra, vt in terminis noſtris, vbi res venditæ ſunt traditæ emptori, & ab emptore ſoluta eſt pars precii, quo quidem caſu etiam ſolo cõſenſu non poſſet reſolui ille contractus, niſi interueniſſet actus retroſimiles, de quo etiam eſt text. ad lit. in l. de contractu, vbi dicitur, quod contractus emptionis & vend. iure perfectus, ſc. per conſenſum contrahentium, etiam inuito vno ex contrahentibus, etiam per reſcriptũ Principis reſcindi non poſſit. Dicit enim ibi text. de contractu emptionis & vend. iure perfecto, alterutro inuito nullo recedi tẽpore bona fides patitur; Nec ex reſcripto noſtro, quo iure Fiſcũ noſtrum vti ſæpe conſtitutum eſt, &c. & l. Ratas. vbi dicitur; Ratas manere ſemper factas iure venditiones veſtra etiam intereſt. Nam ſi oblato precio reſcindere venditionem facile permittatur, eueniet, &c. Imo ſi venditor offerat duplum preciũ emptori, tamen emptor inuitus ad reſcindẽdam venditionem vrgeri non debet. *l. Non eſt; &c.* Et idem eſt econtra propter naturam correlationis. Hinc etiam dicit text. in l. Si dolo. in fine; Quod ſi iure perfecta venditio eſt à maiore 25. ann. intelligere debes cõſenſu mutuo perfectam venditionem reſolui non poſſe. *C. de reſcin. vend.*

Item tertio clariſſimi iuris eſt, quod licet dolus dans
cauſam contractui bonę fidei, & ita venditioni, reſcindat 7
contractum ſtatim ipſo iure. *l. eleganter. in princip. ff. de dolo. d.*
l. ſi dolo. in princip. Tamen alleganti dolum incumbit onus 8
probandi dolum. *l. quotiens. §. qui dolo ff. de probatio & dict. l. Si dolo. in princip. ibi, præſes prouinciæ aditus animaduerterit.* & l. Do-

lus emptoris. & ibi valde pulchra glo. in prin. quæ ponit verba, & actus ex quibus colligitur dolus; cum dolus conſiſtat in animo. *C. de reſcind. vend.* Et neceſſe eſt, quod
9 probetur ex perſpicuis indiciis. l. dolum. vbi dicitur; Dolum ex indiciis perſpicuis probari conuenit. C. de dolo. Et ſic ibi habetur, quod ea, quæ conſiſtunt in animo, vt eſt dolus, qui peruenit à malo animo, &c. cum directe
10 per teſtes probari non poſſint, cum animus hominis ſoli Deo ſit notus. *c. erubeſcant. in fin. 32. diſtin. §. Aeque. Inſt. de actio.*
11 Et ideo debent probari per indirectum, per indicia ſcilicet, quæ proueniunt ex exterioribus actib. Quia per ex-
12 teriora cognoſcuntur interiora. Et requiritur, *vt patet per*
13 *d. l. Dolum. & ibi Paul. de Caſt. in 2. notab.* quod ſint indicia perſpicua, id eſt, quod non poſſint interpretari, niſi in malum, ſecus quando in malum & in bonum. Quia tunc interpretatio fieret in bonam partem, & ita intelligitur dictum Saluatoris Matth. 7. & Lucæ 6. dum inquit: Eſtote miſericordes, vt exponit Beda in Homeliis ſuis inquiēs, hoc loco nihil nobis præcipi æſtimo, niſi vt ea facta, quæ dubium eſt, quo animo fiant, in meliorem partem interpretentur, quod enim ſcriptum eſt: Ex fructibus eorum cognoſcetis eos, de manifeſtis dictum eſt, quæ non poſſunt bono animo fieri, vt ſtupra, blaſphemiæ, furta, ebrietates, & ſimilia, de quibus nobis permittitur iudicare, & repetuntur iſta verba in ca. 2. incip. Eſtote, &c. de reg. iuris in antiquis. Et ideo gl. in d. l. Dolum. bene po-
14 nit exemplum in ſcholaribus Hiſpanis, qui inuitauerunt quendam ad prandium, & abſq; dubio ille inuitatus fuit Alemanus, quem ſciuerunt libenter bibere, ipſumque inebriauerunt animo inducendi eum ad fideiubendum pro ipſis. Nam cum ille actus inebriandi non poſſit interpretari, niſi in malum, vt apparet ex eo, quod poſtea fecerunt, ſcilicet inducendo eum, vt pro eis fideiuberet, dolus dicitur probat⁹ ex perſpicuis indiciis. &c. Item expreſſe in iure ſtatutū eſt, quod contractus bonæ fidei, vt
15 vendi. & emptio & ſimiles propter deceptionem reipſa, ſeu dolum interuenientem abſq; propoſito reſcindi nō poſſit. *l. 2. & ibi Legiſt. Cod. de reſcind. venditio. l. Maioribus, juncta gl in verb. perperam. C. communia vtriuſque iud* Ex quibus omnibus iam pluſquam liquido infertur, quod præfatus emptor Iac. Fuch. à prætacta venditione, etiam dato, nullo modo tamen cōceſſo, quod reipſa fuiſſet deceptus infra mille flor. & ita infra dimidium iuſti precii, in tali cōtractu inuitis venditoribus redire, nec ipſam quouis remedio reſcindere poſſit, cum ſit impoſſibile, quod dolum ex propoſito venditorum probare valeat, ſicuti tamen teneretur. Et eſt indubitatum, ex quo venditores fuerūt domini prædictorum bonorum venditorum, quod ipſi tradendo huiuſmodi bona vendita emptori, & quod habita fuit fides de precio ſoluēdo, tranſtulerint dominiū eorum in ipſum emptorem. §. *venditæ. Inſtit. de rerum diuiſio.* Et ideo tali caſu venditor etiam non poteſt vēdicare res venditas ab emptore ob non ſolutum precium in totum vel pro parte, ſed debet agere, vt ſupra oſtenſum eſt, ad ſupplementum contractus, &c. Item ſecunda reſponſio, ſine omni dubio iuri & æquitati conſona eſt. Nam primo indubitatum eſt, quod per prædicta verba in literis contractus poſita, ſcilicet, Vnd ſollen den Vormündern/an ſtatt der Mündlein/alle die verkauffte Güter/ꝛc. ſit conſtituta hypotheca expreſſa ipſis venditorib. in bonis ven-
16 ditis ipſi emptori pro conſecutione precij reſtantis; Cum talis hypotheca expreſſa, conſtituatur ſolo cōſenſu contrahentium. l. 1. Vbi dicitur: Pignus non ſolum contrahitur traditione, ſed etiam nuda conuentione, etſi non eſt traditum. *ff. de pign. act. l. Si tibi. §. de pigno. cum ſimil. ff. de pact.*
17 Et actio quæ inde oritur eſt in rem. l. pignoris. vbi dicit tex. pignoris perſecutio in rem parit actionem. & exponit ibi glo. perſecutio, id eſt, cōuentio. l. Pignoris. vbi dicitur; Pignoris vel hypothecæ perſecutio in rem eſt, & 18
dicit ibi gloſſ. i. in rem, id eſt, actio hypothecaria, quæ eſt realis. l. eos. Vbi dicitur; Quod habens tale ius reale, præferatur habenti priuilegium perſonale, inquit enim tex. Eos qui acceperunt pignora, cum in rem habeant actionem, priuilegiis omnibus, quæ perſonalibus actionibus competunt, præferri conſtitit. *Cod. qui potior. in pign. habeant.* imo hypotheca nihil penitus habet perſonalitatis, ſed tantum realitatis. *l. 2. C Si vnus ex pluribus hæredibus creditorum, &c.* per quam quidem hypothecariam actionem creditores contra ipſum principalem debitorem poſſidentem conſequuntur poſſeſſionem ipſarum rerum, quæ eis hypothecatæ ſunt, donec eis ſoluatur debitum, pro quo res ſunt hypothecatæ. Nam ita concluditur in hypothecaria (Narratis narrādis in libello, &c.) Quare peto mihi 19
aſſignari poſſeſſionem dictarum rerum, vel ſic, ſecund. Ioan. Fab. in d. §. Item Seruiana, &c. Quare peto per ſententiam veſtram, Domine Iudex, declarari res mihi eſſe obligatas ex cauſa venditi, & ita pro precio, & hoc declarato, peto poſſeſſionem dictarum rerum mihi aſſignari. Et licet iſta forma ſit bona, tamen Barto. in l. rem alien. ff. de pig. act. dicit, quod ſufficiat in cōcluſione petere poſſeſſionem rei detinendam, donec de debito ſatisfiat. Et expeditum eſt, ꝙ præfati creditores & venditores præferrentur in huiuſmodi hypotheca expreſſa omnib. aliis creditoribus, quibus res poſtea ab emptore repeterentur hypothecatæ. *l. potior. & per tot. iſtum ti. ff. & Cod. qui po. in pig. hab. c. qui prior eſt. de reg. iur. in 6.* Et eſt ſine omni ſcrupulo. Ideo in hoc hic non eſt inſiſtendum. Et obtentis bonis hypothecatis per hypo. creditores poſſunt procedere ad venditionem eorundem, vt illis ſatisfiat de debito, obſeruata forma iuris, *per tot. tit. C. de diſtract. pig. & præſertim ſeruata forma l. Creditor. eo. tit.*

THEMA CONSILII LXXXIX.

Si vaſallus alienat Feudum licite, ſine tamen conſenſu filij, talis alienat o filio nō nocet, quin poſſit reuocare precio reſtituto, ſed vtrum excludatur, ſi tacuit per annum, ex quo ſciuit alienationem, vel requiratur curſus 30. annor. ex ſequenti Conſil. patebit, in quo ponitur duplex intellectus d. c. Titius. & declaratur quis ſit verior intellectus.

SVMMARIA.

1 *Agnatus proximior poſt annum à tempore ſcientiæ remouetur à reuocatione Feudi, citra eius conſenſum legitime alienati.*
2 *Iuri reuocandi quanto tempore præſcribatur.*
3 *Vbi non reperitur conſuetudo Feudalis, iudicandum eſt ſecundum l. ſcriptam, etiam in caſibus Feud.*
4 *Verus intellectus ad c. Titius.*
5 *Dictio, etiam, de ſui natura implicat caſum præcedentem.*

CONSILIVM LXXXIX.

OMnipotentis Dei auxilio ſuppliciter implorato, Diligenter viſo & ponderato caſu mihi propoſito, ſuper contingentia facti breuiter reſpondeo, quod licet expediti iuris ſit, quod ſi vaſallus alienauerit feudum antiquum licite & legitime, hoc eſt, domino feudi conſentiente, ſine tamen conſenſu filii, ſeu filiorum ſuorum, quod ſcil. talis alienatio à patre facta, non noceat filiis, quin poſſint eam reuocare reſtituto precio. c. hoc quoque ob-

que obſeruandum. *& ibi Iacob. de Bel. in 2. colum. in verſi. Quæritur ſi vaſal. vbi ponit not. diſt. ibi ſcilicet, primo caſu, & poſt eum Bal. ibi in vlt. colum. verſi. vltimo diſtingue. ibi, primo caſu. & Aluar. ibi in 5. colum. verſi. vtrum autem pactum patris. ibi. primo caſu, aut alienat legitime, &c. & Præpoſ. Alexand. in vltim. colum. verſicul. Ideo dum quæritur. ibi, primo caſu. in tit. de feud. ſucceſſ. &c. Etſi clientulus. in ti. de alien. feud.* & hoc procedit ſecundum dd. in d. cap. Hoc quoque ſeruandum, ſcilicet quod filius poſſit reuocare feudum alienatum à patre legitime, ſiue filius reuocet feudum reſtituto precio, viuo patre, ſiue mortuo; Tamen vaſallus non habens filios, alienans feudum antiquum legitime, ſine conſenſu proximioris agnati, in remotiore m agnatum, ad quem feudum aliquando eſſet receſurum, ſi proximior agnatus à tempore ſcientiæ, quo
1 ſcilicet ſciuit huiuſmodi alienationem factam, tacuerit per annum, remouebitur poſtea annali præſcriptione; Cum per huiuſmodi taciturnitatem annalem videatur tacite conſenſiſſe in talem alienationem. d. cap. Titius filios. in fin. ibi. ſi autem alienans habuerit filios maſculos, &c. Vel à tempore ſcientiæ per annum tacuerit etiam, remouebitur. d. c. Titius filios in ſecundo reſponſo. ibi, quod ſi Titius filios, &c. intelligendo ſcilicet. verſic. quod loquatur de filio alienantis, & non de proximiore agnato, de quo loquitur primum reſponſum, quem tex. ibi intelligunt Aluar. & Præpo. Alexan. Et ſic hoc modo intelligendo iſtum text. clare infertur. Ex quo Io. Po. feudum ſuum antiquum legitime, & ita accedente conſenſu domini feudi, Epiſcopi ſcilicet Cam. licet non interuenerit conſenſus filiorum ſuorum, alienauerit in agnatum ſuum Cer. ſcilicet ad quem aliquando huiuſmodi feudum poſſet reuerti. Quod ſi filii eius à tempore, quo ſciuerunt huiuſmodi alienationem factam, tacuiſſent, & non contradixiſſent, quod intelligerentur excluſi à iure reuocandi, per text. ibi in fin. dum inquit: Quia conſenſit alienationi, vel per annum, ex quo ſciuit, tacuit, omnino remouebitur. *in tit. Si de feud. ſeu. controue. inter dom. & ag. vaſ. &c.* Tamen tenendo intellectum Bald. ibi ſecun. quem dicitur ibi, quod ſi vaſal. alienans feudum antiquum legitime ſcilicet, & non habens filios, quod tunc proximior agnatus demum mortuo vaſallo alienatore, reuocare poſſit feudum, nullo dato precio; Sed ſi habuerit filios, quod tunc proximior agnatus, etiam viuo vaſallo alienatore, reuocare poſſit, reddito tamen precio, quod tamen in duobus caſibus repellatur agnatus proximior. Primus ſcilicet, ſi proximior agnatus conſenſerit alienationi expreſſe. Secundus ſi tacite, quia ſciuit, & à tempore ſcientiæ per annum tacuit. Ex quibus clare infertur, filios præfati Io. Po. non eſſe excluſos præſcriptione à iure reuocandi alienationem à pa-
2 tre eorum factam, dato quod ſciuerint eiuſmodi alienationem à patre eorum factam, & tranſierint viginti duo anni; Cum huiuſmodi iuri reuocandi regulariter non præſcribatur minori tempore 30. vel 40. annor. habita diſtinctione inter præſentes & abſentes, *per regulam l. ſicut. & leg. omnes. Cod. de præſc. 30. vel 40. annor.* Cum ſecundum iſtum intellectum Bald. præſens caſus non ſit comprehenſus in terminis d. §. Titius filios, cum ſolum loquatur de proximiore agnato vaſalli alienantis feudum antiquũ ſine eius conſenſu in remotiorem agnatum, quo quidem caſu proximior agnatus, ſi à tempore ſcientiæ tacuerit per annum, remouebitur à iure reuocandi, & per conſequens, quod hoc modo iſte caſus remaneat in diſpoſitio-
3 ne iuris communis *d. ſc. l. ſicut, &c.* Cum iure feudorum expreſſe cautum ſit, quod etiam in materia feudali, ſi non reperiatur cõſuet. in feudis, iudicandum ſit ſecun. legem ſcriptam. tex. eſt not. licet vulg. in cap. 1. ibi. dum inquit, ſtrenuus autem Legiſperitus, ſicubi caſus emerſerit, qui conſuetudine feudi non ſit comprehenſus, abſque calumnia vti poterit lege ſcripta, *in titul. de feud. cog.* Sed certius certo eſt, quod in conſuet. feudorum non reperiatur alius caſus expreſſus, quo excludatur proximior agnatus à iure reuocandi feudum antiquum alienatum ſine conſenſu eius per vaſallum poſſeſſorem præſcriptione annali à tempore ſcientiæ factæ alienationis, quam in d. c. Titius. qui tamen tex. ſecun. prædictum intellectũ Bal. loquitur tantum in proximiore agnato vaſalli alienantis feudum antiquum volente reuocare ſecun. diſt. prædictam, & non in filio ipſius vaſalli alienantis. Ergo caſus noſter videtur remanere in diſpoſitione conſuetudinum Feudalium met, ſc. in d. c. 1. de feu. cog. in terminis iuris communis, volentis quod actioni in perſonam, & ita iuri reuocandi non præſcribatur, niſi præſcriptione 30. ann *d. l. ſicut.* & dicunt Al. & Præp Alex. met. in d. c. Titius. quod iſte intellectus Bal. poſſit in ſe eſſe verus, ſubiungit tamẽ, quod cum congruat literæ ibi in fi. poſitæ, in qua expreſſe pateat, quod filius alienantis erat ille, qui reuocabat, & quod ſic prædicta illa ſua diſtinctio non bene adaptetur ad text. ideo ipſi intelligunt, prout ſupra deductũ eſt, tamen reuera, ſalua pace prædictorum dominorum, intellectus Bal. ad fi. d. §. Titius. nedum non congruit literæ ibi poſitæ, ſed expreſſe ei refragatur: vt patet intuenti literam in fi. iuncta præcedenti. Nam dicit tex. in prin. Quod ſi Titius filios maſculos non habens, partem feudi agnato ſuo conceſſerit, agnatus mortuo demum Titio, partem illius feudi nullo dato precio, recuperare poteſt, & ſequitur poſtea in litera; Quod ſi Titius filios proprios habeat, precio reddito, etiam viuo Titio ſcilicet proximior agnatus recuperare poſſit, vt adaptetur finis ad primum reſponſum illius §. Item non eſſet bona congruitas, intelligendo illum text. ibi, quod loquatur de filio alienantis reuocante, quia non ponitur in text. quod ſi Titius filios proprios habeat, precio reddito etiam viuo Titio filii eius reuocabunt. Et ſic non eſt congrua illatio. Imo inepta & impropriiſſima locutio; Quod ſi Titius filios maſculos haberet, filius reuocabit, quod etiã confirmatur ex fallentia ibi poſita, dum in litera ſequitur, quod ſi cõſenſit alienationi, vel per annũ, ex quo ſciuit, tacuit, omnino remouebitur: Ecce, quod propter quatuor verba ſingularis numeri, ſc. Conſenſus, Sciuit, Tacuit, Remouebitur, ibi in text. poſita, aperte patet, quod loquitur etiã in fine de proximiore agnato, volẽte reuocare, quando Vaſallus alienãs habuerit filios, ſicut in primo caſu, alias eſſet ineptiſſima illatio, dicendo ſc. quod ſi Titius filios proprios haberet, precio reddito, &c. intelligendo ſcilicet, quod ſi filius conſenſit. Sed in tex. fuiſſent poſita abſque dubio illa verba: Si mens ſc. literæ fuiſſet in fine decidere de filiis vaſalli alienantis, volentib. reuocare, quod Titius ſi filios proprios haberet; precio reddito, etiam viuo Titio, quod ſi conſenſerint, vel per annum, ex quo ſciuerint, tacuerint, omnino remouebũtur. Et ita proximior agnatus in caſu, quo vaſallus non habuerit filios, & in ſecundo caſu, quo habuerit ſc. filii ſi nõ conſenſerint vel tacuerint per annum, remouebuntur. Item quod intellectus Al. & Præpo. ad d. verſ. Quod ſi Titius filios proprios haberet, nõ ſolum non congruat literæ, ſed etiam quod litera talẽ intellectum nullo modo patiatur. innuit illa implicatiua (etiam) ibi in text. poſita, de cuius natura eſt, (per iura vulg.) vt implicet caſum
præcedentem, ſcilicet, quod etiam ſi Titius haberet pro- 4
prios filios, etiã proximior agnatus poſſit reuocare feudum ab agnato, in quẽ facta eſt alienatio, viuo etiã alienatore, dato tamẽ precio. Et illa videtur eſſe ſyncera veritas

ad prædictum text. cum in princ. & in fine loquatur de proximiore agnato reuocante in princ. ſcilicet quando alienans non habuerit filios, & quod vtroq; caſu excludatur annali præſcriptione, ſi à tempore ſcientiæ per annum tacuerit, in nulla vero parte text. loquatur de filiis alienantis, volentibus reuocare. Et iſta videntur confirmari per ea, quæ decidit gl. notab. in d. verſ. Titius. communiter à Doctor. approbata, in quantum vult, quod tex. ibi excludens proximiorem agnatum annali præſcriptione, ſi per annum à tempore ſcientiæ tacuerit. &c. ſolum loquatur quando alienatio facta eſt in remotiorem agnatum, ſecus ſi ſit facta in extraneum, *per reg. d. l. Sicut.* Nec obſtat ſi obiiceretur, quod iſto caſu eſſet eadem ratio in proximiore agnato, & filio alienantis, reuocare volenub. facta ſcilicet alienatione in agnatum remotiorem: Cum vtroque caſu erat ad eum reuerſurum: Quia ad hoc reſpondeo, quod nõ eſt par ratio; Cum proximior agnatus, quando ſcilicet alienans non habebat filios, mortuo vaſallo feudum reuocare poſſit, nullo dato precio. *d. §. Titius. in princ.* Filius autem volens reuocare, ſiue viuo ſiue mortuo patre alienante, tenetur reſtituere precium, vt patet per ea, quæ ſupra in princ. adducta ſunt. Si ergo filius vtroq; caſu in hoc grauetur, quod teneatur ad reſtitutionem precii, non mirum ſi in alio alleuietur ſeu adiuuetur, ne ſcilicet contra eum currat præſcriptio annalis, etiam facta alienatione in remotiorem agnatum *argu. eorum, quæ haben tur & notantur in l. Eum qui. in princ. ibi. exonerare petitorem probandi neceſſitate. ff. de iureiur.* per quæ omnia finaliter videtur inferri; Quod quando Vaſallus alienans Feudum antiquum legitime, qui habet filios, ſine tamen conſenſu eorundem filiorum, quod filii volentes ſcilicet reuocare cum reſtitutione precii, non excludantur præſcriptione annali ab huiuſmodi iure reuocandi in alienatione facta in agnatum, *ſcilicet per regulam, Nemo plus iuris, &c. Item per tot. tit. ff. & C. de hered. vel act. vend. per not. in l. per diuerſas. & in l. ab Anaſtaſio. C. Mandati. & per præalleg. glo. in d. verſ. Titius.* Et iſta deciſio videtur mihi ex prædictis vera, & iuri & æquitati conſona, ne ſcilicet filius excludatur annali præſcriptione à Feudo antiquo, non quidem ex prouiſione patris, ſed maiorum ſuorum, & ita ab acquiſitione acquiſita, tamen non audeo pro conſtanti firmare.

THEMA CONSILII XC.

Quod bona Eccleſiaſtica & ad pios vſus deputata, non poſſint nec debeant à laicis, nec etiam ab ipſomet Imperatore, vel aliis Regib. & Principibus, cum nec poſſeſſio, nec dominium huiuſmodi rerum penes eos conſiſtat, occupari, aut quouis titulo in laicos alienari, vel ad prophanos vſus cõuerti, ſed debeant remanere in eo caſu, ad quem ſunt deputata, vel ſi vſus deputatus deſinat, ita quod in illum ob aliquam cauſam conuerti non poſſint, ad alium æque pium conuerti. &c. Materiam huius Conſilii vide ſupra Conſi. 48. per tot.

SVMMARIA.

1 *Bona omnia appropriata Eccleſiis, dicuntur eſſe dedicata Deo, vnde transferens ea ad vſum prophanum, eſt fur, raptor, & ſacrilegus.*

2 *Proprius cuiuſque vſibus applicari non debet, quod pro communi vtilitate datum eſt.*

3 *Bona Eccleſiaſtica ſunt principaliter deputata pro indigentibus etiam laicis, non ſolum clericis.*

4 *Princeps ſummus, vt Imperator, etiam non habet facultatem diſponendi de rebus Eccleſiæ.*

5 *Laicis de iure ciuili adempta eſt omnis poteſtas diſponendi, tam de bonis, quam perſonis Eccleſiaſticis.*

6 *Inuadens rem alterius ex titulo aperte inualido, dicitur illam rapere.*

7 *Alienatio omnis rerum immobilium, vel etiam mobilium precioſarum, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, Eccleſiarum. Monaſteriorum, Hoſpitalium, vel aliorum piorum locorum, regulariter eſt prohibita. paucis quibuſdam caſibus exceptis, quibus res Eccleſiaſticæ, ſeruata ea ſolennitate, quæ de iure Canonico requiritur, alienari poſſunt. vt nu. 9. & 10.*

8 *Eccleſia nunquam moritur, ſed ſemper eſt perpetua: item nec bona & res eius pro ſuſtentatione deſeruientium Eccleſiæ.*

10 *Alienatio rerum immobilium Eccleſiaſticarum quibus caſibus, & quibus ex cauſis fieri poſſit.*

11 *Balthaſſaris Regis Babyloniæ exemplum ad animum reuocare deberent omnes inuaſores & diſtractores rerum Eccleſiaſticarũ.*

12 *Auaritia eſt radix omnium malorum, & idolorum ſeruitus, cum auarus ſit verus idololatra.*

13 *Eccleſiis, Hoſpitalibus, vel aliis piis locis data vel relicta, ad certum aliquem vſum, qui ſi tractu temporis deſinat, vel ex alia iuſta cauſa deficiat, debent tamen talia bona ad alium pium vſum conuerti. & non ad vſum prophanum trahi, &c.*

14 *Poteſtas Eccleſiaſtica & ſecularis tenentur ſibi inuicem mutuum auxilium præſtare.*

CONSILIVM XC.

Omnipotentis Dei auxilio ſuppliciter implorato. Diligenter viſis & ponderatis facti contingentia & literis mihi exhibitis, ad quæſtiones propoſitas reſpondeo. Et primo, cum villæ & alia bona ſunt dedicata, conceſſa, & deputata Eccleſiæ parochiali & Monaſterio G. nullo modo poterunt inde abſtrahi, ſeu alienari, nec in alios vſus conuerti, vt ex ſequentib. pluſquam clare patebit.

Et primo, cum conſtet, quod omnia bona data & ap- 1
propriata Eccleſiis, dicantur eſſe oblata Deo, & ita quod
ſint Chriſti & Eccleſiarum. c. qui abſtulerit; vbi dicitur:
Qui Chriſti pecunias & Eccleſiæ rapit vel fraudat, homicida
eſt. & c. Nulli liceat. & c. quicunque. vbi dicitur;
Quicunq; militũ, vel cuiuſcunq; ordinis vel profeſſionis
perſona, prædia Eccleſiaſtica à quocunq; Rege vel Principe
ſeculari ſuſceperit, vel inuaſerit, niſi ea prædia Eccle-
ſiæ reſtitueret, excommunicationi ſubiaceat. c. prædia. cũ
concor. 12. q. 2. in quib. expreſſe habetur, quod tales ſacri-
legi ſint cenſendi. Et dicit tex. in c. 2. Qui res Eccleſiæ pe-
tunt à Regib. & horrendæ cupiditatis impulſu egentium
ſubſtantiã rapiunt, irrita habeantur quæ obtinent, & à
cõmunione Eccleſiæ, cuius facultatẽ auferre cupiunt, ex-
cludantur; *Extra, de reb. Eccleſ. non alien.* Et dicit tex. in Cano-
nib. valde iniquum & ingens ſacrilegiũ eſſe, oblata vel re-
licta Eccleſiæ ab his, à quibus maxime ſeruare conuenit
Chriſtianis, & ſuper omnia à Principib. & primis regio-
num, in aliud transferri vel conuerti. Sunt. n. huiuſmodi
bona, quo ad ſuſtentationem ipſorum pauperum. *ca. quo-
niam. quicquid aliæ ſi. & ſunt verba S. Hiero. 16. q. 1.* Hinc dicit
tex. in c. 3. de præb. Extra, Ratio nulla permittit, vt quod 2
pro communi vtilitate datum eſſe cognoſcitur, id pro-
priis cuiuſquam vſibus applicetur. Et ſubaudit ibi gl. ap-
plicetur, id eſt, appropriëtur, ſcilicet, vt tanquam pro-
prium reputet, quod eſt Eccleſiæ. Et hic eſt ibi caſus in d.
c. 2. de rebus Eccle. non alien. vt ibi etiam expreſſe notat
Pan. in 2. notab. Quod bona Eccleſiarum ſint principa- 3
liter deputata pro indigentibus, non ſolum clericis, ſed

etiam

etiam laicis. *c. videntes. 12. q. 1.* Et quod etiam Imperator, &
4 ita ſummus Princeps nullam habeat facultatem diſponendi de reb. Eccleſiæ, pulcher eſt text. licet vulg. & ſunt verba S. Ambroſii in c. Conuenior. Vbi inter cætera dicitur; Ad Imperatores palatia pertinent, ad ſacerdotes
5 Eccleſiæ. 23. q. 8. Imo etiam de iure Ciuili, laicis omnis poteſtas diſponendi tam de bonis, quam de perſonis Eccleſiaſticis adempta eſt. *Authen. Sancimus. alias ſtatuimus, & in corpore vnde ſumitur, cum ſimilib. Cod. de Epiſc. & cler.* Et ſic per prædicta iura, & præſertim d. ca. 2. de rebus Eccleſiæ non alien. &c. in verb. rapiunt, quod etiam ad hoc expreſſe
6 notat Panor. in 3. notabili, quod inuadens rem alterius ex titulo aperte inualido, dicatur illam rem rapere, quia datum ab illo qui de iure dare non poteſt, pro non dato habetur. c. quod autem. Vbi dicitur in fine; Nihil agi videtur, quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non poteſt de iure donare. De iure patron. & c. Daibertum; Vbi dicitur, qui nihil habuit, nihil dare potuit. 1. *quæſt. 7.* Quod etiam procedit de iure ciuili. l. traditio. in princip. Vbi dicit Vlpian. Traditio nihil amplius transferre debet vel poteſt ad eum, qui accepit, quam eſt apud eum, qui tradidit. Si igitur quis dominium in fundo habuit, tradendo id transfert; Si non habuit ad eum, qui accepit nihil transfert. *ff. de acq. rerum dom.* Sicut etiam damnatus ab eo, qui non habet ius condemnandi, non dicitur condemnatus. Cum condemnatio talis non valeat. *l. 2. in fin. ff. de pœnis leg. 2. Cod. eodem tit. &c.* Sequitur iam ex prædictis breuiter adductis, quod bona Eccleſiarum non poſſint ex laicis, etiam ab ipſomet Imperatore, vel aliis regibus & principibus, cum nec poſſeſſio, nec dominium huiuſmodi rerum Eccleſiæ, conſiſtant penes eoſdem, occupari, aut quouis titulo in laicos alienari. Et per conſequens, quod alienatio ab eis, cuiuſcunque præeminentiæ vel dignitatis fuerint, facta, tanquam à non dominis ſit ipſo iure nulla, & quod penitus nihil iuris, nec dominii transferant vel transferre poſſint in eos, in quos alienatio huiuſmodi de facto facta eſt. Et ita quod accipientes vel inuadentes res Eccleſiæ huiuſmodi titulo à iure reprobata, & à non domino, dicantur illas rapere Prælatis & Clericis, &c. Eſt enim omnis alie-
7 natio rerum immobilium Eccleſiarum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, & aliorum locorum piorum, quocunque titulo ſiue donationis, ſiue venditionis, ſiue permutationis, &c. fiat, regulariter de iure prohibita. *De iure ciuili enim hoc patet per §. Nos igitur, per totum, in Authent. de non alien. & permut. reb. Eccle. colum. 2. §. hoc vero iubemus. in Authen. de alie. & emphy. coll. 9. cum concord.* & contra facientes atrociſſimis pœnis afficiuntur. *de quib. in l. Iubemus. la 2. C. de ſacroſanct. Eccle. & §. quia vero Leonis. in Authen. de non alie. reb.* & dicit Imperator in d. l. Iubemus, inter cætera: Ea enim quæ ad beatiſſimæ Eccleſiæ iura pertinent, vel poſthac forte peruenerint, tanquam ipſam ſacroſanctam Eccleſiam & religioſam, intacta conuenit inuiolabiliter cuſtodiri, vt ſicut ipſa religionis & fidei mater perpetua eſt, ita eis patrimonium iugiter ſeruetur illæſum. Et iſta l. Leonis Imperatoris fuit prima, quæ fuit facta ſuper prohibitione alienationis bonorum immobilium Eccleſiaſticorum, *vt patet in Auth. de alien. & emphy. §. quia vero Leonis.* Et licet fuerit localis, ſc. in Eccleſia Conſtantinop. Tamen per alios Imperatores fuit extenſa ad alias quoque Eccleſias, & pia loca, vt
8 per iam ſupra adducta claret. *& Authent. in hoc ius porrectum. C. eod. tit.* Et inquit Paul. de Caſt. in fi. d. l. Iubemus, in hæc
9 verba prorumpens: Nota quod Eccleſia nunquam moritur, ſed ſemper eſt perpetua. *facit cap. Si gratioſe. de reſcript. libr. 6.* Et quod debet habere bona ſimiliter perpetua pro ſuſtentatione deſeruientium Eccleſiis, quod eſt contra hæreſin iſtorum de Bohemia, qui dicunt contrarium, quod procedit ex ſumma ſuperbia; Cum velint plus ſapere, quam omnes, qui fuerunt mille annis retro. Hæc ille, &c. *Idem probatur per infinita cc. iur. Cano. vt dict. cap. Nulli liceat. & d. c. qui abſtulerit. & c. Monemus. cum ſimilib. 12. qu. 2. & c. 2. & ſi quis. & cap. per totum. de rebus Eccleſiæ non alien.* Item expeditum eſt, quod à prædicta regula, ſolum duo vel quatuor caſus excipiantur, ad quos omnes alii reducantur: In quibus ſcilicet tantum permiſſa eſt alienatio rerum immobilium vel mobilium precioſarum Eccleſiarum, quæ ſeruando ſeruari poſſunt; Cum illa ſecun. dd. æquiparentur, ſcilicet cauſa neceſſitatis, quando Eccleſiam vrget debitum. *Auth Hoc ius porrectum. canoniſata 10. qu. 2. ca. Ea enim. §. Hoc ius porrectum, &c.* vel cauſa pietatis pro redemptione captiuorum, vel pro alimentis pauperum. *cap. Aurum Eccleſia. 12. qu. 2.* vel cauſa vtilitatis Eccleſiæ. *cap. ſine exceptio. ead. cau. & quæſt.* vel cauſa incommoditatis. *cap. Terrulas, ea. cau. & quæſt. de quibus eſt gloſſ. ſingularis & notab. ſuper Rub. 12. qu. 2.* Et ad hoc vt valeat alienatio rerum immobilium vel 10
alicuius rei immobilis Eccleſiæ, Monaſterii vel Hoſpitalis, &c. ſubſiſtente ſcilicet aliqua legitima cauſa ex prædictis, ſcilicet neceſſitatis vel vtilitatis Eccleſiæ, propter quam ſcilicet poſſit fieri alienatio, ſiue venditio rerum immobilium Eccleſiæ, vel Monaſterii, &c. requiritur quod interueniant ſolennitates ſaltem requiſitæ à iure Cano. ad huiuſmodi alienationem ſcilicet, quod præcedat tractatus totius cleri, &c. Item quod interueniat autoritas ſuperiorum, conſenſus capituli, & ſubſcriptio clericorum, *Ita probatur per tex. in dict. Auth. Hoc ius porrectum. & ibi dd. & dict. cap. ſine exceptione. & dict. cap. nulli liceat. & ibi dd. cum concord. de rebus Eccleſiæ non alien.* Et ſic in huiuſmodi alienatione requiritur cauſæ cognitio, ſcilicet, quod alienatio tendat vel in neceſſitatem vel vtilitatem Eccleſiæ, qua quidem cauſæ cognitione omiſſa non teneret alienatio. Nam ad hoc requiritur tractatio, *vt pulchre inquit Innoc. in cap. vnico. ad fin. ibi. niſi permiſſo tractatu, Extra. vt Eccleſ. benefic. ſine diminutione confer.* Et niſi illa alienatio perpetuo fiat in caſu à iure conceſſo, & etiam ſeruata illa forma ſiue ſolennitate, ipſa eſt ipſo iure nulla. Nam vt probatum eſt, alienatio illa ſine iuſta cauſa à iure prohibetur. *d. cap. Nulli liceat, cum iurib. præalleg. in cap. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6. & eſt bonus text. in Clem. 1. eod. tit.* Ergo eſt ipſo iure nulla. *facit l. non dubium. C. de legib. c. ea quæ contra ius, & c. de reg. iur. in 6.* Item in iſto caſu, quando ſc. ſubeſt cauſa alienationis, ſi non ſeruetur forma dicta, & ita ſolennitas iuris Ca. adhuc omiſſio huiuſmodi formæ inducit nullitatẽ alienationis. *c. tua. cum ſimilib. de his, quæ fiunt à præl. ſine conſenſ. &c.* Quamuis plures requirantur ſolennitates à iure Ciuili. *d. Auth. hoc ius porrectum.* quæ tamen omnes hodie non ſunt neceſſariæ, ſi ſc. interuenerint ſupra dictæ, & ita enumeratæ in d. c. ſine exceptione, ſecundum doctrinam Panor. *in d. c. nulli liceat. & in d. c. tua (mihi in 2. colum.) verſ. Sed extra gloſſ.* Quia, *vt dicit Paul. de Caſt. in d. Authen. Hoc ius porrectum, & c. in verſ. Circa ſecun. par. in fin. verſ. Ideo dicit.* Authentica fuit canoniſata, vt videatur affectus Principis erga Eccleſias, non vt Eccleſia eam recipere voluerit de neceſſitate. Et ſi inuaſores bonorum Deo, Eccleſiis & pauperibus dedicatorum & oblatorum de facto appropriantes ſibi ipſis huiuſmodi bona, reuocarent ad animum hiſtoriam & exemplum Balthaſaris Regis Babyloniæ filii Regis Nobu- 11
godonozar, inuadẽtis vaſa ſacra, per patrẽ ſuum de templo aſportata, vt ſcribitur Dani. 5. & plures alias hiſtorias etiam gentiles, præſertim iſtam de auro Tholoſano, abſq; dubio abſtinerent ab huiuſmodi illicitis inuaſionib. &c. Et ideo bene dicit tex. in c. Auaritiæ. de elect. in 6. Auari- 12
tiæ cæcitas, & damnãdæ ambitionis improbitas aliquorũ animos

Z iiij

nimos occupantes, eos in illam temeritatem impellunt, vt quæ ſibi à iure interdicta nouerint, exquiſitis fraudibus vſurpare conentur. Hinc dicit ſcriptura Eccleſ. 18. ca. Poſt concupiſcentias tuas ne eas, mens etiam potentiæ auida nec abſtinere nouit à vetitis, nec gaudere conceſſis, nec pietati adhibere conſenſum, vt habentur hæc verba tranſſumptiue, 47. diſtin. c. virum. Et inquit Beatus Ambroſius, quod mens auari ſemper vinculis cupiditatis ſit aſtricta, ſemper aurum, ſemper argentum videat; ſemper redditus computet, ſatiùs intueatur aurũ, quam ſolem, ipſa eius oratio & ſupplicatio ad DEVM aurum quærit &c. Et poſt pauca ſubiungit, interdum etiam vſura arte nequiſſima ex ipſo auro aurum naſcitur, ſed nec ſatietas vnquam vel finis aderit cupiditati, &c. Et reaſſumuntur ea. diſt. c. Sicut hi qui. Et ideo ſicut fideli homini totus mundus diuitiæ ſunt, ita infideli, nec obolus quidem totus mundus eſt. 14. *quæſt. 4. c. quid dicam.* Sed quid opus eſt pluribus; Cum auarus ſit verus idolatra, vt inquit Apoſt. ad Epheſ. 5. quod omnis fornicator, aut immundus; aut auarus, quod eſt idolorum ſeruitus, non habeat hæreditatem in regno Chriſti & Dei, &c. Quapropter non eſt mirum, quod iſto tempore propter auaritiam, quæ ab initio mundi nunquam fuit maior, vt patet ex manifeſtis vſuris, quas quotidie ſine omni formid. ne exercent vſurarii, & præſertim die Vmbſchläger / dieſelben frommen Leuth / & nephariis ac ſacrilegis inuaſionibus & occupationibus omni timore Dei remoto, bonorum Eccleſiæ, in præiudicium maximum miniſtrorum verbi Dei & pauperum, ira Dei & experientia docet, in mundũ venit, vt inquit Paulus in præd. c. &c. propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiæ, Nolite, Ergo, &c. Et tamen adhuc iactant eiuſcemodi vſuras ſine omni tempore exercentes, & bona Eccleſiaſtica inuadentes, ſacroſanctiſſimum Euangelium, & verbum Dei, qui tamen ab Euangelio alieniſſimi ſunt, vt patet ex fructibus eorum, ſecundum quod ſcriptum eſt: Ex fructibus eorũ cognoſcetis eos. Et quod horrendiſſimum in eis eſt, negant ſe facere contra Deum, & peccare in tantis facinoribus; Quod proprie videtur eſſe peccatum in Spiritum S. Cum non agnoſcant peccatum eorum, & dicunt, peccatũ non eſſe peccatũ. Quare impoſſibile eſt, quod Deus eos reſpiciat durante huiuſmodi impœnitentia eorum vt ſcriptum eſt Eſa. vlt. Ad quem autem reſpiciam, niſi ad pauperculum & contritum ſpiritum, & trementem ſermones meos? Item cum certi iuris ſit, quod data, oblata, & relicta in certum pium vſum, ſi iſte vſus deſinat, vel
5 in ipſum, propter aliquam certam cauſam, conuerti non poſſint, quod talia debeant ad alium pium vſum conuerti *l. legat. ciuitati.* & ibi valde not. Bart. *in 2. colum. verſic. Et per hoc dixi. ff. de vſufr. legat. Et ad hoc alludit notabiliter text. in d. l. legat. ciuitati. Bart. in Rep. l. 1. in 2. quæſt. in princ. in fin. C. de ſacroſ. Eccleſ.* decidit, quod ſi aliquis reliquerit diuiti, quem putabat inopem, quantũ ad ſe recte relinquit ad pias cauſas. *argum. 42. diſt. c. Quieſcamus*, ſed ab illo diuite forte legata eſſent auferenda, & conuertenda in alium vſum, &c. *faciunt & ea, quæ pulchre not. Bart. in l. pater. § Tuſculanus. ff. de legat. 3. Panor. in c. Nos quidem. de teſtam.* Quanto magis bona oblata, & data, ac acquiſita præfatis Eccleſiæ Parochiali in Gu. & Monaſterio monialium extra vrbem ſito, debebunt inuiolabiliter & intacta manere apud eandem Eccleſiam parochialem: dato quod vita regularis in huiuſmodi Monaſterio deſinat, ob quam rem hic ceſſat diſputatio, qua quæritur, per quem debeat fieri conuerſio legati vel relicti aut dati, pii loci vſus & cauſa ceſſantis, in alium pium vſum; Cum Eccleſia parochialis ciuitatis Gu. Dei auxilio nunquam ceſſabit. Ideo præfata bona apud eam perpetuo omni iure diuino & humano remanere debent, & quod inuadentes ea fures ſacrilegi, & raptores cenſendi ſint, & pœna ſacrilegii puniendi. Et cum (vt proh dolor appaeet) Eccleſiaſtica poteſtas forſitan non poſſit efficere noſtro tempore, vt bona ſæpe prænominata apud dictam Eccleſiam parochialẽ permaneat, ſed forſitan libenter etiam impediret, vt abſque dubio multi alii affectent quocunque titulo colorato ad ſe talia bona aduocare, recurrendum eſt in defectum, & etiam propter impotentiam Eccleſiaſticæ poteſtatis ad Regem Bohemiæ, & ita ad ſecularem poteſtatem. Cum poteſtas Eccleſiaſtica & ſecularis teneãtur ſibi inuicem mutuum 14
auxilium præſtare. *c. Cum ad verum. 96. diſt.* Ex quib. omnibus plus quã liquido infertur, ſępenominata bona nullo iure poſſe à prætacta Eccleſia parochiali pro ſuſtentandis miniſtris eiuſdem auferri, & in alium vſum etiam piũ conuerti. Et Deus illuminet Reg. Mai. vt iſta pro officio ſuo curet & efficiat. Et ita vt inueniat locum, quod ſcribitur in dict. cap. quid dicam. 14. quæſt. 4. Vbi inter cætera ait diuus ille Auguſtin. Hæc vtique atque huiuſmodi male poſſidentur, & vellem vt reſtituerentur, ſed non eſt quo iudice repetantur, &c.

THEMA CONSILII XCI.

Facta diuiſione Feudi paterni inter fratres, ſi vnus ex fratribus moritur, relicto filio claudo & demente, & filiabus, tunc ſi filius fratris mortui tale vitium habuit à natura, vt quia ita natus eſt, non eſt feudi capax, ſed feudum reuertitur ad patruũ ſuum vel filios patrui, qui tenentur claudum & dementem ſecundum qualitatem ſuæ perſonæ & feudi alere, & ſororib. ſuis congruas dotes conſtituere. Nec poſſunt ſorores vel earũ mariti aliquod ius ſibi vendicare ex bonis feudalibus, nec adminiſtratione bonorum, vel perſonæ ipſius ſe ingerere, &c.

SVMMARIA.

1 *Filiæ fœmina regulariter non ſuccedunt in Feudo.*
2 *Mutus, ſurdus, vel aliter imperfectus à natura in Feudo paterno non ſuccedunt, ſecus ſi huiuſmodi morbus eſſet ex accidenti, & quæ ſit ratio diuerſitatis nu. 3.*
4 *Fortius eſt, quod duabus firmatur radicibus, quam quod vna ſola.*
5 *Caſus, qui priuant mutum, ſurdum, claudum, furioſum, &c. ratione vitij naturalis à ſucceſſione feudi paterni, ſunt intelligendi vel reſtringendi, vt tamen de huiuſmodi bonis alantur, &c.*
6 *Proximiori agnato defertur ex l. 12. tabu. curatio furioſi, prodigi, & c. ſi eſt habilis, & hæc eadem intelligenda ſunt de mutis & ſurdis, &c. nu. 7. licet ſint agnatæ vel cognatæ proximiores, num. 8.*

CONSILIVM XCI.

OMNIPOTENTIS Dei auxilio ſuppliciter implorato, &c. Præmiſſæ deciſiones adeo ſunt claræ, vt non indigeant aliqua probatione. Cum expeditum ſit, quod 1
regulariter filiæ fœminæ non ſuccedant in feudo. *cap. 1. §. filia. de feu. ſucceſſ. cap. 1. § ad filias. cum ſimilib. in ti. de grad. ſucceſſ. in feu.* Item, quod claudus, mutus, ſurdus, vel aliter imper- 2
fectus à natura, & ita eſt tali vitio naturali natus, ita quod domino feudi ſeruire non poſſit, in feudo paterno non

ſucce-

ſuccedat,ſecus ſi eſſet ex accidenti per tex.rotundum, in
c.1.ſecundum verum intellectum, quem ponit ibi Petr.
de Cer.& ſequuntur ibi Aluar.& Præpoſ.Alex.&c.in qua
ſententia etiam reſidere videtur Bald. ibi in ſua notab.
diſtin.in tit. An mutus vel aliter imperfectus,&c.& fuit
originaliter intellectus ante Pet.glo. in §. mutus. Si bene
intelligatur in tit.Epiſ.vel Abba.&c.Nam ſecundum illũ
intellectum,& verum, & totus ille tit.loquitur in feudo
paterno.Et ibi in prima parte dicitur, quod mutus, claudus,
vel aliter imperfectus ſcilicet, vt ſeruire non poſſit,
ex accidenti non perdat feudum.In ſecunda autem parte
dum text. dicit, quidam dicunt eum qui talis natus eſt,
Feudum retinere non poſſe, quia ipſum ſeruire nõ valet;
Sic dicimus,in clerico,in fœmina,& ſimilibus,&c.loquitur,
vt apparet. in muto, ſurdo, claudo,&c.vel aliter imperfecto,
ita nato, quod ſc. feudum retinere non poſſit.
3 Et eſt ratio diuerſitatis ſecun. dd. quia quando morbus
eſt ſolum ex accidenti, tunc feudum habuit originem
fundamenti,nedum in perſonam ſui, ſed etiam in perſonam
patris, & aliorum aſcendentium, vnde fortius eſt,
4 quod duabus radicibus firmatur, quam quod per vnam
ſolam. §.1.*de conſang.& vter.fratr.col.6.* Sed quando vaſallus
à natura ita naſcitur imperfectus, tunc cõtractus iſte feudalis
deuenit in perſonam ſui ad caſum, in quo non potuit
vnquam conſeruari in ſuo ſtatu,& ideo vitiatur. *l. generaliter, & l. Vicarius. ff. de fideiuſſ.* Et ſic patet, quod d.c.1.
procedat in feudo antiquo & pater. quando morbus venit
ex accidenti, & in ſecunda parte, quando à natura. Et
illud ius mitigat ſuum rigorem. Nam in omnibus caſibus
in quib. perpetuus morbus mutitatis, clauditatis, ſurditatis,
vel furioſitatis,&c.priuat mutum, claudum, ſurdũ,
5 vel furioſum retentione feudi, inducitur hæc æquitas &
humanitas,quod tales alimentari, & ſuſtentari ex huiuſmodi
feudo debeant,ſi aliunde, vnde ſe alere poſſint,nõ
habeant,attenta ſcilicet conſideratione qualitatis feudi,
& cõditione perſonarum.d.§.Mutus.& in quantum text.
ibi in fin.dicit,quod tale feudum reuertatur ad Dominũ,
intelligitur de feudo nouo. Nam ſecundum verum intellectum
eſt ibi caſus, quod ſi quis acquiſierit feudum
de nouo,& poſtea ex accidenti efficiatur mutus vel aliter
imperfectus, retinere ipſum non poſſit, per rationem ibi
à dd.aſſignatam,& tale feudum nouum reuertitur ad dominum.
Et pluſquam certum eſt,quod Pe.Gu.nõ poſſint
ſe vt curator ſæpenominati claudi, & imperfectæ naturæ,
ſiue mente capti adminiſtrationi ingerere, nomine
6 vxoris ſuæ,fratris ipſius, &c. Cum proximioris agnati ex
l.12.tab.deferatur curatio furioſi, vel prodigi, ſi ipſe fuerit
ad hoc habilis, alias prætor prouidebit ei de curatore
datiuo.*l. ſæpe.iuncta glo.1.quam l.reputat Bald.ibi notab.ff.de curat.
fur.*& l.Ne lucrum. Vbi habetur, quod frater emancipa-
7 tus,fratris ſui legitimus tutor ſit .*C.de cur.furi.* Et quod iura
diſponant, quod ſcilicet proximior agnatus ſit tutor vel
curator furioſi, vel mente capti vel prodigi,vendicat ſibi
locum in mutis,ſurdis,cæcis,&c. *glo. eſt ſingu. in l. creationib.
in verb.lex.ſcilicet 12.tabu.C.de Epiſc.audien.Bal.in d.l. ſæpe.* Et cla-
8 rum eſt quod etiam remotior agnatus qui excluditur ab
hæreditate, præferatur in cura vel tutela, proximiori agnatæ
vel cognatæ,etiam ſorori.l.1.§.Interdum. Vbi dicitur;
Interdum alibi hæreditas eſt,alibi tutela,vt puta,ſi
eſt conſanguinea pupilli. Nam hæreditas quidem ad agnatum
pertinet; Tutela autem ad agnatum. l. Agnato.
alias penul.in prin.vbi eſt tex.ad literam,quod agnatus&
patruus excludant in tutela ſororem cõſanguineam impuberis.
ff de leg. tut. Ex quibus omnibus liquido infertur,
quod præfatus P.à G.ſæpenominatus filius Geor.in prædictis
bonis feudalibus, à quibus ipſe iure fuit excluſus
propter vitium eius naturale, & pecuniis inde collectis,
etiam poſt mortem ſæpenominati claudi,& dementis filij
Geor. in Chriſto defuncti, non ſolum nullum ius nomine
vxoris ſuæ habeat, nec aliquod in eis prætendere
poſſit, ſed quod etiam non poſſit ſe ingerere tanquam
affinis, nomine ſcilicet vxoris ſuæ adminiſtrationi ſiue
curæ,nec perſonæ ipſius claudi, & dementis, & bonorũ
eiuſdem,&c.

THEMA CONSILII XCII.

In ſucceſſione agnatorum ſimultaneam inueſtitutam habentium mortuo vno ex agnatis, ſine filiis maſculis, &c. qui relinquit poſt ſe duos fratres ſibi agnatos in 4. vel 5. forte gradu attinentes, & eorundem prædefuncti fratris filium ſibi agnatum in gradu vlteriori, præferuntur dicti duo fratres filio fratris eorum mortui, tanquam gradu proximiores, & ſic ius repræſentationis in ſucceſſione agnati remotioris, quam patrui ſibi locum non vendicat. Et hoc etiam in terminis feudalibus iuris communis conſ. feudalium, &c.

SVMMARIA.

1 *Ius præſentationis tantum in duobus caſibus vendicat ſibi locum de iure nouiſſimo Auth. de iure autem Inſtit.& C.vltro tantum. nu.2.*

3 *Et hæc non tam in allodialibus quam in ſucceſſione feudi paterni habent locum, nec obſtat ſimultanea inueſtitura, quæ ſemper intelligitur ſalua gradus prærogatiua.nu.4.*

CONSILIVM XCII.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato, &c. Pro euidentia ſupra datæ reſponſionis
breuiter eſt præmittendum; Quod ius repræſentandi,& 1
ita beneficium quod habent filii, vt ſuccedant in locum
patris eorum,tantum in duobus caſibus vendicat ſibi locum.
Primus eſt in ſucceſſione aui,& aliorũ aſcendentiũ:
§.*cum filius.Inſtit.de hære.quæ ab inteſt.deſer.* Secundus caſus eſt,
quando agitur de hæred. patrui carnalis, qui ſit in tertio
gradu.*text.eſt in §.Reliquum. in verſ. huiuſmodi priuil. in Auth. de
hære.quæ ab inteſt.deſ.colum.9.*& ibi Angel.in tertio notab. ad
literam dicit, quod in collateralibus ſolum filius obtineat
locum patris in ſucceſſione patrui carnalis, qui ſit in
tertio gradu. Secus ſi agatur de ſuccedendo aliis tranſuerſalibus
in vlteriore gradu, quia tunc filius in locum
patris non ſubrogatur, per illum text. quod dicit notandum,&c.
Et de hoc etiam ſunt tex.aperti in §. Si vero neque
fratres. vbi dicit tex. Si vero neque fratres nec filios
fratrum defunctus reliquerit, omnes deinceps à latere
cognatos ad hæreditatem vocamus, ſecundum vniuſcuiuſque
gradus prærogatiuam, vt viciniores in gradu
reliquis præponantur,*in Auth.de hæred.quæ ab inteſt.deſer.col.9.
& in Auth.poſt fratres.la 2.*& ibi Bar.dicit, quod tantum filius
intret in locum patris, quando agitur de hæreditate aui
vel patrui.Et ſequuntur Sal.& Paul.de Caſt.ibi poſt Cyn.
C.de leg.hæred Idem conſulendo tenuit Alexan. de Imol.*in
conſ.44.incip.videretur prima facie dicendum,in pen.colu.* & valde
notanter Philip.Decius in l.Si auiæ,*in fin.2.colum.cum princ.
ſequentis.* Cod.de ſucceſſ.edicto. vbi hæc confirmat manifeſta
ratione,quia ſecundum iura C.& Inſtit.filius omnino
non intrabat in locum patris in ſucceſſione tranſuer- 2
ſalium. §. *Si plures. Inſtit. de legitima agna. ſucceſſ. ad idem text.
in leg. conſanguinitatis iure. Cod. de legit. hæred. & in leg. Auunculo.*

C.commu-

C.communia de ſucceſſio. Et hoc ſolum reperitur correctum per iura Auth. in ſucceſſione patrui carnalis; hoc eſt, fratris patris defuncti, *vt eſt textus in d. §. reliquum. in verſ. huiuſmodi.*

Ergo in aliis caſib. remanent iura antiqua incorrecta. Cum ergo in caſu propoſito validus Io. E. in Chriſto proxime defunctus non reliquerit poſt ſe fratres & fratrum filios, ſed vlteriores, videlicet, Ioac. & Geor. fratres ſibi forte in quinto vel ſexto gradu coniunctos ex vna, & Hein. fratris eorum prædefuncti filium Eraſ. qui ſibi in remotiori gradu cōiunctus fuit ex altera; Sequitur clare, quod ad eius ſucceſſionem prædicti Ioach. & Georg. fratres, tanquam gradu proximiores ſoli de iure admitti debeant, cum excluſione Eraſ. filii Hein. prædefuncti fratris tanquam gradu remotioris, cum iſto caſu in locum patris ſui nullo iure intrare & ſuccedere poſſit, vt ſupra dedu-
3 ctum eſt. Et prædicta nedum in allodialibus, ſed etiam in bonis feudalibus habent locum, videlicet in ſucceſſione feudi antiqui, ſeu paterni, qui poſt fratres, & fratrum præmortuorum filios, quando plures agnati concurrunt, ille debet de iure præferri, qui eſt proximior in gradu. Et ſic gradus prærogatiua facit antecellere, vt de hoc eſt tex. in c. 1. §. his vero deficientibus. de grad. ſucc. in feud. vbi Aluar. inter cætera in hæc verba prorumpit: Non exiſtētibus autem fratribus, neque filiis fratrum, tunc admittuntur agnati, ſecundū gradus ſuos, &c. quia proximior ſemper excludit remotiores, &c. Et eſt tex. in c. 1. vbi dicitur, quod feudum ad agnatum proximiorem pertineat, ſi paternum fuit. *in titul. An ille qui interf. do. ſui feud. amit.* Ad idem text. eſt in c. 1. & ibi Andr. de Iſern. Ba. Iacob. de Bel. Aluar. & communiter Feudiſtæ in tit. de natura ſucced. in feud. Iſtud idem not. ſecundum Mar. Lau. in d. c. 1. de na. ſucce. feud. vbi not. ſecundum Iacob. de Belui. quod debeat diſtinctio graduum fieri, vt proximiores in gradu præferantur. Et exponit text. ibi. quod omnes lineæ poſſint vocari ex iure edicti ſucceſſorii, ſeruata tamen graduum prærogatiua. Idem tenet conſulendo Oldra. in cōſil. 178. *incip. Factum tale eſt, quod quidam nobilis tenebat quoddam Caſtrum, &c.* vbi formaliter dicit, quod ad ſucceſſionem feudi non vocetur, qui in gradu remotior eſt. Nec aliquid in contrarium facit in caſu propoſito, & ita quo ad diſpoſitionem iuris communis, quod omnes prædicti validi E. fuerūt ſimul inueſtiti cum defuncto Io. quia talis ſimultanea inueſtitura intelligitur facta ſalua gradus prærogati-
4 tiua: Cum hic præciſe ſimus in terminis iuris communis cōſuetudinarii feudalis, non in terminis deß Sächſiſchen Lehenrechts. Et ratio eſt in promptu, quia de iure cōmuni ſimultanea inueſtitura ſolum fit in recognitionem agnationis, & futuræ ſucceſſionis, & ſic pro conſeruatione iuris futuri, nō autem tribuit aliquod ius nouum, *vt in ſimili dicit Bald. in c. 1. in prin. in 1. col. de conſ. recti feudi.* Et ſic licet agnati remotiores æqualiter inueſtituram petant & recipiant cum proximioribus agnatis. Non tamen ideo æquale ius cum eis habent. Et ſic patet ex breuiter adductis pluſquā luculenter veritas deciſionis ſupra datæ in noſtro themate, &c.

THEMA CONSILII XCIII.

Quod ſententia, in qua notorie falſa cauſa eſt expreſſa, vel Iudex ſe retulit ad acta, ex quibus apparet Iudicem erraſſe, ſit ipſo iure nulla. Et quod in caſu, quo valere poſſit, veniat per remedium appellationis, vel ſupplicationis retractanda, quando ex actis conſtare poteſt, āctorem nō probaſſe, vel non legitime probaſſe ſuam intentionem, &c.

SVMMARIA.

1 *Error expreſſus in ſententia, vel de quo conſtat per relationem ad acta factam à iudice, reddit ſententiam ipſo iure nullam.*

2 *Sententia lata ex falſa cauſa conſtante in facto notorie, eſt etiam ipſo iure nulla.*

3 *Iniuſtitia notoria facit ceſſare præſumptionem, quæ eſt pro ſententia.*

4 *Acta iudicij inducunt notorium.*

5 *Probatio cuiuſcunque requirit regulariter ad actus minus duos vel tres teſtes, & vnus teſtis nihil probat.*

6 *Probatio debet neceſſario concludere.*

7 *Articuli ſeu poſitiones ad modum probationis neceſſario debent concludere.*

8 *Probatio dubia non modo releuat probantem, ſed etiam contra ipſum interpretatur.*

9 *Delictum aliquod quando eſt probandum, requiruntur liquidiſſima probationes, & luce meridiana clariores.*

10 *Iuramentum veritatis, vt poſſit actori ſuper rebus ablatis, vel damnis, vel ſuper æſtimatione eorundem deferri, requiritur, quod delictum ſiue violentiam rei, in cuius odium tale iuramentum actori defertur, plene & vere probetur.*

11 *Diſpoſitio l. Si quando. vt locum habeat, duo requiruntur, ſcilicet, quod poſſit iuramentum veritatis deferri damnum paſſo.*

12 *Probatio rei quando dicatur difficilis.*

13 *Delicta quando ſunt probanda, locus & tempus limitatum in iis clare eſt probandum, quo non probato præſumitur pro Reo, qui eſt abſoluendus.*

14 *Tempus in quo ſe fundat actor per ipſum præciſe eſt probandum, alias ſuccumbit.*

15 *Agens probare debet id, quod eſt fundamentum intentionis ſuæ.*

16 *Delicta in dubio intelliguntur facta tempore & loco licito, ad hoc, vt Reus à delicto abſoluatur.*

17 *Temporis dubium quando eſt præſumptio, in benigniorem partem capitur.*

18 *Actus quando ſe habet ad prohibitum & permiſſum, tunc in dubio præſumitur celebratus tempore licito & permiſſo.*

CONSILIVM XCIII.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato, &c. Quod in caſu vertente inter nobiles de S. conuentis ex vna, & C. R. actoribus ex altera parte in prima inſtantia male ſit pronunciatum, & ideo à tali iniuſta, & iniqua, vel potius nulla ſententia ad illuſtriſſ. Principem E. M. bene ſupplicatum, & quod ſupplicatio prædicto illuſtriſſimo Principi porrecta, ex cauſis in illa expreſſis, iure ſit fundata, & ideo in ſecunda inſtantia pronunciandum ſit, prout à ſupplicantibus eſt legitime petitum, breuiter ex ſequentibus apparebit. Et primo omiſſis omnibus ſuperfluis vera & communis concluſio eſt, quod ſi Iudex expreſſe referat ſe in ſententia ad acta, & ex actis, ad quæ habetur relatio, appareat de errore iudicis in ſententia, tunc talis ſententia ipſo iure eſt nulla, quia ſicuti error expreſſus in ſenten-
tia reddit eam ipſo iure nullam. *l. Si expreſſim. ff. de appel. & l.* 1
fin. Cod. quando procura. non eſt nec. capitul. 1. de ſent. & re iud. 2. quæſt. 6. cap. ei qui appellat. §. diffinitiua. verſ. Item ſententia contra ius, &c. Ita etiam debet reddi nulla, ſi error deprehendatur ex actis, ad quæ Iudex in ſententia expreſſe relationem habuit; Quia perinde eſt, ac ſi error eſſet expreſſus in ſen-

in ſententia. Ita in terminis decidit Bart. magiſter verita-
tis, in l. 1. *poſt princip. in verſ. ſecundo nota*. ibi, quandoq; non
eſt expreſſus error ſententiæ, ſed apparet in actis, tunc
aut ſententia eſt lata per relationem ad illa acta. *C. de erro-
re calc.* per l. Hæc ſententia. *la 1. alias pen. in fi.* dum inquit;
Si parte aliqua actorum certa ſit quantitas comprehen-
ſa. *Cod. de ſenten. quæ ſine cert. quant. profer. & l. 1. §. 1. ff. de re iud.
Et ſequitur Raph. Fulgo. in d. l. 1. & valde notanter Alexan. de Imol.
in conſil. 73. incip. Diſcuſſis heſitationibus, de quibus in Themate,
in princip. 5. colum. verſic. Tamen quo ad propoſitum noſtrum vera
& magis communis concluſio eſſe videtur, cum multis concord. ibi
per eum adductis, in 1. volum.* Et licet aliqui dd. impugnent
opinionem Bartol. in hoc tamen eius opinio eſt com-
munior, & ipſa eſt tenenda, *ita expreſſe dicit dominus Iaſon in
d. l. 1. in 3. colum. in verſic. contrarium tenent, & c. in fin. illius*
2 *verſic.* Item certum eſt ſententiam latam ex falſa cauſa
conſiſtente in facto notorio, eſſe ipſo iure nullam. *text eſt
notabilis in cap. Inter cæteras. de ſenten. & re iud.* & bene facit ad
propoſitum noſtrum ſingulare dictum Innocentij, *in
c. fraternitatis. de frigi. & maleſi. per text in d. cap. Inter cæteras.*
3 Sententiam iniuſtam notorie eſſe nullam. Sequitur &
refert pro valde notabili Panorm. in c. Cum ad quo-
rundam. in fin. dicens, quod pro hoc faciat, quia præ-
ſumptio eſt illa, quæ conſeruat iuſtam ſententiam. Sed
vbi eſt notorietas iniuſtitiæ, ceſſat præſumtio. Nec eſt
præſumendum, quod iura, quæ innituntur ſummæ æqui-
tati, voluerint defendere, & dare robur iniuſtitiæ: Sed
4 conſtat acta iudicij inducere notorium, *ſecundum Inno-
cen. in cap. ex inſinuatione. de appellat.* Quando ſcilicet eſt con-
cluſum in cauſa. *gloſſ. eſt in cap. ſignificauerunt, de teſtibus,
&c.*

Item quod ſecunda pars reſponſionis ſupra datæ et-
iam ſit vera, & iuri omnino conformis, videlicet poſito,
non tamen conceſſo, quod prætenſa prima ſententia
non fuiſſet nulla, ſed ſaltem iniqua & iniuſta. Et per con-
ſequens, quod deberet in hac ſecunda inſtantia retracta-
ri. Et ita quod validus ab S. nihilominus abſoluendus
veniret à prima impetitione actoris, virtute ſcilicet re-
gulæ, quæ habet; Quod actore non probante, Reus etſi
nihil præſtiterit abſolui debeat. *l. qui accuſare. cum ſimil. C.
de edend.* Ex quo actor defecerit probatione violentiæ
delicti vel doli, & ita in fundamento ſeu medio con-
cludendi primæ impetitionis, vt ex actis & atteſtationi-
bus clariſſime patet, & etiam ſupra oſtenſum eſt. Cum
5 regulariter ad probationem cuiuſcunq; actus requiran-
tur ad minus duo vel tres teſtes, iuxta illud Saluatoris:
In ore duorum vel trium ſtat omne verbum. *Matth. 15. &
Io. 8. l. vbi numerus. ff. de teſtib. cap. in omni negot. cum vulg. de teſti.*
Et quod vnus teſtis nihil probet, inquit Imp. *in l. iuriſiu-
randi. in fin. &c.* Et nunc manifeſte ſancimus, vt vnius
omnino teſtis reſponſio non audiatur, etiamſi præcla-
ræ curiæ honore præfulgeat *Cod. de teſtibus, cap. veniens. la 1.
in fine. cum concord. ibi in glo. finali adductis, Extra, eodem titul.*
6 Et quod regula ſit, quod dictum teſtis, & quælibet pro-
batio debeat de neceſſitate concludere, & ita quod non
probet hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. *l. Non hoc
cum concord. ibi in gloſſ. adductis. Cod. vnde legit. cap. in præſentia.
de probatio.* & bonus textus in c. final. de ſucceſſ. ab inteſt:
cum ſimilibus. in quantum text. in d. l. Non hoc, dicit;
Non hoc an tenuerit quis res hæreditarias, necne, quæ-
rendum eſt, ſine voluntate acquirendæ hæreditatis, ſed
an admiſit hæreditatem vel bonorum poſſeſſionem. Et
ſic cum ſit ibi tex. rotundus, quod ſi quis probauerit ali-
quem poſſediſſe res hæreditarias defuncti, quod tamen
per hoc non dicatur probaſſe eum hæredem eſſe, cum
potuerit eſſe, quod aliter poſſederit, quam vt hæres.

Ideo eſt neceſſe, vt probet eum adiiſſe hæreditatem de-
functi, per quem text. decidit ibi Bart. in fine, dicens;
Vltimo nota, & bene tene menti hanc legem, quod ar- 7
ticulus ſeu poſitio debeat de neceſſitate concludere, alias
non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, vt
hic, *& l. neque natales. l. non epiſtolis. l. non nudis. Cod. de proba-
tion.* Hinc eleganter dicit Bald. *in l. interpoſitas. per tex. illi ibi
vltimo notab. C. de tranſact.* formare articulos, dicens, quia
articuli debent eſſe concludentes, ſicut debet eſſe con-
cludens probatio, addens, & hoc patet aperte extra de
probatio. in c. in præſentia. Probatio enim debet con-
cludere per neceſſe, vel probabile, & non per poſſibile;
&c. *ſecundum Bald. in d. l. ad probationem. la 2. C. de probat.* & ita
probatur etiam per text. in l. Ma r. in. C. eod. tit. Vbi et-
iam habetur; quod probatio debet de neceſſitate con-
cludere. Et clarum eſt, quod dubia probatio non ſolum 8
non releuet probantem, ſed etiam contra ipſum inter-
pretetur. d. c. in præſentiarum, vbi not. in gloſſ. vt ibi la-
te per dd. quæ omnia maxime procedũt, quando agitur
de probando crimine ſiue violentia, ſiue delicto. Cum 9
tunc requirantur liquidiſſimæ probationes, & luce me-
ridiana clariores. *vulg. l. fin. Cod. de probat.* Item cum cla-
riſſimi iuris ſit, vt actori poſſit deferri iuramentum veri- 10
tatis ſuper rebus ablatis, vel damnis, vel ſuper æſtima-
tione eorundem, quod requiratur vt delictum ſiue vio-
lentia rei, in cuius odium tale iuramentum defertur a-
ctori, in fauorem ſcilicet ipſius actoris violentiam paſſi,
plene, vere, & perfecte probetur, vt patet per text. in l. Si
quando in prin. dum inquit; Si quando vis in iudicio
fuerit patefacta. Sed non poteſt vis patefieri, ſine vio-
lentia, & ita liquido conſtare de delicto, niſi plene pro-
betur, & poſtea ſequitur in litera, deinde ſcilicet, quan-
do vis eſt prius patefacta ſuper rebus abreptis, &c. *C. vnde
vi. & in c. fin. Quod metus cauſa, &c.* dum inquit text. verum
poſtquam violentia per teſtes, &c. Et ſic eſt in d. l. Si quã-
do in verbo patefacto. tex. expreſſus ſecun. Bal. ibi. quod 11
vbicunque lex vel ſtatutum aliquid diſponit, vel inducit
cõtra delinquentem, vt ſc. habeat locum diſpoſitio illius
legis, vel ſtatuti, quod requiratur, vt de illo delicto plene
probetur. *Et ita etiam pulchre do. Iaſ. in 4. no. &c.* Item expedi-
tum eſt, prout etiam in ſupplicatione deductum reperi-
tur, quod ad hoc, vt habeat locum diſpoſitio legis. Si
quando ita vt iuramentum veritatis deferatur damnum
paſſo in odium delinquentis ſuper reb. abreptis, damnis
vel æſtimatione eorum, quod requirantur duo copula-
tiue; Difficultas ſc. probationis rerum omiſſarum, vel æ-
ſtimationis earum. Itẽ delictum præcedens, quod ſc. de-
lictum ante omnia plene & perfecte debet probari, *vt pa-
tet per tex. in d. l. Si quando, & quod notant ibi gl. & dd.* Et ponit
Bar. not. doctrinã ad cognoſcendũ ſcilicet, quando adſit
difficultas probationis, & quando non, *in l. in actio. ff. de in
litem iuran. in vlt. [illegible] pen. col. cum prin. vlt.* inquiens; Intelligo
autem difficultate probationis, vbicunque res, quæ pe- 12
tuntur, non poſſunt ad oculum demonſtrari, quia non
extant, vt hic in fin. vel quia non apparent, quod eſt i-
dem, *vt l. Cum res. §. penult. ff. de legatis 1. & d. l. Nummis. in fi.
& d. l. Si quando.* Et ſubiungit Bart. quod ſit menti tenen-
dum. & dicit dom. Iaſ. *in d. l. Si quando (mihi in prin. 8. colum.)*
quod Iudices in practica in hoc ſoleant multum errare.
Et hoc fortificatur vltra ſupra adducta per aureas doctri-
nas, quas ponit Bart. ab omnibus approbatas, *in l. Non
ſolum. §. Sed vt probari poſſet. ff. de noui operis nunci.* Quarum
vna eſt, quod vbicunq; aliquid prohibitum eſt, & ſic pu-
nibile certo & limitato loco vel tempore, oportet quod
accuſator præciſe probet locum illum vel tempus limi-
tatum, alias abſolueretur Reus, quia præſumitur factum 13

Q loco

loco licito,& tempore licito,& inter alia allegat Bar.ho-
ta.in l.Eum actum.in fi.vbi dicit, hoc quaſi expreſſum.*ff.*
14 *de negot.geſtis.* Actor enim fundans ſe in tempore, præciſe
debet probare illud tempus,alias ſuccumbet.*d.l. matrem.*
C.de proba. & glo.fin.in d.l.Eum actum. quam Bart.ibi ante finem
15 *dicit millies allegaſſe.* Nã is, qui agit,debet probare id,quod
eſt fundamentum ſuæ intentionis.*l.2.cum vulga.ff.de proba-*
16 *tionib.*Item alia doctrina eſt ; Quod in delictis in dubio
intelligitur quid factum tempore & loco licito, vt ſic
Reus abſoluatur à delicto,*per regulam l.merito.ff.pro ſocio.*&
dicit Bald. in c. Cum tu per illum text. quod vbi eſt du-
17 bium temporis,præſumatur in benigniorem partem, de
teſtibus. Et idem Bald.*in l. precibus.* C.*de impub. & aliis ſubſti.*
18 inquit,quod in delictis ſemper præſumitur pro eo,quod
delictum excuſat. *per d.l Merito. & in l.1.ff.ſolut.matrimon.*
Quod vbi actus ſe habeat ad prohibitum & permiſſum,
quod in dubio præſumatur actus celebratus tẽpore per-
miſſo.*per l.2.* C.*de pet.har.* per quæ etiam pluſquam ſuper-
flue iniuſtitia prætenſæ ſententiæ manifeſtatur. Et ſic ex
his omnibus iam pluſquam liquido infertur, quod cum
in propoſito noſtro, vt ex actis atteſtationibus, & etiam
ex ſupplicatione euidenter patet,quod actor&ſupplica-
tus nullum penitus delictum, vim, ſiue violentiam vel
dolum ipſius ſupplicantis, & impetitionem ſuam, nec
plene, nec ſemiplene probauerit, & quod in propoſito
noſtro non adfuerit difficultas probationis, &c. quod
iniuſte & minus bene in prima inſtantia fuerit pronun-
ciatum,& actori delatum iuramentum veritatis ſuper æ-
ſtimatione equorum,vaccarum, & ouium, &c. Quod
etiam procederet,vt adductum eſt, etiamſi adeſſet diffi-
cultas probationis æſtimationis,&c.ſicut tamen non ad-
eſt.

Cum de nullo delicto contra impetitum probatum ſit,nec plene,nec ſemiplene;Cum illa duo ad hoc,vt habeat locum tale iuramentum veritatis copulatiue requirantur.& per conſequens ſequitur, quod in omnem caſum in hac ſecunda inſtantia pronunciandum ſit, quod male ſententiatum,& bene appellatũ,& ita, quod Reus ab illa impetitione prima diffinitiue ſit abſoluẽdus, &c.

THEMA CONSILII XCIV.

Quid debeant deponere teſtes inducti ad probandam vim, vel aliud delictũ tempore noctis cõmiſſum.Et quod aliter deponentes non probent aliquid. Et quod ſententia lata ex huiuſmodi probationibus inualidis, ſit iniuſta & nulla.

SVMMARIA.

1 *Teſtis ratio eſt illa,quæ dat eſſe rei.*
2 *Teſtimonium ſine cauſa ipſo iure eſt nullum.*
3 *Teſtis dictum ex ratione reſtringitur & ampliatur, & ratio trahit ad ſe dictum,& conuertit.*
4 *Teſtimonium de auditu alieno vel credulitate nihil penitus probat, quia teſtis debet reddere cauſam ſcientiæ,&c.*
5 *Vanæ voces populi non ſunt attendendæ, & clamor populi minus eſt quam fama.*
6 *Teſtes quomodo deponere debeant ſuper fama vt probent.*
7 *Teſtis deponens ſe aliquem tempore noctis vidiſſe,debet rationem ſufficientem dicti ſui aſsignare.*
8 *Fama & vnus teſtis quando ſufficienter & plene vel ſemiplene probent.*
9 *In accuſationibus criminalibus debent eſſe probationes luce clariores.& debent exprimi annus & menſis, idque procedit non tantum de crimine criminaliter accuſato,ſed etiam vbi de crimine agitur criminaliter.num.10.*
11 *Criminaliter agi non ſolum dicitur,quando agitur ad pœnam inſligendam corpori, ſed etiam quando agitur ad pœnam pecuniariam applicandam fiſco.*

CONSILIVM XCIV.

DOMINI noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter im-
plorato,&c. Prædicta ſunt adeo vera;quod non e-
geant aliqua vlteriori allegatione; Cum vnius teſtis de-
poſitio,cuiuſcunque etiam ſit dignitatis, non probet,&
quod dubia probatio nedum non probet, ſed etiam in-
terpretetur contra ipſum producentem, vt patet per iu-
ra, quæ ſupra in præced. Conſ.ſunt adducta. Item ratio
teſtis eſt illa,quæ dat eſſe rei.l.Solam.*cum ibi notatis. Cod.de* 1
*teſt.*per quam l.Bald.in princ.dicit; quod tale teſtimoni-
um ſine cauſa ſit ipſo iure nullum,nec vis ſit verum teſtis 2
deponat ad obligandum, vel ad contrahendum, vel ad
liberandum.vel ad abſoluendum; Semper enim atten-
ditur cauſa, ſiue ratio teſtis.Et ideo Bald.in l. Conuenti-
cula.*in 5.col.verſ.modo venit,*ponit pulchrã regulam; Quod 3
vbicunq; dictum teſtis habeat ſe in plus quam ratio te-
ſtis,quod tunc ratio minuat dictum. Et ſi ratio ſit friuo-
la,& non concludens,quod trahat ad ſe dictum, & non
concludat,nec probet aliquid. C.*de Epiſc. & cler.* & tradit
Bald.in eadem l.Conuenticulam.*in prin. pen.col.*aliam no-
tabilem regulam;videlicet, quod ſemper ratio trahat ad
ſe dictum, & in ſua natura conuertat ipſum & deſtruat
dictum,ſi ei non congruat, quia tota virtus probationis
ſtat in ratione,&c.Item vulgatiſſimi iuris eſt, teſtimoni- 4
um de auditu alieno regulariter non valere.*l.Teſtium.cum*
*ibi notatis.*C.*de teſt.c.Cum cauſam.cum ibi notatis.eod.tit* per quæ
iura etiam patet,quod teſtis deponens de credulitate,ni-
hil penitus probet.Cum teſtis ad hoc, vt concludat, de-
beat reddere cauſam ſcientiæ dicti ſui per illum ſenſum
corporis,quo actus ſuper quo deponit, percipitur. *Hanc*
doctrinam ponit poſt Io. And.Bart.Pan.in d.c.Cum cauſam.in 5.col.
verſ.Sed ad declarationem omnium,&c.

Nec vanæ voces populi attendendæ ſunt. l. Decurio- 5
num.C.de pœnis.per quam l.dicit ibi Bald.quod clamor 6
populi ſit minus quam ipſa fama. Fama enim debet ha-
bere ortum à fide dignis. Et ad hoc, vt teſtes deponen-
tes, ſuper fama probent & concludant,requiritur,quod
reddant cauſam ſui dicti, ſcilicet dicendo maiorem par-
tem populi ſic ſentire,quia audiuerunt maiorem partem
populi ſic dicere,*vt pulchre decidit Bar.in l.de minori.§.plurium,*
*in 4.quæſt.cum ſeq.ff.de quæſtionib.*Et ideo quando non reddi-
tur rationabilis cauſa famæ, vnde ſcilicet proceſſerit e-
iuſmodi fama, non facit etiam aliquem gradum proba-
tionis,*ſecundum Bart.in d.§.plurimum. Refert & ſequitur Pan. in*
c.veniens.la 1.in pen.col.verſ.Sed ne captiuem intellectum proprium.de
teſt.

Et ſic patet,quod teſtes deponentes de huiuſmodi cla-
more in præſentiarum non ſolum non probent ſemiple-
ne prætenſas violentias & iniurias, de quibus in ſecunda
& quarta accuſatione & articulis. Sed nec etiam faciunt
aliquem gradum probationis. Similiter nec quintus te-
ſtis aliquid probat,nec facit. Cum nullam aſſignet cau-
ſam concludentem dicti ſui. Nec aliquid probaret, et-
iamſi depoſuiſſet; ſicut tamen minime depoſuit, quod
vidiſſet Ch.ab S.in loco articulato,tempore noctis;Cum
non deponeret,quod lumen fuiſſet accenſum,vel quod
Luna ita clare tunc luceret, quod potuiſſent eum vidiſ- 7
ſe,& cognouiſſe. Ex quo teſtes deponentes ſe quem vi-
diſſe tempore noctis, nihil probent, niſi dicant etiam,
quod tunc lumen fuerit accenſum, vel quod Luna
ita clare luceret, &c. *vt patet per ea, quæ pulchre dicit*

Bartol.

Bartol.in l. Si non ſpeciali.in fine.C. de teſtamen. Et bene facit gl. in l. Si cum exceptione.§.in hac actione.in verbo, ignorantia.dum dicit in fine: Iuſte ignorare poſſum quis vim mihi fecerit, cum talia fiunt de nocte.*ff. quod metus cauſa, &c.* per quam gloſſ. dicunt ibi Bald. & elegantius Angel. quod Oldr. Laudenſ. defenderit quendam Sacerdotem in curia Romana accuſatum de homicidio, contra quem duo teſtes probauerant & dixerant, ſe eum vidiſſe. Fecit enim Old. duo capitula, primo, quod maleficium fuit commiſſum in tali nocte, & quod in illa nocte non fuit lumen, & quod teſtes diſtabant à loco per vnam baliſtarum, & vltra, & fuerunt hæc probata. Ex quibus neceſſario falſum dictum teſtis infertur, ex quo radii Lunæ nullam lucem reddiderunt, & in ſeipſa eſt corpus opacum, niſi in quantum recipit à Sole, &c. Item dicit Bald. in l. Aretuſa.*mihi in princip. 2.colum.verſ.Et nota, quod Old. per locum à natura,* & ad hoc allegat d. §. in hac actione. & addit, quod ibi audiuerat à præceptoribus ſuis, &c. *Dominus Iaſon in l.non minorem.in verb.Item aduerte, dum Bart. in fi. dicit cum multis concord. ibi per eum adductis.C. de tranſactio. & in d. l. Si non ſpeciali.ad fin.&c.*

Quanto minus præfatus quintus teſtis aliquid probaſſe dicitur; Cum in dicto ſuo, ne dixerit ſe vidiſſe reum, nec quod cognouerit eum in voce. Per quæ iam pluſquã liquido apparet, quod prætenſæ libellatæ & articulatæ violentiæ, iniuriæ & inuaſiones nullo modo ſint probatæ per vnum teſtem, cum fama, cum actor, vt pluſquam clare oſtenſum eſt, nec probauerit famam, quæ modo faceret aliquem gradum probationis, multo minus ſemiplenam probationem, nec habuerit teſtem, qui ſemiplene probaret. Ideo hic non eſt neceſſaria illa diſcuſſio, an fama & vnus teſtis plene probent, necne. Cum nec hic fama probata, nec adſit etiam vnus teſtis concludenter deponẽs, &c. Ex quib. etiam ſequitur, dato quod eſſet quoque magis communis opinio glo. & dd. de quo tamen hic non eſt ſuperflue diſputandum, quod fama & vnus teſtis, de veritate regulariter plene probent, vt ſcilicet Reus condemnetur, quod tamen adhuc validus Chr. ab S. abſoluendus fuiſſet à ſecunda & quarta impetitionibus. Cum fama articulata minime ſit probata, nec adſit vnus teſtis concludenter deponens de veritate maxime, quod eius depoſitioni etiam repugnet natura ſcilicet, quod loqui nouerit Reum de nocte, potiſſimum cum etiam non fuerit articulatum, nec de lumine artifi-
8 ciali, nec de lumine Lunæ. Imo ſtante, quod ſit communis opinio, quod fama plene probata, faciat per ſe ſemiplenam probationem, pro tanto, quod fama & vnus teſtis concludenter de veritate deponens, plene probent; Tamen iſta communis opinio ſolum procedit in cauſis Ciuilibus non autem in criminalibus, in quibus ſcilicet fama cum vno teſte non probat, ita quod talis probatio
9 ſufficiat ad condemnandum; Cum in criminalibus requirantur probationes luce meridiana clariores. *d. l. ſciant, quæ lex eſt canoniſata, in c. ſciant cuncti. 2. qu. 8. ſecundum dd. in c. veniens. la l. Legiſtæ in l. Admonendi. ff. de iureiur. & in pleriſq; aliis locis.*

Et hoc nedum procedit, quando agitur de crimine criminaliter, ſed etiam vbi de crimine agitur ciuiliter. Ita probatur per optimum text. in c. tam literis. de teſti. vbi ſcilicet non agitur contra electum de crimine criminaliter, ſed ſolum ciuiliter, & tamen fama & plures teſtes ſingulares de tali impedimento, de quo ibi deponentes, nõ ſufficiunt, *quem tex. etiam ad hoc Pan allegat in d.c.veniens. in fin.* Ex his luce meridiana etiam clarius conuincitur iniuſtitia prætenſæ ſententiæ ſuper ſecunda & quarta impetitionibus latæ, quæ iniuſtitia confortatur etiam & conuincitur, quod in ſecunda, nec in quarta impetitionib. & articulis deſuper formatis anni & menſis aſſertarum, violentiarum & iniuriarum repetiãtur expreſſi, quorum tamen expreſſió & ſpecificatió requiritur etiam in libello, non ſolum cum de crimine agitur criminaliter, ſed etiam ſolum ciuiliter ad intereſſe partis. Et ita l. libellorum. ff. 10
de accuſ. procedit, ſiue agatur de crimine criminaliter, ſiue ciuiliter, dummodo crimen infamet, ſiue de iure, ſiue de facto *per tex. in l. prætor edixit, in princ. & ibi not. Bart. ff. de iniur. & famo.lib. & pulchre Canon in c. tuæ. de procur.* & dominus Iaſo. in §. ex maleficiis (*mihi in princ. 15. colum.*) *in verſ. in hoc libello. Inſt. de action.* adducit ad hoc multas concor. vt etiam adductum eſt in ſupplicatione, quæ maxime procedunt in præſentiarum, ex quo huiuſmodi ſententia lata, &c. ſit pro parte criminalis, vt patet in illis verbis ſententiæ ſcilicet, Sollen ſich demnach beyde / als Beklagter S. vnnd Ch. ſo neben jhm geweſen / derhalben mit hochgedachtem vnſerm gnädigſten Herren vertrâgen / vnnd Beklagter dem Kläger für den erlittenen Schaden / Gefängknuß vnnd Gewalt / ein hundert Gülden auß Gerichtlicher ermeſſigung geben / ꝛc. Cum ſecundum communem & veram ſententiam Doctor. non ſolum dicatur agi de cri-
mine criminaliter, quando agitur ad pœnam corporis 11
afflictiuam, ſed etiam quando agitur ad pœnam pecuniariam, applicandam Fiſco. *gl. eſt not. & approbata in l. prætor ait. in princ. in verbo, auctorum. ff. de ſepulch. viol.* Et eſt ratio, quia agitur ad vindictam publicam *l. licitatio. §. quod illicite. ff. de publi.* per quæ vtique conuincitur & confirmatur iniuſtitia prætenſæ ſententiæ vltra hoc, quod actor defecerit in probatione fundamenti ſecundæ & quartæ actionum: Cum Reus nedum ciuiliter contra regulam: Actore non probante, Reus etſi &c. & contra d. l. Libellorum. ſed etiam criminaliter fuerit condemnatus, contra omne ius & iuſtitiam, &c.

THEMA CONSILII XCV.

Quod excuſetur vaſallus non exequens vel parens mandato domini, quando hoc facit ex errore, vel quadam credulitate, etiam iniuſta: Item & ſecundo, quod non teneatur vaſallus ad reſcriptum domini ſui imponere pœnis, vel aliquid iniungere ſubdito, eius detentionib. non auditis. Et quod non delinquat, ſi Domino aliquid inique poſtulanti, non pareat.

SVMMARIA.

1. *Cauſa qualibet etiam iniuſta, excuſat à dolo.*
2. *Cauſa qualibet, etiam iniuſta, excuſat à multa.*
3. *Bona fides poteſt cauſari, etiam ex iniuſtis & temerariis cauſis.*
4. *Pœna corporalis qualibet, licet minima, maior eſt qualibet pœna pecuniaria.*
5. *Liber homo ſine legitima cauſa etiam à magiſtratu ſuo capi non poteſt.*
6. *Executio non eſt primum, nec ab ea incipiendum ſine cauſa examinatione & ſententia.*
7. *Probationes & inſtrumenta, non præcedente confeſſione in iudicio facta, vel iureiurando iudiciali, paratam executionem non habent.*
8. *Iudex qui ab executione incipit, dicitur ſpoliare. Et taliter à iudice ſpoliatus, ante omnia reſtituendus eſt.*
9. *Reus non eſt aliquis habendus, qui accuſatur de aliquo delicto, ſed qui conuincitur.*

CONSILIVM XCV.

Domini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter imploratoa Ad caſum mihi propoſitum breuibus re-

ſpondeo. Primo expediti iuris eſt, quod ſi validi ab N. fuiſſent obſtricti ex mandato & ec ..miſſione illuſtriſſimi Principis N. & N. regiſ ..ce. vna cum communi pecunia offerre ... ex præfatis cauſis offerre omiſiſſent, t. ..., dato etiam quod eſſet iniuſtus, vel tantum fatua crudelitas, excuſaſſet eos ab omni cõtumacia & dolo virtute vulgatæ regu-
1 læ, quæ habet; Quod quælibet cauſa etiam iniuſta excuſet à dolo. l. igitur. §. poteſt potiſſimum. in ver. & generaliter, vbi dicitur: & generaliter dicendum eſt, quoties quis iuſtis rationibus ductus, vel non iuſtis, ſine caliditate tamen, putauit ſe liberum, & in libertate moratus eſt, dicendum hunc in ea cauſa eſſe, vt ſine dolo malo in libertate fuerit &c. *ff. de liberali cauſa. l. plagii crim. accuſ. ſe* 2. iun. gl. ibi iuſta, quæ ſubiungit idem, ſi non iuſta. *C. ad l. Faui. de plag. l. 1. §. ſi mſi.* dum inquit; Sed vere putauit ſua, iuſtis rationib. ductus, iuncta gl. ibi in fi. quæ dicit: Idem ſi non iuſtis, ſed quoquo modo ſua credit, etiam errore iuris, cum eſſet dolus. Et citat glo. ibi ad hoc d. l. Igitur, &c. ff. de Abigeis. Et inquit valde eleganter Ang. in l. 1. in fine
2 principii ſcilicet. Et conclude, quod omnis crudelitas quantumcunque fatua excuſet aliquem à pœna doli. *Allegatis ad hoc d. l. plagii. & d. l. agitur. Et quod notat Innoc. in c. propoſuit. de coniug. ſerui.* Sicut etiam quælibet cauſa, licet iniuſta excuſat à mulcta. gl. eſt valde notab. in l. 1. in glo. magna. ſuper verbo hoc iudicium, in fi. dum inquit; Reſpondeo ſatis eſt, vt ſcilicet qui non venit, venire tamen contemnit, quia abſens eſt vel præſens, habet tamen cauſam, licet iniuſtam, quare non veniat. *ff. Si quis ius dicen. non obtem. gl. in l. ex conſenſu. §. cum qui in verb non recte. ante fin.* ibi, vel quia non credebat iudicem ſic feſtinare, vel ſimilia, &c. ff. de appel. glo. in l. ſatisque in fin. dum
3 inquit: hic non in contemptũ, ſed ob aliquam cauſam, licet non iuſtam. *ff. de in ius vocan.* Hinc pulchre etiam inquit Bald. *in l. 1. per gl. ibi. Cod. vbi cauſa ſtatus.* Quod bona fides poſſit cauſari, etiam ex iniuſtis vel temerariis cauſis, idque reputat mente tenendum. Et pulchre dicit Iaſ. *in l. qui iuraſſe. in 2. colum. in verſ. quod autem quælibet cauſa. ff. de iureiur. & in l. videamus. ff. de in litem iur. & in l. quis accuſare. in 1. colum. in verſ. Iſtud vltimum. Cod. de edendo.* Si ergo error etiam iniuſtus excuſat à dolo, & ita à contumacia, & etiam à pœna mulctæ, quanto magis infertur clariſſime, quod
4 excuſet etiam à captura perſonali, attento quod quælibet pœna corporalis etiam minima ſit maior omni pœna pecuniaria. *l. in ſeruo. in fin. ff. de pœnis.* Et quod is qui retinet liberum hominem, dicitur eſſe in dolo malo, per tantum quod per interdictũ de libero homine exhibẽdo retinẽs teneatur eum exhibere. Nihil enim multum à ſpecie ſer-
5 uientium differunt, quib. non datur facultas recedendi. *l. 1. & 2. ff. de lib. hom. exhib.* Et expeditum eſt liberum hominẽ præſertim equeſtris ordinis, ſine iuſta & legitima cauſa capi etiã à magiſtratu ſuo non poſſe: quod ſi cõtrarium actum fuerit, tenetur ei de iniuria, & eſt ſine dubio, &c.
6 Et ſecundo certiſſimi iuris eſt, quod ab executione non ſit incipiendum, non præcedentibus ſufficientibus cauſis, examinatione & ſententia. *l. ſi cum nulla. ff. de re iudicata.* l. 1. Vbi dicitur; Nimis propere iudex pignora Marcellæ capi, ac diſtrahi iuſſit ante rem iudicatam. Prius eſt ergo vt ſeruato ordine actionem aduerſus eam dirigas, & cauſa cognita, ſententiam accipias, *Et l. 2. C. de exe. cut. rei iudic. & per totum. Cod. l. communia.* epiſtolas, &c. Et dicit ibi Bartol. in d. l. 1. quod ibi deciditur. & in iuribus præallegatis, ſcilicet, quod non ſit inchoandum ab executione, faciat contra literas, quæ fiunt ſæpe in iſtis Curiis Romanæ Eccleſiæ, in terris Marchiæ & Ducatus, in quibus prius præcipitur ſoluere, antequam ſententia detur, tamen addunt vnum verbum, ſcilicet: Si ſenſeris te grauatum, compareas coram nobis. Et ſubiungit Bart. ibi, quod præceptum, quod ita continetur, ſit nullum. Et dicit Bald. poſt princ. d. l. 1. per text. ibi; Quod ab executione non ſit incipiendum, etiamſi debitum ſit probatum, quia probationes & inſtrumenta paratam executionem non habent, niſi ſit confeſſio in iudicio facta, 7
vel iuſiurandum iudiciale. *vt notatur ff. de iureiurand. l. Sed etſi poſſeſſori. §. vltim. & ibi gloſſ. ſingul.* & eſt gloſſ. 1. dum inquit, probatum eſſet, ſubaudi & pronunciatum, *& idem notat in ſpecie Saly. in d. l. 1.* Nam licet ſit probatum, tamen adhuc ſub iudice lis eſt. *ff. de peculio. l. eo tempore. & l. Quod debetur*, & ideo nondum eſt tempus exequendi. vt C. vnde vi. l. meminerint. Vbi eſt caſus, quod etiam ſi, qui impetrauit reſpectum à ſummo Principe, quod liceat propria authoritate occupare quandam poſſeſſionem, vel impetrauit à iudice, aduerſario non citato, nec ordine iudiciario ſeruato, ſi tamen ordine iuris non ſeruato, propria authoritate occupauerit, quod propter iſtam inuaſionem priuetur iure ſuo. Imo etiam ſpoliatus 8
à iudice, ſeu authoritate vel iuſſu iudicis, ordine tamen iuris non ſeruato, ante omnia reſtituendus eſt. *cap. conqueſtus, de reſti. ſpol.* Ex quibus breuiter patet dictum præceptum illuſtriſſ. Principis N. factum validis ab N. nedum fuiſſe iniuſtum; ſed etiam penitus nullum pro tanto, quod præfati validi ab N. ei non obtemperando non ſolum in aliquo non peccauerunt vel deliquerunt, ſed etiã quod ſi paruiſſent huiuſmodi præcepto, ſcilicet puniendo ſeu condemnando non confictos nec confeſſos in iudicio, nedum iure poſitiuo, ſed etiam diuino contraueniſſent. Scriptum eſt enim Pſalm. 36. Nec damnabit eum cũ iudicabitur illi. *Et tranſſumuntur illa verba in c. 1. in pr. de ſenten. & re iud. in 6.* Non enim quia allegatur vel accu- 9
ſatur de aliquo debito, vel violentia, ſtatim eſt Reus, ſed qui conuincitur crimino ſus. Vnde ſi examinanti Epiſcopo cauſam Presbyteri vel Diaconi, niſi fuerit per teſtium approbationem Presbyter vel Diaconus conuictus, non eſt ſcelus Epiſcopo manifeſtum, niſi ſua ſponte iſtud confiteatur, &c. 15. *q. vlt. c. vlt. c. forus. de verb. ſign.*

THEMA CONSILII XCVI.

Quod filia renunciando in manibus fratrum (accepta aliqua ſumma florenorũ pro dote) hæreditati paternæ, maternæ, & fraternæ excepto caſu, quãdo fratres ſine liberis morerentur; In q ... é caſũ reſeruauit ſibi legitimã fratrũ ſucceſſionẽ, non intelligatur per hoc acquiſiuiſſe ius in euentũ conditionis in hæreditate fratrũ, nec poſſit impedire propter illam clauſulam fratres teſtamentũ facere, ſicut nec per expreſſum pactum etiam iuratum poſſet. Secundo, quod per 2
talem generalem renunciationem non ſpecialiter facta mentione legitimæ, nõ impediatur petere ſupplementum legitimę, etiamſi renunciatio eſſet facta cum iuramento. Tertio, qualiter legitima cõputetur. Quarto, quod petitio ſupplementi legitimæ, nõ obſtante renunciatione generali, non habeat locũ ſtante conſuetudine in contrarium, qua legitima tali caſu minui poteſt. Quinto, quod inſtituta ſoror in teſtamento fratris poſt aditam hæreditatem, poſſit contra illum, qui detinet, vel pro hærede poſſidet bona hæreditaria, inſtituere petitionem hæreditatis.

SVMMARIA.

1 *Renuncians generaliter hæreditati paternæ, non intelligitur renunciaſſe legitimæ, vel iuri petendi ſupplementum eiuſdem, niſi in renunciatione ſpecialem de legitima mentionem fecerit.*

2 *Legitima ſurrogatur in locum alimentorum, ideoque eſt fauorabilis.*

3 *Renunciatio generalis captioſe interpretanda non eſt.*

4 *Expreſſum vt aliquid dicatur, ſpecialiter debet fieri digreſſio ad ſpeciem, nec ſufficit generalis expreſſio, etiamſi iuramentum interueniſſet.*

5 *Iuramentum non extenditur vltra, quam renunciatio.*

6 *Iuramentum generale nihil operatur in illis, quæ ſpecificari debent.*

7 *Iuramentum non habet vim ſpecialis diſpoſitionis ad ſupplendum defectum ſubſtantiæ vel conſenſus.*

8 *Legitimæ non videtur renunciaſſe filia, quæ generaliter renunciauit hæreditati paternæ. & etiamſi iurauerit amplius nihil velle petere, illud tamen iuramentum ad ſupplementum legitimæ non extenditur.*

9 *Ius agendi ad ſupplementum legitimæ, non tollitur per lapſum quinquennij, ſecundum communiorem opinionem.*

10 *Quæ ſit legitima, & quomodo computanda.*

11 *Bona dicuntur deducto ære alieno.*

12 *Legitima filiorum vt tollatur, licet nullo ſtatuto, vel loci conſuetudine induci poſſit, per ſtatutum tamen vel conſuetudinem poteſt minui.*

13 *Verba ambigua interpretantur contra illum, qui vult ſe fundare ex verbis.*

14 *Fundans intentionem ſuam ex aliquo affirmatiue vel negatiue, probare illud debet. Idem ſupra conſ. 79. num. 3.*

15 *Probatio debet eſſe clara & neceſſario concludens. Idem ſupra conſ. 93. num. 7.*

16 *Verba quando dubitatur à quo prolata fuerint, inſpiciendum in cuius fauorem appoſita ſint, & ab illo cenſentur appoſita, fitque contra eum interpretatio.*

17 *Bona poſt aditam hæreditatem non dicuntur defuncti, ſed hæredis.*

18 *Bona etiam adita hæreditate largo modo dicuntur hæreditaria.*

19 *Pactum de ſuccedendo affirmatiuum nõ valet etiam ſi iuramento firmatur, quia eſt contra bonos mores. Et nu. 21.*

20 *Pactum de non ſuccedendo negatiuum, quia non inducit votum captandæ mortis, nec liberam teſtandi facultatem aufert, iuramento, ſtatuto, & loci conſuetudine firmatur.*

21 *Pacto quod fieri prohibetur, vt quia eſt contra bonos mores, nec ſtatuto aut conſuetudine fieri poteſt.*

23 *Hæreditas in contractu dari non poteſt.*

24 *Aditio fit ſolo animo per aliquem actum declarato.*

25 *Hæreditatis repetitio hæredi quando & contra quem competat, & quando rei vendicatio.*

26 *Hæres per ſolam hæreditatis aditionem acquirit dominium rerum hæreditariarum, licet non poſſeſſionem earundem ſine corporali apprehenſione.*

27 *Rei vendicatio datur domino, etiam contra quemuis poſſeſſorem ſeu detinentem.*

28 *Interdictum quorum bonorum non ſolum ad vniuerſitatem, ſed etiam ad ſingulas res competit.*

29 *Frater contra teſtamentum fratris inofficioſi querelam non habet, niſi turpi perſona inſtituta. Idem ſupra conſil. 77. num. 6.*

CONSILIVM XCVI.

OMnipotentis Dei auxilio ſuppliciter implorato. Quod prædictæ reſponſiones ſiue deciſiones iuxta narrata, ſcilicet in contingentia facti ſint veræ & iuri
conformes, breuiter omiſſis ſuperfluis, ex ſequentibus
patebit, &c. Et prima reſponſio ad ſecundam & tertiam
quæſtiones data, probatur per regulam, quæ habet, quod
in generali renunciatione hæreditatis paternæ non in- 1
telligatur renunciatum legitimæ, vel iuri petendi ſupplementum eiuſdem, niſi de ea legitima in renunciatione fiat ſpecialis mentio. Ita notabiliter decidit Guil. de
Cun. *in l. de his. ff. de tranſact. per text in l. Si quando. §. & generaliter. C. de inoffic. teſtament.*

Ex quo infert ibi in ſpecie, quod ſi frater aſſignet ſorori fundum pro ſua parte, & ſoror dicat ſe contentam,
& promittat nihil amplius petere, quod tamen poſſit
petere ſupplementum legitimæ, niſi ſpecialiter renunciauerit petitioni ſupplementi legitimæ. Et ſequuntur
Alb. de Roſat. & valde eleganter Bald. in d. l. de his. in 1. lectura. in verſ. Quæro vtrũ hæc lex. Vbi expreſſe poſt Guil.
decidit, quod ſi filia non habeat legitimam ſuã, non præiudicet ei generalis renunciatio facta fratribus de hæreditate paterna, ſed requiratur, quod ſpecialiter renunciet ipſi legitimę, ſeu actioni ad ſupplementum legitimę.

Et addit de hoc eſſe tex. *in d. l. Si quando. § fi. ſecundum Guil. & eſt §. & generaliter. Item tenet Bald. in d. l. de his in 2. lect. in fin.*
ſubiungens: & ideo ſis cautus, quando ſorores renuncient fratribus, vt facias expreſſam mentionem de legitima, & facit ſecundum eum ratio, quia legitima ſurroga- 2
tur in locum alimentorum, vnde eſt multum fauorabilis. *argum. l. cum hic. § tranſigit. eo. tit. de tranſact & quod not. Cyn. in l. Sancimus. C. de nuptijs.* & idem tenet Ang. *in d. l. de his. in fin.*
Et allegat ad hoc etiam pulchrum text. in l. Cum Aquiliana. in fi. dum inquit, liberalitatem enim captioſam interpretatio prudentum fregit. *ff. de tranſact.* Et ſic patet ibi, 3
quod generalis renunciatio non ſit captioſe interpretanda. *Idem tenent Bald. Salyce. & Paul. de Caſtr. in d. § & generaliter. Et dicit Iaſo. ibi in 2. colum. verſicul. 3. Tertio per iſtum text. & Dominus Iaſo. in d. l. de his. in 1. colum. verſ. iuxta hanc regulam, vbi etiam allegat ad hoc bonum text. in §. Cæterum. in Auth. vt cum de appell. cognoſc. coll. 8.* Et dicit idem Iaſo. in d. §. & generaliter, hæc confirmari per tex. ibi in verb. niſi ſpecialiter. *iuncta doctrina gloſſ. in Cle. 1. in verb. & ſpecialiter de iudicijs. vbi eſt glo. not. quam etiam ad hoc ibi notat multum Io. de Imol. in 1. colum. verſ. Nota ex illa gl.* quod ad hoc vt aliquid dicatur ſpecialiter
expreſſum, oportet vt fiat digreſſio ad ſpeciem, nec ſuffi- 4
ciat generaliter exprimere. Et hoc procedit etiamſi iuramentum interueniſſet in tali renunciatione generali.
Ita videtur probari per nota. doctrinam, quã tradit Bart.
in l. Sed & ſi quis. §. *quæſitum. in fi. in verſ. Quæro quid ſi petitor.*
ff. Si quis cautio. Vbi notab. decidit Bartol. Quod ſi in
generali renunciatione apponeretur iuramentum, referatur ad illos caſus, ad quos trahitur renunciatio, & ita
quod non referatur ad illos caſus ad quos non referetur renunciatio generalis, *allegans ad hoc bonas ll. ſiluet l. fin. Cod. de non num. pecun. l. fin. Cod. qui ſatiſda. cog. Et l. fin. in princip. ff. ad municip. quam doctrinam Bartol. ſequuntur Alber. de Roſa. Bald. Fulg. & Angel. in d. §. quæſitum. & d. Iaſ. ibi. ad fin. cum multis concord.* Inquit enim Bald. *ibi in fin. penult. colum.*
& in princip. vlt. quod iuramentum generale nihil operetur in his, quæ debent ſpecificari. *Allegat ad hoc gloſſ. ord. in* 5
Auth. Sacramenta puberum. Cod. ſi aduerſus vendi. Et valde notab. Salyc. in l. 1. in pen. colum. in verſ. Tertio quæro. C. Commod. Et ita
etiam notabiliter concludit poſt Bart. & dd. in d. §. quæſitum. Alexand. de Imola in conſil. 28. *incip. Viſis ac accurate ponderatis his, quæ in propoſito titulo quæſtionis narrata ſunt, in vltim. colum. in verſic. non obſtat, quod interuenerat iuramentum, in 1. vol.* videlicet, quod iuramentum non trahatur niſi ad
illos caſus, ad quos traheretur renunciatio non iurata.

Et ſic ex iſta doctrina Bart *in d. §. quæſitum communiter approbata*, inſertur, *prout vbi expreſſe dicit d. Iaſ. in vlt. colum.* quod iu-
6 ramentum non habeat vim expreſſi nec ſpecialis conſenſus. Licet Bald. in hoc velit contrarium, in d. l. C. Cōmod. in . q per l. Cum pater. §. filius matrem. vbi iuramentum habet vim ſpecialis diſpoſitionis. *ff. de leg. 2.* Et ſic videtur, quod ſi in terminis noſtris eſſet appoſitum iuramentum, quod iuramentum debeat operari, ac ſi legitimæ ſeu ſuppletioni eiuſdem eſſet expreſſe renunciatum. Nam ad hoc reſpondet valde notabiliter Ludo. de Rom. *in conſ. incip. In caſu propoſito conſultationis circa celeberrimorum virorum conſilia in princ. pen. col. verſ. ſed certe.* videlicet, quod d. §. filius martem. loquatur cum iuramentum adijciatur
7 actui, in quo eſt defectus ſolennitatis. Non autem quando adijcitur actui ex defectu ſubſtantiæ, vel deficientis conſenſus, quia tunc non faciat actum valere, vt valere poteſt, &c. Et Saly. in d. l. *1. in vlt. col. in verſ. Quæro quid ſi in caſu, &c.* etiam reſpondet ad d. §. filius matrem. Quod iuramentum habeat vim ſpecialis diſpoſitionis, in quo ſcilicet conſentitur, non in alijs, ſubiungens, & ideo Cyn. notanter dixit in non cogitatis, quaſi diceret, quod in cogitatis bene operaretur. Et addit quod prædicta etiam bene procedant de iure Cano. *Refert & ſequitur alexan. in d. conſ. . . . in præalleg. verſ. & Do. Iaſo. in d. § quæſitum. ad fi.* Et ita in terminis noſtris, videlicet ſi filia renunciauerit hære-
8 ditati paternæ generaliter, & iurauerit nihil velle petere amplius, quod tamen illud iuramentum non extendatur ad ſupplementum legitimæ, tenet expreſſe Do. Iaſ. hoc *in d. l. de bis in præall. verſ. iuxta hanc regulam, poſt Frid. de Senis in loco ibi per eum allegato. & eſt in conſ. 199. incip. Quæritur an Domina Marga minor 25. annor. olim filia, &c.* Et ratio eſt in promptu: Quia filia generaliter renunciando non videtur cogitare de legitima. Ergo, &c.

. Item communis opinio dd. eſt reprobata in hac opinione Bart. in l. Si quis filium, quod ius agendi ſupple-
9 mentum legitimæ non tollatur per lapſum quinquennii, ſicuti querela inofficioſi teſtamenti, *vt per Bald. & Moder. in d. l. Si quis filium. C. de inoff. teſt.* de quo non eſt hic ſuperflue latius inſiſtendum. Sed hoc ideo adductum eſt, vt præfata Domina N. vxor nobilis ab N. per lapſum quinquennii non intelligatur excluſa à iure petendi ſupplementum legitimæ in bonis paternis & maternis, ſecun. commu. opi. dd. à quo in conſulendo & iudicando nequaquam eſt recedendum, per vulgaria, &c.

10 Item expeditum eſt, quod hodie de iure nouiſſ. Auth. *ſcilicet nouiſſima. in illa gloſſ. ibi in corpore. vnde ſumitur*, legitima filiorum ſit triens, quando liberi ſunt quatuor vel pauciores, vel dimidia, ſi ſunt quinque vel plures, & eſt tertia vel dimidia, ſcilicet portionis debitæ ab inteſtato, licet olim eſſet tantum quarta. *l. Cum quæritur. C. de in officio. teſtam.* Et quoniam eſſe debeat huiuſmodi tertia vel dimidia, & ipſa legitima liberorum, debet attendi quantum in bonis habuerit pater tempore mortis ipſius, & quantum facultates eius eo tempore valuerint. *d. l. Cum quæritur ibi ſcilicet, mortis tempore & d. Authen. nouiſſima. ibi. ex ſubſtantia deficientis*, & huiuſmodi legitima quæ debetur filiis ſine liberis, eſt quota bonorum, non hæreditatis. *l. Papinianus. §. quarta & § Quoniam autem quarta. ff. eod. titu. de in. offic. teſtam.* Bona autem
11 dicuntur deducto ære alieno. *l. ſubſignatum. §. bona. & l. Princeps bona. ff. de verb. ſignifi.* Item communis opinio dd. eſt,
12 quod, licet ſtatuto vel conſuetudine locinon poſſit induci, vt tollatur legitima filiorum; Poſſit tamen per ſtatutum vel conſuet. diminui, *ſecun. dd. in l. Sancimus. C. de nupt. in cap. . . . naturale. 1. diſtin. & in cap. Raynutius de teſtam. & in aliis locis.*

Præterea & ſecundo non videtur colligi poſſe ex verbis renunciationis, quod Domina N. renunciauerit hæreditatibus paternæ vel maternæ ſub conditione, ſi ſcilicet contingeret fratres ſuos liberos legitimos poſt ſe relinquere, vel ſub modo, quando ſcilicet decederent ſine liberis legitimis.

Etiam, quod huiuſmodi renunciatio non eſſet extendenda ad caſum, quando ſcilicet omnes tres fratres decederent ſine liberis, cum prædicta verba in fine renunciationis poſita, hoc non exprimant, vt ſupra oſtenſum eſt. Item conſtat dictam clauſulam ſiue conuentionem eſſe appoſitam in huiuſmodi renunciatione præciſe in fauorem Dominæ N. Et clari iuris eſt, quod verba obſcura, vel ambigua in contractibus, pactis, vel quibuſcunq; 13
diſpoſitionibus poſita, interpretentur contra ipſum proferentem, vel contra eum in cuius fauorem prolata ſunt. l. veteribus, *& ibi Iaſ. ff. de pactis. l. Labeo ſcribit obſcuritatem pacti. ff. de contrah. empt. & vend.*

Et ratio eſt ſecun. Ang. & dd. in d. l. veteribus. Quia ille, qui vult fundare ſuam intentionem ex huiuſmodi diſpoſitione vel pactione, ſiue verbis, debet eam probare ſiue agendo, ſiue excipiendo. *l. 2. ff. de proba. l. actor quod aſſeuerat C. eod. tit.* & dicit Ang. in d. l. veteribus quod iſta ſit regula nunquam fallens, videlicet, quod fundans intenti- 14
onem ſuam ex aliquo affirmatiue ſiue negatiue, illud probare debet d. iuribus. *coniunct. l. optimam. in fin. Cod. de contrahſtip.* Probatio autem debet eſſe clara, & conclu- 15
dens neceſſario vel ſaltē præſumptiue, præſumptione ſc. à iure approbata, alias non releuat probantē. *c. in præſentia. cum ibi not. de prob. l. non hoc. C. vnde cognati.* Et quando non conſtat à quo verba obſcura in contractu fuerint prolata, quia ſunt verba Notarii vel alterius ſcribentis, 16
tunc ſemper inſpicitur in cuius fauorem appoſita ſunt, & ab illo cenſentur appoſita, & fit interpretatio cōtra eum. Ita pulchre dicit Paul. de Caſt. in d. l. veterib. ſubiungens quod hoc modo poſſit intelligi l. Si emp. in prin. ff. de contrah. empt. Et ideo Ang. in d. L. veterib. dicit, quod ſi non appareat quis verba protulerit, tunc quicunq; vult fundare intentionē ſuam ex pactione obſcura vel ambigua, quia dicit ſic interpretari debere, &c. quod debeat illud probare ex regula d. l. 2. quæ dicit; Ei incumbit probatio qui dicit . . . odo ad propoſitum, ſi Domina velit dicere & fundare intentionē ſuam ex dicta clauſula, neceſſe haberet illud probare. Sed quia ex verbis prolatis, & in ipſius fauorem, vt apparet, poſitis nullo modo apparet clare, quod renunciauerit hæreditati paternæ & maternæ ſub conditione & modo, ſi vel quando ſc. contingeret omnes tres fratres decedere ſine liberis. Igitur huiuſmodi verba non clara, ſed ambigua & obſcura intentionem eius non probant, ſed contra eam potius interpretantur. Præterea huiuſmodi verba in fine poſita, videntur etiam repugnare huic intellectui, in quantum dicunt, Es geſchehe dann ic. Et ſequitur, Weſt ſie denn von billich fell vñ rechts wegen erbet deſt ſolle ſie vnvertzegē ſeyn / on geverde / ic. Nota: or verba Erbet / quæ verba videntur neceſſario intelligi, quod per Dominā N. in præd. ctū euentū, quo; ſc. omnes tres fratres decederent ſine liberis, & c. non ſit renunciatum ei in quo tūc ſuccederet, vt expreſſe innuere videtur illud verbū Erbet / quod nō videtur poſſe intelligi, niſi de hæreditate fraterna, & nō paterna, vel materna, ex quo filii adierunt hæreditatē paternam & maternam. Et ita tempore mortis Ioannis ab N. non ſubierunt, ſicut etiā hodie non exiſtunt hæreditates paternæ & maternæ. Nam hæreditas poſtquam eſt adita ab hæredib. ex teſtamēto vel ab inteſtato, nō dicitur amplius hæ- 17
reditas, ſed ſunt bona propria ipſius hæred. gl. eſt ſing. & not. communiter approbata in l. Eius qui in prouincia.

in verb.

in verb. hæreditati. ff. Si certum pet. ... quo Bart. *ibi poſt prin-*
cipium 2. col. in ver. ſecundo oppono, vbi, dicitur hic, quod acquiritur
hæredi, &c. allegat duas leges, ſcilicet, l. Sed ſi plures.
§. filio. ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. Vbi habetur, quod
poſtquam filius adiuit hæreditatem patris, hæreditas pa-
tris dicatur effectum vnum patrimonium cum patrimo-
nio filij, & ita quod deinceps ſolum dicatur patrimo-
nium filij. *& in arg. l. fina. in fi. C. de inoffi. teſta. Et eſt etiam gloſſ.*
ordi. in l. 1. §. veteres. ff. de acquir. poſſ. Imo de hoc eſt expreſſe
tex. in §. 1. Dum inquit, vt ſi creditoribus ſatis non fiat,
potius eius hæredis bona, quam ipſius teſtatoris à credi-
toribus poſſideantur. &c. Ecce apertus text. Quod bona
non dicuntur amplius teſtatoris, ſed ipſius hæredis, adi-
ta hæreditate per eundem. *Inſt. de hæredum qual. & differ. Et*
ſimilis tex. eſt in §. 1. ad fin. Inſtit. quibus ex cauſ. manu. non licet,
qua duo vltra d. l. hoc allegat dom. Ia. in d. l. pen. in princ. 15. colum-
num. 8. Et inducit ad hoc pulchras deciſiones poſt dd. in locis ibi per eum
allegat. ff. Si certum petat. & in d. §. veteres. in 3. col. verſic. circa
primam concluſionem. De quibus hic non eſt diſputandum.
18 Nec obſtat text. in l. fin. §. Sin autem æs alienum, Vbi
bona dicuntur hæreditaria etiam adita hæreditate per
hæredem. *C. de bon. quæ lib.* Nam hoc ſolum eſt large & im-
proprie, *ſecun. Bal. in l. 4. ff. de bon. poſſ. & in Rub. ff. de acqui. hæ-*
red. Et ſic patet; quod ſi contingeret Ioannem ab N. dece-
dere ſine liberis, non amplius ſubeſſet hæreditas pater-
na vel materna, ſed tantum fraterna, Ergo. &c. Et licet
iſto caſu domina N. non dicatur renunciaſſe hæreditati
fraternæ, tamen per iſtud pactum renunciationis nõ fuit
ſublata facultas teſtandi ipſi Ioanni ab N. de bonis ſuis.
Nam ſi fratres feciſſent expreſſum pactum, etiam ſtipu-
latione vallatum, vt ſoror eorundem, ſcilicet prædicta
domina, eis ſine liberis decedentib. ab inteſtato ſucce-
deret, tamen adhuc illo pacto tanquam à iure reproba-
to, ex quo ipſum eſt contra bonos mores, & aufert libe-
ram teſtamenti factionem, non obſtante, Ioannes ab N.
libere poſſet de bonis ſuis teſtari, & ita condere teſta-
mentum & pro arbitrio ſuo inſtituere hæredem. Cùm
19 vulgatiſſimi iuris ſit, quod pactum affirmatiuum de ſuc-
cedendo, tanquam cõtra bonos mores nullius momenti
ſit *l. pactum quod dotali. C. de pact. l. ſi C. eo ti. l. ſtipulatio hoc modo*
concepta. ff. de verb. oblig. &c. Quod procedit etiam ſi tale pa-
ctum affirmatiuum de ſuccedendo ſit iuramento firma-
tum, cum ſit contra bonos mores, ex quo inducit vo-
tum captandæ mortis alienæ, & aufert liberam teſtandi
facultatem. *per regulam c. Non eſt obligatorium. de reg. iuris in 6.*
ſec. glo. in d. l. Si quis ſo. §. Illud in verb. gratia C. de inoffic. teſt. glo.
in l. pactum quod dotali C. de collat. & communiter Legiſtæ ſequun-
tur ibi, & in d. l. fi. & in d. l. Stipulatio hoc modo concepta. licet
20 ſecus ſit in pacto negatiuo, ſcilicet de non ſuccedendo,
quod bene firmatur iuramẽto. *c. quamuis de pact. in 6.* Sicut
etiam firmatur tale pactum de non ſuccedendo conſue-
tudine vel ſtatuto loci. Quia tale pactum de non ſucce-
dendo, non inducit votum mortis alienæ, nec tollit libe-
ram teſtamenti factionem, prout pactum affirmatiuum
de ſuccedendo. Ideo tale pactum de ſuccedendo, nec
21 conſuetudine, nec ſtatuto firmari poteſt. Nam quando
aliquid non poteſt fieri per pactum, eo quia ſit contra
bonos mores, illud etiam non poteſt fieri per ſtatutum
vel conſuetudinem: quia ſtatutum vel conſuetudo dici-
tur lex loci in quo viget. *l. de quibus. ff. de legibus. l. omnes populi.*
ff. de iuſti. & iure. Lex autem debet eſſe honeſta & ſancta. *c.*
22 *erit autem lex. 4. diſtin.* Ita notabiliter decidit Bart. in d. l. Omnes po-
puli. in 3. quæſt. 3. partis principalis. Et ita in ſpecie, videli-
cet quod pactum affirmatiuum de ſuccedendo non poſ-
ſit firmari etiam iuramento, decidit Alex. de Imo. in d. l.
pactũ quod dotali. & d. l. fin. & in d. l. Stipulatio hoc mo-
do concepta. Et ſequitur dom. Iaſon in præd. ſuis locis re-
probata opinione Bald. in hoc. *in l. cum Avia hæreditarium. C. vt*
in poſſeſſ. legato. per text. in c. Illa nam. in tit. Si de feudo
fuerit controuer. inter do. & agnat. Vaſal. Quia reſpon-
det dom. Alex. & bene, quod d. c. cum ſimilibus, non lo-
quatur de pacto de ſuccedendo, ſed de pacto de non ſuc-
cedendo, quod non reputatur contra bonos mores, &
ideo iuramento firmatur. Et certiſſimi iuris eſt, quod hæ-
reditas fraterna non potuit dari dominæ N. in contractu
ſponſalitio, ſiue in alio contractu inter viuos. *l. hæreditas.*
C. de pact. conuentis; tam ſuper dote, quam donat. propter nuptias. l.
verba contraxerunt. ff. de verb. ſig. &c.

Reſponſio autem data ad quintam quæſtionem, eſt
adeo clara, quod non egeat alia vlteriori declaratione. 23
Cum indubitatum ſit, quod Wolffgangus ab N. potue-
rit de propriis ſuis bonis teſtari, cum non fuerit perſona
à iure prohibita teſtari. Et ita cum potuerit in teſtamento
ſuo de iure inſtituere ſororem ſuam ſæpe nominatã do-
minam N. in omnibus propriis bonis ſuis, quæ poſtquã
ipſe adiuit hæreditatem paternam vel maternam, non
fuerunt amplius bona hæreditaria paterna vel materna,
ſed bona ſua propria, vt patet ex adductis circa ſecun-
dam reſponſionem ſupra datam, quod hæreditas ipſius
Wolffgangi fuerit delata, ex teſtamento ſorori ſuæ
dominæ N. Nam hæreditas intelligitur delata, quam
quis adeundo conſequi poteſt. *l. delata hæreditas. ff. de ver-*
borum ſign. Et ſic domina N. adeundo hæreditatem fra-
tris ſui ex teſtamento eius ſibi delatam eam cõſequi po-
tuit; quæ quidem aditio etiam ſolo animo fit declarato 24
per aliquem actum, qui non poteſt fieri citra ius & no-
men hæredis. *l. pro hærede. & l. gerit. & ibi Bart. & dd. ff. de ac-*
quiren. hæred. qui animus ſcilicet adeundi hæreditatem
ſibi delatam declaratur etiam eo ipſo, quod hæres, cui
delata eſt hæreditas ab inteſtato, vel ex teſtamento, in-
tentat petitionem hæreditatis pro hærede vel pro poſ-
ſeſſore, quæ quidem petitio hæreditatis competit de iu-
re ciuili, tam hæredi ex teſtamento, vel ab inteſtato. *vt l.*
1. & 2. & per totum titul. ff. de petitio. hæred. & C. eod. tit. Et da-
tur huiuſmodi petitio hæreditatis contra poſſidentem
pro hærede, id eſt, contra putantem ſe hæredem defun- 25
cti, cum tamen nõ ſit, ſiue bona fide credat ſe hæredem,
cum non ſit, ſiue etiam mala fide, ſciens ſe non eſſe hæ-
redem, contendat tamen ſe hæredem, *vt in d. l. pro hæ-*
rede in princip. cum gloſſ. 1. magna. Item datur contra poſ-
ſidentem pro poſſeſſore, hoc eſt, qui ſimpliciter & ſine
aliquo titulo poſſidet, nec vllum titulum poſſeſſionis al-
legat, niſi quia poſſidet. *De vtroque eſt text. in l. Regulariter.*
ff. de petitio. hæred. l. hæreditatis petitio. Cod. eodem titu. licet non
detur contra poſſidentem vero, & iuſto titulo. Sed rei
vendicatio competit iſto caſu contra poſſidentem rem
iuſto titulo. *d. l. hæreditatis.* Conſtat autem Ioan. ab N.
res hæreditarias inuaſas & occupatas à ſe tantum pro
poſſeſſore, cum nullum titulum poſſit prætendere, vel
ſaltem pro hærede poſſidere, licet dicat & credat ſe eſſe
hæredem fratris ſui Wolffgangi in Chriſto defuncti, cum
in veritate nõ ſit eius hæres, ſed domina N. inſtituta hæ-
res in ſuo teſtamento. Et expeditiſſimi iuris eſt, quod hæres
per ſolam aditionem hæreditatis acquirat dominium
rerum hæreditariarum, licet non poſſeſſionem earun-
dem ſine corporali apprehenſione. *l. poſſ. cum hæredes. in*
prin. ff. de acquir. hæred. Et ideo hæredi tanquam domino da- 26
tur etiam rei vendicatio vel actio in rem contra poſſidẽ-
tem rem hæreditariam iuſto titulo, licet non petitio hæ-
reditatis. *d. l. hæreditatis petitio. Et rationem diuerſitatis ponit ibi*
Bart. quam communiter ſeq. dd. Ex quo ſequitur quod et-
iam dominæ N. competeret rei vendicatio cõtra fratrem

ſuum Ioannem de facto occupantem, & detinentem aliqua bona fratris ſui Wolffgangi defuncti. Cum rei vendicatio detur domino etiam contra quemuis poſſeſſorem ſeu detinentem. *text. eſt not. licet vulg. in l. officium. in fi. ff. de rei vend.* Et forſitan vt ius eſſet in propoſito intentare
27 rei vendicationem contra Ioannem ab N. pro huiuſmodi rebus ab eo iniuſte occupatis. Nam hæres poſtquam adeptus eſt poſſeſſionem rerum hæreditariarum, ſi poſtea contingat eum cadere à poſſeſſione, nõ poteſt amplius intentare petitionem hæreditatis. Quia in petitione hæreditatis veniunt res hæreditariæ *l. Item veniunt. §. ſi. cum l. ſeq. ff. de peti. hære.* Poſtquam autem hęres ſemel adeptus eſt poſſeſſionem, non dicuntur amplius bona hæreditaria ſed propria, vt ſupra eſt oſtenſum. Ideo ei nõ amplius competeret petitio hæreditatis, ſed rei vendicatio, *vt pulchre declarat Bart. in l. 2. in verſ. Sed quæro vnde hoc. ff. de fideicom. hered. petitio.* Et dicit do. Iaſ. *in d. l. pen. in fi. 17. col. ff. Si certum pet.* quod in hoc multum erretur in practica. Item hæredi, poſtquam adiuit hæreditatem contra detinentem, &c. res hæreditarias, datur poſſeſſorium iudicium adipiſcendæ hæreditatis, ſc. quorum bonorum. *l. 1. ff. quor.*
28 *bonor.* Et competit illud interdictum, quorum bonor. non ſolum ad vniuerſitatem, ſed etiam ad ſingulares res d. l. 1. §. hoc interdictum. iuncta gl. ibi in verb. non ad ſingulas. ibi, dum inquit; Sed reſpondeo, ſubaudi tantum ſcilicet, non tantum ad ſingulas. Et ibi Bart. Et ideo ſi hæres apprehenderit poſſeſſionem rerum hæreditariarum, & poſtea caderet à poſſeſſione, amplius non competerent ei remedia adipiſcendę petitionis, & ita nec etiam remedium, Quorum bonorum, *ſecundum glo. notab. & approbatam in c. 1. in glo. magna, ad fi. de confeſſis. in 6.* Et ideo tunc contra occupantem daretur remedium recuperandæ poſſeſſionis, &c. Et quia cum petitio hæreditatis ſit in rem. *l. Sed & ſi lege. §. petitio. ff. de petit. hæred. l. Si mater filii, in prin. ff. de excep. rei iudi.* Ideo in petitione hæreditatis petitur, quod actor declaretur, & pronũcietur hæres defuncti, & quod ei reſtituantur bona hæreditaria officio iudicis. *l. licet. ff. de*
29 *petit. hære. Et ibi Bar. & poſt Bar. dd. in l. 1. ff. de edendo.* Et vulgatiſſimi iuris eſt, quod frater non poſſit intentare querelam inofficioſi teſtam. contra teſtamentum fratris, in quo penitus præterinit eum ipſum fratrem, niſi inſtituiſſet turpem perſonam in eodem *l. fratris. & l. fratres. C. de inoff. teſta.* quanto minus Ioan. ab N. poteſt querelare de teſtamento fratris ſui Wolffgangi ab N. in Chriſto defuncti, in quo inſtituit ſororem ſuam Dorotheam nobilem & honeſtiſſ. dominam, coniugem nobilis Ioannis ab N. hæredem ſuum, &c.

THEMA CONSILII XCVII.

Quod valeat teſtamentum conditum a' vxore, ſecundum conſuetudinem loci, coram Notario, & duobus teſtibus.

SVMMARIA.

1 *Teſtamentum quodlibet de iure ciuili tam ſolenne in ſcriptis, quã nuncupatiuum, requirit ſeptem teſtes.*

2 *Teſtium numerus in teſtamentis de iure ciuili requiſitus per ſtatutum vel conſuetudinem loci, diminui poteſt vſque ad duos.*

3 *Solennitas numeri ſeptem teſtium in teſtamento, eſt ſolum introducta de iure ciuili ſeu poſitiuo.*

4 *De iure diuino vel gentium ſufficiunt duo vel tres teſtes. Item de iure Canonico, quo ad teſtamentum, num. 5.*

6 *Teſtamentum militis, item patris inter liberos, valet ſine ſolennitate numeri ſeptem teſtium.*

7 *Teſtamentum conditum coram vno teſte tantum non valet, contra ius diuinum, nec ſtatuto, nec conſuetudine in[illegible]*

8 *Heredis inſtitutio eſt caput & fundamentum teſtamenti.*

CONSILIVM XCVII.

IN nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, &c. Licet expreſſi iuris ſit, quod teſtamentum de iure ciuili ex 1
defectu numeri ſeptem teſtium ſit ipſo iure nullum, ſiue teſtator voluerit condere teſtamentum in ſcriptis, ſiue nuncupatiuum. l. Hac conſultiſſima. in princ. vbi loquitur de teſtamento in ſcriptis. *& in § per nuncupationem. in ead. l. cum ſimil. C. de teſta.* Item quod ad cõfectionem codicilli, vel alterius vltimæ voluntatis requirantur quinque *l. fin. C. de codicil. & l. fin. Cod. de dona. cauſ. mortu. &c.* Tamen ſecundum veram & communem ſententiam dd. valet ſtatutũ vel cõſuetudo loci, diminuens ſolennitatem numeri teſtium, vt ſi ſaltem interuenerint duo teſtes, ita vide-
licet, quod in loco, vbi viget tale ſtatutum vel conſuetu- 2
do, valeat & teneat teſtamẽtum in eodẽ loco conditum, ſaltem coram duobus teſtib. Ita decidunt Cyn. Bart. Bal. Sal & Fulg. *in l. 1. C. de ſum. Trin. & fid. Catho.* & valde notanter poſt eos do. Iaſ. *ibi, in Repe. ſua in 17. col. ante fin. verſ. Circa primum an valeat talis conſue. cum duob. ſequen. Spec. in tit. de inſtru. editio. §. Compendioſe. verſ. Sed nunquid a ũ verſ. ſeq. de conſue.* Ang. & Pau. de Caſt. *in l. de teſtam.* Et iſta eſt cõmunis opinio, vt atteſtatur do. Iaſ. vbi ſup. Et ratio fundamentalis pro iſta
communi & vera ſententia eſt; Quia ſolennitas numeri 3
ſeptem teſtium eſt ſolum introducta de iure poſitiuo vel ciuili, Non autem de iure diuino vel gentium: *d. l. hac conſultiſſima.* Cum de iure diuino vel gentium ſufficerent
duo vel tres teſtes, iuxta illud: In ore duorum vel trium 4
ſtat omne verbum. Matth. 18. *c. Nouit. de iudiciis. c. in omni ne-*
gotio. & c. licet. de teſtibus. Et ideo de iure Cano. ad teſta- 5
mentum etiam requiruntur ſolum duo teſtes. *c. Cum eſſet. & c. Relatum. la 1. de teſtam.* Et ideo illa ſolennitas iuris ciuilis, quæ habet, quod requirantur ſeptem teſtes per ſtatutum vel conſuetudinem ciuitatis, etiam recognoſcentis ſuperiorem, tolli poteſt per ea, quæ habentur & notantur in l. omnes populi. de iuſti. & iu. & l. de quibus. ff. de legib. & in §. ex non ſcripto. Inſtit. de iure natur. gen-
tium & ciuili. Sicut Princeps ſiue Imperator introduxit, 6
quod valeat teſtamentum militis ſine ſolennitate numeri ſeptem teſtium, *vt toto tit. C. & ff. de teſtam. militis.* Item quod valeat teſtamentum inter liberos corã duob. teſtib. *d. l. Hac conſultiſſima. §. Ex imperfecto.* licet nõ valeret
ſtatutum vel conſuetudo, quod ſcil. teſtamentum coram 7
vno teſte tantum valere debeat, quia hoc eſſet contra ius diuinum. Ergo. &c. prout etiam volunt dd. in locis ſupra allegat. quod potiſſimum habet locum in pręſentiarum, cum domina Eliſabeth teſtatrix inſtituerit proximiores ſuos conſanguineos hæredes ſuos, in huiuſmodi teſta-
mento, quæ quidem inſtitutio hæredis, eſt caput & fun- 8
damentum teſtamenti. *§. ante hæredis. Inſt. de legatis.* Ex quib. breuiter conſtat, quod ſtante ſtatuto in oppido N. valeat & teneat prædictum teſtamentum. Cum in eo interuenerint duo teſtes, & hæredis inſtitutio, &c.

THEMA CONSILII XCVIII.

Quod Feudum alicui pro ſe, filiis & filiab. ita conceſſum, quod eo mortuo ſine hęredib. maſculis, debeat ad filias peruenire, &c. Mortuo eo ſine hæredib. maſculis, & poſt ſe filiã, & ex altera filia pręmortua neptẽ relinquente, ptineat & deuoluatur ad filiã & neptem ſimul, nepte in

locum matris ſuæ præmortuæ conſtituta. Nec poterit frater defuncti ſimultaneè in tali Feudo in caſum, quo contingeret Vaſallum ſine hæredib. mori inueſtitus, ratione huiuſmodi inueſtituræ ad Feudũ peruenire; ſuperſtitib. ex defuncta filia vel ex altera filia præmortua nepte, &c.

SVMMARIA.

1 *In materia Feudali eſt vna maxima, quod ſemper ad tenorem inueſtituræ ſit recurrendum.*
2 *Inueſtituræ tenor derogat omni Feudorum naturæ.*
3 *Feudum per inueſtituram declaratur.*
4 *Feudi definitio.*
5 *Beneficij definitio.*
6 *Filiorum appellatione in materia Feudali, veniunt etiam nepotes ex filio, & omnes deſcendentes maſculi. Sic etiam appellatione filiarum veniunt nepotes ex filia, cum omnibus deſcendentibus.*
7 *Feudum proprie contractus non eſt, ſed gratia.*
8 *Filij appellatione in vltimis voluntatibus venit nepos & pronepos.*
9 *Deceſſiſſe ſine filio non dicitur, qui filium ex nepote relinquit, nec ſine filiabus deceſſiſſe intelligitur, qui ex filia neptes vel nepotem reliquit.*
10 *Succeſſio feudi regulatur ſecundum ſucceſſionem in hæreditate de iure communi, vt ſemper deſcendentes ſuccedant, excluſis à latere coniunctis. Item vt nepotes ſuccedant auo in locum patris eorum præmortui in ſtirpem cum reliquis patruis. Vide Alexan. de Imo. conſil. 55. num. 1. & num. 22. & num. 36. vol. 4.*
11 *Inueſtitura eſt duplex.*
12 *Præcedentia declarant ſequentia.*

CONSILIVM XCVIII.

OMnipotentis Dei auxilio ſuppliciter implorato, &c. Viſis & diligenter ponderatis literis inueſtituræ in contingentia facti, & quæſtionib. inde elicitis, &c. pro clara & euidenti probatione prædictarum reſponſionũ in præſenti themate aliqua ſunt præmittenda, quib. præmiſſis veritas earum liquido ſequetur. Et primo, quod
1 in tota materia feudali ſiue feudum habeat propriam naturam, ſiue non, eſt vna maxima, illa videlicet, quod ſemper ad tenorem inueſtituræ recurrendum ſit, qui oſtendit vim contractus. c. 1. in fin. ibi propter tenorem inueſtituræ inſertum, De duobus fratribus à Capi. inueſti-
2 tis. Et dicit ibi Bald. per illum text. Nota egregium text. quod tenor inueſtituræ deroget omni feudorum naturæ. Subiungens: tene menti. *& ſequuntur Feudiſtæ in cap. 1. de feu.* non habenti propriam naturam feudi, ſcilicet alienari poſſe, quod alias non poſſet alienari, pulchre gl. in proœ. feu. in 4. diuiſ. c. Si cui. ibi, dum dicit: Sermonem tamen inueſtituræ, nec non vim verborum, & ſenſum contrahentium intuentes. De quibus alii cauſis extra feudum, per quem tex. in d. c. 1. de duobus fratrib. &c. Bald. in c. 1. §. denique. poſt princ. inquit, quod à tenore inueſtituræ non ſit recedendum. Et ſic forma inueſtituræ eſt præciſa, *in tit. quæ fuerit prima cauſa benef. amit.* & Bald. in l. 1. §. Sed & ſi quis. per text. ibi in verſ. conſentaneum effectum, inducit in argumentum, quod ipſo facto aliquid declaretur,
3 & quod ſit argumentũ, quod per inueſtituram feudum declaretur. *C. de lati. liber. toll.* pulchre Bald. in l. quotiens. *in 2. col. verſ. Cæterum ſi de ea facta eſt mentio. C. de ſu. & legitimis.* declarat quomodo in feudis qualitas verborum inſpici debeat. *& do. Iaſ. poſt Bal. in proœ. Feudor. mihi, ante fin. 31. colum. verſ. Quarta diuiſio feud.* Secundo præmittendum eſt, quod feudum ſit beneficium, prout iſtud definit tex. in c. 1. §. fin. in titu. in quib. cauſis feudum amit. dicens, feudum eſt beneficium, quod ex beneuolentia ita datur alicui, vt proprietas rei beneficiatæ immobilis penes dantem remaneat, vſusfructus vero illius rei ita ad accipientem tranſeat, vt ad eum, hæredesq; ſuos maſculos ſiue fœminas, ſi de his nominatim dictum ſit, in perpetuum pertineat. *quam definitionem ſequitur Hoſtienſ. in ſum. de feud. §. 1. Iac. de Ardizo. in ſumma feud. in prin. Bald. in prælud. feud. Licet dd. in prælud. feud. & in d. c. 1. præſertim Aluar. ponant etiam alias definitiones.* Et beneficium nihil aliud eſt, quam beneuola actio tribuens gaudium capientibus, &c. *d. c. 1. §. beneficium nihil aliud eſt.* Tertio præmittendum eſt, quod in materia feudali appellatione filiorum veniant etiam nepotes ex filio, & omnes deſcendentes, pro tanto, quod ſi quis receperit feudum pro ſe & filiis, licet non videatur comprehendere nepotes & pronepotes, & vlteriores; Tamen appellatione filiorum, comprehenduntur etiam nepotes, *per not. per Bar. in l. liberorum. ff. de verb. ſign.* ita probatur per text. ſingularem, in c. 1. verſic. Et ſi clientulus. vbi text. æquiparat, quando feudum eſt conceſſum filiis, & quando eſt conceſſum hæredibus maſculis, ſed hoc caſu comprehenduntur omnes deſcendentes maſculi. Ergo idem in primo caſu. *& ibi Bald. in tit. de alien. feud. &c.* Nec obſtat ſecun. Alex. de Imo. in l. Gallus. §. inſtituens. *in vl. colum. verſ. vnum non admitto. not per Bar in d. l. libellorum.* Cum feudum non ſit proprie contractus, ſed gratia, vt ibi latius per eum. *ff. de lib. & poſthu.* Et dicit ibi Alexan. quod tibi ſat erit, etiamſi aliud hodie non diſceres. & ibi gl. in verb. reuertitur feudum ad dominum, in fi. expreſſe dicit: Sed inſtabis, nonne nepotes hic excluduntur? Reſpondeo non; quia filiorum appellatione nepotes continentur, nec dulciori vocabulo poſſunt nominari, quam gl. ibi notat, & ſequitur Mar. Lauden. idem videlicet, quod in feudis receptis pro filijs veniant etiam nepotes, confirmat per plura do. Iaſon in d. §. inſtituens. præſertim in pen. col. verſ. Secundo aduerte, vbi inter cætera dicit, quod etiãſi non eſſet d. §. etiamſi clientulus, res eſſet admodum clara. Nam feudum eſt beneficiũ. *d. §. beneficium.* Modo ſi in vltimis voluntatibus, in quibus ſolum ſit larga interpretatio, appellatione filii veniunt nepos & pronepos, *ſecun. Bart. in d. l. Liberorum.* quanto fortius in beneficiis, in quib. ſit largiſſima interpretatio. *d. l. fin. de conſt. prin. & c. Cum dilecti. de donat. vt ibi late per eum.* Et eſt ſine ſcrupulo, quod in feudis appellatione filiorum, veniant nepotes, eadem ratione; Si quis feudum, quod eſt beneficium, receperit pro ſe, & maſculis, & ſi maſculi non extiterint, pro filiab. ſuis, tunc appellatione filiarum veniunt neptes ex eis. Hinc in ſpecie decidit Bald. in c. 1. §. Filia. in fi. verſ. pone quod ſi pater receperit feudum pro ſe, & maſculis, & fœminis ex ſuo corpore deſcenſuris, tunc etiam continebatur filius & filia. *in tit. de ſucceſſ. feudi. per l. 1. C. de cond. t. inſertis. Et allegat etiam Bart. in d. l. liberorum. & ſequitur Aluar. ibi, in fi. penult. colum. verſic. Quæro extra.* quoniam non dicitur deceſſiſſe ſine filio, qui reliquit nepotem ex filio. *& Alexan. ibi in 5. col. verſ. Quæro ab extra.* Quare etiam non dicitur deceſſiſſe ſine filiabus, qui reliquit neptes vel nepotem ex filia, &c.

Item quarto præmittendũ eſt, quod ſucceſſio feudorũ reguletur, ſicut ſucceſſio in hæreditate de iure cõmuni, ita videlicet, quod mortuo vaſallo, relictis filijs & nepote vel neptib. ex filio prædefuncto, ſuccedũt nepotes auo in locũ patris ſui, cum patruis, hoc eſt, cũ filiis aui in feudo, in ſtirpem ſcilicet, d. c. 1. Vbi dicitur; Si quis igitur deceſſerit filijs & filiabus ſuperſtitibus, ſuccedunt tantum filij æqualiter, vel nepotes ex filio, loco patris ſui. *in tit.*

in tit. de ſucceſſ. feud. c. 1 in prin. in tit. de grad. ſucced. in feud. Eodem modo feudum fœmineum conceſſum alicui pro ſe & filiabus, ſi contingat eum decedere ſine filiis maſculis, neptis ex filia prædefuncta ſuccedit in tali feudo in locum matris ſuæ, & ita ſuccedit æqualiter cum filia defuncti, vt eſt etiam tex. ad literam in d. c. 1. in verſic. ad filias. in fi. dum inquit text. Niſi eius conditionis ſit, vel eo pacto acquiſitum, *in titu. de gradibus ſucced. in Feudo. & in c. 1. ibi, & non filia, niſi ex pacto, & c. de natural. ſucceſſ. Feudi.* & ita probatur in dictis iuribus. & ibi Bald. & feudiſtæ, quod ſucceſſio feudi ita reguletur, ſicut ſucceſſio de iure communi, *vt in Auth. In ſucceſſione. C. de ſuis & legitimis.* Et ideo donec ſupereſt vaſallo filius vel nepos ex filio deſcendente prædefuncto, vel deinceps aliquis deſcendens per maſculinum ſexum, non admittunt alii agnati. Ita quotiens mortuo Vaſallo recipiente pro ſe & filiabus ſuis in defectum filiorum maſculorum, ſupereſt deſcendens, admittetur neptis vel nepos ex filia prædefuncta, vel deinceps per fœmininam lineam, & non admittuntur alii agnati vel cognati. *d. cap. 1. in princip. iuncto fine prin.* qui ſicut ſemper deſcendens, quoto gradu ſit, ſuccedit in locum patris ſui, & admittitur: Ita in feudo fœmineo ſemper deſcendens, quoto gradu ſit, ſuccedit in locum matris ſuæ, ex pacto ſcilicet, vel cum ſit feudum fœmineum. *de gradib. ſucced. in feud. & c. & d. cap. 1. in princip. circa fin. princip. de ſucceſſ. feud.*

11 Quinto præmittitur, quod duplex ſit inueſtitura; Quædam abuſiua, vt quando quis ſimpliciter inueſtitur cum annulo, vel alio ſigno, ſine tamen traditione poſſeſſionis; Alia eſt propria inueſtitura, quando ſcilicet poſt dictam verbalem inueſtituram traditur etiam poſſeſſio. *c. 1. in princ. & ibi feudiſt. in tit. quid ſit inueſt.* & per primam abuſiuam non transfertur poſſeſſio, ſed licentia ingrediendi, *vt cap. ex ore, cum ibi not. De his quæ fiunt à maiori parte Cap. per Innoc. in c. 2. de teriſiuet. in c. beneficium. de reg. iur. lib. 6. dd. in l. prædia cum ſeruis. ff. de acq. poſſ.* Et ſic quando facta eſt huiuſmodi inueſtitura abuſiua, & præſtita eſt fidelitas, ipſo vaſallo acquiſitum eſt feudum, & habet Ius in re. Itaque dominus tenetur præciſe ad tradendum poſſeſſionem vacuam ipſi vaſallo per text. ad liter in c. 1. in fi. ibi, inueſtitura facta, & fidelitate ſubſecuta, omnimodo cogatur dominus inueſtitum in vacuam poſſeſſioné mittere, quod ſi differat, omnem ei vtilitatem pręſtabit, *in tit. de noua for. fi.* Et hoc pro tanto verum eſt, quod dominus amplius non poſſit pœnitere, volendo præſtare intereſſe non liberetur, ſed præciſe compelli poteſt. *c. ſi facta. in tit. Si de feud. fue. cont. inter dom. & agn. vaſal.* & tunc habita poſſeſſione vaſallus dicitur proprie inueſtitus, & appellatur propria inueſtitura. *d. c. 1. in princ. quid ſit inueſt. & ibi Feudiſt.* Ex quibus omnibus iam plusquam liquido patet veritas reſponſionum ſupra datarũ ad quæſtiones, videlicet, quod cum Vdal. de Si. in Chriſto defunctus acquiſierit præfatum feudũ pro ſe & filiis ſuis, & filiab. ita videlicet, quod ſi ipſum contingeret decedere ſine maſculis ex corpore ſuo deſcendentibus, dictum feudum debeat deuenire ad filias ſuas tunc ſuperſtites, ſcilicet tempore mortis ſuæ, vt patet per verba in prin. prædictæ diſpoſitionis poſita, in futurum concepta, ſcilicet, Mit der beſcheidenheit / So der genandt / ꝛc. V. de Sich. oder Mannliche Leibs Lehens-erben angehen würde / ſo ſoll. ꝛc. declarant illa verba ſequétia in dicta diſpoſitione poſita, ſcilicet, Die zeit im leben / ꝛc. ſcilicet etiam tempore mortis ipſius patris. Cum etiam alias præcedentia declarant ſequentia, vt ſequentia ſecundum ea intelligãtur, ſicut e contra. *l. Si ſeruus plurium. §. fin. cum ibi not. ff. de leg. 1.* Et in materia feudali ſemper recurrendum ſit ad tenorem inueſtituræ, & quod in feudo maſculino tanquã beneficio appellatione filiorum, veniant etiam nepotes, & in fœminino ex ſui natura ſiue conditione, ſiue ex pacto, appellatione filiarum veniãt etiã nepotes vel neptes ex filia prædefuncta, &c.

THEMA CONSILII XCIX

Fratres ſuccedentes in feudo paterno poſt mortem patris ad eos deuoluto, ſi diuidant feudum ex diſpoſitione Iuris Saxonum, vno moriente ſine filiis, portio ſua nõ pertinebit ad fratres ſuperſtites, ſed ad dominũ reuertetur. Niſi alia concurrant quę fratribus ſuperſtitibus poſſint patrocinari, vt quia poſt mortem patris ſimultaneę à domino ſunt inueſtiti, & poſſederunt bona feudalia ſimul, & facta diuiſione non diuiſerunt ſimultaneam inueſtituram, transferendo Ius illorum omne in fratrem. Item quia à Principe & domino feudi petierunt confirmationem Inueſtituræ.

SVMMARIA.

1 *Quod dicatur feudum paternum.*
2 *Verba prolata in vna lege vel ſtatuto, recipiunt declarationem ſeu interpretationem ex aliis legibus ſiue ſtatutis.*
3 *De iure communi conſ. feud. etiam poſt diuiſionem feudi factam à fratribus ſimul inueſtitis, noua inueſtitura non requiritur, ſecus de iure feud. Saxo.*
4 *Argumentum ab abſurditate valet ad impugnationem ſtatuti, ſententiæ, vel aliorum actuum.*
5 *Statutorum verba improprientur, vt abſurditas euitetur.*
6 *Statuta intelligenda vt aliquid addant iuri communi.*
7 *Statuta & iura municipalia, ita ſunt interpretanda, vt quanto minus fieri poſſit, lædant ius commune.*
8 *Statuti verba intelligenda longiſſime vel ſtrictiſſime, ſi ita interpretando euitetur correctio iuris communis.*
9 *Promiſſio à Principe etiam priuato cuidam facta ſeruanda eſt.*
10 *Deus etiam ex promiſſione ſua obligatur.*
11 *Ariſtoteles admonuit Alexandrum vt pacta ſeruaret, alias malum exitum ſecuturum. Vide ſup. conſ. 32. in fi. & conſ. 59 n. 5.*
12 *Princeps tenetur ſeruare pacta ſiue promiſſiones, cum quocunq; ſiue priuato, ſiue ciuitate inita.*

CONSILIVM XCIX.

OMnipotẽtis Dei auxilio ſuppliciter implorato. Quod prædictæ duæ reſponſiones & deciſiones, non obſtantibus adductis pro illuſtriſſ. Principe & domino, domino Friderico Duce Ligni. ſint nedum iuri communi & conſu. Feudalibus, ſed etiam iuri feudali Saxonum conformes, patet ex fundamentis ſupra ſatis luculenter adductis, &c. Nam primo clari iuris eſt, quod prædictum feudum Groſſen Gaſern fuerit & ſit feudum paternum, prædictorũ quinque fratrum. Cum illud dicatur eſſe feu- 1
dum paternum, quod fuit illius parentis, qui fuit genitor agnationis communis. text. eſt melior de iure, in c. 1. §. his vero deficientibus ibi, dum inquit; quod ita intelligendum eſt, ſi feudum ſit paternum, hoc eſt, ſi fuit illius parentis, qui eius fuit agnationis communis. *de ſucceſſ. frat. & in cap. 1. § paternum autem. in tit. de natu. ſucce. in feud.* quibus iuribus feudalib. etiam cautum eſt, quod defuncto ſine deſcendẽtibus maſculis in ſucceſſione feudi paterni, vocentur primo fratres eiuſdem, & alii collaterales iuxta gradus prærogatiuam. Et ſic illud eſt indubitatum, quod de iure communi ſeu conſuetudinum feudalium in feudo paterno, quod ſcilicet non habuit initium in fratre,

ſed

ſed fuit acquiſitum à parente, decedente fratre ſine filiis maſculis ſuccedant fratres ſiue fratrum filii, ſi ſuperſunt, ſicut in bonis hæreditariis, dictis iuribus. Per quæ iam claret, quod ſæpe nominati quatuor fratres à Leben / primo habeant intentionem fundatam in prædicto feudo paterno à communi eorum patre acquiſito, ſi ſaltem nō ab auo eorum contra Ducem Ligni. Nec eis obſtat, nec obſtare poteſt cap. 21. & 25. Lehenrecht / Cum in præfato caſu (vt in deductione cauſæ pluſquam liquido oſtēſum eſt) prædictum feudum paternum in perſonis ipſorum fratrum non fuerit fractum; Nec infregerint in patris eorum feudo, feudalem exceptionem; Cum etiam mortuo Valentino fratre eorū, ſine hærede maſculo, ex corpore ſuo remanſerint in tali feudo virtute primæ inueſtituræ eis factæ poſt mortem patris eorū à domino feudi inueſtiti. Et per conſequens, præſens caſus nedum in iuris communis ſeu conſuetudinum feudalium diſpoſitione, ſed etiam iuris Saxonum prouiſione comprehenſus ſit, ſcilicet in terminis d. c. 21. in fi. Lehenrecht / Cum adhuc durauerit ſucceſſio paterna, vt prædicto articul. 33. Landrecht. Per quæ quidem iura manifeſte patet, quod ſæpe nominatum cap. 22. Lehenrecht / ſolum loquatur & procedat in his terminis, quando fratres diuiſerunt bona eorum feudalia paterna, & quilibet fecerit ſe inueſtiri, & hæredes ſuos maſculos de parte, quæ ad eum peruenit ex diuiſione, quod ſcilicet tunc fratre mortuo ſine filio maſculo, pars eius non deueniat ad fratrem, vel fratres eius de iure Saxon. Si ſcilicet fratres non iterum fuerint cum eo ſimultanee inueſtiti. Et ſic verba prolata in d. iure feudali Saxonum ſcilicet in d. c. 21. & 22. Lehen / recipiunt interpretationem per alia duo iura Saxonum;

4 Cum, verba prolata in vna l. vel ſtatuto recipiant declarationem & interpretationem ex aliis legibus ſiue ſtatutis. *l. Non eſt nouum, cum duab. ll. ſequen. ff. de legib. l. vtrum ff. de peti. hæred. l. 1. §. Et parui. cum gl. & ibi Bart. ff. quod vi aut clam. l. ita nobis. cum glo. C. de adult.* Et illa prima reſponſio ſeu deciſio eſt ſine omni dubio, poſito ſcilicet pro conſtanti, quod inueſtitura, qua prædicti quinque fratres fuerint inueſtiti, poſt mortem patris eorum fuerit facta ſub tenore, de quo ſupra. Pro maiori declaratione vero ſecundæ deciſionis præmittendum eſt, quod inter ius Saxonum

3 feudale & ius commune, ſeu communes conſuetudines feudales, quantum attinet ad propoſitum noſtrum, hæc ſit differentia in caſu ſcilicet, in quo vaſallus decedit, relinquens poſt ſe multos filios, ad quos deuoluit bona ſua feudalia, de quibus filij fecerunt ſe poſtea ſimul inueſtiri à domino feudi, & facta inueſtitura diuiſerunt inter ſe huiuſmodi bona feudalia, prout poſſunt etiam ſine conſenſu & voluntate domini feudi. Quod ſi poſtea contingat vnum ex prædictis filiis & fratrib. ſine filio maſculo decedere, tunc feudum quod ad eum peruenit in diuiſione, reuertitur ad dominum feudi, & non ad fratres eius; Si non denuo inueſtiti fuerint in tali feudo, de iure ſcilicet feudali Saxonum præalleg. cap. 22. Secus tamen eſt de iure communi, ſeu ex prouiſione communium conſuetudinum feudalium. Nam illo iure in tali feudo paterno ſuccedunt fratres fratri & etiam vlteriores collaterales ſecundum gradus prærogatiuam ex linea maſculina deſcendentes ab eo parente, qui fuit cognationis communis, etiamſi fratres poſt diuiſionē non fuerunt iterum reinueſtiti. *d. c. 1. §. his deficientib. de ſuc. fratrum. d. c. 1. in verſ. paternum. de natur. ſucceſſ. feud.* Item & ſecundo eſt præmittendum, quod ſi fratres in tali caſu, quo diuiſerunt inter ſe bona eorum paterna feudalia, in quibus prius fuerunt ſimultanee inueſtiti, & poſtea petierunt infra tempus legitimum à domino feudi ſe iterum ſimul inueſtiri, ſi contingat fratrem ſine filiis maſculis decedere, tunc dominus feudi teneretur ad inueſtiendum eos. Cum fratribus etiam de iure Saxonum ſit conceſſa facultas faciendi huiuſmodi diuiſionem. Ergo ſi eſſet in poteſtate domini feudi denegandi, poſtea inueſtituram ipſis fratribus denuo petentibus inueſtituram, deciperētur legis authoritate, quo nihil abſurdius ſiue iniquius dici poſſet. Ideo iſte intellectus & nullus alius præfati & præallegati iuris Sax. eſſe poteſt. Cum ſufficiat ad 4 impugnationem ſtatuti, ſententiæ, vel cuiuſcunque actus probare abſurditatem, quæ inde ſequeretur. Cum ſit validum argumentum ab abſurdo. *c. Aqua. de pœnit. & remiſſ. c. in Geneſi. de electio.* Et ad euitandam abſurditatem 5 ſeu iniquitatem in ſtatutis verba ſunt impropria nda. Ita pulchre decidit Bart. in repet. l. omnes populi in 6. quæſt. princ. in qua tractat; An ſtatuta recipiant interpretationem (*mihi, in 20. colum.*) *verſic. iuxta prædicta quæro, quid ſi in ſtatuto eſt aliquod ve bum, de iuſti. & iure.* Hinc dicit Anto. de Bur. & ibi poſt eum Imol. in c. Cum dilectus. de conſue. Nota per illum tex. quod ne inducatur repugnantia à iure communi, licitum eſt à proprio ſignificatu recedere, Item ſi alius eſſet intellectus ſæpe allegati Capituli iuris Saxonum, ſequeretur, quod ibi introductum eſt fauore fratrum, vt ſc. poſſent diuidere huiuſmodi feuda paterna inter ſe, ſine conſenſu domini feudi, redundaret in eorum odium, *contra l. quod fauore. C. de legib.* Non obſtat ſi diceretur, quod ſtatuta debeant intelligi, vt aliquid addant iuri communi, & ita ne ſint ſuperflua. Nam prædi- 6 ctum ca. iuris Saxonum ſatis addit iuri communi. Cum vt ſupra oſtenſum eſt, de iure communi, frater fratri in ſucceſſione feudi paterni, facta diuiſione inter eos, ſine alia noua inueſtitura ſuccedit, ſi contingit ipſum decedere ſine filio maſculo. Secus de iure Saxonum, ſi ſcilicet poſt diuiſionem factam, fratres non petierint à domino feudi ſe iterum reinueſtiri. Item tertio eſt præmittendum, quod etiam ſtatuta & iura municipalia, & conſue 7 tudines ita debeant interpretari, vt quātumcunque fieri poſſit, minus lædant ius commune, & quod tramites iuris communis imitentur. *d. c. Cum dilectus. & l. 1. C. de noxa. actio. & notatur in l. fin. §. in computatione. in glo. & ibi Bart. & dd. C. de iure delibe.* Hinc pulchre Panor. in d. c. Cum dilectus. notat & dicit nunquam obliuioni tradendum ſcilicet, quod verba ſtatuti debeant intelligi largiſſime, vel 8 ſtrictiſſime, ſi ita interpretando vitetur correctio iuris communis. Ex quibus omnibus iam infertur, quod cum per intellectum ſupra adductum, tanquam iuri & æquitati conſonum, addictum cap. 22. Lehenrecht / euitetur omnis abſurditas, ſiue iniquitas. Et caſus iſte reducatur ad diſpoſitionem iuris communis, & præfatum cap. etiam ſatis addat iuri cōmuni, quod huiuſmodi intellectus ſit tenendus & ſequendus. Quod potiſſimum procedit in præſentiarum virtute promiſſionis factæ ab illuſtriſſimo Principe, quam etiam ſua celſitudo ſeruare tenetur. Cum nihil magis congruat fidei humanæ, quā ea, quæ placue- 9 runt cuſtodire. *in princ. ff. de pactis. l. 1. ff. de conſti. pecunia. & dicit Bald. in d. l. 1. in prin. de pactis.* Vnde Ariſtoteles ad Alexandrum ait: Domine Alexander, ſerua fidem datam, & fœdera confirmata, alias malus finis ſequetur, &c. ſic 10 ut ipſe ponit in lib. qui vocatur Secreta ſecretorum, & Magiſter ſententiarū dicit, quod etiam Deus obligaretur ex promiſſione Hinc concludunt omnes dd. *in l. digna vox. C. de legib.* quod etiam ſummus Princeps, vt Impe- 11 rator, teneatur ſeruare pacta, ſiue promiſſiones, ſiue fuerint cum priuato, ſiue cum ciuitate. *& in l. donationes quas. per text. ibi, C. de donat. inter vir. & vxor. Canon. in c. 1. per illum tex. de probationibus, &c.* 12

THEMA

THEMA CONSILII

Licet vaſallus non poſsit alienare feudum, etiam cum conſenſu domini ſine voluntate & conſenſu agnatorum ſimultaneam inueſtituram habentium; Tamen quando ſubeſt cauſa alienandi, & vaſallus alienare volens, eſt paratus conſulere agnatis ſimultaneam inueſtituram habentib. per ſatisdationem, vel alium modum, per quem illis ius ſimultaneæ inueſtituræ in alia re feudali, vel pecunia ex feudo redempta poſsit conſeruari, & ita eorum intereſſe tolli, non poteſt eo caſu per agnatos impediri alienatio.

SVMMARIA.

1 *Feudum alienatum quare neceſſe habeat requirere conſenſum agnatorum, ſimultaneam inueſtituram habentium.*

2 *Ratio prohibitionis vbi ceſſat, ibi etiam non habet locum prohibitio.*

3 *Dilatione per teſtatorem commiſſarij fauore ſeu gratia appoſita, quando ceſſat dilationis cauſa, ceſſat quoque ipſa dilatio.*

4 *Lex generaliter loquens, reſtringitur per rationem legis, vt ſcilicet tunc lex locum habeat, vbi eſt ratio legis.*

5 *Non refert quid ex æquipollentibus fiat, cum ſequatur idem effectus. Vide ſupra Conſ. 60. nu. 22.*

6 *Taxatiuæ dictiones nunquam excludunt caſus ſimiles vel ſimilem rationem habentes.*

7 *Lex ratione conſiſtit.*

8 *Parentes proprie dicuntur vſque ad tritauum, & quicquid eſt vltra, appellantur maiores.*

9 *Affectionis intereſſe quando ſit efficax ad producendam actionem.*

10 *Vtilitas magna priuata præferenda eſt modicæ vtilitati publicæ.*

CONSILIVM C.

DOmini noſtri Ieſu Chriſti auxilio ſuppliciter implorato. Quod prædicta ſint vera, & iuri conſona & conformia probatur, omiſſa longa diſputatione. Nam licet vaſallus feudum antiquum, vel in quo alius ſimultaneam habet inueſtituram, ſine conſenſu agnati, vel alterius habentis ſimultaneam inueſtituram in eodẽ feudo, etiam accedente conſenſu domini feudi in præiudicium eiuſdem, ſine eius expreſſo vel tacito conſenſu, alienare vel vendere non poſſit. *c. 1. de alien. feudi paterni. cap. Titius filios maſculos, ſi de feudo fuer. controuerſ. inter dominum & agna. vaſal.*
1 Tamen vnica ratio & cauſa iſtius conſtitutionis eſt, quod tale feudum quandoque ſperatur reuerti ad ipſos agnatos. Ideo eorum conſenſus requiritur in tali alienatione, vt patet per text. ad literam in d. c. 1. dum inquit: Niſi agnatis conſentientibus, ad quos beneficium quandoque erit reuerſurum. Cum ergo nullum aliud intereſſe agnati prætendunt, nec prætendere poſſunt; quare huiuſmodi alienationi non conſentire teneantur, niſi quia tale feudum ſperatur quandoque reuerti ad ipſos, vel ad eorum hæredes, & ideo ius prohibuit talia feuda alienari ſine conſenſu agnatorum, ne ipſi priuentur tali iure, & ita propter eorum intereſſe. Cum
2 ergo in præſenti caſu ceſſet cauſa intereſſe præfatorum validorum ab Vu. propter quam ius feudale prohibuit alienationem ſine conſenſu agnatorum, ceſſat etiam ipſa conſtitutio alienationis prohibitiua. *cap. ceſſante. de appellat.* & bonus text. in l. à filia. §. Alumno. vbi dicitur in ſumma, quod ſi teſtator appoſuerit dilationem, gratia ſeu fauore commiſſarii, tunc ceſſante cauſa dilationis, ceſſat etiam ipſa dilatio. *ff. ad S. C. Trebell.* Et ita in propoſito, ex quo ceſſat ratio conſtitutionis factæ in fauorem & gratiam agnatorum Vaſalli alienantis feudum, debet quoque ceſſare conſtitutio, ſeu prohibitio, &c. Lex enim ge- 4
neraliter loquens, reſtringitur per rationem legis, vt ſcilicet tunc habeat locum lex, vbi eſt ratio legis. Et vbi non eſt ratio legis, ibi non habet locum lex, *text. eſt notab. licet vulgatus in l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro.* Cum ratio legis ſit anima legis. Et ſic facta & præſtita ſufficienti cautione, de qua in principio agnati, vel filii eorum ab Vu. conſequerentur eundem effectum in caſu, quo contingeret præfatos quinque fratres ab Vu. & eorum hæredes maſculos ex eorum corpore natos, decedere ſine filiis maſculis & ita in euentum, quod eorum feudum, quod modo poſſident, ad eos reuerteretur ratione ſimultaneę inueſtituræ, quam conſequerentur, ſi ſcilicet ſæpe nominati quinque fratres non vendidiſſent eorum feudum. Ergo penitus nihil refert quid ex æquipollentibus fiat. 5
Cum ex vtroque caſu ſequatur idem effectus. *l. ſi mater. cum concord. in glo. fin. adductis. C. de inſtit. & ſubſtit. ſub condi. factis.* & per pulchrum tex. in l. fin. §. fin. ff. Mandat. Vbi habetur, quod ſi quis mandatum adimpleat, ſiue faciat aliquid æquipollens mandato, quod tum agatur mandati. Hinc pulchre decidit Bart. *in l. ab emptione. in vlti. col. verſic. Quæro quid ſi vendi.* Quod licet contractus empti & venditi ſecuta traditione, ſolo conſenſu contrahentium non diſſoluatur, niſi interceſſerit actus retroſimilis, & ita retrotraditio. *d. l. Ab emptione*, tñ ſufficit, vt intelligatur receſſum à primo tractatu, ſi ſcilicet emptor, cui fuit tradita res, conſtituat ſe nomine venditoris poſſidere. Nam quod dicitur requiri actum contrarium retroſimilem, intelligitur vel æquipollens, *& allegat ad hoc d. l. fi. & d. l. Si mater. & l. reſtituta. in prin. ad Trebell.* Et quod habetur C. de ſententiis. l. præſes. vbi dicitur, quod ſententia debeat continere condemnationem vel abſolutionem, dicit glo. vel æquipollens. Et hoc pro tanto procedit, quod illud, quod eſt æquipollens, non excludatur, etiam per dictionem taxatiuam, tantum ſcilicet, vel ſolum, vel ſimilem. Dictiones taxatiuæ enim nunquam 6
excludunt caſus ſimiles vel ſimilem rationem habentes. *l. ob æs alienum. iuncta gloſſ. 1. C. de prædiis minorum.* Præterea lex eſt honeſta & ſancta. l. leges ſacratiſſimæ. C. de legibus. c. Erit autem lex. Vbi dicitur: Erit autem lex honeſta & ſancta, iuſta &c. *4. diſtinct.* Et non eſſet ius, niſi eſſet iuſtum. *c. ius generale 1. diſtinct.* Et ideo lex ratione conſiſtit. *c. conſil. eadem diſtinct.* Nihil autem iniuſtius aut 7
irrationabilius, aut minus ſanctũ accidere poſſet, quam ſi lex prohibitiua alicuius actus in fauorem aliquorum & in odium aliorum, vt ſunt conſtitutiones feudales, prohibentes vaſallos poſſeſſores alienare feuda antiqua, ſine conſenſu agnatorum, vel habentium ſimultaneam inueſtituram in iiſdem, in fauorem ſcilicet eorundem, & odium poſſidentium, obtinerent etiam locum in caſu, quo cauſa huiuſmodi prohibitionis ceſſaret. Ergo. Item conſtat, quod parentes proprie loquendo 8
intelligantur vſque ad tritauum, à tritauo autem ſupra proprie dicuntur maiores. l. iuriſconſultus. §. parentes. Vbi text. expreſſe ponit illam differentiam inter parentes & maiores. *ff. de grad. affinit.* Hinc determinat valde egregie Alberi. de Roſat *in l. par teſtatut. quæſt. 89. incip. Item quæro ſtatuto caueatur, quod ſi quis oriundus*, videlicet, quod ſi ſtatuto caueatur, quod quilibet teneatur venire ad habitandum in cõmunitate ſua, in qua ipſi & maiores ſui nati fuerunt, ſi probatum fuerit, quod aliquis &

pater

pater & auus fuerint oriundi ex illa communitate, iſtud
non ſufficiet, vt habeat locum tale ſtatutum, & ſic, quod
compelli poſſit ad veniendum habitare in illa commu-
nitate, eo quia maiores dicuntur vltra tritauum; Licet
parentes quandoque etiam dicantur vſq; in infinitum. *l.*
quisque litigandi. §. parentes. ff. de in ius vocan. Nam ibi cauſa ho-
neſtatis conſeruandæ fit extenſio à propria ſignificatio-
ne ad improprium ſignificatum, *ſecundum Angel. & Doct. ibi.*
Per quę clariſſime patet, quod prædictum feudum fuerit
maiorum illorum ab Vu. & per conſequens, quod caſus
noſter minime ſit comprehenſus in l. Si in emptionem.
ibi, ſi eius intereſſe emptam ab eo rem fuiſſe approbatur,
veluti quod maiorum eius fuiſſet. *ff. de minor.* Nec in ter-
minis l. Libertus qui ſoluendo. §. fin. ibi, dum inquit; Si
prædia ſint antiqua ex bonis liberti, in quibus maiorum
patroni ſepulchra ſint, &c. *ff. de bonis libert.* Præterea clarum
eſt intereſſe ſingulare affectionis ſimpliciter, in quo ſcili-
9 cet non tractatur de aliqua vtilitate, vt inter alia eſt in-
tereſſe affectionis in re, quæ fuit maiorum alicuius, *vt in*
d. l. Si in emptionem, non eſt potens, vt ex eo naſcatur actio,
niſi in contractibus bonæ fidei, *ſecundum Bart. quem ſequun-*
tur Doct. in l. vnic. (mihi, in princ. 6. col.) verſ. iuxta hoc quæro, vtrum
intereſſe ſingulare. C. de ſentent. quæ pro eo, quod inter. profer. per tex.
in l. Cum ſeruus. ff. Mand. vbi Bald. vel in actionibus ſtri-
cti iuris arbitrariis tantum, in quibus officium iudicis
multum poteſt, vel in reſtitutione in integr. quæ officio
iudicis expeditur. *d. l. Si in emptionem.* Sed in terminis no-
ſtris ſi contingeret præfatos validos fratres ab Vu. vende-
re feudum eorum vni extraneo agnati eorundem, nec
contraherent, nec quaſi contraherent cum alio, & ideo
nullus interueniret contractus, nec bonæ fidei, nec ſtri-
cti iuris, nec ſubeſſet officium iudicis. Ergo nullum poſ-
ſent prætendere intereſſe ſingulare etiam affectionis, ex
quo eis oriretur actio, vel iudicis officium competeret,
quia illud feudum fuiſſet maiorum ſuorum. Quanto
magis prædicta habent locum in propoſito, attēto quod
præfati ab Vu. non poſſint etiam prætendere intereſſe
ſingulare ratione affectionis; Cum prædictum feudum
nunquam fuerit maiorum ſuorum, quia adductum eſt,
maiores dicantur aſcendentes vltra tritauum. Et eliſio
tertiæ obiectionis ad deciſionem ſupra datam; eſt adeo
clara, quod nō egeat aliqua vlteriori declaratione. Cum,
vt ſupra in princip. oſtenſum eſt, Vaſallus poſſeſſor feudi
antiqui, vel in quo alius habet ſimultaneam inueſtitu-
ram, ideo prohibitus ſit alienare tale feudum ſine con-
ſenſu agnati, ſi vaſallus priuetur feudo in caſu; quo con-
tingat ad ipſum reuerti, quæ quidem ratio prohibitio-
nis in caſu poſito ceſſaret; Cum agnati ab Vu. in huiuſ-
modi caſu ſaltem æquipollens feudo Sch. acquirerent;
Quod potiſſimum vendicat locū in præſentiarum, quod
valde veriſimile ſit, quod dictum feudum nunquam ſit
reuerſurum ratione ſimultaneæ inueſtituræ ad agnatos
prædictorum quinque fratrum, & etiam valde poſſibile
ſit, quod ſi poſt aliquot annos contingeret prædictos
quinque fratres abſque filiis maſculis decedere; quod
tunc huiuſmodi feudū minoris æſtimationis eſſet, quam
iſto tempore, attento etiam, quod magna vtilitas priua- 10
ta præferenda ſit modicæ vtilitati publicæ. *l. 1. §. Sunt au-*
tem qui putant. in verſic. plerunque enim vtilitas ſuadet. ff. Ne quid
in flumine publ. gloſſ. & Canoniſtæ in cap. Bonæ memoriæ. la 1. de po-
ſtul. prælato. Quanto minus dato, non etiam conceſſo,
quod in modico intereſſet agnatis prædictorum quinq;
fratrum ab Vu. quod ipſi haberent feudum Scho. vel a-
liud feudum, in caſu quo contingeret ſæpenominatos
quinque fratres omnes decedere ſine hæredibus maſcu-
lis, quam pecuniam redactam ex feudo Sch. illa modica
vtilitas priuata ipſorum agnatorum non eſſet præ-
ferenda magnæ commoditati vel vtilitati
prædictorum fratrum, ſed
potius econtra.

FINIS.

INDEX.

Bona fides poteſt cauſari etiam ex iniuſta cauſa.3. 184
Bona fides ſi allegetur, præſumitur ex poſſeſſione 30. annor.15. 59
Bona Eccleſiæ non tantum clericis, ſed & laicis indigentibus participanda.3. 176
Bona paraphernalia vxor quandoque poteſt repetere.7. 48
Bona patris ſunt tacite obligata filiis pro hæreditate materna. 3. folio 45
Bona patris tranſeuntis ad ſecunda vota, ſunt liberis primi matrimonij tacite obligata & hypothecata pro bonis maternis. 4. folio 105
Bona poſt aditam hæreditatem non dicuntur defuncti, ſed hæredis.17. 186

C.

Cancellatio inſtrumenti vitiat teſtamentum, & in dubio præſumitur à teſtatore.12. 105
Canonica iura quare prohibeant clandeſtina matrimonia 11. 3
Caſus omiſſus per ſtatutum, remanet in diſpoſitione iuris communis.12.13.1. 104
Cauſa qualibet etiam iniuſta excluſa à dolo.1. 184
Cauſæ tranſactione ſopitæ, non poſſunt reſuſcitari, etiam propter grauem læſionem, &c.6.7. 58
Cereuiſiæ braxandæ facultas, ſolum nobilioribus interdicta. 3. folio 58
Chriſti actio, noſtra eſt inſtructio.15. 81
Chriſtus in ea nocte qua traditus eſt, inſtituit vtranque ſpeciem corporis & ſanguinis ſui, &c.20. 99
Chriſtus ſolus audiendus, &c.5. 97
Chriſtus vnicum ſanctæ Eccleſiæ caput.1. 96
Citatio eſt fundamentum totius ordinis iudiciarij.1.13.1. 70
Citatio generalis facta à principio ad totam cauſam valet, nec requiruntur poſtea citationes ad actus particulares.1. 167
Citatio iudicis delegati vel ſubdelegati, quid debeat continere, vt artet citatum ad comparendum.5. 159
Citatio per interdictum per quem, quomodo, & quando fieri poſſit.2.3 167
Citatio requiritur etiam in caſibus, vbi de modico præiudicio agitur.7. 18
Citatio vt valeat, quæ requirantur.3. 76
Citatus in cauſis ciuilibus poteſt comparere per procuratorem. 2. folio 159
Citatus vt perſonaliter compareat, poteſt mittere procuratorem, niſi iuſta & legitima cauſa in citatione exprimatur.5. ibid.
Ciuitates habent merum imperium, non iure, ſed conſuetudine.2. folio 49
Ciuitates non poſſunt imponere collectas, niſi pro earum neceſſitatibus.13. 80
Clara & determinata, non egent alia determinatione.5. 69
Clauſula generalis reſtringitur ad ſpecificata tantum.10. 126
Clauſula, qua communiter vtuntur aduocati in libellis, ſcilicet quod noluit ſe adſtringere ad aliquid probandum, niſi ſit neceſſarium, quatenus releuet.8. 165
Clerici à iuriſdictione laicorum exempti ſunt.1. 78
Clerici de iure communi ſuccedunt in bonis feudalibus, ſicuti laici.28. 138
Clerici in caſu neceſſitatis communia onera ferre tenentur. 14. folio 81
Clerici in ſacris conſtituti ſuccedunt in feudis.6. 136
Clerici tempore bellorum, & imminentis neceſſitatis, tenentur ad collectas, cuſtodias murorum, & ad refectionem viarum & pontium.16. 81
Clericus ſine legitima cauſa, in caſu neceſſitatis recuſans conferre collectam, per ſuperiorem Eccleſiæ cogi poteſt.19. eod.
Collecta eſt munus, quod imponitur perſonæ, vnde non poteſt, niſi incolis & ciuibus imponi.11. 80
Collectæ pertinent ad regalia.26. 113
Comminatio Iudicis habet vim peremptorij.10. 158
Communis opinio in iudicando ſequenda.26. 110
Concilia errare non eſt nouum.28. 100
Conditio debet in forma ſpecifica adimpleri.4. 117
Conditio inhoneſta, fauore matrimonij habetur pro non adiecta.24. folio 108
Conditioni poteſtatiuæ non præſcribitur.2. 142
Confeſſoria quid ſit.11. 139
Confeſſoria & negatoria quomodo differant à rei vendicatione. 3. folio 161
Confeſſoria & negatoria vtilis datur non ſolum pro ſeruitutibus perſonalibus & realibus, tam vrbanis quam ruſticis, ſed etiam pro omni iure incorporali.13. 140
Confeſſoria definitio, & contra quem intentetur.4. 161
Confirmans non dicitur dare.17. 113
Confirmationis natura quæ.18. ibid.
Confirmatio Papæ, etiam ſub forma communi facta, nouum ius non creat.19 ibid.
Confirmatio quando dicatur facta ſub forma communi.16. 112
Conſenſus ſolus facit matrimonium.13.4.13.133.1. 107
Conſuetudo antiqua vim habet imperialis iuſſionis.29. 153
Conſuetudo etiam in ciuilibus contra rationem inducta, quamuis vetuſta, abroganda.15. 98
Conſuetudo etiam longo vſu recepta, veritati anteferenda non eſt. 13. ibid.
Conſuetudo inducitur ex vſu temporis, cuius initij memoria non extat.27. 153
Conſuetudo quantumcunque inueterata, Euangelicæ veritati derogare non poteſt.7. 95
Conſuetudo ſeu ſtatutum vnius territorij, diſponens de bonis non extenditur ad bona in alio exiſtentia territorio.1.& 2. 13
Conſuetudo, vel vſus temporis, cuius initij memoria non extat, æquipollet veritati.31. 153
Conſuetudinis ratio eſt ipſa conſuetudo.11. 129
in Contractibus empti & venditi quando res dicatur integra. 6.173
in Contractibus non ſolum clauſula, ſed ne minimum verbum debet eſſe otioſum.12. 59
in Contractibus ſtricti iuris, quicquid non exprimitur, habetur pro omiſſo.4. 69
in Contractibus magis attendenda mens, quam verba.15. 66
Contumacia debet expreſſe per partem aduerſam accuſari.4. 71
Contractus ab initio ſunt voluntatis, ex poſt facto neceſſitatis. 37. folio 116
Contractus bonæ fidei propter dolum abſque propoſito non reſcinditur.15. 174
Contractus & diſtractus eiuſdem ſunt naturæ.10. 34
Contractus nominati ſtatim pariunt actionem, licet à nulla parte ſint impleti.1. 173
Contractus qui ſolo conſenſu perficiuntur, re adhuc integra, diſſoluuntur.9. 105
Contractus regulariter tranſeunt ad hæredes.1. 88
in Contractu bonæ fidei veniunt ea, quæ ſunt moris & conſuetudinis.6. 10
ex Contractu vltro citroque obligatorio non poteſt agi ab altero contrahentium, niſi ipſe pro ſua parte contractum adimpleuerit. 5.10.3. 68
Conuentio qualibet in dubio cenſetur realis.2. 88
Conuentiones etiam iuratæ non extenduntur ad tertium, nec ei præiudicare quicquam poſſunt. 18.134
Copula carnalis dolo operatur.5. 108
Corinthij vtraque Sacramenti ſpecie vſi ſunt.23. 99
Creditor an teneatur accipere pignus inſolutum, non inuento emptore idoneo.7. 42
Creditores priores præferuntur poſterioribus.1. 162
Criminaliter agi non ſolum dicitur, quando agitur ad pœnam infligendam corpori, ſed etiam quando agitur ad pœnam pecuniariam applicandam Fiſco.11. 183

D.

Debitum annuum ex contractu dicitur vnum debitum.6. 20
Decimæ à laicis quando præſcribantur.10. 50
Decimæ laicis dari non debent.9. ibid.
Defenſio cum moderamine inculpatæ tutelæ licita eſt.15. 166
Defenſiones nemini deneganda.9. 159
Definitio cui non competit, eidem nec definitum.2. 90
Delicta in dubio non præſumuntur, ſed præſumitur quis vti iure ſuo.3. 157
Delicta quando ſunt probanda, locus & tempus limitatum in ijs clare eſt probandum.11. 181
Delictum aliquod vt probetur, requiruntur liquidiſſimæ probationes.9 ibid
Deo ſoli notus eſt animus hominis.10. 174
Deus Adam inauditum condemnare noluit.10. 159
Deus mandatorum ſuorum, & reuelatæ ſuæ voluntatis exactam & perfectam obedientiam à nobis requirit.11. 97
Dictio, integrum, & tota, magni ſunt effectus.9. 70
Dictio tanquam, vel quaſi, quando importet veritatem vel proprietatem, & quando fictionem.5. 8
Dies interpellat pro homine.18. 66
Diffamans aliquem aſtringit ſe tacite ad agendum.8. 158
Diffamanti terminus à iudice, infra quem agat, aſſignari poteſt.7. ib.
Diffamator, infra ſtatutum terminum non comparens, antequam per interlocutoriam iudicis ad contumaciam eius procedatur, trino prius edicto ſolenniter eſt citandus.4. 61
Differentia ſecundum plus & minus non dicuntur differre.27. 114
Dilatio in dubio intelligitur peremptoria.6. 54
Diſcordiæ oriundæ occaſio inter fratres vitari debet.3. 147
Diſpoſitio captatoria collata in voluntatem tertij, valet in pia cauſa.8. 56
Diuiſio facta cum minore ſine tutoris authoritate & decreto iudicis, non valet.1. 32
Diuiſio facta per iudicem, quando poſſit impugnari.4. 46
Diuiſione etiam per ſortem facta, nihilominus tamen ſubuenitur læſis.9. 50
in Diuiſione fienda inter fratres, per omnia debet ſeruari æqualitas. 1. 147
Diuiſionis æqualitas eſt nutritiua concordiæ inter fratres.2. ibid.
Diuiſio propter enormem læſionem retractatur.15. 171
Diuiſio ſecundum primam opinionem debet fieri officio iudicis.8. 147
Doctori excellenti atteſtanti de conſuetudine, credendum eſt.3. 127
Dolum alleganti incumbit onus probandi.8. 174
Dolus dans cauſam contractui bonæ fidei, reſcindit contractum ſtatim ipſo iure 7. 173
Dolus præſumitur, vbi eſt enormis læſio.4. 32
Dominij definitio.1. 90
Dominium an transferatur ſolo titulo, ſine traditione.9. 101
Dominium omne eſt ius, etiam in incorporalibus.22. 140
Dominium plenum quid ſit.3. 25
Dominium vel quaſi acquiritur per ſententiam 2. ibid.
Dominium rei legatæ tranſit via directa poſt mortem legantis, in legatarium.12. 57
Dominus inueſtiens aliquem de feudo, non liberatur præſtando intereſſe, niſi tradat poſſeſſionem.3. 16
Dominus inueſtiens aliquem per inueſtituram abuſiuam, non poteſt pœnitere.11 39
Donatio cauſa mortis inter virum & vxorem facta tenet.5. 13
Donatio cauſa mortis excedens 500. aur. quomodo valeat.14. 14
Donatio inter virum & vxorem morte confirmatur.5. 84
Donatio facta in præiudicium Eccleſiæ, eſt ipſo iure nulla.22. 113
Donatio immenſa & inofficioſa per liberos reuocatur vſque ad legitimam.10. 155
Donatio inter virum & vxor eſt prohibita.1. & 2. 83
Donatio inter viuos facta vni ex liberis, non computatur in eius legitimam, niſi expreſſe hoc dictum ſit.14. 155
Donatio inter virum & vxor. confirmatur iuramento.8. 83
Donatio reciproca inter coniuges valet.4. ibid.
in Donatione cauſa mortis requiritur inſinuatio, vel ſaltem ſolennitas numeri quinque teſtium.6. 13
Donationis appellatione venit donatio inter viuos, non ea, quæ fit mortis cauſa.10. ibid.
Donationes inter coniuges morte confirmatæ, non egent inſinuatione. 7. 84
Donationes inter coniuges ſi excedant ſummam 500. aureorum, debent inſinuari.6. ibid.
Dos dicitur propriè patrimonium filiæ.6. 47
Dos ſoluto matr. redit ad vxorem.4. 48
Dos ſuccedit loco legitimæ.9. 44
Dotare filiam paternum eſt officium.1. 17
Duo modi acquirendi feudum.1. 169

E.

Eccleſia acquirens rem feudalem, tenetur ad onera, ad quæ tenebatur vaſallus.8. 80
Eccleſia nunquam moritur.8. 177
Eccleſia ſuper petram, quæ eſt Chriſtus, ædificata.3. 96
Eccleſiam errare non poſſe, quomodo & quatenus intelligendum.27 100
Eccleſiaſtica bona pro ſuſtentatione pauperum in eas ſunt collata.10. 87
Eccleſiarum vel monaſteriorum bona inuadentes, ordinationi diuinæ reſiſtunt.7. ibid.
Eccleſiaſticæ perſonæ omnes exemptæ ſunt à iuriſdictione ſeculari. 1. 86
Eccleſiis ad certum vſum relicta, ſi is deſinat, ad alium æque pium vſum accommodari debent.13. 178
Edictum de teſtibus eſt prohibitorium.11. 118
Emphyteuticum ius contra dominum præſcriptione acquiritur. 2. folio 109
Emphyteuta præſumitur, qui per 30. annos ſoluit Canonem.4. ibid.
Emphyteuta quis in dubio præſumitur non colonus.2. ibid.
Epiſcopi eligendi ius competit Canonicis Eccleſiæ, in qua eligendus. 10. 151
Epiſcopi & alij Prælati poſſunt eſſe de conſilio laicorum.5. ibid.
Epiſcopi in temporalibus debent obedire Regibus & Principibus, ſi habent ab illis bona feudalia.2. ibid.
Epiſcopus etiam cum conſenſu Canonicorum non poteſt donare in detrimentum Eccleſiæ.9. 87
Epiſcopus debet eſſe electiuus non datiuus.12. 151
Error calculi poteſt perpetuo allegari.1. 63
Error expreſſus in ſententia, reddit ſententiam ipſo iure nullam 1. 180
Error interueniens in contractibus, tam bonæ fidei, quam ſtricti iuris, circa materiam vel qualitatem ſubſtantialem, reddit contractum ipſo iure nullum.13. 65
Error manifeſtus circa vſum Sacramentorum pro hæreſi æſtimandus. 17. 98
Erubeſcimus loqui ſine lege 1. 58
Etiam dictio, de ſui natura implicat caſum præcedentem.5. 175
Euchariſtiam ſub vtraque ſpecie ſumendam negans, hæreticus eſt. 4. folio 94
Exceptio doli competit, etiamſi ab initio nihil dolo actum ſit.8. 64
Exceptio doli, item metus, inducta eſt ſecundum naturalem rationem & æquitatem.9. ibid.
Exceptio præſcriptionis impedit litis ingreſſum.6. 24
Exceptio præſcriptionis completa, quomodo opponatur in vim peremptoriæ & dilatoriæ.16. 59
Except. præſcript. 30 annor. obſtat dominis reuocare volentibus feuda, ſine eorum conſenſu alienata.4. 76
Exceptio, Tu non es nominatus in inſtrumento non obeſt hæredi. ſe. fo. 10 89
Excommunicatio olim trahebat ſecum executionem in dorſo, ſed hodie requirit ſententiam declaratoriam.1. 93

Excommu-

INDEX

Excommunicationis exceptio poteſt opponi etiam poſt rem iudicatam. 1. ibid.
Executio coram alio iudice, quam eo qui ſententiam tulit, quomodo impetretur. 5. 56
Executio non eſt primum in iudiciis. 6. 184
Executio non rite facta debet retractari. 3. 41
Executionem ſemper requirat citationem. 1.40. 4. 41
Extenſio in correctoriis non eſt licita. 4. 104
Extraneus adoptans filiumfa. alterius, non cogitur ei aliquid relinquere. 5. 168

F.

Factum fratris non debet nocere fratri. 3. 103
Facultati quæ facti eſt, non præſcribitur. 25. 143
Facultatis exercitium quando producit actionem, tali facultati præſcribitur. 18. 148
Fama & vnus teſtis quando ſufficienter, & plene vel ſemiplene probent. 8. 183
Familia ſiue progenies, poteſt inducere conſuetudinem, & facere ſtatuta. 17. 38
Feuda habentia dignitatem annexam, de iure non poſſunt diuidi. 16. 37
Feudatarius ingrediens monaſterium, quamdiu durabit naturalis eius vita, tamdiu manet feudum apud monaſterium. 10. 139
Feuda non poſſunt hodie per vaſallos, ſine conſenſu dominorum, alienari. 1. 76
Feudales dignitates, exceptis regalibus, hodie per conſuetudinem diuiduntur. 5. 33
Feudales cauſæ decidi debent, per conſtitutiones feudales. 7. 103
Feudali cauſa durante, durat ipſa fidelitas. 5. 51
Feudo vt aliquis priuetur, etiamſi Felonia ſit notoria, tamen requiritur ſententia. 1. ibid.
Feudi alienationi ſi conſentiat proximior agnatus, non præiudicat filiis. 3. 35
Feudi definitio. 4. 189
Feudi fructus nemo poteſt habere, ſine fidelitate. 2. 51
Feudi inueſtitura infra annum & diem petenda eſt. 14. 130
Feudum antiquum quid. 2. 82
Feudum alienans neceſſe habet requirere conſenſum agnatorum. 1. fol. 192
Feudum in dubio præſumitur receptum pro ſe & hæredibus. 7. 85
Feudum nouum inueſtitura, paternum autem ſeu antiquum ſucceſſione acquiritur. 2. 169
Feudum per inueſtituram declaratur. 3. 189
Feudum ſimpliciter recipiens non facta mentione hæredum, intelligitur recipere pro ſe & hæredibus maſculis. 3. 46
Feudum vtrum poſſit dari in dotem. 5. 47
Feudum licite alienatur cum conſenſu domini 3. 76
Feudum non tranſit in Eccleſiam ſeu monaſterium, quemadmodum nec in clericum. 4. 138
Feudum ſine conſenſu domini alienatum, ad dominum reuertitur. 2. 39
Feudum proprie contractus non eſt, ſed gratia. 7. 189
Feudum paternum quod dicatur. 7. 128. 1. 190
Feudum poteſt refutari cum conditione, vt filij inueſtiantur. 7. 51
Feudum ſine conſenſu domini alienatum, non poteſt à bona fidei emptore auferri abſque ſententia. 6. 77
Feudum, vaſallo delinquente non tamen in dominum, ad agnatos & non ad dominum pertinet. 5. 103
Fictio non cadit circa ea, quæ ſunt iuris. 21. 6
Fidelitas ſtatim ſequi debet inueſtituram. 3. 51
Filiæ regulariter non ſuccedunt in feudo. 1. 178
Filij etiam viuo patre dicuntur habere ius in feudo 8. 51
Filij per emancipationem olim cenſebantur abdicati, & non ſuccedebant. 3. 44
Filij poſſunt ſe abſtinere ab hæreditate paterna. 4. 45
Filiorum appellatione veniunt etiam nepotes ex filio, &c. 6. 189
Filius acceptando & quietando relictum in patris teſtamento, non cenſetur renunciaſſe legitimæ iure naturæ debitæ, niſi expreſſam fecerit de eo mentionem. 3. 169
Filius cenſetur eadem perſona cum patre. 2. 84
Filius fratris præmortui vt ſuccedat in locum patris, quando habeat locum. 4. 17
Filius in poteſtate patris ſub conditione poteſtatiua hæres inſtitui poteſt. 3. 142
Filius in poteſtate per mortem patris non ſuccedere nec acquirere, ſed retinere dicitur. 29. 140
Filius ſuccedendo patri in feudo, feudum non acquirit, ſed iam acquiſitum capit. 2. 46
Forma inuenta eſt propter vtilitatem publicam. 19. 119
Fortius eſt acquiſitum de iure communi, quam ſpeciali. 25. 140
Fortius eſt, quod duabus firmatur radicibus, quam quod vna ſola. 4. folio 179
Frater adminiſtrans tenetur reddere fratri rationem. 5. 125
Frater contra teſtamentum fratris inofficioſi querelam non habet, niſi turpi perſona inſtituta. 29. 188
Frater ex eodem patre quando cogatur dotare ſororem. 3. 17
Frater maior diuidere, & minor eligere debet. 13. 148
Frater occidens fratrem, vel vaſallus ſuum conuaſallum, amittit feudum. 3. 78
Frater tenetur alere fratrem inopem. 2. 47
Frater tenetur dotare ſororem inopem natam ex eodem patre. 1. ibid.
Fratres etiam vtrinque coniuncti, non inſtituti à fratre contra teſtamentum fratris, inofficioſi querelam non habent, niſi quando turpem vel vilem perſonam inſtituiſſet. 6. 160

G.

Gelaſius Papa ſub pœna ſacrilegij Sacramentum corporis & ſanguinis Chriſti diuidi prohibet. 24. 99
Geſtum contra legem prohibitiuam, quæ non habet cauſam perpetuã, non eſt nullum. 12. 8
Gradus dignitatum obſeruandi ſunt in præſtanda obedientia. 13. folio 88
Gratia quæ non conſecuta eſt ſuum effectum, non expirat per obitum concedentis. 2. 100

H.

Hæres cenſetur eadem perſona cum defuncto. 7. 91. 16. 134
Hæres cubans cum vxore defuncti, redditur per hoc indignus eius hæreditate. 15. 122
Hæres dignus non poteſt excipere de iure hæredis indigni. 2. 103
Hæres factum defuncti impugnare non poteſt. 7. 13
Hæres immiſcendo ſe hæreditati defuncti, videtur ratificaſſe voluntatem eius. 11. 91
Hæres tenetur habere ratum factum defuncti, &c. 14. 92
Hæres non tenetur legatariis, vel fideicommiſſis præſtare inſtrumentum rei legatæ, ſed tantum cauere de exhibendo. 16. fol. 92
Hæres repræſentat perſonam defuncti. 8. 13. 4. 169
Hæres verus ſi diuidat hæreditatem cum hærede putatiuo, ſibi non præiudicat. 3. 48
Hæres non poteſt venire contra factum vel obligationem defuncti. 1. fol. 84
Hæres quare non poſſit venire contra factum defuncti, ratio. 5. folio 169
Hæreditas in contractu dari non poteſt. 13. 187
Hæreditas inter viuos non poteſt dari. 1. 42
Hæreditatis petitio contra quem, & quando detur. 25. 187
Hæreditatis aditio eſt actus legitimus. 2. 44
Hæreditas vel ſucceſſio quomodo detur. 16. 106
pactum de Hæreditate parentum adhuc viuentium, eſt omnino inualidum. 21. 107

Hæreditatis aditio non nocet, facto inuentario.3. 85
Hæredis inſtitutio eſt caput & fundamentum teſtamenti.8. 188
Hæredum appellatione in materia feudali, veniunt tantum aſcendentes maſculi.8. 85
Hæreſis vnde dicatur, & quis dicendus hæreticus.3. 94
Hæreticus appellandus, qui ſcripturam aliter intelligit, quam ſenſus ſpiritus ſancti, à quo prolata eſt, flagitat.16. 58
Hæreticus eſt, qui negat peccatum eſſe, ſi quid contra Dei verbum fiat. 18. ibid.
Hiſpanorum aſtutia notatur.14. 174

I.

Illatio bona ex diuerſis & ſeparatis non fit.20. 140
Immiſſio non ſortitur effectum, niſi pro modo & menſura debiti.14. 19
Imperator & Papa tenentur ſeruare promiſſiones ſuas.17. 102
Immunitas à collectis non intelligitur data in priuilegijs.19. 113
Inædificatum cedit fundo.13. 19
Indebitum naturaliter & ciuiliter poteſt repeti.1. 48
Indebitum ſolutum errore iuris, an poſſit repeti.2. 48
Induſtrialia ad hæredes non tranſeunt.17. 137
Infinitas euitanda eſt.2. 10
Infinitas tantum habet locum in linea recta, non tranſuerſali.5. folio 127
Iniuria facta clericis, videtur facta Eccleſiæ.3. 79
Iniuriarum agens, exprimere debet in ſpecie, quid iniuriæ factum ſit, non alternatiue.17. 123
Iniuria facta defuncto, intelligitur illata eſſe hæredibus.13. 122
Iniuſtitia notoria facit ceſſare præſumptionem, quæ eſt pro ſententia.3 181.
Inſtrumenta communia hæreditaria, vtrum neceſſario ſint deponenda penes ſeniorem, vel eum, qui ex maiori parte hæres eſt.15. 92
Inſtrumenta impertinentia & probationes impertinentes non admittendæ.13. 166
Inſtrumenti virtus eſt miraculoſa.7. 172
Intellectus c.Titius.4.175.1. 10
Interdictum quorum bonorum non ſolum ad vniuerſitatem, ſed etiam ad ſingulas res competit.28. 188
Interdictum retinendæ poſſeſſionis, datur etiam pro iuribus incorporalibus, contra turbantem vel impedientem.5. 161
Interiora cognoſcuntur per exteriora.12. 174
Inueſtitus duobus vno feudo, præfertur poſterior in poſſeſſione primò non habenti.3. 100
Inueſtitura eſt duplex.11. 190
Inueſtitura facta ſimpliciter & pure de bonis quæ ab alio adhuc poſſidentur, ipſo iure eſt nulla.11. 101
Inueſtitura in abſentia rei feudalis facta, quid operetur.15. 102
Inueſtitura ſola non transfertur dominium feudi.5. 101
Inueſtituræ tenor attendendus, nam omni naturæ feudorum derogat.1 .46
Inueſtituræ tenor derogat omni feudorum naturæ.2. 189
Is poſſidet, cuius nomine poſſidetur.14. 102
Iudex ab executione incipiens, dicitur ſpoliare.8. 184
Iudex ad quem, quomodo debeat procedere in cauſa appellationis ab interlocutoria.17. 119
Iudex negligens adminiſtrare iuſtitiam, quomodo ſit conueniendus.4. 163
Iudex requiſitus pro adminiſtranda iuſtitia, ſi neglexerit dolo illud exequi, tenetur parti ad intereſſe.1. 74
Iudex vnius territorij, poteſt requirere iudicẽ alterius territorij, vt ſuã ſententiam exequatur.1. 60
Iudices imperiti an faciant litem ſuam.10. 54
Iudicis authoritas non debet eſſe ludibrio.13. 158
Iura Canonica quare prohibeant clandeſtina matrimonia. 11.3
Iura mandant ſeruari ſtatuta & conſuetudines.6. 47
Iura partium cum ſunt obſcura, Reo fauendum potius, quam Actori. 2. 164
Iurans alium daturum vel facturum, quid iuris.2. 30
Iuramenti fauor præferendus eſt fauori vltimæ voluntatis.7. 132
Iuramento ineſt clauſula, quod iurans omni efficaciori modo, quo poteſt, obligetur.9. ibid.
Iuramentum non debet eſſe fruſtratorium.17. 134
Iuramentum eſt obſeruandum in forma ſpecifica, nec ſufficit illud adimpleri in effectu.8. 132
Iuramentum interpoſitum ſuper actu reuocabili, quando non reuocetur.14. 133
Iuramentum de iure ciuili, non inducit obligationem, niſi in liberto. 10. 132
Iuramentum dolo interueniente non obligat.2. 32
Iuramentum de non infeudando de nouo non extenditur ad feudum antiquitus conceſſum.8. 82
Iuramentum generale nihil operatur in illis, quæ ſpecificari debent.6. 186
Iuramentum generale non extenditur ad ea, quæ quis in ſpecie veriſimiliter non iuraſſet.21. 113
Iuramentum in litem non defertur contra culpoſum.18. 166
Iuramentum matris non debet nocere filijs.5. 154
Iuramentum non extenditur vltra quam renunciatio.5. 185
Iuramentum non habet vim ſpecialis diſpoſitionis ad ſupplendum defectum ſubſtantiæ vel conſenſus.7. 186
Iuramentum quod non vergit ad detrimentum ſalutis æternæ, eſt ſeruandum.1. 131
Iuramentum regulatur ſecundum materiam, ſuper qua præſtatur.4 51
Iuramentum vt ſit vndique licitum debet habere tres comites. 3. folio 32
Iuramentum vtrum confirmet contractum alias inualidum, vel vtrum ipſum iuramentum tantum ſit ſeruandum. 14. folio 35
Iuramentum vnius alteri neque nocet, neque prodeſt.6. 154
Iuri adeundi hæreditatem præſcribitur.19. 143
Iuri Canonico ſtandum eſt in caſu non determinato per ius ciuile.18. 149.
Iuri de futuro non poteſt renunciari ſimpliciter, ſed per pactum. 9. 157
Iuri diſplicendi præſcribitur 30. 144
Iuri offerendi quando eſt ſequela actionis competituræ, non præſcribitur.4. 142
Iuri redimendi ſeu offerendi quanto tempore præſcribatur.25.141.1. 142
Iuri reuocandi quanto tempore præſcribatur.2. 175
Iuris naturalis vel gentium quæ ſunt, ſtatuto vel conſuetudine tolli non poſſunt.9. 18
Iuris præſumptio, quæ ex facto reſultat, debet allegari.4. 123
Iuriſdictio quid comprehendat.4. 49
Iuriſdictio eſt res indiuidua.2. 117
Iurium correctio vitanda.8. 128
Ius dicendi ſententiam nullam, durat perpetuo.13. 159
Ius emphyteuticum contra dominum præſcriptione acquiri poteſt. 2. 109
Ius canonicum maioris authoritatis, quam ius ciuile.19. 149
Ius canonicum præualet ciuili in concernentibus peccatum.16. 4.
Ius implendi conditionem, quando tranſeat ad hæredem.5. 26
Ius commune Saxonum, matri indifferenter hæreditatem liberorum defert, excluſis fratribus & ſororibus.3. 104
Ius incorporale habens in re aliqua, etiamſi eo vtatur in parte tantum, retinet tamen illud etiam in toto.6. 162
Ius in dubio potius debet intelligi vt excludat delictum, quam includat.4. 157
Ius omne de iure communi longiſſ. tempore præſcribitur.23. 140
Ius paſcendi quomodo præſcribatur.21. ibid.

Ius re-

INDEX

Ius repræſentationis quibus caſibus locum habeat.1. 179
Iuſta cauſa litigandi liberat ab expenſis.11. 54

L.

Lædentia ius commune ſtrictiſſ.interpretantur, quo minus lædant. 7. 50.
Laicis adempta eſt omnis poteſtas diſponendi de rebus & perſonis Eccleſiaſticis.5. 175
L aſsiduis, vtrum locum habeat in dote confeſſata.4. 46
Legatum generale omnium rerum quæ in domo ſunt, non extenditur ad res venales, & mercis cauſa comparatas.3. 13
Lege permittente quod fit, iure fit.4.58.20.131.16. 166
Legis principium quando eſt generale, tunc tota lex generaliter eſt intelligenda.22. 149
Legitima liberis iure naturæ debetur.1. 170
Legitima quæ & quomodo computanda.10. 186
Legitima debet relinqui liberis iure reſtitutionis.12. ibid.
Legitima liberis debita regulatur ſecundum tempus mortis, aliquando autem attenditur tempus immenſe donationis.9. 155
Legitimæ ſupplementum poteſt peti, non obſtante renunciatione. 6. 43.
Legitima ſurrogatur in locum alimentorum.2. 185
Legitimatio trahitur retro.6. 8
Legitima filiorum quæ.5. 43
Legitimatio non facit aliquem legitimum, ſed ipſa lex.3. 8
Legitimationis modus per ſubſequens matrimonium, eſt omnibus alijs laudabilior.20. 6
Legitimati à Principe à legitimatis per ſubſequẽs matrimonium quomodo differant.23. 7
Legitimati per ſubſequens matrimonium, vtrum ſuccedant in bonis feudalibus.17. 9
Legitimati per ſubſequens matrimonium, ſuccedunt in feudo, etiamſi quis deſponſet concubinam in articulo mortis.22. 7
Legitimati appellatione venit legitimatus etiam per ſubſequens matrimonium.18 & 19. 5
Legitimatus per reſcriptum Principis vel Imperatoris, vtrum efficiatur vere legitimus.1. 8
Legitimum vel illegitimum eſſe, iuris eſt.2. 8
Lego, verbum, importat titulum ſingularem 8. 154
Lex æqualitatem vult ſeruari inter liberos.3. 43
Lex amat æqualitatem.7. 147
Lex cum eſt ſpecialis, & ratio generalis, generaliter eſt intelligenda. 4. 40.4. 103
Lex Dei præfertur legi poſitiuæ. 17. 149
Lex ratione conſiſtit.7. 192
Lex permittens alicui aliquid facere pro conſeruatione iuris ſui iam quæſiti, non eſt ius, ſed facultas.24. 144
Libelli forma.1. 61
Libello inepto non ſubuenitur à iudice, licet probatio fuerit apta. 11. 165
Libellus incertus procedit in actionibus generalibus, ita tamen, vt in executione ſententiæ fiat executio.4. 124
Libellus oblatus, vel petitio in eo contenta, debet eſſe certus vel certa, & certam exprimere quantitatem vel rem.1. 124
Liberorum cauſa facit ceſſare cauſam tranſuerſalium. 13. 85
Liber homo ſine legitima cauſa etiam à magiſtratu ſuo capi non poteſt. 5. 184
Liberi bona ſua materna, à patre alienata, poſſunt vendicare.3. 105
Libero arbitrio renunciantis ſocietati præſcribi non poteſt.8. 142
Libertas à ſeruitutibus quanto tempore acquiratur. 17. 140
Libri veteris & noui teſtamenti à ſpiritu ſancto conſcripti.8. 97
Literis ſigillo Epiſcopi vel Principis alicuius ſigillatis creditur.6. 16
Litis finita motor, non debet ad aliquid audiri. 8. 58
L. Quoties.C.de rei vend. habet locum in materia feudali.4. 100

M.

Maior deceptus vltra dimidium iuſti precij, præſumitur ignoraſſe valorem rei.8. 52
Maioribus læſis, nonnunquam ſubuenitur per reſtitutionem in integ.7. ibid.
Malæ fidei poſſeſſor nullo tempore præſcribit.12. 142
Maleficia voluntate & propoſito diſtinguuntur.5. 158
Mariti ob nimiam ſæuitiam, licite ſeparatur matrimonium.3. 78
Maritus de iure Saxonum eſt vxoris ſuæ legitimus tutor.3. 163
Maſculo ſuperſtite fœminæ in ſucceſsione feudi nullus locus patet. 5. 81.
Mater nihil poteſt diſponere de bonis liberorum prioris matrimonij. 8. 170
Mater quando teneatur dotare filiam.2. 17
Mater ſine cauſa non poteſt præterire filios vel filias.3. 154
Matrimonia clandeſtina quomodo probentur.3. 2
Matrimonij perpetuitas eſt de iure diuino.6. 108
Matrimonij publicatio non eſt de eius ſubſtantia.4. 2
Matrimonium clandeſtinum an ſit matrimonium.1. 1
Matrimonium clandeſtinum dicitur approbatum ab Eccleſia cum publicatur. 6. 2
Matrimonium clandeſtinum quando præferatur ſecundo publice contracto.5. 2
Matrimonium quando dicatur approbatum in conſpectu Eccleſiæ. 8. 2.
Matrimonium ſi contrahatur cum cõcubina, an requiratur publicum inſtrumentum.15. 3
Matrimonium ſeparatum reintegraſcit, ſi maritus poſtea etiam fornicetur, quia cogitur redire ad dimiſſam.8. 108
Merces & res venales illatæ in domum conductam, non obligantur tacite pro penſione.4. 12
Meum dicitur, quod cum aliquo mihi commune eſt.13. 53
Milites Dei non debent ſe implicare negotijs ſecularibus.2. 136
Minor læſus etiam ſine dolo aduerſarij reſtituitur.1. 52
Minor læſus, non propter ſuam facilitatem, ſed propter factum defuncti, cui hæres extitit, non reſtituitur in integrum.12. 92
Minor maior infante, ſine tutoris authoritate non poteſt inueſtire aliquem feudo. 11. 83
Minor poteſt inueſtire de feudo antiquo.1. 81
Minor ſuccedens in regno, ad tutores illius pertinet adminiſtratio. 9 82.
Monachus non ſuccedit in feudo paterno.5. 136
Mortuus poteſt offendi.14. 122
Mulier poteſt eſſe teſtis in Codicillis.11. 57
Mulier ſtatuto non obſtante, & ad pias cauſas legare, & bona ſua Eccleſiæ offerre poteſt.5. 56
Mutus & ſurdus poſſunt teſtari ad cauſas.9. 57
Mutus, ſurdus, vel aliter imperfectus in feudo paterno non ſuccedunt. 2. 178

N.

Nati ex concubina, vel quæ poterat eſſe vxor, per ſubſequens matrimonium legitimati, efficiuntur ſui heredes.14. 4
Nati ex matrimonio clandeſtino ſunt legitimi.7. 2
Natura non patitur, vt quis cum alterius iactura locupletetur.11. 65
Neceſsitatis cauſa multa ſunt licita, quæ alias non licent.19. 134
Negatiua quando ſit probanda.19. 140
Negatiua tam facti proprij, quam alieni, quomodo cadat in ſcientiam noſtram.2. 172
Nemo ſine actione experitur.11. 85
Nepotes ad ſucceſsionem aui veniunt ex perſona propria.8. 156
Neſciens nihil probare poteſt. 4. 172
Notorium dicitur, quod ex literarum tenore conſtat.12. 112
Noui operis nunciatio habet locum, etiam ſi quis ædificet in ſuo.17. 19
Nouum facere dicitur, qui veterem formam immutat 5. 82
Nullitas actus per appellationem coram iudice proponi poteſt.9. 118
Nullum & inualidum æquiparantur.13.101.9. 170
Nuncij citantis qualis eſſe debeat relatio.5. 71

O.

Obligatio ad intereſſe ſuccedit in obligationibus faciendi.4. 10

Obligatio multiplex non conſtituit debitorem in mora lapſu temporis,& quæ ſit ratio.19. 67

Obligatio omnis regulariter tranſit ad hæredem.6. 89

Occiden neq; occiſo,neq; occiſi hæredib.ſuccedere poteſt.1.78. 103

Officio ceſſante,debet ceſſare beneficium.3. 136

Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum.1. 157

Omne grauamen de legitima requitur.4. 170

Onera ſponte ſubiens proteſtetur ne præiudicetur ſuo priuilegio.33. 115

Ordo ſeruandus in executione.6. 41

P.

Pacta ſunt ſeruanda.1.2. 16

Pactis nuptialibus ineſt tacita conditio, niſi matrimonium ſoluatur culpa eius,qui vult lucrum conſequi.8. 78

Pactum de non ſuccedendo eſt inualidum, tam de iure Cano. quam Ciuili,niſi fuerit iuramento firmatum.1. 154

Pactum de ſuccedendo an valeat.19. 188

Pactum factum de futura ſucceſſione non valet.3.4. 23

Pactum nudum in continenti appoſitum,ipſum informat.3. 10

Pactum requirit conſenſum duorum.10. 157

Pactum ſiue contractus poſterior derogat priorib. contrariis.6. 105

Papa & princeps ligantur etiam naturalib.conſtitutionibus.6. 112

Papa non habet ius contra mandatum Dei, docendi aut ſtatuendi aliquid in Eccleſia.7. 97

Papa non poteſt clericos contra ius diuinum ſeculari iuriſd. ſubiicere.2. 79.

Papa non poteſt tollere iuramentalem obligationem quæſitam laico.4. 151.

Papa ſolus poteſt laicum habilitare ad tenendum quid ſpirituale.16. 151.

Papa vel Imperator non poteſt concedere, vt ratione mutui vel termini vltra ſortem petatur.19. 98

Parentes in ſucceſſione liberorum præferuntur fratribus vel ſororibus ex vno latere tantum.1. 11

Parentes quantū poſſunt æqualitatem inter fratres ſeruabunt.6. 147

Parentes tenentur liberis relinquere legitimam.2. 170

Patricida quis dicatur.6. 103

Pater & filius pro vna perſona cenſentur.9. 13

Pater naturalis filium ſuum inuitum in adoptionem dare non poteſt.3 168.

Pater non debet facere vnum filium,alium priuignum.5. 147

Pater poſt refutationem filiis factam, decedentibus ipſis, tamen poteſt ſuccedere in feudo.10. 52

Pater poteſt imponere aliquid in teſtamento filiis ſub pœna priuationis bonorum,excepta legitima.9. 91

Pater poteſt inæqualiter bona ſua diuidere inter liberos vſque ad legitimam.4. 43

Patri licet condere teſtamentum inter liberos.1. ibid.

Patroni conſenſus poſt electionem requiri debet.19. 152

Patronus vel fundator quale ius habeat in bonis Eccleſiæ vel monaſterij.14. 88

Pecunia ex feudo redacta,vtrum ſit feudum, vel cenſeatur iure feudi.1. 22.

Pedagia colligendi ius quanto tempore præſcribatur.16. 141

Perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt exemptæ à iuriſdictione ſeculari.1. 86

Petra,dictio,non de Petro, ſed de Chriſto filio Dei intelligenda.4. 96

Pœna corporalis minima,maior eſt qualibet pœna pecuniaria.4.folio 181.

in Pœna corporali vel criminali imponenda pluribus percuſſoribus, ictus vniuſcuiuſque debet conſiderari.6. 71

Poſſidens titulo,regulariter bona fide poſſidere dicitur.9. 139

Poteſtas Eccleſiaſtica & ſecularis tenentur ſibi inuicem mutuum auxilium præſtare.14. 178

Prælati non ſunt veri domini rerum Eccleſiaſticarum, ſed tantum adminiſtratores.8. 87

Prælatus Eccleſiæ non tenetur ratam habere inueſtituram de feudo nondum aperto.1. 100

Præcedentia declarant ſequentia.8.109.12. 190

Præſcriptio hodie non currit contra minores,pupillos,&c.11. 122

Præſcriptio non currit contra pupillos.11. 53

Præſcriptionis curſus vtrum pacto poſſit impediri.3. 27

Præſcriptio currit contra ignorantem.2. 111

Prætoria iniuriarum actio non currit contra ignorantem.3. 121

Præſcriptio 30.annorum eſt introducta in odium propter negligentiam non petentis,& currit contra ignorantem.9. 121

Præſcriptio in actionibus perſonalibus, tam de iure Ciuili, quam Canonico, non procedit, vbi conſtat de mala fide præſcribentis.13. 143

Præſcriptio centum annorum,vel cuius initij memoria non extat, non intelligitur excluſa in caſibus, vbi aliæ præſcriptiones excluduntur.43. 146

Præſcriptio temporis,cuius initij non extat memoria difficulter probari poteſt.6. 124

Præſcriptio cuius initij memoria non extat, fortioris potentiæ eſt, quã præſcriptiones longiſſimi temporis.44. 146

Præſcriptio ignoranti non currit.7. 121

Præſcriptio rei immobilis quomodo acquiratur.15. 130

Præſcriptio omnis habet tempus continuum.2. 23

Præſcriptio longi temporis non eſt odioſa.17. 130

Præſcriptiones longiſſimi temporis in pupillari ætate dormiunt.11.122 2. 125

Præſcriptionis iniquæ præſidio ſe defendens, quia habet malam fidem, peccat,& in peccato manet.14. 143

Præſcriptio cuius initij memoria non extat, fortioris eſt potentiæ,quam ſint præſcript.longi & longiſſimi temporis.26. 153

Præſcriptionum de iure Saxonum tantum duæ ſunt ſpecies,annalis & tricennalis.14. 59

Præſumptio eſt pro parte,quod legitimam filiæ aſſignauit.8. 43

Præſumptio iuris dicitur liquidiſſima probatio.10. 44

Præteritio olim facta à matre habebatur pro exhæred. hodie vero ſecus.4. 154

Præterire quid ſit.5. ibid.

Præteritus dicitur filius,licet relicta ſit ei hæreditas per fideicommiſſum.6. ibid.

Prieſter vnd Frauwen ſoll man ehren. 4. 79

Princeps tenetur ſeruare pacta,etiam cum priuatis inita.4. 112

Princeps cauſa neceſſitatis poteſt de iure imponere collectas.1. 111

Principis conſenſus in electione Epiſcopi an requiratur.21. 152

Principis literis creditur in rebus parui præiudicij,etiam ſine omni ſubſcriptione teſtium.1. 73

Prior tempore præfertur poſteriori.2. 162

Priuilegiati à dicendo teſtimonio non excuſantur, ſi veritas aliter ſciri non poſſit.14. 118.

Priuilegiati ad aliquid non faciendum per vnicam contrauentionem amittunt priuilegium.32. 115

Priuilegia ita,interpretanda ſunt, vt de nouo aliquid conferant. 14. 111.

Priuilegio Eccleſiæ in fauorem indulto, præiudicatur per actum contrarium.34. 116

Priuilegium datum ad aliquid non faciendum, amittitur per vnicam contrauentionem.2. 27

Priuilegium generaliter datum, non includit caſum publicæ vtilitati contrarium.17.81.24. 113

Priuilegium vel confirmatio non extenditur ad caſum non cogitatum.25. 113

Probatio debet neceſſario concludere.6. 181

Probatio dubia non modo probantem releuat, ſed etiam contra ipſum interpretatur.8. 181

Probatio rei quando dicatur difficilis.11. 181

Probationes ſine confeſſione non habent paratam executionem.7. 184

Probatio inepta eſt nulla.12. 166

Procurator à quolibet conſtitui poteſt, niſi quis expreſſe à iure prohibitus ſit.1. 159

INDEX

Procurator habens ſpecificum mandatum, vt ſic vel ſic loquatur, videtur per organum domino locutus. 7. ibid.
Prohibitio ad tempus eſt permiſſio poſt tempus. 9. 54
Promiſſio facti alieni ipſo iure nulla. 1. 29
Promiſſio non alienandi cum iuramento facta, impedit translationem dominij 6. 132
Promiſſiones ſunt iuris, & quicquid in eis non exprimitur, habetur pro omiſſo. 6. 109
Promiſſe, verbum, in priuata ſcriptura poſitum quid operetur. 12. 65
Promiſſor facti alieni quando teneatur ad intereſſe. 3. 35
Promiſſio indefinita legis moderatione moderatur. 10. 70
Promiſſio hominis facit ceſſare promiſſionem legis. 1. 45. 9. 78
Publica vtilitas cuilibet priuilegio præferenda. 18. 81
Pupilli & viduæ non habent priuilegium, vt locupletentur cum aliena iactura. 14. 65

Q.

Quadriennium loco anni vtilis hodie ad reſtitutionem datur. 5. folio 52.
Quietatio generalis reſtringitur ad ea, quæ venerunt in cõputationem rationum. 11. 126

R.

Rationis redditio etiam hæredes adminiſtratoris adſtringit. 6. 125
Redditus cauarum ſequuntur iuriſdictionem. 5. 49
Reges & Principes in ſpiritualibus, ſubſunt Epiſcopis. 1. 150
Reges ſunt patroni in Eccleſiis Epiſcopalibus. 10. 151
Regulæ iuris ſunt tenaciter ſeruandæ. 9. 112
Regulam pro ſe habere ſufficit. 8. 112
Reipub. intereſt, ſupremas hominum voluntates exequi. 7. 160
Rei vendicatio datur domino etiam contra quemuis poſſeſſorem. 27. 188.
Rei vendicationis extrema habilia quæ. 10. 18
Rei vendicatio datur contra titulo poſſidentem, ſecus in pet. hæred. 12. 19.
Relatio debet fieri ad principale, non acceſſorium. 10. 109
Relicta Eccleſiæ ad certum vſum. is ſi poſtea deſinat, non poteſt tamen ſine conſenſu ſedis Apoſt. in alium pium vſum conuerti. 11. 87
Relinquimus, verbum, vulgo verſchaffen/commune eſt. 7. 154
Rem alterius inuadens ex titulo aperte inualido, dicitur illam rapere. 6 177
Remedia duo, quibus poteſt induci, vt clerici teneantur ad collectas. 9 80
Remedium l. 2. C. de reſcin. ven. vtrum habeat locum in tranſactione. 8 34
Renunciatio generalis copioſe interpretanda non eſt. 3. 185
Renunciatio filiæ non præiudicat nepotibus, quando filia deceſſit ante patrem, ſuæus hæreditati renunciauit. 4. 156
Renunciare poteſt is, qui & hæreditatem adire poteſt. 2. ibid.
Renuncians generaliter hæreditati paternæ, non intelligitur renunciaſſe legitimæ, vel iuri petendi ſupplementum eiuſdem, niſi ſpecialem legitimæ mentionem fecerit. 1. 185
Renouationes priuilegiorum veterum, nullum nouum ius tribuunt, ſed antiquum conſeruant. 13. 112
Replicationes actorum nihil aliud ſunt, quam exceptiones. 11. 155
Reſcripta & priuilegia etiam ſummi Principis, intelliguntur conceſſa, ne lædant ius quæſitum tertio. 5. 79
Res aliena in præiudicium domini legari non poteſt. 13. 155
Res aliena quomodo poſſit vendi. 11. 19
Res quælibet præſumitur libera, & allodialis. 1. 138
Res ſita in territorio alicuius præſumitur eſſe de territorio. 3. 49
Res reſtitutioni ſubiectæ poſſunt alteri legari. 8. 91
Reſtitutio petitur non iure actionis, ſed officio iudicis. 2. 52
Reſtitutionis beneficium transfertur ad hæredes. 4 ibid.
Reus poteſt conueniri actione perſonali, in loco, vbi res eſt. 3. 124
Reus non eſt qui accuſatur, ſed qui conuincitur. 9. 184
Reus non poteſt ius ſuum prius in iudicium deducere, quam actor. 7. 61.
Reus quomodo ſortiatur forum 1. 114
Rex vel alius Princeps ante 14. annum, non poteſt adminiſtrare iura regni. 10. 83

S.

Sacerdotium non eximit filium à patria poteſtate, ſed Epiſcopalis dignitas. 27. 183
Sacramenti integri vſus non ſolum duodecim Apoſtolis, ſed reliquis quoque vna cum Chriſto accumbentibus conceſſus eſt. 22. folio 99.
Sanctis non eſt data poteſtas condendæ legis, ſed Papæ & Imperatori. 11. 148
Satisdatio maleuolum propoſitum non mutat. 4. 78
Saul abiectus à Deo, quod vocem Domini non audiuit. 12. 98
Scriptura priuata non probat. 13. 53
Scriptura publica vel inter publicas adſeruata, plenam facit fidem. 42. 116.
Scripturis eorum, qui eliguntur ad recipiendas Gabellas, plena fides datur. 43. 116
Sententia condemnat. niſi in confeſſum ferri non debet. 8. 159
Sententia incerta, eſt ipſo iure nulla. 2. 124
Sententia lata ſine citatione, eſt ipſo iure nulla. 2. 18
Sententia nulla tacito conſenſu reconualidari non poteſt. 14. folio 160
Sententia poſt decennium tranſit in rem iudicatam. 1. 24
Sententiæ acquieſcere dicitur is, qui ſoluit, vel ſoluere permittit iudicatum. 4. 25
Sententia poteſt pro parte probari, & pro parte reprobari. 1. 105
Sententia verbum debet aptari ad formam petitionis. 14. 166
Sequentia declarant præcedentia. 9. 58
Sermo ſimpliciter prolatus, intelligitur de primo, & non vlteriore. 1. 9.
Seruitutem nemo alius vendicare poteſt, quam qui dominium in fundo vicino habet. 12. 139
Seruitutes duplices, Continuæ, diſcontinuæ. 2. 139
Seruitutes quomodo præſcribantur. &c. 4. ibid.
Seruitutis vnius vſu, alia non retinetur. 5. 20
Seruitus quanto tempore acquiratur, & amittatur. 16. 140
Sigilla teſtium abſciſſa vel remota à teſtatore, caſſant teſtamentum. 10 105.
Sigilli appoſitio quid operetur. 13. 35
Sigillo alieno ſigillare licet. 5. 16
Societas habet in ſe ius fraternitatis. 5. 64
Societas valet, in qua vnus pecuniam, alter operam confert. 6. 64
Solennitatis omiſſio vitiat actum. 23. 18. 119
Soluens partem debiti, non poteſt opponere exceptionem non nume. pecu. in parte non ſoluta. 3. 20
Sortis iudicium, niſi in caſibus à iure expreſſis, petendum non eſt. 25. 150
Sponſalia de futuro tranſeunt in matrimonium, per interuentũ carnalis copulæ. 3. 108
Statutum contra Eccleſiam non valet. 23. 28. 0. 4. 56
Stallbruder/ & ſimilia verba, ſui natura iniurioſa non ſunt. 2. 157
Statuentes non poſſunt recedere à ſtatuto per ſuperiorem confirmato, & redire ad ius commune. 4. 28
Statuta de teſtamentis, aut aliis vltimis voluntatibus loquentia, non comprehendunt diſpoſitiones ad pias cauſas factas. 2. 56
Statuta etiam contra ius commune condi poſſunt, etiam ab vna familia. 13. 130
Statuta generalia laicorum ad clericos non extenduntur. 6. 79
Statuta intelligenda, vt addant aliquid iuri communi. 6. 191
Statuti verba vbi ceſſant, ceſſat & ipſum ſtatutum. 2. 104
Statutorum diſpoſitiones nõ comprehendunt caſum contra libertatem Eccleſiæ vel piarum cauſarum. 3. 56
Statutum debet intelligi ſecundum ius commune. 8. 18
Statutum excludens filias ab hæreditate, extantibus maſculis, verificatur in legitimato per reſcriptum. 4. 8

Statutum

INDEX

Statutum loquens in vxore, habet locum in viro,&c.11. 170

Statutum vel conſuetudo quando dicantur contra libertatem Eccleſiæ.24.16. 138

Stipulatio pure facta animo nouandi obligationẽ, tacitam habet conditionem.7. 156

Stipulatio vel obligatio annua, quando dicatur vna vel ſimplex.20. folio 67

Subſcribens alienæ ſcripturæ ſibi cognitæ, cenſetur contenta in ea approbare.11. 134

Subſtantialem omiſsio vitiat actum.21. 120

Surrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſurrogatur.35. 116

T.

Taxatiuæ dictiones non excludunt caſus ſimiles.6. 192

Temporis dubium quando eſt præſumptio, in benigniorem partem capitur.17. 182

Temporis vetuſtas, cuius initij memoria in contrarium non extat, tantum poteſt, quantum Imperator cum cauſa.30. 153

Tempus elapſum allegans debet hoc probare.6. 52

Tempus præfixum actionibus prætoriis, intelligitur vtile.5. 121

Tempus in quo ſe fundat actor, per ipſum præciſe eſt probandum, alias ſuccumbit.14. 182

Terminus omnis eſt peremptorius.8. 54

Territorium quid.6. 49

Teſtamenta tam in ſcriptis, quam nuncupatiua requirunt 7.teſtes.4. 160.

in teſtamento ad pias cauſas ſufficiunt duo teſtes.7. 56

Teſtamentorum ſolennitates de iure Ciuili requiſitæ, in diſpoſitione ad pias cauſas non requiruntur.6. 56

Teſtamentum confectum coram iudice valet.1. 160

Teſtamentum militis, item patris inter liberos, valet ſine ſolennitate numeri teſtium.6. 188

Teſtamentum quodlibet de iure Ciuili, tam ſolenne in ſcriptis, quam nuncupatiuum requirit ſeptem teſtes.1. ibid.

Teſtati cauſa quando adeſt, ceſſat cauſa inteſtati.10. 91

Teſtator non poteſt res alienas in præiudiciũ dominorum relinquere.7. 170

Teſtator poteſt legare rem hæredis, etiamſi ignoret eam hæredis eſſe.7. 91.

Teſtes duo vel tres de iure diuino & Cano.in teſt.ſufficiunt.5. 172

Teſtes quomodo deponere debeant ſuper fama, vt probent.6. 182

Teſtimonium de auditu alieno nihil probat.4. ibid.

Teſtimonium ſine cauſa, eſt ipſo iure nullum.2. 182

Teſtis deponens ſe aliquem tempore noctis vidiſſe, debet rationem ſufficientem dicti ſui aſsignare.7. 182

Teſtis dictum ex ratione reſtringitur & ampliatur.3. 182

Teſtis melior haberi non poteſt, quam glo.ordinaria.5. 76

Teſtis negatiue deponens, dicitur remouere ſenſum ab actu, & quomodo deponere debeat.2. 172

Teſtis ratio eſt illa, quæ dat eſſe rei.1. 182

Teſtis volens directe probare contenta in inſtrumento non eſſe vera, quomodo deponere debeat.1. 172

Teſtium numerus in teſtamentis requiſitus, ſtatuto diminui poteſt.2. 188

Tranſactio ab aliis facta, aliis non nocet.8. 103

Tranſactio & res iudicata æquiparantur.9. 126

Tranſactio generalis reſtringitur tantum ad profeſſa, & ſpecificata in ea.8. 126

Tranſactio imponit finem litibus, & eſt exceptio litis finitæ.5. 58

Tranſactio iudicatur ſtricti iuris, vel bonæ fidei, prout eſt contractus, ſuper quo interponitur.9. 34

Tranſactio remedium eſt finiendarum litium.3. 64

Tutores & Curatores dicuntur defenſores perſonæ & bonorũ pupilli.1. 163

Tutores tenentur adminiſtrare, non diſsipare res eorum, quorũ curam gerunt.2. ibid.

V.

Vaſalli contra dominum feudi teſtimonia ferre non permittuntur, niſi in certis caſibus.12. 118

Vaſallus æquiparatur liberto.13. ibid.

Vaſallus etiam imminente cauſa neceſsitatis, non poteſt alienare feudũ, ſine conſenſu agnatorum.16.134.20. 135

Vaſallus hodie non poteſt vendere feudum ſine conſenſu domini.4. 55.

Vaſallus non petens inueſtituram infra annum & diem, non amittit feudum ipſo iure, ſed per ſententiam.19. 130

Vaſallus non poteſt renunciare feudo, etiam inuito domino.6. 51

Vaſallus poteſt ſine conſenſu domini feudum alienare, transferendo in eum, ad quem alias poſt mortem eius eſſet caſurum.3.folio 40

Vaſallus poteſt per ſubſtitutum æque idoneum, domino ſeruire.9 folio 136

Verba ambigua interpretantur contra creditorẽ, & pro promiſſore.6. 69.

Verba debent intelligi ſecundum propriam ſignificationem.11. 13

Verba debent intelligi vt aliquid operentur.11. 59

Verba demonſtrant voluntatem dicentis.4. 91

Verba in qualibet diſpoſitione debent aliquid operari.4. 164

Verba prolata in vna lege vel ſtatuto, recipiunt declarationem ex aliis legibus ſeu ſtatutis.2. 191

Verba, ſi.ut, quemadmodum,&c.non faciunt conditionem.4. 16

Veritatem aliter haberi non poſſe, per producentem teſtes probari debet.15. 119

Vetuſtas pro lege habetur.45. 146

Viuentis nulla eſt hereditas.3. 154

Vltima voluntas quando deroget præcedenti.5. 106

Vnitas diuiſionem non recipit.7. 165

Voces populi vanæ non ſunt attendendæ.5. 182

Voluntas teſtatoris tanquam regina ſequenda eſt.6. 91

Vſucapio non eſt introducta ad extinguendum aliquod ius formatũ.6 142

Vſumfructum non habens, ſi ſcienter tantum vtatur, non etiam fruatur, non amittit vſumfructum.4. 20

Vſus veritati contrarius abolendus.14. 98

Vſusfructus duplex.3. 90

Vtilitas priuata præferenda eſt modicæ vtilitati publicæ.10. 193

Vxore propter fornicationem dimiſſa, & ſeparato matrimonio, quo ad thorum & cohabitationem, tamen vinculum matrimonij manet.7. 108

Vxor quomodo & quando ſuccedat viro.3. 47

FINIS.

FRANCOFORTI AD MOENVM,
Typis Ioannis Saurii, Impenſis Vincentii Steinmeyeri.

M. DC. XII.